05
F

Aristița Goghie, Pastel de C-tin BACIU

FLACARA

Nr. 13 (86) 1 IULIE 1956

Pe Valea Ozanei

Fotografie de A. MIHAILOPOL

FLACĂRA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 13 (86) 1 iulie 1956 ANUL V

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

CONGRESUL SCRIITORILOR

Lucrările celui dintîi Congres al Scriitorilor din R.P.R. s-au terminat. Timp de șase zile, rotonda Ateneului și apoi sala Teatrului Consiliului Central al Sindicatelor au găzduit pe reprezentanții scrisului românesc contemporan și al minorităților noastre naționale, precum și numeroși oaspeți din țară și de peste hotare, invitați la Congres. Făuritori ai unei bogății spirituale atît de necesare poporului cum este literatura, scriitorii noștri s-au strîns laolaltă pentru a arunca o largă și cuprinzătoare privire peste ceea ce au înfăptuit și, mai ales, pentru a-și desluși mai bine căile creației lor de viitor.

Dătător de forțe și încredere a răsunat de la tribuna Congresului cuvîntul adresat scriitorilor de Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român care a dat o înaltă apreciere străduinței lor. A răsunat în inimile scriitorilor cuvîntul partidului:

„Partidul cheamă pe scriitori să reflecte în operele lor prin mijloace specifice artei, realitatea noastră complexă și clocotitoare, să redea în mod multilateral procesul de transformare și înnoire a societății noastre și schimbările profunde pe care acest proces le determină în psihologia, atitudinea morală, viața personală a oamenilor".

Rapoartele ample, tinzînd să fixeze momentul actual și perspectiva dezvoltării diverselor genuri literare, s-au împletit cu luările de cuvînt ale delegaților. S-au schimbat liber păreri diverse, aprecieri, constatări, reale contribuții la succesul lucrărilor Congresului. N-au lipsit nici unele răfuieli personale, sterpe dezlănțuiri orgolioase, nimănui de vreun folos. Cu greu vor uita însă congresiștii îndemnurile pline de înțelepciune, pornite din inima fierbinte și mereu tînără a maeștrilor prozei și poeziei românești în frunte cu Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi.

Saluturi frățești au adus Congresului numeroșii oaspeți de peste hotare, scriitori renumiți în țările lor, înfrățiți cu scriitorii noștri în numele aceluiași înalt ideal umanitar de pace și prietenie între popoare.

Congresul s-a sfîrșit. Uniunea Scriitorilor din Republica Populară Română are o nouă conducere, înmănunchind dinamice forțe scriitoricești. Poporul nostru așteaptă acum noi și mari opere literare de la scriitorii care, arătîndu-se la înălțimea epocii noastre eroice, se vor strădui să țină mereu pasul cu avîntatul mers înainte al poporului muncitor, condus de partid, pe drumul luminos al socialismului.

(Fotografii de A. LOVINESCU, M. MAYER și I. GIUCĂ)

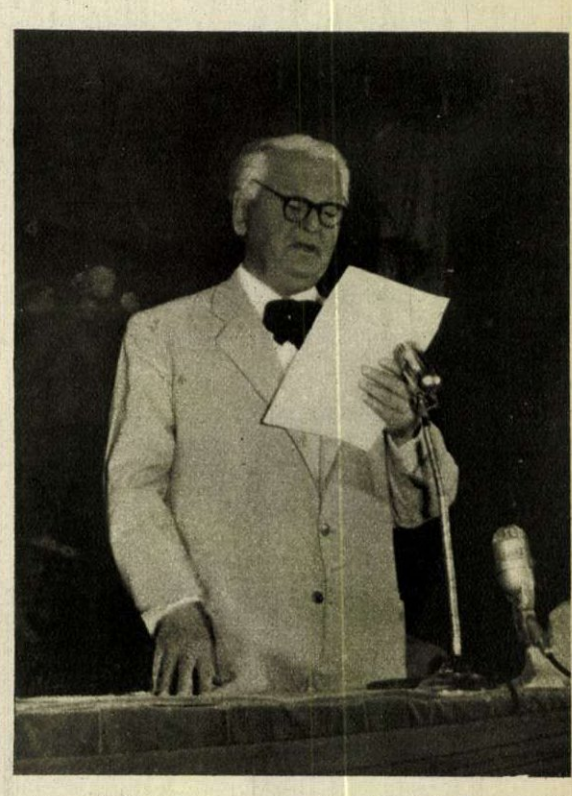

Maestrul Mihail Sadoveanu, deschizînd lucrările Congresului.

Aspect din sala Ateneului R.P.R.

Conducătorii partidului şi guvernului, participînd la lucrările Congresului Scriitorilor.

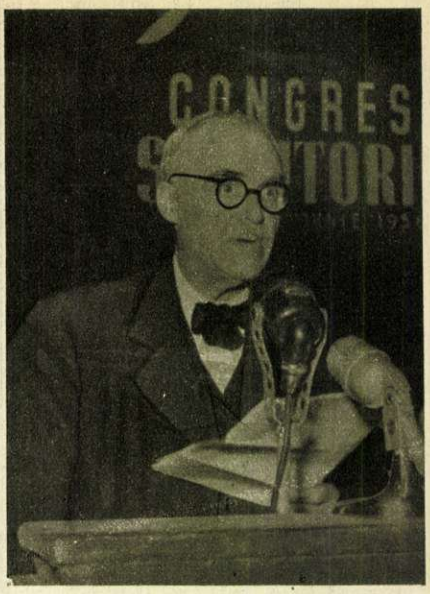

Poetul Tudor Arghezi, rostindu-şi cuvîntarea.

Delegaţiile scriitorilor din Uniunea Sovietică şi R.P.D. Coreeană în sala Ateneului Republicii Populare Romîne, în timpul lucrărilor Congresului.

O discuţie între oaspeţi şi gazde. În fotografie: Arvo Turtainen (Finlanda), dr. K.J. Beneş (R. Cehoslovacă), Lalu Marinov-Lamar (R. P. Bulgaria), Mihai Beniuc, Tseng Ke şi Chen Po-chi (R.P. Chineză).

Maria Banuş

A. E. Baconski

Aurel Baranga

Geo Bogza

Demostene Botez

Eusebiu Camilar

Mihu Cassian

Ovid S. Crohmălniceanu

Lucia Demetrius

Mihu Dragomir

Kovács György

Eugen Jebeleanu

Marcel Breslaşu

Nagy István

Dan Deşliu

Mihail Davidoglu

Petru Dumitriu

Poetul Mihai Beniuc a prezentat raportul „Literatura din R.P.R. şi perspectivele ei de dezvoltare". Corapoartele au fost susţinute de scriitorii: Marcel Breslaşu (despre literatura pentru copii şi tineret), Nagy István (literatura minorităţilor naţionale), Dan Deşliu (probleme ale poeziei), Mihail Davidoglu (problemele dramaturgiei), Petru Dumitriu (probleme ale prozei epice), Alex. Balaci (traducerile literare), Paul Georgescu (problemele criticii), Aurel Mihale (raportul asupra noului Statut al Uniunii Scriitorilor din R. P. R.)

Alexandru Balaci

Paul Georgescu

Mihai Beniuc

Aurel Mihale

Mihai Novicov

Cezar Petrescu

Marin Preda

Titus Popovici

Veronica Porumbacu

Alfred Margul Sperber

Ion Marin Sadoveanu

Zaharia Stancu

Szemler Francisc

Cicerone Theodorescu

Ion Vitner

Muncitorul Petre Nicolae de la Atelierele „Grivita Roşie", salută Congresul.

PORUMB...

de C. BOZBICI

Fotografii de M. IVANCIU

I.

Plecînd pe mări să descopere fabuloasele Indii, îndrăzneţii corăbieri visau la Ţara Mirodeniilor, la scorţişoară şi cuişoare, la aurul şi topazele care se oferă generoase în acel eden pămîntean despre care povestea fericitul călător ce le văzuse, Marco Polo. Dar Indiile aveau să mai rămînă pămînturi necucerite. În schimb, un continent nou îşi deschisese porţile neînfricaţilor desperados şi tercios: America.

Corăbiile făcură calea întoarsă, purtînd în pîntecele lor bogăţii pe care coroana spaniolă nu le-a visat niciodată: aurul aztecilor, aurul triburilor maya. Dar ele mai aduceau o plantă necunoscută, zea mais — porumbul — care în cîteva secole avea să cucerească continentele.

În locurile natale porumbul creşte pe întinderi nesfîrşite, sălbatic şi neîngrijit, înălţîndu-şi tulpina pînă la cinci metri. Adus în Europa, el se semănă mai întîi în grădini, lîngă lalele şi crizanteme. Oamenii îl studiază, se minunează şi caută să-i descopere secretele. Apoi îl seamănă pe ogoare. Negustătorii veneţieni îl transportă pe mări în Orient. Pe drumurile caravanelor, în scurt timp ajunge în China şi Japonia, în inima Africii toride. Din Orient se îndreaptă spre ducatele germane, unde primeşte o denumire ciudată — grîu turcesc — spre inima Europei, spre Rusia şi Ţările Romîneşti. În Muntenia se cultivă din secolul al XVII-lea, din timpul domniei lui Şerban Cantacuzino; în Moldova îl aflăm cu un secol mai tîrziu, pe timpul lui Constantin Mavrocordat, luînd locul meiului. Ploile, valurile de frig estival şi brumele duc o luptă crîncenă împotriva lui. Pînă să se aclimatizeze, pe sute de mii de hectare de pămînt porumbul rămîne necopt, provocînd valuri de foamete. Între anii 1785-1815 numai ţăranii din districtul Năsăud au plătit din pricina recoltelor proaste, suma considerabilă de 442.000 fiorini, pentru a cumpăra porumb, bani cu care se puteau cumpăra 88.400 de vaci.

Iată istoria fugară a porumbului, a acestei minunate graminee care după orez hrăneşte cel mai mare număr de oameni de pe glob. Dar această istorie nu s-a sfîrşit. Se pare că de-abia începe...

II.

Cu ce să încep? Cu brumele argintii ale primăverii ori ale toamnei care ard ca un foc tainic cultumai propice regiunii: „Arieşanul". Numele i l-au dat după cel al rîului care coboară impetuos din Ţara Moţilor; e un soi tenace şi îndîrjit, care se acomodează cel mai bine climei şi dă productivitatea cea mai mare. Şi, totuşi... Nu e de ajuns! Pentru a obţine anual cele nouă milioane tone de porumb

Consultaţie originală pe terenurile experimentate ale I.C.A.R-ului-Cluj. Inginerul Felecan explică preşedintelui G.A.C. „1 Mai" din Gilău, Gheorghe Maier, metodele de selecţionare.

rile? Cu ploile prea abundente? Cu arşiţele? O, nu. Acestea sînt duşmanii porumbului. Vă invităm în primele rînduri ale frontului, acolo unde se duce bătălia pentru recolte sporite la hectar, împotriva brumelor, ploilor reci, arşiţelor mistuitoare! Şi vă veţi convinge că istoria porumbului abia începe.

Să poposim la staţiunea I.C.A.R.-Cîmpia Turzii. Aici, în anul 1944 cercetătorii au obţinut soiul cel prevăzute de cel de al doilea cincinal, se fac experienţe continui pentru raionarea porumbului.

... Astă-toamnă, din lanul de porumb Arieşan super-elită s-au adus 1.500 dintre cei mai frumoşi ştiuleţi. Privindu-i, inginerului Ciupercescu i s-a părut că se află în faţa unei fabuloase comori. Un privitor oarecare ar fi jurat că boabele acestea sînt cele mai frumoase pe care le-a văzut în viaţa

←

Colectiviştii din Triteni la cea de a doua praşilă

lui. Dar ochii cercetătorilor au descoperit, în aceste elite, indivizi necorespunzători. Trîndu-i după culoarea boabelor, au rămas doar 480 de ştiuleţi. Totuşi, selecţionarea nu era gata. Măsurînd diametrul ştiuleţilor la vîrf, dimensiunea şi numărul boabelor, au trecut severul examen doar cei care aveau peste 20 de cm şi 80% boabe, rămînînd, din 1500, doar 164 de exemplare. Jumătate din ştiuleţi au fost însămînţaţi, ceilalţi au primit un număr.

— Urmărim dezvoltarea plantei, precocitatea, rezistenţa la boli şi, în ultimă instanţă, productivitatea. La toamnă vom avea primele rezultate.

— Aţi fost ca un profesor intransigent, remarc zîmbind.

— La I.C.A.R. nu se trec uşor examenele, îmi răspunde inginerul cu înţeles...

La staţiunea I.C.A.R. anul acesta soiurile au venit parcă la o prodigioasă întîlnire internaţională. S-au întîlnit „Arieşanul" cu „Wisconsin 641", ungurescul „Ovári" cu bănăţeanul de Calacea; americanul „Iowa 4316" cu galbenul timpuriu de Moara Domnească, „Marton Vasvari" cu „Minesota 13". Cîmpurile de selecţie sînt amfiteatrele unde îşi spune fiecare cuvîntul. Care soi se va maturiza mai repede, care va da boabele cele mai bune şi productivitatea cea mai mare, va ieşi învingător.

III.

Stau şi privesc de la fereastra Institutului de Cercetări Agronomice din Cluj, maşinile care străbat şoseaua Cluj-Huiedin. Nu observ şi nici nu aud cînd uşa laboratorului se deschide. Deodată aud un glas moale, puţin tărăgănat, ca al unui om care vorbeşte totdeauna cu socoteală. Fără să-mi mut privirile de la şoseaua scăldată de soare, pe care tocmai trec vreo douăzeci de limuzine — probabil o delegaţie străină în vizită — ascult ceea ce se discută în laborator:

— Am aflat un vierme galben ceva mai gros decît cel de la grîu, explică omul cu vocea domoală.

— O fi cu siguranţă viermele de sîrmă, i se răspunde.

— Să vezi, tovarăşe inginer — continuă glasul moale — în primăvară, cînd a răsărit, porumbul era ca peria de des. Cînd a fost atîta, ni! (m-am întors brusc şi am văzut un ţăran cu servietă, care se aplecase şi arăta cu palma înălţimea imaginară), s-a uscat tot pe o bucăţică bună. Ce-i de făcut, tovarăşe inginer?

— O să trec pe la gospodărie zilele astea; tot trebuie să văd lotul semincer. Să nu uit: nu cumva să distrugeţi la praşilă firele de cînepă de lîngă porumb; sînt semnele noastre. Şi încă ceva: a răsărit hibridul american pe care vi l-am dat?

— Aproape tot. Numai colo, în vale, dacă mai ţineţi minte, unde apa a băltit, pămîntul a rămas gol.

— Aha...

Observîndu-mă, cei doi se apropie. Îi întîmpin.

— Faceţi cunoştinţă — mă invită amabil inginerul agronom Felecan. Mă prezint.

— Gheorghe Maier, se recomandă ţăranul cu servieta.

— Președintele colectivei din Gilău, completează inginerul Felecan.

Președintele venise la Cluj cu treburi curente. În drum s-a oprit și la I.C.AR. Inginerul Felecan e un vechi prieten al colectiviștilor din Gilău. A fost în sat la pregătirea pămînturilor în primăvară, la însămînțări, a ascultat păsurile țăranilor care se plîngeau că porumbul ajunge la maturitate tîrziu și că nu pot pregăti ogorul de toamnă pentru grîu. El i-a învățat polenizarea artificială, le-a explicat dezavantajele mușuroitului. În sfîrșit, o muncă tenace de îndrumător.

Colectiviștii îl așteaptă în mijlocul lor întotdeauna cu dragoste. Iar cînd trec pe la oraș, nu-l ocolesc...

În marea bătălie inițiată de partid pentru sporirea porumbului la hectar, colectiviștii participă, alături de agronomi, cu același interes și însuflețire. De aceea spunem că istoria porumbului abia începe!

IV.

Îmi pare rău că n-am fost și eu unul dintre prășitori. Desigur că m-aș fi amețit puțin, dar ce are a face! Cine nu rîvnește după o petrecere cîmpenească, cu un butoi de bere la mijloc și cu frigări? Dar las' să vă povestească prietenul nostru, brigadierul Palfi din Triteni-colonie. Întîi să vi-l înfățișez: are mai bine de 45 de ani, asta după buletin. Dacă n-ar fi neînsemnatele fire argintii, nu i-ați da mai mult de 37. Ce mai tura-vura: un om tînăr, în putere.

„De fapt — îmi spune el — toată povestea a început într-o dimineață la raionul de partid Turda, unde activul analiza problemele sectorului socialist.

— Măi Francisc, tot cu buzele drîmboiete te văd. Da' mai lasă-le în sperlă de supărări, îi spunea necăjindu-l președintele colectivei noastre, Alexandru Vencel, cunoscutului său, Laszlo Francisc, tot președinte și el, dar la Ceanul Mare.

— Rîzi?... Dar spune-mi prășitul dintîi l-ai gătit?

— De mult!

— Eh! Vezi, de-aceea-s supărat. Și nu-i glumă! Stă porumbul nostru pe cîmp și-l înecă buruienile. Avem pămînt mult și brațe puține.

— Vă boieriți, vă faceți moșii mari. Ei, tovarășe, nu-i bine! Trebuie mărită gospodăria prin creșterea numărului colectiviștilor! Ori așteptați de la centru să vină cu muncă de lămurire?

— Pînă una alta, așa stăm... Dar ascultă: Tu nu m-ai putea ajuta? Ce-ar fi...?

S-au pierdut într-un colț și-au stat de vorbă multă vreme.

În ziua următoare consiliul de conducere al gospodăriei noastre hotărî să dea ajutor la prașilă colectiviștilor din Ceanul Mare.

— Sînt cam 15 hectare. Numai că pînă la Cean sînt 17 kilometri și va trebui să ducem oamenii în două rate, cu camionul nostru, ne anunță președintele.

Nu răsărise soarele a doua zi, cînd camionul nostru se opri în Ceanul Mare. În fața sediului ne aștepta președintele Francisc.

— Zău, nici nu credeam că o să veniți — ne spuse el.

— Noi avem cuvînt! strigarăm cîțiva.

După ce ne-a arătat ogorul, l-am măsurat, și la despărțire — căci președintele era grăbit și trebuia să plece — ne-a spus:

— Deseară mai stăm noi de vorbă.

El credea că o să ne apuce seara! Dar oameni ca la noi în gospodărie mai rar! Pe la amiaz' cele 15 hectare erau prășite. Curgeau sudorile de pe noi, dar cine să le bage în seamă! Ambiția, frate! Trebuie să le dăm un exemplu! Asta a fost tot..."

— Și petrecerea?

— Iată cum era să uit! Să vezi: Ne-a ieșit înainte un butoi! Chiar așa. Cînd am intrat la cooperativă să cumpărăm țigări, îl zărirăm într-un colț.

— Ce ai într-însul, tovarășe? întrebăm gestionarul.

— Bere!

La amiaz', pe ogor, apa rece este de neprețuit.

— Uite-al naibii! Să știi că ne așteaptă chiar pe noi. Iată banii și dă-i cep!

Cu slănina noastră friptă, cu berea cooperativei, am așternut o masă zdravănă. Ce crezi dumneata că noi ne zgîrcim? Uite așa s-a sfîrșit prășitul la Ceanul Mare.

V.

În țara Oașului, din soiul de porumb cincantin se face pîine; în părțile munților Rodnei, din mălai femeile fac un soi de plăcintă umplută cu brînză, numită „îndoitură". La Triteni-colonie, comună în raionul Turda, se cultivă foarte mult porumb, dar toată lumea mănîncă pîine albă de grîu. Porumbul își găsește aici o bună folosire la îngrășarea porcilor, la îndopatul gîștelor. Generoasa „zea mais" are nenumărate întrebuințări. Tulpina necoaptă e foarte bogată în zahăr care se poate extrage pe cale industrială. Din boabe se prepară amidon, spirt, bere. Pănușele pot servi la fabricarea hîrtiei... Iată de ce porumbul e una din gramineele cele mai răspîndite pe glob. Iată de ce cel de al doilea cincinal prevede sporirea suprafețelor de porumb.

DE CE?!

CULMEA INVENTIVITĂȚII

Desigur că și dumneavoastră ați auzit unele glume despre culmea răbdării, a zgîrceniei etc.

Fără îndoială însă că pînă acum nu cunoașteți încă culmea inventivității. Pe aceasta ne-a comunicat-o de curînd un cititor al revistei noastre. Inginerul M. Zaidman, salariat al I.S.P.E.-ului, a primit nu demult de la „Oficiul de Stat pentru Standarde și Invenții" o invitație oficială de a plăti taxa pentru menținerea valabilității brevetului său de invenție. Însă tocmai aici e surpriza: sub forma aceasta voalată, inventatorul era implicit anunțat că propunerea lui, înaintată cu 9 ani în urmă, a fost găsită bună! Fără a dori să căpătăm și noi un brevet (!?) facem următoarea propunere—întrebare:

De ce oare oficiul cu pricina nu transmite asemenea înștiințări întîrziate cu 9 ani pe calea presei? În felul acesta micile glume ar fi la îndemîna tuturor!...

„FOSTE-BĂNCI"

Parcurile — precum se știe — sînt zonele cele mai plăcute ale orașelor. Pe alei cetățenii se plimbă, pe bănci se odihnesc...

Desigur că pînă aci n-am spus nimic nou. Aceasta se petrece la fel în toate orașele. Poate pentru ca să curme această monotonie, cei care au în grija lor parcul din Cluj perpetuează o stare de lucruri cu totul originală.

În apropierea unui havuz cu faună și flori, lîngă lac, cîteva foste adevărate bănci pentru odihnă se uită cu rușine la cetățenii care le privesc chiorîș. Căci în afară de spătare și picioare, nu mai posedă nici un centimetru de scîndură. De fapt, poate tovarășii care se ocupă cu treburile edilitare ale Clujului s-au gîndit la o nouă metodă de odihnă. Păi, își zic dînșii, dacă la bufetul „Expres" mănînci în picioare, de ce oare n-ai putea în parcul din Cluj să te odihnești stînd în picioare, rezemat doar de spetezele băncilor? Și ce plăcut e să stai în parc, rezemat și să mănînci semințe!

Ce părere au, despre acest lucru, gospodarii Clujului?

C. B.

DE LA DEALUL SPIREI LA FILARET

Din gara Filaret pleacă mai multe trenuri spre Giurgiu. Unele au vagoane directe cu străinătatea. Deci: gară principală, cu trafic intens, în care, înaintea plecării trenurilor, peronul e aglomerat.

Iată însă că garnitura de vagoane nu stă decît 1-2 minute în stație. Și de fiecare dată au loc busculade, îmbrînceli, lovituri și chiar geamuri sparte

Interesîndu-ne la șeful stației, acesta ne-a dat o explicație ciudată. Cică în gara Dealul Spirei, unde se formează garnitura pentru Giurgiu, ar lucra și cîțiva salariați-impiegați, acari, etc. — vreo cinci sau șase la număr, care locuiesc în comunele de pe linia București — Giurgiu. Or, aceștia slujbași înțeleg să rețină 1/2 oră trenul în Dealul Spirei, ca să se poată îmbarca după terminarea slujbei. Cum terminarea slujbei are loc exact cu cîteva minute înaintea... orei 9 prevăzută în orar pentru plecarea din gara Filaret, vă închipuiți ce se petrece în această stație pentru ca sute de pasageri, bagaje și copii să ocupe din mers — ca la pompieri — un loc în vagon.

Ce crede Ministerul Căilor Ferate de această treabă? Ce s-ar întîmpla, de pildă, dacă magazinul „Victoria" s-ar închide atunci cînd directorul său avînd musafiri la masă ar trebui să meargă la piață după tîrguieli, sau dacă o garnitură de tramvai de pe linia 15 s-ar opri în fața cinematografului „Patria", pentru că manipulantul are bilet la „Vin apele tulburi"!?...

M. A.

VIZITA DELEGAȚIEI GUVERNAMENTALE COREENE ÎN R. P. R.

La invitația guvernului Republicii Populare Romîne, țara noastră a fost vizitată, între 13 și 17 iunie, de o delegație guvernamentală a Republicii Populare Democrate Coreene, în frunte cu tovarășul Kim Ir Sen, președinte al C. C. al Partidului Muncii din Coreea și președinte al Cabinetului de Miniștri al R. P. D. Coreene.

Delegația guvernamentală coreeană a vizitat întreprinderi industriale și instituții culturale din București, Ploești, Orașul Stalin și Tîrgoviște. Pretutindeni, înalții oaspeți au fost întîmpinați cu dragoste, populația făcîndu-le manifestații călduroase, prietenești.

În timpul vizitei, delegația guvernamentală coreeană a avut un schimb de păreri cu conducătorii Partidului Muncitoresc Romîn și ai guvernului Republicii Populare Romîne, cu privire la relațiile dintre cele două țări și asupra situației internaționale. Discuțiile au decurs într-o atmosferă caldă și prietenească. Reprezentanții celor două guverne au subliniat că relațiile dintre cele două țări se desfășoară pe baza înțelegerii depline, a respectului reciproc, a colaborării frățești, ceea ce corespunde întrutotul interesului celor două popoare, de construire a socialismului și de întărire a cauzei păcii în lume. Reprezentanții celor două guverne și-au exprimat convingerea că realizarea unificării pașnice a Coreei, pe baze democratice, va constitui un aport de mare însemnătate la micșorarea încordării internaționale și întărirea păcii în Extremul Orient.

În ziua sosirii în Capitală, delegația guvernamentală coreeană a fost primită la Președinția Consiliului de Miniștri. Întîlnirea oaspeților cu conducătorii Partidului Muncitoresc Romîn și ai guvernului R.P.R. s-a desfășurat într-o atmosferă caldă și prietenească. De la stînga la dreapta, tovarășii: Chivu Stoica, Kim Ir Sen și Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Un aspect al Pieții Victoriei în timpul mitingului consacrat prieteniei romîno-coreene, ce a avut loc la 16 iunie.

La intrarea pe teritoriul regiunii Ploești, oaspeții coreeni au fost întîmpinați de Gh. Stan, președintele sfatului popular al regiunii Ploești, cu tradiționala pîine și sare.

Tovarășul Kim Ir Sen și ceilalți membri ai delegației guvernamentale coreene, însoțiți de conducători ai partidului și guvernului nostru, în vizită la uzinele „23 August" din Capitală.

☆

În ziua plecării delegației guvernamentale coreene, numeroși cetățeni ai Capitalei au ținut să conducă la aeroport pe înalții oaspeți. Fotografia reprezintă un grup de oameni ai muncii și tineri coreeni veniți la studii în țara noastră, luîndu-și rămas bun de la iubiții noștri oaspeți.

PORTUL VAZDUHULUI

—REPORTAJ SCRIS PENTRU „FLACĂRA"—

de O. VINOGRADOV

E trecut de miezul nopţii. Pe străzile marelui oraş zgomotele se sting. Domneşte liniştea şi în palatele subpămîntene. Garniturile lungi ale metroului se retrag în depouri. Dinspre gările Moscovei, ultimele tramvaie aduc călătorii spre centru. Sînt însă şi drumuri de-a lungul cărora circulaţia nu se întrerupe.

În spaţiile necuprinse dintre cer şi pămînt, pe aripile nevăzute ale văzduhului, păsări iuţi de oţel şi aluminiu cutreieră înălţimile, purtînd spre depărtări zeci şi sute de călători. Pe drumurile văzduhului oamenii se duc fie spre staţiunile pitoreşti presărate pe ţărmul Mării Negre, spre Ural, spre Siberia sau spre îndepărtatul Habarovsk, ori dincolo de hotarele patriei, la Praga sau Berlin, Paris sau Bucureşti.

Nu numai oamenii, ci şi tone întregi de colete sau baloturi, zeci şi zeci de mii de scrisori şi ziare sînt transportate zilnic pe căile ce străbat nemărginitul spaţiu aerian.

Pe pista de aterizare a aeroportului Vnukovo din Moscova forfota nu conteneşte nici o clipă. La intervale de numai cîteva minute sosesc din toate direcţiile nave înaripate, în timp ce altele îşi iau zborul spre oraşe îndepărtate, spre marile capitale ale lumii.

★

Au trecut doar douăzeci de minute de cînd bătrînul orologiu din turnul Spasski a bătut miezul nopţii; la Vnukovo începe o zi nouă şi iată că primul avion s-a şi înălţat spre cer, pornind într-un raid spre Iakutsk, capitala ţinutului zăpezilor veşnice. După el, un altul s-a mistuit în zare, în direcţia Kievului. Apoi a plecat spre portul Adler avionul, pilotat de încercatul aviator Efimov. Pasagerii lui vor ajunge pe ţărmul Mării Negre înainte de ora 9 dimineaţa. Unul din avioane şi-a luat zborul avînd la bord nişte călători puţin obişnuiţi şi tare neastîmpăraţi — un grup de maimuţe, cu destinaţia: Grădina Zoologică din Tbilisi. În timp ce umbrele nopţii se răresc pe nesimţite, pe pista de aterizare de la Vnukovo îşi fac apariţia avioane ce aduc la Moscova noi exponate pentru Expoziţia Agricolă Unională care şi-a redeschis de curînd porţile. Nici nu se luminase bine de zi, cînd pe aeroport a aterizat un avion de transport, venind tocmai din Taşkent, încărcat cu lăzi cu zmeură şi căpşuni aromate. După cîteva minute dintr-un alt avion s-a descărcat o marfă ce trebuia şi ea să fie rapid distribuită pe piaţă: o tonă de raci vii aduşi în lăzi speciale de la Rostov pe Don. Din Soci şi din Krasnodar, moscoviţii primesc pe calea aerului imense cantităţi de flori ce poartă în petalele lor multicolore miresmele neasemuite ale sudului însorit...

Şi aşa, zilnic, pe marele aeroport din Moscova sosesc sau pleacă avioane purtînd cele mai diverse încărcături.

★

...Soarele se ridică tot mai sus. Pe cer nu se zăreşte nici un nor. De la punctul său de comandă dispecerul vede ca în palmă tot cîmpul vast al aeroportului. De aici, din acest punct, este dirijat întregul trafic aerian din zona Moscovei.

În văzduh, pilotului nu-i este permis să meargă la întîmplare. Fiecare avion trebuie să respecte întocmai indicaţiile de traseu şi înălţimea de zbor. El urmează cu precizie orariul stabilit. Dispecerul asigură, de asemenea, securitatea zborurilor, dirijînd prin radio circulaţia pe drumurile aeriene.

Aviatorul S. Lebedev, pilotul avionului ce vine din Kiev, comunică:

— Sînt 48-49, am intrat în zona dv. Înălţimea 600 m.

Dispecerul răspunde:

— 48-49, apropie-te la 600 m. Zona numărul 2.

Astfel pilotul află că în zona Moscovei va trebui să se menţină la înălţimea de 600 m şi să aterizeze în zona 2-a a aeroportului.

Indicaţiile dispecerului sînt lege pentru piloţi.

Piotr Schmidt este de opt ani dispecer la aeroportul Vnukovo. Pilot încercat în trecut, el este astăzi unul dintre cei mai iscusiţi dispeceri.

Cu multă conştiinciozitate şi precizie lucrează şi meteorologii. Ei studiază neîntrerupt, ziua şi noaptea, condiţiile atmosferice ale tuturor traseelor aeriene.

Înainte de plecare, piloţii se prezintă în cabinetul meteorologic. Avionul 14-68 trebuie să pornească în cursă. Şeful schimbului, inginerul-şef Zinaida Smirnova, îi înmînează pilotului Vasile Lujnikov buletinul meteorologic de traseu. Numai dacă dispune de acest document, dispecerul dă aprobarea pentru decolare.

În sfîrşit, cînd toate formalităţile sînt îndeplinite, avionul poate să-şi ia zborul.

Pasărea de oţel purtînd însemnele „AEROFLOT"-ului lunecă uşor pe pistă, se desprinde de pămînt, urcă lin sus, tot mai sus, lăsînd în urmă oraşul ale cărui contururi se topesc curînd într-un nor albăstrui.

Între timp în faţa aerogării se aliniază, şiruri după şiruri, limuzinele şi autobusele.

Din difuzor vocea crainicului anunţă:

„Atenţiune! Cursa nr. 29 pe traseul Moscova-Rostov-Tbilisi este gata de plecare. Tovarăşii călători sînt rugaţi să-şi ocupe locurile".

Călătorii se îndreaptă spre avion. Cărucioare aduc fără zgomot bagajele. Îmbarcarea s-a terminat. Motoarele puternice pornesc să duduie asurzitor şi, curînd, pe fondul albastru al cerului pasărea lucitoare, se pierde în înălţimi.

Aviatorul V. Filonov, comandantul avionului cu reacţie ce face curse pe traseul Moscova-Novosibirsk.

Cele mai moderne avioane pentru pasageri – avioanele sovietice cu reacţie „TU-104". Ele parcurg distanţa Moscova-Londra numai în 3½ ore.

Mihail Sadoveanu

Judecata

– Fragment din „Cîntecul Mioarei" –

Cătră ora zece, adunarea se încheiase. Andru şi Zarandi se cuibăriră alături, pe divan. Ghiţă Miclăuş le potrivise, pe măsuţa de alături, cafelele lui celebre. Doctorul Costache şi directorul Sandu aveau evlavie pentru vin şi stăteau la masa cea mare, cu paharele pline şi cu o garafă abia începută.

— Din tinereţele mele, zîmbea Sandu, nu m-am putut împăca nici într-un chip cu fiertura asta arăbească.

— Eu de asemeni, încuviinţă Hanganu.

— În acele tinereţi am cunoscut eu un fecioraş fără mustaţă, la un club al muncitorilor, şi ne-am legat prietini. Eu mă aflam lucrător la atelierele de la Socola. El era ucenic la o tipografie şi învăţa în particular, ca să dea examene de liceu. Eu eram tîrgovăţ, de la Nicolina, sărac, fără părinţi şi fără rude. Trăiam de capul meu. Iar Petru Matei era dintr-un sat din marginea codrului de la Borosești: Goroni, adică Stejarii-cei-Vechi. Nu departe de Stejarii-vechi se afla, tot subt codru, o poiană unde fusese odinioară crîşma Şantei. Prietinul meu, fiind un fel de poet, îmi spunea balada lui Codreanu, cînd umblam plimbîndu-ne prin locuri încîntate.

— Măi Codrene, măi Codrene,
Te cunoşti după sprîncene
Că eşti făcător de rele...

Petru Matei avea, cum spunea el singur, patima poeziei, rîvnind s-ajungă cărturar.

Bătrînii prietinului meu au căzut dintr-odată. Ca să poată lichida o datorie veche pe boieresc, amanetaseră la Creditul Funciar Rural unele unelte ale gospodăriei şi boii. După un an de secetă, funcţionarii Creditului i-au executat şi le-au vîndut vitele şi toată gospodăria, lăsîndu-i lipiţi pămîntului. Sora mai mare a prietinului meu, leliţa Anica, văzîndu-şi prăpădită şi zestrea cîtă se strînsese pentru măritişul ei, s-a gîndit să intre undeva într-un serviciu. Şi-a găsit un loc la un avocat din tîrg de la Vaslui.

După cum ştiţi şi dumneavoastră, era greu în acea vreme pentru lumea noastră săracă. Serviciul putea alina foamea prietinului meu, dar nu-i putea îngădui nimic altceva. Venea asupra lui şi amenințarea recrutării.

După ce s-a sfătuit şi cu leliţă-sa Anica, au rămas înţeleşi că ea ar putea da din leafa ei ceva bătrînilor ca să le amăgească bătrîneţa amărîtă, iar el să-şi facă serviciul militar şi să-şi dea şi examenele mai departe. Cel mai potrivit corp de trupă pentru asemenea nădejde înşelătoare era compania de jandarmi pedeştri de la Iaşi. Compania aceasta era în serviciul poliţiei şi justiţiei. Putea fi cel puţin cuviincios îmbrăcat şi hrănit bine şi, după aceea, cu examenele liceale, să-şi facă un rost mai bun în viaţă.

Acel gînd l-am găsit folositor pentru multe motive; drept care m-am silit să intru şi eu tot în acel corp de trupă, la un an după recrutarea lui Petru Matei.

Am intrat în oaste hotărît să mă supun întru totul rînduielilor ei, aşa încît să-mi uşurez cît mai mult trecerea celor trei ani de robie. Petru Matei avea un an servit şi am fost bucuros de prietinia lui, pînă ce m-am deprins cu viaţa de cazarmă. Nu mi-a fost uşor să înghit zi cu zi acel pahar de amărăciune; dar eram statornic şi îndărătnic şi înţelesesem că numai asta putea fi apărarea mea.

O bucată bună de vreme n-am scos capul din hruba în care mă cufundasem. În acelaşi timp m-am cerut la şcoala de gradaţi, dovedindu-mă cel mai destoinic din contingentul meu. În anul al doilea al miliţiei am pus galonul de sergent.

Petru Matei rămînea caporal. Nădejdile pe care căpitanul, la început, şi le pusese în el scăzuseră. Petru Matei era un neliniştit şi dovedea adeseori răzvrătire, în vorbe tăioase, în felul cum înfrunta pe gradaţi. Ochii lui bulbucaţi şi mînioşi au cunoscut destule zile de carceră. Totuşi era un băiat ager şi comandantul îl proteja.

Cînd am ajuns să-i fiu superior în grad, i-am lămurit purtarea mea şi l-am făcut să priceapă ceea ce numeam eu înţelepciune. Nu i-a fost uşor; dar s-a domolit şi s-a supus întrucîtva sfaturilor ce-i dădeam.

În sfîrşit s-a eliberat. Eu am rămas încă un an în uniformă. Din ce agonisese el şi din ce-i adăogisem eu, hotărîse a îmblînzi cît de cît traiul bătrînilor lui de la Stejarii-vechi.

A ajuns acasă toamna, în toiul recoltei porumbului. A găsit pe bătrîni muncind la alţii. I-a scos din nevoie, le-a asigurat mămăliguţa lor cea de toate zilele. Apoi, în căsuţa cea săracă, a cerut de la părinţi veşti despre leliţa Anica. Acea leliţă îl legănase în braţele ei cît fusese prunc. Îi era ca o mamă mai tînără.

Bătrîna clătina din cap lăcrămînd.

— Iaca, n-avem nici o ştire de la fata asta; poate-i bolnavă, poate s-a prăpădit, poate nu vrea să se mai răspundă cu noi. S-a mai întîmplat asta şi cu alte fete, care s-au dus la tîrg şi duse au fost. De un an n-am mai primit de la dînsa răvaş. Zicea c-o duce bine acolo, la moşia boierului şi că ne-ar fi bine şi nouă mai pe urmă; dar deocamdată să răbdăm.

Matei s-a cam supărat.

— De ce nu m-aţi înştiinţat şi pe mine de acel răvaş?

— Apoi, dragul meu, fata ne porunceşte în acel răvaş să nu-ţi spunem ţie nimic, ştiindu-te aprig.

Petru Matei cere numaidecît scrisoarea. Bătrîna se tînguie că nu ştie unde s-a fi rătăcit, moşneagul o scoate din chimir, dar n-o dă; şi băiatul se hărăţeşte cu părinţii lui, pînă ce află adresa avocatului de la Vaslui. Atunci se ridică, trage pe mînici paltonul, îşi îndeasă în cap pălăria. Nu vrea să mai întîrzie nici o clipă; nu poftește nimic din mîncarea pusă pe masă.

— Vai, băiete, se tînguie maică-sa, văd că te-ai boierit şi tu.

— De ce m-am boierit? se întoarce el mînios.

— Căci porţi straie de la tîrg.

— Şi de ce m-am boierit şi eu? Vrai să spui că s-a boierit şi leliţa Anica?

Atuncea bătrînul a suduit-o pe babă că nu-şi poate stăpîni limba. Petru Matei s-a izbit în uşă cu avînt al mîniei şi s-a tot dus.

Cu avocatul cel bătrîn de la Vaslui n-a putut sta de vorbă. Amenința din barbă spre Matei că el n-are a da socoteală nimănui.

— Cauţi o soră? Treaba dumitale. N-o găseşti aici? O fi fiind în altă parte; treaba ei. Fă bine şi mă lasă în pace.

Petru Matei află că moşioara acelui avocat, pe care o administrează cuconaşul cel tînăr, nu e departe de Vaslui. Îşi face silă să se liniştească şi pleacă s-o caute pe soră-sa.

Găseşte la o margine de sat curtea boierească a acelei moşii. Intră. Boieraşul nu-i acasă. Dar leliţa Anica îi iese înainte cu mare bucurie. Şi după ce-l îmbrăţişă şi-l sărută în cerdac, în vederea oamenilor din ogradă, şi-i grăieşte aşa ca să se ştie că i-i frate, îl trage pe Petru Matei într-un salon; după aceea într-o cămăruţă mai la o parte. Şi cum ajung în acea cămăruţă, leliţa Anica se prăvale pe-un divan şi prinde a plînge cu amar.

— Ce-i, leliţă Anică? Spune. Ce întîmplare ţi s-a întîmplat? Ce năpastă te năpăstuieşte?

Leliţa Anica îşi boceşte durerile şi-şi blastămă viaţa. Că şi-au fost dragi, ea şi cuconaşul, şi la început i-a fost ca-n rai. Dar acuma se află îngreunată în a cincea lună şi cuconaşul vrea s-o lepede. O mai ţine din bună-voia lui o săptămînă şi după aceea-i pune leafa din urmă în mînă şi ducă-se unde va şti; el n-are ce-i face; şi pruncul poate nici nu-i al lui. Zădarnice jurămintele, zădarnice plîngerile şi suspinurile. Viaţa ei s-a sfîrşit. „Să nu mă laşi, Petruţă. Dacă nu-l întorci de la hotărîrea lui pe Grigoriţă, apoi mă zvîrl cu capu-n fîntînă."

Cum se zbuciuma fata şi-l ruga pe frate-său, iaca şi cuconaşu Grigoriţă. Era un băiat frumuşel, cu mustăcioară neagră. Intră, se încruntă, nu-i place. Se stropşeşte:

— Cine eşti tu?

— Eu îs fratele surorii mele, domnule.

— Şi ce poftești?

— Poftesc să-mi dai socoteală pentru ruşinea ei.

El rîde.

— Fraţi de aceştia va mai fi avut Anica asta. Fă bine şi ieşi cît nu mă supăr. Căci dacă nu m-asculţi şi nu ieşi, chem haidării să vie, cu cînii.

Cînd s-a desfăşurat Petru Matei asupra lui, Grigoriţă a tras şişul din bastonul pe care-l purta. Dar leliţa Anica i-a apucat braţul. Grigoriţă a lepădat şişul şi-a izbit de două ori în Petru Matei cu pumnul gol; apoi, văzînd acei ochi bulbucaţi ai lui Matei şi acea mînie, mai primejdioasă decît arma pe care o lepădase, numai ce-a dat dos la faţă şi s-a răsucit în fugă spre ieşire.

Matei pe urma lui. Leliţa Anica după amîndoi.

Cînd boieraşul s-a năpustit în cerdac, slujitorii curţii l-au socotit nebun, aşa era de zbîrlit şi de holbat. Iar apoi au văzut alt nebun care se abătea asupra celui dintăi ca o pajură cu cîngile întinse. A făcut o săritură pe treptele de piatră, dar cîngile l-au prins din zbor. Matei a şi fost asupra lui dărîmîndu-l şi trîntindu-l de două ori.

Oamenii curţii au dat năvală, să-şi culeagă stăpînul.

Petru Matei a ridicat asupra lor ochi crînceni. A răcnit:

— Nu v-apropiaţi! Mişelul acesta a ruşinat o fată de-a voastră, care mi-i soră mie, şi-acuma o alungă. Vreau să-l omor, vreau să-i beau sîngele!

Cînd Petru Matei l-a apucat iar pe boieraş ca să-i beie sîngele, a slobozit ţipăt de groază Anica şi, cu mînile la tîmple, s-a repezit la fîntîna cu roată din mijlocul ogrăzii şi s-a zvîrlit în adîncime cu capu-nainte.

Atuncea a venit la Matei un moşneag, starostele bouarilor, şi i-a grăit cu blîndeţă:

— Măi băiete, lasă-l pe acel mişel, cum îi spui, cu plata neîmplinită, ca să nu te prăpădeşti şi tu cu desăvîrşire. Poate nu-i mort şi-i scăpa şi tu cu mai puţină pedeapsă. Cum l-ai apucat tu în cîngi, aşa au să te apuce pe tine judecătorii. Destulă ticăloşie s-a întîmplat astăzi şi zăluda aceea de soră-ta ne-a spurcat fîntîna. Cu voie ori fără voie, noi te-om duce la jîndari, ş-apoi s-a vedea ce-a mai fi.

Mai apoi acest bouar bătrîn, cu numele Pintilie Pleşa, a fost martor principal în procesul prietinului meu Petru Matei. Nu se ştie bine pentru care motive, afacerea a fost mutată de la tribunalul Vaslui la Iaşi, şi Petrea adus la temniţa Galatei, aşezată, precum ştiţi, pe dealul Miroslavei.

Piesa aceasta, pe care şi acum o am înaintea ochilor şi în auz, s-a jucat la palatul de justiţie, în luna april a anului următor. Eu făceam paza sălii, cu cîţiva jandarmi. Era după ora şase şi mulţi muncitori tipografi şi de la atelierele căilor ferate se adunaseră ca la un spectacol ca acela.

Pintilie Pleşa, bătrînul, venise în straiele lui albe, cu sumăieş scurt şi cu opinci meşteşugit îngurzite. Lepădase jos lîngă el căciula şi de căciulă răzămase toiagul. Era proaspăt bărbierit, ca de sărbătoare. Mustaţă căruntă, stufoasă. Pleşuvienaltă pînă în creştet, fumurie şi boţită ca o chivără veche de tablă.

Aştepta să fie chemat să mărturisească. Privea ca dintr-o ceaţă a şesurilor Moldovei, cu totul străin.

M-am apropiat de dînsul şi i-am şoptit să fie cu luare-aminte, căci îi vine rîndul. El a tuşit şi a înghiţit un nod, sfiindu-se de uniforma ce purtam.

Preşedintele îl chiamă. El răspunde cu glas tare, ca şi cum ar fi grăit în aer liber:

— Aice-s, cucoane!

— Păşeşte şi vino ca să depui jurămîntul.

Călăuzit de aprod, s-a oprit în faţa crucii. După îndemnul magistratului, a pus mîna pe cruce şi a jurat să spuie adevărat cum s-a petrecut întîmplarea de la Cornesti.

— Adevărat, domnule,a răspuns el cu emoţie. Azi n-am vîrît nimic în gură. Am băut numai un cofăiel de apă în deal, la Repedea.

Cînd s-a întors, a dat peste Matei.

— Aista-i! a zis el, făcînd semn spre prietinul meu cu fruntea.

Atunci a observat şi pe cuconaşul Grigoriţă, care se ţinea într-o postură umilită şi schiloadă lîngă tatăl său, avocatul Grigore Corneanu.

— Acela-i! a încuviinţat el.

— Moşule, i-a poruncit sever judecătorul cel cărunt din mijloc, ai mai fost martor cîndva?

— Ba m-o ferit Dumnezeu, cucoane;

— Atuncea află că n-ai a vorbi decît atunci cînd te întreb eu şi numai despre ce te întreb.

— Am înţeles, măria-voastră; dar eu am dat numai semn de cunoaştere, obişnuit să deosebesc de la orice *distanţie* care-i boul rătăcit şi cum îl chiamă.

— Bine-bine. Vrasăzică cunoşti pe acuzatul Petru Matei?

— Îl cunosc, l-am văzut cînd cu pricina; dar nu ştiu ce vorbă i-aţi mai adăogat dumneavoastră. Poate-i prepus că a vrut să omoare pe cuconaşu Grigoriţă.

— Aşa e, a aprobat cu satisfacţie preşedintele, vădit mulţămit de inteligenţa lui moş Pintilie. Spune cum a fost?

— Apoi, iaca spun. Fata era în casă, cu frate-său Matei. Şi pe cînd îşi plîngea ea rîsul din trecuta vară, căci rămăsese grea, numai iaca cuconaşu Grigoriţă. Află că a venit un frate al Anicăi — aşa-i zicea fetei; şi bănuind că acelui frate fata îi mărturiseşte pătărania ei, s-o mîniet care nu se mai află; ş-o dat năvală asupra lor. Se chiamă că, după ce purcesese ea într-adaos, cuconu Grigoriţă voia s-o alunge.

— Lasă asta, moşule.

— Iaca las, măriile voastre. Eu adicătelea vreau să lămuresc mai bine chestia. Şi nu mult după ce intră cuconaşu, opintind să tragă din bîtă spanga, îl vedem zbucnind înapoi pe uşă. Fratele fetei după el; îl ajunge pe treptele de piatră, îl zmunceşte înapoi şi-l trînteşte de două ori ca pe-un cojoc, de-a rămas cuconaşul lat. Iaca după ei şi Anica; şi cînd vede că frate-său vrea să-l omoare pe cuconaş, dă năvală drept la fîntînă şi se zvîrle cu capu-n jos peste ghizdele. Eu pusesem mîna pe acuzat, cum îi spuneţi domniile voastre, şi-l povăţuiam să nu facă moarte de om, că-şi pustieşte inima şi se cufundă în prăpastia ocnei. Şi lui i-o venit pesemne aşa o milă de om ş-o stat. Dacă-l mai trîntea o dată, apoi îl achita de istov.

— Cum? Ce făcea? zîmbeşte magistratul.

— Îl achita, se bucură moş Pintilie.

— Vrasăzică avea intenţia să-l omoare?

— Apoi da, măriile voastre, avea ce spuneţi dumneavoastră, ca să-şi astîmpere arşiţa mîniei şi obida nedreptăţii.

— Care nedreptate?

Moş Pintilie nu răspunse. Privi spre boierii din faţă, apoi spre cei din dreapta şi oftă întristîndu-şi privirea.

— Te-am întrebat, stărui judecătorul cel cărunt. Răspunde.

— Apoi, măriile voastre, drepţii cu dreptăţile şi strîmbii cu strîmbătăţile.

— Ce vrai să spui?

— Vreau să spun, măriile voastre, că după ce l-am dat jandarmilor pe Matei, ş-am adus doctor pentru cuconaşu Grigoriţă, ş-a fost scoasă moartă din fîntînă acea fecioară nechibzuită, care s-a dovedit a avea într-însa prunc, am lăsat vitele albe în sama lui Tanasă, iar eu, după rugămintea acestui Matei, încălecînd pe loc un buiestraş ce am, m-am dus, m-am tot dus pînă ce-am întrat subt codru ş-am ajuns la Goroni şi, întrebînd, am aflat căsuţa bătrînilor acestui Matei.

Baba ţinea ceaunul în crăcana unui scăunel; moşneagul mesteca mămăliga. „Staţi, zic; iaca eu îs Pintilie Pleşa din sat de la Cornesti, unde a fost slugă o fată de-a dumneavoastră, la niste boieri, şi tare bine au ţinut-o după obicei, încît a ajuns la o întîmplare frumoasă, pe care am venit să v-o povestesc din pont în pont, după făgăduinţa ce am făcut-o feciorului dumneavoastră“ Şi le-am spus eu tot ce-a fost, şi cu fata lor, şi cu feciorul lor.

Moşneagul zice:

— Mulţămesc, bade, de veste, şi vai de zilele mele!

Baba ţipă:

— Maică prea curată şi pururea fecioară!

S-au aşternut amîndoi la pămînt şi a rămas mămăliga nemîncată. I-am sprijinit să se aburce pe laviţă: unul cu capul spre fereastră, altul cu capul spre cuptor. Moşneagul o gemut o vreme.

— Marandă, zice, Marandă, de-acu mă duc.

Baba s-o mai tînguit, s-o mai zvîrcolit şi, nu mult după bătrînul ei, ş-a dat sufletul şi dînsa.

Ies şi chem vecini din marginea aceea de sat. Trimetem după preot. Săvîrşim cele rînduite. Toporîm sicrie din niste lătunoaie. Iaca şi oamenii perceptorului: vin să împlinească datoriile şi rămăşiţele. Ar vrea să puie în siguranţie boarfele din căsuţă, căci altfel, morţii îngropaţi şi casa rămasă pustie, or lua alţii ce se cuvine statului. Aşa că ruşinîndu-i noi, că ce fel de creştini sînt, mulţămitu-s-au să ducă numai ceaunul cu mămăliga rece.

I-am prohodit pe morţi, dînd şi eu ajutor pentru preot zece lei; după care m-am întors la Cornesti.

— Moşule, zice judecătorul cel cărunt, puteai să scutesti tribunalul de asemenea povesti.

Pintilie Pleşa, starostele de bouari, răspunde:

— Boieri dumneavoastră, mă rog să iertaţi pe un neştiutor.

S-a tras de-oparte şi nu i s-a mai auzit cuvîntul.

A venit rîndul afacerii. S-au pus întrebări. Acuzatul se arăta foarte econom la vorbă. A luat cuvîntul partea civilă, prin glasul destul de răguşit şi emoţionat al avocatului celui bătrîn, Grigore Corneanu. Tînărul Grigoriţă, în care părinţii săi îşi puseseră nădejdea bătrîneţelor, pătimise greu din trîntiturile acelui individ ce se afla acum în faţa judecătorilor. Probabil că fusese în stare de ebrietate, cum e obiceiul prostimii înainte de a păşi la asemenea faptă. Tînărul Grigoriţă Corneanu s-a ales cu incapacitate de lucru din pricina unei claudicaţii grave a piciorului drept. Mai mult decît atît, are astăzi o diformare a feţei. Într-adevăr, obrazul tînărului se schimonosise şi mustăcioara neagră îi sta strîmbată. Căuta cu ochii lui sprîncenaţi mila onoratului tribunal, avînd o atitudine modestă de băiat cuminte, de bună familie.

Avocat din oficiu al lui Matei fusese numit un omuleţ harnic la vorbă, puţintel peltic, bărbăţel dibaci şi deştept mai cu samă la vremea alegerilor. Îi zicea Dumitrel Petrescu, poreclit Bodoaşcă. Dumitrel Bodoaşcă şi-a luat ca temei al apărării lui indulgenţa prea onoratului tribunal. A făcut o aluzie nedesluşită la împrejurări cărora domnia lui a cutezat să le spuie circumstanţe atenuante. Dar procurorul spulberase de mai nainte asemenea temeiuri uşuratice.

Mă uitam la Petru Matei. Asculta neclinitit şi neguros. Fierbea în el o mînie pe care şi-o stăpînea încă. Mă temeam să nu izbucnească, însă el se încleştase în revolta lui: aşa lupul apucă în colţi capcana ce l-a doborît.

Cînd a fost întrebat dacă mai are ceva de spus, a înghiţit scurt veninul ce-l păstra în fundul gurii şi a răspuns cu tremur în glas:

— Mai am. Nu recunosc nimic din ce a gîngăvit prea stimatul procuror. Observ că judecătorii mei uită că sora mea a fost ademenită şi ruşinată de acest cuconaş. Că din această pricină, bătrînilor mei li s-a tras moartea. Că eu sînt obijduit, prigonit şi închis în locul

Cîntec de leagăn

de Bertolt BRECHT

N-a fost uşor ca să te port în mine.
A trebuit să sufăr, negreşit.
Era o îndrăzneală, ştiu prea bine.
Şi, totuşi, precum vezi, am îndrăznit.

Mai mare biruinţă-i, cum îmi pare,
Un scutec să ţi-l cumpăr, chiar cîrpit,
Decît o luptă-ntr-un război, în care
Un Blücher sau un Moltke-a biruit.

O pîine-nseamnă-o luptă cîştigată.
Cărbuni şi lapte, alte biruinţi.

Va trebui, ca să fii mare-odată,
Să lupt, să trec prin multe suferinţi.

O pîine, ca s-o poţi vedea aievea,
Înseamnă lupte, zi şi nopţi la rînd,
Vîrîtă prin pichetele de greve
Şi generali şi tancuri înfruntînd.

Dar, dacă dintr-o luptă-ntr-alta, iarăşi,
Călit, vei creşte mare, fiul meu,
Atunci, am cîştigat, ştiu, un tovarăş,
Luptînd şi biruind cu noi mereu!

altuia. Amărîtă țară în care justiția e la cheremul asupritorilor.

Onoratul tribunal a rămas perplex cîteva clipe. În sala întesată se iscă un murmur care nu putea înșela vigilența procurorului. Era un procuror cu barbă neagră, pe care și-o vîntura cînd și cînd cu degetele. El a tresărit cel dintăi din fotoliu, atrăgînd tribunalului luarea aminte asupra necuviinței spectatorilor și asupra ofensei pe care un criminal — alt fel nu i se poate spune — o aduce justiției statului. Acestea au fost vorbele lui întocmai. Mi s-a părut că ochii lui Petru Matei scapără. Era în el ca o pornire să deslănțuie tigrul pe care-l avea în el; să lovească, să dărîme ori să-și sfarme fruntea de-un zid. Dar în juru-i era lume întesată care se mișca mînată spre ieșire de garda jandarmilor.

Președintele poruncise evacuarea pretoriului. Apoi amenințase pe inculpat cu agravarea pedepsei. A adaos:

— Tribunalul se retrage treizeci de minute pentru deliberare.

Atunci am poruncit sentinelelor să încadreze pe inculpat. Se petrecuse în mine o răsturnare, care mă împingea la o faptă nesăbuită. Mi-a lucit brusc în minte cea mai iscusită punere la cale pentru eliberarea bietului meu prietin. Tremuram de tulburare și mă grăbeam, ca să economisesc timpul. Am tras din carnețelul meu de șef al secției o foiță pe care am scris chitanța de predare a arestatului în camera anumită a arestului provizoriu. Acea cameră aveam s-o încui și cheia s-o predau grefierului. Apoi am scos din buzunar două hîrtii de cîte douăzeci de lei și am învălit în ele cheia de la ușa despărțitoare între arest și jandarmi.

M-am apropiat de prizonier. M-am uitat la el ca la cel de care mă despărțeam poate pentru totdeauna. M-am uitat adînc, așa ca să mă înțeleagă că pun la cale fapta pe care o visa el ca pe o minune. Mila mea era și în ochii sentinelelor, unii foști camarazi.

— Măi Săracu, am zis eu, n-ai ce face și supune-te; legea-i lege și tribunalul îți sporește pedeapsa, pentru vorbele tale prea îndrăznețe.

Am făcut așa ca, trecînd strîns pe lîngă el, să primească în palmă cheia învălită în bancnote.

L-am adus cu sentinelele pînă la camera știută. Acolo l-am oprit, pînă să vie grefierul. Am deschis camera jandarmilor și am cunoscut că-i goală. M-a fulgerat bucuria că toate împrejurările ne sînt prielnice. Odată, dintr-o mie de ori, asta se poate întîmpla. Se aflau în cuier o manta și o capelă. Erau ale lui Craiu Victor, sergent din același contingent cu mine. Dar nu erau efectele companiei, ci particulare, ale lui Craiu, ca să facă vizite unor domnișoare din mahalaua sfîntu-Lazăr. Le ținea acolo să-i fie la îndămînă și, în planul ce făcusem, cugetasem nedeslușit la împrejurarea asta. A doua zi după întîmplare, Craiu Victor se putea duce la vizita lui cu efecte mai puțin fine, neîndrăznind să deie pe față lipsa.

Venea grefierul. Am închis ușa de la camera jandarmilor, ca să nu intre acolo nimeni. Am dat porunca așa ca s-o audă omul justiției. Am deschis o clipă ușa arestului, ca să se încredințeze acel bătrîn stîlp al justiției de prezența prizonierului. I-am predat cheia, mi-a iscălit chitanța.

Cînd Petru Matei a auzit pasul cadențat al sentinelelor și a simțit că ceilalți ne-am depărtat, a cercetat cheia și a priceput pe dată planul. Era și el un om al locului, obișnuit cu intrările și ieșirile palatului de justiție. Pînă la acea oară nimene nu săvîrșise așa faptă.

A învîrtit cheia în broasca ușii de despărțire; a trecut în camera jandarmilor, a luat cheia, a închis ușa prin cealaltă parte, a scos cheia și a pus-o în polița unui dulăpior al nostru. A înțeles ce are de făcut cu efectele din cuier. Cisme avea; și-a pus mantaua, și-a îndesat capela în cap; s-a încins peste manta cu curaua lui pe care o avea rămasă din vremea serviciului. A deschis o fereastră, a sărit într-un coridor îngust, știut. A lipit la loc fereastra, întărind-o c-o surcea. A trecut în uliță. S-a coborît după aceea pe ulicioare, prin rîpa de la sfîntu-Andrei, ajungînd la gară în ceasul cel mai potrivit, cînd era gata de plecare un tren. A cumpărat de la casa de bilete un tichet de călătorie cu jumătate de preț. S-a suit în vagon și s-a dus ca un sergent de jandarmi pedeștri în permisie. Așa, cu destule suferințe, a ajuns el în munte, în regiunea Bistriței, și s-a dat rob călugărilor de la Schitu-Olarului.

Apoi ce zarvă a fost în urma plecării lui Matei nu vă mai spun. M-am bătut cap în cap cu agenții prefecturii de poliție. S-a deschis în văzul tuturor camera jandarmilor. Apoi dulăpiorul, ca să se vadă că nu dă în arestul de alături, însă mai ales ca să intru în stăpînirea cheii. Fereastra întinată am deschis-o cu destulă greutate și am închis-o apoi în clempușuri. Cheia ușii de despărțire s-a dovedit a fi la mine. Nici o urmă, nici un fir călăuzitor. A fost ca o adevărată minune. Matei Petru nu putuse ieși din închisoare decît pe găurile cheilor, ca un duh din Halima.

Tribunalul, la redeschiderea ședinței, după două ceasuri de așteptare, dăduse lui Petru Matei o pedeapsă sporită de opt ani închisoare grea, în contumacie. Iar a doua zi, și a treia zi, și încă într-o zi, au început glumele și hazurile pe socoteala aventurii, în toată presa locală.

Se afla atunci în Iași un poet tînăr, care înșira versuri pline de ascuțime. Am aflat și eu, ca unul căruia îi plăcea îndeletnicirea prietinului său Petru Matei, că acel poet tînăr al cărui nume nu-i nevoie să vi-l spun, începuse a scrie un fel de poveste despre Sfîntu-Sisoie, pe care îl cobora din grădinile raiului în ticăloșia pămîntului. Acea poveste nu era cunoscută decît de puțini, iar unul din acei puțini a făcut o epigramă, deslegînd minunea ce se săvîrșise:

Petru Matei inculpatul
A părăsit palatul,
Plecînd fără a cere voie,
Ca prea fericitul Sisoie.

Fapte și tîlcuri

CONDENSARE

de Eugen FRUNZĂ

Era un om blînd, bălan și spătos, modest profesor la un liceu de provincie. De la d-sa aflarăm, spre a nu uita niciodată, atîtea din legile și tabieturile materiei. Între altele, ține minte lecția sa despre condensarea și dilatarea corpurilor. Dar, mai cu seamă, cuvintele cu care și-a încheiat demonstrația.

Sunase clopoțelul. Ora se sfîrșise. Potrivindu-și catalogul sub braț, profesorul porni spre ușă. Ne ridicarăm în picioare; d-sa, din mers, ținu să glumească:

—...Iar mintea, băieți, cere s-o ții la cald. Cînd o lași să se răcească, numai te pomenești că se comprimă, scade, pînă...

— Dispare!... — îl completai de la locul meu, din banca întîi.

— Perfect!... rîse dascălul, urmat de întreaga clasă.

De atunci trecură ani, cam multișori. Și iată, astăzi dimineață, prin bunăvoința d-lui dr. Kirk, președintele universității Columbia din S.U.A., mi-a fost dat să retrăiesc vechea întîmplare școlărească. Totul se trage de la întîlnirea anuală a redactorilor șefi ai ziarelor americane, la care d. dr. Kirk a rostit ceva enorm. Citez întocmai cuvintele sale: „Avem nevoie de știri într-o formă digerată sau măcar predigerată. Avem nevoie de cărți și reviste prezentate într-o formă condensată... Avem nevoie ca opiniile despre evenimente să ne fie prezentate în capsule. Vrem să fim eliberați de necesitatea de a gîndi".

După cum se vede, enormitatea e condensată. Nu știu dacă d. Kirk a ironizat astfel stările de lucruri din țara sa ori și-a expus propriile revendicări intelectuale. Oricum, problema rămîne aceeași. Se cere condensarea, la dimensiunea capsulelor, a culturii și gîndirii.

Pînă cînd să ne plictisim cu interminabilele peripeții ale lui Ulise sau cu tiradele filozofice ale lui Hamlet?

Pînă cînd?

Pînă cînd să ne lăsăm torturați de tomurile lui Voltaire sau de demonstrațiile lui Hegel?

Pînă cînd?

Pînă cînd să ne chinuim cu Beethoven, și Goethe, și Tolstoi, și Kant, și Spinoza, și Lomonosov, și Copernik, și Darwin, și Ovidiu, și Dante, și Byron, și Gorki, și Eminescu și cu toți asemenea nemiloși tulburători ai liniștii mintale? Pînă cînd?

Vrem să fim eliberați de necesitatea de a gîndi. Asta-i! Dați-ne pastile, să le ronțăim, cum ronțăie bucățelele de zahăr cățelușul Puffy, preferatul șarmantei doamne Piffy, soția binecunoscutului... etc., etc.

Puffy e un cățel fericit. Ronțăie zahăr și nu gîndește.

Piffy e o femeie fericită. Ronțăie pastile și nu gîndește.

Iată, în sfîrșit, cea mai autentică idilă din istoria viețuitoarelor!...

Dar, citind declarația d-lui dr. Kirk, nu am rezistat tentației de a descoperi cauzele acestei pledoarii pentru capsule culturale. Aici, mi-am zis, e vorba de un fenomen de natură fizică. Și mă scufundai tot mai adînc în cercetarea faptului...

Cînd, deodată, aud un glas cunoscut:

— Așa, băiete. Continuă. Ești pe calea cea bună.

Ridicai privirile. Spre uimirea mea, răsărise parcă înainte-mi o catedră. Pe scaun ședea, ca și pe vremuri, dascălul de fizică. Blînd, bălan și spătos.

— Corpurile se condensează la rece... am rostit cu emoție, ca la examen.

Profesorul făcu din cap un semn de aprobare. Se ridică, apoi își potrivi catalogul sub braț și se îndreptă spre ieșire.

— Dar n-am dezlegat încă problema, d-le profesor — îndrăznii să-l acostez. Nu văd legătura... Venerabilul meu dascăl se opri lîngă ușă. Zîmbi cu tîlc.

— Simplu, băiete. Se înțelege că politica „războiului rece" duce la condensarea minții. Numai ce vezi cum mintea se comprimă, scade, pînă...

—...Dispare!... îl completai, ca și cînd vremea s-ar fi întors, pentru o clipă, cu zeci de ani în urmă.

— Perfect! — rîse dascălul. Și dispăru.

OCHIUL CORTINEI

● După ce Tanți Cocea ne-a încîntat prin jocul ei subtil și nuanțat în rolul Ruxandrei din „Trei generații", Clody Bertola ne oferă, în cea de a doua distribuție, o desfătare artistică de similară intensitate. Și subliniem aceasta pentru că îndeobște distribuțiile secunde mai sînt tratate, dacă nu cu o discretă neîncredere, cel puțin cu o indiferență rece. Ruxandra, prezentată în interpretarea Clodyei Bertola, mai întîi ca o proaspătă și învoaltă adolescentă, apoi ca femeie în plenitudinea fizică și spirituală a maturității, și, în sfîrșit, în amurgul vieții, se îmbogățește mereu cu trăsături noi, deși își păstrează nealterate coordonatele firii ei curate și cinstite. Ne grăbim deci să-i recunoaștem din toată inima artistei Clody Bertola, creația ei originală, purtînd amprenta lirismului și discreției ei scenice, a jocului ei sincer și interiorizat.

● Înainte de a pleca spre Paris, Teatrul Național ne-a oferit un spectacol cu „Scrisoarea pierdută", cu buna intenție de a verifica, în fața publicului nostru, schimbările de distribuție intervenite, plastica noilor costume și decoruri și, în general, înfățișarea spectacolului care va fi prezentat străinătății. Sînt interesante intervențiile regizorale cu privire la ritmul spectacolului — mult mai dinamic, mai precipitat ca cel cu care sîntem obișnuiți; se face de asemenea simțită o accentuată speculare a expresivității gestului și a mișcării, oarecum în detrimentul claritățiî verbului, pe care actorii au neglijat-o cu buna știință a faptului că, pentru cei ce nu ne cunosc limba, nu replica este elementul hotărîtor. Înlocuindu-l pe regretatul Ion Talianu, Niki Atanasiu conturează cu multă vervă satirică un Cațavencu, îmbogățit scenic prin nota personală pe care el o aduce. O surpriză ne-a oferit-o distribuirea lui C. Bărbulescu în rolul lui Tipătescu; realizarea lui actoricească merită, fără îndoială, să fie discutată. În sfîrșit, decorurile și costumele au fost împrospătate pe linia expresivității plastice de care am vorbit mai sus. Pînă la apariția acestor rînduri, actorii noștri au și jucat, credem, în fața publicului parizian. Sperăm că au repurtat succesul dorit de noi toți.

● În rîndurile de față ne mărginim doar să semnalăm cîteva nume care, în mai puțin de un an, doi, ne vor solicita, desigur, paginile unor întregi cronici. Ni le-au făcut cunoscute recentele producții ale Institutului de artă dramatică și cinematografică, oferindu-ne surprize îmbucurătoare. Anca Verești-Oroveanu, studentă în anul IV, ne-a atras atenția printr-o sensibilitate reținută cu multă stăpînire de sine, printr-un joc concentrat, sobru, care îi dădea — mai ales în rolul femeii-comisar din „Tragedia optimistă" — gravitatea dar și romantismul cerute de text. George Ferra anunță o bogată paletă interpretativă; el a trecut cu naturalețe din rolul comandantului vasului, în care aducea multă distincție și sobrietate, în cel al decrepitului proprietar al „Azilului de noapte". Simț al umorului și o prezență scenică plină de savoare ne-a adus George Constantin, în timp ce Nicolae Floca impunea — mai ales în „Azilul de noapte" — prin jocul său în surdină, lucrat pe nuanțe delicate, pe interiorizare. Am reținut și realizările actoricești ale tinerilor Mircea Iorgu Albulescu, Mihai Draga, Silvia Popovici, Stelian Cremenciuc. Și nu putem ignora nici munca inteligentă și plină de subtilități regizorale, pe care Ion Cojar a desfășurat-o ca preparator principal asupra studiilor cu „Tragedia optimistă" și „Azilul de noapte".

Sanda FAUR

M.H.A.T.-ul la București

de E. LOGHINOVA

Să prezinți spectatorului romîn, în puținele rînduri ale unui articol, profilul artistic al unei formații scenice ca cea a M.H.A.T.-ului (Teatrul Academic de Artă din Moscova), să definești trăsăturile artei sale, să-i evoci tradițiile, și, în același timp, să analizezi spectacolele pe care le va prezenta la București nu este numai un lucru dificil, ci aproape imposibil. Noi socotim M.H.A.T.-ul ca ocupînd locul de frunte printre teatrele întregii lumi și e firesc ca prezentarea unui asemenea teatru să nu poată fi rezumată la dimensiunile limitate ale unui articol. De aceea voi încerca să redau cel puțin părerile ce le am cu privire la spectacolele ce vor fi vizionate de publicul romîn.

Spectacolele acestea sînt, de bună seamă, prilejurile cele mai potrivite pentru publicul romîn de a face cunoștință cu specificul creator al teatrului înființat cu aproape șase decenii în urmă de Stanislavski și Nemirovici-Dancenko, teatru care a îmbogățit nebănuit de mult și a deschis drumuri noi artei scenice realiste. Militînd pentru crearea unui teatru popular, democratic, întemeietorii Teatrului Academic au fost de la început pasionați propagatori ai dramaturgiei naționale contemporane, de numele acestui colectiv scenic fiind strîns legată

M. Anastasieva în rolul Masei Zabelina din „Orologiul Kremlinului". Desen de V. Vîsoțki.

activitatea dramaturgică a lui Cehov și Gorki.

Trăsăturile caracteristice artei M.H.A.T.-ului, tradiția sa, care străbate deceniile fără a-și pierde tinerețea, își găsesc o expresie cuprinzătoare în cele trei spectacole care sînt prezentate publicului romîn. „Orologiul Kremlinului", „Trei surori", „Roadele învățăturii" (ca și cele cîteva fragmente din „Suflete moarte" și „Anna Karenina") ce vor fi înfățișate, sînt pe drept socotite printre cele mai bune spectacole ale Teatrului Academic.

Pogodin și-a intitulat piesa „Orologiul Kremlinului" nu numai pentru că acesta ar polariza, spațial, nodul dramatic al acțiunii. El a atribuit titlului o valoare simbolică ce răsfrînge întreg înțelesul piesei: în bătăile orologiului se aud parcă pașii poporului rus revoluționar, creator al propriei sale istorii. În cele cîteva acte ale piesei, dramaturgul a concentrat imaginea celor dintîi ani ai republicii sovietice, ani aspri, dominați de încleștarea aprigă cu dușmanii, dar și de perspectiva certă a victoriei. Construcția de factură epică a piesei, închegată din episoade care au uneori o valoare dramatică de sine stătătoare, urmărește conturarea personalității lui Vladimir Ilici, prezentat în situații care relevă uriașa forță a gîndirii sale, profunda sa umanitate, inepuizabila sa energie, neobișnuita sa modestie. În rolul lui Lenin apare actorul B. Smirnov, pe care îl cunoașteți poate din

„Orologiul Kremlinului" pe scena M.H.A.T.-ului. În rolul lui Lenin, actorul B. Smirnov.

filmul „Glinka", în care a dat viață personalității compozitorului. Este primul rol pe care îl interpretează pe scena Teatrului Academic, dar succesul său este incontestabil. Crearea scenică a figurii conducătorului Revoluției Socialiste cere nu numai un uriaș consum cerebral și afectiv pentru a reuși să trăiești la acea înaltă tensiune la care a trăit, a gîndit și a acționat Lenin; ea pretinde totodată și un migălos proces științific de reconstituire a persoanei sale fizice. Și Smirnov a reușit; el a realizat în acest rol o creație actoricească remarcabilă. Dar valoarea spectacolului constă și în omogenitatea lui, în faptul că el se menține în întregime la același nivel artistic, prin contribuția unor foarte buni actori ca: B. Livanov, A. Zueva, B. Petker și a tinerilor M. Anastasieva, L. Zolotuhin și alții.

Scenă din actul III al piesei „Roadele învățăturii" de L. Tolstoi, în interpretarea actorilor Teatrului Academic.

Nemuritoarea comedie a lui Tolstoi, „Roadele învățăturii", este prezentată publicului romînesc în versiunea regizorală a lui M. Kedrov, elevul lui Stanislavski; acesta a păstrat cu grijă principiile care au stat la baza primei rezolvări scenice a piesei, realizată de Stanislavski în 1891, la „Societatea de Artă și Literatură", ceea ce conferă spectacolului și o excepțională valoare documentară. Kedrov a mers și el pe caracterizarea pregnantă a celor două personaje centrale ale piesei — boierii și mujicii — speculînd situațiile în care ciocnirea dramatică stîrnește rîsul demascator. Trimiși ai satului au venit la moșierul Zvezdințev să-l roage a le vinde măcar cîteva din cele 24.000 de deseatine ale lui, pentru că dînșii se înăbușe pe fărîma lor de pămînt. De partea mujicului se află și înțeleapta bucătăreasă Lukeria (A. Zueva), și isteața fată în casă Tania (T. Zobrodina), și bufetierul Iakov (A. Șișkov) împreună cu ajutorul său Semion (I. Tereșin), care o ajută pe Tania să-și tragă stăpînii pe sfoară, și bătrînul bucătar invalid (V. Popov), care își distruge sănătatea la plita boierească. Pe cît de inteligenți, de pătrunzători și plini de simț al umorului sînt acești reprezentanți ai oamenilor simpli, pe atît de îngustă este lumea spirituală și de meschine sînt interesele nobilimii parazitare, întruchipate de moșierul Zvezdințev, mărginit și lipsit de voință, posedat de mania spiritismului (rol jucat cu multă expresivitate satirică de V. Stanițîn), de zvăpăiata lui nevastă (interpretată de L. Koreneva), de profesorul-șarlatan Krugosvetlov (în strălucita interpretare a lui V. Toporkov). Comicul savuros al spectacolului rezultă tocmai din acest decalaj dintre aparențele înșelătoare, pe care le afișează cu ostentație acești exponenți ai „societății înalte", și găunoșenia lor reală.

Despre marea piesă a lui Cehov „Trei surori", Olga Knipper, prima interpretă a Mașei, spunea în versiunea în care îl vede publicul romîn, spectacolul cu „Trei surori" se joacă de 16 ani pe scena Teatrului Academic, dar sala este întotdeauna plină și spectatorii pleacă întotdeauna răscoliți. De 16 ani, aceștia aplaudă jocul sincer și pasionat al celor trei surori (A. Tarasova, K. Elanskaia, A. Stepanova), al interpretului lui Andrei Prozorov (V. Stanițîn) și al soției sale Natașa (A. Gheorghievskaia), al lui Versinin (M. Bolduman), al lui Soleonîi (B. Livanov) și al altora. Cu anii, au intrat în spectacol și noi interpreți ca: I. Goșeva, M. Titova, V. Erșov, P. Massalski, I. Leonidov etc.

Arta Tarasovei va putea fi cunoscută și din neîntrecuta sa creație în rolul Annei Karenina, căreia ea i-a împrumutat cele mai nobile trăsături ale sufletului femeii ruse. Este greu, după ce ai văzut-o jucînd pe Tarasova, să ți-o imaginezi pe Karenina sub alt chip, cu altă înfățișare, cu alte mișcări sau gesturi.

Spectatorii bucureșteni vor fi poate interesați să afle că scena marelui nostru teatru a crescut cîteva generații de actori de mare valoare. După prima generație — cea a întemeietorilor teatrului și a colaboratorilor lor apropiați — a urmat cea formată de Stanislavski și Nemirovici-Dancenko în studiourile Teatrului Academic, cea de-a treia fiind alcătuită de primul grup de absolvenți ai școlii ce funcționează în cadrul M.H.A.T.-ului. În sfîrșit, în primăvara acestui an, un nou lot de absolvenți ai studioului teatrului au prezentat publicului moscovit primele sale spectacole.

M.H.A.T.-ul aduce spectatorului romîn, în aceste zile, mesajul artei teatrale sovietice. El poartă totodată caldul salut prietenesc al poporului nostru, căruia arta îi poate da, într-adevăr, una din expresiile cele mai adînci și mai autentice.

I. Goșeva, K. Elanskaia și A. Stepanova în cele „Trei surori", pe scena M.H.A.T.-ului.

ANONIMII

În laboratorul „Sanepidului", dr. Lia Mihăilescu și Maria Buzatu controlează apa potabilă.

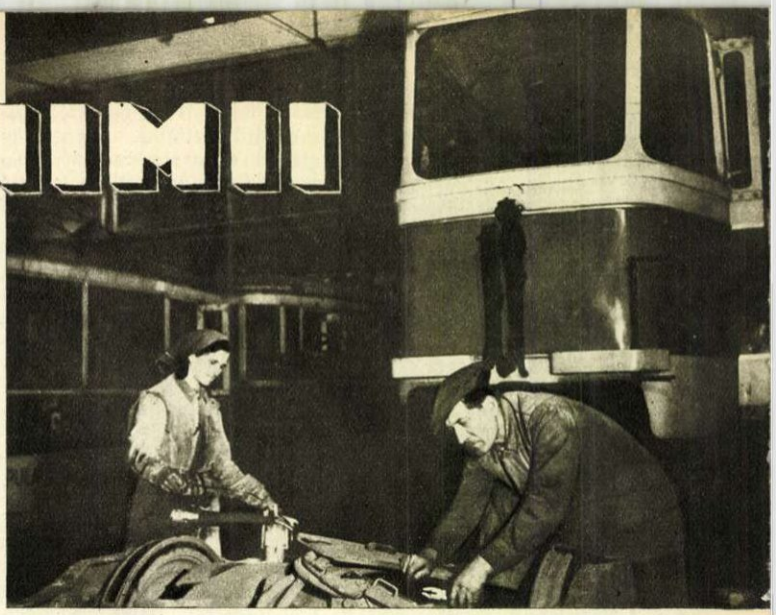

Electricianul Mihai Iordan revizuiește instalația electrică a unui vagon de tramvai.

de Anton ALEXE

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Insul acesta scundac, înarmat cu un bastonaș subțire, care face cîte o mătanie la fiece zece metri, nu este un maniac. Și mai puțin un fanatic bisericos. Observați? Privit din spate pare că îndeplinește un rit ciudat: merge pe marginea străzii cu pași mari, liniștiți, așa cum mergi dumneata sau eu, agale pe trotuar, pentru siestă sau la plimbare. Deodată s-a oprit. Și, tot atunci, s-a lăsat în genunchi.

Cu vîrful-cîrlig al bastonașului de fier desface un căpăcel și în aceeași clipă își vîră nasul în scobitura adîncă... Miroase, aspiră prelung... Zîmbește! Dă din cap mulțumit: „E-n regulă!" — pare că spune chipul lui satisfăcut de cele constatate.

S-a ridicat și pornește mai departe. Alți zece pași mari și iarăși în genunchi. Nimic important. Dar aproape de colțul străzii... Aspiră cu luare aminte. Chipul i se încruntă. Așază căpăcelul la locul lui și după cîteva secunde îl deschide brusc și trage din nou pe nări. Face semn cu creta pe căpăcel. Îl închide și se ridică. Notează într-un carnet, apoi o ia la fugă în curtea vecină. Cu ajutorul bastonașului de fier desface canalul de apă... Miroase. Acum e posomorît de-a binelea.

După un minut e la telefon.

— Alo! Aici e detectorul Belcea Constantin... Urgența întîi...!

La capătul firului, la o masă cu două telefoane și registre din clădirea Uzinei de Gaz, un om ascultă atent comunicarea. E șeful de tură, Eremia Ștefan.

— Da, da! Te ascult. Spune!

— În strada.... În dreptul numărului ..., miros puternic de gaze... Am constatat infiltrație și în canalul de apă... Urgența întîi!

— Trimit echipa!

A sosit în plină viteză camionul cu echipa specială.

Acum totul se petrece cu precizie și repeziciune — ca la pompieri. Mașina urcă pe trotuar. Lucrătorii specialiști coboară. Împreună cu detectorul, echipa se apropie în pas alergător de căpăcelul însemnat cu cretă. Depistarea spărturii și repararea conductei cer uneori preț de o oră. Altădată și mai mult.

★

Uzinele Arcuda. Stația de decantare.

Prin sorburi se trage, cu ajutorul pompelor, apa din Dîmbovița și din alte rîuri. În călătoria ei pe sub pămînt, din vîrful muntelui și pînă la izvor, apa este limpede și curată. Îndată însă ce a pornit la drum sub soare, praful, gunoaiele și mai cu seamă puzderiile de microbi aterizează și se amestecă în valurile ei... Și cîți musafiri nepoftiți dintr-aceștia sosesc pe minut, se poate judeca privind prin microscop la o singură picătură de apă de rîu. Ce aglomerație, ce înghesuială...!

Ce face oare tînăra Maria Buzatu, care ia apă de la fîntîna cu jet din Mihai Vodă, într-un borcan cu gît lung și dop de cauciuc? Îi e sete ori vrea să stropească o mușcată din ghiveci? Iat-o din nou, după puțin timp la alt robinet public.

Dacă vrem neapărat să aflăm, să privim într-unul din laboratoarele Sanepidului, unde ea a adus borcanele cu apă. Aci se face de două ori pe zi controlul apei potabile. Control chimic și bacteriologic. De această operație răspunde tov. doctor Lia Mihăilescu.

Aș vrea să vă spun că rețeaua Capitalei dă o apă care este perfect pură, conform prevederilor STAS-ului 1342/950. La zece mii de analize făcute într-o jumătate de an, nu s-a semnalat nimic suspect.

Tot în aceste laboratoare se face controlul alimentelor. De la conserve și salamuri, pînă la carnea proaspătă și pasta de dinți. Adică la tot ce poate servi drept tren microbilor aducători de boli.

★

A zbîrnîit telefonul într-o cameră din parterul unei clădiri.

— Alo! Alo!...

De la centrala telefonică din Palatul P.T.T.-ului, telefonista lămurește:

— ...din cauza furtunii s-a deranjat linia... Legătura cu Simleul Silvaniei este întreruptă...

Ninge și apoi viscolește peste liniile de telefon ce se cațără cu picioarele de lemn ale stîlpilor, peste dealuri și munți.

În vîrful unuia din stîlpi — liniorul Manteu Dumitru lucrează de zor la reparatul liniei. Viscolul îl înfășoară în trombă. Își acoperă ochii cu brațul. Pare că uraganul l-a amețit. Își revine, clipește din gene, se șterge pe ochi de promoroacă, tușește. Își trage cu dinții mănușa. Suflă cu gura în pumnul gol, vîră mîna în mănușă și pornește iarăși la treabă.

De jos, nu se poate vedea dacă în vîrful stîlpului se află cineva. Al doilea linior duce palmele cornet la gură și strigă:

— Heei! Ho-heeeei!

Nici un răspuns. Ba da. Din depărtare se aude un urlet — mai mult scîncet — de lup hămesit... Foamea împinge iarna animalele de pradă pînă în inima satelor.

Le cunoașteți?

Un prieten de la Ministerul Industriei Alimentare mi-a înșirat o dată sorturile de mezeluri care se produc în țară și se vînd la magazine. M-am speriat. De la afumături și pînă la salamuri de iarnă, m-a trecut prin tot alfabetul, ca într-o carte de telefon. Peste o sută de specialități.

În fiece săptămînă se lansează, se experimentează ceva nou. Într-un magazin nu mai trebuie să-ți pierzi vremea la casă, căci plătești direct vînzătorului. La magazinul „1 Mai", de lîngă cinematograful „Patria", primești un coș. Alegi și-ți iei singur marfa, după care lași coșul la ușă și banii la un singur vînzător. Poți comanda prin telefon la „Comalimentul" din b-dul Magheru tot ce ai nevoie și apoi, la ieșirea din serviciu sau după terminarea treburilor să treci ca să-ți găsești marfa gata ambalată, cu bonul de plată pregătit. Or, dacă nu poți ieși din casă, dai comanda tot prin telefon și primești marfa acasă, adusă cu motocicleta. Trei lei pentru transport. Atît... Poți comanda telefonic orice la magazinele respective: de la ciorapi — la iahnie și ostropel.

În magazinul „1 Mai" din blocul „Patria".

E normal să dai jos pulloverul la începutul acestei veri mult așteptate, după o primăvară cu fulare și mănuși. Cu gulerul răsfrînt nu-ți stă rău, dar seara nu te poți duce astfel la teatru, în vizită sau la restaurant. Nu te oprește nimeni, dar e mai bine să ai la gît...

O cravată? Da, da, e greu de ales cînd o vînzătoare drăguță, din magazinul de cravate nou înființat pe b-dul Bălcescu, îți desfășoară o puzderie de culori și tonuri. Și mai ales cînd te convinge că fiecare pe care o încerci: „Vă vine foarte bine!"

★

Nu aduce anul ce aduce ceasul — spune un vechi proverb bătrînesc. Magazinul special de ceasornicărie din bulevardul Bălcescu aduce ceasornice pentru toate gusturile, pentru toate pungile. Ceasornice nu se cumpără în fiecare zi. De aceea, poate, cumpărătorii din acest magazin sînt totdeauna veseli. Doar un ceas se cumpără cînd faci cuiva drag un cadou, la o căsătorie, aniversare, după un examen greu pe care l-ai luat... Nu?

Vitrina noului magazin de cravate din bulevardul N. Bălcescu.

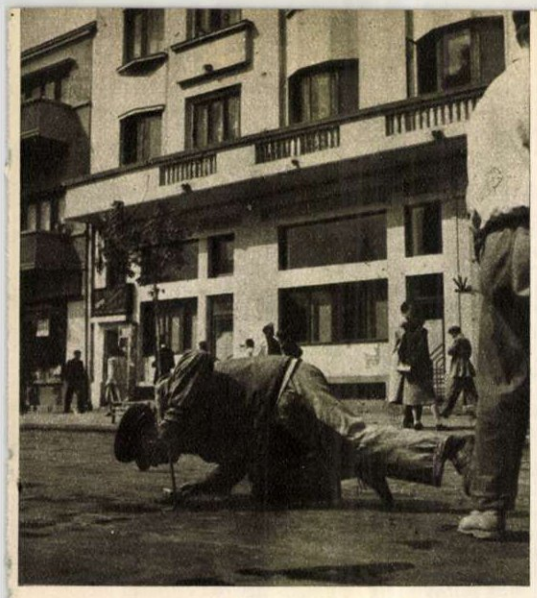

Detectorul Constantin Belcea controlează instalația de gaz pe o stradă din Capitală.

Al doilea linior urcă încet și cu greu pe stîlp. Dispare și el în ceață, în vîrtej. Iată-l că a atins cu capul picioarele celui urcat mai întîi.

— Hei, tovarășe, ai înghețat?

— Nu. Termin acum...

Din nou în aceeași cameră zbîrnîie telefonul.

— Aveți legătura cu Simleul Silvaniei...

★

Miez de noapte.

În Piața Universității, stopul a încremenit pe „Atențiune"! Vagonul cu remorcă al tramvaiului se grăbește — cu un singur pasager care moțăie pe un colț de banchetă — către depoul din București-Noi.

Sînt aci, în depou, oameni vechi în munca la tramvaie. Iată-l pe Iordan Mihail, în vîrstă de 53 ani, lucrător electrician, tată a trei copii. Din 1940, el lucrează permanent noaptea. Sau pe Dinculescu Alexandru, controlor electrician, trecut de 50 de ani, care de 28 de ani îndeplinește noapte de noapte această muncă.

— La început mi-a fost mai greu — ne spune el. Nu-i vorbă, că eram și prea tînăr. Sînt 28 de ani de atunci. Leafa era mică, munca peste ore. De multe ori mă apuca miezul zilei în continuarea lucrului. Eram și puțini. Directorul, acționarii societății de tramvaie, făceau economie la oameni. Le era teamă că o să cîștige prea puțin. Baba s-a învățat cu mine; adică făr'de mine. Acu'șapte ani, cînd cu naționalizarea, au vrut tovarășii să mă schimbe cu serviciul permanent pentru dimineața sau în rotație — cum se face azi. Au vrut ei, dar n-am vrut eu; au stăruit — și, în cele din urmă, am primit. Dar n-a mers. Dormeam ziua, de-a-npicioarelea. Sînt învățat să dorm pe lumină, nu noaptea. Ce-au făcut patronii din mine, e greu să mai repar acu' spre bătrînețe. De-aia m-am cerut înapoi la serviciul de noapte. Au luptat să mă convingă ca să renunț la gîndul ăsta, dar pînă la urmă m-au lăsat. Ei, de-aș mai fi tînăr pe vremuri ca astea!...

Și-a trecut palma peste bărbie, a zîmbit și a continuat:

— Pentru mine parcă așa s-ar fi turnat lumea: să fac serviciul noaptea, nici un vagon să nu rămînă dimineața „de căruță" în depou sau să se îmbolnăvească pe traseu. Avem sute de mii de pasageri în Capitală. Ați văzut cum mai așteaptă dimineața tramvaiul? Fiecare își socotește drumul cu minutele: atîtea de acasă pînă la stație, atîtea de la stație pînă la serviciu... Asta-i răspundere, nu glumă!

Cartatorul Teodor Lunceanu dă explicații unei tinere asupra muncii de cartare a scrisorilor.

Orele 4 dimineața...

— Astă-noapte nu a fost o lucrare mare— îmi spune monetara Pospai Maria, în drum spre casă. Am avut altele, ca plasa schimbătoare de cale din Căuzași-Colonel Orero-Văcărești, care s-a efectuat în 48 ore fără întreruperea circulației. O dată, asta a fost la bariera căii ferate din Colentina, trebuia schimbată linia în două ore. Atît ne-a permis C.F.R.-ul ca să nu împiedicăm traficul spre Constanța.Cu o jumătate de oră înainte să ajungem la fundamentul terasamentului, dăm de o linie veche, nescoasă de ani. Ruginită și întărită, ca betonul. Credeam că nu mai terminăm, dar în cele din urmă am reușit și am mîntuit treaba la timp. Trenul n-a întîrziat nici un minut din pricina noastră. Să vedeți însă ce-a fost acum trei ani, cu viscolul... Macagiii Filip Manea, Filip Cornoiu și Valetina Voicu au stat două zile complet izolați, reușind cu mare luptă să mențină practicabile macazurile peste care cădeau potop, munți de zăpadă.

★

În colțul străzii, cutia poștală stă singuratică sub ploaie.

Un elev al școlilor rezervelor de muncă vine cu o carte poștală, pe care o scoate din buzunarul tunicii. Mai citește o dată adresa și o pune înăuntru.

Îndată după plecarea elevului, se oprește o mașină mică, o „Skodă" închisă, și întreg conținutul cutiei e transportat cu un sac în mașină.

Peste două ore mașina P.T.T. intră în Gara de Nord și gențile cu scrisori sînt urcate la etajul I, la cartare. Aci se împarte corespondența. Sînt acolo numeroși bărbați și femei care lucrează în ritm rapid.

Pe masa lui „Tăicuțu", cum i se spune bătrînului cartator Lunceanu Teodor, care e de patruzeci de ani în această meserie, se află, pe lîngă maldărul de scrisori, și cartea poștală a elevului.

Mîinile cartatorilor merg rapid. Unii dintre ei depășesc 1200 scrisori pe oră. Operațiunea nu e simplă. Trebuie să ai în cap întreaga hartă a țării, cu toate ramificațiile de cale ferată, legături de autobuse, stații, halte, sate, cătune, raioane, regiuni.

Alături de „tăicuțu", e Mocanu Natalia, și ea cartatoare de aproape patruzeci de ani, la fel de pricepută în cunoașterea drumurilor care unesc cu trenul sau pe șosele orașele și satele între ele.

Uneori, o cartatoare tînără vine la tovarășul Lunceanu cu un plic:

— Tăicuțule, fii bun și spune-mi, unde vine...?

Fără să întoarcă capul, continuînd să împartă scrisori în rafturi cu pătrățele, pe distanțe, tăicuțul îi răspunde prompt.

Iată că acum el s-a oprit o clipă. Îi apare în față un plic oficial cu adresa greșită. Orașul Balș e trecut în regiunea Cluj. Zvîrle plicul pe o masă alăturată. Acolo se adună, maldăr, scrisori și cărți poștale cu adrese greșite, indescifrabile, sau fără mărci pe ele. Trierea lor și completarea adreselor se face cu grijă și rapiditate din trei în trei ore. Și miile de scrisori zboară fără întîrziere, fiecare spre destinația sa.

★

Mari anonimi. Mi-ar trebui paginile unui întreg volum ca să pot vorbi, chiar numai prin cîteva creionări, despre șirul lung al tovarășilor de muncă pe care nu-i vedem la fiecare pas, despre care nu știm, n-am auzit, de loc sau prea puțin.

Mecanici din depourile C.F.R.-ului și hangarele aviației, laboranți din spitale și laboratoare, mașiniști din spatele cortinelor teatrelor, linotipiști, achizitori de produse agricole destinate halelor și piețelor din sectorul socialist, șoferi de noapte care transportă produsele solului în orașe, paznici de bariere, milițieni de pază de noapte, telefoniste...

Tuturor acestora, tovarăși dragi, modești dar conștiincioși în munca lor anonimă, li se cuvine recunoștința noastră.

Iată-te intrat în magazinul de confecții din Calea Victoriei, pe peste drum de Poștă. Ai ales un costum, o rochie, un impermeabil sau un mantou.

Știați că dacă aveți vreo obiecție asupra felului cum „cade" sau cum se „lasă" pe umeri, la poale, ori la briu, confecția cumpărată, ea se poate retușa pe loc sau în numai 24 ore de către atelierul magazinului? Și totul gratuit!

La restaurantul dietetic din str. C. A. Rosetti.

← În magazinul de ceasornice din bulevardul Bălcescu.

Trebuie să recunoaștem însă că începutul aduce — vrei nu vrei — greutăți și experiență. De pildă, la „Gospodina", sortimentul preparatelor și semipreparatelor e încă departe de a fi complet. Însăși prepararea cam lasă de dorit. Sărmăluțele sînt cam fade: ardeii umpluți își diferă gustul de la o zi la alta. Cît privește salata de boeuf, cei mai cu experiență în ale artei culinare pretind că nu-i decît o ciulama de cartofi... Acum magazinul e în renovare. La redeschidere, sperăm că se vor servi numai mîncăruri gustoase, care să nu-și schimbe gustul de la o zi la alta.

La „Comaliment", unitatea 101 din Piața 1848, magazin deschis toată ziua, secția brînzeturi este periodic dezasortată. Deși traficul de consumatori este foarte mare, rareori găsești la raionul brînzeturi mai mult de două articole: margarină și rockfort uscat. Iar la magazinul de articole pentru copii „Trei ursuleți" nu o dată se întîmplă ca unele modele expuse în vitrină să lipsească în magazin, vînzarea făcîndu-se mai rapid ca aprovizionarea. În magazinul special din strada Lipscani, în locul săndăluțelor ți se oferă pantofi grei de toamnă.

Cu toate acestea... Bucureștiul nostru drag se schimbă, se înnoiește pe zi ce trece, încît dacă un cetățean, care a plecat acum un an din Capitală, ar coborî în Gara de Nord, n-ar mai recunoaște ușor urbea lui Bucur.

M. A.

Fotografii de A. MIHAILOPOL și A. LOVINESCU

Dimineața, de bine, de rău, mai găsești unele sortimente la „Gospodina" (sus). Dar de pe la ora 11, vitrina-răcitor arată așa cum o vedeți în fotografia de jos.

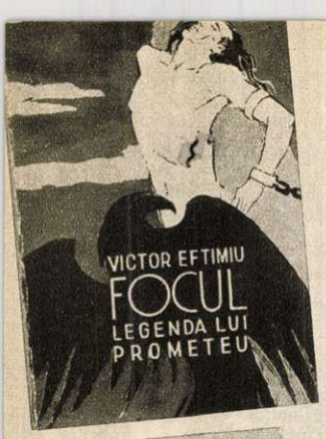

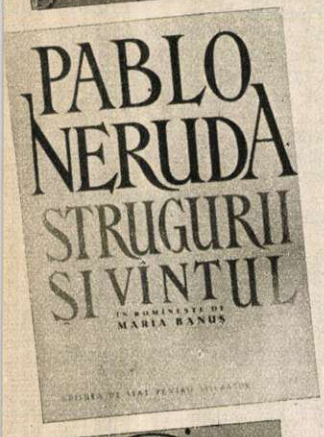

SCRIITORI ȘI CĂRȚI

NOUTĂȚI DIN LITERATURA ITALIANĂ PROGRESISTĂ

În Italia de astăzi, a cărei viață socială și politică este caracterizată prin creșterea tot mai pronunțată a forțelor de stînga, se dezvoltă pe această bază o literatură nouă, în care își găsesc ecou viața poporului, aspirațiile păturilor înaintate ale societății italiene, tendința lor spre înnoire și progres social. Lucrările literaturii realiste înscriu succese pe care nici premiile oficiale nu le pot trece sub tăcere. Așa e, de pildă, cazul romanului „*Metello*" al lui Vasco Pratolini, încununat anul trecut cu premiul Viareggio pentru proză.

De la celebra „*Cronică a unor sărmani îndrăgostiți*", care a servit și la crearea unui film cu același titlu, și pînă la „*Metello*", romancierul Vasco Pratolini face pași mari pe drumul inspirației istorice. Dacă în „*Cronică a unor sărmani îndrăgostiți*", el ne dădea cronica anilor fascismului și a îndîrjitei mișcări de rezistență, în „*Metello*" el încearcă o frescă a anilor de luptă a muncitorimii italiene la începutul secolului nostru.

Zidarul Metello s-a născut la Florența, ca fiu al unui lucrător anarhist din cartierul San Niccolo.

El intră în lupta pentru pîine și libertate, sub ochii lui se formează primele asociații muncitorești, el pune umărul, se călește alături de tovarășii lui în lupta pe care o duc sub focul represiunilor guvernului, va fi aruncat în închisori pentru activitate „subversivă" și va face drumul de la activitatea anarhistă spre lupta pentru socialism.

Dintre scriitorii noii generații, Domenico Rea a înscris un succes cu volumul „*Isuse, fă lumină*", care a fost de asemeni încununat cu premiul Viareggio. Născut la Napoli în 1921, Domenico Rea s-a dovedit un interpret minuțios, de un puternic și sumbru realism, al vieții napolitane. Volumul „*Ceea ce a văzut Cummeo*" cuprinde o serie de nuvele cu această temă.

O carte singulară în felul ei și deosebit de emoționantă este recentul volum „*Cei șapte fii ai mei*", de Alcide Cervi. Familia lui Alcide Cervi, compusă din tatăl, Alcide, mama Genoveffa Cocconix, cei șapte fii, patru nurori și unsprezece nepoți, era o familie de țărani din Reggio Emilia. În casa lor au găsit refugiu, hrană și îngrijire peste 80 de oameni de diferite naționalități, care în timpul tiraniei fasciste și al războiului, dezertau din armata fascistă pentru a se alătura partizanilor. Pentru această vină ei au fost atacați de fasciști și după o grea luptă cu armele de foc, au fost prinși.

Cei șapte frați și bătrînul au fost duși în temnițele gestapoului; frații au fost uciși toți în aceeași zi. Tatălui i-au dat drumul, ca să aibă cine să poarte durerea. La 70 de ani, bătrînul Alcide Cervi se întoarce într-o casă distrusă și, alături de soția, nurorile văduve și nepoții orfani, el nu-și pleacă capul, ci începe să construiască totul de la început.

Dintre cărțile care merită o deosebită atenție, este volumul „*Scrisori ale condamnaților la moarte din rezistența europeană*", apărut sub îngrijirea lui *Piero Malvezzi* și *Giovanni Pirelli*. Masivul volum de aproape 1000 de pagini cuprinde trei sute de scrisori ale luptătorilor rezistenței din cinsprezece țări europene, scrise în ajunul morții, unele din ele chiar pe zidurile închisorilor.

Iată cuvintele unui partizan danez:

„Eu nu sînt decît un lucru mic, numele meu va fi curînd uitat, dar ideea, viața și inspirația care m-an călăuzit vor continua să trăiască. Le vei întîlni pretutindeni: în copaci—primăvara, în oameni—pe drumul tău, într-un scurt și odihnitor surîs, vei întîlni ceea ce a avut un rost pentru mine, vei iubi acest rost și nu mă vei uita. Voi crește și voi deveni matur, voi trăi în voi, în inimile voastre în care mi-am găsit un loc și voi veți continua să trăiți, pentru că știți că sînt în fața voastră și nu îndărătul vostru, cum încă ieri credeați... Nu sînt bătrîn, n-ar trebui să mor și totuși mi se pare firesc și simplu".

Aceste rînduri ale unor eroi tineri care-și jertfesc viața, propriei lor credințe într-un viitor mai fericit, fac parte dintr-un mare poem al omenirii. Acest volum de documente ale epocii noastre are o valoare profund educativă pentru oamenii din lumea întreagă; el este menit să fie un memento și un avertisment celor care încearcă să abată istoria din drumul ei spre libertate și progres.

Despina MLADOVEANU

ȘANTIER LITERAR

CE PREGĂTESC SCRIITORII NOȘTRI PENTRU COPII?

Literatura pentru copii se îmbogățește pe zi ce trece cu noi lucrări, semnate fie de maeștrii scrisului, fie de tinerele condeie talentate.

Astfel, pionierii și școlarii mari vor primi, din partea academicianului *Victor Eftimiu*, o veche legendă — întîlnită prima dată într-unul din dialogurile lui Platon — și anume „Focul", legenda lui Prometeu.

Printre volumele de versuri pentru pionieri și școlari ce vor apărea, citîm în mod deosebit poemul de largă respirație „Copiii cartierului" de *Cicerone Theodorescu*, care reînvie în amintirea cititorilor viața grea a celor care au copilărit odinioară în cartierul Grivița Roșie, precum și viața nouă a acestui colț al Bucureștiului. În culegerea sa de „Balade", predată de curînd Editurii Tineretului, *Mihnea Gheorghiu* cîntă din trecutul de luptă al poporului.

Ca o continuare a volumului „Așa am învățat carte", *Dumitru Corbea* a predat la tipar culegerea de povestiri intitulată „Recruții" — aspră dezvăluire a cumplitelor drame ale celor umiliți și a mizeriei morale a indivizilor aparținînd tagmei burghezo-moșierești.

Tînăra scriitoare *Sonia Larian* a terminat recent un nou volum de schițe satirice din viața de școală, numit „Prietenul meu Vasile Ciăbuș", iar *Abdalla Kallanga*, scriitoare africană care trăiește în țara noastră, o povestire dramatică din viața copiilor negri („Statueta de fildeș"). Scriitorul *Nicolae Jianu* istorisește în „Fecior de suflet" peripețiile micului Andrei în strădania lui de a se smulge din mîinile unor oameni hrăpăreți.

Desigur că lucrarea scriitorului *Eugen Barbu*, intitulată sugestiv „Balonul e rotund", va fi primită cu bucurie de micii prieteni ai sportului. Interesantă se anunță a fi și lucrarea „Muzicuța cu schimbător" a lui *Nicuță Tănase*.

Colecția „Cutezătorii" se va îmbogăți de asemenea cu cîteva lucrări originale de aventuri, ca „Alei, codrule firtate!" — roman din viața haiducilor — de *Dumitru Almaș*, o interesantă relatare a vieții și călătoriilor lui Columb, făcută de scriitorul *Felix Aderca*, precum și noi ediții din lucrările „Toate pînzele sus" de *Radu Tudoran* și „Drum printre aștrii" de *I.M. Ștefan* și *Radu Nor*.

În cadrul colecției „Înșir-te mărgărite", vor apare pentru școlarii mici „Vistavoiul dimineții" de *Cicerone Theodorescu*, „Povești adevărate" de *Al. Șahighian* și altele.

Amatorilor de basme li se pregătesc de asemenea multe volume noi, printre care: „Ileana și Făt-Frumos" și „Cei trei voinici" — o nouă ediție — lucrări ale regretatului *Al. C. Constantinescu*, „Povești cu tîlc" și „În țara legendelor" — volum inspirat din folclorul munților Apuseni — de *Al. Mitru* și „Gelu" de *Dimitrie Stelaru*.

Bineînțeles că nici cei mici de tot n-au fost uitați. Astfel, poetul *Demostene Botez* a terminat recent lucrarea „Picu și Gheorghiță" — crîmpeie din viața unor copii de vîrstă preșcolară acasă și la grădiniță. În același mediu se petrec și întîmplările eroilor din „Prietenul necunoscut", de *Ana Marcu*, ca și ale celor din „Toți îl caută pe Vlăduț" de *Mache Iliuț*. *Octav Pancu-Iași* dăruiește micilor cititori un nou volum de povestiri vesele, intitulat „Mai e un loc pe genunchi". Vor apărea de asemenea „Prințul Miorlau" de *Nina Cassian* — care ridiculizează cu cunoscuta-i vervă pe cei plîngăreți, mîncinoși, leneși etc. *Ana Tudoraș* a pregătit pentru cei mici o nouă ediție din „Circul din pădure", precum și lucrarea „Meșterul Drege-Tot" — fericită îmbinare între ficțiune și realitate. *Mihail Calmicu* a terminat recent un basm în versuri intitulat „Cei șase pitici voinici"; alte lucrări care vor vedea lumina tiparului sînt: „Pui de greier" de *Domnița Georgescu-Moldoveanu*, „Alarmă în subterană" de *Eduard Jurist*, „Așa-i Sanda" de *Gelu Naum*, „Trei povești pentru Merișor" de *Magdalena Popa*, precum și un interesant și sugestiv volum de „Ghicitori" alcătuite de *Ștefan Fătulescu*.

Scriitorii minorităților naționale pregătesc de asemenea numeroase lucrări pentru copii. Astfel, poetul *Majtenyi Erik* lucrează în prezent la un volum de versuri pentru preșcolari, *Korda Istvan* scrie un roman despre călătoriile cercetătorului oriental Kőrösi Csoma Sandor, intitulat „Drumul cel mare", iar *Mehes György* a predat Editurii Tineretului un roman de aventuri ce poartă titlul „Oțelul de diamant". Pentru școlarii mai mici *Mehes György* a pregătit un volum de basme, iar *Nagy Olga* a terminat de curînd basmul „Trandafirul de pe muntele de sticlă".

Scriitorii de limbă germană vor dărui de asemenea copiilor noi lucrări ca „Zumzi" — povestea unei albine — de *E. Kornis* și *L. Berg*, „Catrinei școlăriță" de *E. Kornis*, „Călătoria lui Kinkerlitzchen în lume" de *Hedi Hauser*, „La noi în sat" — volum de versuri pentru preșcolari de *P. Schneider* etc.

Toate aceste titluri reprezintă numai o parte dintre lucrările pentru copii pe care le pregătesc scriitorii noștri.

IMAGINI din IUGOSLAVIA PRIETENĂ

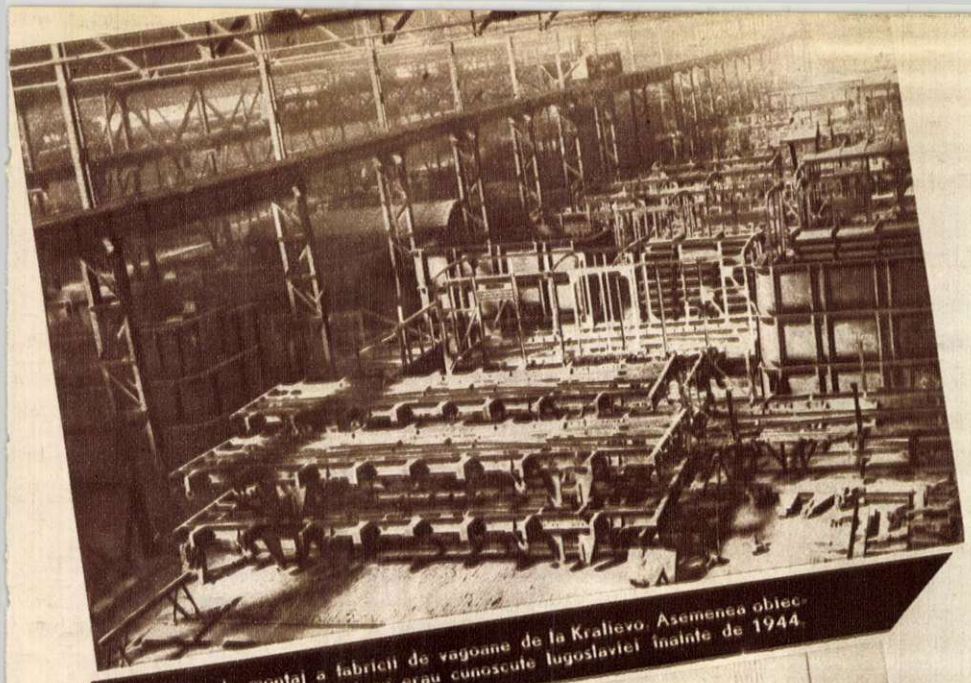

Hala de montaj a fabricii de vagoane de la Kralievo. Asemenea obiective industriale mari nu erau cunoscute Iugoslaviei înainte de 1944.

Piața „Terazia" din centrul orașului Belgrad, cu marile hoteluri, magazine și cinematografe ale Capitalei.

Secția de confecții de damă de la Magazinul Popular din Belgrad, unul din cele mai mari magazine din capitala Iugoslaviei.

— Impresii dintr-o călătorie —
de N. PLOPEANU
Fotografii : „IUGO-FOTO"

La data cînd am vizitat Republica Populară Federativă Iugoslavia, legăturile aeriene directe între țările noastre nu erau încă restabilite, astfel că, pentru a ajunge la Belgrad, a trebuit să fac un ocol pe la Budapesta. Avionul care ne-a purtat spre capitala Iugoslaviei a coborît lin pe aerodromul Zemun de lîngă Belgrad. Cu mașina am trecut apoi prin orășelul Zemun, am admirat noile blocuri de locuințe din Noul Belgrad și, după ce am lăsat în urmă podul de peste fluviul Sava, am ajuns în „orașul alb".

Belgradul nu este un oraș prea mare ; el numără ceva mai mult de 500 mii de locuitori. Cu toate că a fost în mare parte distrus în timpul războiului, orașul este acum aproape complet refăcut. Îți atrag atenția curățenia străzilor, viteza cu care circulă troleibusele și autobusele, clădirile moderne, gustul cu care sînt aranjate vitrinele magazinelor. Cînd ajungi în centrul orașului, în piața „Terazia", de la fereastra hotelului „Moscova" poți cuprinde cu ochii aproape întregul oraș, așezat pe niște coline, în locul unde apele învolburate ale Savei se varsă în Dunăre.

Natura Iugoslaviei este foarte variată. În unele locuri, trecerea de la șesurile Serbiei — cu întinsele lor ogoare și cu vinurile lor aromate, mai ieftine decît ceaiul — la Munții Macedoniei și Muntenegrului, care ascund mari bogății, sau la minunatul litoral al Adriaticei, paradisul lămîilor și portocalilor, se face deosebit de brusc. Contrastele vii sînt evidente însă și în alte privințe. Astfel, în timp ce populația din partea răsăriteană a țării folosește alfabetul chirilic, cea din partea apuseană scrie în alfabetul latin. Pe drumurile Macedoniei se mai întîlnesc femei cu șalvari orientali, unele chiar cu fața pe jumătate acoperită, iar în Muntenegru întîlnești la bărbați tradiționalul port național: ițari albi, ilic roșu și o căciuliță rotundă din catifea neagră, de care atîrnă la spate o bucățică de postav roșu.

Se spune pe drept cuvînt că Dubrovnik — vestita localitate balneară — este cel mai interesant oraș de pe coasta Dalmației. Nimic mai adevărat. Rămîi de-a dreptul extaziat cînd, după ce ai făcut o plimbare pe litoral, poposești în piața centrală a Dubrovnikului, oraș în care arhitectura medievală pare a se fi contopit cu arhitectura epocii Renașterii, dîndu-ți impresia că ai înainte-ți decorul unui spectacol shakespearean desfășurat în zilele noastre. Această impresie este întregită poate și de faptul că, la Dubrovnik, piesele lui Shakespeare se joacă pe scene în aer liber, chiar pe străzi și în piețe.

Deși natura țării este atît de diferită, popoa-

(Citiți continuarea în pagina a IV-a)

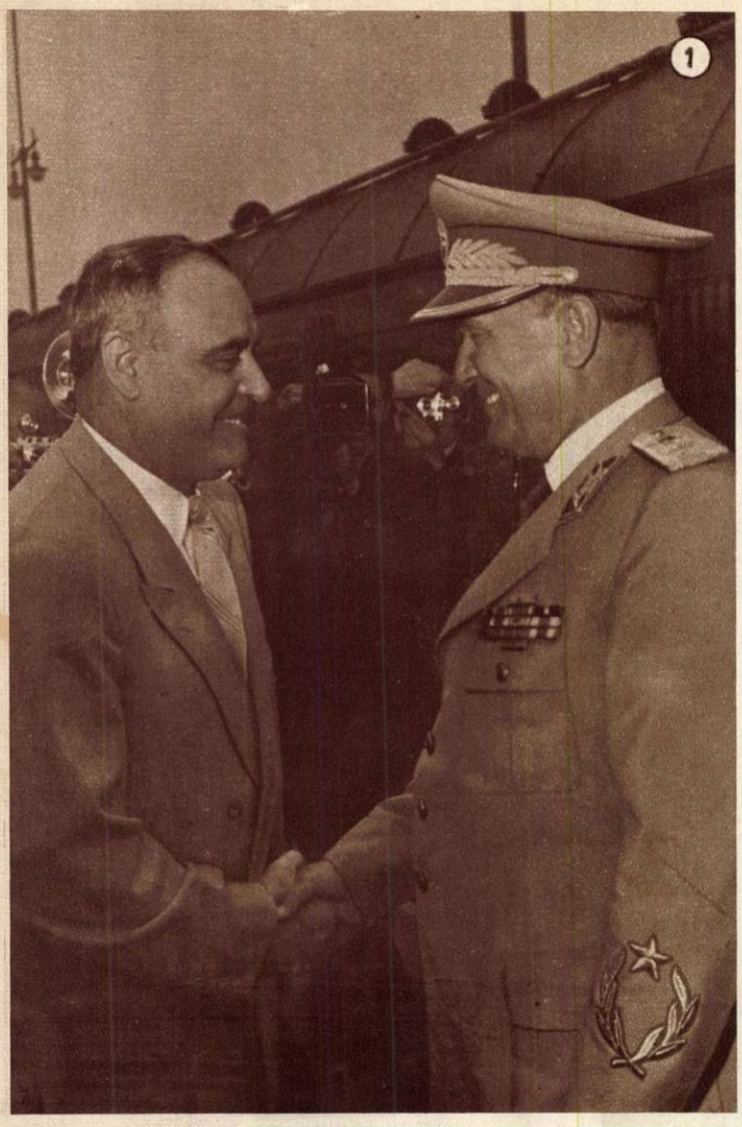

SE ÎNTĂREŞTE PRIETENIA

Vizita făcută în ţara noastră de preşedintele Republicii Populare Federative Iugoslavia, tovarăşul Iosip Broz-Tito şi de ceilalţi membri ai delegaţiei guvernamentale iugoslave, a fost pentru poporul nostru un fericit prilej de a-şi manifesta prietenia faţă de poporul frate iugoslav, bucuria pentru restabilirea relaţiilor prieteneşti dintre ţara noastră şi Iugoslavia, încrederea că aceste relaţii se vor întări şi mai mult, spre binele popoarelor noastre şi al păcii.

Vorbind despre necesitatea unei cunoaşteri mai apropiate şi a unor contacte mai largi între ţările noastre, preşedintele Iosip Broz-Tito a arătat posibilităţile şi perspectivele dezvoltării colaborării romîno-iugoslave.

„Ţările noastre sînt vecine. În trecut noi niciodată n-am dus războaie unii împotriva celorlalţi şi de multe ori am luptat împreună pentru independenţă şi drepturile naţionale. Astăzi, şi dumneavoastră, şi noi construim socialismul şi putem spune că există toate condiţiile pentru o colaborare strînsă şi multilaterală."

Vizita delegaţiei guvernamentale iugoslave a prilejuit un schimb de vederi asupra problemelor internaţionale de interes comun şi asupra relaţiilor reciproce. De asemenea, delegaţia guvernamentală iugoslavă a avut posibilitatea să cunoască unele realizări ale poporului nostru. În vizita făcută la schela Boldeşti, la rafinăria nr. 1 şi la uzinele de utilaj petrolifer „1 Mai" din Ploeşti, înalţii oaspeţi au cunoscut cîteva din succesele muncitorilor noştri, au avut imaginea dezvoltării industriei noastre.

Întîlnirea dintre delegaţia guvernamentală iugoslavă şi conducătorii ţării noastre are o deosebită importanţă internaţională. Cele două părţi şi-au manifestat dorinţa unei colaborări mai strînse între ţările noastre, care construiesc socialismul, şi-au reafirmat adeziunea la principiul coexistenţei paşnice în relaţiile internaţionale, au arătat că sînt deopotrivă interesate în micşorarea încordării internaţionale, fapt ce înlesneşte dezvoltarea economică a celor două ţări, şi că popoarele Iugoslaviei şi poporul romîn îşi vor da contribuţia pentru a asigura perspectiva de dezvoltare paşnică a lumii.

Vizita preşedintelui Iosip Broz-Tito în ţara noastră a însemnat reafirmarea sentimentelor de prietenie dintre poporul romîn şi popoarele Iugoslaviei, o ilustrare a principiilor de colaborare între popoare.

ROMÎNO-IUGOSLAVĂ

1 *La sosirea în gara Băneasa, tovarășul Iosip Broz-Tito este salutat cu multă căldură de către tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.* (Fotografie: AGERPRES)

2 *Din mașină, oaspeții și gazdele răspund ovațiilor nesfîrșite cu care populația Capitalei a venit să-i întîmpine.* (Fotografie de E. IAROVICI)

3 *La invitația adresată de reprezentanții populației din Ploești, oaspeții iugoslavi au vizitat orașul și regiunea Ploești.* În fotografie: *vizita la rafinăria nr. 1* (Fotografie: AGERPRES)

4 *Duminică 24 iunie președintele Tito a depus o coroană de flori la placa comemorativă a ostașilor romîni.* (Fotografie: AGERPRES)

5 *În cursul după-amiezii de duminică 24 iunie, Iovanka Broz și alți oaspeți iugoslavi au făcut o vizită la Palatul Pionierilor.* (Fotografie: AGERPRES)

6 *Un aspect de la mărețul miting care a avut loc în după-amiaza zilei de marți 26 iunie, în Piața Victoriei.* (Fotografie de A. LOVINESCU)

Lacul de munte Bled din munții Sloveniei, situat la mare înălțime și străjuit de munți acoperiți de păduri.

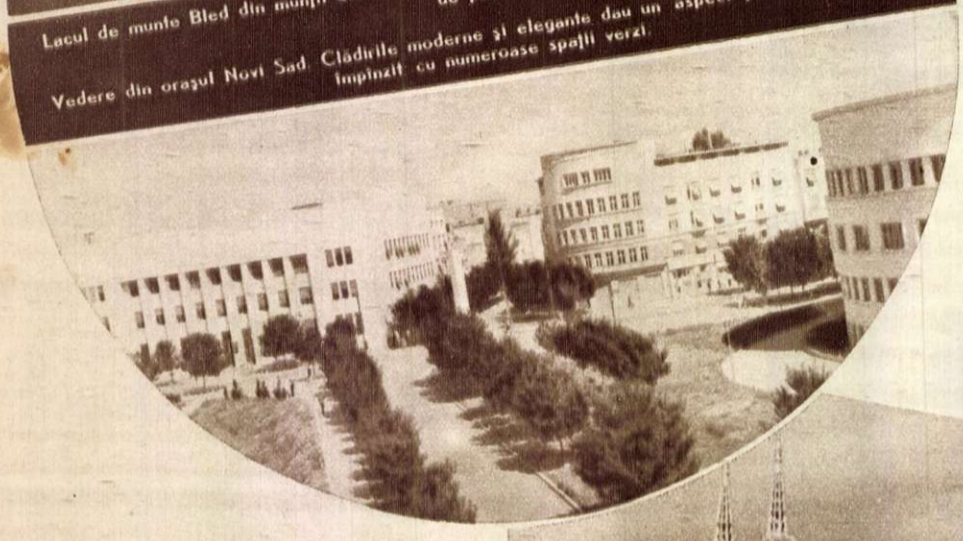

Vedere din orașul Novi Sad. Clădirile moderne și elegante dau un aspect plăcut acestui oraș, împînzit cu numeroase spații verzi.

pentru laminarea metalelor neferoase, combinatul de aluminiu de la Kidricevo, cel mai mare din țară, uzina metalurgică de la Sisak și uzinele de la Razin și Lozovaț, uzine ale industriei electrotehnice de la Zagreb și Karlovăț și șantierele navale de la Rjeka, Pola și Split, cascada de hidrocentrale de pe riul Drava etc. La Zenița se construiește și a fost dat parțial în exploatare un mare combinat metalurgic; de asemeni se construiește o mare hidrocentrală la Zvornik, cea mai mare din Serbia, și una la Iablanița, care va fi cea mai mare din R.P.F. Iugoslavia; cu ajutorul Uniunii Sovietice vor fi construite de asemeni două mari uzine chimice la Pancevo și la Kozovskaia Mitrovița.

Ca și noi, vecinii iugoslavi păstrează vie în inimi amintirea jertfei ostașilor sovietici, care i-au ajutat să se elibereze de sub jugul nazist.

În timpul cît am stat în R.P.F. Iugoslavia mi-am dat seama cît de bucuros a fost poporul iugoslav de reluarea tradiționalelor legături de prietenie și colaborare dintre Uniunea Sovietică și R.P.F. Iugoslavia, precum și a celor dintre țările de democrație populară și Iugoslavia, în interesul păcii și al socialismului. Prietenia dintre popoarele noastre, datînd de secole și cimentată prin sîngele vărsat în comun în lupta pentru libertate și independență națională, a căpătat o bază trainică de dezvoltare, spre bucuria popoarelor romîn și iugoslav și a întregii omeniri progresiste. În cuvinte calde și entuziaste prietenii iugoslavi vorbeau de perspectivele pe care le deschide întărirea prieteniei frățești și a colaborării dintre popoarele romîn și iugoslav. După vizita pe care tovarășii Tito, Kardelj, Popovici, Todorovici și Blajevici au făcut-o în țara noastră, această prietenie a devenit și mai puternică și va deveni tot mai puternică și de neclintit, spre binele și fericirea popoarelor noastre, care pășesc pe drumul luminos al construirii socialismului și luptă laolaltă pentru măreața cauză a păcii.

rele care trăiesc aci formează o singură familie, care numără 17.500.000 de suflete. Sîrbii, croații, slovenii, macedonenii, muntenegrenii, ca și locuitorii Bosniei și Hertegovinei (popoare ce trăiesc în cele șase republici cu aceleași nume), vorbesc limbi apropiate între ele și fiecare în parte asemănătoare limbii ruse.

Poporul iugoslav, care construiește socialismul, nu se mîndrește numai cu frumusețile și bogățiile patriei sale, ci, pe bună dreptate, și cu înfăptuirile sale pe drumul construirii vieții noi, socialiste. Printre aceste înfăptuiri se numără uzinele de la Svetozarevo și Sevoino,

Vedere din Zagreb, capitala Croației, al doilea oraș din Iugoslavia, ca mărime. El numără 350.000 locuitori.

Sediul C.C. al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia.

Sediul Consiliului Central al Sindicatelor din R.P.F. Iugoslavia.

Scriitorul de origine cehă Abe Capek s-a născut și a trăit timp de mai bine de 20 de ani în S.U.A. Reîntors în urmă cu cîțiva ani în patria părinților săi, R. Cehoslovacă, el n-a încetat să urmărească situația din S.U.A. și, ca un profund cunoscător al realităților americane, a publicat zeci de articole, studii și reportaje, prezentînd țara dolarului în adevărata ei lumină.

Articolul de față face parte dintr-o serie de materiale pe care scriitorul urmează să le trimită periodic revistei noastre.

FERMIERII AMERICANI SÎNT INDIGNAȚI

ARTICOL SCRIS PENTRU „FLACĂRA"

de Abe ČAPEK

Într-unul din ultimele sale numere din 1955, cotidianul conservator „Des Moines Register" din Iowa — care a inițiat invitarea în S.U.A. a unei delegații de lucrători din agricultura sovietică — a publicat o scurtă dare de seamă asupra unei întruniri a micilor fermieri ce a avut loc la Corning, o mică localitate cu o populație de 2.100 locuitori, din statul Iowa. Întrunirea n-a fost convocată de vreo organizație agricolă locală. 500 de fermieri din cele cinci districte din sud-vestul Iowei s-au adunat din proprie inițiativă la Corning, pentru a condamna politica ministrului agriculturii, Benson, și a începe o acțiune de protest pe întreaga țară.

Această întrunire a fost determinată de reducerea veniturilor fermierilor care trăiesc din creșterea animalelor și a fost a patra, dintr-o serie de mitinguri ce au avut ca scop crearea unei „organizații naționale, care să obțină pentru fermieri o parte echitabilă din venitul național". În această privință „Des Moines Register" comenta: „Fermierii nu fac mitinguri de protest decît atunci cînd sînt profund indignați de o nedreptate".

Carey McWilliams, redactor al revistei liberale „The Nation", ce apare la New-York, care este bine cunoscut pentru cercetările sale în problemele agriculturii americane, a atras atenția asupra însemnătății acestei treziri la realitate a fermierului american, scriind într-un comentariu din revista sa: „Este primul protest al micilor fermieri împotriva politicii lui Benson".

La scurtă vreme după aceea, „New-York Times" scria alarmat: „În sud-vestul Iowei a luat ființă „Organizația națională a fermierilor", o mișcare de protest fără caracter politic, care acum s-a extins și are ramuri în alte trei state din Middle West, iar peste 5.000 de membri ai acestei organizații cer demiterea ministrului agriculturii".

Ceva mai tîrziu, senatorul republican Usher L. Burdick, din Dakota de Nord, se plîngea în coloanele ziarului său „Newsletter", de faptul că fermieri cunoscuți ca republicani convinși „au intenția să voteze contra republicanilor" în viitoarele alegeri prezidențiale și pentru Congres, ce vor avea loc în S.U.A. la sfîrșitul anului acesta. El arăta că fermierii americani sînt „nemulțumiți" din cauza „scăderii veniturilor lor" și că, în statele Washington, Idaho, Montana, Wisconsin, Missouri, Iowa și Dakota de Nord „există premise pentru o răscoală a fermierilor".

Actualmente, întreaga presă americană se ocupă pe larg de nemulțumirile fermierilor, considerîndu-le una dintre acele chestiuni care vor putea influența rezultatul viitoarelor alegeri.

Pe la mijlocul lunii ianuarie, președintele Eisenhower a trimis Congresului un mesaj special, care se ocupa de criza agriculturii americane. El începea cu următoarele cuvinte:

„În sesiunea actuală, cea mai arzătoare problemă ce se pune în fața Congresului este aceea a situației fermierilor noștri. Cu toate că agricultura este ocupația de bază în țara noastră, veniturile fermierilor și prețurile produselor lor scad... Situația lor economică este în declin de cinci ani încoace. Dacă nu se va pune capăt acestui declin, greutățile lor economice vor deveni o amenințare directă pentru bunăstarea întregului popor".

Nu e nevoie să fii matematician, ca să poți face unele calcule, din care reiese clar de ce sînt indignați fermierii americani. Conform statisticilor oficiale, venitul fermierilor americani a scăzut cu aproape 35 la sută în comparație cu 1951. Numai în 1955 s-a înregistrat o scădere de 10% a venitului fermierilor, ceea ce s-a concretizat în faptul că ei au încasat mai puțin cu un miliard și jumătate dolari. Nici o măsură n-a fost luată pentru a pune capăt acestei scăderi a venitului fermierilor. Încă în noiembrie 1955, „Wall Street Journal" scria că ministerul agriculturii al S.U.A. prevede și pentru 1956 scăderea în continuare a veniturilor fermierilor.

În timp ce fermierul încasează din ce în ce mai puțin pentru ceea ce produce, prețurile tuturor produselor de care el are nevoie cresc incontinuu. La sfîrșitul anului 1955, prețurile au cunoscut cea mai mare creștere din istoria S.U.A. Este deci clar că puterea de cumpărare a fermierului scade, chiar mai repede decît scade venitul său.

Mii de familii de fermieri americani sînt cuprinse în acest clește economic, care le sufocă. Desigur, cei mai loviți sînt micii fermieri, cărora le este din ce în ce mai greu să țină piept marilor ferme capitaliste, ce dispun de mijloace mecanizate în cel mai înalt grad. Micii fermieri sărăcesc văzînd cu ochii, în timp ce dominația monopolurilor în agricultura americană devine din ce în ce mai pronunțată. De curînd, o bancă din Chicago a comunicat că în decursul ultimilor patru ani, 10% din fermierii din Illinois au renunțat la cultivarea pămîntului.

Cu ani în urmă, lumea a fost înmărmurită aflînd că din pricina contradicțiilor existente în agricultura americană, recolte întregi erau distruse. Astăzi, înșiși fermierii sînt cei distruși, prin pauperizare în masă.

Nu se poate spune că productivitatea agriculturii americane nu este ridicată. Ea întrebuințează o tehnică și metode de producție avansate. Însă în timp ce fermierilor le scad veniturile pînă la ruină, produsele agricole de care are nevoie populația putrezesc în depozite. E limpede că numai o tehnică avansată nu este suficientă. Un sistem agricol care acordă beneficiile produse de metodele tehnice avansate în agricultură, unei minorități îmbogățite, este de fapt un sistem social înapoiat, din punctul de vedere al necesităților umane. El este cauza suferințelor pe care le îndură astăzi o mare parte dintre fermierii americani, al căror glas protestatar se aude din ce în ce mai tare.

În mesajul său către Congres în problema agriculturii, președintele Eisenhower s-a referit în primul rînd la acest simptom al crizei din agricultura americană: „surplusurile imense" de producție. El a arătat că grîul, bumbacul, orezul și porumbul sînt cele care dau un „surplus serios".

Silozurile guvernamentale gem de produse agricole nevîndute, acumulate în cadrul programului de așa-zisă „ajutorare" a fermierilor, program conform căruia guvernul american cumpără anumite cantități din produsele pe care fermierii nu le pot vinde. În fapt, după cum recunoaște însuși Eisenhower în mesajul său, acest program nu ajută decît pe marii fermieri. Fermierii mici, care au de înfruntat cele mai grele probleme și care au nevoie în cel mai înalt grad de un ajutor real, nu beneficiază de acest ajutor.

Ce propune președintele Eisenhower pentru remedierea acestei situații? O reducere simțitoare a producției agricole, împreună cu reducerea suprafeței însămînțate! El a propus ca o cincime din suprafețele cultivate cu grîu și bumbac să rămînă necultivate și a sugerat ca guvernul să acorde o despăgubire pentru această scădere a producției. Fermele mari nu vor avea de suferit din această cauză. În schimb, micii fermieri, care depind de producția fiecărui metru pătrat al pămîntului lor, vor trece prin noi încercări.

În acest an electoral chiar și senatorii republicani își dau seama că actualul program agrar al guvernului nu răspunde cerințelor actuale ale agriculturii americane și, după cum scrie „New-York Times", se preconizează „măsuri imediate, mai rapide decît cele propuse de președintele Eisenhower, pentru mărirea venitului fermierilor".

Este limpede că într-o țară ca S.U.A., în care există toate posibilitățile și resursele necesare pentru o agricultură prosperă, nu se poate pune capăt tragediei fermierilor amenințați cu ruinarea totală, decît prin satisfacerea revendicărilor lor legitime. Altfel, criza agriculturii americane va continua să facă ravagii.

Unul din zecile de mii de fermieri americani ruinați de pe urma împrumuturilor cămătărești pe care le acordă „bosii" agricoli. Fotografia a fost luată la Halsey (statul Alabama).

America nu înseamnă numai „zgîrie-nori" și dolari. Mai înseamnă, după cum se vede din fotografie, cocioabe și mizerie pentru muncitori, pentru fermieri, pentru cei mulți și obidiți.

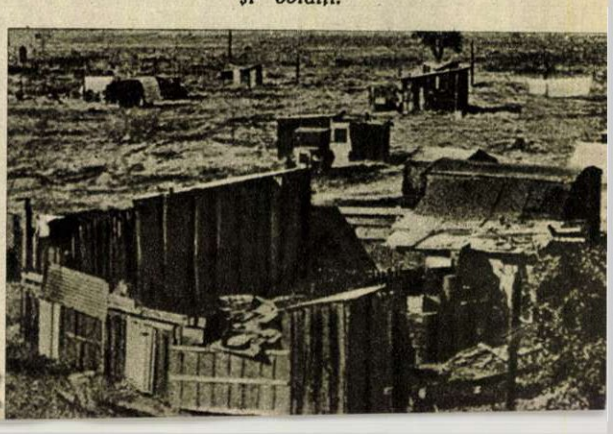

KUZMA ÎNTĂRITORUL

povestire de G. RADOV

Ilustrație de P. PINKISEVICI

— Luați loc, nu vă sfiiți, tovarăși oaspeți. Ați ostenit? Vă dor picioarele? Cum să nu vă doară! Colhozul nostru e mare, nu-i glumă să-l vizitezi. Ia spuneți: ați văzut tot? Și fermele, și livezile, și grădinile de zarzavat? La sere ați fost? Da' construcțiile de cărămidă le-ați văzut? Pe arie v-ați aruncat ochii, ați văzut mecanizarea?... Ei bine, chiar dacă le-ați văzut pe toate, socot că de auzit n-ați auzit totul. Cu cine ați vorbit? Cu Kuzma Nikiforovici? Apoi ăsta ți-ai găsit să povestească tot...

E un om deosebit, președintele nostru. La drept vorbind, și cel dinaintea lui era un șoim. Grozav om. Stepan Gorobeț. N-ați auzit de el? Impunea prin toate—și prin ținută, și prin statură, și prin glas. La toate se pricepea: mecanic pasionat, meșter în construcții, în agricultură, era cinstit, nu era băutor, era un om descurcăreț. La vînzări-cumpărări, meșter mare. Ce mai vorbă multă: șoim! Dar de trăit cu un șef ca el nu trăiam cine știe ce: așa, nici prea-prea, nici foarte-foarte. Eram în urmă și cu recolta, și prin cantitatea de lapte muls, și cu surplusurile de greutate la vite. Cînd începeam să ne socotim veniturile, să împărțim milioane la hectarele de pămînt, ne alegeam cu un fleac, cu o nimica toată. Numai grîul ne mai-salva. Trimitea Gorobeț soli în toată țara să afle unde a fost și unde nu a fost recoltă și — hait! cu vagoanele de făină înspre regiunile unde n-a fost rod. Vindeam, ne umpleam de aur și cu asta ne mai astupam găurile. Ne îmbogățeam din nenorocirile altora. Ți se face și rușine cînd îți aduci aminte. Dar, ce să-i faci? Asta a fost!

De ce oare nu au mers lucrurile cu un președinte atît de destoinic? Nici noi n-am putut să găsim dezlegarea. Numai după venirea lui Kuzma am înțeles cît ne-a păgubit Gorobeț.

Pe Kuzma l-am primit fără bucurie. Cînd au ieșit amîndoi — Gorobeț, înalt, voinic, arătos, cu tunica albastră de paradă, cu decorații, cu steaua, iar Kuzma Nikiforovici mic de stat, cu umerii căzuți, fără decorații, într-o haină veche, cu cămașa de satin — au început oamenii să se frămînte, să șoptească: cum ne-om descurca cu unul așa de șters? Gorobeț ăsta, cînd se așeza în „Pobedă" și trăgea în fața Direcției Aprovizionării, în ținută de paradă — se deschideau toate ușile în fața lui. Dar în fața lui Kuzma s-or deschide oare? N-o să ne poticnim cu el? Oamenii aveau îndoieli! Și ne părea rău de Gorobeț, care era trimis la învățătură. Ne gîndeam: numai pe el se ține totul...

Am purces înainte de alegeri la cercetări amănunțite, să aflăm ce fel de om e Kuzma. Avea o faimă cam ciudată: întăritor! Înțelegeți? I-a fost hărăzită o soartă ciudată. Vezi pe cîte unul — e ținut douăzeci de ani într-un singur loc, nu e mutat nicăieri, iar ăsta: anul și mutatul. Abia apucă bietul să pună la punct un colhoz, să-l ridice în primele rînduri ale raionului și să-și mai îndrepte șalele, cînd — hop! — undeva într-un cătun îndepărtat, conducerea n-a făcut nici o ispravă și e nevoie de o mînă pricepută. Și-l trimit pe Kuzma!

— Tovarăși! se ruga Kuzma. Lăsați-mă barem încă un an! Lăsați-mă să trăiesc într-un colhoz bun, altfel rămîn șomer în comunism, că doar o să se termine cu colhozurile înapoiate, iar eu cu cele fruntașe nu sînt obișnuit.

— Nu te necăji — rîdeau cei de la raion — o să ajungă cele înapoiate pentru cît ăi trăi tu.

Dar el nici nu se necăjea! Îl aducea secretarul comitetului raional într-un artel prăpădit, de i se făcea și lui rușine că îl pricopsește pe Kuzma numai cu găuri, dar Kuzma, cu toate că și pe el îl zgîria la inimă, nu arăta. Ba îl mai mîngîia el pe secretar:

— Ei, Ivan Vasilievici, dacă stai și te uiți bine și pe aici au lucrurile ceva perspectivă...

Perspectivă! Furaje — nu, venituri — nu, conturile blocate, un singur lucru e în regulă: perspectiva.

Dar Kuzma nu se înșela! Trecea un an, venea al doilea, și iată că lucrurile într-adevăr începeau să se îndrepte, să se învioreze. Se mirau oamenii: cum de izbutește Kuzma ăsta? Așa, parcă nu se distinge prin nimic. Nici ca administrator nu-i grozav, nici la construcții nu-i meșter, nici la mașini cine știe ce cunoscător, iar la vînzări-cumpărări, nici pic de talent. Dar ridica colhozurile. Și încă cum! Pleca să se ocupe de cîte o nouă „perspectivă", iar colhozul din care pleca își lua avînt. După el puteau să pună ca președinte și pe unul mai tînăr, mai slăbuț, mai fără experiență, și treaba nu se mai destrăma. „Care o fi taina? — se întrebau oamenii. Ce fel de arc întorcea Kuzma în treburile cu „perspectivă" de mergeau toate înainte?"

Înțelegeți? Vedeau cu toții că omul are talent, dar în ce stă talentul, metoda, cu ce leacuri tămăduiește pe cei înapoiați, asta nu puteau să priceapă...

Și nici noi nu ne-am dumirit de la început... Gîndeam așa: o să vină un președinte nou, o să ia din prima zi hățurile în mînă și o să-și arate autoritatea. Cînd colo, nu și-a arătat autoritatea. Ne adunam la conducere. El sta, tăcea, nu spunea nici da, nici ba, doar întreba: „Care e părerea dumitale? Dar a dumitale?" Vai, ce ne mai descosea! Nădușeam, capetele ni se făceau ca de plumb, iar el îi tot dădea cu: „care ți-e părerea, care ți-e părerea?" Noi nu eram obișnuiți cu asemenea rînduială. Părere! Pe vremea lui Gorobeț, cînd era ședință la conducere, numai glasul lui se auzea. El comanda, iar noi nu făceam decît atît: mîinile sus! mîinile jos! Asta era toată părerea noastră. Pe cînd Kuzma ăsta trecea deoparte, se uita, asculta, observa cum ne descurcam cu capetele noastre. Și... ne cerea părerea.

Nu toți își spuneau părerea; de la a treia lună a început să ne dea latrior. Cu cine credeți că a început? — că asta ne-a pus pe toți pe gînduri. Cu Fomici! Nu-l cunoașteți? Ilia Fomici Skupencenko, mîna dreaptă a lui Gorobeț, cunoscut la raion, cunoscut la regiune; iar Kuzma Nikiforovici hop, să-l schimbe! Ne-am alarmat cu toții: „A început cu el și o să ajungă la noi"! Să nu ne dăm consimțămîntul! Dacă el, Fomici, ar fi fost bețiv sau mînă lungă, de! Dar așa, omul niciodată amețit, de douăzeci și doi de ani înșurubat bine în fermă, de ce să fie scos?

Au rămas oamenii pe gînduri, și-au amintit cum și-a făcut slujba Fomici douăzeci și doi de ani — și parcă nu-i găseau cusur. Pilon solid. De cînd l-au pus mai mare peste ferme de atunci a rămas acolo neschimbat. Om grijuliu. Tremura pentru fiecare copeică, o ținea cu dinții. Pierderi nu se pomeneau. Adevărat că nici venituri. Douăzeci și doi de ani așa a dus treburile: puteai să-i încredințezi și o mie de capete de vite și să dormi liniștit; știai că o să le păstreze, că n-o să piardă una. Dar că ele nu erau de rasă, că vacile erau sterpe și că nu puteai să scoți lapte de la ele, asta era altă poveste. Umbla mulgătoarea după el: „Fomici dragă, de ce să mai păstrăm vaca asta șargă? N-o poți mulge decît la o țîță; gîndește-te mai bine la cele de rasă". El îi răspundea: „Mai slăbește-mă, Odarka, sarcina mea principală e să păstrez șeptelul". Și cu hrana vitelor era la el totdeauna așa: flămînde nu se putea zice că sînt, dar nici cine știe ce sătule. Un zgîrcit. Începea să dea sfeclă și sta deasupra nutrețului și o cicălea pe mulgătoare: „Ce vite lacome aveți! Cît le dați nu le ajunge". Și cum se purta cu fetele! Ele îi vorbeau de lucruri interesante, de lucruri noi, iar el: „Hm, da, se prea poate. Trei mii de litri? Patru? Tot ce se poate!" Iar dacă luau un gram de nutreț în plus, țipa.

Greu le venea mulgătoarelor. Se rugau: „Da-r-ar boala în dragul nostru Fomici; dar nu o boală grea, ci una așa, neprimejdioasă".

Da, greu le venea mulgătoarelor cu el, dar pentru Gorobeț era omul cel mai de nădejde. Păstrătorul! Dacă Fomici era la fermă, puteai nici să nu dai pe acolo. Și la raion țineau toți cu el: în dările lui de seamă nu existau epizootii.

Amintindu-ne de toate astea, am început să-l asaltăm pe Kuzma:

— Mai cumpănește, Kuzma Nikiforovici! De ce nu-ți place Fomici? Ei, să zicem că milioane nu o să faci cu el, dar nici mustrări pentru epizootie n-ai să primești. Cu el dormi liniștit.

— Nu, a zis Kuzma, hai să-l schimbăm! E păstrător? Poftim! Să-l punem la magazie. Fiecare om la locul potrivit; unul îndrăzneţ — la loc viu; unul care nu-i îndrăzneţ — unde nu se cere îndrăzneală. O punem pe Marusea Doncenkova la ferme. Ce părere aveţi?

Toţi au rămas cu gura căscată. Marusea! Păi, ca să scape de această Marusea, Gorobeţ a şters-o de trei ori într-o staţiune de odihnă! Dacă nu-i dădeai pentru vaci raţia completă, Marusea asta ridica în picioare tot ţinutul, ajungea pînă la ministru... Nici respect, nici consideraţie. Înaltă, uscăţivă, ochi de foc, glas de-ţi spărgea urechile. Gorobeţ fugea de ea şi a tot fugit pînă a găsit metoda. O trimitea în deplasare. Ba la cursurile de trei luni, ca să poată şi el răsufla nitel; ba — cînd se întorcea de la cursuri, o trimitea să cumpere viţei tocmai la Kostroma. O trimitea şi o ţinea, o ţinea... tot expedia telegrame: mai rămîi o săptămînă, şi încă o săptămînă... Asta era Marusea! Pricepută, mă rog, ştia rostul vitelor, dar ce fire, maică! Doi soţi au lăsat-o. Şi Kuzma, cică, s-o pună în locul lui Fomici. Noi l-am prevenit:

„Bagă de seamă, Kuzma Nikiforovici: o să-ţi mănînce zilele. O să înceapă să te reclame, n-ai să mai scapi".

„Nu face nimic — a zis Kuzma — reclamaţiile le-oi îndura eu. În schimb o să avem lapte!"

Noi ne rupeam gura — el o ţinea una şi bună. Pînă şi reprezentantul raionului i-a luat apărarea lui Fomici. „Învăţaţi-l — zicea — creşteţi-l, folosiţi propaganda, îndopaţi-l cu experienţa voastră".

Experienţă! Douăzeci de ani l-am hrănit pe Fomici cu experienţă: trimite-l la expoziţie, în excursie, atîrnă-i afişele în faţa ochilor, dar nimic nu se lipea de el. Blindat! Atîrna afişele, dar nici nu se sinchisea de ele...

— Nu — a zis Kuzma—de ajuns l-am hrănit pe Fomici cu experienţă; nu-i prieşte hrana asta!

Şi l-a scos pe Fomici şi a pus-o pe Marusea. Şi-a luat fata avînt. Pe mulgătoare le-a pus în mişcare, s-a pus pe învăţat. A început să-l atace pe Kuzma, nu-l slăbea o clipă, dar el nu fugea. Dimpotrivă, o mai întărîta:

— Ce eşti aşa potolită, Marusea, nu mai ai jar?

Şi s-a pornit! N-a isprăvit bine cu Fomici şi iată-l pe Kuzma că a şi pus ochii pe Onufrei Teremok. Ăsta era o figură! Un cazac zdravăn, piscicultor ca funcţie, dar mai mult vestit prin voce. Avea cazacul un glas, de stingea lămpile. Se depărta cu trei paşi de lampă şi deodată îi dădea drumul: „În livadă salciaaa..." Nici o sărbătoare, nici o petrecere nu se făcea fără el. De uitau să-l cheme, apoi în toiul chefului îşi dădeau seama că le lipseşte şi strigau: „Ce fel de petrecere e asta? Să vină Teremok!" Trimiteau să-l aducă, ba chiar îl aduceau pe sus. Mare talent! Dar pentru peşte nu avea înclinaţie de fel. Ba se înăbuşea peştele sub gheaţă, ba îl lua zăporul peste stavilă şi scăpa la vecini... Taifasul însă îi plăcea.

Venea bunăoară reprezentantul raionului, se ducea la rîu şi-l întreba: „Ei, moş Onufrei, cunoşti rezervele acestui lac de acumulare?" Teremok nu-i scump la vorbă. „Nu — zicea el — nu le cunosc, tovarăşe şef, lămuriţi-mă!" „Păi, uite — zicea reprezentantul — aici, moşule, după oglinda apei, sînt vreo două mii de puduri de peşte." „Da-a? — se mira Teremok. Mare lucru e ştiinţa!" „Păi, chiar aşa!— zicea reprezentantul. Uite o carte, învaţă şi aplică!" Teremok nu era împotriva cărţilor. Le lua, le citea, ba mai povestea şi prietenilor. Dar pe urmă le punea pe după icoanele nevestii, iar el tot pe la nunţi cu cîntatul. Lăutar, nu muncitor. Şi totuşi, Gorobeţ îl ţinea. De ce? Păi, tocmai — de ce?

Nu o dată vezi un om destoinic, îndrăzneţ, cu vederi largi, dar ajutoarele şi le alege nu pe măsura lui, ci cum s-ar zice, o leacă mai jos, ca să nu stea alături cu dînsul, ci el să se ridice ca ovăsciorul deasupra ovăzului. Aşa şi Gorobeţ al nostru: îşi alegea oamenii nu după cap, ci după năravi. Socotea că pentru colhoz ajunge un cap ca al lui, nu e nevoie de altele. Alegea tot oameni fără curaj, fără răspundere, potoliţi, prostănaci, dintre acei care nici ordinul nu-l încalcă, dar nici de la ei nu adaugă nimic. Şi de la care n-ai a te teme de surprize! Dacă se întîmpla ca Gorobeţ să uite ceva, s-o sfeclească în vreo treabă, ajutoarele luau toată vina asupra lor. Se jucau adevărate comedii. Venea cîte un împuternicit aspru şi ţipa la Gorobeţ: „De ce a ieşit prost asta, de ce n-ai făcut cutare?"

Iar Gorobeţ, care nici nu se gîndise să facă acel lucru, dar îi venea greu să recunoască, îl chema pe ajutor şi striga cît îl ţinea gura: „Nu ţi-am spus, Pantelei, că trebuie făcută treaba asta? Nu ţi-am poruncit? Ei drace! Netrebnicule!" Pantelei, care ştia cum devine chestia, dădea din cap: „Aveţi dreptate, Stepan Ivanovici, mi-aţi spus, e vina mea, pedepsiţi-mă".

Îl păcăleau pe împuternicit, îi făgăduiau marea cu sarea, îl petreceau la plecare, apoi făceau haz şi cu asta lucrurile se isprăveau.

De aceea ţinea Gorobeţ asemenea ajutoare, iar pe oamenii mai îndrăzneţi îi „promova" în S.M.T.-uri sau pe la alte colhozuri. La raion se spunea despre ajutoarele lui Gorobeţ că sînt *cadre statornice*. Nu se spunea că sînt îndrăzneţi, deştepţi şi muncitori, ci *statornici*.

Kuzma le-a răsturnat pe toate, a stricat rosturile „statorniciei" Afară cu Fomici! Afară cu Teremok! A pus în locul lui Teremok un flăcăiandru cu zece clase. Şi a început perturbaţia... După Teremok m-a poftit şi pe mine. De ce? Pentru hibrizi, lua-i-ar naiba să-i ia de hibrizi. Mă cheamă la el, Kuzma, şi-mi dă porunci. Pregăteşte-te să cultivi hibrizi de porumb, Spiridon!

— Iacă altă noutate! — zic. De acum şase ani le-am cultivat.

— Ce?

— Hibridul!

— De şase ani? şi Kuzma mă priveşte printre gene — Şi ce scofală ai făcut?

— Nici o scofală, Kuzma Nikiforovici! Socot că îs numai baliverne cu hibridizarea asta. Nu e recoltă...

— Da-a — zice Kuzma — nu prea te văd bine, Spiridon.

Şi m-a scos! Cine naiba să ştie că acest blestemat hibrid un an dă spor, iar al doilea dă recoltă slabă? Aşa că din nou trebuie cultivate seminţele, încrucişat, taica porumbului cu maica, iar mamei să-i rupi moţul. Savantlîcuri. La carte nu prea mă trăgea inima şi poate că aş fi semănat încă douăzeci de ani hibridul ăsta, dacă nu mă opreau. Şi am zburat din post. Mi-a luat locul o fetişcană venită de la o şcoală tehnică. Isteaţă fată! A dat o raită pe ogoare şi a început să facă mofturi: asta nu-i bine, cealaltă nu-i cum cere ştiinţa! Kuzma a pus ochii pe ea, a ţinut-o vreo jumătate de an ca ajutoare a mea, iar apoi a înaintat-o în locul meu.

Pe toţi ne-a trecut prin sită. Se tot uita la oameni, îi cîntărea să vadă care pentru ce e bun. Sau se plîngea:

— Ce să mă fac, nu cunosc încă oamenii! Iată-i: pe listă, două mii capabili de muncă. Patru mii de braţe! Ei, să zicem că braţele le am în evidenţă, le-am trecut în grafic. Dar minţile? La ce anume sînt bune? Poate că printre astea două mii se plimbă şi un Mark Ozerniţi sau poate un Malţev... Trebuie să fie! Dar care-i la noi Mark Ozerniţi? Te uiţi la cîte un Panko: cine eşti, Panko? La ce eşti bun? El singur nu ştie. Trebuie descoperit...

Şi descoperea! Chiar pe Panko l-a descoperit. Am avut noi un grăjdar — Panko Golub. Ştia carte, flăcău serios, dar cu ciudăţenii. Gorobeţ îl botezase „Miciurinistul razna". Adevărat că o luase razna. Lucrase Panko la vie şi voise să facă încercarea să nu îngroape viţa: „o să degere sau ba?" Şi au degerat opt butaşi. Gorobeţ s-a burzuluit: „Unde îţi vîri nasul? Nici ştiinţa n-a ajuns încă aici, iar tu faci pe deşteptu'! Du-te mai bine la grajd". L-a batjocorit, l-a făcut de rîs pe flăcău. Iar Kuzma l-a cules. „Nu e nimic — zicea — încercarea moarte n-are; du-te la învăţătură, Panko. Să vezi ce viticultor o să iasă din tine!"

Aşa îşi alegea Kuzma Nikiforovici ajutoare — oameni cu ciudăţenii, cu flacără, fără astîmpăr.

„E cu „perspectivă" şi „încercarea moarte n-are"—astea erau vorbele lui. Şi a pus lucrurile la punct. Fireşte, nu pe gustul tuturor. De aşa punct ar fi fugit Gorobeţ la capătul pămîntului. Să vedeţi noile ajutoare cum îl înconjoară pe Kuzma şi îl scutură: ba că asta le trebuie, ba că de cealaltă au nevoie, ba cutare, ba cutare... Se plîng la raion, la regiune, la Moscova... Fiecare are mii de născociri. Iar Kuzma e mulţumit, îi place aşa frămîntare.

— Iată — zice — unde e perspectiva!

Înaintăm! Şi socot că dacă o să ni-l ia pe Kuzma şi o să-l treacă undeva pentru întărire, colhozul nostru n-o să se clatine. Are piloni. De un singur lucru mă tem: să nu ni-l trimită iar pe Gorobeţ după ce termină învăţătura. Ce credeţi, tovarăşi oaspeţi? N-o să ni-l trimeată? Vai, vai, s-ar putea întîmpla...

(Din „Ogoniok")
În româneşte de Svetlana Marosin

LA OPERA MAGHIARĂ DIN CLUJ

Pe scena Operei Maghiare de Stat din Cluj a avut loc recent premiera operei „Bal mascat" de Verdi, în regia lui Jean Rînzescu, de la Teatrul de Operă şi Balet din Bucureşti. Au interpretat: Sallay Margit, artistă emerită a R.P.R., Ottrok Ferenc, Vida Viktor, Trenka Eva şi alţii. Direcţia muzicală a aparţinut dirijorului Földvari Ernő.

Spectacolul s-a bucurat de un deosebit succes.

CURSA CICLISTĂ PE ŞOSELELE REGIUNII IAŞI

Organizată de ziarul „Flacăra Iaşului", cursa ciclistă Iaşi-Vaslui-Bîrlad şi retur (traseu 200 km) s-a desfăşurat recent cu participarea a numeroşi concurenţi din toate asociaţiile sportive din regiunea Iaşi.

În fotografie: un aspect de pe traseu.

Fotografie de G. PAUL-Iaşi

Călătorie la BANGKOK

Templul WAT ARUN (În Zori) din Bangkok, unul din cele peste trei sute de temple ale oraşului.

Privit din zborul avionului, Bangkokul, capitala regatului Tailandei, prezintă o panoramă încîntătoare. Cele aproape 400 de pagode cu acoperişuri suprapuse, din ţigle multicolore emailate, sutele de turnuri zvelte, conice sau piramidale, viu colorate şi sclipind sub soarele dogoritor, vegetaţia luxuriantă tropicală, ce pare a se prelungi în ornamentele felurite ale clădirilor, oferă ochiului un tablou impresionant, de neuitat.

— note de drum —

de B. BEREANU

1 Îndată ce am părăsit aeroportul Don Huong, îndreptîndu-ne spre inima oraşului, am şi luat contact cu unele dintre contrastele locale.

La marginea şoselei ce duce spre centru, zăresc un ţăran tailandez, lucrînd pămîntul cu un plug de lemn tras de un bivol tuciuriu. Autobusul în care mă găsesc s-a oprit tocmai, pentru a lăsa să treacă o coloană de camioane militare de construcţie americană, pline cu soldaţi în ţinută de campanie. Ceva mai departe, soldaţii fac instrucţie. Se poate vedea şi o coloană de tancuri în mişcare. Am nimerit oare în zona unor manevre militare?... Îmi amintesc că la Bangkok este sediul Organizaţiei tratatului Asiei de sud-est, S.E.A.T.O., bloc militar, înjghebat sub egida S.U.A.

Nu ştiu dacă ţăranul cu plug de lemn a aflat despre existenţa acestui bloc, dar după felul în care priveşte în jurul său, se pare că a făcut o anumită legătură între unealta sa anacronică şi tancurile care uruie de zor în preajma lui.

2 Îmi procur un ghid al Bangkokului şi o altă publicaţie, „*Siam Directory*“, ambele în limba engleză. Pe lîngă lista firmelor comerciale din Bangkok, ele conţin tot felul de date şi cifre oficiale, asupra Tailandei.

Tailanda are o suprafaţă de peste 518.000 km. p. şi o populaţie, după recensămîntul din 1953, de 19.528.000 locuitori. Majoritatea populaţiei o constituie taii (cei din centrul Tailandei se numesc siamezi); mai sînt peste 500.000 chinezi, apoi laoţieni, malaiezi. 85 la sută din populaţie se ocupă cu agricultura, iar peste 90 la sută din terenul arabil este cultivat cu orez. Venitul mediu al unei gospodării ţărăneşti, obţinut din vînzarea cerealelor, este de 2149 baţi (aproximativ 100 dolari). Încerc să-mi dau seama cam ce reprezintă această sumă, ca putere de cumpărare. Deocamdată, nu am alte date pentru a compara, decît costul chiriei la hotel pe zi (186 baţi) sau costul unui ziar (1 sau 1,50 baţi).

3 Tailanda este una dintre cele mai mari producătoare de cauciuc din lume. În 1950 a produs 114.000 tone metrice de cauciuc. Restricţiile impuse de S.U.A. comerţului acestei ţări cu ţările lagărului democratic lovesc în interesele exportatorilor de cauciuc tailandezi, nu numai prin faptul că împiedică dezvoltarea normală a legăturilor lor comerciale, dar şi prin aceea că fixarea preţurilor este lăsată la cheremul monopolurilor americane. Rezultatul: încasările exportatorilor de cauciuc au scăzut cu 50 la sută în 1952 şi cu o treime în 1953, în comparaţie cu 1952; numeroase plantaţii şi-au întrerupt activitatea, iar zeci de mii de muncitori au rămas şomeri.

Stări de lucruri asemănătoare domnesc şi în industria extractivă de cositor, şi în producţia de orez, şi în multe alte ramuri ale economiei naţionale. Şi pentru a avea un tablou mai complet al situaţiei economiei tailandeze, trebuie spus că pentru cheltuielile militare s-a alocat 67% din buget.

Recitesc o frază pe care am subliniat-o în broşura „Viaţa în Bangkok“: „*Acum Tailanda devine treptat un avanpost mondial împotriva comunismului în Orientul Îndepărtat. Capitala sa, Bangkok, a devenit un centru de activitate cu ecou în presă şi, deopotrivă, un centru de maşinaţii politice internaţionale*“.

Cam slabă această compensaţie „morală“ oferită cercurilor de afaceri tailandeze şi cu totul nefastă pentru poporul tailandez, care plăteşte scump rolul atribuit ţării sale de către cercurile imperialiste.

4 La încrucişarea a două mari culturi ale Asiei — cultura chineză şi cea indiană — arta creată de poporul tailandez, deşi poartă pecetea influenţelor chineze şi indiene, aduce o contribuţie originală la patrimoniul cultural al omenirii. Acest lucru apare foarte clar, atunci cînd vizitezi diferitele palate şi mănăstiri construite şi împodobite cu iscusinţă de talentaţii artişti tailandezi.

Printr-o măiastră îmbinare a unor mari mase arhitectonice orizontale, cu diferite turnuri piramidale sau conice, prin combinarea ingenioasă a culorilor şi a materialelor de construcţie, prin ornamentele ce vibrează parcă sub soarele tropical, aceste construcţii sînt de o frumuseţe cu totul aparte.

5 Vizitez una dintre pieţele plutitoare ale oraşului. Fluviul Ciao Pia (Menam), care trece prin partea de apus a capitalei, ca şi nenumăratele canale ce brăzdează oraşul, joacă un rol important în viaţa populaţiei. Produsele indigene şi cele importate sînt transportate în bărci şi pe plute, un mijloc ieftin de locomoţie. De o parte şi de alta a fluviului, nişte cocioabe de lemn cocoţate pe stîlpi servesc drept locuinţe miilor de familii sărace şi, în acelaşi timp, găzduiesc numeroase dughene, în care se vînd fructe, legume, peşte.

Între 7 şi 9 dimineaţa, pe canale şi în pieţele plutitoare domneşte o animaţie deosebită. „Prăvăliile“ nu sînt altceva decît nişte bărci mari, încărcate cu legume, fructe, peşte. În jurul lor se strecoară bărcuţele gospodinelor venite să-şi facă... piaţa. Din cînd în cînd, trece barca unui călugăr. În barcă, un castron mare, în care credincioşii pun orez, peşte. Potrivit preceptelor budhiste, călugării nu se pot hrăni decît din mila credincioşilor. După statisticile oficiale din 1950, în Tailanda trăiesc, în acest fel, 230.000 de călugări!

6 Cel ce poposeşte la Bangkok devine implicit martorul concurenţei dintre trusturile engleze şi cele americane, care ocupă în Tailanda poziţii tot mai puternice. Dacă la Bangkok vei vedea, de pildă, pe partea dreaptă a vreunei şosele, depozitele de benzină ale monopolului englez *Shell*, avînd drept emblemă o scoică, poţi fi sigur că, pe cealaltă parte a drumului, vei întîlni depozitele trustului american de benzină *Mobilgaz*, avînd ca emblemă nişte cai înaripaţi. Aceştia privesc cu dispreţ la scoica timorată, căreia se pare că nu-i rămîne altceva de făcut, decît să se retragă în cochilia ei. Ceva mai prozaic, dar nu mai puţin dîrz, se înfruntă reclamele cauciucurilor de automobile americane, engleze şi japoneze. Şi aceasta într-o ţară care ocupă unul din primele locuri în producţia mondială de cauciuc!...

Lupta acerbă dintre monopolurile principalelor ţări capitaliste pentru piaţa tailandeză se desfăşoară pînă în cele mai neînsemnate magazine, prăvălioare, gherete.

7 În urma scandalurilor afaceriste care au izbucnit în Tailanda şi care au scos la iveală participarea directă a unor persoane oficiale şi, mai ales, a unor reprezentanţi ai poliţiei, în tot felul de tranzacţii oneroase, au fost necesare o serie de măsuri guvernamentale restrictive. Numai dacă eşti în curent cu anumite moravuri înrădăcinate aci, cu concursul businessme-

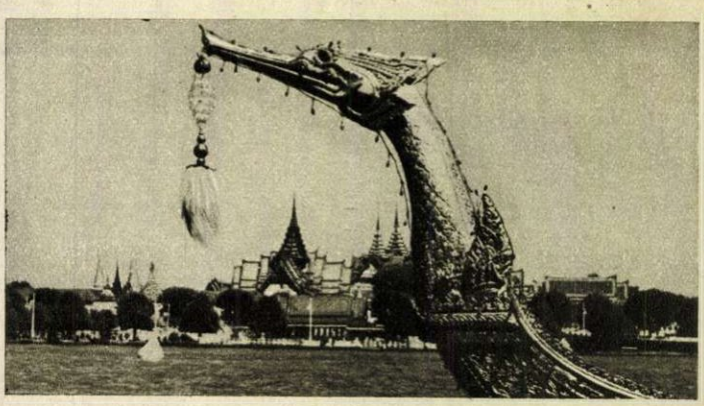

Barca regală, o adevărată frumuseţe a artei arhitectonice şi a sculpturii în lemn.

nilor yankei, poți desluși sensul știrilor apărute în ziarul de seară „*Bangkok Post*", cu privire la o hotărîre a Ministerului de Interne:

„*De acum înainte, nimănui nu i se va mai permite să utilizeze cuvîntul poliție, ca parte a numelui vreunei întreprinderi care va fi înființată, iar poliției nu i se va mai permite să facă comerț sau să participe la vreo întreprindere comercială. De asemenea, nici o întreprindere nu va mai avea voie să utilizeze influența poliției ca o bază pentru a-și asigura monopolul*"...

8 În holul hotelului, mă acostează doi ziariști de la „*Bangkok Post*", care mă roagă să le răspund la unele întrebări și mă asigură că presa tailandeză de limbă engleză este remarcabilă prin obiectivitatea sa. Le satisfac dorința și aștept confirmarea acestei aprecieri.

În ziua următoare, pe prima pagină a ziarului „*Bangkok Post*" îmi atrage atenția un titlu cu caractere groase: „*Comuniștii „invadează" orașul, cu grupul Națiunilor Unite*". În articol, se anunță că, la conferința Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite (care s-a ținut la Bangkok — N. R.), participă delegați din țările de democrație populară și se prezintă tendențios dorința de pace și colaborare a acestora. Asta, pe prima pagină. Pe pagina a zecea, unde se continuă nota, ziarul publică, destul de exact, răspunsurile pe care le-am dat reporterului, la două dintre întrebările sale. Aflu, între altele, că titlul senzațional are scopul de a păstra „ținuta" ziarului, iar delicatele ghilimele între care este pus cuvîntul *invadează* ar fi, chipurile, încă o dovadă de „obiectivitate" a presei tailandeze, ele punînd în gardă pe cititor că este vorba doar de o... figură de stil a redacției. De fapt, este însă vorba numai de anumite moravuri importate...

La piață... Bărcile — prăvălii și locuințe în același timp — în așteptarea gospodinelor care vin să tîrguiască... tot cu barca.

9 Pe lîngă multe din locuințele capitalei tailandeze se poate vedea cîte o casă în miniatură, asemănătoare unei jucării pentru copii, suspendată pe niște stîlpi de înălțimea unui om. Este lăcașul lui Fra Pum, zeul protector al casei, o ediție urbană a zeului satului întîlnit la chinezi. Fra Pum este un fel de complement al lui Budha. Potrivit preceptelor religiei budhiste, Budha nu poate veni în ajutorul credincioșilor săi. De aceea, în chestiunile vieții de toate zilele, ca a găsi de lucru, a avea succes într-o afacere, în dragoste etc, locuitorii casei i se adresează lui Fra Pum, căruia i se fac și promisiuni îmbietoare, care vor fi însă îndeplinite numai dacă va satisface cererea solicitantului; i se promite, de pildă: un bulgăre de aur, cît o nucă de cocos, un elefant, cai etc. Dacă, întîmplător, dorința exprimată se realizează, se găsesc apoi și mijloacele de a-l trage pe sfoară pe Fra Pum, căruia i se oferă o nucă de cocos obișnuită, poleită cu foiță aurie, sau figurine de lut, reprezentînd obiectele promise.

10 Încerc să cunosc cîte ceva despre limba tai, care — după cîte aflu — este vorbită și în statul Șan din Uniunea Birmană, în Laos și în unele părți din Vietnam și din sudul Chinei. În afară de faptul că are multe cuvinte de origine chineză, limba tai este, ca și aceasta, o limbă tonală (adică același cuvînt, pronunțat cu tonuri diferite, are semnificații deosebite). Cuvintele nu suferă modificări după gen, număr și caz, același cuvînt poate fi adjectiv, substantiv verb, adverb.

11 Împreună cu alți delegați, la Conferința Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite, vizităm palatul regal Bang Pa-In, situat la 58 km de Bangkok.

Palatul regal Bang Pa-In, utilizat și astăzi, este compus din clădiri în diferite stiluri: tai, chinez și stilul Renașterii italiene.

Vizita este un prilej de a afla unele date suplimentare despre istoria Tailandei, vechiul Siam.

În secolul al XIII-lea, taii au constituit pe teritoriul de azi al Tailandei un regat independent. Regatul tai este cucerit însă, rînd pe rînd, de moni (popor care trăiește azi în Laos și în unele părți din Birmania), khmeri (cambogieni) și, în fine, de birmani. După ce aceștia din urmă distrug în 1767 capitala Ayudaia, la 1782 capitala Siamului se mută la Bangkok.

Pe la începutul secolului al XVI-lea, în Siam au început să pătrundă europenii, în succesiunea obișnuită: negustori, apoi misionari și apoi armată. Siamul ajunge sub controlul Franței, control lichidat, în urma unei răscoale populare, în 1688. Pînă în secolul al XIX-lea, s-a interzis accesul europenilor în Siam, dar în prima jumătate a secolului al XIX-lea, Anglia, S.U.A. și apoi Franța impun Siamului tratate înrobitoare de... „prietenie și comerț". De unde, după primul război mondal, dominația engleză era predominantă în Siam, în preajma celui de-al doilea război mondial militariștii japonezi exercită o influență hotărîtoare asupra vieții politice și economice a țării. Cu ajutorul Japoniei, în 1941 Siamul obține o parte din Indochina franceză și apoi participă la cel de-al doilea război mondial, de partea axei, declarînd război, în 1942, S. U. A. și Marii Britanii. În timpul războiului, Siamul a fost ocupat de armatele japoneze. După cel de-al doilea război mondial, în lupta dintre monopolurile engleze și americane pentru Tailanda, învîng cele americane. Tailanda a semnat o serie de tratate economice și militare cu S.U.A., care au legalizat amestecul american în treburile interne ale țării. Astăzi, în Tailanda există tot felul de misiuni militare, economice și tehnice americane, iar țara a devenit membru al blocului militar agresiv al Asiei de sud-est.

12 În timpul Conferinței Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite, ziarele tailandeze anunțau zilnic diferite măsuri care, după părerea lor, ar duce la instaurarea unui regim democratic în Tailanda. Printre altele, s-a anunțat amenajarea unui parc, în care cetățenii își vor putea exercita libertatea cuvîntului.

„*Bangkok Post*" a publicat condițiile oficiale pe care trebuie să le îndeplinească cineva, pentru a lua cuvîntul în acest hyde-park tailandez:

1. „*Oratorii trebuie să vorbească din inimă și nu cu scopul de a crea tulburări interne sau de a răsturna guvernul*".

2. „*Oratorii nu trebuie să calce legile*". Se menționa în această privință faptul că principalele legi vizate sînt: Actul anticomunist, adoptat în 1952, prin care sînt interzise și sancționate cu pedepsele cele mai grave diferite activități politice și revendicative, calificate laolaltă drept „comuniste". Nu se menționau însă criteriile după care se stabilește dacă cineva vorbește din inimă sau nu...

13 Cu ocazia unei recepții date de primul-ministru al Tailandei, în cinstea delegațiilor străine, iau contact pentru prima dată cu coregrafia tailandeză.

Taii sînt mari amatori de muzică și de dramă. La Bangkok există o școală de coregrafie, care pregătește interpreți pentru teatrul cu măști (*kon* în siameză), pentru drama siameză (*Iakorn*) și pentru balet. Acestea sînt formele diferite ale dansului clasic tailandez.

La recepție elevii conservatorului din Bangkok au interpretat cîteva dansuri clasice. Desenul și culorile costumelor, coroanelor și celorlalte podoabe ale dansatorilor — în care predomină aurul — sînt fine și bogate și totul are o tonalitate caldă. Mișcările sînt grațioase și executate cu multă măiestrie.

14 Șederea mea în Tailanda, deși scurtă, a fost, fără îndoială, foarte instructivă. Am cunoscut un popor harnic, talentat, cu o străveche cultură. Am cunoscut o țară cu însemnate resurse naturale, care îndură totuși povara înapoierii economice și a mizeriei, datorită influenței nefaste a cercurilor imperialiste americane, ce își mai mențin aici poziții pierdute în alte țări ale Asiei.

Năzuințele poporului tailandez spre pace, independență, libertăți democratice, deși încă timid exprimate, nu sînt mai puțin ferme. Este edificatoare, în acest sens, prezența a 20.000 de oameni la mitingul de la Bangkok, la care s-a cerut restabilirea de legături prietenești cu China populară. Și aceasta nu este decît una din formele de manifestare a luptei pentru pace a tailandezilor.

Este limpede că avîntul nestăvilit al popoarelor Asiei și Africii spre independența națională se va face simțit din ce în ce mai mult și în Tailanda.

Elevе ale școlii de coregrafie din Bangkok, într-unul din caracteristicele dansuri tai. →

Bucuroși de OASPEȚI

2

Ne aflăm la începutul stagiunii de vară, dar nu ne putem plînge că ea ar fi fost zgîrcită cu noi în oaspeți de peste hotare. Muzicalitatea și verva scăpărătoare ale replicilor comediilor „Atelierului" sînt încă proaspete în auzul nostru; imaginea mustind de culoare și ritm a dansurilor ansamblului „Mazowsze" nu și-a stins încă strălucirea și iată că o nouă formație artistică ne vizitează țara: ansamblul central al grănicerilor din R.D.G.

Îi primim cu bătrîna zicală „Bucuroși de oaspeți" și cu nu mai puțin semnificativa coadă la casa de bilete... Iar pînă a le putea cunoaște „de visu" arta, să deslușim împreună, din fotografiile alăturate, ca și din datele „biografice" pe care le-am primit, mica poveste a vieții acestui ansamblu.

Am folosit atributul „mic" în sensul cel mai propriu cu putință, pentru că existența ansamblului german nu îmbrățișează mai mult de trei ani. Dar pentru că valoarea timpului nu o socotești întotdeauna prin zilele scurse, ci prin ceea ce s-a înfăptuit în cuprinsul lor, trebuie să recunoaștem acestor trei ani o greutate deosebită.

Ei au fost de ajuns, pentru ca o restrînsă formație de amatori să se transforme într-un valoros ansamblu artistic — unul dintre cele mai bune din R.D.G. — numărînd 70 de cîntăreți și dansatori și avînd un larg repertoriu de cîntece de masă și populare, ansamblu a cărui apariție să fie așteptată cu reală nerăbdare nu numai de populația din preajma granițelor (în mijlocul căreia ei își duc îndeobște viața), ci și de locuitorii marilor orașe germane. Evoluția aceasta poate fi rezumată în cîteva cuvinte, dar ce proces complex și dificil presupune ea, cîtă pasiune și perseverență, cîtă muncă a cerut! Și sînt poate, pilduitoare și pentru ansamblurile noastre artistice, seriozitatea și disciplina cu care s-a urmărit dezvoltarea înclinațiilor artistice ale fiecărui corist sau dansator în parte: patru luni pe an ansamblul își întrerupe activitatea, trimițîndu-și artiștii la studii în Conservatoarele Republicii, urmînd ca în celelalte luni ale anului spectacolele sale să mărturisească roadele studiului.

Trebuie să recunoaștem de altfel că melodiile, pe care acest grup de tineri (fotografia 1) le repetă cu atîta dezinvoltură și simț al umorului, ca și acest dinamic joc popular (fotografia 2), se anunță pline de făgăduieli pentru noi, spectatorii. Vizita în țara noastră înseamnă doar primul turneu în străinătate pe care îl întreprinde ansamblul! Momentul e solemn și se cuvine să fie pregătit cum se cuvine: fetele scot primul număr de gazetă închinat țării și artei noastre populare (fotografia 3). Și mai ales (regretăm că fotoreporterul n-a avut posibilitatea să înregistreze... sonor faptul) se străduiesc să pronunțe cît mai corect cuvintele cîntecelor românești, cu care își vor încînta gazdele.

După această primă și sumară cunoștință pe care v-am făcut-o cu noii noștri oaspeți, urmează, stimați cititori, să-i cunoașteți personal, în sălile de spectacol.

S. F

1

3

Misteriosul MARTE

de prof. univ. Călin POPOVICI

Dacă în serile din vara și din toamna aceasta ne vom uita spre răsărit, privirea ne va fi atrasă de lumina calmă și roșietică a unui astru, mai strălucitor decît toate celelalte stele ale cerului, aproape tot atît de strălucitor ca și Luceafărul. Astrul acesta e planeta Marte. Ea va trece la 7 septembrie 1956 la cea mai mare apropiere a sa de Pămînt, așa cum a mai trecut, în ultimul timp, doar în 1909, 1924, 1939... Sute și mii de lunete vor fi îndreptate în acele zile spre misterioasa planetă Marte, pentru a-i dezlega tainele. Căci Marte este planeta care trezește cel mai mare interes, fiind singura din sistemul solar, în afară de Pămîntul nostru, care ar putea fi locuită. Pentru a o putea vedea de la distanța la care va trece (57 milioane km, adică de 150 de ori distanța Pămînt-Lună) așa cum se vede luna cu ochii liberi, sau așa cum se vede o monedă de 25 bani de la $2\frac{1}{2}$ m distanță, este nevoie de o lunetă ce mărește de 75 ori. Astronomii însă vor folosi cele mai mari lunete din lume, așezate în cele mai favorabile condiții pentru a vedea cele mai fine detalii accesibile. Ei vor aștepta cu emoție în acele zile, clipele de mare transparență și liniștire a atmosferei, pentru a putea fotografia planeta în diferite culori, spre a fixa pentru totdeauna pe placa fotografică ceea ce se poate întrevedea în asemenea rare clipe de excepțională vizibilitate. Cu ajutorul unor spectrografe speciale se va observa spectrul planetei, pentru a se deduce mai exact compoziția chimică a atmosferei, spre a se studia puterea de reflexie a diferitelor ei regiuni în diferite culori; polarimetre foarte delicate vor fi folosite pentru măsurarea polarizării luminii, venite de la diferitele detalii ale discului planetei; termocuple extrem de sensibile, măsurînd milionimea de grad, vor fi folosite la determinarea temperaturii diferitelor regiuni ale lui Marte...

Toate aceste cercetări sînt coordonate de un comitet internațional, organizat sub auspiciile Uniunii Astronomice Internaționale.

În diferite țări s-au constituit comitete naționale, cum este acela din Uniunea Sovietică, condus de cunoscutul cercetător al suprafețelor planetare, academicianul N. P. Barabașev. Acest comitet a alcătuit un program detailat de observații asupra planetei Marte, în 1956, și a invitat și Observatorul din București, să ia parte la această lucrare.

Folosindu-se noile instrumente și tehnici de observație introduse de la ultima apropiere a planetei, din anul 1939, observațiile care vor fi făcute cu prilejul acestei apropieri excepționale vor lămuri, poate, marea controversă a lumii astronomice: există sau nu viață pe Marte?

În Uniunea Sovietică s-au organizat în ultimii ani, la Alma-Ata și la Leningrad, două mari discuții asupra problemei vieții extraterestre, la care au participat numeroși astronomi, botaniști, biologi, geologi etc. Ecoul acestor discuții s-a prelungit nu numai în revistele de specialitate, ci și în acele de filozofie și chiar în presa cotidiană. Pe de o parte, vechiul cercetător al planetei Marte, G. A. Tihov, membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., creatorul astrobotanicei, susține cu fermitate posibilitatea vieții pe planeta Marte; pe de altă parte, academicianul V. G. Fesenkov, unul dintre cei mai mari astronomi ai Uniunii Sovietice, susține teza contrarie.

Ce se cunoaște pînă acum, cu siguranță, despre planeta Marte? Ea este aproape jumătate cît Pămîntul, se rotește în jurul ei într-un timp aproximativ egal cu cel al rotirii pămîntului în jurul axei sale (24 ore și 37 minute), iar în jurul soarelui se rotește în aproape doi ani (687 zile). Din observațiile îndelungate făcute asupra planetei s-a putut cunoaște destul de bine suprafața sa, în așa fel încît i s-a putut întocmi o hartă. Cam două treimi din suprafața lui Marte are culoarea roz sau ocru, ceea ce indică, după cunoștințele noastre actuale, că ar fi formată din mari deșerturi, acoperite de pulberi fine; uneori vîntul ridică aceste pulberi fine sub forma unor nori subțiri, gălbui, la mii de kilometri distanță. Se pare că aceste regiuni sînt constituite din roci asemănătoare cu cele eruptive de pe pămînt.

În jurul polilor lui Marte se văd calote albe, formate din zăpezi, care, uneori, în decursul verilor marțiene, se pot topi aproape complet. Opinia generală a astronomilor este că ele sînt formate din zăpezi foarte subțiri, de cîțiva centimetri doar, a căror dispariție totală se explică prin evaporarea, direct în atmosferă, a gheții (prin sublimare). Atmosfera foarte rară a lui Marte, cam de zece ori mai rară decît cea de la suprafața pămîntului, este formată în special din azot (98 la sută), din bioxid de carbon (1,5 la sută), și din argon (0,5 la sută). Dacă bioxidul de carbon este de două ori mai abundent decît în atmosfera pămîntului, apoi oxigenul nu a putut fi pus în evidență și se crede că nu ar putea exista decît sub formă de urme, sub 0,1 la sută din cantitatea existentă în atmosfera terestră. Cît despre vaporii de apă, cantitatea lor este infimă, chiar la topirea completă a calotelor polare. În atmosfera marțiană la o înălțime de 10-30 km plutesc nori foarte rari albaștri (cristale de gheață sau zăpadă carbonică?) iar mai jos, la 2-3 km înălțime, se află nori galbeni, formați probabil din pulberile deșerturilor.

Clima marțiană ar putea fi comparată cu aceea a unui deșert polar pămîntean, situat la vreo 20 km înălțime. Temperatura este în medie de — 20° pînă la — 30°. La ecuator, totuși, cînd planeta este aproape de soare, temperatura

Planeta Marte, văzută de pe micul său satelit, Phobos (desen).

poate să urce, după prînz, pînă la plus 20° sau 30°. Dar aceasta nu durează mult. Noaptea marțiană aduce cu sine temperaturi de pînă la — 50° în regiunile temperate și —100° la poli.

Această climă aspră, lipsa oxigenului, uscăciunea extremă, precum și o radiațiune ultravioletă, probabil mai mare decît pe pămînt, pun mari piedici dezvoltării formelor superioare ale vieții. Și, totuși, pe Marte se petrec unele fenomene care sînt interpretate de foarte mulți astronomi ca semne ale existenței unei vieți vegetale. O treime din suprafața planetei este acoperită de regiuni întunecate, pe care primii observatori le-au numit „mări". Ele prezintă, sezonier, o variație de culoare ce merge de la verde-albastru, spre galben-brun. Variația aceasta începe primăvara, o dată cu topirea zăpezilor, sub forma unei margini întunecate gri-verde, în jurul calotei polare, și se propagă apoi spre ecuator, ca o undă de întunecare, cu o viteză de circa 45 km pe zi, atingînd ecuatorul în 130 zile. Să reprezinte oare această undă de întunecare evoluția unei vegetații, o dată cu topirea zăpezilor, sau să fie un simplu fenomen de natură fizică? Studiindu-se puterea de reflexie a regiunilor întunecate în diferite culori, s-a constatat că ea nu se aseamănă cu aceea a obișnuitelor plante verzi, cu clorofilă. Aceasta a părut la un moment dat o dovadă împotriva existenței vieții vegetale pe Marte. Astronomul sovietic G. A. Tihov, studiind însă numeroase plante terestre, a arătat că unele dintre ele, în condiții aspre de climă, au o putere de reflexie în diferite culori, asemănătoare cu acea a regiunilor întunecate de pe Marte. La rîndul lor, alți astronomi au arătat același lucru în privința lichenilor care reflectă lumina la fel ca regiunile întunecate de pe Marte, susținînd că asemenea plante inferioare, transplantate pe Marte, ar putea supraviețui în condițiile vitrege de acolo.

În anul 1877, astronomul italian Schiaparelli a descoperit pe Marte niște detalii, cu aspectul unor linii înguste pe care le-a numit „canale", ce ar fi avut, după părerea sa, rolul de a uni diferitele regiuni întunecate ale planetei, numite de el „oaze". Uneori, aceste canale apăreau duble și din această cauză au fost socotite de unii astronomi de la finele secolului trecut, care nu cunoșteau exact condițiile fizice de pe Marte, ca fiind construcții inginerești, folosite pentru aducerea apelor din zăpezile polare. De atunci canalele au dat naștere la numeroase discuții, care au făcut să curgă multă cerneală. În ultimul timp, ele au fost și fotografiate. Privite însă cu instrumente foarte puternice, ele apar, după unii astronomi, ca succesiuni neregulate de pete. Dezvoltarea lor pare să urmeze ritmul sezonier al regiunilor întunecate iar, uneori, pe traseul lor se dezvoltă bande întunecate mai largi. Ce sînt exact aceste canale? Care este natura fizică a întunecatei, bande polare ce se mișcă spre ecuator? Care e compoziția exactă a norilor marțieni și puterea lor de absorbție a razelor ultraviolete? Care e explicația schimbărilor sezoniere de culoare a regiunilor întunecate și de ce vînturile pustiurilor nu acoperă cu straturi de pulbere și regiunile mai întunecate care-și regenerează aspectul ca și cînd ar fi acoperite cu plante?... Iată atîtea și atîtea misterioase probleme care așteaptă lămurirea, cu prilejul viitoarei apropieri a lui Marte.

Din toată lumea

Higroscop electronic

Cunoașterea gradului de umiditate a nisipului este un factor de mare preț în fabricarea cimentului, deoarece permite dozarea precisă a cantității de apă care va trebui să intre în amestec.

De curînd, în U.R.S.S. a fost realizat în acest scop, un higroscop electronic. El îndeplinește, în numai cîteva secunde, sarcina complicată a determinării indicelui de umiditate a nisipului.

Fotografia celei mai mici explozii din lume

Se știe că antiprotonul — care a devenit cunoscut fizicii nucleare abia de anul trecut — este un proton încărcat cu sarcină electrică negativă. Cînd vine în contact cu un proton sau cu un neutron, — deci cu unul din componenții atomului — antiprotonul se distruge și distruge în același timp protonul sau neutronul, eliberînd astfel o mare energie.

Într-o recentă comunicare destinată societății americane de fizică, doctorul Avan Chamberlain, unul dintre fizicienii care anul trecut au anunțat descoperirea antiprotonului, a arătat că existența acestuia este concret dovedită de o serie de fotografii făcute la Universitatea din California. Aceste fotografii arată un antiproton care, în cursul unei explozii spectaculoase, se autodistruge și distruge în același timp o parte din atom.

Semnalizatorul de buzunar

Într-o listă publicată de curînd de Comisia americană pentru energia atomică, și care conține o serie de brevete aflate în posesia comisiei, figurează și un așa-numit „semnalizator de buzunar". Ținut în buzunar, acesta produce un zgomot strident, deîndată ce radiațiunile mediului înconjurător devin periculoase pentru corpul omenesc.

Pe malul apei

— schiță —

de PAPP Ferenc

Ilustrații de S. MIȚURCĂ

După ce trece de Dello, Mureșul devine adînc și liniștit, udînd cu blîndețe grădinăriile care se întind, în șir, de-a lungul celor două maluri ale sale. În luciul apei molcome, copacii se privesc liniștiți și gravi, asemenea unor bătrîni înțelepți. Printre ei se străvede o mică povarnă, înnegrită de vreme, în care se distilează țuica. Așa cum se zărește acolo, ascunsă de frunzișul copacilor de pe malul opus, pare a fi mai degrabă căsuța din basm a celor șapte pitici, decît o biată povarnă pentru distilatul țuicii.

Apa curge încet, somnoroasă, neîndrăznind parcă să tulbure imaginea oglindită a frunzișului arămiu de început de toamnă. Chiar și norii se pot odihni pe luciul ei.

Nemișcată e și undița care zace sprijinită în crăcana de pe deal. Pe Pista-baci, însă, liniștea aceasta nu-l înșală. Așa se întîmplă adeseori și acasă, în familia sa, destul de numeroasă. Totul pare liniștit, pînă cînd, deodată, țipătul unuia dintre copii sfîșie tăcerea ca un pumnal; acesta e semnalul, după care urmează o gălăgie asurzitoare, ce nu mai încetează pînă cînd glasul autoritar al tatălui sau bunicului nu restabilește ordinea sfărîmată. Aparențele sînt înșelătoare, ascunzînd multe taine, la fel ca și aici.

Iată! Peisajul e liniștit, iar lumina dulce a soarelui de toamnă amurgește blînd peste suprafața somnoroasă a apei; dar jos, în afundurile ei de un verzui opac, colcăie o întreagă viață. Acolo forfotesc crapii cei mari și somnii care în curînd vor porni să-și facă plimbarea lor de seară, pentru strîngerea impozitelor lor de pește, de la membrii societății acvatice.

Așa că undița aceea se poate mișca în orice clipă.

Aprinzîndu-și deci liniștit pipa, Szeki Pista calcă în picioare buruienile din jurul său și se așază cît mai comod, în așteptare. E un mic luminiș pe malul apei, doar atît cît să-și poată desfășura un om uneltele. În dreapta și-n stînga, numai tufișuri dese ca peria. Nu e locul cel mai nimerit, căci malul e puțin prea înalt; dar altul mai bun nu poate fi găsit, pe partea asta. Și chiar dacă malul e prea înalt, așa e omul pînă nu dă de ghinion: crede în noroc. La fel și Szeki-baci. Crede și el, ce să-i faci!

Răsuflarea răcoroasă a apei miroase dulce a nămol.

Pe malul celălalt, în apropierea căsuței ascunsă în frunzișul copacilor, se ivește un tînăr îmbrăcat într-un trening albastru.

După ce aruncă o privire iscoditoare în jurul său, coboară spre apă, afundîndu-se pînă la glezne în grîul ars de culoarea ruginei, provenit de la distilăria de țuică.

Locul e foarte strîmt, încît de-abia poate sta: dar lui îi ajunge. Își pune geanta pe pămînt și se apucă să-și monteze undița.

„Cine o mai fi și ăsta?" îl privește Szeki-baci, încordîndu-și ochii. Omul însă e necunoscut; nu face parte din tagma pescarilor ce obișnuiesc să vină pe aici. Dar chiar dacă ar fi vreun cunoscut, tot nu i-ar place dacă s-ar așeza să pescuiască în apropierea sa.

Îl supără, căci se pot încurca cele două undițe. Sau, ceea ce e și mai rău, celălalt o poate arunca chiar atunci cînd crapul vrea să apuce cîrligul lui. Clipocitul apei sperie întotdeauna peștele, care uneori se răzgîndește.

„De ce vine ăsta încoace? E destul de mare Mureșul!"

Plin de nemulțumire își scutură pipa, se ridică, se uită la trestie, clatină din cap și se așază la loc. Cu alte cuvinte, se comportă în așa fel, încît cel de pe malul opus să-și dea seama, dacă nu cumva e nebun, că nu se bucură nimeni de prezența lui.

Tînărul însă nu observă nimic. E adîncit în alegerea undițelor; le încearcă vîrful cu unghia, după care le privește ținîndu-le departe de el. Apoi frămîntă mămăliga galbenă, înmuind-o în palmă. Se chinuiește mult, fie din nepricepere, fie din dorința de a nu strica treaba cu graba. Isprăvind, în cele din urmă, îi face vînt, și cele două gogoloașe de mămăliguță, agățate la capătul corzii transparente, zboară departe deasupra apei. Cu un clipocit sec cad aproape în fața bătrînului, cu toate că apa e destul de lată în locul acela.

— Dă-o dracului de treabă, bine că nu mi le aruncă în cap! zise Pista-baci, nu atît de încet încît să nu se audă pînă dincolo, după care își scoase foarte supărat undița, pentru a-i pune momeală proaspătă.

Amîndouă undițele stau acum afundate în apă. E liniște pe ambele maluri. Tînărul cu trening albastru își curăță locul de grîul ars, prăfuit și se așază, nescăpînd nici un moment trestia din ochi. Doar din cînd în cînd mai aruncă cîte o privire curioasă spre celălalt mal, să vadă dacă nu cumva mișcă ceva pe acolo.

După un timp, își desface brațele și trage adînc în piept aerul umed și înviorător de la malul apei; apoi își îndreaptă umerii, încît i se desenează toracele masiv și sănătos.

„Trebuie să fie un fel de strungar — își zice bătrînul. — O fi auzit și el, ageamiul, că e plăcut să pescuiești și a venit acum să-i stînjenească pe adevărații pescari. Pescar amator, de!"

Și cum stă așa, pufăind supărat din pipa pe care o umple din nou, un gînd sinistru îi fulgeră deodată prin minte: „Ce-ar fi să prindă ăsta înaintea mea?"

Un fior de spaimă i-a încrețit pielea spinării. Ar fi o nedreptate strigătoare la cer. Nu numai fiindcă el a venit cel dintîi, dar și pentru că el mai are o mulțime de alte drepturi. Astăzi, de pildă, a promis că va aduce cu siguranță pește acasă, și de aceea copiii pîndesc să-l vadă reîntorcîndu-se... Și apoi, experiența celor douăzeci de ani de pescuit nu e un fleac! Să-ți vină așa, netam-nesam, un ageamiu și să...

S-a dus naibii liniștea aceea de pe malul apei, care odihnește sufletul pescarului și-l întremează. În locul ei, pe el a pus stăpînire frica. Îi e atît de teamă de norocul celuilalt, încît nici nu se mai uită la propria sa undiță, urmărind doar ce se întîmplă cu undițele celui din fața sa.

A călătorit cu trenul vreme de o oră de la oraș pînă aici și dacă nu prinde nici astăzi nimic, apoi de vină e numai acest ageamiu, care-i încurcă toate socotelile.

Celălalt scoate undița; o sucește, o privește cu atenție, apoi o aruncă din nou, făcîndu-i vînt cu putere. Cîrligul cade însă într-un loc nepotrivit. E începător, nu mai încape nici o îndoială, căci nu știe nici măcar că peștele mare umblă doar la apă adîncă.

Ar fi ușor să-i strige pînă dincolo. Dar ce, e nebun?

Cum stau așa, fiecare pe malul lui, par două tabere inamice așezate față-n față. Nemișcarea și liniștea ce plutesc între ei, ascund însă porniri dușmănoase, așa precum oglinda liniștită a apei, agitația adîncurilor.

„Lua-te-ar dracul" — gîndește Szeki-baci.

Dar ce gîndește celălalt nu se știe.

Mureșul se întinde pașnic între ei.

Deodată, undița rivalului său începe să zvîcnească. De emoție, tînărul alunecă, scufundîndu-se pînă la mijloc în apa Mureșului. Cu multă greutate reușește să prindă ramurile unei sălcii pletoase și să se cațere pe mal. Radiind de bucurie, apucă undița și începe să răsucească grăbit mulineta. Coarda, de un verde pal, se întinde, lăsînd o dîră în oglinda apei și începe să se smucească cu furie, cînd în dreapta, cînd în stînga. Vîrful de oțel al trestiei se îndoaie elastic, urmărind mișcările dezordonate.

Trebuie să fie un pește mare. Szeki-baci știe de pe acum lucrul pe care celălalt nici nu-l bănuiește măcar. Coarda este smucită în așa fel, încît un pescar cu experiență și-ar da imediat seama că nu este vorba de un crap, ci de un somn. Și încă mare de tot. În acest loc vechi pentru crapi, somnii s-au învățat și ei la mămăliguță. S-a și prins de curînd cu momeala nevinovată a crapilor, unul de douăzeci și două de kilograme.

Pe Szeki Pista îl trec nădușelile. Văzînd că trebuie să fie vorba de un somn, și încă de unul mare, se simte cuprins de o indignare cumplită: „Păi, bine, frate, ăsta are obrazul să prindă aici, în fața mea, un somn atît de mare numai într-o jumătate de oră? A dispărut orice dreptate de pe lumea asta!"

Apa bolborosește, răscolită. Prizonierul se zbate cu furie, încercînd să se strecoare la fund, dar fiindcă coarda nu-i dă voie, se aruncă disperat la suprafață.

Fața tînărului, albă ca varul, pare că luminează pînă aici, unde stă nemișcat dar încordat bătrînul, încremenit de ciudă, cu privirile ațintite spre apă.

„Nu-l forța, lasă-l să se zbenguiască! Oboselește-l!" — e gata el să spună, ca să-i arate, cel puțin, cît de bogate sînt cunoștințele sale; dar se abține, căci n-ar da un sfat nici pentru toate comorile lumii. Fiecare să răzbească cum poate!

Tînărul nu-i dă răgaz peștelui nici măcar să respire. E drept însă că nici el nu mai răsuflă de loc, în timp ce răsucește mosorul. Deodată, coarda întinsă prea mult, plesnește și capătul ei, rupt, spînzură jalnic în fața lui, lîngă mal, acolo unde apa leagănă ramurile cîtorva tufișuri ce se apleacă protector spre ea.

„Gata! L-a scăpat" — gîndește bătrînul plin de o bucurie răutăcioasă.

Într-adevăr, o dată scăpat, peștele s-a refugiat printre crengi, spre lăcașul lui.

Undița atîrnă moale, nemaipurtînd nimic, nici pește, nici cîrlig. Apa s-a liniștit și ea.

Cine știe la ce adîncime se află acuma somnul, în patu-i de nămol,

odihnindu-se şi vrînd să scape doar de cîrligul ce i-a mai rămas înfipt în cerul gurii!...

— Ei, p-ăsta l-am scăpat, îneca-s-ar de viu! — zice tînărul desfăcîndu-şi braţele în lături, a neputinţă.

Ruşinat, dă din umeri către bătrîn.

Pe chipul lui, răvăşit de atîtea emoţii puternice, se citeşte cu uşurinţă deziluzia care-l stăpîneşte.

— Aşa mai zic şi eu! — mîrîie bătrînul foarte mulţumit. — Mai există totuşi un pic de dreptate pe pămînt!

Liniştea coboară din nou peste rîu. Soarele atinge coama molatică a dealurilor cu vii. După ce se odihneşte cîteva clipe, privindu-şi încă o dată faţa învăpăiată în oglinda apei, se rostogoleşte ostenit, în spatele lor.

Peste rîu se lasă o umbră albăstruie. Frunzele veştede tresar. Aerul se umezeşte.

Szeki-baci trage mulţumit din pipă şi gîndeşte: „Ar fi avut obrazul să scoată tocmai în faţa mea un asemenea somn..."

Un zefir răcoros înfioară oglinda apei. Acum îşi caută peştele cina.

Deodată, hop! — undiţa lui Szeki-baci începe să tresalte. Întinerit şi parcă uitînd de toate cele întîmplate, apucă trestia cu amîndouă mîinile:

„Haide, haide, c-a sosit şi timpul meu!"

Smuceşte puţin peştele şi simte dintr-o dată că nu e un fleac.

„Ei, ia priveşte, amatorule, adevărata măiestrie!"

Liniştit şi cu mişcări sigure, răsuceşte încet mosorul, pe măsură ce scade zbaterea peştelui. La capătul corzii întinse, în adîncul cenuşiu-verzui al apei, apar din cînd în cînd sclipirile crapului, cu corpul său lat, de culoarea bronzului fumuriu.

De-abia acum îşi dă seama cît de rău este locul pe care şi l-a ales. Ditamai peştele de mare nici nu poate fi tras sus pe mal, căci i se poate rupe cîrligul din gură. Şi apoi se ascund atîtea tufe şi crengi sub apă, încît fiecare constituie un minunat refugiu pentru peşte, dacă reuşeşte să ajungă pînă acolo. Trebuie ostenit cu orice preţ, pînă cînd bestia îşi iroseşte toate forţele.

Tînărul de dincolo îşi loveşte genunchii cu palmele de emoţie şi priveşte cu gura căscată măiestria cu care lucrează Szeki-baci. Acesta lasă peştele liniştit, îndrumîndu-l doar atunci cînd ia o direcţie periculoasă.

S-ar părea că-l lasă să se zbenguiască în toată libertatea, dacă treci cu vederea cîte o smucitură făcută la timp.

E o adevărată bătălie pe viaţă şi pe moarte. Cine va rezista mai mult? Cine va avea răbdarea necesară pînă la urmă?

În aer pluteşte o linişte încordată, plină de emoţii, stînjenită doar de scîrţîitul ascuţit al mosorului care se înfăşoară cu o încetineală de melc.

După un sfert de ceas, coarda se ridică şi coboară din nou în apă. De pe faţa lui Szeki-baci a dispărut orice urmă de superioritate: cu ochii aţintiţi asupra dîrelor lăsate în apă de jocul corzii tîrîte de peşte, îşi muşcă buzele pînă la sînge. Cu muşchii încordaţi ca nişte arcuri şi corpul aplecat înainte, aşteaptă gata pregătit.

Pe mal, alături de el, zace minciocul. Un adevărat pescar nu pleacă niciodată fără el. Dar pentru a-l mînui i-ar trebui încă două mîini, deoarece ale lui sînt ocupate cu undiţa.

„Doamne sfinte, să vezi c-o să-mi scape!" Gîndul acesta se înfipse ca un cui în mintea lui Szeki-baci şi făcu să-i tremure mîinile. Începu să blesteme atît malul, cît şi pe el însuşi pentru că s-a aşezat tocmai acolo.

Dacă nu i-ar fi ruşine de ageamiul din faţa sa, ar striga după ajutor. Nu se poate să nu se găsească cineva pe aici, pe la grădinării. Două duminici la rînd nu prinsese nimic şi cînd se mişcase coarda, îşi închipuise numaidecît ce bucurie va fi la el acasă cînd va apare cu peştele încă viu în plasă.

— Mi-ar trebui un ajutor — scînci el, uitîndu-şi de sine. Singur am să-l scot tare greu...

— E mare? — întrebă, agitîndu-se dincolo, amatorul.

— Păi, tocmai d-aia! Are pe puţin patru kilograme... L-aş scoate eu şi singur, dar malul...

Şi zicînd acestea, trase undiţa puţin mai aproape de marginea apei. Bestia se zbate încă furioasă şi din cînd în cînd îi licăreşte prin unde spinarea grasă şi lucioasă. Dacă l-ar trage mai aproape, ar fi de rău, căci tufele sînt aproape şi poate să se ascundă printre ele.

Soarele a dispărut de mult după coama dealului, iar căsuţa celor şapte pitici pare înghiţită de umbrele amurgului ce se întind încet, strecurîndu-se în jos, spre rîu, de sub copacii mari, deveniţi deodată gravi.

O luptă mută, desperată, e în toi. Peştele continuă să-şi menţină superioritatea, amenînţînd în orice clipă să scape spre tufe.

Pe neaşteptate se aude un plescăit atît de tare încît Szeki-baci, cu toată emoţia de care este stăpînit, îşi îndreaptă, tresărind, privirile într-acolo. A căzut în apă ageamiul?

Nu, s-o fi aruncat singur nebunul, fiindcă hainele şi cămaşa i-au rămas pe mal.

Cu mişcări suple, de ţipar, despică undele, înotînd spre el. Umerii şi braţele îi sînt bronzate uniform.

— Omule! — izbucneşte fără să vrea, surprinderea din Szeki-baci.

— Vin — făcu el să-i ţîşnească din gură o şuviţă de apă, drept răspuns.

La zece-doisprezece metri de mal se opreşte şi calcă apa cu picioarele, şoptind încet, poate de frică să nu sperie peştele.

— Pot veni pe aici? Sau să ocolesc.

Szeki-baci, printr-o mişcare bruscă a capului, scuipă într-o parte luleaua răcită. De bucurie, e gata să dea din picioare, ca un copil:

— Aici! Aici! Drept înainte!

Prin cîteva bătăi de braţe, tînărul se apropie de mal, ocolind în semicerc crapul ce se zbate furios. Bătrînul îi împinge năvodul cu piciorul şi începe să tragă, fără milă, crapul în afară.

— Vino prin spate şi scufundă-l sub el!

Dacă-i scapă peştele acum, lumea s-a sfîrşit pentru el.

Crapul ar mai vrea să se zbată, dar plasa îl strînge din toate părţile şi-l imobilizează. Tînărul o ridică şi-o aruncă pe uscat, unde cade cu un zgomot surd. Gura peştelui se cască spasmodic printre buruienile de pe mal.

Bătrînul sare asupra lui! Îl ia cu amîndouă mîinile, îl ridică şi nu se mai poate sătura privindu-l. Apoi, depărtîndu-se de malul apei, îl mută, foarte grijuliu, în juvelnic. De-acolo nu mai poate scăpa!

— Un exemplar atît de mare n-a văzut niciodată nepoţica mea! — îi explică cu vocea tremurîndă de mulţumire. Crăpceni de două kilograme, da, dar o namilă atît de mare, nici vorbă... Ei, parcă văd ce bucurie o să fie astă-seară acasă, cînd vor vedea...

Tînărul cu chiloţi albi, uzi, lipindu-i-se de corp, stă înfiorat în amurgul răcoros şi priveşte cu admiraţie peştele. Din părul lui blond, tuns scurt, i se preling picături dese de apă.

— La noi, pe şosea — zice el — e un vechi obicei care cere să te opreşti cînd vezi o maşină în pană şi să-i ajuţi. Eu mă gîndesc că la fel poate fi şi pe malul apei.

— Dumneata eşti şofer?

— Păi, sigur că da!

De-abia acum, cînd peştele e în siguranţă, Szeki-baci îşi ridică privirea şi înţelege într-o clipită care e adevărata realitate. De-abia acum îşi dă seama că ăsta e aici ud leoarcă şi că a sărit în apă pentru a-l ajuta pe el. Că ceea ce e frumos pe şosea, e frumos şi aici, pe mal, fie că omul înoată pînă încoace, fie că-i trimite un sfat în locul său. Sfatul bun şi la timp dat valorează uneori mai mult decît o mînă de ajutor.

Se simte cuprins de o adîncă recunoştinţă. Ar vrea să-i spună cîteva cuvinte calde de mulţumire, dar ce să-i spună? Cuvintele i se împotmolesc în gîtlej înainte de a le fi pronunţat. Nu mai departe decît adineauri, îl ura încă pe acest om. N-a vrut să-i dea nici un ajutor; ba mai mult, s-a bucurat cînd acesta a scăpat somnul. Rîdea de el, în sinea lui.

Conştiinţa acestui fapt îi înţepeneşte limba-n gură.

Se simte foarte stînjenit.

Pentru a împrăştia tăcerea încremenită care se aşternuse peste ei, se apleacă din nou asupra peştelui şi se preface că-l examinează cu amănuntime. Celălalt însă, continuă să stea, cu braţele încrucişate pe piept.

„Doamne dumnezeule, ăsta aşteaptă să împărţim peştele. Trebuie să-i dau şi lui jumătate! S-a dus pe gîrlă toată minunăţia asta de crap!"

Szeki trece prin nişte chinuri nemaipomenite; spinarea toată i s-a făcut un sloi de gheaţă. Ar vorbi, dar nu ştie ce să spună, s-ar mişca, dar nu ştie ce să facă.

Continuă să admire peştele, cînd pe o parte, cînd pe cealaltă. Tînărul stă neclintit mai departe.

Apoi se uită în gura peştelui, de parcă ar avea ceva deosebit de interesant de văzut, zgîndărind-o şi ciocănind-o cu degetul. Îi contemplă coada şi solzii aurii.

Nesiguranţa însă îl chinuie din ce în ce mai mult: „Ce se va întîmpla cu peştele său scump?"

Pe de altă parte îl apasă gîndul că acest om, orice-ar spune, a înotat pînă aici...

Timpul s-a oprit parcă în loc, suspendat deasupra apei. Oh, de ce nu se surpă malul sub el, de ce nu-şi iese subit Mureşul din albie? De ce nu iau foc toate tufele astea, numai să se termine o dată cu această tăcere încremenită, fără de sfîrşit?

A ajuns acum să-şi bage degetul în gura crapului şi să scormonească în ea, ca şi cum acolo s-ar ascunde toate comorile celui care stăpîneşte peste împărăţia neîntinsă a apelor.

Deodată se aude un plescăit puternic şi o ploaie de picături reci cade stropind pe mal.

După ce s-a minunat destul privind superbul exemplar pe care-l prinseseră împreună, pescarul amator s-a aruncat în sfîrşit în apă şi acum înoată cu putere spre malul opus.

În aceeaşi clipă, în pofida înserării, care învăluie cu repeziciune totul, malul e aproape inundat de lumina ce se răsfrînge de pe faţa lui Szeki-baci.

— S-a dus... şi peştele a rămas aici! — izbucneşte el, simţind cum un val de bucurie caldă îi năpădeşte inima. Mi l-a lăsat mie tot, tot... Vai, ce om cumsecade, ce om cumsecade!...

Fericit ridică în sus peştele; trebuie privit încă o dată, căci de-abia acum e cu totul al lui!

Apoi îşi strînge lucrurile în grabă şi le aruncă în spinare.

Dincolo, tînărul tocmai se îmbracă. După ce s-a şters cu cămaşa, îşi trage direct pe piele treningul albastru. În umbrele amurgului, ce s-au lăsat de mult, abia se mai zăreşte pînă aici.

„De ce nu i-oi fi spus să obosească somnul?"—se mustră el cu blîndeţe.

Stă o clipă locului, priveşte drept înainte, parcă niţeluş supărat pe el însuşi. Pare că se uită într-o oglindă în care-şi vede un chip urît, de căpcăun lacom, nesăţios. „Nu, nu-i adevărat! Eu nu arăt aşa. Şi ce-i dacă nu i-am spus cum să prindă peştele? Să înveţe, că are timp, e încă destul de tînăr! Şi, la urma urmii, ce-mi pasă mie de el? Fiecare cu undiţa lui!"

Szeki-baci îşi alungă repede gîndurile supărătoare ce fuseseră cît pe-aci să-i strice bucuria de a fi prins un crap atît de frumos. „Ia lasă, frate! Ce-mi trebuie mie încurcături d-astea? Duminica viitoare o să mă duc într-un loc unde ştiu sigur că nu mă găseşte nimeni"...

Îşi potriveşte bine sacul în spinare şi porneşte pe cărăruia dintre tufe, de-a lungul apei din care se ridică aburi fini şi străvezii. Noaptea stă gata să cadă.

În româneşte de Kati şi Mihnea FUIORESCU

La începutul lunii iunie, în țara noastră a sosit delegația Adunării Populare a R.P. Bulgaria, condusă de academician Sava Ganovski, membru al C. C. al P. C. B. În fotografie: delegația în vizită la uzinele „Republica" din Capitală.

LA STATUIA LUI HRISTO BOTEV

Comemorarea a 80 de ani de la moartea marelui poet revoluționar Hristo Botev a prilejuit vizita la Brăila a unei delegații din R.P. Bulgaria. Cu acest prilej a avut loc un miting în fața bustului poetului. Din partea delegației bulgare, la miting a luat cuvîntul tov. Minko Rusinov (în fotografie).

Fotografie de Constantin ION-Brăila

Dr. Sarvapalli Radhakrishnan, vicepreşedintele Republicii India, a sosit în țara noastră, fiind primit cu căldură de poporul romîn. Vizita vicepreşedintelui Indiei în R. P. R. este un nou pas pe drumul întăririi prieteniei dintre țările noastre, un nou prilej de a face cunoscut poporului indian, prin acest înalt demnitar al său, cîte ceva din realizările noastre, dorința fierbinte a poporului romîn de a trăi în pace şi prietenie cu toate popoarele lumii. (Urmăriți în numărul viitor reportajul vizitei).

Sute de copii au luat parte la serbarea de sfîrşit de an, organizată de grădinițele de copii din Ploeşti. La spectacolul desfăşurat, s-au prezentat dansuri şi jocuri pregătite de 14 grădinițe de copii.

Fotografia noastră prezintă „dansul florilor" executat de fetițe între 4 şi 6 ani.

Cetățenii Capitalei au putut cunoaşte şi admira ultimele produse radiofonice ale fabricii cehoslovace „Tesla", expuse la reprezentanța comercială a Republicii Cehoslovace. Expoziția a prezentat aparate de televiziune, aparate de radiorecepție de la cele portabil, de mărimea unei poşete, pînă la aparatul mobilă, sau la cel prevăzut cu bandă de magnetofon, piese de schimb, magnetofoane portabile şi de înregistrare în studio etc. Expoziția s-a bucurat de succes.

Activitatea organizațiilor de tineret din regiunea Ploeşti a fost dezbătută în cadrul lucrărilor celei de a III-a conferințe regionale U.T.M., ținută în mijlocul lunii iunie în sala de festivități a rafinăriei nr. 1.

Fotografie de I. VERMONT-Ploeşti

Eveniment de mare însemnătate internațională, vizita în U.R.S.S. a delegației guvernamentale iugoslave în frunte cu președintele Iosip Broz-Tito s-a transformat într-o puternică manifestare a prieteniei frățești dintre popoarele Uniunii Sovietice și ale R.P.F. Iugoslavia. Pretutindeni în U.R.S.S. conducătorii Iugoslaviei au fost întîmpinați cu căldură și însuflețire de oamenii sovietici care și-au manifestat, sub cele mai variate forme, năzuința lor fermă de a contribui, ca și poporul iugoslav, la strîngerea și întărirea prieteniei și colaborării dintre cele două țări.
În fotografie: *Populația Moscovei salută cu bucurie pe oaspeții iugoslavi în frunte cu președintele I. Broz-Tito, care este însoțit de tovarășii N. A. Bulganin și N. S. Hrușciov.*

fotocronica FLACĂRII

Puternice demonstrații studențești au avut loc zilele trecute la Rio de Janeiro, în Brazilia. Protestînd cu energie împotriva scumpirii arbitrare a biletelor de călătorie la tramvaiele din oraș, studenții au trecut la acțiuni originale de boicot; ei au reușit să sisteze întreaga circulație a tramvaielor, organizînd diferite jocuri distractive, chiar în plină stradă, pe traseul liniilor principale. Iată bunăoară cum tramvaiul nr. 2 a fost oprit de un grup de elevi și studenți, care și-au instalat masa de șah chiar pe linia respectivă.

Ați auzit desigur de ursulețul Niky pe care tovarășii N. A. Bulganin și N. S. Hrușciov l-au adus în dar în Anglia, cu prilejul recentei vizite. Iată-l acum pe Niky londonezul (în mijloc) răsfățat de un grup de marinari sovietici din flota comercială, sosiți deunăzi în Anglia.

La plecarea lor din Franța au avut loc mari demonstrații de protest. Populația și-a manifestat prin acțiuni de luptă, indignarea împotriva trimiterii de noi trupe în Algeria. Multe eșaloane au trebuit să-și amîne plecarea, altele și-au schimbat ruta. Totuși, în ciuda voinței poporului francez, acești soldați au fost încărcați cu mîile în vapoare și aduși aci în Algeria, unde li se cere să „păzească" cu arma în mînă ultimele poziții coloniale franceze din Africa de nord. Ingrată misiune!

Bun băiat Picky!

de N. FOCŞA

Bun băiat, Picky! Un om pe care poţi conta. Atent, drăguţ, delicat. Şi delicateţea-i începe cu numele. Ce m-am mai certat o dată cu un coleg care susţinea că Picky nu-i nume de om în toată firea! Că l-o fi chemînd Paraschiv sau Petre sau dumnezeu mai ştie cum, şi că de ce-şi spune Picky? Că numele de Picky îi aminteşte de un căţeluş care în faţa stăpînei făcea sluj frumos şi cînd stăpîna întorcea capul, fura laptele din oală!

Ce oameni, dom' le, ce oameni! Vorbesc aşa, în neştire. Că dacă l-ar cunoaşte pe Picky, cum îl cunosc eu, n-ar putea să nu spună şi ei: „bun băiat, Picky ăsta! Da, da, bun, foarte bun băiat!"

Să-l vezi numai cum sărută mîinile colegelor! (Să nu spui că e un lucru nesemnificativ!) Chiar dintr-un gest atît de mic îţi dai seama că e un suflet ales. Cîtă gingăşie! Cîtă graţie! De fapt, nici nu e corect spus că sărută mîna. Cu o suplete unică în felul ei, întoarce mîna respectivei şi sărută podul palmei. Nu mai e un sărut de mînă, ci e un adevărat ritual pe care Picky îl oficiază ca un mare preot al curtoaziei.

I-am auzit pe unii comentînd ironic că un sărutat de mînă al lui Picky precede sau urmează unui anumit serviciu pe care-l cere! Ce suflete mici! Din totdeauna mi-au displăcut oamenii care, neputînd să înţeleagă un lucru frumos, minimalizează un gest nobil.

Sînt curios ce-ar spune Mam' Anica dacă l-ar auzi pe careva vorbindu-l de rău pe tovarăş' Picky. Cum?... N-o cunoaşteţi pe Mam'Anica? Păcat! Conduce liftul principal în instituţia noastră. O femeie minunată. Nu ţi-ar opri în altă parte decît la etajele trei şi şase (vezi ordinul intern 322/1954) pentru nimic în lume. Picky e slăbiciunea ei. Romanul simpatiei lor are o vechime de cîteva luni. Să vedeţi! Mam'Anicăi îi venise o nepoată de la ţară, o fetiţă de vreo trei ani. Pasiunea fetiţei: ascensorul! O lua Mam'Anica lîngă dînsa în lift şi o tot plimba sus şi jos, jos şi sus! Într-o zi Picky a văzut-o pe fetiţă. A glumit cu ea. I-a apăsat degetul pe nas şi în acelaşi timp, el, cu gura închisă, a sunat ca o sonerie. (Multe calităţi mai are băiatul ăsta!). Ce-a mai rîs fetiţa! Dar ce s-a bucurat Mam'Anica! Acum fetiţa a plecat acasă, dar Picky (cum ştie el să facă o bucurie cuiva!) nu uită niciodată s-o apese pe nas pe Mam' Anica. Şi bătrînica noastră — amintindu-şi de nepoţică — rîde, rîde şi opreşte liftul la etajul 5 sau 8, depinde unde are treabă Picky. L-am auzit zilele trecute pe Mocanu (invidios că pe el l-a lăsat la „6", deşi ceruse să-l ducă la „7") că Picky, apăsînd pe nasul Mam' Anicăi, face direct contact cu etajul dorit. Ce om şi Mocanu ăsta! Să murdăreşti, fie măcar şi c-o aluzie, nevinovăţia unui simplu gest care aduce atîta fericire unei bătrîne!...

Noroc că nu-s toţi colegii ca dînsul! Şi-atunci cînd unui băiat bun ca Picky i s-a întîmplat ceva rău (cui nu i se poate întîmpla ceva rău?), cu toţii au sărit să-l ajute. Într-o bună zi („bună", vorba vine!) Picky, care e responsabil de grupă sindicală, a observat că-i lipsesc nişte bani strînşi din cotizaţii. Să fi văzut numai ce paloare cadaverică a căpătat bietul cînd a descoperit lipsa, îţi venea să-i plîngi de milă. D-apoi cînd mai stăteai şi te gîndeai cui a putut să i se întîmple aşa ceva! Tocmai lui Picky, celui mai bun băiat din birou! Cine să i-o fi făcut? Zău, pînă unde poate merge răutatea unor oameni! Noroc că sînt mai mulţi cu suflet generos! Pînă s-a dus Picky să-şi dea cu puţină apă pe ochi („să-i treacă emoţia" — cum spunea el! Parcă n-am văzut că-i dăduseră lacrimile de durere; fire sensitivă, ce să-i faci!), pe birou se şi strînsese (mînă de la mînă) suma dispărută. Ba chiar 2,75 lei în plus. Cînd a făcut socoteala şi a văzut că-i prisosesc, Picky a mai scos 25 de bani din buzunarul lui, ca să rotunjească suma, şi i-a dăruit Mariei Cucu (femeia de serviciu care are cinci copii) ca să ia celui mai mic o ciocolată cu poveşti. Ce om! Nici în nenorocire nu uită să-i ajute pe ceilalţi. Bun băiat, Picky!

De aia nici oamenii nu l-au părăsit ori de cîte ori i s-a întîmplat cîte un lucru neplăcut. Că parcă-i un făcut: tocmai lui Picky, omul atît de iubit, i s-au furat de trei ori la rînd banii. Cine să fie oare hoţul atît de lipsit de suflet care-i făcea lui asta? Nu ştiu! După cum nu ştiu şi nu pot pricepe, nici dacă mă tai, cum au putut unii dintre cei care-l ajutaseră prima oară, să nu mai vrea să-l ajute şi a doua oară. Ba unii, ca Sanda Tipcu (auzi pînă unde poate merge micimea cuiva) au început să şuşotească că la Picky „dispariţiile de timbre au devenit un sistem" şi că, mă rog, aceste dispariţii ar coincide de fapt cu zilele cînd Picky vine ceva mai tîrziu la lucru, cu ochii injectaţi de nesomn şi atît de obosit, săracul, că ţi-e mai mare mila văzîndu-l cum se chinuie să n-adoarmă la birou.

Dar ce să mă mai mir de cîte spun unii sau alţii, dacă nu mai departe decît ieri, o instituţie oficială, cum ar fi miliţia, a venit şi l-a cercetat pe bietul Picky. Susţineau miliţienii că „ar mai fi furat şi din alte părţi, nu numai de la noi din întreprindere". M-au revoltat pur şi simplu asemenea vorbe aruncate cu atîta uşurinţă. (Ei spuneau că au dovezi palpabile şi amprente digitale). Am vrut să intervin, dar Picky şi în aceste momente grave pentru el şi-a păstrat calmul şi demnitatea şi mi-a spus: „Lasă-i! Or să-şi dea curînd seama că au săvîrşit o eroare!" M-a îmbrăţişat lung şi a plecat cu miliţienii. Bietul Picky, bun băiat!

...Fir-ar a naibii să fie de coincidenţă, dar de ieri, de cînd m-a îmbrăţişat Picky, îmi lipseşte tocul rezervor pe care-l purtam în buzunarul de sus al hainei. Numai de nu s-ar fi agăţat de haina lui Picky! Că acum, la miliţie ar putea să socotească că şi ăsta e un corp delict, o circumstanţă agravantă. Bietul Picky! Bun băiat, dar... ghinionist!...

Soarele şi bolovanul

S-a ridicat a nopţii reci cortină
Şi rîde iarăşi zarea de lumină,
Sub mîngîierea razelor de soare
S-a deşteptat şi lacul din visare,
În grabă şi-a clătit de aburi faţa,
A dat cu malul bună-dimineaţa,
Apoi, zorit căldura să-i cuprindă,
Şi-a-ntors spre soare clara lui oglindă,
Şi-ntreg adîncul lacului albastru,
Vorbea de slava darnicului astru:
„Cuvinte n-am spre lauda-ţi deplină,
Căci tu te mistui ca să-mparţi lumină!"
Mai sus pe mal, un bolovan coltos
Privea plin de dispreţ spre lac în jos:
„De ce-i înalţi atîtea osanale
Şi nu îţi vezi de valurile tale?!
Un pierde-vară-i soarele, atît!
M-am săturat de dînsul pînă-n gît!
Pe dinăuntru simt fiori de gheaţă
Şi el mă arde doar la suprafaţă!
O ştie orice piatră de pe mal
E-ngrozitor de superficial!..."

Morală:

De inima ţi-e rece, frăţioare,
Nu încerca să afli pete-n soare!

Dan SOLOMON

UNUI CRITIC DISTRUCTIV

Acerbul critic ieri mi-a spus aşa:
— Ce timp frumos! Ce vreme minunată!
Am fost surprins, că-i pentru prima dată
Cînd criticul a lăudat ceva.

Mircea PAVELESCU

Tinere condeie

SONETUL MEU CĂTRE RONDEL

de Petre DRAGU

— Unui făurar de frumuseţi —

Aş vrea să-ţi calc pe urme, şăgalnice rondel,
N-am ritmul tău săltăreţ, nici rima ta ghiduşă,
N-am rîsul tău sarcastic de mic Mefistofel,
Nici poanta-ţi corosivă — poetică ţăpuşă.

Cu racilele toate ce stau pe după uşă
N-am spadă toledană s-o-ncerc în viu duel,
Sînt mai greoi din fire — ca gen îţi sînt măturuşă —
Iar cel care mă scrie de-abia e nepoţel.

Dar vreau să-ţi calc pe urme, să pot să fiu şi eu
O armă ce loveşte în tot ce-i hîd şi rău,
O spadă temerară — mlădie şi tenace.

Te caut cum albina în flori îţi caută mierea
Dar, vai, nu dau de tine, rondele, nicăierea
Că prea te-ascunzi de lume de vreo doi ani încoace.

Artiști pe stadioane

Cu actorii, mă rog, poți discuta despre roluri interpretate de-a lungul anilor, despre piese, despre regie, decoruri... Ei, dar cîte nu poți discuta cu actorii!... Pînă și sportul este un subiect de discuție pentru ei...

Așa stînd lucrurile, am pornit să luăm interviuri, unor artiști, pe această temă. Să începem cu...

DEM SAVU

laureat al Premiului de Stat, Studioul actorului de film „C. Nottara"

— Tov. Savu, știti... un interviu pentru „Flacăra".

— Cu plăcere... Repet acum un rol care...

— Nu... „Flacăra" vă solicită să ne vorbiți de astă dată despre sport...

— Da! „Flacăra" mi-a plăcut cînd a făcut meci nul cu „Dinamo" Orașul Stalin.

— Vorbiți de „Flacăra" Ploești? Eu vin însă la dv. trimis de revista „Flacăra", care vă invită să vorbiți cititorilor săi despre activitatea sportivă a artiștilor. Pe scurt, să răspundeți la interviul nostru cu artiștii pe stadioane...

...Și Dem Savu a socotit interesantă convorbirea și poate și mai interesante au fost relatările sale.

Credeam că Dem Savu, asemenea lui Vasilică Păruș, hazosul recrut din filmul „Alarmă în munți", știe să joace șah și să fie vesel chiar cînd nu-și dovedește îndemînarea. Doar atît. În realitate, în „viața civilă", actorul nu-și pierde hazul, nu joacă șah, dar în schimb e îndemînatic și un sportiv pasionat.

Și să nu vă mire un amănunt: Dem Savu a fost mai întîi sportiv și apoi actor.

Pe stadion, actorul de azi a pășit pentru prima oară cînd era de-o șchioapă, adus de tatăl său, campion la lupte greco-romane. O dată în contact cu gazonul verde, Dem Savu a devenit prietenul balonului rotund. Așa a început să joace fotbal, pe urmă volei, baschet, apoi tenis de masă. Și foarte recent, mai precis în timpul turnării filmului „Alarmă în munți", necesitățile i-au impus să învețe călăria.

— De fapt, cinematografia are posibilități mari de trucaje. Se putea truca și scena cu călăria. Însă cînd e vorba de sport nu admit trucul... E mai bine pentru mine și mai natural pentru spectator...

Știind că interlocutorul nostru este șeful secției de baschet a colectivului „Progresul Arta", mi-am permis o altă întrebare:

— Ne-ar interesa să ne relatați unele impresii de la antrenamentele baschetbaliștilor.

— Cu plăcere. Antrenamentele se țin cu o regularitate matematică și au o bază științifică. Important este că la pregătirea echipei vin mai toți actorii; de la Neamțu Ottonel, un „sportiv" de 70 de ani, pînă la cei mai tineri.

— Și fiecare are ceva de spus?...

Ce va fi Vlăduț, cînd va fi mare?... Actor ca Dem Savu sau fotbalist... tot ca tatăl său.

— Da!... Suporterii noștri sînt și buni sfetnici. De altfel, pot să-ți spun că asta nu se petrece numai la baschet. La ciclism, de pildă, regizorul tehnic Anica T. Dumitru participînd la una din cursele „Scînteii", era cît pe aci să abandoneze. Nu rezistase alurii alergării. Împreună cu Ion Lucian îl urmăream din mașină și ne-am dovedit buni „regizori" de ciclism. Sfaturile și îndemnurile noastre l-au remontat pe Anica...

— V-aș ruga, tovarășe Savu, să ne răspundeți la o ultimă întrebare: care sînt performanțele dv?

— Să le luăm pe rînd. Mai întîi, goalgeter timp de 6 etape într-un campionat de fotbal interteatre. Apoi, m-am clasat al doilea la aruncarea discului. Pe urmă, al doilea jucător din teatru, la tenis de masă. Și încă o performanță mare: am jucat în... 8 filme într-un timp relativ scurt...

...Să mai spună cineva că actorii pot discuta numai despre sport!

FELIX CAROLY

Teatrul Tineretului

Elev al clasei maestrului Gh. Storin și regretatului N. Bălțățeanu, Felix Caroly s-a afirmat de la bun început ca un actor de talent și ca un mim cu reale posibilități. Numerele sale de pantomimă au stîrnit interesul publicului față de acest gen de artă și acum, regizorul N. Massim, montînd într-o viziune regizorală nouă spectacolul „Mult zgomot pentru nimic" de Shakespeare, a introdus un personaj nou; un prezentator între tablouri, care, doar prin mimică — fără viu grai — explică conținutul piesei. Iar personajul acesta mut este interpretat de Felix Caroly. Rolul este greu, căci pantomima cere suplețe, rezistență. Felix Caroly ne arată cît de mult îl ajută sportul în arta sa:

— În sport am găsit izvorul suplеții și al rezistenței. Practic gimnastica de mulți ani. La școală eram vestit pentru ghidușiile mele și întotdeauna aveam notă maximă la educație fizică. Gimnastica suedeză și cea la aparate mi-au format elasticitatea trupului, care, mai apoi, mi-au ajutat în munca mea artistică.

— Și acum frecventați sălile de gimnastică?...

— Desigur și aș vrea să adaug chiar că înaintea fiecărui număr nou de pantomimă îmi petrec, în primul rînd, multe ore în sala de sport și apoi trec la executarea lui. Aceasta pentru a căpăta condiția fizică...

— Alte sporturi mai practicați?...

— Înot cu destulă pasiune.

Convorbirea noastră a fost urmărită de Gh. Oprina, actor la același teatru. Pesemne că a ținut cu orice preț să-și mărturisească pasiunea pentru... scrimă și i-a aruncat colegului de breaslă „mănușa":

— Cred că Felix e un înotător excelent mai ales cînd mimează...

TRIO GRIGORIU

Ansamblul de Estradă

— Mai întîi, vă rugăm să informați cititorii că într-adevăr toți trei sîntem frați buni. Dovada? Cînd eram copii, deseori, în casa părinților, ne luam la bătaie ca între frați...

— Probabil că de atunci v-ați dovedit sportivi?

— Nu! De atunci ne-am dovedit cîntăreți. Fiecare dintre noi avea veleități de solist. Și pînă la urmă ne-am împăcat. Cîntăm toți trei deodată...

— De fapt, noi am venit pentru a ne informa asupra activității dv. sportive...

— Atunci să începem cu „centrul înaintaș" al formației muzicale. Mă numesc Angel Grigoriu și joc... tenis de masă. Mă antrenez cu Mircea Popescu și cu Gantner, pe care uneori îi și înving. Cred că acum îmi va fi mai greu. Jucătorii lotului s-au întors de la mondiale și au mai multă experiență... Bineînțeles că nu descurajez. Mai ales acum, în preajma unui nou meci de tenis de masă în compania lui Ozon...

— Cum!? Ozon practică și acest sport?

— Desigur. De altfel, vrea cu tot dinadinsul să dovedească că-i pluritalentat. Să vezi, nu demult l-am invitat să joace într-un meci amical de fotbal — în echipa teatrului nostru, într-un post... din apărare (din motive lesne de înțeles pentru echipa adversă). Ozon a admis și s-a convins că noi artiștii știm fotbal. Omul, ambițios, a căutat și el să ne arate că-i priceput în artă. Și a jucat — după cîte știți — într-un radiomagazin...

— Așadar, jucați și fotbal?

— Da!

Intră în discuție Cezar Grigoriu:

— Se laudă Angel, tovarășe reporter. Fotbal joacă bine George Grigoriu. Iar eu sînt boxer.

— Și încă ce boxer! — completează Angel. A avut o întîlnire cu Tiță Vasile și era cît pe-aci să schimbăm titulatura formației muzicale...

— În schimb, mă antrenez în vederea unui meci oficial — cu public și juriu... cu Mircea Crișan.

Intervenisem cu altă întrebare.

— Ce alte sporturi mai practicați?

Ne răspund în cor:

— Cîntăm. Cîntăm cîntece sportive, fapt pentru care am primit distincția „Merite sportive".

Un amănunt interesant cu care am încheiat convorbirea.

A. VELUREANU

Se pare că meciul este foarte tare. Maestrul sportului Mircea Dobrescu e în plin atac. Numai garda „ermetică" a lui George Grigoriu îi poate permite acestuia să... zîmbească în fața campionului, așa cum de altfel se amuză de partidă și ceilalți doi membri ai cunoscutei formații „Trio Grigoriu" — de astă dată spectatori.

BRIGADIERI P

Salopete și bonete albastre, tinerețe, zîmbet, entuziasm. În cîteva cuvinte, aceștia sînt brigadierii. Așa i-am cunoscut acum nouă ani, cînd primele brigăzi plecau spre Agnita. Așa i-am reîntîlnit la Ceanul Mare, la Bumbești, Salva, în Lunca Prutului, la Bicaz, la construirea Stadionului „23 August". Așa îi reîntîlnim acum pe șantierele celui de-al doilea cincinal. E generația nouă, frații mai mici ai celor ce au săpat tunele, au pus kilometri de cale ferată, au construit șosele, depouri, furnale.

La apelul C.C. al U.T.M. au răspuns entuziaștii. Din toate colțurile țării ei vin înspre șantierele naționale și regionale ale tineretului. La Năvodari și Govora, la Galați și Petroșani, la combinatul de cauciuc de la Jilava, la studioul cinematografic de la Buftea, peste tot unde se înalță obiectivele celui de-al doilea cincinal ei aduc tinerețe și entuziasm, forță de muncă, voința de a contribui la strălucirea patriei. Ei vin aici cu dorința de a deveni folositori, calificîndu-se pe șantier, învățînd disciplina muncii și meserii. Și în primul rînd, ei își manifestă dragostea pentru socialism.

★

Am vizitat șantierul de la Năvodari. Locul acesta închis parcă într-un triunghi între mare, lacul Tașaul și șoseaua spre Tulcea, se va transforma, încă înainte de sfîrșitul celui de-al doilea cincinal, într-o mare unitate industrială: fabrica de superfosfați și acid sulfuric. Minele de la Altîn-Tepe din apropiere vor furniza materie primă, iar curenții de aer dinspre mare vor primeni atmosfera de vaporii sulfului.

Primii brigadieri au sosit aici, pe șantierul național al tineretului, de vreo lună. De atunci activitatea pe șantier a crescut, iar lucrările sporesc văzînd cu ochii, cu deosebire acum, în preajma Congresului U.T.M.

Pe o schelă o zăresc pe Aurelia Mardare. Cunoștință veche: de pe șantierul tunelului de la Bicaz. Fata aceasta a fost prima brigadieră care a răspuns la chemarea C. C. al U.T.M. A intrat prima pe poarta șantierului și este și acum prima în muncă. Calificîndu-se la zidărie, prin elanul ei, ea constituie un exemplu. Primul băiat care s-a prezentat a fost Ion Izdrăilă. Acum este comandantul unei brigăzi fruntașe care depășește zilnic norma cu 35 la sută. Ca el este și Ion Comănescu, comandantul brigăzii întîi. În general toți brigadierii muncesc bine.

Șantierul este pentru tineret o școală. Cînd lucrarea va fi desăvîrșită, mulți brigadieri vor avea o calificare profesională. Săpătorii de azi vor fi zidarii, dulgherii, mecanicii de mîine, muncitorii calificați ai fabricii pe care o construiesc. Ion Țărănuș a venit dintr-un sat de pe malul Dunării, de lîngă Hîrșova. Cu desaga în spinare și opinci în picioare. Acum lucrează la prefabricate din beton și va deveni, desigur, constructor. Utemista Cristina Botez din Constanța a răspuns apelului și s-a prezentat și ea la șantier. La început a muncit la cantină, dar după cîteva zile a trecut în brigada de zidărie. Ca aceștia, toți brigadierii urmează școli de calificare profesională și cursuri practice și teoretice. Și ca pe orice șantier, și în special pe cele ale tineretului, la Năvodari activitatea brigăzilor nu se mărginește numai la muncă și calificare. O veche lozincă a brigadierilor spunea: „Prin muncă și cîntec construim socialismul". Într-adevăr, prin muncă și cîntec se făurește un tineret fericit. După lucru, tinerii participă la numeroase acțiuni culturale, sportive, la focuri de tabără și lecturi colective. Și aici, ca pretutindeni, crește și se ridică tineretul patriei.

Pe un șantier nu te poți aștepta să afli un trai comod. Este specificul vieții de constructor. Și nimeni nu se gîndește că acolo va dormi în puf. De aceea, brigadierul — ca și vizitatorul ocazional — e cu atît mai surprins de cantina-restaurant pe care o găsește acolo: meniu variat, ales după pofta inimii, cu prețuri minime, cu mîncăruri de foarte bună calitate.

Dincolo de șantierul tineretului, pe malul Tașaulului se zăresc uriașe blocuri de locuințe muncitorești. Peste scurt timp aici vor locui constructorii fabricii. Se naște un oraș nou. Un oraș nou, într-un ținut considerat arid și lăsat, în trecut, în voia vînturilor. Ținutul pe care l-a deplîns încă cu două mii de ani în urmă, poetul roman Ovidiu, exilat prin părțile locului.

Azi, acest ținut dobrogean renaște cu sprijinul masiv al tineretului.

F. URSEANU

Fotografii de E. IAROVICI

Pînă cînd a venit la Năvodari Ion Țărănuș nu și-a descălțat opincile... Aci însă, a terminat cu ele.

„Ce bine-i să fii bucătar..." Andrei Dogaru, care timp de 24 de ani a fost bucătar marinar pe vase de pasageri, e astăzi bucătar-șef al șantierului. ↓

☆

O zi de lucru a luat sfîrșit. Însoțiți, cîntînd plini de voioșie, brigadierii se întorc în cantonament. Aici îi așteaptă o masă bună, apoi, seara, focul de tabără și la urmă odihna. ↓

ȘANTIERE

Aurelia Mardare e prima brigadieră venită pe acest șantier. Ea se califică zidăriță și e de pe acum fruntașă în muncă.

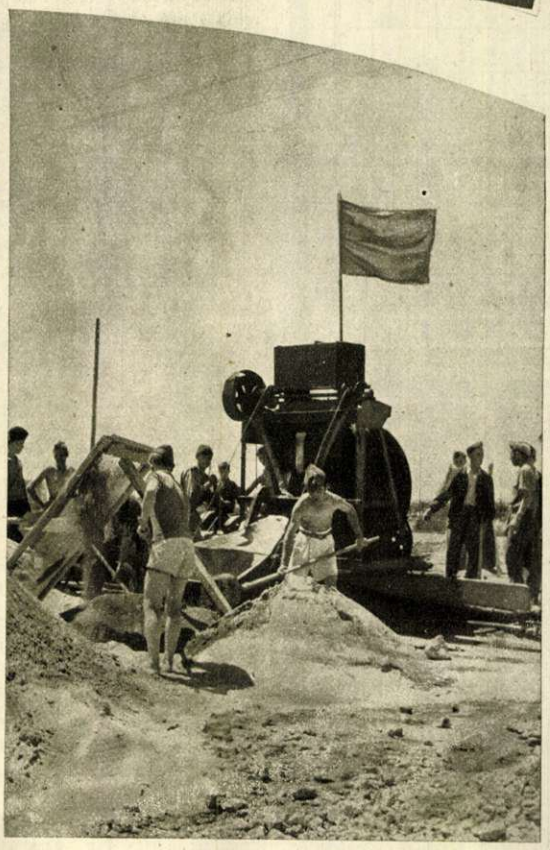

Steagul brigăzii a II-a, brigadă fruntașă, fîlfîie pe betoniera pentru prefabricate.

ARISTIȚA GOGHIE

Portretul de pe coperta noastră ne-a fost adus de un tînăr pictor. Curiozitatea m-a îndemnat să merg pe urmele lui. Să aflu ce anume l-a îndemnat să aleagă tocmai chipul acesta, dintre sutele de muncitoare care lucrează la Griviția Roșie. Am plecat s-o cunosc pe Aristița Goghie. Am întîlnit-o în atelierul de tratamente termice, în fața cuptorului de călire. Mică și suplă, apuca cu un clește lung bucăți de metal incandescent și cu o mișcare elastică, plină de eleganță, se întorcea pentru a le cufunda într-o baie rece. Am observat mai apoi că toate gesturile ei purtau aceeași grație naturală, aceeași grijă și armonie a mișcărilor. O adevărată artistă, mi-am spus atunci.

Abia pe urmă am aflat că Aristița Goghie e într-adevăr artistă. Iar muncitorii, cei mai mulți, o cunosc sub numele acesta: artista noastră.

Cînd am ajuns să stăm împreună de vorbă, mi-a apărut ca o fată inteligentă și prietenoasă, care te cucerește în cîteva clipe. Cîntă la balalaică și are o voce minunată. E fruntașă. Pentru cei de acasă, o gospodină destoinică și sprijin de căpătîi al familiei. Cum s-ar spune cu alte cuvinte: din toate punctele de vedere un om adevărat.

Undeva în regiunea Iași se află comuna Murgeni. Tînăra își amintește: bunicii săi purtau de asemenea minunatul har al muzicii. „Glasuri mîndre ca ale Goghienilor nu se află în întreaga comună". Unul dintre feciorii lor, tatăl Aristiței, s-a căsătorit și a avut 10 copii. Cu toții s-au dovedit a fi aprigi iubitori de muzică. Tradiția și talentul, transmise din generație în generație, au putut să se desfășoare descătușat abia o dată cu Aristița. Frați, părinți și bunici și-au legănat cîntecele în depănările fuiorului și ale muncii. Instruită de profesori pricepuți și făcînd parte din ansamblul artistic al complexului Griviția Roșie — unde se distinge și ca solistă de canto și ca membră a orchestrei de balalaici — Aristița apare pe scenele celor mai cunoscute teatre din Capitală. Și în curînd va studia canto-ul la Conservatorul „Ciprian Porumbescu".

Da, pe locurile unde cu 23 de ani în urmă au sîngerat luptînd muncitorii Griviței, își poartă pașii mîndră și fericită Aristița Goghie. Reprezentantă a tinerei noastre generații, a vieții noastre noi.

După ce mi-a răspuns la toate întrebările, ea a strîns din sprîncene și mi-a spus:

— Dă-mi voie să te întreb și eu ceva: vreți să-mi puneți portretul pe fața revistei. Ce-au să zică cititorii? De ce, la urma urmei? Cine sînt eu? Ce am realizat? Cînt într-un ansamblu muncitoresc? Ei și? La fel ca mine sînt în țară mii. E adevărat?

— Adevărat.

— În producție sînt fruntașă. Dar fruntași sînt sute numai la Griviția Roșie. Adevărat?

— Adevărat.

— Dacă e adevărat că sînt sute și mii la fel, de ce mi-ați făcut portretul și vreți să scrieți despre mine?

— Tocmai pentru aceasta!

Ilarie MURGU

CUVINTE ÎNCRUCIŞATE

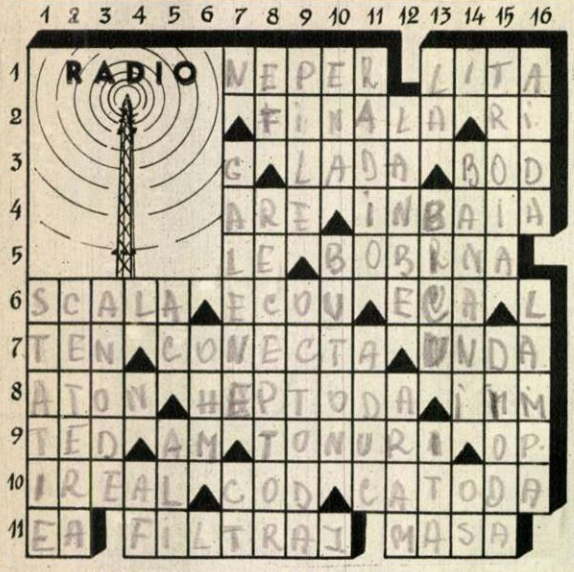

ORIZONTAL: 1) Unitate de măsură a nivelului de transmisie în telecomunicaţii — Sîrmă din mai multe fire subţiri, folosită pentru antenă. 2) Ultima lampă a aparatului de radio — Regulament interior. 3) O cutie de lemn ceva mai mare — Localitate în apropiere de Oraşul Stalin, în care funcţionează unul din posturile noastre de emisiune. 4) Posedă — A se scălda. 5) Leşie! — Intră în componenţa unui transformator. 6) Indicator de posturi la un aparat de radio — Undă sonoră reflectată de o suprafaţă şi ajunsă în oricare dintre punctele în care ar putea fi percepută separat de unda directă — Romancier portughez. 7) Faţă — A realiza o legătură între două conducătoare electrice — Formă de propagare a unei oscilaţii. 8) Lipsit de ton — Lampa de radio cu şapte electroni — Localitate uzbecă. 9) Personaj dintr-un roman rebusist — Antemeridian — Claritatea acestuia determină calitatea unei audiţii (pl.) — Volum. 10) Care nu există — E folosit de amatorii transmisiunilor radiofonice pe unde scurte — Sursa de electroni a lămpii de radio. 11) Pronume — Operaţiune de curăţire a curentului redresat — Carcasa aparatului de radio în rolul de conductor.

VERTICAL: 1) Post de emisie. 2) Instrument muzical (Trans.). 3) Placa lămpii de radio (pl.). 4) Află... pe jumătate. 5) Îţi indică pe cadranul voltmetrului, voltajul curentului electric — Nume turcesc. 6) Unitate de rezistenţă electrică în sistemul M.K.S.A. 7) Sulfura de plumb folosită ca redresor la unele aparate de radio (pl.) — Cont. 8) Eugen Florescu — Aparatul cu care putem asculta emisiunile radiofonice. 9) Izvor de curent electric (pl.) — Lampă de radio. 10) Moluşte gasteropode — Serveşte la deschiderea aparatului de radio, la schimbarea undelor şi mişcarea acului pe scală. 11) A fost inventat de marele savant rus A. S. Popov — Transport ceva, undeva. 12) Partea ieşindă a unei piese care intră în scobitura de acelaşi profil numită uluc (pl.) — ...Haciaturian, cunoscut compozitor sovietic. 13) Sunet produs de undele sonore ale diapazonului — Riu în R.S.S. Moldovenească — Fir. 14) Piesă ce se montează la capătul unei conducte, pentru a stabili contactul electric — Material folosit adesea ca izolator electric la piese mici. 15) Celebră cetate antică — Lampă de radio care are doi electrozi. 16) Operă muzicală de Verdi — Tub electronic folosit în radiorecepţie şi radioemisie.

Cuvinte rare: ECA — AIM — TED — ENA.

Dezlegarea jocului LITERATURĂ apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) Congres—Sadoveanu. 2) Tei — Rumenă—Liman. 3) Lenţa — Tort — Jad — Ti. 4) Oi — Arco — Biped — Sat. 5) V — Oral — Iacob — Sul. 6) Ist — Galan — Reper — M. 7) Na — Dorin — Lulea — Ma. 8) Elde — Aa — Demetrius. 9) Scoşi — Nae — Baranga. 10) Cascadă — Jianu — Iu. 11) U — Cucu — Pancu — Imre. 12) Val — Stancu — Dua — F. 13) Ba — Temelia — Nor — Pt. 14) Ora — Lazăr — Minerii. 15) Galbenă — Alac — Salm. 16) Z — Beniuc — Utan — Doi. 17) Anica — Roata — Tăutu.

VERTICAL: 1) C—Lovinescu — Bogza. 2) Oţel — Salca — Vară — N. 3) Nen — Ot — Dosca — Albi. 4) Gitar — Desculţ — Bec. 5) R — Arago — Iac — Elena. 6) Er — Clară — Duşmani. 7) Suto — Liana — Tezaur. 8) Mo — Ian — A — Pală — Co. 9) Şerban — Dejanira — A. 10) Antic — Le — Încă — Lut. 11) Da — Porumbacu — Mată. 12) O — Jebeleanu — Nică. 13) Vlad — Petru — Don — Nt. 14) Eid — Seară — Iureş — A. 15) Am — Şur — Inimă — Radu. 16) Natal — Mugur — Pilot. 17) Unit — Masă — Eftimiu.

Să învăţăm STENOGRAFIA

LECŢIA a III-a

Legarea semnelor

8. Semnele stenografice se scriu înlănţuindu-se, fără nici o trăsătură specială de legătură, litera următoare începînd chiar din locul unde se termină cea precedentă.

Nu se ridică mîna pînă nu se termină cuvîntul. Se va respecta întocmai direcţia semnelor stabilită prin alfabet (atenţie în special la scrierea literelor *T-D* şi *N-INTR*: primele se scriu coborîtor, iar celelalte suitor). *T* şi *D* nu se mai scriu sub linia de scris, aşa cum se scriu cînd sînt izolate.

9. Grupurile iniţiale *IMP* şi *IMB* se scriu cu *n* (inpune, înbinat etc.) Numele proprii se subliniază.

tace	nici	chip
decît	întrucît	gînd
general	face	fiecare
fericire	impune	îmbinat

Studiaţi cu atenţie exemplele de mai sus (se recomandă copierea pe caiet).

Exerciţiul 3
(de citit, transcris şi copiat)

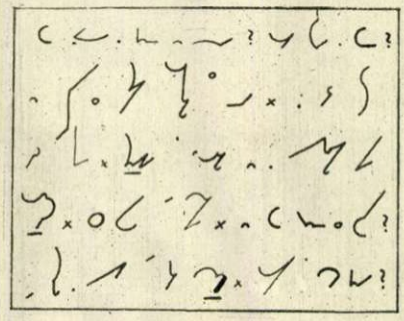

Exerciţiul 4
(de scris în stenografie)

Toc, încă, plec, pleci, pre*fac*, prefaci, în*voc*, invoci, *certificat*, *fertilitate*, haltă, box, d*intre*, gintă, gonit, imper*fect*, *fir*av, pachet, ghindă, po*did*it, fîntînă, împănat, rărire, lalelele, înţelege, *făc*înd, cineva, pr*intre*, *vac*cin, jignit, îmbrăcat, di*fic*ultate, *intre*rupere, *cer*eale, tihnit, înţepenit, *ded*uce, dirijat, *circ*, *inter*pelare, ridicare.

Tot(ul) pen*tru* pace! La contabili*tate* a devenit *vac*ant un loc de *referent* teh(nic). A *făc*ut o pereche de ghete şi una de pantofi. Se clatină ca barca pe valuri. La Cluj *intre*aga fab(rică) era în *intrecere*. Ce can*did*at important! Geta a *cercetat* un index. Trece încet încît se vede bine.

Notă — Literele tipărite *cursiv* se scriu printr-un singur semn (*cer*, *fk* etc). Literele din paranteză nu se scriu.

Exerciţiul 1
(cheie)

Cer tot fără să fac tot. Mă fac că vă cer. O să te ceară şi o să ne ceară. Ce are să fie şi ce era să fie? În foc e un dud. De ce să intre toţi? Îl cer pe el şi le cere pe ele. E vechi.

Exerciţiul 2
(cheie)

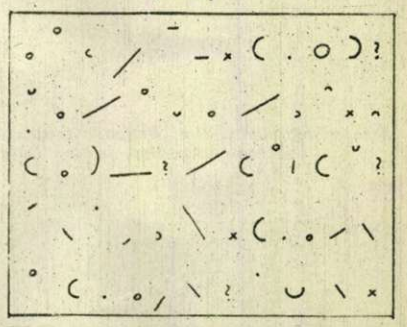

Nu vă grăbiţi; scrieţi caligrafic, nu apăsaţi. Intercalaţi în notiţele scrise cu scrierea obişnuită, cuvintele stenografice învăţate pînă acum. Recapitulaţi exerciţiile din lecţiile anterioare, copiindu-le şi citindu-le de cît mai multe ori.

„Vînzătorul de păsări" la Teatrul de Stat de Operetă
văzut de George VOINESCU

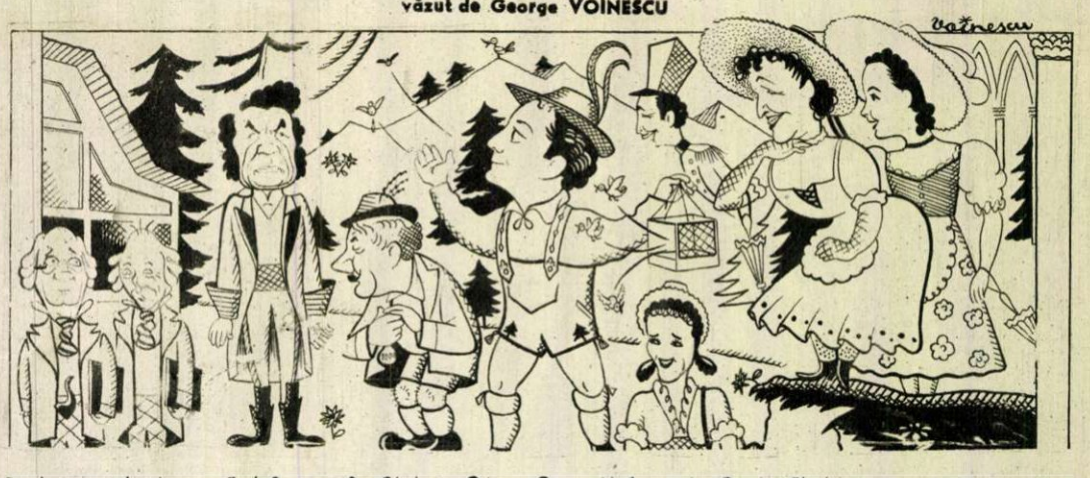

De la stînga la dreapta: Emil Popescu, Şt Gladariu, George Groner, N. Roman, Ion Dacian, Elisabeta Henţia, Bimbo Mărculescu, Maria Wauvrina, Sili Popescu.

REDACŢIA: BUCUREŞTI PIAŢA SCÎNTEII Căsuţa Poştală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788

ABONAMENTE: la toate oficiile poştale din ţară şi la factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii.

PREŢUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei; 6 luni: 18 lei; un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin". Coperta tipărită la Întreprinderea Poligrafică-Sibiu

SOCOTEALA BUNICULUI

fabulă de M. Pavelescu

Bunicul lacom şi zgîrcit
Ce s-a gîndit?
„Nepoţii care stau la mine,
Ce-i drept, lucrează foarte bine,
Care la cîmp, care prin vie,
Nepoata la gospodărie,
Cei doi mai mici, pe la prisacă . . .
Şi toţi mănîncă de mă seacă.
Dar eu o să le joc un renghi".
Atunci bătrînul pezevenghi
Dădu la fiecare-n dar
O linguriţă şi-un pahar,
Mai mic decît un degetar,
Tacîmuri mici şi pasămite
Chiar aurite;
Aşa că-n vreme ce bunicul
Înfuleca . . . cu polonicul,
Sorbind gustoasele fierturi
Din două-trei înghiţituri,
La masă, fata şi nepoţii,
De-o lună, flămînzeau cu toţii,
Fiindcă linguriţa lor
N-avea, pesemne, nici un spor.

*

Bunicul nostru, pare-mi-se,
N-avea, pe timpul lui, habar
Că-ntîmplător descoperise
Capitalismul popular.

URSUL ŞI ALBINA SAU „CAPITALISMUL POPULAR"

— Uite, de acum înainte, vom fi asociaţi: o muşcătură tu, o muşcătură eu! . . .

Desen de Nell COBAR

PUNCTELE FARMACEUTICE

ÎN SPRIJINUL ASISTENȚEI SANITARE LA SATE

DIRECȚIA GENERALĂ FARMACEUTICĂ

OS
F
Palat Cult Bibl Reg
69

Pe plajă, la Mamaia.
Fotografie de E. IAROVICI

FLACARA

Nr. 14 (87) — 15 IULIE 1956

■ **TEZAURUL** — de Eusebiu CAMILAR ■ UN REPORTAJ DIN MINELE DE MANGAN — de Dragoş VICOL ■ Tăticu' are note proaste — povestire de Ilie STANCIU ■ **REPORTAJ DIN FRANŢA** — de V. POZNER ■ REMBRANDT — de Petru COMARNESCU ■ *IAZUL CROCODILILOR* — schiţă indiană ■ Versuri de Nina CASSIAN, Ion BRAD, George DAN, V. KERNBACH ■ Schiţe de HUSZÁR Sándor, Al. I. GHILIA ■ *UN REPORTAJ DE PE MARILE ŞANTIERE NAVALE POLONEZE* ■ Actualităţi din ţară şi de peste hotare ■ Teatru, cinema ■ Noutăţi ştiinţifice, literare ■ Reproduceri în culori din pictura sovietică.

PREZENȚI!

... O comună îndepărtată, pierdută între bălțile pe care Dunărea le formează la tot pasul în regiunea Galați: comuna Pisica. S-ar părea că prea rar se întîmplă evenimente care să poată tulbura viața molcomă de pe alci. Dar într-o zi, la urechea tinerilor săteni a ajuns chemarea ...

1. *... Și iată cîțiva dintre ei. S-au strîns în curtea colectivistului Manole Moraru, unde instructorul raional de U.T.M. Clement Bădescu le citește ceva dintr-un ziar.*

Este Apelul pe care C.C. al U.T.M. l-a adresat tineretului țărit, chemîndu-l pe șantiere.

2. *Mult timp de gîndire n-a trebuit. Bagajele s-au făcut și primii tineri din comuna Pisica s-au urcat într-o șalupă care-i va duce la Galați.*

Pe mal au rămas prietenele, prietenii ...

„La revedere, băieți! Spor la muncă! Vom veni și noi!..."

3. *Și acum, în șalupă, pe drumul fără pulbere al Dunării. Proaspeții brigadieri Alexandru Grigore, Costică Sandu, Constantin Moraru și Dumitru Țandără sînt nerăbdători să se vadă cît mai repede la Galați.*

4. *Șantierul și tovarășii i-au primit cu brațele deschise. Încă din prima zi, noii brigadieri și-au însușit disciplina și frumoasele obiceiuri ale brigăzii...*

Fotografii de M. IVANCIU

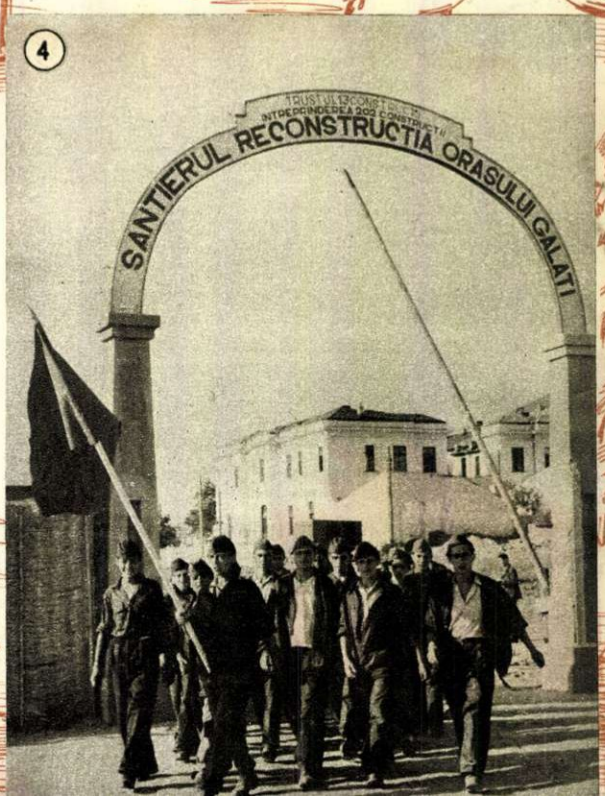

FLACĂRA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 14 (87) 15 iulie 1956 ANUL V

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

CULESUL GRÎNELOR

Culesul grînelor... Literatura ne-a dat despre el, în anii copilăriei, imagini contradictorii, cînd năclăite în idilism, cînd scăldate în sînge și sudoare. Cosași zîmbitori chiuind pe ogor ca la nuntă, juna Rodică cu cofa pe umăr astîmpărînd setea flăcăilor, țărance rumeioare și tineri vînjoși, ode goale și fals înflăcărate. În spatele acestui tablou se auzeau însă icnete, harapnicul logofeților; călcau pe pămîntul înfierbîntat picioarele crăpate, se înfulecau în grabă boțuri de mămăligă rîncedă ca să nu se irosească vremea pentru strînsul holdelor străine. Sub sulîman, fețe supte și îndurerate.

Tabloul acesta nu s-a uitat. Dar vremea l-a înnegurat. Răsare în minte o altă imagine, a zilelor noastre. Și, oricît s-ar părea de ciudat, ea se leagă de o cifră: 12 milioane de tone cereale vor fi culese de pe lanuri. 1.200.000 de vagoane, țel al sîrguinței și priceperii unui popor.

Ochiul, oricît de ager, nu poate cuprinde decît pînă la marginea zării. Gîndul îmbrățișează însă o țară întreagă.

Gîndul poposește la cei vrednici care au intrat în lanurile pîrguite și au terminat la timp secerișul, îi laudă și îndeamnă la lucru. E mîndru de cei din raioanele Segarcea, Caracal, Cujmir și Băilești, care au isprăvit în cîteva zile culesul orzului. E încîntat de colectiviștii din Sîntana, care după recoltatul orzului au pus pe cîteva tarlale culturi furajere. Privește cu drag sacii adunați în magaziile colectiviștilor din Roșiorii Oradei, care au strîns trei-patru mii kilograme orz la hectar. Felicită pe țăranii din Iecea Mare care au luat la Biled chitanța numărul unu pe raion. Ridică sprînceana nemulțumirii cînd îi vede pe tractoriștii din Suceava că n-au terminat reparațiile. Se supără de-a binelea cînd trece prin raionul Giurgiu și vede că oamenii bat pasul pe loc și spicele se scutură. Zgîlțîie pe adormiți, îi alungă la cîmp pe cei ce se zăvorăsc în birou.

Și hăt tîrziu, în prag de toamnă, gîndul ostoit zăbovește mulțumit în ușa silozurilor pline, însoțește batozele spre remize, poposește în pragul unei case în care năvălește aburul pîinii noi. Apoi, mulțumit de rodnicia holdelor și hărnicia oamenilor, încheie bilanțul muncii. Și chiar de pe acum, trăind clipele acelea, nu se îndoiește că va fi excedentar.

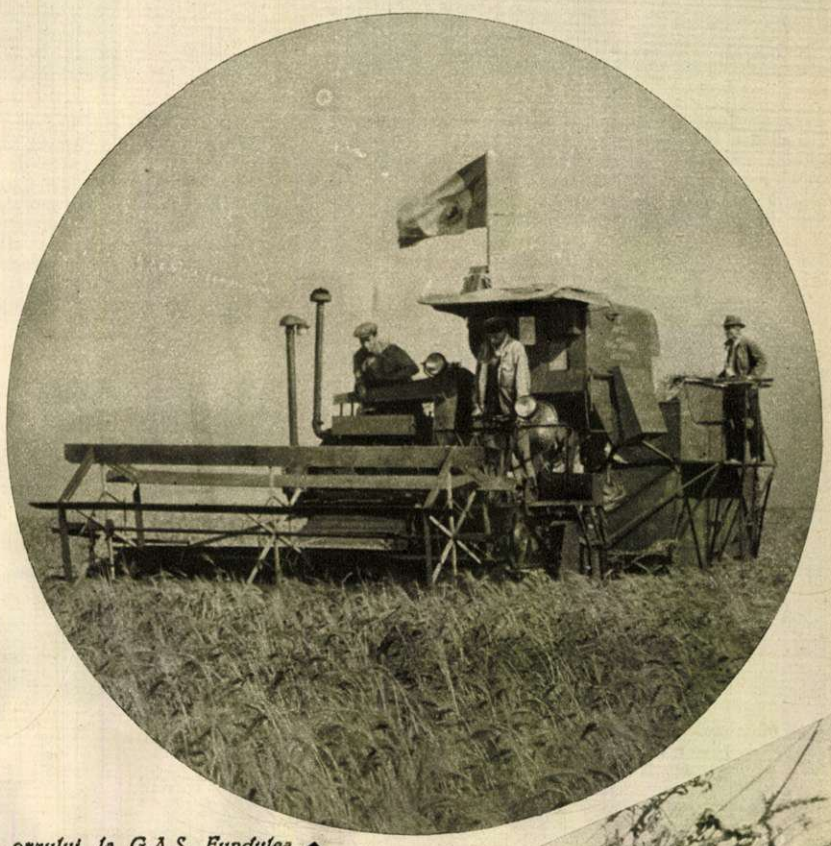

Secerișul orzului la G.A.S. Fundulea, raionul Brănești, regiunea București.

Colectiviștii din Găneasa, regiunea București, au început din vreme secerișul. Elena Zaharia și Ioana Dobre purtînd primii snopi ai recoltei

Timp de peste două săptămîni, o delegaţie de lucrători din agricultură din R.S.S. Moldovenească şi R.S.S. Ucraineană, condusă de F.S. Koval, ministrul agriculturii al R.S.S. Moldoveneşti, ne-a vizitat ţara.

În Capitală, membrii delegaţiei au fost şi oaspeţi ai cercetătorilor de la Institutul de cercetări agronomice.

Dl. Robert H. Thayer, trimisul extraordinar şi ministrul plenipotenţiar al Statelor Unite ale Americii la Bucureşti, a oferit o recepţie cu prilejul sărbătorii naţionale a S.U.A., ziua de 4 iulie — Ziua Independenţei S.U.A.

La recepţie au luat parte conducători ai partidului şi guvernului, oameni de ştiinţă şi de artă, reprezentanţi ai presei.

Au participat de asemeni şefi ai ambasadelor şi legaţiilor acreditaţi la Bucureşti şi alţi membri ai corpului diplomatic.

În fotografie (de la stînga la dreapta): Grb. cpt. Joseph S. Kennedy, ataşat al aerului al Marii Britanii, tovarăşii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, dl. Robert H. Thayer, în timpul recepţiei.

La invitaţia Prezidiului Marii Adunări Naţionale a R.P.R., un grup de deputaţi ai parlamentului Braziliei ne-au vizitat ţara, timp de cîteva zile.

Printre altele, în timpul şederii în ţara noastră, oaspeţii brazilieni au făcut o vizită şi la Palatul Pionierilor.

fotocronica FLACĂRII

Colectivul Teatrului Naţional „I. L. Caragiale" s-a întors în ţară după turneul plin de succes întreprins la Paris, unde a participat la Festivalul internaţional de artă dramatică.

STAŢIUNEA „POIANA MĂRULUI"

Un drum de fier cu linie îngustă te poartă de la Zăvoiu, cale de 22 km, printr-o pădure deasă de fagi. Din stînga, dinspre vale, se aude susurul Bistrei.

La capătul celor 22 km, se află „Poiana Mărului", o frumoasă staţiune aşezată între munţii Blajul, Ţarcul, Muntele Mic şi Nedea, în imediata apropiere a rîului Bistra şi a pîrăului Şocul.

În cele 22 de vile din staţiune, sînt găzduiţi în fiecare an sute de oameni ai muncii din regiunea Timişoara şi alte regiuni ale ţării.

În fotografie: vila „Bistra" din Poiana Mărului.

Bohatîr LEON
corespondent-Caransebeş

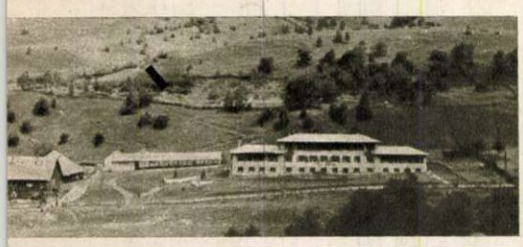

ÎNTRECEREA VOLUNTARILOR CRUCII ROŞII

Ca şi în restul ţării, echipele de Cruce Roşie din Arad s-au întrecut în cadrul fazei orăşeneşti a concursului pentru cea mai bună echipă sanitară voluntară. Din cele 19 echipe participante, prima reuşită a fost echipa Gării C.F.R.

În fotografie: participantele la concurs, înainte de desfăşurarea probelor practice.

Fotografie de VEISS-Arad

ÎNTR-O FILATURĂ DIN IAŞI

Fotografia aceasta redă o parte din imensa sală a filaturii fabricii „Ţesătura" din Iaşi. Aici, munca mecanizată face ca numărul lucrătoarelor să poată fi redus la minimum.

Pentru o cît mai bună calitate a produselor, îşi dă aportul şi tînărul inginer Dumitru Dragu. În fotografie îl vedem explicînd unei muncitoare, modul cel mai uşor de verificat calitatea panglicei de semitort.

Recent inginerul Drăgu a plecat în R. P. Albania pentru a face schimb de experienţă cu specialiştii în filatură şi textile din acea ţară.

Fotografie: Paul GOLDSMIDT-Iaşi

Iată-l pe strungarul Ion Vasilescu de la „Industria sîrmei" din Brăila, lucrînd la strunjirea unui cilindru pentru valțul de la laminor cu care se va lucra un produs nou: sîrma cu profil periodic. Acest produs, foarte necesar în armarea metalică a betonului, pînă acum n-a fost fabricat în uzinele din Brăila.

Foto: Constantin ION

La începutul lunii iulie, viața culturală și științifică a țării noastre a cunoscut un important eveniment: lucrările sesiunii generale științifice a Academiei R.P.R., în cadrul căreia s-a sărbătorit și împlinirea a 90 de ani de la înființarea Societății Academice Romîne.

În fotografie: acad. dr. C.I.Parhon, președintele de onoare al Academiei R.P.R., rostind cuvîntul de deschidere a sesiunii.

Peste 60 de tineri muncitori și funcționari ai marilor întreprinderi din Arad și Timișoara au fost invitați ai tineretului din orașul Békéscsabo din R. P. Ungară. Întîlnirea aceasta a fost un nou prilej de strîngere a relațiilor de prietenie dintre tineretul romîn și maghiar.

Fotografia îi arată pe tinerii din Arad și Timișoara în fața statuii revoluționarului Kosuth, din Békéscsabo.

fotocronica FLACĂRII

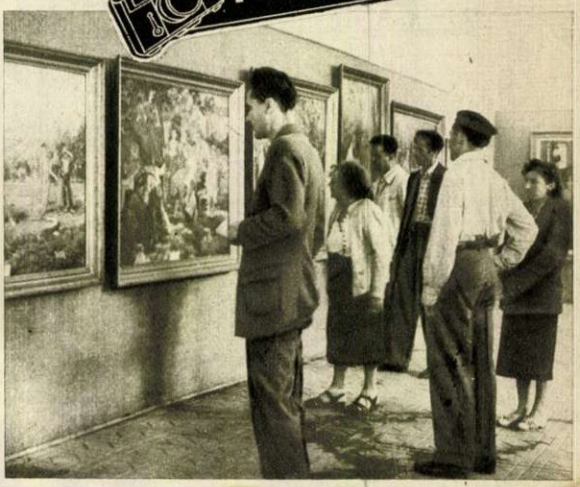

Într-unul din pavilioanele parcului de cultură și odihnă „I.V.Stalin" s-a deschis expoziția lucrărilor de diplomă ale absolvenților institutelor de artă plastică „N.Grigorescu" din București și „I.Andreescu" din Cluj.

ÎNTR-UN MIC CENTRU MUNCITORESC

Comuna Prejmer, centru muncitoresc în regiunea Stalin, s-a îmbogățit cu două construcții impunătoare, recent date în folosință. Unul din edificii este clubul muncitoresc al fabricii de postav „C. David", înzestrat cu bibliotecă, sală de spectacole, sală de lectură etc. Cealaltă clădire este creșa aceleiași întreprinderi, construită din fond directorial, cu sprijinul salariaților, care au prestat muncă voluntară. În această creșă, utilată cu toate instalațiile moderne, vor fi îngrijiți, sub supravegherea unui personal de specialitate, 80 de copii ai muncitorilor.

În fotografie: clădirea creșei.

Fotografie de I. FRIDMAN-Orașul Stalin

MATERIALE NOI

De multe ori v-ați întrebat: ce se face oare cu rămășițele provenite din prelucrarea lemnului? Institutul de cercetări de pe lîngă Ministerul Industriei Lemnului (ICEIL), după experimentări de cîțiva ani, a pus la punct fabricarea pe scară industrială a așa-ziselor plăci aglomerate, care vor avea o întrebuințare multiplă, începînd cu panouri și îmbrăcăminte izolatoare pentru barăci și case prefabricate, lambriuri, cofraje pentru betoane și terminînd cu dale și panouri pentru pardoseală.

Un produs deosebit de valoros pentru construcții se află în curs de experimentare la „Butoiul" - București. Este vorba de tuburile de placaj care se obțin prin înfășurarea unei foi continue de placaj încleiat de rășină de fenol formaldehidă.

RAFF-corespondent

LĂCĂTUȘUL PARAȘUTIST

Obiectivul fotografului l-a surprins aproape de sol, în timp ce, de la o depărtare de peste două sute de metri, *15.000* de oameni i-au urmărit coborîrea.

Cine o fi oare curajosul care și-a dat drumul cu o parașută dublă de pe aripa unui avion, la o înălțime de *1200* metri? Întrebarea aceasta și-au pus-o participanții la mitingul de aviație organizat de A.V.S.A.P. la Timișoara.

Acest parașutist este tînărul Tudor Rozilier, lăcătuș la fabrica „Ion Fonagy".

Aplauzele spectatorilor au răsplătit nu numai pe Tudor Rozalier, ci și pe alți parașutiști curajoși, ca: Cristu Boșca, Teodor Tănăsescu, Marius Boiangiu, Helmuth May, Nicolae Gardrina, precum și pe planoriștii și aviatorii sportivi care au executat cu artă și măiestrie numeroase numere de acrobație aeriană.

Fotografie de E.ROBICEK-Timișoara

TEZAURUL

de Eusebiu CAMILAR

Valoroase tablouri ale clasicilor picturii noastre (sus), precum și obiecte de artă din metale prețioase (jos) din tezaurul ce ne-a fost înapoiat de Uniunea Sovietică.

Avuțiile ce ni le înapoiază Uniunea Sovietică sînt de o colosală valoare materială. Eu, însă, mă gîndesc la nemăsurata lor valoare istorică, pentru că fiecare grup sau obiect în parte reprezintă pagini de istorie. Tablourile marilor noștri pictori Theodor Aman, Grigorescu, Andreescu, Tattarescu, înfățișează parte din „clasicismul" artei noastre plastice, vremea zbuciumatului nostru pionierat artistic.

Readuse în țară, aceste capodopere ne vor îmbogăți galeria națională și vor fi nesecat izvor de inspirație și de învățătură, pentru cei ce își înmoaie penelul în culorile naturii și în nuanțele translucide ale văzduhului. Pentru pictorii noștri, contemplarea și studierea capodoperelor vor fi o academie a realismului, unde vor învăța disciplina împlîntării în contemporaneitate, după pilda celor de demult și mari...

Odăjdiile cusute cu fir fin, ca firele luminii soarelui, vor aminti tuturor artiștilor, din toate domeniile artei, că legile ajungerii la desăvîrșire trec prin dragoste, migală și răbdare... Ele amintesc de mîinile simple din alte veacuri ce treceau firul prin catifea sau purpură, cu conștiința că țes firele timpului.

Multe din obiectele ce ni se înapoiază înfățișează vremuri de mult apuse, civilizații străvechi; unele monezi sînt ale unor cetăți de pe țărmurii Pontului Euxin, de pe cînd corăbiile Elinilor dibuiau necunoscutul Mării, mînate de temerari întemeietori de colonii; ele ne aduc aminte de viața străveche a pămîntului nostru, de pe cînd pe bărăganuri migrau carele scitice în lungi șiraguri, din zare în zare, în căutare de ierburi grase și ape statornice. Dar la cîte nu ne gîndim, în fața acestor comori și fragmente de istorie, strînse cu dragoste, de către cei mai vechi! Fiecare ac de aur sau gămălie de rubin conține poate o vreme, poate o civilizație.

★

„Cloșca cu pui" sau Tezaurul de la Pietroasa e suvenire a unei vremi întunecoase, despre care omenirea știe încă atît de puțin! E vorba de acea învîrtejire a semințiilor din adîncul Asiei către Europa, consemnată în vechea istorie sub denumirea de „năvălirea barbarilor". Ce a fost, la drept grăind, această „năvălire" a neamurilor? Ce le-a mînat, către Vestul pămîntului, părăsindu-și locurile de obîrșie și ținînd timp atît de lung, continentul Europei în vuietul surd al copitelor, în uruitul roților? Istoricii știu mai bine aceste pricini dramatice ale migrării Asiei. Noi vom aminti doar de cumpenele naturii, de înspăimîntătoare secete care au secat fluviile și au ucis flora. Să ne închipuim cîmpii și podișuri, văi ale fluviilor și rîurilor, uscîndu-se în lungul unor generații, devenind, încet-încet, cimitire ale oamenilor și turmelor. Păstorii negri și aspri, de pe pămînturile uscate, au prins a se uita cu jind, cu mîna streașină, către vest, încotro bănuiau că se află pămînturi bune... Și astfel, cu mult înainte de a se întinde peste omenire noaptea Evului de Mijloc, carele ciobanilor întunecoși au prins a se disloca tocmai din adîncul Orientului Extrem, pînă la pășunile noastre, împingîndu-se unele pe altele...

E nefolositor să căutăm numărul semințiilor cîte s-au împins așa. Ne vom opri la Vizigoți, de pe la anii 375. Împinși de numărul înspăimîntător al Hunilor, aceștia întemeiază pe pămîntul nostru țara Caucaland, sub împăratul lor Antanaric. Oricine trece cu trenul spre Buzău va zări la vest, pe la Tohani și Mizil, un deal mare și pleșuv, dealul Istriței. Cam prin acele locuri, se întindea, acum o mie cinci sute optzeci și unu de ani, Caucaland, țara vizigotă. Din viața acelor oameni în căutarea statorniciei, au rămas multe mărturii. Știm că erau de origine germanică; se închinau zeității Odin sau Guthan, după cum adevărește o invocație de-a lor, în care închină acestui zeu noul pămînt, Sciția sau Ovim...

★

După secoli, niște oameni din satul Pietroasa aveau să descopere pe dealul Istriței o comoară de-a vizigoților, „Cloșca cu pui", alcătuită din obiecte neprețuite. E destul să amintim *Tava de aur*, grea de 7 kilograme, *Vasul de turnat vin* (sau *amula*), împodobit cu perle, înalt de 35 cm; *Pathera* sau *Vasul de sacrificiu* cu diametrul de 25,7 cm, care are în mijloc o figurină înaltă de 7,5 cm și în medalion un grup, alcătuit dintr-un păstor, un cîine, un leu și un leopard. *Vasul în chip de panteră*, împodobit cu smaragde, safire și granate, cu un diametru de 18,5 cm și adînc de 10,5 cm; un *grumăjer* de 20 cm, bătut în pietre prețioase; *Agrafa* în chip de vultur...

Iată doar cîteva din odoarele ce alcătuiesc „Tezaurul de la Pie-

troasa". Preţul lor e nemăsurat, şi au trecut prin multe întîmplări, după descoperirea lor. Îndată ce le-au găsit, oamenii din Pietroasa le-au vîndut unui zidar pe... 1200 franci şi acesta le-a mutilat pe multe, mai ales dezbătînd din aur pietrele preţioase. Tava a fost tăiată în patru, spre a fi... mai uşor transportabilă.

Pentru o bună şi cinstită informare asupra acestei comori, poftim cititorii să cerceteze ce a scris despre ea Odobescu şi ce-au scris istoricii, singurii în măsură să lămurească lucrurile şi vremurile... Noi, am scris ce ne-am priceput şi ce am putut, mai mult cu bucuria noastră decît cu ştiinţa; am scris cu bucuria noastră, pentru că aceste nepreţuite bunuri ni se întorc acasă. Purtăm, pentru asta, recunoştinţă Uniunii Sovietice şi îndeosebi lui Vladimir Ilici Lenin, căci dacă aceste bunuri ni s-au păstrat, o datorăm grijii lui faţă de orice bunuri artistice! Într-adevăr, prin grija lui, atîtea avuţii au fost apărate de distrugerile războiului civil! Cine s-ar mai fi gîndit la artă, în toiul acelor cumpene? Şi, totuşi, Vladimir Ilici s-a gîndit, şi îl vedem şi prin aceasta cît a fost de mare acest apărător şi răspînditor al binelui şi culturii... Grija lui faţă de bunurile artistice a fost dată în primire oamenilor sovietici de azi, care le-au păzit în vremea ultimului război, punîndu-le la adăpost de foc şi vifor.

Tezaurul de la Pietroasa, monezile străvechi, odăjdiile, tablourile marilor noştri pictori şi tot ce constituie gestul de prietenie al Uniunii Sovietice au mişcat inima poporului romîn. Rămînem adînc recunoscători. Şi gestul acesta se înscrie în inimă şi în noua noastră istorie...

Ţesături de mare preţ şi alte lucrări de artă din tezaur.

În fața unui numeros auditoriu, dr. S. Radhakrishnan a rostit în aula Facultății de științe juridice expunerea despre „Idealurile Universității".

Între 26—29 iunie a sosit în țara noastră, într-o vizită de bunăvoință și prietenie, dl. dr. Sarvapalli Radhakrishnan, vicepreședinte al Republicii India. Înaltul oaspe a fost primit la Prezidiul Marii Adunări Naționale și la Președinția Consiliului de Miniștri, unde a purtat convorbiri cu conducătorii statului despre probleme privitoare la dezvoltarea economiei naționale a celor două țări.

În cursul vizitei dl. dr. S. Radhakrishnan a ținut o expunere la Universitatea „C. I. Parhon" intitulată „Idealurile Universității". De asemenea înaltul oaspe a vorbit în fața deputaților Marii Adunări Naționale.

Apreciind activitatea științifică a dr. S. Radhakrishnan, Academia Republicii Populare Romîne i-a acordat titlul de membru de onoare al Academiei R.P.R.

Dorind să cunoască unele realizări ale economiei noastre, vicepreședintele Indiei a făcut o vizită la schela petroliferă Boldești și la uzinele de utilaj petrolifer „1 Mai"-Ploești. Oaspetelui i s-a făcut o caldă manifestație de prietenie.

Vizita solului poporului indian în țara noastră a însemnat o nouă contribuție la strîngerea legăturilor de prietenie dintre poporul romîn și marele popor indian.

UN SOL AL POPORULUI INDIAN

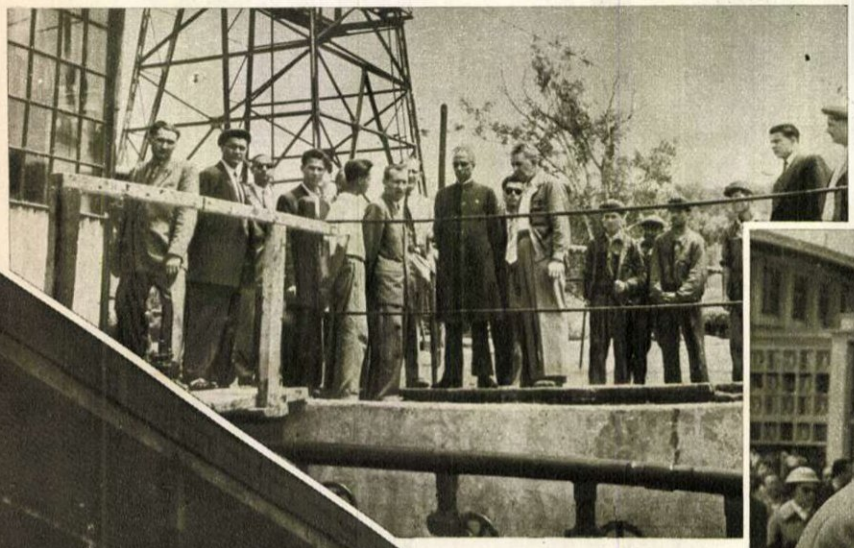

← *Înaltul oaspe a manifestat un deosebit interes pentru metodele de exploatare a petrolului folosite în țara noastră.*

Pe aeroportul Băneasa, înainte de plecare, vicepreședintele Republicii India, dr. S. Radhakrishnan, își ia rămas bun de la tovarășul Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R. ↓

Dr. S. Radhakrishnan vizitează uzinele „1 Mai"-Ploești.

CINEVA SE AMESTECA...

– schiță –

de HUSZÁR Sándor

Colete și telegrame de expediat, bani de trimis, ori mai ales de primit — cîte chestiuni urgente și arzător de importante! Omul care așteaptă e totdeauna nerăbdător și grăbit, căci mai are multă treabă azi și acuș-acuș e amiază. Funcționarul pune ștampile, calculează și-ți spune rezultatul — în lei. Slujbașul de la poștă nu-i unul tocmai prietenos, căci trebuie să-și încordeze fiecare fibră nervoasă pentru a putea munci în acest neîncetat dute-vino, în vacarmul acestor veșnice discuții.

Mama Zsuzsa, cu cele două plase și cu coșul ticsite la piață, se zbate ca peștele pe uscat, pînă să intre pe ușa cu declic automat; apoi se oprește în mijlocul sălii. Ei, acu' încotro? Jóska a rugat-o aseară să dea pe aici — că tot se duce și la piață — să vadă de ziare, că nu prea vin regulat. Iacă, acu-i aici!

Ce n-ar face ea pentru Jóska! E un copil atît de bun! Pîinea lui dumnezeu. Se împlinește anul de cînd a isprăvit cu universitatea, la Bólyai. E profesor. Mai deunăzi a fost pe la ei un copil și a întrebat dacă tovarășul profesor este acasă. Așa a zis: „tovarășul profesor" — mînca-l-ar mama... Las'că și ea cînd vorbește de Jóska, spune: „fecioru-meu, profesorul".

Dar care dintre atîtea ferestruici o fi aia de după care trebuie isprăvită pricina lui Jóska al ei? Mama Zsuzsa își lasă lucrurile într-un colț și se uită împrejur zîmbind, ca și cum și-ar cere iertare pentru pachete, apoi scoate recipisele de plata abonamentului și se oprește — așa la întîmplare — la una din ferestruici: una la care nu mai aștepta nimeni. Și mama Zsuzsa își zice că are să se găsească cineva s-o lămurească. Dincolo de geam, o tinerică bate la mașină. O vreme, mama Zsuzsa tot frămîntă între degete hîrtiile, aruncîndu-i priviri rugătoare, apoi se hotărăște să-i vorbească:

— Domnișoară, aș vrea să aranjez cu niște ziare...

Tinerica — o fată cu coade care mai păstrează un oarecare aer rustic — ridică privirile. Doamne, că urît și-a mai mînjit gura — gîndește mama Zsuzsa cu părere de rău. Dar tinerica, nu la ea se uită, ci undeva în spatele ei — și zîmbește, cochetă, nevoie mare. Mama Zsuzsa se întoarce: un tînăr. Și începe să vorbească mai către el, mai către fată:

— Știți, vă rog, fecioru-meu, profesorul... M-a trimis aici pentru o treabă cu niște ziare...

Băiatul e bine legat, 'nălțuț și are niște ochi cam șăgalnici. Zîmbește și el. Te-am prins — trece o lucire victorioasă prin ochii fetei. Nu-l lăsa să scape din mreje — îi șoptește instinctul de femeie. O fi inginer? O fi medic? Te pomenești că el e „partida" pe care i-a prezis-o din cărți, fosta coloneleasă de la mandate!?... Și tocmai acum și-a găsit să pice și bătrîna asta!

— Nu știu ungurește — îi aruncă ea, continuînd să bată la mașină.

„Nu știe ungurește; mare ghinion — își zice mama Zsuzsa cu jumătate glas. Doamne, că și Jóska ăsta la ce mă trimite prin locuri de-astea, cînd bine știe că nu mă pricep!" Apoi, începe să-i explice tînărului:

— Dar, știți, fecioru-meu nu poate veni, că-i profesor. Și apoi, locuim la Dîmbu' Rotund și-i departe...

Dar tînărul nu mai zîmbește. Se pare că vrea să spună ceva, numai că nu găsește cuvinte, la repezeală, așa că dă doar din cap. Și n-o lasă să plece; îi face semn cu mîna să rămînă. Apoi începu să vorbească romînește cu domnișoara.

— Nu-i just, tovarășă dragă, — zice el drăguț, fără pic de reproș. Fata ridică, cochetă, din sprîncene: ăsta vrea să facem cunoștință.

— Crezi? — și rîde.

Tînărul începe să se înfurie.

— Da! Imaginează-ți: cred. Știi dumneata de cîte ori au alungat-o pe vremuri, pe femeia asta, din diferite birouri, cu fraza asta nepăsătoare: „nu știu ungurește"...?

„Ia te uită, dom'le, cum s-a înfipt și ăsta pe linie!" — așa obișnuiește să zică și fosta coloneleasă. „Că iute mai e de limbă! Și-o fi luat în cap că el are să facă critică constructivă".

— Închipuie-ți dumneata, politicianule, — zice fata zîmbind scurt și obraznic — nu-s reacționară și totuși nu știu ungurește.

Tînărul se înfurie și mai rău.

— Și ce, te-mbolnăveai dacă-i spuneai frumos că nu știi, și-o îndrumai la vreun coleg?! Doar cei mai mulți știu ungurește...

— Cum îți permiți dumneata...?! — se rățoiește fata. — Ce te apuci să mă insulți? Altă treabă n-ai?

Fata țipă, căci vrea să-l facă de rușine față de toată lumea. Dar, însetată de-a binelea de dorința de a-și lua o satisfacție completă, îi strigă șefului de secție:

— Vino, tovarășe Kocsis. Obraznicul ăsta vrea cu tot dinadinsul să facă scandal. A zis că-s șovinistă pentru că nu știu ungurește. Legitimează-l, te rog!

Bărbatul negricios, grăsuț, cu ochelari, care se numește Kocsis, se ridică, scoțîndu-și ochelarii și se apropie, ca o cloșcă ce vede mîța dînd tîrcoale puilor.

— Las' pe mine, Lenuțo! Dumneata vezi de mașina de scris, căci situația trebuie s-o trimit la minister — și repetă ca să audă toată lumea: E chiar pentru ministru. (De-acu' să mai aibă curaj cineva să se ia de el!) Las' pe mine, că aranjez eu.

Mai face un pas pînă la ghișeu și aruncă o privire asupra celui cu pricina. Simplu, dar bine îmbrăcat, să tot aibă douăzeci și cinci de ani. — O fi student.

— Ce vrei? — îl ia Kocsis de sus.

— Mai nimic. Doar atît: să vă purtați omenește cu publicul.

— Te pomenești că vrei să mă scoți șovinist și pe mine?!— ia Kocsis o atitudine energică. – Ai dat greș, tinere: eu sînt... ungur!

— Să-ți fie de bine — răspunde tînărul ironic. — Și oare din pricina asta în secția dumitale nu se stă de vorbă cu maghiarii? Ori crezi că în cazul acesta ai fi suspectat ca... maghiarofil?

Mama Zsuzsa stă între cei doi bărbați care se ceartă. E amărîtă rău:

— Vai, ce rușine... Că putea, zău, să vină Jóska... Măcar de-aș înțelege ce zic...

Discuția atrage tot mai multă lume. Tînărul e aprobat din ce în ce mai des. Kocsis, speriat, se decide pentru asaltul final, ca să isprăvească o dată povestea:

— Ei, drăcie! — țipă el. — Dumneata ești un provocator și nimic mai mult! Las' că-ți arăt eu! Da' și pe vremea lui Horthy îi apărai tot atît de vitejește pe romîni? Ei? La asta să-mi răspunzi! — și zîmbește triumfător.

Tînărul, însă, îi rîde în nas. Vreme de explicații nu mai are, căci mulțimea adunată în jur, a luat cuvîntul:

— Nu de asta vorbim acum — zice unul cu șapcă, din cele cu clape pe urechi; se vede cît de colo că-i din careva periferie.

— Ce te tot bîțîi, ca măgarul popii-n rumeguș?! Mai bine vezi de aranjează pricina bietei femei!

— Poftim? — horcăie Kocsis.

— Da' de ce, frate? Că-i mai ușor să faci demagogie, decît treabă!— își dă cu părerea altul.

— Chinezește să-l întrebe, la naiba, și nici atunci n-are voie să n-o servească — mîrîie un țăran cu desagă.

Kocsis vede roșu. De-acu'numai tonul ridicat l-ar mai salva, dar prea sînt mulți, adversarii. Și unde mai pui că se nimerește vreunul să se ducă la director, să-i poarte vorbe — și atunci, ce te faci cu cei treizeci de ani de serviciu, din care trebuie să iasă o pensie bunicică? Or, el a evitat întotdeauna încurcăturile și scandalurile. Nu-i un om în toată poșta, care să poată spune ceva rău despre el! Certatu-s-a el vreodată, cu cineva? Deși e șef de secție și ar avea dreptul, ba chiar și îndatorirea s-o facă. Și, totuși, nu se ceartă cu nimenea. Ce mai încurcătură...

Kocsis se bîlbîie și respiră greu, că el nu... că el numai așa... Ei, dar bineînțeles că va aranja totul... bineînțeles. Că doar de aia a venit încoace. Numai că, dacă toată lumea tocmai de el se leagă...

Mama Zsuzsa, săraca, stătuse încremenită stană, toată vremea — uitîndu-se cînd în dreapta, cînd în stînga. Nu prea pricepe ea romînește, dar de înțeles a înțeles că ăștia pentru necazurile ei se ceartă. Ce era să facă? Tăcea și se rușina de zor — că toată pricina-s doar cîteva ziare. Apoi, Kocsis vorbi cu ea ungurește, făgăduindu-i, politicos nevoie mare, că are să aranjeze el, personal, cu ziarele.

Între timp, tînărul brunet care-i luase apărarea își ocupase un loc în coadă, la ghișeul cu mandate sosite, și acum o privea, mulțumit. Așteptînd să i se dea rezultatul, mama Zsuzsa îi trimise un zîmbet plin de căldură. Apoi, după ce isprăvi, se duse la el și-i strînse mîna, recunoscătoare.

— Mulțumesc, maică... Zău, că tare drăguț ai mai fost. Ei, degeaba, dumneavoastră, tinerii, mai apucați să învățați romînește. Fecioru-meu, profesorul, știe și el, aproape tot așa de bine ca dumneata... Dar noi, bătrînii... vezi... Ei, pentru noi e greu de-acu' și pace.

Tînărul e încurcat rău. Zîmbește. Se lasă cînd pe un picior, cînd pe altul. Apoi roșește. Și zice cu jumătate glas, aproape rușinat:

— Nu știu ungurește.

In romînește de Gelu PERIAN

MANGAN

-reportaj-
de Dragoș VICOL

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Cînd am auzit cuvîntul acesta pentru întîia oară, el a avut pentru mine o rezonanță ciudată. Ceva care sugera singurătăți și adîncimi, ceva care exprima duritate și inerție, ceva care îmi dădea imaginea unor temerare și periculoase pătrunderi în zone necunoscute și aspre.

Minereurile de mangan sînt minereuri rare, despre care se vorbește tot atît de rar. Sînt minereuri foarte puțin cunoscute de marea mulțime. Tot atît de puțin cunoscute ca și oamenii care le smulg din subpămînturi și le dăruiesc lumini, la capătul unor drumuri grele și îndrăznețe, prin labirinturile subterane pe care ei înșiși le sapă sau prin abatajele la zi.

Cu toate acestea, manganul din aceste minereuri e obîrșia fontei și oțelului, aliaje atît de trebuincioase zilelor noastre.

Dar, ca să-l cunoaștem, v-aș pofti într-o scurtă călătorie, spre țara de sus, la unul din locurile lui de baștină: Arșița-Nepomiceni...

...Se pare că însăși natura îl învăluie în cețurile ei de taină. Cine călătorește prin țara Dornelor, în susul Bistriței, spre Ciocănești, ori printre dealurile împădurite ale Șarului Dornei, va fi ispitit să se încînte, admirînd liricele frumusețe ale peisajului: munți albaștri cu frunțile rătăcite în seninuri, păduri încălărindu-și oștile verzi de cetină, fînețe înflorite tolănindu-se pe coaste într-o leneșă dăruire soarelui, plute coborînd pe apele repezi, case muntenești bătute de ploi cățărîndu-se pe povîrnișuri...

Neavertizat, călătorul nu va ști să descopere drumurile care duc spre inima acestei bogății.

Cît vezi cu ochii, în jur, munți și păduri. În acest peisaj pitoresc se dăruiește locuințe și cluburi pentru muncitori.

Însingurat și aspru, chiar atunci cînd ai aflat porțile spre el, minereul de mangan se încolăcește pe sub pămînt, printre straturi geologice, ca un titan care, deși pare că nu se teme de nimeni, preferă singurătatea și liniștea elementului său...

★

Acum cinci-șase ani, spre exploatarea de la Arșița ducea un singur drumeag, plin de urcușuri și întortochieri, prin pădure, aceiași de zeci de ani de zile. Era un drum pe care-l puteai bate doar cu piciorul.

Cine a drumețit pe drumeagul acesta acum zece-doisprezece ani, să poposească la mina veche, poate istorisi lucruri multe... Poate istorisi, de pildă, că pe atunci vechea exploatare consta doar dintr-o jalnică înjghebare de troglodiți: o scobitură în coasta muntelui, o haldă[1]) de steril, un șopron dărăpănat și un tăpșan pustiu... Atît...

Oamenii intrau în așa-zisa mină după un drum de cinci-șase kilometri pe jos, prînzeau la umbra pădurii, iar seara băteau din nou cei cinci-șase kilometri pe jos spre casă... Poate istorisi de asemenea că pe atunci minerii erau un fel de soboli, care intrau în abataje pe brînci și scoteau minereul în niște covățele rudimentare, că n-aveau alte unelte decît ranga și ciocanul, că trebuiau să-și cumpere pe banii lor explozibilul și că, de

1) Depozit (grămadă) de roci nefolositoare din punct de vedere industrial.

„Toată lumea părăsește mina! La toate etajele foc!" Acest strigăt al artificierului este deseori repetat la Arșița.

multe ori, unii dintre ei nu se mai întorceau din afundul pămîntului...

Dar toate aceste istorisiri tragice sînt ale trecutului... Drumețiile mai noi spre Arșița dezvăluie călătorului, dintr-o dată, surprinzător, o altă stare de lucruri. „Mina veche" nu se mai înfățișează ca o biată scobitură în coasta muntelui... E o mină nouă, cu galerii largi, puternic armate, cu linii de vagonete, cu abataje largi în care încape o nuntă întreagă, fronturile sînt atacate cu perforatoarele, pușcăturile zguduie munții...

Pe tăpșanul, pustiu altădată, se ridică așezări proaspete. O cabană uriașă, cu dormitoare curate, cu lumină electrică, spălătoare de faianță, cantină, bibliotecă, teren de sport, colț roșu.

Minerii nu mai bat cărările munților dimineața și seara. Au lepădat rîngile și ciocanele, au lepădat covețile știrbe. Mînuiesc perforatoarele sprintene, poartă salopete, căști, bocanci... Astfel înarmați, aliați cu tehnica, îndrăznеții răzbat acum pînă în cele mai mari adîncuri, dînd sute de tone de minereu pe zi!...

S-ar părea că totul e simplu într-o mină de minereuri de mangan. Perforezi, puști, încarci vagonetele și gata!... Într-o privință, da. Aici nu se lucrează cu mașini complicate, cu haveze, cu combine de mînă. Nu, aici se lucrează cu istețimea. Minereul de mangan, acest nou „aur negru", nu se oferă masiv, în strate nesfîrșite, pe care să le poți ataca ani de-a rîndul... Minereul de mangan e un minereu viclean. S-ascunde ca păstrăvul de munte, printe straturi, țîșnește ici, dispare dincolo; te amăgește ici, te ocolește dincolo. S-amestecă ori cu limonita, ori cu rodonita; se pierde printre silicați, îți aruncă în cale cvarțite... Poate de asta bătălia cu el se aseamănă cu o vînătoare. O vînătoare în care trebuie să fii dibaci, să ai curaj și răbdare...

Și vînătoarea constă în descoperirea „vînelor". O dată surprinsă „vîna" minereului, trebuie să știi să-i ghicești intențiile: încotro va fugi?... Spre adîncuri?... În sus?... Duce spre un zăcămînt mai bogat ori te amăgește?...

...Pe vremuri minerii nu-și prea băteau capul cu asemenea întrebări... N-aveau de ce. Se extrăgea puțin și la întîmplare. Atît cît le trebuia patronilor să poată menține prețul manganului pe piața internațională. Industria grea a țării... importa mangan...

Astăzi, însă, cînd furnalele noastre cer mangan pentru socialism, bătălia cu adîncurile a căpătat o altă înfățișare. „Vînătoarea vînelor" a devenit ceva pasionant, frenetic. Ba mai mult, pasiunea s-a îngemănat cu calculul tehnic, precis, clar...

Mi-l amintesc pe șeful de brigadă Ștefan Pop. Un om mijlociu

Șeful de brigadă Ștefan Pop perforează stînca.

Ca pe un bulevard din București! În vîrful muntelui, aproape de mină, țîșnește o cișmea.

de stat, între două vîrste, bine legat, cu un obraz smead, miner de rînd, care acum cîțiva ani ținea, la cursul de calificare, o lecție despre metoda pușcării cu găuri lungi cu cuptor lărgit, după un tratat de specialitate sovietic Bockii. Era, în explicația lui, pe lîngă problemele limpezi de tehnică, o pricepere instinctivă, vie, puternică, de a citi drumul și locurile zăcămintelor.

E bine să se știe că oamenii aceștia dibaci și curajoși, care străbat măruntaiele pămîntului, nu se trag din cine știe ce generații de mineri get-beget. Minerii Dornelor au fost țărani munteni. Oieri, cosași, ori mici gospodari cu două-trei vite și cîteva oi. Veneau la mină numai cînd n-aveau cu ce-și plăti impozitele sau cu ce-și cumpăra fîn la vite... Lucrau o lună-două, gospodărind mina cum se pricepeau, cu inventivitatea lor țărănească, făceau cîțiva bani și se-ntorceau la vetre... Munca aci era prea istovitoare și prea prost plătită ca să merite să-i închine viața. Abia în zilele noastre s-au legat de mină, transformîndu-și meseria în pasiune. O pasiune la care nu mai pot renunța, deși adeseori în firea lor răzbat reminiscențele vieții țărănești de odinioară. Minerii Dornelor sînt, mai toți, cîntăreți din fluier sau din coajă de mesteacăn, ca ciobanii; minerii Dornelor istorisesc în limba înmiresmată a țăranilor de munte; minerii Dornelor își poartă cu mîndrie uniforma cu petlițe albastre, dar duminica nu-i rabdă inima să nu se îmbrace în portul lor: cămăși albe cu „pui", bondițe cu cusături multicolore, șerpare cu înfloriturl de mărgele și ițari strînși pe picior.

Că într-adevăr mineritul a devenit o pasiune pentru ei, ne-o dovedește însăși nașterea noului șantier de la Nepomiceni, mai din jos de mina veche Arșița, șantier spre care duce un alt drum, suind în susul Văii fierului, drum străbătut pentru întîia oară în istoria locurilor de camioane, purtînd utilaje moderne și minereu.

Totul a început prin 1949. Nevoile crescînde ale industriei cereau mangan mai mult. În regiunea Dornei, alături de oxidul de mangan se aflau și alte rubedenii ale sale, rodocrositul și rodonitul. Dacă ultimul — silicatul de mangan — s-a dovedit o rudă săracă și nevrednică a fi luată în seamă, rodocrositul — carbonatul de mangan — merita o atenție deosebită.

Și unul și altul ședeau în straturi alături de oxidul de mangan, se împleteau cu el sau se despărțeau luînd căi diferite. Fiind mai puțin nobil, rodocrositul trebuia să fie prăjit, deci înnobilat și de aceea era lăsat la o parte. Cînd se întîlnea carbonat de mangan se închidea abatajul, se ocolea stratul, căutîndu-se mai departe fratele mai bun, oxidul de mangan. Dar luxul acesta se dovedea, în condițiile cerute de o producție sporită, a fi un mare păcat. Cuptoarele cereau mangan, mult mangan.

Așa că s-a pornit la treabă. A început goana după fratele manganului, urmărirea lui în strat, depistarea, prinderea în cîmpul de acțiune al aparatelor geologilor. Îl urmăreau ingineri și muncitori. Erau mineri din Valea Dornei dar și o mînă de mineri de la Ghelari și Teliuc.

Un inginer a explicat oamenilor ce se caută și a cerut ajutorul lor ca să se afle locul unde se găsește rodocrositul, să se evalueze cantitățile existente din acest minereu devenit tot atît de prețios ca și aurul.

— Adică, ce-am putea face? au întrebat minerii.

— Multe... Iaca, de pildă, ați putea încerca arderea tuturor soiurilor de sterile... Cel ce prin ardere se va solidifica și va căpăta o culoare gălbuie, acela e minereul.

...Au început apoi nopți de veghe în preajma focurilor. La toate minele, oamenii nu mai aveau somn... La toate minele nu se mai vorbea decît de „aurul" cel nou. În abataje, selecționarea minereului a început a se face alt fel... Cu grijă, cu atenție, cu interes. Fiecare se credea un specialist, fiecare ardea de dorința de a găsi el minereul acela nobil și ciudat, de a fi el vestitorul descoperirii lui!

Și într-o noapte, la Arșița, una din străji l-a dibuit... Rămăsese în spuza focului, deasupra zgurii, gălbui, încleștat în el. La strigătul de bucurie al străjii, minerii au dat năvală. L-au pipăit, l-au întors pe toate fețele și au pornit, într-un adevărat alai, la inginer...

— Uite aurul, tovarășe inginer!...

— Noi l-am oblicit!...

Inginerul a oftat ușor. A luat „mostra" ca un preot potirul sfintei împărtășanii...

Abia apoi a început greul... Experiențe de laborator, găsirea de zăcăminte noi, experiențe în creierul munților la cuptoare improvizate de mineri, adevărate expediții geologice la care oamenii minelor luau parte cu aceeași pasiune cu care vînau vînele de mangan...

Și astfel a fost valorificat rodocrositul — carbonatul de mangan, un minereu nou, sau, dacă vreți, un nou aur...

Astăzi, la Nepomiceni, într-o vale înconjurată de păduri, se ridică șantierul cel nou, așa cum l-au visat căutătorii lui. Cu abataje de zi, cu terase, cu galerii noi, cu un păienjeniș de linii, de vagonete, cu bărăci pentru compresoare, cu cuptoare de înnobilare a noului minereu...

...Și cuptoarele fumegă spre cerul înalt și albastru, supravegheate de oameni ca Mihai Galan, Ioan Irașoc sau Gheorghe Neamțu, care au dobîndit prioritatea unor noi meserii, așa cum secretarul de partid din vremea marii descoperiri, Emilian Antonesi, a cucerit, animat de aceeași fremătătoare pasiune, titlul de inginer miner...

...Jos, la picioarele cuptoarelor, așteaptă camioanele... Carbonatul de mangan alunecă pe scocuri, în lăzi. Un „Noroc bun" și camioanele pornesc grăbite pe drumul gălbui ca și încărcătura, spre gară. Și, călătorind spre Reșița și Hunedoara, minereul duce cu el, ca un mesaj de luptă, vrednicia oamenilor din munții Dornelor. Vrednicia lui Ștefan Forfotă, a lui Ilarie Sidoriuc, a lui Ștefan Pop, a lui Avram Grămadă, a lui Toader Pîndelea, a inginerului Constantin Obadă, a tehnicianului Dragoș Maxim, a tuturor căutătorilor de comori, eroi simpli și modești ai luptelor cu adîncurile pămîntului...

Pe vremuri, oamenilor acestora le era rușine să spună ce meserie au... Era o meserie disprețuită, pentru hainele ei ponosite și îmbibate cu colb de minereu. Era o meserie care nu pricopsea pe nimeni. Cîrciumarii își trăgeau obloanele ori de cîte ori vedeau un grup de mineri apropiindu-se de prăvălie...

Astăzi minerii dorneni își poartă cu mîndrie uniformele cu petlițe albastre pe care se încrucișează două ciocane. Meseria lor a devenit un titlu de cinste. Faptele o dovedesc. Au un ortac deputat în Marea Adunare Națională — pe Spiridon Buleu; au ortaci decorați cu „Ordinul Muncii". Și parcă toate aceste izbînzi se reflectă în privirile lor sincere, în înfățișarea lor de cuceritori îndrăzneți, în vorba lor caldă în care tremură parcă fiorul de taină al vechilor căutători de comori, în firea lor dreaptă, hotărîtă pînă la neclintire...

Foștii țărani, care îndrăgesc și astăzi fluierul și coaja de mesteacăn, care șoptesc și astăzi, în ceasurile de lirică odihnă, duioasele versuri ale „Mioriței", stăpînesc marile secrete ale tehnicii moderne. Îi poți auzi vorbind oricînd despre metode și probleme complicate, cu firescul cu care ar vorbi despre vreme ori despre ultimul meci al echipei lor de fotbal...

Acolo sus, în pacea înaltă a munților și pădurilor, civilizația a despicat drumuri nebănuite. În adînc, titanii cei îndărătnici și vicleni — minereul de mangan și rubedeniile lui — se supun îndrăzneților lor învingători. Și carnea lor dură, aspră, cu reflexe de diamant negru, se topește în flăcările furnalelor de la Reșița și Hunedoara, ca, la o vreme, să chiuie năprasnic a voie bună, în trupurile fremătătoare ale tractoarelor care ară pămînturile țării...

— Mergi deseară la bal? — Mai întrebi? Poate lipsi martie din post? O discuție obișnuită, la sfîrșit de săptămînă, între mecanicul Gh. Chiaburu și tovarășul său Gh. Ciobică.

Rembrandt: Lecția de anatomie a profesorului Nicolaes Tulp (1632) – Muzeul din Haga.

Rembrandt

de **PETRU COMARNESCU**

Rembrandt rămîne — și posteritatea îi recunoaște aceasta cu veneraţie și astăzi, la trei veacuri și jumătate de la naşterea sa — o culme a artei plastice universale. El rămîne nu numai creatorul care a cuprins tot ceea ce se făcuse mai vrednic în pictură pînă la el, dar și cel care a deschis inepuizabile căi de expresie și de tehnică artei moderne. Dintre toţi uriașii artei de pînă acum douătrei secole, Rembrandt este acela care s-a oprit cu precădere în viziunile sale plastice asupra omului obișnuit și a vieţii celor mulţi, asupra faptelor adînc omenești și a știut, poate ca nimeni altul, să adîncească și să exprime viaţa sufletească a omului.

Desigur că și Rafael, și mai ales Tizian au înfăţișat caracterul omenesc cu o pătrundere și o varietate uimitoare, că portretele și compoziţiile lui Rubens, Velasquez și Hals, contemporanii săi, aduc o viaţă nespus de concretă și plină de mișcare; dar dintre toţi aceștia, Rembrandt exprimă cu mai multă forţă sentimentele oamenilor obișnuiţi, concentrîndu-și asupra lor toată atenţia.

Dacă mai toţi marii pictori dinaintea lui cultivau cu predilecţie temele mitologice și biblice și portretizau pe regi sau pe marii dregători și nobili, înfăţișînd mai ales atitudinile lor falnice, pline de mîndrie și orgoliu, Rembrandt se opreşte de preferinţă asupra vieţii cotidiene a oamenilor simpli. Și chiar atunci cînd își alege temele din biblie, la el predomină sentimentele adînc omenești și nu o glorificare supranaturală. După cum s-a spus cu o fericită formulă, Rembrandt este acela care, împreună cu Michel-Angelo și Rubens, „a smuls marele mister din domeniul teologic și l-a aşezat în adîncul inimii omeneşti". Acest mister este însăși viaţa, pe care conștiinţa lui Rembrandt caută să o cunoască temeinic și o înfăţișează în feluritele și contradictoriile ei moduri, reflectînd relaţiile dintre oameni, grelele lor încercări, dar și nobilele năzuinţe ce prefac lumea, aducînd mai mult adevăr și omenie.

Rembrandt: Aman implorînd iertarea Esterei – Muzeul de Artă al R.P.R.

Fiu al unui morar și prin mamă nepot de brutar, Rembrandt van Ryn s-a născut la 15 aprilie 1606 la Leyda, un însemnat centru comercial și intelectual al Olandei, care tocmai în anii aceia își relua îmbelșugata activitate, după o îndelungată perioadă de războaie și mai ales după cumplitul asediu ce-l suferise din partea spaniolilor. O sete de viaţă și de cunoaștere stăpînește întreaga Olandă, scăpată de sub tirania spaniolă. Noua republică a Provinciilor-Unite cunoaște în secolul al XVII-lea o mare înflorire. Burghezia, pînă atunci clasă progresistă și care luptase alături de mase împotriva spaniolilor, tinde acum spre o nestăvilită îmbogăţire. În 1608 se înfiinţează Compania Indiilor de vest, o puternică agenţie colonialistă. Trăind în mediul micii burghezii, Rembrandt va cunoaște

Rembrandt: Portret de femeie – Muzeul de Artă al R.P.R.

și chiverniseala la care ajung unii, dar și sărăcia, umilirea și celelalte năpaste, de care au parte alţii.

Părinţii săi au căutat să-i asigure un trai mai lesnicios, dar cursurile Universităţii din Leyda îl atrag mai puţin decît pictura, astfel că în cele din urmă ei admit ca fiul să-și urmeze vocaţia. Învaţă la Leyda cu pictorul Iacob van Swanenburch, un artist mediocru, care însă studiase și în Italia, unde își însușise unele cunoștinţe mai largi. Profesorul, uimit de grabnicele progrese ale elevului, îl sfătuiește să plece la Amsterdam, unde exista un mediu artistic mai dezvoltat. Acolo Rembrandt urmează pictura cu un maestru renumit pe vremea aceea

și tot italienizant, Pieter Lastman, dar după șase luni se înapoiază în orașul natal, pentru a studia și practica singur arta căreia i se dedicase.

Tînărul Rembrandt muncește din răsputeri. „El nu înceta să lucreze în casa părinților săi atîta vreme cît dura ziua" — amintește unul dintre biografii săi. Dar el nu-și dobîndește neîntrecutul meșteșug numai prin diferitele procedee tehnice pe care le încearcă, ci în primul rînd prin observația directă și statornică a vieții din preajmă. Se observă pe sine, își studiază fizionomia și expresiile sentimentelor, studiază chipurile părinților, (căci cu portrete și autoportrete își începe activitatea de pictor), iar cînd purcede la construirea unor compoziții din episoadele biblice, tot atitudinile și sentimentele celor din preajmă îi slujesc ca modele și surse de inspirație. El colindă cartierele sărace ale Leydei și mai apoi ale Amsterdamului (unde

Rembrandt: Cerșetori la ușa casei (1648).

se stabilește în 1631), observînd puzderia de bătrîni și bătrîne, încovoiați de ani și de suferințe și cu fețe zbîrcite, ce exprimă dramatica lor existență. De asemenea, este atent la orice fapt de viață și nu se sfiește să descrie aspectul unei măcelării, să picteze o vită despicată sau un cadavru adus pentru disecție.

Cunoașterea vieții materiale, a sentimentelor omului prin expresiile chipului său ori prin atitudinile trupului, îl preocupă mereu în acea epocă în care știința începe să capete un mare avînt. Nu-l interesează frumusețea în sine, nu caută oameni chipeși sau nuduri desăvîrșite, ci, dimpotrivă, pictează și desenează ceea ce este interesant în realitatea înconjurătoare. Este drept că uneori înfrumusețează modelele sale, conferind celor pe care îi simpatizează o frumusețe spirituală, iar celor care se lăudau în bine — femei grase, burghezi căpătuiți, oameni mătăhăloși — fără a le schimba înfățișarea, le adaugă podoabe, mai ales giuvaeruri, și îi îmbracă în stofe rare, cu minunate reflexe coloristice.

Viziunea sa capătă, fie în scenele de interior, fie în portrete și peisaje, acel colorit auriu, acele reflexe solare, care se explică în parte și prin caracterul specific peisajului olandez. Țară luminoasă și totodată încețoșată, cu vînturi puternice ce alungă norii și pun în mișcare morile, Olanda își transfigurează mereu priveliștile, iar obiectele, chipurile, încăperile, capătă nespuse daruri de vibrație cromatică. Rembrandt știa să vadă toate acestea cu ochi de artist. Și dacă ținem seama că el punea în orișice pictură sau desen nu numai rîvna de meșteșugar, dar și puternicele-i sentimente, înțelegem de ce numeroasele autoportrete sau portrete ale acelorași personaje (părinții, soția sa Saskia și, după moartea acesteia, Hendrickje Stoffels sau fiul său Titus) apar mereu alt fel, dar la fel de expresivi, uluindu-ne cît de variat știa să vadă Rembrandt, cum se pricepea să compună o imagine, nerepetîndu-se niciodată (ori de cîte ori s-ar fi slujit de același model) și, lucru vrednic de neuitare, nerămînînd mai niciodată la expresiile de suprafață, ci, dimpotrivă, oglindind, prin precisele amănunte individuale, caracterul omului sau situația lui, ridicîndu-se prin precisele amănunte individuale la tipicul nepieritor.

Tocmai acest dar unic de a sezisa realul mai adînc și mai nuanțat decît ceilalți — redînd mai viu și mai caracteristic oamenii decît se știu ei înșiși — i-a adus gloria și apoi prăbușirea. I se comandau portrete individuale și în grup de către numeroșii potentați sau de diferitele bresle, instituții și asociații — și faima îi ajunsese mare. Dar cînd garda civică din Amsterdam, condusă de căpitanul Banning Cocq, îi comandă un portret colectiv, așa cum se obișnuia pe atunci, pentru a împodobi sala de adunări a companiei, și Rembrandt nu înțelege a înfățișa pe membrii companiei în mod uniform și convențional, faima îi dispare și pictorul începe să cunoască lipsurile și apoi mizeria. Vestitul tablou „Rondul de noapte" (1642) grupează pe membrii companiei civice în momentul cînd își iau armele și dacă personajele din centru apar distinct, cu însușirile caracteristice, restul sînt mai mult sugerate în atmosfera aceea clar-obscură, cu bogate culori care radiază din umbrele adînci. Tabloul — care dovedește marile însușiri compoziționale ale pictorului și este una din capodoperele sale, alături de „Lecția de anatomie" (1632), „Sindicii postăvarilor" (1661), „Întoarcerea fiului risipitor" (1669) și de portretele dintre care nu putem uita „Omul cu turban" — nu a plăcut și comenzile de portrete au scăzut. Deși lucrează cu mai mare rîvnă încă, în 1656 este declarat falit și ultimii treisprezece ani Rembrandt și-i petrece în mari lipsuri, creînd mai departe capodoperele ce sînt astăzi fala marilor muzee ale lumii. A murit la 4 octombrie 1669.

Muzeul de Artă al R.P.R. posedă — printre altele — o reprezentativă lucrare a lui Rembrandt „Aman implorînd iertarea Esterei", care poate fi văzută și în reproducerea alăturată. Este vorba de Aman, favoritul și sfetnicul regelui Persiei, care a vrut să nimicească pe evrei, dar regina Estera, prevenită de unchiul ei Mordechai, l-a împiedicat. Dizgrațiat, Aman a fost spînzurat. Compoziția, în care psihologia personajelor este deosebit de adîncită — îndurerata Estera stînd în cumpănă, dacă să ierte sau nu pe Aman, acum supus în fața ei — înfățișează acest

Rembrandt: Peisaj cu cele 3 colibe. →

Rembrandt: Autoportret (1655) - Muzeul din Berlin.

întens moment dramatic, printr-un amestec de aur și umbre, care potențează dramatismul, exprimînd și prin colorit, ca și prin psihologie, soarta personajelor, conflictul ajuns acum la deznodămînt. Pe cînd rochia Esterei este numai soare, ca întreaga ei ființă, împrejurul lui Aman plutesc doar umbrele și siluetele ostașilor din fund.

Lucrată în ultimii ani ai vieții, această capodoperă arată adîncimea viziunii pictorului, înnoirea pe care a adus-o el picturii mai ales prin clarobscurul, adică prin îmbinarea dintre lumină și umbră. La el, lumina și umbra nu mai sînt mijloace artificiale de [illegible] în relief anumite porțiuni din tablou, ci fac parte din conținutul viziunii sale, din înțelegerea vieții, ca o luptă între bine și rău, ca o confesiune a propriilor sale frămîntări.

Sărbătorirea inițiată în întreaga lume de Consiliul Mondial al Păcii, cu prilejul împlinirii a 350 ani de la nașterea lui Rembrandt, cinstește cu neasemuită prețuire memoria și prețioasa moștenire lăsată culturii mondiale de către acest titan al plasticii.

AMFORE MODERNE

Desigur, în călătoriile dv. cu trenul, poposind într-o staţie sau alta, aţi văzut unele vagoane cu o încărcătură ciudată. Pe platformele lor erau aşezate nişte oale uriaşe, de culoare roşie-brună, care v-au atîţat nu numai curiozitatea, ci şi fantezia. V-aţi gîndit, poate, la vestitele amfore în care străvechii locuitori ai Eladei îşi păstrau grînele şi mierea. Şi, desigur, v-aţi întrebat la ce foloseau. Doar nu vă puteaţi închipui că aceste vase de proporţii neobişnuite, înalte cît un om şi burduhănoase cît o budană, luaseră locul vagoanelor cerealiere şi cisternelor moderne! Atunci?...

Un inginer chimist v-ar fi dat uşor lămuririle necesare. El v-ar fi spus că oalele uriaşe pe care le-aţi observat erau făcute din gresie şi serveau la transportul acizilor. Şi dacă presupunem că, din întîmplare, inginerul ar fi lucrat la combinatul chimic nr. 2, atunci sîntem siguri că nu s-ar fi limitat la acest răspuns laconic, ci v-ar fi povestit o întreagă istorie.

V-ar fi rugat mai întîi să-l însoţiţi într-o călătorie imaginară, într-un loc unde se înfruntau pe viaţă şi pe moarte doi duşmani neîmpăcaţi: acizii şi metalele. Acolo v-ar fi izbit în primul rînd faptul că de pe cîmpul de luptă se ridica un fum des şi înecăcios, ceea ce dovedea că încleştarea dintre tabere era într-adevăr crîncenă...

Gresia a pus capăt acestei lupte inegale. Ea s-a ridicat în calea acizilor asemeni unui baraj imens şi masiv, de pereţii căruia ei se lovesc neputincioşi. Acizii au fost siliţi să-şi retragă ghearele şi dinţii cu care se obişnuiseră să se arunce asupra duşmanului şi să-l devoreze încet, încet, pînă la pieire. Această rezistenţă la acţiunea acizilor şi a altor agenţi chimici i-a atras şi denumirea curentă de gresie antiacidă, dezvăluind dintr-o dată calitatea ei esenţială.

Însoţindu-l mai departe pe inginer aţi ajunge într-o fabrică chimică, poate chiar la combinatul nr. 2. Aci aţi afla ce folosinţă largă şi variată o au produsele ceramice din gresie antiacidă...

În multe secţii, culoarele pe care le-am străbătut erau pavate cu plăci de gresie. Numeroase bazine, conducte, tuburi, vase, robineţi, excavatoare, pompe — o gamă nesfîrşită de instalaţii şi piese fabricate din gresie!

Ieşind în curtea combinatului te pomeneşti deodată faţă în faţă cu un „Turn din Pisa", construit în întregime din gresie. Înălţimea lui şi mai ales gîndul la materialul din care a fost făcut, v-au determinat să puneţi o întrebare: oare nu se va prăbuşi? Nu, turnul din gresie va rezista la fel ca unul din fontă.

Gresia vi se înfăţişează tot mai mult ca un material suplu şi maleabil care ia formele cele mai curioase. Vă uimeşte mai ales prezenţa ei atît de răspîndită în industria chimică. De aceea vă şi aplecaţi urechea, cînd inginerul-şef începe să vă povestească cum s-a născut, acum cîţiva ani, gresia romînească.

Clipa aceasta, a creării pentru prima oară în ţara noastră a gresiei antiacide, din păcate nu a fost imortalizată de nici un fotograf, de nici un operator de film. Totuşi, ea trăieşte în inimile multor oameni şi în primul rînd ale acelora care lucrează în sectorul industriei chimice. Numai aceştia din urmă au putut simţi întreaga semnificaţie a faptului, cu toate că el nu marca nici o descoperire epocală şi nici măcar o descoperire.

Produse de gresie se fabricau de zeci de ani. Totuşi, în vechea Romînie posibilitatea realizării lor era exclusă cu brutalitate. Specialiştii şi reprezentanţii concernelor chimice străine referau în toate rapoartele:

— Vă lipsesc cadre... Nu aveţi materii prime şi utilaje...

Şi iată că, în anii primului cincinal, cu propriile noastre forţe, am început fabricaţia produselor de gresie. Micul grup de maiştri ceramieri care au pornit la această treabă au în firea lor ceva din eroismul oamenilor gata să înfrunte orice pentru dreptatea cauzei lor. Poate că această trăsătură comună i-a unit pe Ion Albu, Mircea Corpodean şi Trofim Bumbaş. Toţi au pornit la realizarea gresiei antiacide fără a se baza pe un contingent de cadre bine calificate, fără vreun utilaj special, fără o documentaţie completă.

Doi ani şi mai bine au durat încercările lor. Se întîmpla de multe ori ca în poveste: ceea ce clădeau ziua, noaptea se năruia. Dar firea „de oţel" a celor trei maiştri rezista acestor eşecuri. În mîinile lor gresia devenise o materie vie. Pentru a lucra cu această materie ei ştiau că trebuie să facă o distincţie clară între o unitate chimică şi, de pildă, una metalurgică.

Strunjirea fierului cere o mare atenţie; un milimetru mai mult sau mai puţin poate duce la rebutarea unei piese de sute de kilograme. În industria chimică, însă, procesele au loc, de cele mai multe ori, departe de ochiul nostru, în intimitatea materiei. Gresia trebuie să ţină seamă de multiplele reacţii ale acizilor şi gazelor. Cei trei maiştri nu ignorau acest fapt şi de aceea lucrul lor părea multora exagerat de migălos.

Cînd primele piese au ieşit din mîinile lor, Albu, Corpodean şi Bumbaş au întrezărit ceea ce de mult intrase în planurile ministerului: o fabrică de gresie! Un singur lucru n-a întrezărit nici unul: că ei, trei maiştri, care au fost întotdeauna nişte oameni anonimi, vor primi din partea guvernului înalta distincţie de laureaţi ai Premiului de Stat.

Aceasta s-a petrecut în anul 1952, în acelaşi an în care, într-un ritm impetuos, se înălţa noua fabrică a combinatului chimic nr. 2. Chiar pe locul unde s-au desfăşurat experienţele lor, cu un aparataj rudimentar, cu cuptoare improvizate şi uscătorii în... aer liber, pe acest loc a fost construită o unitate modernă, înzestrată cu utilaj tehnic înaintat.

Pătrunzînd în interiorul acestei fabrici, întîlnind cu privirea mulţimea produselor de gresie, ne revine din nou în minte imaginea străvechilor amfore. Cuptoarele ateniene de ars ceramica, care îşi cuceriseră o mare faimă la vremea lor, ar părea nişte bieţi pitici pe lîngă cuptorul-tunel de aci, uriaşul care numai în lungime măsoară aproape 100 de metri.

Dar la fabrica de gresie te impresionează nu numai tehnica avansată, nu numai proporţiile şi complexitatea neobişnuită a produselor antiacide. Impresionant este şi gradul de specializare a cadrelor. Fabrica a produs nu numai gresie: ea — dacă ne putem permite expresia — a produs şi oameni calificaţi. Petre Zăgăreanu, Nicolae Matache, Dumitru Stroe au fost muncitori. Acum sînt maiştri. Olga Oltean, Iuliana Huniady au fost şi ele muncitoare. Acum sînt maiştri. Aceşti oameni au învăţat să preseze gresia cum presezi tabla, s-o fasoneze cum fasonezi lemnul, s-o sudeze cum sudezi oţelul, s-o toarne cum torni fonta şi s-o modeleze cum modelezi sticla. Aci, după cum se vede, calificarea nu mai e o cerinţă obişnuită; aci se impune — nu se poate alt fel — un nivel profesional înalt.

Tehnologia produselor antiacide cuprinde operaţii şi procese specifice unor sectoare industriale cu totul diferite. Camera de pregătire a materiilor prime îţi face impresia unui mare laborator farmaceutic. Se lucrează după reţete. Răspunderea muncitorului este tot atît de mare, dacă nu mai mare chiar decît a unui farmacist care prepară medicamentul pentru un bolnav. O greşeală cît de simplă în dozarea materiilor şi în amestecul lor poate avea urmări grave. Imaginaţi-vă ce s-ar întîmpla dacă un vas de gresie de 1000 de litri ar crăpa şi acizii s-ar revărsa peste oameni, sau dacă o conductă ar respira gaze otrăvitoare!...

S-ar putea ca mîine să se treacă la un alt tip de produse. În industria chimică, mai mult ca în alte sectoare, schimbările se petrec într-o asemenea alură, încît trebuie să faci eforturi pentru a le ţine pasul. Nici maistrul Ion Albu, nici tînărul Petre Zăgăreanu nu vor ca aceste schimbări să-i găsească nepregătiţi. Ei îşi consacră o parte din timpul lor studierii celor mai noi procedee tehnologice elaborate în specialitatea lor. Aceasta le-o cer şi noile sarcini ale fabricii.

În anii care au trecut fabrica de gresie a dat zeci de mii de tone de piese. Dacă am face o mică socoteală, am vedea că plăcile antiacide produse într-un an ar ajunge la pavarea unui teren de 100.000 m. p. sau că producţia anuală a unui sortiment de conducte ar putea servi la întocmirea unei reţele de distribuţie într-un oraş cu 20.000 de locuitori. Cît priveşte inelele „raşig" (necesare turnurilor de reacţie) fabricate într-un singur an, ele ar fi suficiente pentru a umple un rezervor gigantic de 100 metri. Am dat numai cîteva cifre, dar cît de cuprinzătoare este lista produselor ceramice antiacide!

Muncitorii fabricii de gresie nr. 2 ne-au sfătuit să căutăm de pe acum, pentru anii care vin, alte cifre de comparaţie. Cele date de noi au şi început să fie depăşite o dată cu intrarea în al doilea cincinal. De asemenea, ni s-a spus să nu ne mirăm dacă ne vom întîlni cu „uriaşi" (aşa sînt numite vasele de gresie de 1000 litri) şi mai uriaşi. Deocamdată se vorbeşte de vase de 2000 de litri. Dar cine poate şti ce ne rezervă viitorul. Anticii făurari de amfore nu au visat niciînd proporţiile vaselor de gresie produse în zilele noastre!

I. GODEANU

ALECSANDRI DESPRE MISIUNEA SCRIITORULUI

Eminescu îl numea pe Vasile Alecsandri „acel rege-al poeziei, veşnic tînăr şi ferice".

Alecsandri a răspuns acestei frumoase gratulări prin poezia „Unor critici" (1888), scriind despre Eminescu:

E unul care cîntă mai dulce decît mine?
Cu atît mai bine ţării şi lui cu atît mai bine!
Apuce înainte s-ajungă cît de sus
La răsăritu-i falnic se închină-al meu apus!

Părerea lui Alecsandri despre Eminescu nu se confundă cu părerea sa despre „Junimea". Iată ce scria el într-o scrisoare adresată lui Iacob Negruzzi, secretarul de redacţie al „Convorbirilor Literare":

„Ai dreptate de a te plînge de puţinul concurs ce-ţi dă „Junimea" pentru susţinerea foii „Convorbirilor". Fenomenul e curios şi demn de observat. Cum? O societate romînească de oameni inteligenţi, profesori, jurişti, poeţi etc., se adună regulat în fiecare săptămînă, fumează, ia dulceţi, bea ceai sau café cu lapte, critică orice product intelectual cu destulă justeţe adesea şi totdeauna cu puţină indulgenţă... şi ce produce? Să examinăm tabla de materii a anului: cîteva poezioare de amor, tot de amor şi iar de amor! Cîteva traduceri din poeţi francezi şi germani... cîteva articole de critică şi iar critică şi tot critică... Iată tot! Iată productul unui an întreg de mişcare literară..." (Mircești, 12 martie 1874).

Chiar dacă uneori Alecsandri, influenţat de nefasta ideologie a claselor dominante, s-a manifestat prin unele atitudini conformiste, el rămîne, aşa cum se observă în scrisoarea citată, un pasionat îndrumător al literaturii pe un drum progresist.

Concepţia sa despre literatură sună ca o chemare a unui om de azi: „Poporul, dar, este izvorul celor mai poetice creaţii, celor mai nepieritoare opere şi poeţii mari nu sînt decît revelatorii măeştri ai poeziei populare concentrate în sînul lor".

Bardul de la Mircești îl concepe pe scriitor încadrat perfect în epoca sa, oglindind în mod realist viaţa societăţii în care trăieşte. În studiul introductiv cu care însoţeşte operele complete ale lui Costache Negruzzi, în 1872, Alecsandri scria:

„Pentru a judeca şi a preţui meritul unui autor, trebuie să cunoaştem bine timpul în care el a scris, gradul de cultură a limbii în care el a fost îndemnat să scrie şi dificultăţile de tot soiul prin care geniul său şi-a făcut drum pentru ca să iasă la lumină... Nu se cuvine oare cunună de lauri acelui care a inventat şi perfecţionat instrumentele armoniei, nu se cuvine un respect plin de recunoştinţă curajosului pionier, care a străbătut pădurile sălbatice şi a pregătit pămîntul pentru holdele viitorului?"

Scrise acum 83 de ani, rîndurile de mai sus îl definesc în primul rînd pe Alecsandri, care a fost într-adevăr un „pionier curajos" şi care „a pregătit pămîntul pentru holdele viitorului". Scriitorii de azi văd în bardul de la Mircești un înaintaş şi un îndrumător.

Catalogat de unii critici burghezi ca autor al unei „literaturi de ocazie", azi, poetul Vasile Alecsandri — de la a cărui naştere se împlinesc 135 de ani — este prezentat maselor în adevărata sa valoare, iar locul său în literatura noastră este al unui mare creator realist.

Emil MANU

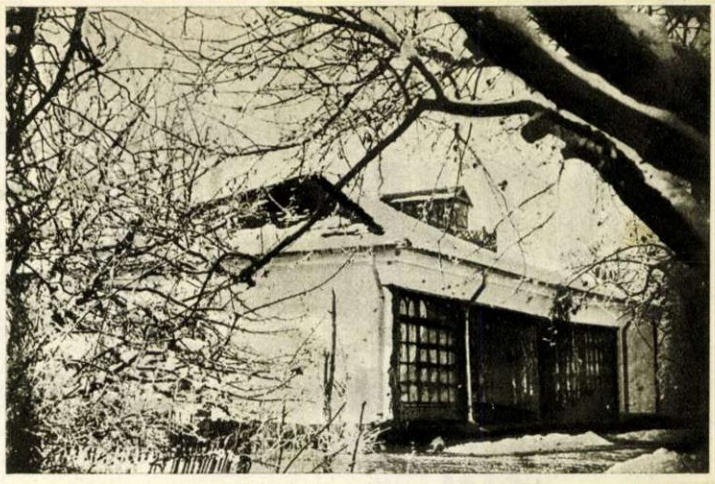

Mircești: Casa poetului Vasile Alecsandri.

MARIA ARSENE: „UN TOVARĂŞ VINE ASTĂ-SEARĂ"

Proza lui Maria Arsene — pe numele lui complet Arthur Maria Arsene — are ceva din problematica operei lui Alexandru Sahia. Fenomenul nu trebuie să ni se pară de loc întîmplător. El vorbeşte, o dată mai mult, de uriaşa şi fertila influenţă pe care activitatea lui Sahia a exercitat-o asupra scriitorilor şi gazetarilor tineri din vremea aceea, legaţi prin toate fibrele lor de cauza clasei muncitoare. Numeroase din schiţele şi povestirile adunate de Maria Arsene în recent apărutul volum „*Un tovarăş vine astă-seară*", au văzut lumina tiparului sau au fost difuzate, după cum ne informează nota ce prefaţează cartea, „*în anii de dictatură din preajma şi în timpul celui de al doilea război mondial*", deci într-o epocă în care problemele ridicate anterior de Sahia deveniseră, prin caracterul lor stringent, de o actualitate şi mai pronunţată.

Sînt schiţe şi povestiri menite să prezinte cititorului fie viaţa de mizerie a proletariatului şi a tuturor oamenilor muncii din ţara noastră, în anii opresiunilor burghezo-moşiereşti, fie lupta dusă de comuniştii împotriva dictaturii fasciste, fie chipuri recoltate din bogata faună a exploatatorilor şi a paraziţilor vremii. Fiecare schiţă sau povestire tinde să contureze fizionomia unuia sau altuia dintre reprezentanţii tipici ai claselor din anii aceia. Firește, şi atitudinea scriitorului capătă neîncetat alte reflexe emoţionale, în funcţie de caracterul moral, social sau politic al eroilor. Nu e vorba, în genere, de simpatia sau antipatia afişată ostentativ sau prin declaraţii formale, gratuite în esenţa şi efectul lor. Atitudinea trăieşte, cele mai adesea, în însăşi viziunea de ansamblu a autorului. Potrivit întîmplării alese drept subiect şi personajelor ce ajung să se definească în cursul evenimentelor, Maria Arsene e cînd liric, bonom, duios, cînd revoltat, sarcastic, ironic. Unele personaje sînt desenate, astfel, în culori calde, scriitorul mărturisindu-şi şi în felul acesta adeziunea la cauza celor mulţi („*Fetiţa*", „*Hamalul numărul 642*", „*Moş Bercu*", „*Un tovarăş vine astă-seară*"); altele, cele recrutate din lumea „paraziţilor" — a parveniţilor, a copoilor siguranţei, a afaceriştilor — sînt pictate în culori ce vădesc cu prisosinţă punctul de vedere critic al lui Maria Arsene („*Nenea directorul*", „*Doi miniştri*", „*În tren*" etc). Fiecare dintre tipurile ce ne sînt prezentate constituie, prin felul său de a fi şi de a se purta, o icoană caracteristică clasei sau categoriei sociale din care face parte. În sensul acesta, volumul editat de E.S.P.L.A. constituie un veritabil document literar al epocii pe care scriitorul a năzuit să o reflecte artistic în scrierile sale.

Ce-i drept, nu toate schiţele şi povestirile incluse în cartea ce o prezentăm cititorilor noştri sînt la acelaşi nivel de realizare. Unele dovedesc mai puţină artă componistică, sfîrşindu-se prea devreme, fără să exploateze artistic, în măsura cuvenită, resursele oferite de anecdotica şi tipurile alese de scriitor („*Molimă la Gălbinaşi*"); altele păcătuiesc printr-o oarecare atracţie spre logoree a autorului, prelungind, prea puţin în forme inedite, situaţii deja prezentate („*Nenea directorul*"); unele sînt prea difuze, preferînd diluarea, în locul concentrării („*Doi miniştri*", „*Un tovarăş vine astă-seară*"); altele sînt redactate oarecum stîngaci („*Lăutarul*"). În ciuda acestor slăbiciuni, ţinînd în genere de meşteşug (unele explicate şi prin condiţiile în care au fost redactate, publicate şi difuzate la vremea lor aceste lucrări), schiţele şi povestirile izbutesc să atragă atenţia cititorului, uneori prin noutatea lor, şi cel mai adesea prin tipurile zugrăvite.

O menţiune deosebită merită schiţele „*Fetiţa*" şi „*Moş Bercu*", două calde şi emoţionante elogii aduse omului simplu, exploatat şi asuprit de oligarhia burghezo-moşierească sau îngenunchiat dar nu înfrînt de strîmbătatea legiuirilor economico-sociale ale regimului profascist. Recomandabile sînt, prin problematica lor — asemănătoare aceleia a lui Sahia — şi schiţele „*Hamalul numărul 642*" şi „*Afrodita*", imagini îndrăzneţe — pentru anii aceia — ale vieţii şi luptei clasei muncitoare din patria noastră.

Năzuind să ne ofere cîteva aspecte şi tipuri desprinse din realitatea socială, prea puţin zugrăvită pînă acum în literatura noastră, a Romîniei de la finele deceniului al patrulea, Maria Arsene a izbutit să dea cititorilor săi o carte folositoare, instructivă prin problematica şi sensurile ei.

Aurel MARTIN

IAZUL Crocodililor

de Bhabani BHATTACHARYA
scriitor indian

Ilustrație de N. POPESCU

Schița pe care o publicăm în aceste pagini am primit-o însoțită de următoarele rînduri ale autorului ei:

„Gadhuli" Bezonbogh
Nagpur-India 3/4/1956

Către revista „Flacăra"
București—Piața Scînteii, 1

Domnule redactor,

Sînt un scriitor indian. Romanul meu „So many hungers" va fi publicat în traducere românească de către Editura de Stat sub titlul „Foamete în Bengal". (Acest roman a și apărut de curînd — N.R.).

Eu scriu nuvele și schițe. Editura de Stat mi-a dat adresa dv. pentru a putea să vă scriu. Alăturez o schiță intitulată „Iazul Crocodililor". Sper că această schiță va interesa pe cititorii dv. Voi fi fericit să vă trimit și alte povestiri.

Vă va interesa, desigur, să știți că operele mele literare au fost traduse în următoarele limbi străine: rusă, poloneză, germană, franceză, italiană, daneză, suedeză, finlandeză, cehă, slovacă, bulgară și chineză.

Voi aștepta cu plăcere răspunsul dv.

Cu salutări cordiale,
Bhabani Bhattacharya.

★

Totul era pregătit pentru lupta decisivă. Atmosfera era încordată la culme. Nicicînd în istorie nu fusese o asemenea dezbinare în sînul populației din Begula (așa se numește satul nostru din Bengal) și toată încordarea asta trebuia neapărat să ducă la o ciocnire. Ciocnire de concepții, urmată curînd de o ciocnire de patimi. Bolovanul care secole de-arîndul zăcuse acoperit de mușchi, fusese urnit din loc și rîmele, dînd de lumina soarelui și de aer, începuseră să se zvîrcolească desperate.

Iazul zeului Siva, căruia în mod obișnuit i se spune *Iazul Crocodililor*, a fost în același timp cîmpul de luptă și simbolul conflictului ce se dezlănțuise. Iazul se află chiar în inima satului, în poiana brahmanilor, în fața străvechiului templu. Era cel mai mare dintre toate iazurile din Begula și se povestea că odată cu ani și ani în urmă, cînd rîul Megmala se revărsase, o namilă de crocodil, înnegrit de vremuri, se arătase la suprafața apelor vijelioase, înotînd pe rîu în sus; dînd cu ochii de lăcașul sfînt, dihania cîrmise și o luase drept spre porțile deschise ale templului. Și, cu toate că după aceea apele scăzuseră, crocodilul rămăsese acolo în iaz. Preotul templului se jura că noapte de noapte, cînd satul era cufundat în somn, bătrînul crocodil ieșea afară, pe mal, străbătea pajiștea presărată cu copaci și îndreptîndu-se spre statuia de piatră a zeului, se oprea în fața ei nemișcat, cu ochii închiși, înălțînd rugăciuni divinității. Prezența acestui credincios al zeului Siva — care într-o viață anterioară fusese pesemne un brahman osîndit pentru păcatele sale să trăiască sub înfățișarea unei fioroase jivine — sfințea iazul. Și, desigur, nu era o întîmplare faptul că, din senin, la suprafața apei înfloriseră, cine știe cum, o puzderie de zambile smălțate, cu frunze groase verzui, care, împletindu-se, urziseră în scurtă vreme un covor deasupra apei, din mal în mal. Nimeni nu se mai încumeta să se scalde în iaz, ca să nu-l tulbure pe cuviosul brahman în reculegerea sa. Cu trecerea vremii, malurile lutoase s-au surpat și apa stătătoare, prelingîndu-se prin crăpături, a format o mlaștină unde s-au prăsit cu duiumul țînțarii. Nici că se putea un focar mai straşnic de malarie.

Harindra, activist social din capitala unui district, tovarășul nostru respectat, a încercat să stea de vorbă cu preotul templului. Iazul trebuia neapărat curățat, malurile adîncite și consolidate, iar zambilele smulse. În felul acesta trebuia pornită campania pentru izbăvirea satului de urgia malariei.

— Ce nesocotință! — strigă preotul, mirat și mîniat totodată. Să-l tulburăm pe cuviosul ce sălășluiește acolo sub chipul unei ființe necruțătoare? Să tulburăm cu silnicie liniștea sfîntului lăcaș?!

Preotul era un bărbat zdravăn, cu barbă albă. Pe fruntea lui strălucea, încondeiată cu roșu, o furcă cu trei dinți, semnul zeului Siva.

Harindra zîmbi cu îngăduință.

— Unchiule, zise el, crezi oare cu tot dinadinsul că mi-am ieșit din minți?

BERNA-DELHI VIA... BUCUREȘTI

Cetățenii elvețieni Pierre Franz, industriaș din La Chaux de Fonds, și Jean Buhler, ziarist, au pornit într-o lungă excursie cu mașina, din Elveția pînă în India. Excursia durează aproximativ opt luni. Itinerariul a cuprins și patria noastră, în care au făcut un popas de două săptămîni, vizitînd Bucureștiul și cîteva regiuni pitorești ale țării.

Iată-i pe cei doi turiști în fața Ateneului R.P.R. Lîngă „Citroen"-ul cu care călătoresc, ei studiază itinerariul pe care-l vor străbate din Bulgaria și de aci — trecînd prin Turcia europeană — spre țările Asiei.

LABORATOR

Pentru exploatarea rațională a extragerii din zăcăminte a unor cantități cît mai mari de țiței, la laboratorul central de cercetări științifice din Cîmpina, al Ministerului Industriei Petrolului, se fac cercetări permanente.

În fotografie: la autoclava de expansiune se analizează comportarea probelor de țiței în condiții de zăcămînt.

Fotografie de I. Vermont-Ploești

ÎN „CREȘA" VIȚEILOR

N-au de gînd să se muște — ci mai curînd se salută...

La G.A.S. din Dealul Mare, raionul Stalin, viței de rasă se bucură de o îngrijire specială în „creșa" ce le-a fost amenajată.

Preotul îl privi bănuitor, temîndu-se să nu cadă cumva într-o capcană. Nu prea avea el încredere în tînărul Harindra.

— Îl vom sălăşlui pe cucernicul nostru părinte Crocodilul într-un alt lăcaş unde o să trăiască mult mai fericit. O să aibă slugi să-i poarte de grijă şi să-i dea de mîncare hălci întregi de carne de capră.

— O Siva, Siva! — se indignă preotul, luîndu-l martor pe zeu. — Carne de capră! Bine, dar el se închină unui zeu schivnic! Harindra, fiule, eşti năuc! Sufletul tău a căzut în mrejele rătăcirii!

Se opri o clipă şi, încercat de curiozitate, întrebă ceva mai domol:

— Şi unde e lăcaşul ăsta? Spune!

— Ascultă-mă, unchiule, şi nu te supăra. O să luăm făptura asta preacuvioasă şi o s-o ducem în grădina zoologică din Calcutta, unde o să domnească peste un iaz întreg cu o mulţime de neamuri de-ale lui şi acolo o să poată pomeni slobod numele sfînt al lui Siva şi o să-i aducă şi pe semenii săi la credinţă.

— Siva! Siva! se schimonosi preotul îngrozit. Piei de aci, Harindra! Şi să nu te mai prind că te încumeţi să pîngăreşti cu suflarea ta spurcată curtea templului nostru! Afară!

— Ascultă-mă, unchiule!...

— Siva! Siva! — şi preotul îşi atinse cu mîna smocul de păr din creştetul capului, semn al harului său, ca şi cum ar fi căutat să-şi împrospăteze forţele. Apoi se întoarse şi se îndepărtă cu paşi apăsaţi.

Harindra ne împărtăşi atunci planul său. Ne vom strînge cu toţii într-o noapte, spre revărsatul zorilor, în faţa templului, înarmaţi cu sape şi lopeţi şi vom porni ofensiva împotriva zambilelor din iaz. Muncind fără preget, pînă ce preotul să prindă de veste, noi vom fi şi dovedit o bună parte din treabă. Fără îndoială că el va începe să strige ca scos din sărite şi va blestema, chemînd trăsnetul din cer asupra capetelor noastre, dar noi ne vom vedea mai departe de lucru fără să crîcnim. Atunci preotul va da o fugă în sat după ajutor. Noi vom roboti înainte, sîrguincioşi, fără să recurgem în nici un caz la forţă, pînă ne vor sili să plecăm. Lăsăm apoi să mai treacă un timp, vom da iarăşi un asalt, tot aşa pe nepusă masă, pînă ce iazul va fi izbăvit de ierburile ce-l ţin încătuşat. Pentru a pune în aplicare planul acesta, trebuie să facem rost de o barcă nu prea mare, pe care o putem împrumuta de la pescari. Bătrînul crocodil e primejdios, însă noi o să-l gonim cu pari şi cu prăjini.

— Ce-o să se întîmple însă dacă preotul va cere ocrotirea legii, învinovăţindu-ne că am încălcat un pămînt ce nu-i al nostru? — întrebă cineva îngrijorat.

— Ar fi minunat. Nici nu s-ar putea o reclamă mai bună! Toată Bengalia va vorbi despre campania noastră! Numai dacă preotul s-ar ţine dîrz. N-are decît să ne amendeze sau chiar să ne închidă, căci tot noi vom izbîndi pînă la urmă. E limpede ca lumina zilei: noi nu dorim nimic altceva decît să îmbunătăţim condiţiile sanitare ale satului şi, stîrpind malaria ce bîntuie prin părţile noastre, să salvăm mii şi mii de vieţi omeneşti. Singura piedică ce ne stă în cale este un fals sentiment religios, în numele căruia preotul vrea să ne pună beţe în roate. Trebuie să-l dăm în vileag ca pe un duşman al poporului.

Ziua sorocită prăpădului zambilelor din iaz se apropia. Totul era pregătit din vreme, dar printr-o ciudată întîmplare lucrurile luară o altă întorsătură şi nu mai fu nevoie să facem nimic.

Într-o seară, bătrînul preot o porni prin sat, din uşă în uşă, întrebînd:

— Fiule, nu l-ai văzut cumva pe Bistu al meu? A lipsit toată ziua de acasă. Se înnoptează şi nici pînă acum n-a venit.

Nimeni nu-l văzuse însă pe nepoţelul preotului, un băieţaş de 6 ani.

Şi pe măsură ce preotul, tîrîndu-şi picioarele, se apropia de marginea satului, cuvintele pe care le rostea se schimbau într-un geamăt de durere pornit din adîncul inimii. Fiica sa venise să şadă la el pentru o lună. Ce curaj mai avea el acum să privească în ochii ei, dacă Bistu se pierduse, pierisě fără urmă?

Cînd bătrînul se întoarse acasă singur, strigătul nefericitei mame îl făcu să se cutremure.

— O, iazul e, tată, iazul! El mi l-a înghiţit pe Bistu!

Iazul! Nu mai încăpea nici o îndoială. Preotul simţi că i se taie picioarele şi îşi acoperi faţa cu mîinile. Nu mai era nimic de făcut.

Vestea asta ridică tot satul în picioare. Harindra o aflase şi el şi se puse ndată în mişcare. O jumătate de oră mai tîrziu bărcuţa lui cu două vîsle luneca pe apă, în timp ce prietenii săi, împreună cu alţi oameni din sat, se apucaseră să smulgă zambilele ale căror rădăcini adînci ţineau pesemne strîns înlănţuit trupul copilului. Pe iaz ardeau zeci de făclii, din fiecare curte se adusese un felinar şi nenumărate lumini se răsfrîngeau în apa întunecată. Harindra venise cu o lanternă electrică. În timp ce sute de mîini dădeau atacul împotriva zambilelor, nişte năvoade mari pescăreşti măturau de la un capăt la altul adîncul iazului.

Bătrînul preot se închisese în templu, înălţînd rugăciuni zeului de piatră.

Biata mamă zăcea ghemuită în noroi şi bocea.

— Bistu, odorul mamii odor, giuvaerul cel mai frumos dintre toate giuvaerele lumii, Bistu!

Toţi erau frămîntaţi de un gînd: „Bătrînul crocodil o fi el schivnic şi sfînt, dar copilul nu poate să se afle decît în foalele lui. N-a mai rămas nic un oscior din el, aşa că nu putem săvîrşi slujba îngropăciunii spre a-. slobozi sufletul din cătuşele pămînteşti, lăsîndu-l să se înalţe sus, acolo unde-i fericire şi pace. Ce soartă pentru un fecior de brahman, nepotul unui preot al lui Siva!“

Se crăpase de ziuă şi soarele răsărea în zare. Obosiţi, gîfîind, poticnindu-se, oamenii ieşiră pe malul iazului, cînd deodată se auzi un glas înfiorat:

— Bistu! El e!

O clipă toată lumea încremeni de groază. Cineva zărise strigoiul copilului. Doar sufletul lui era osîndit să nu se mai desprindă în veci de pămînt şi de aici încolo avea să plutească deasupra iazului în orice anotimp.

Acelaşi strigăt de spaimă ţîşni apoi din mai multe piepturi:

— Bistu, el e!

Toţi întoarseră capetele. Pe drum, venea, călare pe un măgar, băieţelul somnoros, însoţit de un ţăran bătrîn, care mergea pe jos.

Bătrînul, care era de fel din satul vecin, Sohagpur Seara, le povesti cum în ajun văzuse un băieţaş ce rătăcea pe cîmpul de muştar. Copilul era istovit de oboseală. Ţăranul îl luase la el acasă şi-i dăduse să mănînce. Băiatul nu ştia să-i spună de unde e. Atîta doar putuse să apuce de la el: că locuia în preajma unui iaz. Ţăranului nu-i mai rămăsese altceva decît să-l culce la el pe băiat. Apoi, dis-de-dimineaţă împrumutase de la o spălătoreasă măgarul, îl urcase pe băiat călare şi o pornise spre Begula să întrebe dacă-l cunoştea cineva.

Bistu plecase de acasă să prindă fluturi. Şi atît de mult îl furase vînătoarea asta, că nici nu mai luase aminte pe unde merge. Cînd să-şi dea seama, rătăcise.

— Am mîncat peşte! — îi strigă copilul, mîndru nevoie mare, maică-si care îl strîngea tare în braţe.

Îşi privea odorul cu ochii împăienjeniţi de lacrimile de bucurie ce-i şiroiau pe obraji. Peştele era însă o mîncare de care nu era îngăduit să te atingi.

Preotul ieşise din templu şi stătea nemişcat, cu ochii la iazul pustiit de zambile. În bătaia razelor blînde ale soarelui, apa avea o culoare albastră-cenuşie, ca oţelul. Harindra ghici la ce se gîndea preotul.

— Vasăzică, cuvioase părinte, crocodilul nu era decît rodul închipuirii? — spuse el vesel. Şi dumneavoastră aţi ştiut asta — nu-i aşa?

Preotul se uită aprig la Harindra şi izbucni într-un rîs zgomotos şi înveninat, ce făcea să-i tremure barba.

— Năucule! — strigă el. Nici atîta cap n-ai ca să înţelegi un lucru la mintea cocoşului: prea cucernicul s-a făcut nevăzut şi a plecat aiurea. În lăcaşul lui cel nou vor înflori alte zambile, urzind iarăşi un covor de verdeaţă. Curînd, curînd, vom afla noi pe cine a cinstit sfîntul, pogorînd în apele lui.

Auzind aceste cuvinte stăpînii iazului se înfiorară. Într-o gospodărie, iazul foloseşte la o mulţime de lucruri, ca să nu mai vorbim de recolta bogată de peşte! Asupra cui se va abate oare norocul ăsta îndoielnic de a se bucura de bunăvoinţa preacucernicului crocodil?

Harindra simţi fiorul de gheaţă ce le săgetase tuturora inimile şi-şi aţinti privirile departe, în zare, ca şi cum ar fi văzut mijind zorile unei zile noi. Şi zîmbind visător, rosti cu o undă de bucurie în glas:

— Niciodată zambilele nu vor mai împînzi iazurile din satul Begula. Legenda preacuviosului crocodil, ca atîtea alte sute de legende, va fi spulberată de vîntul proaspăt al veacului nostru. Noi mergem tot înainte, creştem mereu!

IN STAŢIUNILE DE ODIHNĂ

300.000 fire de flori au fost pregătite în serele de la Mamaia pentru înfrumuseţarea staţiunii. Cu ele sînt împodobite parcurile, scuarurile şi aleile în întîmpinarea oaspeţilor, oameni ai muncii din ţară şi străinătate, veniţi în concediu de odihnă aci.

Primele zile călduroase ale lunii iunie au adus oaspeţi pe plajele de la Mamaia, Vasile Roaită şi Eforie. La mare, sezonul oficial s-a deschis la 15 iunie. Casa de odihnă „1 Mai“ din Mamaia va găzdui în fiecare serie de 15 zile cîte 212 oaspeţi, în restul vilelor din staţiune urmînd a fi găzduiţi cîte 400 de tovarăşi în fiecare serie.

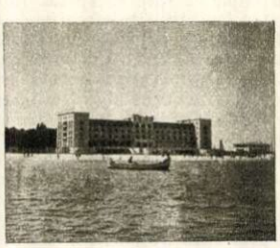

Şi la munte sezonul este în plin. Oameni ai muncii veniţi în concedii de odihnă, sînt întîmpinaţi cu drag, organele locale C.C.S. punîndu-le la dispoziţie, şi în anul acesta, condiţii optime de cazare.

În fotografii: Clădirea casei „1 Mai“ de la Mamaia.
Vedere spre lacul Ursu-Sovata

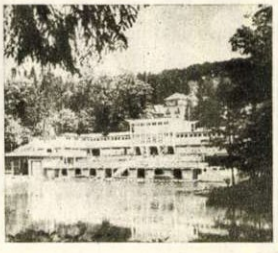

LACUL BODI

Locuri din cele mai pitoreşti mărginesc oraşul Baia-Mare. Spre răsărit, se întinde un frumos colţ de ţară, cuprinzînd munţii Ignişului şi Gutinul, Dealul Negru, prelungindu-se mai departe, spre Vişeu şi Borşa, în munţii Rodnei, pe ale căror vîrfuri, Puzdra şi Gărgălău, străluceşte în bătaia soarelui, multe luni din an, mantia argintie a zăpezii. Minunat este şi lacul Bodi, situat la 5 km de oraş, în mijlocul unor păduri falnice. Aci vin să se recreeze, în zilele de sărbătoare ca şi după orele de muncă, numeroşi oameni ai muncii din oraş sau împrejurimi.

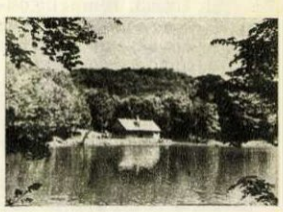

Lacul Bodi

V. SĂSĂRANU
corespondent — Baia Mare

ACTUALITĂȚI Cinematografice

CAZUL RUMEANȚEV — o producție a studioului Lenfilm —

Cu ultima sa realizare, „Cazul Rumeanțev", regizorul Heifitz aduce în filmul sovietic contemporan un patos nou, plin de lirism, aduce poezia cotidianului, pe care el o fereşte însă de orice poleire idilică.

Primele imagini ale filmului ne evocă un camion greu ce străbate şoseaua, spintecînd vălul greu al ploii. La volan, şoferul, un băiat

tînăr, îşi aduce aminte de întîmplarea care i-a schimbat firul vieţii... Şi filmul este însăşi desfăşurarea acestei întîmplări.

Fără să ştie, eroul nostru este implicat în afacerea unei bande care organizase jefuirea avutului obştesc. El era victima care trebuia să răspundă în faţa organelor de stat. Arestat, conştient de nevinovăţia lui, el înfruntă cinstit şi deschis ancheta birocratică a unui slujbaş îngust, cufundat între paragrafele hîrţoagelor. Toate dovezile formale sînt împotriva lui. Dar prietenii lui, fata pe care o iubea, oamenii cu care muncise

împreună, băieţii de la garaj, cred în cinstea lui şi îi iau apărarea. Crede în cinstea lui şi colonelul de miliţie, care condamnă atitudinea birocratică, formală, faţă de om, şi luptă cu pasiune pentru apărarea legalităţii socialiste. Şi adevărul învinge în lupta împotriva celor care încearcă să păteze cinstea omului simplu.

Povestită astfel, întîmplarea pare simplă, schematică aproape, cu caracter demonstrativ. Dar pe această schemă, necesară nouă doar pentru rezumarea filmului, apare o galerie întreagă de oameni vii şi complecşi. Forţa acestor personaje nu este declarativă, ea izvorăşte din ciocnirea caracterelor în situaţii grele, în care omul are de ales între datorie şi inerţia comodităţii de fiecare zi.

Din acest complex dramatic se naşte galeria veridică a personajelor, o analiză adîncă în toate straturile societăţii sovietice contemporane. Eroul principal este interpretat de actorul Batalov-tînărul, nepotul marelui actor rus Batalov, una din cele mai proeminente figuri ale perioadei de glorie a Teatrului de Artă din Moscova. Tînărul dovedeşte a-şi fi însuşit marile tradiţii ale teatrului moscovit: joc realist, adîncime filozofică, pasiune pentru idei înalte.

Aici, Batalov realizează, cu mijloace laconice, o dramă profund omenească. Ceea ce impresionează însă îndeosebi este că realizatorul personajului reuşeşte să întruchipeze, dincolo de dialog, procesul viu al gîndirii, fără îngroşări exterioare, fără sublinieri exagerate; calmul aparent ascunde tot timpul furtuna dramei interioare.

Rolul colonelului este interpretat de actorul Lukianov, cunoscut spectatorilor noştri mai ales din reuşitul film-spectacol „Egor Bulîciov". Lukianov pune în valoare cu multă măiestrie caracteristicile profesionale ale eroului interpretat, îmbinate cu trăsăturile esenţiale ale activistului de tip leninist.

Dar ceea ce face filmul deosebit de valoros este indiscutabila măiestrie regizorală, vizibilă în variata folosire a mijloacelor cinematografice pentru sublinierea artistică a dramei. Detaliul semnificativ, ca mijloc de expresie artistică, găseşte aici o variată şi o justificată întrebuinţare. În realizarea atmosferei cotidiane regizorul reuşeşte să evite tentaţia unor amănunte naturaliste, tentaţie pe care specificul subiectului o putea prezenta.

Calitatea artistică a filmului e determinată în primul rînd de faptul că pătrunde cu sfială, cu adînc respect în viaţa sufletească a unei galerii de oameni contemporani, care trăiesc intensitatea unei drame ce dezvăluie caracterele şi verifică ţinuta morală a eroilor.

AVENTURĂ ÎN MAREA CARAIBILOR

— O producţie a studiourilor din R. F. Germană —

Titlul reflectă întrutotul conţinutul filmului: „Aventură în Marea Caraibilor", aventură în adîncimile cele mai ascunse ale mării. Operatorul cinematografic a pătruns cu aparatul său în adîncimi încă neexploarate de om, fixînd pe peliculă ornamentaţia feerică a coralilor şi exotica faună acvatică din ascunzişurile cele mai ferite ale fundurilor de ocean.

Şi, totuşi, filmul nu este o simplă poveste „de aventuri" în înţelesul strict al cuvîntului. „Aventură în Marea Caraibilor" este un film de ştiinţă popularizată, care sintetizează experienţa călătoriei submarine a cunoscutului om de ştiinţă german, icteolog şi cinematografist amator, Hans Hass.

Hans Hass nu este la primul său film realizat în „studiourile" misterioase din adîncurile mărilor, în care recuzita obişnuită a operatorilor este masca de oxigen şi lopeţile special ataşate de picioarele înotătorului. Filmul de faţă este însă primul de amploare artistico-ştiinţifică realizat în culori.

În cele două ore cît durează proiecţia, spectatorul se lasă purtat pe nevăzute în mirajul povestirilor celor mai fantastice, în lumea basmelor celor mai de necrezut. Această realitate neobişnuită aflată la o adîncime de 60 de metri sub apă, filmul ne-o arată în toată varietatea ei exotică, de la rechinii obişnuiţi pînă la rechinul-ciocan, de la vietăţile cele mai mici, pînă la urmărirea înotului balenei sub mare.

Expediţia ştiinţifică despre care povesteşte filmul doctorului Hans Hass a costat şi dureroase jertfe omeneşti. Unul dintre membrii expediţiei a pierit în luptă cu o haită de rechini.

Într-adevăr, drumul expediţiei nu a fost de loc uşor, nu a fost uşoară nici munca echipei de filmare, care avea ca actori principali, printre alţii, „interpreţi" ca rechinii sau balenele.

Aspectele primejdioase ale muncii expediţiei ştiinţifice au fost de altfel foarte sugestiv imprimate pe peliculă, fapt care constituie unul din meritele principale ale filmului.

O altă latură interesantă, necunoscută încă nici de ştiinţă, nici de obiectivul cinematografului, este luminarea fundului de mare şi efectuarea filmărilor colorate ale vegetaţiei submarine. Această vegetaţie bogată n-a cunoscut, pînă la acest film, lumina artificială. Şi din cauza aceasta una din proprietăţile ei cele mai minunate, culoarea, nu putea fi redată pe ecran. În clipa în care se aprind reflectoarele coborîte în adîncuri, cu ajutorul unor instalaţii speciale, se deschid vederii noastre, prin mijlocirea peliculei, o lume a culorilor, surprinzătoare prin varietatea lor necunoscută vieţii terestre. O lungă secvenţă este realizată pe baza acestui material. Redarea ştiinţifică a acestui peisaj, încă necunoscut de ochiul omenesc, capătă caracter de adevărată poezie: poezia cunoaşterii de către om a ceea ce părea pînă mai ieri de nepătruns. Iată meritul principal al acestui film.

Defectele filmului intervin acolo unde se părăseşte caracterul ştiinţific şi se caută efecte ieftine, aşa-zise dramatice, prin înscenări neveridice în care se speculează excesiv elementul exotic. O asemenea comercializare a unui valoros material ştiinţific compromite într-o oarecare măsură veridicitatea filmului. Spectatorul are uneori prilejul să se îndoiască de caracterul lui autentic şi ştiinţific; astfel, realizatorii se nedreptăţesc pe ei înşişi. Meritele filmului rămîn însă indiscutabile şi solicită neapărata lui vizionare.

Mircea SĂUCAN

T. IABLONSKAIA

Pe Nipru

A. LEVITIN, I. TULIN

Un nou număr al gazetei de perete din atelier

B. SCERBAKOV

Seara ceţoasă

Șantier plastic

UN „CARICATURIST" ORIGINAL

O revistă belgiană a publicat acum cîtăva vreme un articol care a stîrnit legitimul interes al cititorilor săi iubitori de artă. Jules Bosmant, autorul materialului, prezenta în coloanele revistei un sculptor al cărui nume era necunoscut specialiștilor și cititorilor din Liège, Bruxelles sau Anvers, un sculptor dintr-un oraș ce le era probabil la fel de necunoscut. Era vorba de sculptorul Benczédi Sándor din Cluj. Nouă însă, artistul ne-a devenit de multă vreme cunoscut.

Benczédi Sándor practică o caricatură originală. El nu folosește nici linia și nici culoarea și, totuși, „caricatura" lui are o vervă și un umor plin de savoare. Benczédi „desenează" în spațiu, cu formele, cu volumele; lucrările lui sînt mici sculpturi satirice în care lutul se dovedește a fi un material plastic, la fel de util satirei ca și tușul sau cărbunele graficianului.

Dar să-l cunoaștem mai întîi pe artist. Fotografia ni-l indică oarecum: statura lui are ceva din robustețea rustică pe care o mărturisește și figura tăiată în linii largi, cu o mustață care acoperă, discret, un mic și permanent zîmbet ironic. De altfel, cred că tocmai acest simț al umorului, izvorît mai puțin din rafinamentul unui estet, cît din conformația spirituală a unui om ce a trăit mulți ani în mijlocul țăranilor, a dat statuetelor lui acest comic de autentică proveniență populară. Și biografia lui Benczédi ne aduce indicii în acest sens: artistul, care a făcut studii superioare la Academia de Arte Frumoase din Budapesta, a preferat să-și reia munca de învățător și a cerut chiar — acum două decenii — să fie numit într-un mic sat de pe muntele Korond. Aici, Benczédi se afla împlîntat în miezul vieții, îi simțea pulsul, putea urmări oamenii, traiectoria evoluției lor sufletești, putea cunoaște îndeaproape mai micile sau mai marile lor cusururi. Mai ales, putea să-și modeleze în lut impresiile de viață, reflecțiile. Și învățătorul-artist a lucrat ani de-a rîndul. Ce a acumulat atunci, ne arată limpede lucrările lui actuale. Benczédi vede uneori caricatural lucrurile: „Bîrfitoarele" lui sînt șarjate pînă la grotesc, dar aceasta nu supără, pentru că subiectul cere și îngroșarea expresiei și a trăsăturilor. „Cu capra la tîrg", amintind savuroasa poveste a lui Dănilă Prepeleac, e privită și ea caricatural, dar cu indulgență și chiar cu oarecare simpatie pentru naivul său personaj, țesit parcă din basmele populare.

Alteori, artisul devine incisiv. Priviți „Demagogul": satirizarea e subtilă, dar categorică, și se simte antipatia autorului pentru acest tip uman dezgustător, care practică minciuna ca o profesie. Aceeași atitudine satirică se regăsește și în „Muncă de lămurire", în care „argumentul" hotărîtor într-o discuție de „principiu" nu pare să fie cel mai... principial.

Viziunea originală a artistului, umorul și verva lui satirică, forța de caracterizare și individualizare a personajelor îi servesc nu numai în redarea concisă și plastică a unor situații comice, ci, după cum se vede, și în atacarea satirică a unor probleme majore, în scopul rezolvării lor. Și toate aceste trăsături ale artei lui Benczédi ni le-au relevat mai ales lucrările sale din expoziția regională clujeană de anul trecut (din 1949, artistul a fost chemat la Institutul de Arte Plastice din Cluj) și le vom regăsi, desigur, în expoziția personală pe care o pregătește în prezent.

Sculptorul Benczédi Sándor, lucrînd la una din micile sale compoziții satirice: „Muncă de lămurire".

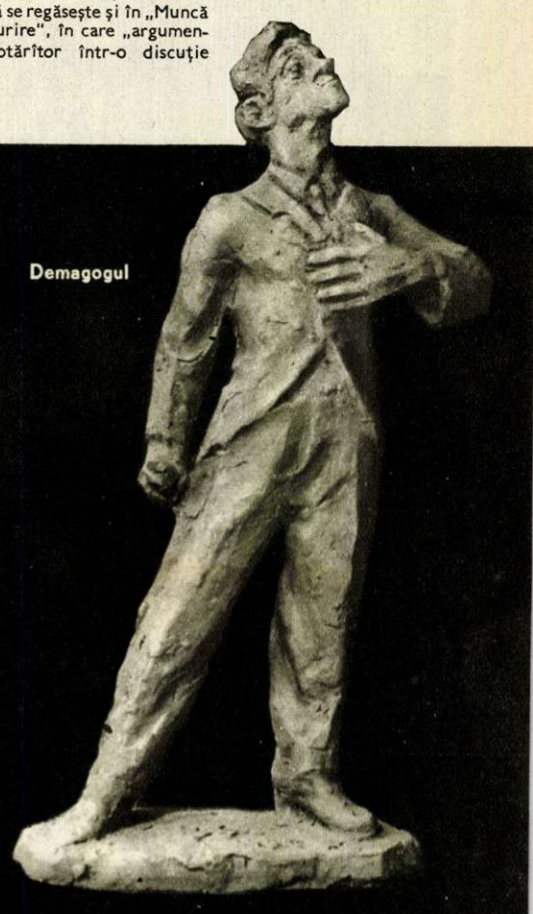

Demagogul

Bîrfitoarele

Cu capra la tîrg

Din zilele războiului civil şi pînă astăzi, fasciştii spanioli s-au făcut vinovaţi de pieirea a peste un milion de patrioţi. ←

REÎNTORS DIN SPANIA

Segovia... Ocana... Valencia... Burgos... Albacetta... San Miguel de los Reyes...

Nu sînt nume de femei sau de sfinţi şi nici de flori subtropicale. Nu e vorba de oraşe aşezate în briza Mediteranei, sub parfumul portocalilor; şi mai puţin de mănăstiri, cărţi sau pînze celebre.

Segovia... Ocana... Burgos... Valencia... Albacetta, San Miguel de los Reyes...

Temniţe. Ocne şi puşcării. Fiecare din numele de mai sus reprezintă „marca" firmei franchiste, pe specialităţi, toate din uriaşul trust al uzinelor de chinuit şi schingiuit, de prelucrat materia vie — oamenii — în epave gata de împuşcat, de lichidat, de asasinat în masă.

Cînd şi cînd o scrisoare cu scris tremurat şi pătat de lacrimi, un bilet, cîteva rînduri, un deţinut, un om în trupul căruia s-a ciocănit, s-a scrijelat şi tesluit ca într-un trunchi de lemn sau într-o muchie de piatră — reuşesc să se strecoare, să evadeze printre sîrmele ghimpate şi crenelurile sentinelelor.

O scrisoare, un bilet, un om.

Şi astfel putem afla şi noi, o dată cu lumea întreagă, despre cele ce se petrec mai aproape sau mai departe de coasta însorită a veşnic albastrei Mediterane, alături de pădurile de măslini şi livezile de portocali, sub cerul fierbinte, pe pămîntul pîrjolit de ciuma fascistă din greu încercata Spanie.

Iosif Orlitsch este unul din rarii supravieţuitori ai temniţelor şi atelierelor de tortură franchiste. Condamnat la 30 de ani temniţă, el a reuşit să scape după 11 ani de detenţiune.

Iosif Orlitsch este de origine austriac. Muncitor. În timpul războiului civil din Spania el şi-a părăsit patria şi familia, alergînd în ajutorul poporului spaniol ce lupta din greu cu fasciştii şi cu „voluntarii" lui Hitler şi Mussolini.

După înfrîngerea republicii, refugiat în Franţa laolaltă cu alţi luptători republicani spanioli şi antifascişti din brigăzile internaţionale, drumul spre Austria fiindu-i încă închis, Orlitsch şi-a continuat lupta. De data aceasta împotriva invadatorului nazist.

Şi iată că după prima mare înfrîngere a hitleriştilor la Stalingrad şi deschiderea celui de-al doilea front, Orlitsch se întoarse încă o dată cu faţa spre Spania.

Crezînd că şi pentru ei va bate ceasul eliberării, mii de spanioli, cei mai mulţi dintre ei comunişti şi socialişti, s-au hotărît să treacă înapoi frontiera, pentru a izgoni pe dictator şi sîngeroasa lui clică. Acestora li s-au alăturat şi mulţi luptători de alte naţionalităţi, printre care şi austrieci, oameni din „Schutzbund", comunişti şi socialişti care mai luptaseră pe pămîntul spaniol împotriva fascismului.

Grupul cu care Orlitsch a trecut frontiera a primit sprijinul imediat al populaţiei spaniole, din rîndurile căreia sute de cetăţeni, muncitori şi ţărani, au îngroşat coloana antifasciştilor.

În amintirea lui Orlitsch stăruie imaginea unei bătrîne ţărance, căreia fasciştii, după victoria lui Franco, i-au ucis bărbatul şi trei fii, numai pentru că republica le dăduse pămînt dintr-una din moşiile unui mare latifundiar. Femeia şi-a binecuvîntat singurul fiu rămas, care a intrat şi el în coloană.

Apoi evenimentele s-au desfăşurat vertiginos. Stăpînirea lui Franco scîrţîia şi se prăbuşea, pe măsură ce antifasciştii înaintau. Poporul era alături de cei care s-au ridicat să-l elibereze. Totul părea atît de aproape, atît de simplu. Dar americanii, care debarcaseră în Franţa, îl aleseseră de mult pe Franco drept aliat...

În urma grupului de eliberare care intrase în Spania, graniţa franceză a fost închisă. Nici un antifascist refugiat, nici un glonte, nu le-a mai putut veni în ajutor.

Pe malul Ebrului, trupele franchiste, numeroase, bine înarmate şi asigurate că „los Americanos" nu se vor amesteca — ci, dimpotrivă... — au încercuit coloana antifasciştilor. Şi cum numai un pumn strîns nu poate înfrunta ţeava mitralierei, masacrul a fost executat întocmai ca la carte.

Foarte puţini au putut scăpa cu viaţă, refugiindu-se prin împrejurimi. Printre ei se afla şi Orlitsch. Dar după cîteva zile a fost prins de jandarmii care mişunau prin sate, urmărind şi hărţuind pe ţăranii ce dăduseră ajutor coloanei.

„Anchetat" la statul major, a fost bătut îngrozitor. Cînd s-a trezit dintr-un lung leşin, se afla în închisoarea de la Saragosa. Cîteva luni mai tîrziu, un aşa-zis tribunal militar îl condamna, numai după 30 minute de deliberare, la 30 ani temniţă. În acea zi, tribunalul pronunţase zeci de condamnări la moarte şi sentinţe de cîte 30 de ani închisoare.

Cînd Orlitsch s-a trezit din leşin, la închisoarea din Saragosa, lîngă el se aflau doi medici. Un comunist şi un socialist. Ei fuseseră condamnaţi la moarte în 1941, iar în noiembrie 1944 încă se mai aflau la închisoare. Vina lor? După înfrîngerea republicii, dăduseră ajutor medical republicanilor grav răniţi care nu putuseră fugi şi fuseseră ascunşi.

În fiecare noapte la orele 11, se citea cîte o listă în sălile mari din aripile închisorii. Cei strigaţi trebuiau să părăsească celula. În noaptea aceea, printre cei chemaţi se aflau şi medicii. În sală li s-au pus lanţuri pentru ultimul lor drum spre locul de execuţie. Orlitsch s-a apropiat de ferestruica zăbrelită şi i-a privit. Medicii au

↑ Azi, ca şi în urmă cu 17 ani, închisorile Spaniei franchiste înghit mii şi mii de oameni nevinovaţi. În fotografie: o maşină blindată, staţionînd în faţa închisorii din Madrid.

←După 11 ani de detenţiune în temniţele franchiste, Iosif Orlitsch (dreapta) s-a întors acasă. El este primit cu flori şi salutat cu căldură de reprezentanţii organizaţiilor progresiste din Austria.

întors capul. L-au văzut. Şi-au luat rămas bun, înălţîndu-şi curajoşi fruntile, iar în clipa cînd, în zornăitul sinistru al lanţurilor, condamnaţii au pornit, două glasuri au răsunat, limpezi, puternice, sub bolţile mucegăite ale vechii mănăstiri transformate în închisoare:

— Viva la Republica!

— Viva la socialisme!

Erau glasurile celor doi medici. În noaptea aceea au fost împuşcaţi 30 de tovarăşi.

Abia mai tîrziu ritmul lichidării a fost diminuat. Nu se mai împuşca decît o dată pe săptămînă. Vinerea. După vecernie.

După un timp, Orlitsch a fost transferat în închisoarea din Valencia. Oraşul este aşezat pe malul mării: o cochetă aglomerare de vile şi căsuţe albe, în grădinile cărora portocalii îşi coc sub soare, de două ori pe an, fructele mari, aurii.

Din 5000 de deţinuţi aflaţi în închisoarea oraşului, doar 300 erau criminali de drept comun, ceilalţi fiind deţinuţi politici. Acelaşi lucru se petrecea şi în temniţele din Saragosa, unde, din 3700 deţinuţi, numai 200 erau de drept comun, şi la Burgos, unde în 1946 se numărau doar 80 de drept comun, faţă de 4000 de deţinuţi politici!

Cumplite sînt închisorile franchiste. Podelele de beton sînt umede. Prin stratul subţire de paie, folosit pentru aşternut, noaptea frigul pătrunde în oase. Icterul şi tuberculoza macină rîndurile deţinuţilor. Zi de zi sînt scoase cadavrele celor sfîrşiţi în chinuri.

Majoritatea deţinuţilor sînt condamnaţi la 30 de ani; vin apoi cei cu 20 de ani şi doar o minoritate are de ispăşit pedepse de „numai" cîte 12 ani.

„Am întîlnit deţinuţi condamnaţi

şi la 70 de ani închisoare" — povesteşte Orlitsch.

Fiecăreia dintre sentinţe i s-a mai adăugat cîte o zi. Adică 30 de ani şi o zi, 20 de ani şi o zi ş.a.m.d. Deţinuţii spun că „ziua" este pentru înmormîntare.

De pildă, la închisoarea din Burgos se află un preot catolic din Bilbao, părintele Sonedi. El a primit o condamnare de 30 ani închisoare, avînd „vina" că a celebrat liturghia pentru catolici în cadrul armatei republicane. O încercare nereuşită de evadare i-a mai adus 30 de ani. Altă tentativă de a fugi, alţi 30 de ani. S-ar putea ca în momentul cînd scriu rîndurile acestea, părintele Sonedi să mai aibă de ispăşit peste 100 de ani în temniţa din Burgos.

De cînd există tirani fascişti pe lume, felul execuţiei n-a variat prea mult de la o ţară la alta, de la temperamentul unuia, la al celuilalt.

În general, adversarii politici ai fascismului sînt asasinaţi prin schingiuire. Unii ajung chiar în faţa puştilor plutonului de execuţie.

În S.U.A. se foloseşte ultramodernul scaun electric. Hitler a alternat securea evului mediu cu camerele de gazare „ciclon", din miezul secolului al XX-lea. Szalasziştii din Ungaria aveau predilecţie pentru spînzurători; legionarii din ţara noastră au demonstrat o adevărată pasiune pentru spintecatul celor agăţaţi de cîrligele abatorului. Fasciştii japonezi întrebuinţau microbii celor mai îngrozitoare boli, după cum „băieţii" lui Mussolini aveau slăbiciune pentru spînzuratul de picioare (metoda Addis-Abeba) şi „şoapta" — împuşcatul în ureche. Franco foloseşte „la garrote". E o metodă mai veche — de prin secolului al XVII-lea — modernizată, pentru uciderea sălbatică a antifasciştilor.

Totuşi speranţa nu s-a veştejit în inimile celor închişi, iar în ultimii ani, o dată cu începerea mişcării greviste şi de luptă împotriva dictaturii fasciste, florile albe şi roşii ale libertăţii şi-au desfăcut iarăşi petalele.

„Deţinuţii sînt acum convinşi că va sosi ziua în care popoarele nu vor mai admite ca Franco să primească mai departe sprijinul şi ajutorul american, fără de care el nu s-ar putea menţine" — spune Orlitsch.

În primăvara lui 1953, primăvara grevelor din Barcelona, în închisorile Spaniei emoţia era la culme; lucrătorii ţesători, şoferii, feroviarii, metalurgiştii, tramvaiştii din Barcelona şi ţăranii de curînd arestaţi aduceau cu ei, o dată cu rănile din schingiuiri, şi suflul proaspăt al luptei pentru eliberare.

Închisorile s-au umplut iarăşi pînă la refuz. Condamnările pe bandă rulantă împroşcau mii de ani de închisoare...

„Cînd am plecat din închisoare pentru a mă reîntoarce în Austria, al cărei cetăţean sînt — povesteşte mai departe Orlitsch — am trecut prin curtea închisorii. Nu ştiu cum au reuşit cei aproape 500 de deţinuţi politici, întîmplător prezenţi în curte, să se aşeze de o parte şi de alta a drumului meu. Înainte ca gărzile să fi putut împiedica acest lucru, doi dintre ei, un cunoscut comunist şi un tot atît de cunoscut socialist, şi-au dat mîinile, simbolizînd unitatea necesară, şi unul a pronunţat ca rămas bun cuvintele: — Du poporului austriac salutul nostru şi felicitările noastre pentru independenţa sa. Şi spune tuturor tovarăşilor şi tuturor muncitorilor...

Atît a mai putut rosti înainte ca gărzile să-l reducă la tăcere."

Iosif Orlitsch se află azi în Austria.

Barcelona... Pampeluna... Valencia..., Madrid...

Nu. Nu sînt nume de femei ori de sfinţi şi nici de flori subtropicale.

Sînt numele oraşelor în care azi, ca şi ieri şi mîine, poporul se ridică şi luptă pentru ca pe pămîntul udat de lacrimile şi sîngele mult îndureratei Spanii, florile, copiii şi auritele portocale să nu mai crească înapoia zăbrelelor.

Anton ALEXE

Carnet extern

PREA MULTĂ FERICIRE STRICĂ...

Industria farmaceutică americană a pus în vînzare nişte pilule noi. Inspirată, (de ce-ar lipsi un pic de poezie din reclamă?) revista „*Newsweek*" le denumeşte „drogurile fericirii" şi ne asigură că, datorită lor, „zece milioane de bolnavi mintali şi nevropaţi din S.U.A. au acum convingerea că vor putea vedea în fiecare zi viaţa în culori trandafirii".

Despre „drogurile fericirii" s-au ocupat însă şi nişte medici şi cercetătorii ştiinţifici americani, ca dr. Winfred Verhloser, medicul şef al spitalului Sf. Elisabeta din Washington, dr. Winkelman, de la centrul medical „Sydney Hillman" din Philadelphia şi alţii. Lipsiţi cu totul de... poezie, ei au constatat doar că „drogurile fericirii" împiedică reproducerea normală a globulelor albe, că provoacă umflături grave ale glotei, grave depresiuni nervoase ce pot duce la sinucidere etc. Nu ne-ar mira de aceea ca în revista „*Newsweek*" — iubitoare de adevăr cum o cunoaştem — să apară într-o bună zi un asemenea titlu: „De prea multă fericire, mister X şi-a găurit teasta cu un glonte de revolver"...

Lăsînd însă la o parte aceste speculaţii, ar fi interesant de ştiut dacă şi fabricanţii „drogurilor fericirii" îşi consumă produsele sau ei văd oricum viaţa în culori trandafirii, încasînd 35 de miliarde de dolari anual de la cei zece milioane de nevropaţi, amatori de fericire în pilule.

E. D.

A L I A N Ţ Ă...

Un civil înjunghiat la Wertheim. Opt atacuri armate în provincia Baden Würtemberg. Un tînăr asasinat la Briesbach. Maltratarea şi jefuirea a numeroşi cetăţeni la Heilbrunn. Populaţia din regiunea Stuttgart este cuprinsă de spaimă şi groază. Femeile sînt molestate. Nici copiii nu mai sînt în siguranţă. La Neu-Ulm ziarele cer populaţiei să circule numai pe străzi luminate şi în grupuri, pentru a nu-şi primejdui viaţa. Autotaxiurile au fost înzestrate cu claxoane speciale de alarmă şi gaze lacrimogene, în urma a nu mai puţin de 500 atacuri săvîrşite în răstimp de un an şi soldate cu zece şoferi omoriţi şi 196 grav răniţi.

Unde se petrec toate acestea?
In R. F. Germană.
Cine sînt victimele?
Oameni paşnici. Civili.
Cine sînt atacatorii?
Aliaţi în uniformă1).
Mai e nevoie de vreun comentariu?

M. A.

1) Uniformele sînt purtate de soldaţi ai trupelor americane de ocupaţie, iar civilii sînt cetăţenii aflaţi sub ocrotirea cancelarului Adenauer.

DE GUSTIBUS...

Socoteala de acasă, zice o vorbă din popor, nu se potriveşte cu cea din tîrg. Ansamblul vest-berlinez de balet „Berliner-Ballets" a pornit să cucerească S.U.A. După cum se vede în fotografie, a pornit destul de bine înarmat: această scenă din „Orfeu" (fotografia 1) este un document cît se poate de elocvent despre măiestria artiştilor. Totuşi „Revue" vine să dezmintă vechea zicală bătrînească: se pare că „Berliner-Ballet" a dansat în S.U.A. în „condiţii jalnice", primind gajuri de trei ori mai mici decît balerinii autohtoni, şi care nu le-au ajuns nici pentru plata hotelului. Trupa vest-berlineză se poate plînge pe drept cuvînt de ingratitudinea gazdelor: atît în numele Thaliei, cît şi în numele guvernanţilor Germaniei occidentale, care după concesiile de ordin politic şi economic făcute S.U.A., aveau dreptul să spere, dacă nu mai multă consideraţie, pentru arta lor, cel puţin mai multă ospitalitate pentru artiştii vest-germani...

Dar să nu fim nedrepţi. Rafinaţii esteţi americani, ce se pretind exponenţi ai gustului public, nu arată aceeaşi indiferenţă pentru toate manifestările de natură spirituală. Au doar o înclinaţie, oficial susţinută, pentru macabru. Iată unul din obiectele răsfăţate de gustul lor, şi pe care televiziunea le oferă cu generozitate (foto. 2): „vampira" cu cea mai lungă unghie din S.U.A. (4 cm), evoluează pe ecranul postului emiţător din Los Angelos printre schelete, scorpioni, scaune electrice şi spînzurători şi, descinzînd dintr-un sicriu ca dintr-o culisă „de efect", povesteşte sinistre istorii despre morţi etc.

Nu ştim cîţi gustă acest spectacol. Dar e suficient să ştim că el este socotit de impresarii lui ca o manifestare pe măsura exigenţelor celor mai rafinaţi oameni de cultură „en vogue".

Isteria „artistică" are şi forme mai subtile de manifestare. Iată şi o sculptură care se pare că a fost apreciată mult de cercurile artistice oficiale: în ciuda oricăror aparenţe ea reprezintă pe „Adam şi Eva", (foto 3) iar autorul ei este... „unul din cei mai mari sculptori din secolul XX". Se numeşte Constantin Brîncuş şi este un romîn care s-a exilat de multă vreme în occident, cîştigîndu-şi faima prin lucrări de genul acesteia de mai sus. Cronicarul artistic al lui „Time", care a formulat înalta apreciere de mai sus, se declară entuziasmat de această pioasă compoziţie inspirată din biblie. Dumneavoastră ce părere aveţi?!

George DAN

Burcea — Spaima vătafilor

Fragmentul de mai jos face parte din poemul „Robii robilor", în care autorul zugrăvește o frescă a luptelor și grevelor muncitorilor manuali din porturile Galați și Brăila, între anii 1909-1921, adică de la începuturile mișcării sindicale, pînă la înființarea Partidului Comunist Romîn.

Revoluțiile din 1905 și 1917 din Rusia au avut puternice ecouri în inimile robilor-hamali și robilor-căruțași de la Dunăre. Strînși în „Uniunea lucrătorilor de transport pe apă și uscat," muncitorii portuari, în frunte cu luptătorii comuniști Ștefan Gheorghiu și I. C. Frimu, pornesc pe adevăratul drum al luptei pentru eliberarea de sub jugul vătafilor și al caselor comerciale. Radu Burcea — al cărui bunic a fost mutilat în războiul neatîrnării din 1877 și al cărui tată a fost ucis în răscoala din 1907 — pornește în lume să-și răzbune strămoșii și părinții înșelați de „domni".

Scena de mai jos din cîntul „Burcea, spaima vătafilor", înfățișează modul samavolnic și șovinist în care vătafii, lipitorile portului, „plăteau" pe robi.

Iau vătafii loc, toți șapte,
În cămășile de noapte,
Cu picioarele-n lighean.
Dar cumătru'
Jupîn Pătru
Sare la vătafi: — Măi frați,
De borcan să nu uitați!
— Mărunțișuri — la borcan,
La borcan, pentru molan!

Rînd pe rînd, rob după rob,
Frînți, de parcă-ai lumii glob
Duc pe umeri, făcuți zob,
Beți, c-un zîmbet de neghiob
Își iau banii
De la Iani.
Vin rujarii cu plăminii
Plini de colb, scuipînd noroi.
Scîndurarii vin, bătrînii,
Cu plăgi vii pe umeri goi.
Vagonari fără cămașe,
Cu vătămături la boașe,
Cărbunarii plini de zgură
Și pe păr, și-n nări, și-n gură.
Om cu om, oaie cu oaie,
Vin ca boii-n abator
Ca să-și pună sub topor
Gîtu-ntins pe tăietor.
— Hei, trezește-te, popor!

Iani strigă: — Ali Mehmet!
Zice Rîpă: — Dă-i juma',
Ce caută-n țara mea?
Vîndă-n Turcia salep —
Nu hamal la noi pe șlep!
— Bre, ceauș, tu berechet,
Și pusin dam la Mehmet.
— Hai sictir la Mehlemet [1]),
Să-ți dea mai mult Mohamet!
(Nu la turcu' nici un ban...)
Rîpă: — Bagă-i la borcan!

Strigă Iani: — Gaidarofi
Beleurdă: — Dă-i juma',
Nu-i rumîn din țara mea!
Meargă la grădinărie,
La spanac, ridichi, gulie —
Nu să-mi fure-aici curmale
Și-aurite portocale!
Robu-oftează: — Dai-mi plata,
Tai la tine beregata!
Sar gîtoșii
Cu ochi roșii,
Scot cuțitele să dea:
— Mă, acum treci Dunărea,
La voi în Bulgaria!

— Azat Tulumbagian!
Asta e creștin-armean.
Cocoș-Bălai: — Tot juma',
Nu-i de-aici, din țara mea!

Plece în Armenia,
La rîjnița de cafea!
Cu toată smerenia!
Zice-Azat: — Am casă grea,
Mi-a născut nevastă-mea...
— Du-o, mă, -n Armenia!

Iani strigă: — Ghiula Ianoș!
(Ce ochi mari și ce mustață,
Parcă-i cîrlionț de rață!)
Zice Gheară: — Dă-i pe sfert!
P-ăsta, zău, dacă îl iert!
Ce-ai sărit, mă, de pe pustă?
Tocmai la Galați, lăcustă?
— Nem so bot! zice acesta.
— Boanghino, la Buda-Pesta!

Iani iarăși: — Polișciuk!
(Măi ce om! Ce mai haiduc!
Parcă-i tot din cauciuc,
În tricou-i de matroz,
Cu baticul la gît, roz).
Bărbi în bărbi și gene-n gene
Șopcălesc vătafii-alene,
Bălăcind apa-n lighene:
— Asta-i de pe „POTEOMKIN"...

— Mărul cu viermi nu se pune
Lîngă merele-alea bune...
Zice Gură: — Bolșevic!
Eu zic să nu-i dăm nimic...
Rîpă zice: — Ba eu zic
Să-i dăm tot: E prea voinic.
— Dă-i juma' că-i venetic.
Dar cînd din lădiță Iani
Numără pe masă banii,
Sare Polișciuk pe masă,
De vătafi gîtoși nu-i pasă,
Dă cu pumnii, nu se lasă:
— **Bratzi, doolnoterpet!** [2]) Frați,
Mergem Sindicat Galați,
Toți la Sindicat ne scrim,
Ceaușii — Dunăre zvîrlim!

Stau vătafii-n cumpene,
Să nu se descumpene...
Strigă Rîpă: — Dați-i tot,
Sau cîrchiți-l peste bot!
Grecul Iani
'Ntinde banii,
Dar matrozul Polișciuk
Peste mînă-i dă. Sar banii!
După ei sar și golanii
Pe sub mese
Să se-ndese.

Radu Burcea pe-altă masă
Sare și el, nu se lasă:
— Fraților, matrozul rus
Adevăru-aici ne-a spus!
Ridicați-vă cu toții,
Că prea ne jupoaie hoții,
Sîngele, sudorile,
Ne sug lipitorile!
Alde Rîpă și robia
Dau de rîpă Romînia!
Jos gîtoșii!
Jos codoșii!
Jos vătafii! Jos ceaușii
Și-alde linge-cianța-ușii!

Vătaf Fani Saramură
Se ridică și înjură
Și gîtoșilor dă gură:
— Ce-ați rămas stane de piatră
Și priviți la ei cum latră?
Șo! Pe ei că-s d-ăia roșii!
Sar gîtoșii
Cu ochi roșii
Dau de azvîrlitele
Șișur'le, cuțitele!

Burcea vede ochi de robi
Cum privesc nătîngi, neghiobi,
Stau cu mutre vesele
Pe la toate mesele...
Fulger gîndu-n minte-i trece:
Mari păcate sînt beția,
Bărbatul, curvăsăria.
Dar pe toate le întrece
Singur una: neghiobia!
Beat, neghiobu-i mai neghiob,
Rob la zbiri și sie-și rob!
Banda de gîtoși se strînge —
Podidește roșul sînge!
Cade Radu... Polișciuk...
Robii, ca pe saci îi duc,
Și din han pe trepte-i cară
Și-i azvîrle-n șanț afară.
Ușurat ca de-o povară
Unu-ntreabă pe podișcă:
— Mă, sînt morți?
— Nu cred... Mai mișcă...

. . . . . .

Ilustrație de N. POPESCU

1) Mehlemet, numele dat în batjocură Istambulului.

2) „Fraților, destul am răbdat!", îndemnul strigat de revoltă de pe crucișătorul „Poteomkin".

URMAȘII CELOR CE AU DĂRÎMAT BASTILIA

Poveste obișnuită

de Vladimir POZNER

Ilustrație de N. POPESCU

V. POZNER

Acei care în ultimii ani au avut prilejul să cumpere „L'Humanité Dimanche" duminică dimineața, în fața intrării principale a parcului Luxemburg, își amintesc, poate, de un bătrîn vînzător de ziare, de statură mijlocie, cu figura blîndă, cu mustăți albe tunse scurt și cu o beretă pe cap. Venea în fiecare duminică, indiferent dacă ploua sau nu, dacă bătea vîntul sau nu. Îți întindea ziarul și-ți dădea restul, cu siguranța unui om obișnuit cu această îndeletnicire. După ce vindea cele 30 sau 50 de exemplare (în funcție de evenimente și de sezon), se îndrepta către piața Bussy, să deconteze. Mergea alene, cu o expresie veselă, mulțumit de munca pe care o făcuse și de felul în care își petrecuse duminica. Se numea Maurice Proisy.

Bătrînul se născuse la Fourmies, șase luni după ziua de 1 Mai a anului 1891, dată la care micul orășel muncitoresc s-a înscris în istoria Franței. La acel 1 Mai au fost uciși la Fourmies douăzeci de muncitori. Poate și viața părinților lui Maurice Proisy a fost atunci în pericol, date fiind ideile pentru care milita tatăl său...

Maurice a aflat de mic despre tragica întîmplare. Și evenimentele din acea zi în care maiorul Chateaux a poruncit să se tragă în mulțime, i s-au întipărit adînc în minte. El trăia într-o lume în care copiii muncitorilor, lipsiți de apărare, puteau fi uciși fără ca legea să pedepsească pe vinovați. Nici un fel de argument, nici un fel de discurs electoral nu puteau justifica crimele săvîrșite. A crescut în acest orășel, ce clocotea de mînie și revoltă.

Tatăl său luptase din greu cu nevoile, dar, ca atîția alții, nu reușise să scape de ele. Fusese șepcar de meserie. Maurice, care nu prea discuta despre el, povestea, totuși deseori cum părintele său, luptător socialist, l-a dus o dată la Lille, să-l audă vorbind pe Jean Jaurés. Avea pe atunci vreo zece anișori. Deși nu a putut să înțeleagă mare lucru din discursul lui Jaurés, impetuozitatea lui oratorică, forța pe care o răspîndea în jur, l-au zguduit. Aproape o jumătate de veac mai tîrziu, amintindu-și de acea zi, Proisy mărturisea emoționat: „Jaurés era un om extraordinar... cu adevărat extraordinar!"

Maurice se înscrisese încă de tînăr în partidul socialist și, în timpul congresului de la Tour, s-a dovedit un adevărat comunist. Deși nu avea o pregătire teoretică prea temeinică, experiența lui de viață l-a ajutat să nu se abată niciodată din calea cea dreaptă a adevărului.

Locuiam pe aceeași stradă și făceam parte din aceeași organizație fruntașă de partid. Proisy ar fi trebuit să vîndă ziare la colțul străzii noastre, dar temîndu-se să nu fie recunoscut și denunțat patronilor, care l-ar fi concediat imediat, își alesese intrarea principală a parcului Luxemburg. Era paznic la o instituție. Îmbrăcat într-o uniformă ce-l făcea să semene cu un polițist, păzea cîte 12 ore pe zi ba un garaj, ba un șantier. Indiferent dacă făcea lucrul acesta ziua sau noaptea, plata era aceeași: 22.000 franci pe lună, în schimbul cărora era obligat să aibă grijă de bunurile altora, chiar cu riscul vieții lui. În acest scop, i se dăduse chiar un revolver, cu toate că n-ar fi fost în stare să facă rău nici măcar unei muște.

— Dacă ar afla vreunul din șefii mei că vînd „L'Humanité", adio slujbă! — spunea el uneori, cu o umbră de teamă în glas.

În fiecare organizație de partid există oameni care, atunci cînd e nevoie, sînt gata să se scoale în toiul nopții și să lipească afișe sau să scrie lozinci; în schimb ei nu se lasă cu ușurință convinși să ia cuvîntul în fața cîtorva tovarăși. Alții sînt dispuși oricînd să țină un întreg discurs, dar întreprind cu greutate o acțiune de noapte care cere eforturi deosebite. Există și din aceia care, în loc să lenevească duminica mai tîrziu în pat, să se ducă la pescuit sau la un aperitiv, preferă să stea ore întregi în colțul unei străzi și, fie pe ploaie, fie în arșița soarelui, să împărtășească trecătorilor cuvîntul partidului.

Proisy făcea parte din ultima categorie și era tare mîndru de acțiunea lui. Mă întrebam, de multe ori, dacă teama care i se strecura, parcă, uneori în suflet, nu se datora nevesti-si. Nu se putea spune că era o femeie rea. Dimpotrivă. Avea suflet bun, chipul i se lumina de un zîmbet blînd, chiar și atunci cînd se întîlnea cu unul dintre noi. Însă nu împărtășea ideile noastre. De ce? Nu aflasem. Proisy, de la care știam lucrul acesta, nu ne putea lămuri. „E femeie cumsecade, dar e contra — ne spunea el. Se întîmplă". Ne dădeam seama cu toții că acest lucru se poate întîmpla, dar nici unul dintre noi nu stăruise vreodată să afle care este adevărata cauză și nu-l întrebase cu mai multă insistență: „Tu n-ai căutat s-o lămurești?" Cînd voiam să aflăm ceva de la el, ne răspundea: „Dacă-ți spun că e contra...!" Nu era clar dacă încercase s-o convingă și nu reușise, sau dacă ea era atît de potrivnică ideilor noastre, încît el nici nu îndrăznise măcar să facă acest lucru. Proisy părea profund nemulțumit. Supărarea lui a crescut, însă, în ajunul unei campanii electorale. Cu cît se apropia ziua alegerilor, cu atît devenea mai posomorît. Madam Proisy refuza să voteze și gîndul că se pierde un vot pentru partid îl umplea de mîhnire. Dacă ar fi intenționat să-și dea votul altor candidați, ar fi reușit s-o atragă de partea lui... Dar ce argumente să folosești față de un om care se mulțumește să te asculte tăcut, cu un zîmbet binevoitor, continuînd în același timp să șteargă praful de pe bufetul din sufragerie? Simțea că-și pierde cumpătul, la gîndul că în acest bufet se găsește un buletin de vot care va rămîne nefolosit.

Dar femeia nu voia să știe de nimic. Exasperat, după ce-i eșuau toate strădaniile, Proisy cerea ajutorul tovarășilor săi. Atunci, urca de obicei o tovarășă la madame Proisy, care o primea cu bunătate și politețe, ca totdeauna. Știa pentru ce o vizitează, fiindcă bărbatul ei o anunțase că va trimite pe cineva. Nu, nu putea să răspundă ce va face ; voia să se mai gîndească.

— V-a spus așa? — făcea Proisy. Lasă că știu eu!

Și începea să facă ciudate planuri strategice, în care locul principal îl deținea buletinul de vot al nevesti-si. Bineînțeles, planuri zadarnice. Madame Proisy s-a încăpățînat pînă la sfîrșit să nu voteze. Necăjit, a doua zi după alegeri, Maurice s-a sculat dis-de-dimineață, cu gîndul să vîndă cu cîteva ziare mai mult.

După un timp, într-o duminică, bătrînul nu a mai apărut la intarea parcului. Era iarnă. Lui Proisy, însă, nu i se întîmplase niciodată să lipsească din cauza gerului. Un tovarăș s-a dus să-l vadă. L-a găsit bolnav.

S-a făcut primăvară, apoi vară. Starea lui Proisy era din ce în ce mai gravă. Știam cu toții că nu mai există nici o salvare, dar preferam să nu discutăm despre asta.

Ultima zi a lui iulie 1955 cădea într-o duminică și tovarășii din organizația de partid — o croitoreasă, un zidar, o dactilografă, un fost metalurgist, un paznic de la Academia de Arte Frumoase— se înțeleseră să-i facă o vizită. Eu nu mă puteam duce. Vindeam „L'Humanité" în colțul străzii noastre, locul de care el se ferise întotdeauna. I-am văzut îndreptîndu-se spre locuința lui. Vreo doi s-au oprit să-mi spună bună-ziua și au luat de la mine ziarul pe care urmau să-l ducă bolnavului.

— O să se bucure — mi-au spus ei.

Madame Proisy coborîse și ea dis-de-dimineață, să-i cumpere „L'Humanité". O întrebasem ce mai face Maurice.

— E mai bine — îmi răspunsese — dar nu-i trece blestemata asta de tuse.

Pe musafiri i-a primit ea. Impresionați, ei au pătruns în vîrful picioarelor în camera în care zăcea Proisy, numai piele și oase, ghemuit într-un pat imens. L-au salutat sfioși, neștiind ce să spună și abia cutezînd să-l privească.

Parcă se topise. Ajunsese pe jumătate din ce fusese odinioară, iar barba, nerasă de zece zile, îi acoperea obrajii și bărbia. Asta era singurul lucru de care se plîngea: nu mai avea putere să se bărbierească. Fostul lucrător metalurgist săltă bolnavul între perne, cu ușurința cu care ai ridica un copil, îi săpuni obrajii și începu să-l bărbierească. În acest timp, ceilalți, așezați împrejur, făceau glume pe socoteala bărbilor, atunci foarte la modă. Atmosfera se dezgheță, iar madame Proisy, asociindu-se bunei dispoziții generale, afirmă că ea nu poate suferi bărboșii! Era calmă, surîzătoare și părea bine dispusă.

La plecare, au trecut cu toții prin odaia goală, în care se aflase mai înainte sufrageria. Madame Proisy fusese nevoită să vîndă mobilierul.

— Au venit de l-au ridicat ieri — spuse ea și o înecă plînsul.

Afară, fostul metalurgist se adresă dactilografiei:

— Nu crezi că totul e zadarnic?

— Nu! spuse ea.

Apoi adăugă:

— Cînd ajungi acasă, spală-te pe mîini.

— N-o mai duce mult — făcu croitoreasa.

Ceilalți se prefăcură că n-au auzit-o.

După zece zile, m-am întîlnit pe stradă cu o tovarășă.

— A murit Proisy — mă anunță ea. Alaltăieri, la orele 3 dimineața. Îl internaseră în spital. Se sufoca. Medicul o convinsese pe madame Proisy să nu-l mai țină acasă, pentru că nu-l mai poate ajuta cu nimic, pe cînd la spital vor face totul ca să-i ușureze suferințele. M'îne va fi înmormîntarea. Mă duc să mă întîlnesc cu Jaquelline, pentru coroană.

Rămase puțin pe gînduri.

— Spune, ce să scriem pe panglică? „Tovarășului nostru, din partea organizației de partid Mazarinne-Bussy"? Crezi că e destul?

— Ce ai vrea să mai adaugi?

— „Din partea organizației frun-

taşe Mazarinne-Bussy, a Partidului Comunist Francez".

— E mai bine aşa!

Părea, totuşi, nedecisă.

— Mă gîndesc la madame Proisy.

— De ce? A spus ceva?

— Nu, dar nu ştii că e contra?

— Oricum, trebuie să punem cel puţin numele lui şi al organizaţiei noastre.

A doua zi ne-am adunat la spital, în faţa sicriului descoperit în care se afla depus corpul neînsufleţit al lui Proisy. Era în plin august, lună în care Parisul e inundat de flori. În sală fuseseră îngrămădite jerbe şi coroane din dalii roşii şi gladiole. Am căutat să descopăr coroana noastră. Nu era scris pe panglică numele partidului şi m-am căit. Mai existau, poate, oameni care nu ştiau încă ce înseamnă o „organizaţie fruntaşă". Mi se făcu milă de Proisy. Am aruncat o privire spre văduva lui. Madame Proisy şedea lîngă catafalc curajoasă şi calmă, fără să-şi ascundă faţa sub vălul negru de doliu. Oamenii de la serviciul de pompe funebre au acoperit sicriul şi, purtîndu-l pe umeri, s-au îndreptat spre ieşire; coroanele au fost scoase şi agăţate pe dric. Familia ţinuse să i se facă slujbă religioasă. A trebuit să aşteptăm preotul, care întîrzia la un muribund. Cînd a sosit, şi-a îndreptat privirile îndelung spre coroana noastră, care fusese pusă în locul cel mai vizibil.

Ceremonia a durat extrem de puţin. Apoi tovarăşii au purtat sicriul pe umeri, pînă la groapă. Deasupra mormîntului au depus o singură coroană: a noastră. Pe panglică scria: „Tovarăşului nostru scump, din partea organizaţiei fruntaşe Mazarinne-Bussy".

Un tovarăş mi-a atras atenţia că s-ar impune să scriu în „L'Humanité" despre el. Nu-mi dădeam bine seama ce fapte din viaţa lui va trebui să aleg, din care să se desprindă un învăţămînt deosebit. Am căutat o întîmplare ieşită din comun, care să facă din el un erou. Dar neputînd-o găsi, am renunţat, cu toată părerea mea de rău. Adeseori, însă, mă gîndeam la el. Se apropia o nouă campanie electorală. Mi-am amintit de chinurile sufleteşti prin care trecuse bătrînul la cea precedentă şi, ca împins de o forţă nevăzută, mi-am îndreptat paşii, nerăbdător, spre casa unde locuise.

Madame Proisy n-a părut surprinsă, văzîndu-mă. Era seară şi abia se întorsese de la lucru. Slujea cu ziua pe la diferite case. De altfel, toată viaţa ei muncise. Aşa îl cunoscuse şi pe Proisy, într-o băcănie, pe Rue des Dammes.

— Maurice lucra acolo, la raionul de vinuri; eu eram vînzătoare. Ne-am căsătorit în anul 1918 şi am închiriat o odăiţă pe Rue de l'Ily, cu 250 de franci pe lună. Am intrat apoi femeie de serviciu într-un restaurant. Maurice se simţea prost, fiindcă eu cîştigam mai mult decît el. S-a angajat chelner la o cafenea de lîngă Gara de Est. Am schimbat amîndoi mai multe slujbe, am strîns ceva bani şi am deschis o prăvălioară în raionul al XIII-lea. Însă ne-a mers prost, şi am început din nou să muncim prin străini. Eu ştiu, domnule Pozner, ce reprezintă burghezia pentru noi! Zic unii că burghezii s-ar fi făcut mai buni, dar nu este adevărat.

A tăcut. Atunci m-am hotărît s-o întreb de ce fusese întotdeauna atît de refractară ideilor noastre.

— Asta voiai să ştii? Ei, află că nu doream ca Maurice să facă politică, nu doream de loc. Asta îi răpea din timpul liber, care şi aşa nu-i era suficient, dragul de el. Avea atît de puţină vreme să se odihnească! Duminica se scula cu noaptea în cap. La şase era în picioare. Murea de necaz dacă i se întîmpla să nu se poată trezi la timp. Pricepi acum de ce nu ne înţelegeam în privinţa asta...?

N-am spus nimic şi ea a continuat să povestească:

— Aş fi vrut să-şi îngrijească sănătatea. Era prea bătrîn, ca să mai poată spera în viitor. Îi spuneam mereu: „Munceşti atît de mult şi la ce o să-ţi folosească?" El îmi răspundea: „O să fie folositor pentru cei care vor veni după noi". „Lasă, că se descurcă ei şi singuri" — bombăneam eu.

Se încruntă; eu continuam să tac.

— Şi cît voia să mă înscriu şi eu în partid — spuse ea — să activăm împreună! Ăsta era visul lui...

Apoi adăugă, uşor înveselită:

— Niciodată n-am vrut să mă duc la vot.

— Ştiu! — i-am răspuns.

— Nu înţelegeam de ce trebuia să mă prezint şi eu. Îi spuneam: „Asta mă enervează. Dacă votezi tu, e de ajuns". El însă nu era de loc mulţumit.

Rîse cu bunătate şi repetă:

— Ei, doamne, doamne, cît era de nemulţumit! Pînă în ultima clipă mă îndemna: „Hai să votezi!"

Tăcu, furată parcă de o amintire.

Am îndrăznit să o întreb:

— Spune, madame Proisy, ce ai împotriva noastră?

M-a privit fără să mă înţeleagă.

Am stăruit.

— Dar dacă Maurice ar fi fost socialist sau radical?

Ea a făcut un gest de revoltă.

— Dar cum putea să fie!? Comunismul e cel mai preţios lucru pentru un muncitor. Ăilalţi ce ar fi în stare să facă pentru mine, o nefericită?

Adăugă apoi, cu simplitate:

— Dacă făceam şi eu politică, aş fi activat alături de el.

Ochii femeii străluceau. Începeam s-o văd într-o nouă lumină.

— Mă tem — spuse deodată madame Proisy — ca nu cumva să fie greşite. Ia vezi

Mi-a întins două hîrtii. Una era certificatul de înscriere pe listele electorale, cealaltă buletinul de vot. Am citit profund emoţionat: „Lista Partidului Comunist Francez".

— E bine! — i-am răspuns.

Totuşi, ca să fiu şi mai sigur, am întrebat-o:

— Înseamnă că veţi vota, madame Proisy?

— Trebuie—spuse ea—chiar dacă aş face-o numai pentru Maurice.

Am insistat:

— Şi o veţi face numai pentru Maurice?

— Şi fără Maurice — răspunse madame Proisy.

Mi-am dat seama că din această întîmplare obişnuită se desprinde o învăţătură deosebit de valoroasă, reprezentativă pentru realităţile de azi din Franţa, unde partidul comunist se bucură de cea mai mare popularitate.

Traducere de GH. DINU

O MARE CREAŢIE

de Ion Marin SADOVEANU

Scenă din „Apus de soare" în reprezentarea Teatrului Naţional.

Acum aproape o jumătate de veac, scriitorul bucureştean Barbu Ştefănescu-Delavrancea îşi încerca mîna în drama istorică, dînd la iveală „Apus de soare", prima piesă dintr-o trilogie. E drept, Delavrancea nu avea temperamentul de autentic dramaturg al prietenului său Caragiale. Compoziţia era la el mai puţin severă, stilul mai retoric, economia strictă a creaţiei mai puţin păstrată. Încadrarea lucrării era mai mult epică, purtînd un sîmbure dramatic în conspiraţia boierilor care nu-l voiau pe Bogdan ca urmaş, conspiraţie descoperită de Oana, fiica nelegitimă a domnului. Dar în ciuda acestor rezerve ce se pot face, piesa a fost şi e biruitoare, astăzi ca şi la început, prin fierbintea iubire de ţară pe care o aduce, prin măreaţa imagine a lui Ştefan cel Mare, pe care o creează.

Trebuie să arătăm — cu prilejul recentului spectacol al Naţionalului — că în afară de priceperea şi deosebita sensibilitate artistică a regizorilor Marietta Sadova şi Mihail Zirra, colectivul de actori au dat o pildă hotărîtă de conştiinţă profesională, servind piesa cu creaţiile unor alese personalităţi. Cum stăteau odinioară în jurul lui Nottara actori mari ca: Iancu Petrescu, Liciu, Belcot, Achil Georgescu, Maria Giurgea, Ion Manolescu, Marioara Voiculescu, aşa stau astăzi în jurul lui Calboreanu, marii noştri actori Ciprian, Iancovescu, Beligan, Giugaru şi contribuţii de seamă ca a Elvirei Godeanu dar mai ales a Eugeniei Popovici, în Oana. A fost participarea unei deosebite măiestrii artistice în roluri episodice, care a întregit izbînda. Bunăvoinţa şi înţelegerea au fost ale tuturor, realizările de seamă, ale fiecăruia. Scriu lucrul acesta pentru a nu lipsi de recunoştinţa noastră pe cei pe care construcţia piesei i-a aşezat ca pe un roi în jurul personajului central, Ştefan cel Mare.

Socotim că pe acest erou al său Delavrancea l-a conceput ca pe o mare energie, din care radiază valorile în toate sensurile. Acesta poate fi înţelesul adînc uman al personajului (fapt de care, vom arăta mai jos, interpretul său Gh. Calboreanu s-a pătruns). În sensul politic şi ostăşesc, energia aceasta îi dă domnului Moldovei patosul romantic din momentele lui mari. Pe plan social, energia aceasta struneşte boierii şi face dreptate răzeşilor. În furtunoasa tinereţe a lui Ştefan, energia aceasta a dat, între altele, legătura cu Răreşoaia din Hîrlău, ale cărei îndepărtate ecouri stau în Oana şi Rareş. Energia aceasta îi dă putinţa de a îndura suferinţa, după cum tot ea generează ultimul act (şi poate singurul de mare desăvîrşire dramatică din întreaga piesă): executarea boierilor conspiratori în frunte cu Udrea. Actorul care-l interpretează pe Ştefan mînuieşte, neîntrecut în măiestrie, trecerea de la o tonalitate la alta, urcînd pînă pe culmile patosului, fără să părăsească nici o clipă realismul în care scriitorul l-a fixat pe erou. Drumul lui Ştefan e frînt neîncetat în dezvăluirea sentimentelor lui şi al desăvîrşirii sale scenice. Într-un fragment jucat între Doamnă, Oana şi boieri, Ştefan — Gh. Calboreanu se „joacă" pe sine, trăind într-o gamă amplă şi nuanţată toate trecerile şi schimbările de ton, de la un aspect al său la altul. Lucrul acesta trebuia să fie redat cu subtilitate de către actor, cu delimitări de fiece moment dar şi cu permanentă vibrare. Şi el a fost izbutit cu desăvîrşire de Gh. Calboreanu. Cînd tot rolul a fost dus de actor în felul acesta, efectul final, surprinzător, e de o impunătoare monumentalitate, pătrunsă de un fior uman care-i dă valoarea morală şi artistică. Rolul acesta al lui Ştefan este în aşa fel scris — şi aici trebuie să-l admirăm pe Delavrancea — încît din amănuntul realist creşte şi se încheagă patosul. Patosul e necesar, fără el rolul nu poate fi interpretat, dar el trebuie să fie dedus, compus organic de interpret din acea structură de notaţii realiste ce-i stau la temelie. În notaţiile acestea trăieşte Ştefan ostaşul, apărătorul Moldovei, trăieşte dreptul judecător, apărătorul răzeşilor, pedepsitorul boierilor, trăieşte soţul şi, în amintire duioasă, iubitul de odinioară al Răreşoaiei din Hîrlău. Dar nici una din notaţiile acestea nu-l scade, nici una nu-l întunecă, pentru că avîntul patetic le leagă şi le înalţă pe toate. Şi aşa le-a înţeles cu adevăr şi mare talent, cu deplină bărbăţie, valorosul nostru actor Gh. Calboreanu.

Tăticu' are note proaste

— povestire —

de Ilie STANCIU

În seara aceea, tata s-a întors tîrziu de la lucru. Îmi terminasem de mult lecţiile şi, deşi ochii mi se lipeau de somn l-am, aşteptat, ca de obicei. Ei, dac-aş fi ştiut eu prin ce emoţii am să trec... Mai bine mă culcam devreme, că, pentru griji şi supărări — vorba ceea — era timp şi a doua zi...

De la uşă m-a luat tata:

— Află, Andrei, că mîine mă duc la şcoală!

N-am înţeles de ce a zîmbit mama bucuroasă, cînd pe mine ştirea m-a lovit drept în moalele capului.

Aşa, vasăzică!... Tata a aflat, desigur, că am încasat un drăguţ de „doi" la geometrie şi acum vine la şcoală să vadă dacă nu cumva mai sînt şi alte „surprize" prin catalog... Ca şi cum una singură n-ar fi fost destul?!...

Pentru că tovarăşul profesor uitase să-mi treacă nota în carnet şi pentru că tot mă hotărîsem s-o îndrept repede, m-am gîndit că n-o să se facă gaură în cer dacă am să „uit" să-i comunic tatei bucuria asta de „doi". Nu că mi-ar fi fost frică de vreo chelfăneală. Tata nu obişnuieşte să mă bată. Dar glumele şi înţepăturile lui, tocmai cînd ţi-e lumea mai dragă, sînt mai rele ca bătaia. Parcă ce, nu mai ţin eu minte de anul trecut, cînd pentru o notă proastă la chimie, trei luni de zile nu m-a scos din „scumpul meu Lavoisier"?... Aşa că de data asta eram hotărît să tac.

Acum aflase totul, dar de la cine? De la cine?... Deodată m-a fulgerat un gînd. Nicu! El trebuie să fie! L-o fi pîndit pe tata şi i-o fi spus... Of, Nicu ăsta, ce mai gură spartă! Halal prieten!

— Ei, Andrei, tu nu te bucuri? mă întrebă tata mirat. Întrebarea m-a trezit din gînduri.

— Eu? Cum să nu... Desigur... M-mă bucur. Nu vezi? mă bîlbîii eu.

Ca să nu bage de seamă cît sînt de fîstîcit, m-am făcut că am treabă cu aranjatul cărţilor în ghiozdan; dar gîndurile nu-mi dădeau pace.

Acum, ce să mă fac? Să vedem ce-o să mai iasă din asta. Bine n-o să-mi fie, dar nici lui Nicu. Îi arăt eu lui! Dar ce-ar fi dacă i-aş spune tatei, măcar acum, adevărul?...

Tata se spăla pe mîini. M-am apropiat de el cu paşi hotărîţi.

— Tată...

Atîta am spus şi s-a dus curajul. Nu ştiu cum, dar parcă amuţisem.

— Ce-i Andrei? Spune!

Spune, spune... uşor de zis... Dar de unde să găsesc cuvintele potrivite? Parcă toate îmi zburaseră din minte.

— Vezi, tată, eu, la şcoală...

N-apucai să continui că tata îmi tăie vorba.

— Apropo de şcoală. Ştii ce vreau să te rog, Andrei? Să-mi dai cărţile tale să mă uit prin ele.

Nu mai înţelegeam nimic. Să-i dau cărţile să se uite prin ele? De ce?

— Cărţile mele, tată? De şcoală? De-a şasea? La ce-ţi trebuie?

— Ei, na! Ce tot te miri atîta? Ţi-am spus doar. De mîine sînt şi eu elev în clasa a VI-a, la cursurile serale. La şcoala ta, şi chiar în clasa ta!

După ce îşi şterse mîinile şi îşi lăsă mînecile de la cămaşă, tata îmi povesti pe îndelete cum se hotărîse mai de mult să se înscrie la cursurile serale, pentru aş termina şcoala medie pe care o întrerupsese de mult, din timpul uceniciei. Acum era şef de atelier şi avea nevoie de algebră şi geometrie, de fizică şi de toate cele ce învăţam noi la şcoală,

Am respirat uşurat. Eh, săracu' Nicu... Prietenul — tot prieten... Bun băiat! Şi eu care îl bănuisem degeaba!... Însă gîndul că de mîine tata va merge la şcoală, nu-mi dădea pace! Grozavă chestie! Cînd o afla Nicu, rămîne paf! Mă bucuram şi în acelaşi timp mă simţeam neliniştit.

— Dar bine, tăticule, o să stai şi tu în bancă, cum stăm noi, copiii?

— Păi, da'unde vrei să stau? Pe catedră?!...

— Dar dacă n-o să ştii, o să-ţi dea şi ţie note proaste, cum ne dă nouă?

— Cred şi eu; dacă n-o să ştiu, o să-mi dea şi mie note proaste. Dar eu o să învăţ, nu glumă.

— Şi dacă ai să faci vreo boacănă, o s-o cheme pe mămica la şcoală, aşa cum o cheamă cînd se întîmplă ceva cu mine?

Tata rîse cu poftă şi mama la fel. „Lasă, gîndeam eu, acum rîzi tu, dar să te vedem mîine, la şcoală, ce-o să mai zici cînd o să trebuie să taci o oră întreagă — şi n-ai să vrei; şi cînd o să trebuie să vorbeşti la lecţie — şi n-ai să poţi..."

— Tăticule — am început eu plin de însufleţire — să-ţi alegi banca a treia dinspre uşă; acolo e locul meu. E o bancă pe cinste, nu se clatină, nu scîrţîie cînd te ridici... şi are un pupitru care...

N-am mai putut continua. Am simţit deodată în spate un fior de gheaţă. În faţa ochilor îmi apăru pupitrul: cu două pete mari de cerneală sus, lîngă gura călimării, cu tot felul de zmîngăleli cu creionul, cu socoteli scrise cu cerneală la teza de matematică. Doamne, doamne, cum mai arată pupitrul acela!... Dimineaţa i-am cerut mamei peria de curăţat scîndurile, o o cîrpă moale şi ceară de parchet:

— Vai, mămico, am şi uitat să-ţi spun... Astăzi facem curăţenie în clasă. Fiecare aduce perii... cîrpe...

Mama s-a cam mirat de hărnicia asta subită, dar mi-a dat de toate. Am băgat peria şi cutia cu ceară în ghiozdan, am îndesat cîrpa în buzunar şi am fugit într-un suflet la şcoală. Pînă a sunat de intrare, pupitrul meu era curat şi lucea ca oglinda. Respirai uşurat; scăpasem de o grijă. Ei, dacă s-ar putea „curăţa" la fel şi nota de la geometrie... Acum stăteam în bancă şi mă gîndeam la tata. Îl vedeam parcă şezînd în locul meu, ghemuindu-se, aşa înalt şi mare cum era, pentru a încăpea în bancă, scoţînd din pupitru caietele şi cărţile cele noi. O să simtă oare şi el cum îi bate inima cînd va fi scos la lecţie? Şi el o să tremure de frică înainte de de lucrarea scrisă şi o să se bucure cînd va suna de ieşire după ultima oră? Ştiam că tata e iute

---

Nina CASSIAN

PARCURS

Am rătăcit cîndva pe căi bătute,
Pe urmele căruţelor mai vechi,
Şi-mi răsuna în locul alăutei,
Hodorogeala roţii în urechi.

Cu gloduri era drumul presărat,
Şi-n părţi — un searbăd cîmp şi fără viaţă.
Căruţele intrau cu mine-n sat
Şi-şi desfăceau ulcelele în piaţă.

Ulcelele erau prea strîmte-n pîntec,
Cu gîtul mic şi strîmb — că nu putea
Să-ncapă-n ele valul unui cîntec.
Şi nimeni nu venea, nu cumpăra.

Sărac şi gol, m-am prăbuşit în lut.
...Dar mîinile-mi, zgîrcindu-se deodată,
Un puls prietenos au cunoscut
Şi inima din lut porni să bată.

N-a fost de atunci nici noapte şi nici zi,
Doar iureşul concentricelor unde,
În care lutul ars se împlini
Ca şoldul unei mari femei fecunde.

Acum, cu apa muncii pe obraz,
Întind spre oameni amfora deplină,
Destul să bea şi lumea mea de azi,
Destul să bea şi cea care-o să vină.

Ion BRAD

GAROAFELE

În aceste flori se zbate
Pieptul primăverii vii.
Mîna mea le-a strîns pe toate,
Să le ţii
Unde inima ta bate.

Multe visuri cresc în ele
Din pămîntul zilelor
Neuitate, scumpe, grele...
Focul lor
Arde-n ochii dragei mele.

Du-ne, timp, cu tine, du-ne!
Şi garoafele cu noi!

Poate draga mea va spune:
„Amîndoi
Vom clădi un colţ de lume..."

Victor KERNBACH

PROVERB

Ştiu un proverb chinez străvechi
Şi-ades, în ceas de cugetare,
Cînd gînduri vin perechi-perechi,
El e, din ele, cel mai tare.

Au spus chinezii din alt veac,
În vorbe încrustîndu-şi dorul,
Că-ar fi furtună fără leac
Cînd ar ofta întreg poporul.

O, şi la noi cîţi au oftat!...
Ani, secole, poate milenii
Tot adunatu-s-au treptat,
Cu jalea, bune rubedenii.

Dar, ca-n proverbul înţelept,
Şi-au dat şi vremurile rodul
Şi a oftat întreg norodul
O clipă, cu un singur piept!

Din uraganul răzvrătit,
Iluminat de vis şi soare,
Puterea nouă s-a ivit,
De azi, a masei truditoare.

la supărare; el n-o să rabde observațiile profesorului. Vai, numai de n-ar răspunde răstit, cum se răstește uneori la mine cînd e mînios. Te pomenești că profesorul îl va pedepsi sau îi va da notă proastă la purtare. Ce-o să facă bietul tata dacă va lua note proaste? El, care e atît de mîndru cînd vorbește despre fotografia lui pusă pe panoul fruntașilor din fabrică! Ce-o să-i spună mamei? Ce vor spune tovarășii la atelier?...

De-abia atunci mi-am dat seama cît de grea este viața noastră, a școlarilor. Prin cîte trecem, cîte mai îndurăm! O să vadă bietul tata că necazurile lui de la fabrică sînt fleacuri pe lîngă acelea care ne pîndesc pe noi...

După-masă am avut ceva treabă la școală. Se înserase, dar nu mă înduram să plec, așteptînd să-l văd pe tata în chip de elev. În clasa noastră începuseră să se adune cei de la cursul seral. Mă uitam la ei și-mi venea să rîd. Era unul înalt și gras, cu fața roșie și rotundă, care se ghemuise în banca întîi și nu mai putea să se miște; stătea prins ca într-o capcană. Un altul, lîngă fereastră, trăgea cu sete dintr-o țigară, zvîrlind colaci de fum spre tavan. Halal elev! Se vede că nu cunoaște regulamentul; dar lasă, o să aibă cine să-l învețe... Într-un colț al clasei se strînsese un grup mai numeros în jurul unui plutonier tînăr care povestea niște chestii, pesemne tare hazlii, făcîndu-i pe ceilalți să rîdă zgomotos.

Tata nu mai venea. Se făcuse tîrziu și aveam o mulțime de lecții pentru a doua zi. N-am mai așteptat — și am plecat. Mi-am făcut lecțiile în grabă și apoi am început să caut maculatoarele mai vechi, să le pregătesc pentru tata. Am găsit niște notițe din anul trecut, un caiet cu hărți și un maculator cu probleme și exerciții. Picam de somn. Mama mă tot îndemna să merg la culcare, dar eu nu voiam.

— Nu mi-e somn, mamă, zău că nu mi-e somn. Lasă-mă să-l aștept pe tata, să ne spună cum a fost prima lui zi de școală...

Din seara aceea, am început să-l aștept mereu pe tata, luptîndu-mă cu somnul. Cînd simțeam că pleoapele mi se lasă grele, mă duceam la robinet, îmi spălam ochii cu apă rece și nu mă lăsam doborît de oboseală. Cînd sosea tata, așteptam să mănînce și apoi ne apucam de lecții. Tare mă mînunam de el cît de ușor prindea totul. La matematică era mai tare ca mine, dar la gramatică tot eu mă țineam mai bine. De multe ori nu mai știam cum se terminau lecțiile. Mă trezeam dimineața în patul meu și mă miram cum de ajunsesem acolo, cine mă dezbrăcase? Așa au trecut zilele, una după alta. Într-o după-amiază eram în curtea școlii și-l așteptam pe tata. Plutonierul cel tînăr stătea de vorbă cu colegii lui de la cursul seral. Eu mă țineam deoparte, dar cele ce discutau ei mi-au trezit deodată atenția: vorbeau despre notele pe care le primiseră pe primul pătrar. Unii erau bucuroși: aveau note bune; alții se văicăreau chiar ca niște copii. „De, ce să-i faci — gîndeam eu — se întîmplă, parcă eu nu știu!...“

Deodată tresării; mi s-a părut că au pomenit numele tatei...

— Vai de capul lui Rotaru — spunea plutonierul — cu doi la matematică, doi la gramatică, doi la științele naturii... nu știu, zău, cum o să promoveze...

— Păcat de el, că-i om muncitor și serios, dar dacă nu-l duce capul la învățătură... spuse un altul cu amărăciune.

Vestea m-a dat gata!... Tăticu' are note proaste... Cine s-ar fi gîndit la una ca asta?

Am plecat acasă, amărît. Nu-mi venea să mai fac nimic. Cuvintele plutonierului nu-mi ieșeau din minte. Numai de n-ar afla mama, că tare s-ar necăji! Nu, mai bine să nu știe nimic. Destul că știu eu; voi păstra secretul și voi discuta cu tata, așa ca între bărbați! O să învăț cu el toată gramatica pe dinafară, o să facem exerciții de algebră. O să-i dau dictări și duminicile n-o să-l mai las singur: o să stau cu el și o să învățăm împreună. Mă gîndeam și umblam prin cameră fără astîmpăr.

— Mai stai locului o dată și nu te mai suci atîta, că amețește omul cînd te vede — mă certă mama.

Săraca mamă dacă ar fi știut ce gînduri mă frămîntau! Se făcuse tîrziu și tata tot nu venea; dar eu eram hotărît să-l aștept chiar dacă ar fi trebuit să rămîn treaz pînă în zori. Ca să nu dau de bănuit mamei, m-am dezbrăcat, m-am băgat în pat și m-am făcut că închid ochii, dar n-am adormit. Mama se culcă și ea.

Tata veni tîrziu de tot. I-am auzit pașii pe scări, apoi cheia s-a învîrtit în broască și ușa s-a deschis încet. Tata a aprins lampa de noapte, ca să nu ne trezească. Am sărit din pat și m-am dus la bucătărie după el. Tata mînca cu poftă, n-avea timp de vorbă. Dar eu eram hotărît să-i vorbesc deschis.

— Tăticule, știu tot, absolut tot!

Tata lăsă lingura jos și se uită mirat la mine.

— Ce știi tu, mă? Ia spune-mi!

— Lasă, tăticule, nu e nevoie să te ascunzi. Mi s-a mai întîmplat și mie, nu e nimic. De mult trebuia să-ți spun că am luat un doi la geometrie. Dar n-am îndrăznit. Acum, cînd am auzit de la colegii tăi că și tu...

— Că și eu? Ce ți-au spus despre mine?

— Ei, tăticule știi tu foarte bine. Acum, dacă am aflat și eu... Dar mamei nu i-am spus nimic. Absolut nimic! Nici nu trebuie să afle. Pînă într-o săptămînă iei și tu alte note, mai bune! Te ajut eu!

— Eu? Note mai bune? Dar ce, la școala voastră se dau și note mai mari ca cinci? — glumi tata și se ridică de la masă. Îmi aduse caietul de note și mi-l puse în față, zîmbind șiret. Iar eu priveam uluit în caiet și nu mai înțelegeam nimic: matematică: cinci; fizică: cinci; gramatică: cinci — și apoi, la rînd, atîtea note bune la un loc cîte n-am văzut vreodată în carnetul meu.

După ce i-am povestit tatei tot ce auzisem la școală, el izbucni într-un rîs atît de gălăgios, încît mama se trezi din somn și veni speriată să vadă ce se petrece în bucătărie.

— După cum se vede — spuse tata — fiul meu nu prea are mare încredere în tatăl său. Numai că notele mele le-ai văzut, iar „doiurile“ alea pe care le-ai înșirat le-a luat Rotaru Dumitru, un coleg de-al meu... Ei, bietul om, îi este cam greu cu cartea la vîrsta lui. Ce să-i faci?...

Ședeam rușinat într-un colț și tăceam. Vasăzică m-am păcălit! Și cînd te gîndești că m-a luat gura pe dinainte și i-am spus tatei de doiul de la geometrie! Ce-o să-mi mai scoată sufletul pînă l-oi îndrepta! Parcă-l aud: „Ei, cum mai merge, Pitagorașul tatei?“...

Eh, ce bine ar fi fost dacă erau și în clasa noastră doi Rotaru, iar nota proastă ar fi încasat-o celălalt!...

MIC GHID TURISTIC

SIBIU

Turnul catedralei care marchează centrul orașului și care e una dintre cele mai vechi clădiri ale Sibiului.

Pentru dumneata, călătorule, care ai poposit pentru scurtă vreme în pitorescul Sibiu, adus aici de cine știe ce treburi, orele libere de care vei dispune nu pot fi risipite inutil. În acest oraș fiecare colț te va atrage cu un interes deosebit, fiecare clădire sau monument te va reține și te va face să-l cercetezi. Ca să cunoști cît mai îndeaproape Sibiul, care în ultimii ani s-a dezvoltat mult, să te ajutăm, călătorule:

Primul drum ar trebui să-l faci la Muzeul „Bruckental“, unul dintre cele mai interesante și valoroase muzee din țară. Acum este în refacere, însă una din cele mai importante secții, pinacoteca, este deschisă și accesibilă vizitatorilor. De asemeni oprește-te și la Muzeul de științe naturale. Foarte interesantă este Biblioteca Centrală. Aici, în afară de numărul imens de cărți, se găsesc manuscrise vechi și documente prețioase.

Orele de seară pot fi petrecute la Teatrul de Stat, iar ziua, pe timp de vară, locul cel mai răcoros și atractiv este vestitul parc Dumbrava.

Te plimbi pe străzile Sibiului. Vei rămîne, desigur, uimit de vechimea clădirilor, unele din ele păstrate bine încă în zilele noastre. Aici, fiecare casă își are istoricul ei. Cîte din ele n-au fost zidite pe vremea cînd Gutemberg nu descoperise încă tiparul? Nu mai vorbim de bisericile monumentale din secolul al XII-lea sau al XIII-lea, una din ele cu cea mai mare și cea mai veche orgă și cu un organist care face faimă orașului și țării.

Ați putea vizita clădirea teatrului vechi (secolul al XVII-lea), distrus de incendiu și refăcut azi. Aici au concertat Liszt și Haydn. Acum, clădirea adăpostește clubul muncitorilor de la uzinele „Independența“. De asemenea, sînt demne de vizitat casele memoriale ale scriitorilor I. Slavici și Gh. Coșbuc, și cea a compozitorului Gh. Dima.

Deosebit de interesante sînt, zidurile vechii cetăți a Sibiului cu bastioanele și forturile rămase acum în plin centrul unui oraș care se dezvoltă pînă în cartierele industriale. Și dacă mai aveți la dispoziție timp liber, puteți folosi tramvaiul pentru a vă duce în pitorescul sat Rășinari, una din principalele surse de folclor și artă populară ardelenească, după cum puteți folosi autobusul I.R.T.A. pentru a face o interesantă excursie la Păltiniș.

F. URSEANU

Fotografii de V. Savin

Stradă pitorească din Sibiul de jos, străjuită de zidurile vechii cetăți.

Electrosilicatarea

Executarea unei măsurători electrice în mină, în timpul electrosilicatării.

Pentru mulți dintre noi, care nu sîntem constructori, pămîntul apare ca o realitate constantă, ca un factor prin excelență durabil, pe care și în care poți construi și săpa oricum, oriunde și în orice condiții, fără nici un dubiu asupra capacității de suportare. Într-adevăr, ce se poate imagina mai solid, mai stabil, mai răbdător decît însuși pămîntul de sub picioarele noastre?

Și, totuși, lucrurile nu sînt așa. Pămîntul e un element dificil, foarte dificil și care oferă multe surprize... Să ne gîndim la pămîntul numit loess, răspîndit la noi în Dobrogea, Bărăgan și Moldova. Cîtă vreme este uscat, loessul e bun, rezistent, capabil să se mențină în maluri verticale drepte, pe zeci de metri înălțime. Dacă, însă, loessul se îmbibă cu apă, el se înmoaie, se îndeasă și determină deformarea și degradarea construcțiilor așezate pe el. Tot atît de puțin convenabile sînt și așa-numitele pămînturi argiloase cu contracții mari, răspîndite prin Oltenia și în vestul Munteniei. Același fenomen îl aflăm și în ce privește multe alte pămînturi. Cunoașterea lor științifică, comportarea lor la sarcină și îmbunătățirea lor fac obiectul cercetărilor entuziaste ale unui tînăr colectiv de specialiști în geotehnică, de la Institutul de Mecanică Aplicată al Academiei R.P.R.

În problema îmbunătățirii pămînturilor, dușmanul împotriva căruia se luptă cel mai dîrz este apa. Ea înmoaie pămîntul, îi scade rezistența, îl umflă sau, dimpotrivă, îngheață într-însul mărindu-și volumul etc. Situația este și mai grea cînd apa își exercită capriciile asupra unor nisipuri fine în care se îmbibă. Astfel de nisipuri se găsesc din abundență în minele noastre de lignit din Muntenia, de la poalele munților (bazinele Doicești, Filipeștii de Pădure etc.) Minerii le numesc borchișuri și le socotesc o adevărată pacoste. Aceste mase de nisip fin, îmbibat cu apă, exercită mari presiuni asupra sprijinirilor din galerii, rup adeseori frontul de lucru și năvălesc sub formă de erupții puternice, înecînd totul în calea lor, pe distanțe ce ajung uneori la zeci de metri. Asemenea invazii sînt foarte greu de stăvilit, iar lucrările de înaintare prin borchiș se execută foarte încet și cu mari dificultăți.

Problema luptei împotriva acestor nisipuri fine îmbibate cu apă frămîntă de cîțiva ani colectivul de cercetători științifici de care am vorbit mai sus.

În colaborare cu un alt colectiv din cadrul Sectorului de Tehnică Minieră din ICEMIN, cercetătorii au studiat posibilitatea de aplicare în mine a unei noi metode în îmbunătățirea pămîntului — electrosilicatarea. După doi ani de cercetări intense, în urma bunelor rezultate experimentale ce au fost obținute, noua metodă a fost de curînd utilizată pe locul de producție, într-o galerie din mina Palanga (Filipeștii de Pădure).

În ce constă electrosilicatarea? Printr-însa se caută să se asigure o cimentare a particulelor care alcătuiesc borchișul, suficient de puternică spre a împiedica desfacerea și antrenarea acestora de către ape. În acest scop se folosește gelul de bioxid de siliciu, o substanță asemănătoare cleiului și care, atunci cînd se află sub formă de foițe subțiri (pelicule) are o mare putere de lipire. Pentru cimentarea pămîntului, deci pentru obținerea în pămînt a unor asemenea pelicule, se introduce într-însul o soluție de silicat de sodiu (sticlă solubilă), iar apoi o altă soluție chimică, de exemplu, clorură de calciu. Aceasta din urmă, acționînd asupra silicatului de sodiu, produce separarea în pămînt a bioxidului de siliciu din silicat, sub formă de gel. La pămînturile fine, aceste operații de injectare se fac cu ajutorul curentului electric.

La mina Palanga, executarea galeriei respective fusese oprită cu multe luni în urmă din cauza invaziei borchișului; acesta fusese greu stăvilit cu un dig de lemn care închidea astfel galeria. În vederea electrosilicatării, s-au înfipt în digul de lemn cîteva tuburi-electrozi care au servit atît pentru trecerea curentului electric, cît și pentru trecerea soluțiilor injectate. După terminarea operațiilor cuvenite, digul a fost deschis. Borchișul se întărise. Lucrările de înaintare au putut fi reluate imediat, fără nici cel mai mic pericol al unei noi invazii de borchiș.

Despre eficacitatea electrosilicatării vorbesc cîteva cifre comparative. În aceeași mină exista o altă galerie, de asemenea invadată de borchiș. Acolo nu s-a aplicat electrosilicatarea. Înaintarea în borchiș cu metodele obișnuite s-a făcut extrem de greu, și nu s-a putut avansa decît un metru în timp de opt luni. În schimb, galeria în care s-a aplicat electrosilicatarea a înaintat cu doi metri în numai patru săptămîni!

Aceste cifre vorbesc de la sine despre rodnicele rezultate pe care le dă punerea celor mai noi și mai bune rezultate ale cercetărilor științifice, în slujba producției.

A. B.

Instalația de injectare a soluțiilor în borchiș.

Din toată lumea

VARANUS-ul

Uriașii Dinosaurieni din epocile geologice nu au dispărut fără a lăsa urmași, care să sugereze oarecum, raportat la proporțiile generale, mărimea lor. Printre aceștia sînt unele specii de crocodili și șopîrla numită Varanus, descoperită de soții Bourden, în insula Komore din Indonezia. Varanus atinge lungimea respectabilă de 4 m și, deși nu are forțele „atletice" ale înaintașilor săi, poate doborî și ucide cu ușurință un cal.

TRĂIM MAI MULT

Unele studii care s-au făcut recent asupra longevității omului în timpul diferitelor epoci istorice, au stabilit date comparative foarte interesante. S-a constatat astfel că, în ultimii 2000 de ani, durata medie a vieții a crescut de aproape trei ori. Se pare că, în epoca de bronz, datorită mortalității ridicate din rîndurile noilor născuți și ale copiilor, media de vîrstă maximă pe care o atingeau oamenii era abia de 18 ani. Acum două mii de ani, această medie crescuse, ridicîndu-se la peste 20 de ani, pentru ca, în jurul anului 1000, să se situeze în jurul a 30 de ani. Media despre care vorbim a crescut apoi, de-a lungul secolelor. Prin anul 1870, bunăoară, ea era de cca. 35,5 ani pentru bărbați și de 38,4, pentru femei, iar în jurul anului 1910, era de 47,7 ani pentru bărbați și de 50,6 ani, pentru femei. Astăzi, media longevității omului depășește chiar 60 de ani.

Aceste date sînt calculate pentru întreaga lume. Dar este clar că media actuală a longevității variază în funcție de situația economică și socială a diferitelor țări. Căci media despre care vorbim depinde, în primul rînd, de gradul de dezvoltare al asistenței sociale, de acel al educației sanitare și de nivelul de trai. Dovadă evidentă o dă media duratei vieții oamenilor din țările coloniale și din țările slab dezvoltate: ea nu depășește nici azi cu mult cifra de 30 de ani.

UN NOU AUTOMAT FOTOELECTRIC

O nouă creație a tehnicii sovietice: un automat fotoelectric pentru controlul calității suprafețel rulmenților. Experimentat cu succes, noul aparat înlocuiește operația extrem de migăloasă și obositoare a controlului din ochi și va fi generalizat, în cursul celui de-al 6-lea cincinal, în întreaga industrie de rulmenți din U.R.S.S.

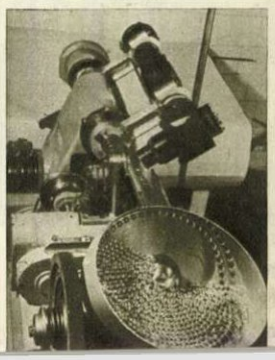

10.

— CORESPONDENȚĂ DIN R. P. POLONĂ —

Zeci de vapoare mari și mici sînt înșiruite în calele de lansare ale șantierului naval din Gdansk: traulere (vase pescărești)zvelte, cu linii elegante, trampe (vapoare de marfă) cu aspect impozant, cargoboturi scunde dar puternice, destinate transportului de cărbuni și minereuri. Și, totuși, pe întregul șantier nu se vorbește decît de o singură construcție. „Zecemiarul" (așa l-au botezat muncitorii șantierului) atrage atenția tuturor. Ar fi și greu, de altfel, să nu-l observi: bordurile lui, de înălțimea unei case cu cîteva etaje, vopsite în culoarea vie a miniului de plumb și împrejmuite de rețeaua deasă a schelelor, domină șantierul, atrăgînd atenția, deopotrivă, prin volumul și prin frumusețea liniilor. „Marcela Nowotko", cea mai mare și mai modernă dintre unitățile construite în șantierele navale din Polonia, este un vas de 10.000 tone.

Urcăm pe o scară în serpentină, spre puntea superioară. „Pe drum" avem prilejul să cercetăm de aproape carcasa de oțel a vasului, netedă ca suprafața sticlei. La construcția „Zecemiarului" este folosită metoda modernă de lucru: părți de carcasă, denumite bloc-secții (adeseori un asemenea bloc-secție cîntărește 30 de tone), sînt aduse în stare finită la cala de lansare, iar sudorii le „lipesc" repede și bine; o asemenea carcasă, în întregime sudată (și nu nituită, cum se făcea în trecut), este mult mai ușoară și mai trainică, iar montarea ei durează relativ puțin.

Căpitanul Robert Noworyta, comandantul vaporului „Marcela Nowotko", este vesel; în curînd, „Zecemiarul" său va lua calea mărilor și a oceanelor.

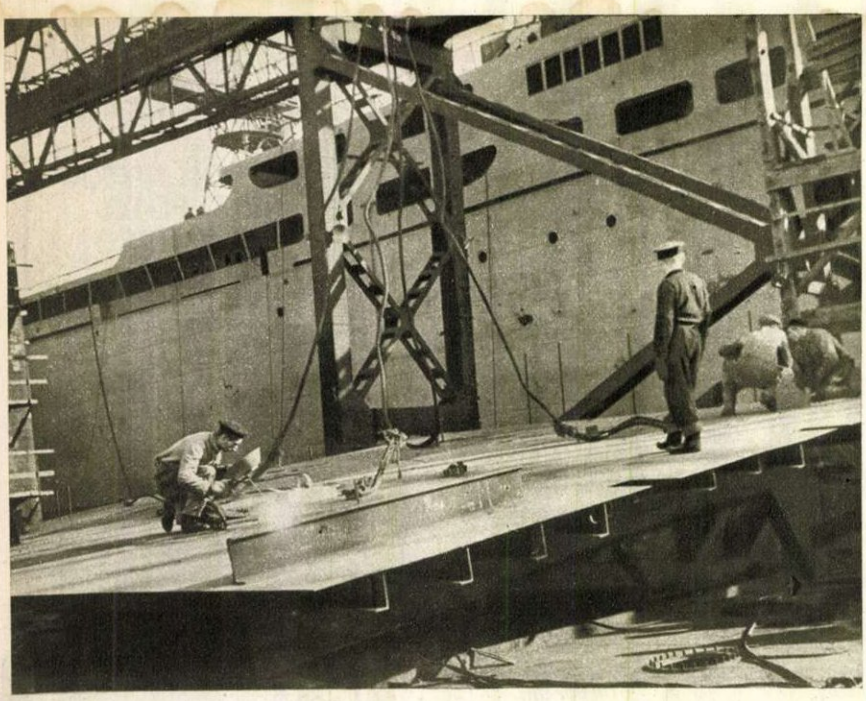

Cînd am ajuns pe puntea superioară am asistat la o scenă neobișnuită: cîțiva tineri în salopete stăteau aplecați deasupra... unui aparat Roentgen. Nu-i nici o confuzie; este vorba cu adevărat de un aparat Roentgen. Fiecare sudură a vaporului trebuie să fie radiografiată și abia după cercetarea plăcilor radiografice, o comisie specială apreciază dacă asamblările au fost corect executate, dacă nu conțin nici cea mai mică fisură și, în consecință, dacă lucrul poate merge mai departe. Dispozițiile privitoare la construirea vapoarelor sudate impun acest control atît de minuțios.

În afară de sudori și „radiologi", întîlnești aci și doi oameni, care urmăresc atent desfășurarea muncii. Cine sînt acești oameni, care au aerul unor gazde? Aflăm curînd că ei sînt într-adevăr gazde; unul dintre ei este comandantul Robert Noworyta, reprezentantul Liniilor oceanice poloneze, iar al doilea, inginerul Alfred Szparalski, mecanicul-șef al „Zecemiarului".

Noworyta va conduce această navă în prima cursă. Nu este, deci, de mirare că el nu părăsește

Un nou „zecemiar" este pus în lucru

000 TONE

După cerințele tehnicii noi, nituirea bordurilor a fost înlocuită cu sudură.

„Marcela Nowotko", „Zecemiarul", născut din munca avîntată a constructorilor navali de la șantierele Gdansk

puntea nici ziua, nici noaptea. Ne vorbește cu entuziasm despre „pupilul" său. Nici vorbă, vaporul este excepțional. Cu toate că posedă o mare capacitate, vasul va avea o viteză considerabilă: 16 noduri. Cabinele de comandă sînt comode, iar toate instalațiile necesare sînt puse la punct. În afară de mărfuri, vaporul va putea transporta și 20 de călători, în cabine de una sau două persoane, cărora proiectanții și constructorii le-au asigurat tot confortul.

Szparalski ne vorbește tot atît de entuziast despre vas. Construcția carcasei a progresat repede și, de curînd, pe „Marcela Nowotko" a început montarea mașinilor și a mecanismelor. Aceasta n-a fost o treabă dintre cele mai ușoare, deoarece un arbore cotit, de exemplu cîntărește 45 tone, iar motorul principal, 300 tone. „Dar o vom scoate la capăt..."

Că o vor scoate la capăt, nici vorbă.

De la înălțimea punții, cercetăm panorama șantierului. Traulerele aflate în apropiere, pe cale de lansare, par a fi niște jucării de copii. Fiecare dintre ele are cam 1.000 tone. Nu sînt decît zece ani de cînd construcția unui asemenea vas, a unui cuter de 800 tone, bunăoară, părea un mare succes. Iar acum...

Ne aruncăm privirea în partea cealaltă. Pe o altă cală de lansare se zăresc contururile suple ale carcasei unui vapor mare. Alături, macaralele transportă puternice bloc-secții de oțel. Alte două „zecemiare" sînt de pe acum în curs de construcție. Pe șantierele navale ale Poloniei noi, elanul în muncă, marșul înainte al constructorilor insuflă încredere în noi și noi izbînzi.

M. AZEMBSKI

Aritmetică simplă

— schiță —

de Al. Ivan GHILIA

Ilustrație de N. POPESCU

În acceleratul de Moldova, lume multă, îngrămădeală, huiet. Într-un compartiment își face loc cu greu un moșneag înalt, ciolănos, mohorît, îmbrăcat într-un suman vechi, cu o traistă legată de băț.

În compartiment e fum, aer stătut, cătrănit de-un miros înțepător de usturoi, cîrnați, brînză și încălțări ude care se usucă încet la căldura caloriferului, dar nici un loc liber.

— Nu bănuiți... poate s-ar găsi un locușor și pentru mine... — zice posac noul venit și privește într-un fel cam ciudat spre perechea care a ocupat mai mult de jumătate de bancă: o femeie între două vîrste, boită țipător pe gură, care stă cu picioarele strînse sub ea și cu capul rezemat de pieptul unui tînăr slăbănog ce ar putea să-i fie și fiu, țigănos la față, îmbrăcat orășenește, cu o legătură de mătase verde la gît. Sus, pe poliță, un coș mare cu ouă. Junele stă rezemat în cot și nu știu ce tot face cu mîinile pe sub bluza femeii.

— Dumneavoastră nu v-ați mai putea strînge oleacă? — li se adresează moșul, de astă dată direct, și dă să pună traista pe poliță.

— Ce faci, moșule? — sare cu gura junele. Nu vezi că nu-i loc?

— Da, așa-i — constată cătrănit moșul. Nu-i, cum să fie, dacă te-ai răscrăcărat pe toată banca și ai mai umplut și polița...

— Da' ce, vrei să stai pe poliță?

— Acuș ți-i arăta eu ce vreau, dacă nu-ți ții gura...

Ceilalți călători izbucnesc în rîs. Numai stăpînul coșului se încruntă nemulțumit, își strînge buzele disprețuitor și șoptește ceva la urechea femeii. Moșul se apleacă încet, pune traista jos, la picioare, pe podele, între opincile-i mari, gurguiate.

— Stai aici, proasto, c-aici îi de tine — își dojenește el traista, apoi se ridică, se descheie la suman, pune căciula în vîrful bățului și se reazămă în el, mocănește. — Las' c-oi sta eu și-n picioare. Bine că m-am văzut în tren. De-acu', pînă la capăt n-o fi mult...

— Da' unde mergi? îl întreabă careva. La Pașcani?

— La Pașcani?! — se miră moșul. De ce la Pașcani? Merg la București.

Junele cu coșul cu ouă cată la el disprețuitor, măsurîndu-l de sus pînă jos cu o privire nimicitoare.

Moșul nici nu-l bagă în seamă și spune tare, răsunător, parcă s-ar sfădi cu cineva:

— Merg la București. Îi arăt eu lui.... Îl învăț eu minte, tîlharul...

— Măi romînilor, ia mai strîngeți-vă, măi. Faceți-i loc să stea — grăiește gros un zdrahon roș la față de lîngă geam.

— Lasă... lăsați — spune moșul, pripindu-se deodată, apucînd traista de jos și neștiind ce să facă iarăși cu ea. — Stau eu și-n picioare. O noapte... Ce-i o noapte?... Trece...

— Cum să stai în picioare, moșule? — îi ia altcineva apărarea. Ia mai strînge-te și dumneata, cucoană... Vezi că omul stă în picioare... mai strînge-te... ce te-ai lungit așa? Ce-i aici, otel?

Cucoana, înțepată, își dă picioarele jos de pe bancă, motiv să se vîre mai mult în brațele junelui. Moșului i se face loc.

— Bodaproste, oameni buni, bodaproste — mulțumește el și îndeasă traista sub bancă.

— Zi, așa moșule? Ți s-o făcut de petrecere și te duci la București? — spune un țăran pus pe glume și face cu ochiul celorlalți spre „cucoana", care a ajuns acum cu totul în brațele tînărului.

— Da, petreceri! Că numai de petreceri nu mai pot eu! Iaca na, cum nu! — bombăni el. Cînd te atinge la pungă un ticălos de hoț, îți mai arde de petrecere!...

— Ce tot spui, moșule? Nu cumva te-o lăsat baba și ți-o furat lucrurile din casă?

— Dumneavoastră vă vine a rîde, da 'mie-mi sîngeră inima... Da' las' ticălosu', că-i arăt eu!

— Apăi, nu știi, moșule, că hoția nu piere din țara romînească?

— Nu piere, zici? — se răstește moșul cu mînie și izbește de-a surda bățul în podea. Ba eu să știi că de aceea mă duc la București, să stîrpesc hoția...

Vorbele din urmă sînt spuse pe un asemenea ton, că toți izbucnesc în rîs. Țăranii rîd gros în hohote, tinerelul rîde batjocoritor și se tot bate cu palma peste frunte, femeia chicotește nerușinat, ca o iapă. Moșul roșește tare-tare, apoi se uită deodată țintă la tînăr și-l întreabă răstit:

— Ce rîzi, măi găinarule? Măi spiculantule, ce rîzi? Că, cînd oi ridica amuș bățu' ista de corn, intri prin coșu' cu ouă...

Mînia și vorbele moșului stîrnesc alte hohote de rîs. Numai celui amenințat îi îngheață rîsul pe buze și fața i se face cînd vînătă, cînd neagră. Țăranul cel hîtru își șterge lacrimile cu dosul palmei și spune pe un ton voit serios, ca să-l întărîte din nou:

— Dumitale, moșule, nu ți-i frică de nimeni!

— Chiar așa, să știi dumneata. Nu mi-i frică. Bine ai spus. Eu pentru dreptul meu mă duc... știu eu unde mă duc...

Țăranul se preface și mai curios:

— Unde mergi?

— Unde? Nu mă trageți dumneavoastră de limbă, că nu vă spui... La București, iaca na!

Ultimele vorbe sună atît de serios, că toți tac și așteaptă nerăbdători să audă urmarea. Ochii bătrînului lucesc, o mare frămîntare lăuntrică i se citește pe față și zîmbetul lui pare puțin încurcat și sfios, dar numaidecît capătă ceva mîndru și atîțător cînd spune:

— Iaca, aici în chimir — grăiește el repede, parcă temîndu-se că oamenii au să izbucnească din nou în rîs și se bate cu palma peste cureaua latră — vedeți dumneavoastră, iacă aici am chitanța. Merg la București... știu eu unde să merg și am să arăt acolo... Eu nedreptatea n-o sufăr. Și nu mi-i frică de nimeni.

Se oprește încurcat, deși acum nu mai rîde nimeni, ci toți îl privesc cu luare-aminte și așteaptă. Îi vine greu și parcă i-i, nu știu cum, silă să povestească în fața atîtor oameni străini că iată, cutare și cutare, ce s-a întîmplat, cum își face mendrele vînzătorul de la cooperativa lor din sat și ce s-a socotit el în capul lui să spună acolo unde merge... În sfîrșit, cu multe ocolișuri, îi face pe oameni să priceapă despre ce e vorba.

— Cum ? — strigă înveselit la culme zdrahonul de lîngă geam și se apucă cu mîinile de cap. — Pentru atîta lucru!? Pentru că ți-a luat zece lei mai mult la o pălărie!? —și omul se zvîrcolește de rîs.

Moșul deschide gura să spună ceva, dar rămîne cu gura căscată, suflă greu și se roșește ca focul:

— Ei, da' ce rîzi? Pentru zece lei! Ce te hlizești? — bîiguie el. Dumneata adică... dumneata, n-ai face nimic. Eu, nu... Uite: eu, nu! ... Că pe mine mă doare... Pe mine să nu mă greșească nimeni la preț, că-l dau în gît... Eu nu mă uit. Știu eu ce să spun acolo sus, nu mă-nvăța dumneata pe mine. Dreptu' meu îi sfînt, taică. Să știi...

Dar din ce se înfierbîntă el, călătorii rîd mai tare... Rîd de se omoară și printre hohote îl întreabă:

— Cum moșule? Pentru zece lei?

— Te-au înșelat cu zece lei și dumneata... Păi, cît cheltui dumneata cu trenul!?

Întrebarea cade ca un trăsnet. Îl năucește complet pe moș.

— Apăi... apăi, ca la vreo sută de lei — îngaimă el moale.

Răspunsul lui întețește hazul:

— Da' deștept mai ești, moșule! Pentru zece lei cheltui o sută.

— Pe mine să nu mă faci deștept, c-amuș ia...

Nimeni însă nu-i ia în serios izbucnirea de mînie. Ba mai curînd asta le mărește pofta de rîs. Toți, care mai de care, se simt îmboldiți să întrețină veselia, agerindu-și mintea și încolțindu-l cu cele mai ale dracului glume. Pe încetul, însă, bătrînul se liniștește și-și recapătă stăpînirea de sine. Acum știe că oamenii șuguiesc și de șagă el nu se supără. Dacă nu i-ar fi sufletul mîhnit, dacă nu l-ar roade într-atîta pungășia vînzătorului, și dacă ar fi în toane bune, ehe, ce și-ar mai deșerta el sacul și i-ar înveseli pe toți!

După o vreme în care s-a gîndit adînc la ceva, moșul face semn că vrea să vorbească și oamenii tac, așteptînd să audă ce-o să mai spună.

— Care-i tare-n aritmetică? — întreabă moșul. Să socotească. Să spună care-i acela, că doar nu-i stă scris pe frunte. Socoteala-i simplă. Vasăzică de la mine, potlogaru' de vînzător a ciupit zece lei. Bun. Acum ia socotiți dumneavoastră: în comună la noi sînt 700 de familii... Vasăzică 700 ori 10? Ei, vezi? Vedeți? Ce v-am spus eu? Hoțu-i hoț și dacă ciupește puțin, și dacă fură cu caru'. Și nu-i cum o zis cineva că hoția leac n-are. Este leac și pentru hoție. Mă duc eu acolo sus și-om vedea noi!

Și moșul, mulțămit că și-a mai descărcat inima, întinde picioarele, trage căciula pe ochi să nu-l bată lumina, și adoarme ușor, ca un copil zdrobit de oboseală.

În cursul vizitei neoficiale pe care a făcut-o recent la Atena, D. T. Şepilov, ministrul Afacerilor Externe al U.R.S.S., a avut un important schimb de vederi cu primul ministru al Greciei, Karamanlis, şi cu ministrul Afacerilor Externe, Averof.

În fotografie: ministrul Afacerilor Externe al U.R.S.S., D. T. Şepilov (în stînga), este întîmpinat de premierul grec Karamanlis.

Poporul egiptean a sărbătorit cu însufleţire evenimentul mult aşteptat al plecării ultimelor trupe engleze din zona Canalului de Suez.

În fotografie, un aspect de la parada militară a trupelor gărzii naţionale egiptene, cu prilejul retragerii trupelor britanice.

Dorind să aducă o nouă contribuţie la cauza destinderii internaţionale, Uniunea Sovietică a hotărît ca, o dată cu reducerea efectivelor sale armate cu încă *1.200.000* oameni, să desfiinţeze şi o serie de unităţi militare cu un efectiv de peste *30.000* oameni, aflate pe teritoriul R.D. Germane.

În fotografie: un aspect de la parada de plecare a trupelor sovietice de la Dresda.

Şi în acest an, tradiţionala paradă aeriană de Ziua Flotei Aeriene Sovietice s-a transformat într-o grandioasă demonstraţie a aviaţiei sovietice.

Iată, în fotografie: delegaţia militară aviatică americană, care a fost condusă, după cum se ştie, de generalul N. Twining, şeful statului major al forţelor aeriene ale S.U.A.

Marele turneu pe care l-a întreprins în R. P. Chineză ansamblul de cîntece şi dansuri populare româneşti „Ciocîrlia" s-a bucurat de un succes deosebit.

În răgazul pe care l-au avut între două spectacole, membrii ansamblului au iniţiat pe colegii lor chinezi în tainele jocurilor româneşti, învăţînd la rîndul lor dansuri chinezeşti.

Argentina a fost din nou teatrul unor grave tulburări interne. La Buenos Aires, La Plata, Santa Rosa şi în alte oraşe a izbucnit o rebeliune antiguvernamentală peronistă.

În fotografie: clădirea guvernamentală din Buenos Aires păzită de tanchişti, după proclamarea stării de asediu.

Răspundem cititorilor

75 DE ANI DE LA APARIȚIA „CONTEMPORANULUI"

Mai mulți cititori ne-au rugat să publicăm un articol despre vechea presă progresistă din țara noastră. Folosim prilejul împlinirii a 75 de ani de la apariția revistei „Contemporanul" pentru a răspunde în parte acestei cereri.

Se împlinesc la 1 iulie 75 de ani de cînd a apărut la Iași numărul 1 al revistei *Contemporanul*. Încă de la primele articole ea oglindește o concepție nouă despre literatură și știință. Revista luptă pentru răspîndirea culturii și științei în mase, pentru revendicări general democratice, împotriva literaturii reacționare a „Junimii", împotriva falsei culturi etc.

Contemporanul a impus o linie materialistă în tratarea problemelor de estetică, luptînd împotriva „artei pentru artă". Colaboratorii revistei aduceau spiritul cel nou al cercurilor socialiste ce se organizaseră în țara noastră în acea vreme. Alimentată cu articole de actualitate, cu poezie socială, urmînd exemplul revistei democratice ruse „Sovremennik", revista *Contemporanul* a creat un curent progresist în cultura noastră, ajutînd afirmarea concepțiilor materialiste în știință și literatură.

Printre colaboratorii revistei trebuie citați criticul materialist de mare autoritate C. Dobrogeanu-Gherea, poeții socialiști C. Mille, Dem Șaphir, Gh. din Moldova, O. Carp, A. Verea, A. Stavri, N. Beldiceanu, prozatorii Tony Bacalbașa, Sofia Nădejde, St. Bassarabeanu, oamenii de știință dr. Gaster, Paul Bujor, I. Nădejde, G. G. Nădejde etc. Trebuie amintită și colaborarea lui I. Creangă, Al. Macedonschi, N. Iorga, I. Pop Reteganul. În spiritul *Contemporanului* s-au format poeții I. Păun-Pincio, Traian Demetrescu și Th. Neculuță.

O importanță deosebită prezintă faptul că printre colaboratorii revistei s-a numărat și Fr. Engels. Marele dascăl al socialismului, colaborator și prieten al lui Marx, primise informații despre lupta socialiștilor din Rominia. Pentru încurajarea activității lor, Engels scrie în ianuarie 1882 o scrisoare, care a fost reprodusă apoi în paginile *Contemporanului*. De asemenea revista publică în traducere studiul lui Engels despre „Originea familiei, a statului și a proprietății private".

Contemporanul apare între 1881-1891 și este continuat de revista lui Gherea „Literatură și știință". Între 1893-1894 apare „Evenimentul literar", iar de la 1886 Ion Nădejde scoate „Revista socială". Aceste periodice, ca și toate ziarele muncitorești ca „Gutemberg", „Muncitorul", „Școala Nouă", „Revolta", „Munca", au creat un climat favorabil pentru unificarea cercurilor marxiste din Rominia și pentru promovarea unei culturi noi.

Creșterea mișcării muncitorești, organizarea primelor greve, lupta împotriva ideologiei reacționare a „Junimii" au pus în fața presei socialiste din Rominia probleme noi ce se cereau rezolvate radical. Chiar dacă unii militanți ai *Contemporanului* (așa-numiții „generoși") au trădat, trecînd de partea liberalilor, revista a însemnat un pas înainte în dezvoltarea presei progresiste românești.

Contemporanul a avut vederi largi: a publicat culegeri de folclor, a demascat plagiatul din unele cursuri și tratate universitare ale vremii, a luptat pentru emanciparea femeii, a prezentat articole politice de actualitate și, mai ales după 1886, a inițiat o discuție asupra literaturii române, punînd bazele criticii literare materialiste în Rominia. Poezia publicată în paginile revistei, ce apărea acum 75 de ani era revoluționară. Iată ce scria poetul N. Beldiceanu: „Cînd ești suflet, cînd ești număr, pentru ce mai stai la gînd? / Înainte, înainte, milionule flămînd!"

Astăzi, după 75 de ani, deziderate realiste ale *Contemporanului* de la 1881 au fost nu numai împlinite, dar și depășite, în condițiile noi ale regimului democrat-popular, pe baza ideologiei marxist-leniniste. Perspectiva timpului ne oferă posibilitatea să-i judecăm pe luptătorii de la 1881. Sînt evidente devierile lor, dar nu trebuie să uităm totuși entuziasmul și combativitatea cu care acești pionieri ai literaturii și științei realiste au ajutat la dezvoltarea culturii noastre realiste, făurind o tradiție scumpă oamenilor muncii din patria noastră liberă.

CANALUL DE SUEZ

Tovarășul Mircea Ionescu din Galați, aflînd știrea părăsirii Canalului de Suez de către englezi, ne solicită un scurt documentar al acestei regiuni și un istoric al evenimentelor care au dus la această hotărîre.

Cu vreo două mii de ani în urmă, pe vremea domniei faraonului Nechao, sute de mii de sclavi trudeau la săparea unui canal navigabil, care urma să unească Marea Mediterană cu Marea Roșie. Așa începe povestea Canalului de Suez, din timpurile străvechiului Egipt...

Mai tîrziu, canalul este astupat din ordinul unuia dintre cuceritorii Egiptului, califul Mansur, pentru a nu umbri rolul preponderent pe care îl avea Damascul, în comerțul de atunci. Reconstruirea canalului n-a fost realizată decît cu mult mai tîrziu, în perioada dezvoltării capitalismului, cînd relațiile comerciale internaționale au luat o mare amploare.

Încă mult timp înaintea începerii reconstruirii sale, canalul dezlănțuie lupte fățișe sau ascunse între diferite state, pentru dominarea lui. Și cea mai aprigă luptă se dă între Franța și Anglia.

Pe la jumătatea secolului trecut, inginerul Fernand de Lesseps, om de afaceri și reprezentant al capitaliștilor francezi, reușește să obțină prin mituirea lui Said-Pașa, cîrmuitorul de atunci al Egiptului, concesiunea construirii canalului pe teritoriul egiptean. La ființă și Compania Internațională pe acțiuni a Canalului de Suez. Conform condițiilor concesiunii, guvernul egiptean, pe lîngă teritoriul oferit, scutește compania de plata oricăror taxe și pune la dispoziția construcției 4/5 din numărul muncitorilor necesari.

Construirea canalului a început în luna aprilie 1859, iar peste zece ani, cea mai mare construcție hidrotehnică a secolului al XIX-lea era terminată.

Lipsit de ecluze, spre deosebire de celelalte mari canale din lume, Canalul de Suez este lung de cca 173 km, iar lățimea sa e de 120-150 m la suprafață și 45-60 m la fund. La intrarea dinspre nord a canalului, se află orașul Port-Said. Al doilea oraș ca importanță și număr de locuitori este Suezul, situat la numai 3 km de intrarea sudică a canalului.

Marea însemnătate economică și strategică a acestei construcții duce, după terminarea ei, la o și mai acerbă luptă între marile țări capitaliste. Anglia reușește să-și instaureze dominația în aceste locuri, o dată cu cucerirea Egiptului în 1882. Dar după al doilea război mondial, a mai apărut un concurent puternic, imperialismul american. Străduindu-se să se infiltreze în zona Canalului de Suez, S.U.A. au reușit să cumpere, în 1948, partea ce revenea Vaticanului din acțiunile Companiei Internaționale. Între timp, Egiptul a devenit o republică independentă și la 19 octombrie 1954 a fost încheiat acordul anglo-egiptean cu privire la evacuarea zonei Canalului de către trupele engleze, în timp de douăzeci de luni de la data semnării acordului. Și de astă dată, englezii au încercat să tergiverseze plecarea lor din această regiune, pretextînd „situația încordată din Orientul Apropiat". Dar protestele vii și hotărîte ale poporului și guvernului egiptean au determinat schimbarea deciziei guvernului englez. Și astfel, la 13 iunie a.c., englezii au părăsit zona Canalului de Suez pînă la ultimul soldat.

În cartierul arab din Port Said

CE ESTE UZURA MORALĂ A MAȘINILOR?

Prin acest material, răspundem tov. Mereuță Magdalena, elevă din București, care ne-a întrebat: „Ce se înțelege prin uzura morală a unei mașini?"

Fiecare întreprindere socialistă din țara noastră folosește diferite mașini și utilaje, potrivit cu specificul producției respective. Pe măsura folosirii lor, mașinile și utilajele suferă uzură fizică, se consumă și pînă la urmă trebuie înlocuite. Uzura fizică a mașinilor poate fi constatată direct, prin sumare lor cercetare. Observînd îndeaproape o mașină, oricine își dă seama, mai ales dacă este de meserie, că e mai mult sau mai puțin uzată, că trebuie eventual înlocuită.

Dar, în afară de această uzură fizică, vizibilă, mașinile mai suferă și un alt fel de uzură. Din punct de vedere fizic, mașina poate fi la fel de bună ca și înainte; și, totuși, fără ca ochii noștri să sesizeze vreun semn, mașina a putut suferi o uzură de ordin economic.

Să luăm un exemplu: strungul folosit într-o întreprindere costă, să spunem, 10.000 lei. Dar, între timp, datorită creșterii productivității muncii, uzina care fabrică aceste mașini-unelte reușește să dea strunguri mai ieftine, care costă, să zicem, numai 8.000 lei. Devine evident că prețul de cost al produselor realizate cu strungul care a costat 10.000 lei, este mai ridicat decît al produselor realizate cu strungul care a costat 8.000 lei. Iată deci că, datorită dezvoltării tehnicii, strungul care a costat 10.000 lei a suferit o uzură în valoare de 2.000 lei. Aceasta nu e o uzură fizică — mașina nu a fost deteriorată; ea este o uzură cu caracter economic, așa-numita uzură morală.

Dar nu numai în cazul de mai sus mașina poate suferi o asemenea uzură. Dacă folosim un strung cu o anumită turație, cu o anumită capacitate de producție și, între timp, se produc strunguri mai moderne, mai productive — strungul folosit de noi nu ne va permite o ridicare a productivității muncii, în măsura în care o permit noile strunguri; nu ne va permite în aceeași măsură ca noul strung, o economisire a consumului de energie, o ridicare a calității produselor. El a suferit o uzură morală. Va trebui să fie înlocuit cu un strung de tip nou.

Uzura morală a mașinilor este o consecință a progresului tehnic. Din necesitatea sporirii continue a productivității muncii — sarcină de bază în construirea socialismului — progresul tehnic trebuie stimulat și dezvoltat în permanență. Se știe, doar, ce rol important are, în creșterea productivității muncii, folosirea tehnicii moderne, a unor mașini perfecționate, care permit ca, în același timp de muncă, să se dea mai multe produse. Datorită dezvoltării tehnicii, apar mereu mașini noi, mai perfecționate, mai economice, mai ieftine. Această permanentă înnoire și înaintare a tehnicii, este o garanție a succeselor în lupta pentru construirea socialismului.

Apariția necontenită a unor mașini mai ieftine sau mai productive face ca și în economia țării noastre să existe fenomenul uzurii morale, care reclamă înlocuirea mașinilor vechi prin mașini noi, a tehnicii învechite prin tehnica cea mai nouă. De aici nu reiese, e clar, că mașinile învechite trebuie aruncate la fier vechi. Ele pot însă și trebuie să fie modernizate, adaptate creator tehnicii noi, de către muncitorii și tehnicienii întreprinderilor respective. Înlocuirea vechilor mașini necesită cheltuieli mari; acestea sînt însă compensate din plin prin creșterea productivității muncii și reducerea prețului de cost, rezultate prin folosirea noului tip modern de utilaj.

DIN LUMEA „MINUNILOR" CINEMATOGRAFICE

1

Ne-am adresat tovarășului Srolovici Eugen, operator de filmări trucate, cu rugămintea de a răspunde întrebării tov. Vitan Ioan din Lupeni: „Cum se realizează acea filmare trucată care permite unui actor să apară, pe aceeași imagine, dedublat?"

Credeam, ca specialist, că spectatorul obișnuit nu ar putea fi decît dezluzionat atunci cînd ar afla prozaicile resorturi tehnice ale „iluziilor" cinematografice. Pentru că, oricît de surprinzătoare ar fi efectele filmărilor noastre trucate, acestea nu sînt în ultimă instanță decît, mai mult sau mai puțin, simple chestiuni de tehnică cinematografică. Dar pentru că se pare că interesează, o să încerc a explica cum s-au realizat unele asemenea trucaje — de pildă, acele secvențe dintr-un film de scurt metraj pe care l-ați văzut anul trecut, în care popularul artist comic Stroe apărea întreținînd o discuție cu... sine însuși (ca în fotografia 1).

Așezat în fața cortinei, actorul își joacă rolul, spunîndu-și replicile unui personaj imaginar. Operatorul filmează scena cu un aparat al cărui obiectiv este acoperit pe jumătate cu un cașeu (un carton negru, așezat în fața obiectivului la o distanță de 3-8 cm). Scena este filmată astfel doar pe jumătate din peliculă, cealaltă parte, mascată de cașeu, nefiind expusă. Apoi, pelicula se rebobinează și filmarea reîncepe. Actorul spune replicile celuilalt personaj pe care îl interpretează — și imaginea lui se imprimă pe jumătatea peliculei care fusese înainte acoperită. Obținem astfel imaginea unică dorită. Este însă necesară multă atenție în fixarea cașeurilor, astfel încît să nu se observe linia de joncțiune (marginea cașeului) a celor două părți ale peliculei.

Dar aceasta nu e unica soluție posibilă. Le propunem fotografia

2

filor amatori următoarea mică experiență, cu rezultate precise și... amuzante. Vreți să obțineți imaginea dublă sau chiar triplă a aceleiași persoane, în aceeași fotografie. Amenajați un fundal dintr-o pînză sau o hîrtie neagră mată. Așezați persoana respectivă în fața acestui fundal — la colțul unei mese să zicem — și o fotografiați cu aparatul dv., pe care aveți grijă să-l fixați pe un trepied cu o stabilitate perfectă. Înainte de aceasta, însă, v-ați fixat unghiul obiectivului, adică cîmpul cadrajului de care dispuneți. După prima expunere, persoana fotografiată își schimbă locul — la celălalt colț al mesei sau la mijlocul ei — în așa fel încît să nu iasă din cîmpul cadrului — și tot pe aceeași peliculă expuneți pentru a doua oară. Expunerea se mai poate repeta o dată, după ce, desigur, persoana și-a schimbat din nou poziția. Rezultatul — destul de hazliu — îl puteți urmări în fotografia nr. 2.

Și „taine" cinematografice sînt încă multe, nenumărate. Dar chiar pe toate nu vi le putem spune. „Secret profesional!"

TIMPUL PROBABIL

Am primit o scrisoare prin care tov. Brînzoi Nicolaie, din comuna Costești, raionul Horezu, regiunea Pitești, își exprimă nedumerirea și nemulțumirea în legătură cu felul în care Institutul Meteorologic Central din București a făcut prognoza vremii pentru ultima iarnă. L-am rugat pe tov. V. Moșoiu, meteorolog principal al secției de prognoză a timpului de la Institutul Meteorologic, să-i răspundă tovarășului N. Brînzoi.

În toamna trecută, un cunoscut meteorolog al nostru a făcut unele pronosticuri asupra iernii și primăverii, afirmînd că iarna anului 1955-56, deși intră în ciclul unor ierni grele care au început în 1953 și vor sfîrși în 1959, va fi totuși, în general, ceva mai caldă.

Și într-adevăr, din cele trei luni, caracteristice anotimpului de iarnă, primele două au fost blînde și numai a treia mai aspră. Totuși, datorită faptului că toamna a fost timpurie și rece, că în lunile de iarnă vremea a fost mohorîtă, umedă și vîntoasă, iar prima lună de primăvară a fost și ea umedă, închisă, rece și vîntoasă, iarna aceasta ne-a lăsat impresia că a fost o iarnă aspră și lungă. Din această cauză mulți cetățeni au fost nemulțumiți de prognozele Institutului Meteorologic.

Nouă, meteorologilor, nu pot decît să ne ajute criticile cetățenilor. Ei trebuie însă să știe că meteorologia, care este o știință nouă, nu a ajuns încă la o metodă pur matematică, care să prevadă foarte precis cum va fi vremea.

Cînd anunță mersul vremii, chiar numai pentru următoarele 24 ore sau 3 zile, Institutul Meteorologic Central din București, ca și institutele din străinătate, nu pretinde că dă ceva sigur, ci ceva probabil. Vremea depinde de foarte mulți factori, iar atmosfera a fost cercetată doar pînă la cîțiva kilometri înălțime.

Ipoteza unora că exploziile sau experiențele termonucleare ar fi influențat mersul vremii nu este confirmată și, de altfel, aceasta nu ar fi putut influența timpul decît în mic și pe regiuni restrînse. Celelalte ipoteze, potrivit cărora pămîntul și-ar fi schimbat orbita sau că axul său de rotație s-ar deplasa de la poziția actuală, nu sînt decît fantezii. Este adevărat că virfurile axului de rotație au o mișcare de oscilare, însă această mișcare a polului e foarte mică și se face în 26.000 ani. Datorită acestui fapt, în regiunile noastre iarna se mărește cu 4 zile la 13.000 de ani, iar după alți 13.000 de ani, se mărește vara cu patru zile. Devine clar de aici că aspectul vremii de la un an la altul nu poate fi decît extrem de puțin influențat de această mișcare.

În concluzie putem spune că clima nu s-a schimbat și, în măsura în care e în funcție de condițiile naturale, nu se va schimba încă sute de mii de ani. Capricii ale vremii, așa cum au fost cele din cursul acestei ierni, au mai fost și se vor repeta și în viitor. Meteorologia studiază legile vremii și sperăm ca în curînd „timpul probabil" să fie mai apropiat de realitate.

CUM SĂ ÎNȚELEGEM MUZICA

(XIV) Instrumentele orchestrei simfonice (continuare)

Dar să revenim la povestirea muzicală a lui Prokofiev. Incredințînd flautului imaginea păsăricii, compozitorul ne introduce într-o altă familie instrumentală a orchestrei simfonice — familia suflătorilor de lemn sau, pur și simplu, a lemnelor (numite astfel după materialul din care sînt construite). Prin timbrul său aerian și agilitatea de care e capabil în producerea sunetelor, flautul era fără îndoială cel mai indicat instrument pentru crearea unei asemenea imagini. O varietate a flautului — nu întotdeauna folosită în orchestră — este flăutul mic sau picolo, instrument în stare să producă sunete mai ascuțite, mai pătrunzătoare decît cele ale flautului. Nuanțele de duioșie și lirism puse de compozitor în imaginea răței (al cărei sfîrșit funest — avea să fie înșfăcată de lup! — el părea astfel a-l prevesti) au fost realizate prin folosirea oboiului, instrumentul naivității și simplității rustice, umbrit de o ușoară melancolie. Deosebit de apt pentru a reda melancolia este cornul englez, o varietate a oboiului, folosit ca instrument solist, mai ales în paginile de evocare nostalgică. Mersul abia perceptibil al pisicii pe iarba din livada lui Petrică este sugerat ascultătorului de catifelatul clarinet; sfera expresivă preferată a acestuia este aceea a visării și lirismului căreia fratele său mai mare, clarinetul-bas, îi dă adesea adîncimea unei reflecții dureroase asupra vieții. În sfîrșit apariția bunicului supărat pe nepotul care-i nesocotește îndemnurile la cumpătenie și prudență, este marcată prin tema intonată de fagot, instrument în ale cărui sunete greoaie gravitatea se împletește adesea cu umorul și grotescul. Și mai profund decît fagotul este varietatea acestuia, contrafagotul. Toate aceste instrumente alcătuind familia suflătorilor de lemn sînt de obicei orînduite în stînga scenei, imediat în spatele coardelor.

Cînd Prokofiev prezintă lupul, el ne face implicit cunoștință cu cornul, primul din familia instrumentelor de suflat construite din alamă. Acesta excelează în crearea unei atmosfere de pădure, în sugerarea ecoului îndepărtat. Adesea numărul lui crește pînă la șase și chiar la opt (ca în „Poemul extazului" de Scriabin). Din familia alămurilor mai fac parte și alte instrumente de bază: trompete cu sunetele lor strălucitoare; trombonul, instrument lung de peste un metru, ale cărui sonorități se caracterizează printr-o forță majestuoasă; tuba, cu dimensiuni nu mai puțin remarcabile — instrumentul care produce sunetele cele mai grave dintre toate alămurile. Numărul mediu al trompetelor și tromboniilor folosiți în orchestra modernă este de trei. Se întrebuințează de obicei o singură tubă. Alămurile se află așezate în rîndul suflătorilor de lemn, în partea dreaptă.

În sfîrșit, o dată cu împușcăturile asurzitoare ale vînătorilor care apar la un moment dat din pădure, mergînd pe urmele lupului, Prokofiev ne oferă două mici mostre din ultima familie instrumentală, aceea a instrumentelor de percuție, cu alte cuvinte producătoare de sunete prin lovire. Timpanele (cele mai adeseori două) fac parte din grupa de instrumente percutante ale căror sunete se deosebesc între ele prin înălțime; alături de sonoritatea copleșitoare a timpanelor, menționăm pe aceea eterică a celestei, sunetul cristalin al clopoțeilor sau pe acela solemn al clopotelor. Mai fac parte din această grupă: toba mare, toba mică, tamburina, talgerele, triunghiul, tam-tam-ul, castagnetele. Familia percuției o găsim așezată în fundul formației simfonice.

POȘTA REDACȚIEI

H. Brener, Ploești. **Corespondența și fotografia trimise de dv., avînd tema legată de sărbătorirea Zilei Copilului, ne-au sosit prea tîrziu pentru a putea fi publicate în numărul de 1 iunie.**

T. Dobrea, București, S. Florian, Vaslui. **Propunerea dv. de a face o consfătuire în București cu participanții la concursul de stenografie este interesantă. Vom studia posibilitățile de a o realiza practic.**

Ileana Cazacu, Comarnic. **Jocurile publicate în revistă nu fac parte dintr-un concurs de jocuri, iar dezlegările lor nu trebuie trimise redacției.**

Materiale și fotografii despre muzeul Doftana au fost publicate în revista noastră și în alte publicații cu prilejul diferitelor aniversări.

Rădulescu Ștefan, Sighișoara și alții. **Lămuririle cu privire la concursul de stenografie se dau fie prin publicarea răspunsurilor la această rubrică, fie răspunzîndu-se direct, prin poștă, cursantului. Nu se va răspunde, evident, decît la întrebările care nu vor fi lămurite de la sine, prin publicarea cheii sau a lecțiilor următoare.**

Măceanu Alexandru, Făgăraș și alții. **În stenografie se scriu, în general, numai consoanele. Astfel, se scrie** *dd* **pentru** *deda*, *fr* **pentru** *fier*, *bnk* **pentru** *bancă* **etc. Vocalele și diftongii — care sînt totuși necesari în unele cazuri — vor face obiectul unor lecții speciale.**

Condea Vasile, Orașul Stalin. **Corectarea exercițiilor se face cu ajutorul cheii. Exercițiile trimise de cursanți sînt examinate. Dacă sînt necesare observații speciale, acestea se fac prin corespondență.**

Lazăr Niculina, Brăila și alții. **Exemplele și exercițiile date sînt suficiente pentru însușirea scrierii stenografice. Unele nelămuriri vor dispare prin consultarea cheii. În orice caz, pe măsura înaintării cursului, lucrurile insuficient înțelese se vor lămuri pe deplin.**

Leibovici Manea, Focșani. **După corectare exercițiile nu vor fi retrimise redacției. Cele a căror cheie apare în semne stenografice vor fi exersate, așa cum se arată în lecția II, exercițiul 1, punctele** *c* **și** *d*.

Rădulescu Costin, București. **Cuvintele care nu sînt mai mari de două pătrățele se scriu pe linia de scris, excepție fac** *de*, *te*, *un* **etc., care se scriu sub linia de scris, și** *e*, *în*, *și*, *toți* **etc., care se scriu mai sus (la jumătatea pătrățelului superior).**

Cuvintele mai mari se scriu două pătrățele deasupra liniei de scris, iar restul sub linie.

DE VORBĂ CU MEDICUL

HIPERTENSIUNEA ARTERIALĂ

Se știe că sîngele pompat din jumătatea stîngă a inimii (ventriculul stîng) circulă prin artere în toate țesuturile organismului. Aceste artere nu sînt însă niște tuburi rigide, ci sînt prevăzute în pereții lor cu țesut elastic și muscular. Tensiunea arterială normală rezultă, deci, din presiunea pe care o exercită pereții arterelor asupra coloanei de sînge care le parcurge (tensiunea minimă), la care — cu fiecare contracție a ventriculului inimii — se adaugă o creștere a tensiunii, prin impulsul imprimat coloanei de sînge de către contracția mușchiului cardiac. În mod normal, deci, avem o tensiune minimă, corespunzînd perioadei în care inima nu se contractă (e în „diastolă") — de unde și denumirea de tensiune diastolică, și o tensiune maximă sau sistolică (sistola = contracția mușchiului inimii).

Pentru măsurarea tensiunii arteriale, se utilizează diverse aparate de tensiune, bazate pe același principiu: ele măsoară cu ajutorul manometrelor presiunea din interiorul manșetei aparatului aplicat la brat, și pe care trebuie să o învingă coloana de sînge ce trece prin artera din dreptul manșetei.

În mod normal, tensiunea arterială maximă (sistolică) a unui adult oscilează între 12-14 cmc (120-140 mmc) de mercur, iar presiunea minimă (diastolică) între 6-8 cmc (60-80 mmc) de mercur. Între cele două nivele e un anumit raport, exprimat prin aceea că tensiunea minimă e jumătate plus 1 din valoarea tensiunii maxime. De exemplu, dacă tensiunea maximă e 12, tensiunea minimă corespunzătoare normală e de 6 plus 1 = 7.

Aceste cifre nu au nimic rigid, nivelul tensiunii arteriale prezentînd oscilații sub influența frigului sau a căldurii, a eforturilor (oboselii), dar mai ales a emoțiilor, a supărărilor, a grijilor etc., deoarece, ca toate procesele din organism, și tensiunea arterială e sub controlul sistemului nervos: pereții vaselor arteriale sînt prevăzuți cu nervi, care, cînd sînt excitați, duc la strîmtorarea calibrului vaselor de sînge, ceea ce are drept rezultat creșterea tensiunii arteriale (hipertensiunea).

Hipertensiunea arterială va apare deci ca rezultat a numeroși factori. Unul dintre aceștia e vîrsta. Hipertensiunea apare mai ales la persoanele de peste 40 de ani; la femei, îndeosebi după menopauză. Alt factor e felul de viață și condițiile de mediu: boala apare în special la populația urbană, mai ales la persoanele emotive, cu munci de răspundere, la intelectuali, la cei care au griji, preocupări continue etc. Calitatea arterelor constituie, de asemenea, un factor important: hipertensiunea apare mai ales la cei cu artere îngroșate, care și-au pierdut elasticitatea (arterioscleroză). În sfîrșit, alimentația are o mare însemnătate în producerea hipertensiunii: ea apare mai ales la cei care se alimentează cu multe grăsimi, cu alimente foarte sărate etc.

De fapt, trebuie recunoscut că toți aceștia sînt numai factori favorizanți; în esență, nu se cunosc încă în întimitate cauzele care provoacă la anumiți indivizi hipertensiunea arterială.

Hipertensiunea arterială odată instalată, prezintă la început oscilații mai ales sub influența factorilor de care am pomenit mai sus (emoții, griji, eforturi etc.). Cu timpul, însă, ea devine fixată și are tendința să crească progresiv, ajungînd uneori la cifre foarte mari (ex: maxima, peste 20 cm mercur, iar minima peste 12 cm mercur).

Nu vom descrie aici simptomele pe care le provoacă hipertensiunea arterială. Trebuie însă să știm că în cursul hipertensiunii arteriale pot surveni o serie întreagă de complicații, mai ales la nivelul vaselor creierului (hemoragii cerebrale, prin ruptură de arteră), ale inimii și ale rinichilor.

Prevenirea hipertensiunii arteriale se face eliminînd pe cît posibil factorii amintiți mai sus: alternarea muncii profesionale cu perioade de destindere fizică și psihică (repaus, vacanțe etc.); crearea unei atmosfere plăcute în viața de familie, profesională etc.; evitarea discuțiilor și enervărilor; o alimentație echilibrată, bogată în vitamine, mai săracă în grăsimi și mai ales nu prea sărată; controlul periodic al tensiunii arteriale, la persoanele de peste 40 ani.

Din fericire, astăzi dispunem de mijloace active prin care putem îmbunătăți mult situația hipertensivilor. Nu vom intra aici în amănunte: medicul va hotărî, de la caz la caz, tratamentul care trebuie administrat în hipertensiunea arterială.

Dr. Maur NEUMAN

SFATURI PENTRU MAME

SĂ ORGANIZĂM CHIBZUIT VIAȚA COPIILOR NOȘTRI

Nu demult vorbeam cu o mamă tînără, fără experiență, care îmi spunea alarmată: „Băiatul meu are numai trei ani și jumătate, dar de pe acum nu-l mai pot stăpîni; face numai ce vrea el. Ieri, de exemplu, a trebuit să-i dau masa de prînz abia pe la ora 4 și am fost nevoită s-o încep cu compotul. Alt fel n-ar fi mîncat nici atunci".

Cazul de mai sus nu este însă nici nou și nici izolat. Oare nu li se întîmplă și multor mame cu mai multă experiență să fie nevoite să schimbe orele de masă ale copiilor aproape zilnic, după „dorința" micuților sau pur și simplu din întîmplare? Situația nu este mai bună nici în privința altor momente mai importante din zi, cum ar fi culcarea, scularea, timpul de joacă al copilului. De foarte multe ori, în asemenea cazuri, dezordinea, „întîmplarea" joacă rolul principal. Dacă mamele care se găsesc în asemenea situație și-ar face, de curiozitate, o mică recapitulare asupra orelor la care copiii lor s-au sculat, s-au jucat ori au mîncat, s-ar îngrijora, desigur, de rezultatul obținut.

Vina pentru aceste greșeli în creșterea și educația copilului o poartă mama, prin lipsa de organizare a vieții acestuia.

Este deosebit de important, în primul rînd, pentru dezvoltarea normală a organismului copilului, ca existența sa să se desfășoare ritmic, sistematic, organizat. Nu au ce căuta aici întîmplarea, capriciul, lipsa de continuitate, care influențează nefavorabil și asupra formării caracterului celor mici. De aceea trebuie pusă de la bun început ordine în împărțirea timpului copilului în cadrul zilei. Cu puțin efort din partea părinților, copiii învață la rîndul lor să respecte timpul de masă, de culcare sau sculare. În felul acesta, chiar numai după cîteva repetări, organismul deprins al copilului va cere, prin diferitele sale funcții, respectarea orelor fixate. Astfel, copiilor cărora li s-au format deprinderile respective, li se face foame în jurul orei 8,30, 12,30-13 și 19,30 și vor voi să doarmă în jurul orei 14, 20,30 etc.

În concluzie, rezolvarea problemei de care am vorbit mai sus, care pare minoră, dar care poate avea influențe negative asupra organismului și caracterului copilului, impune fixarea și respectarea cu strictețe a anumitor ore, organizarea justă și chibzuită a vieții micuțului.

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

VARĂ

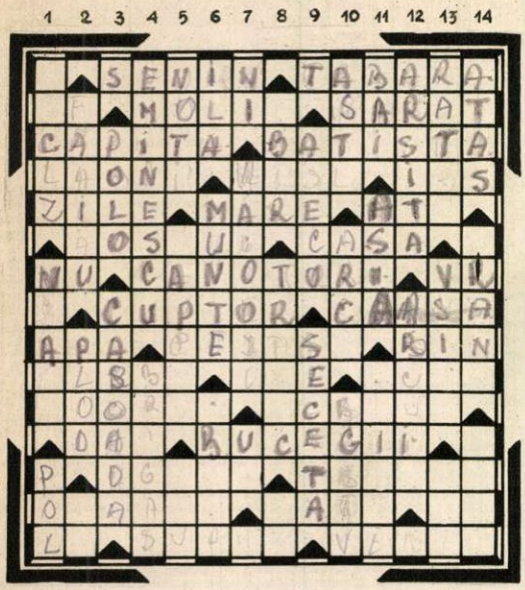

ORIZONTAL: 1) Cerul limpede de vară — Locul unde-și petrec concediul de vară studenții și elevii. 2) Comună în raionul Șimleu, reg. Oradea — În timpul verii atacă blănurile și țesăturile de lînă — „Lacul...", stațiune balneară de vară. 3) Se înalță pe cîmp, vara, după coasă (sing.) — Fluturată în vînt, e semn de adio. 4) Soi de arbore ce crește în ținuturile în care e totdeauna vară — Fără ele nu te poți plimba cu barca (sing.) — Una din insulele Ciclade. 5) Vara sînt mai lungi ca în celelalte anotimpuri — Pe țărmurile lor își petrec mii de oameni concediul în timpul verii (pl.) — Pasc pe pajiștele dobrogene. 6) Autorul poeziei „În miezul verii" — În cele de odihnă merg oamenii muncii spre a-și petrece concediul (sing.). 7) Negație — Sportivi ai apelor — Vară din consoane! 8) Numele popular al uneia din lunile de vară — Omul gospodar și-o cumpără vara (pl.). 9) Cea mai căutată în timpul verii — Platformă în stîncă ce oferă alpinistului posibilitatea unei scurte odihne — Rîu în Germania. 10) Renumită scriitoare sovietică pentru copii, autoarea poeziei „Pierde-vară" — Vară în... Franța — Se schimbă pe timpul verii. 11) Personaj principal feminin — Atîrnat (mold.). 12) Partea de jos cea mai îngustă a plăcilor metalice la vapoare — Masiv din Carpații meridionali, mult îndrăgit de alpiniști. 13) Autorul romanului sovietic „O vară neobișnuită" — Îl întîlnești peste tot, în căutare de pitoresc. 14) Personaj din feeria „Visul unei nopți de vară" de Shakespeare — Neclare — Posesiv. 15) Cincizeci-șiunu la romani — Enervează — Aerisire cu aer condiționat.

VERTICAL: 1) Rîu ale cărui „chei" sînt vizitate vara de foarte mulți turiști — Cele de grîu umplu vara hambarele — Acolo unde vara e tot iarnă. 2) Spaimă — Loc citadin de odihnă în timpul verii — De două ori. 3) Sport de apă — Flori ce le întîlnim tot timpul verii. 4) Cel mai mare poet romîn — În brigăzi muncesc pe șantierele cincinalului. 5) Însemnare — Îl folosesc nu numai bătrînii și betegii, ci și „alpiniștii — „Vîrful cu..." cabană în Bucegi. 6) Leit-motiv din refrenul cîntecelor populare — Acolo își petrec cei mai mulți concediul în timpul verii — Arbori ce cresc pe malurile rîurilor de munte. 7) Nichel — Vara o afli la umbra pomilor — N. 8) Fluviu iugoslav — Convenție — Jumătate de vară. 9) Prieten... italian — Dușmana ogoarelor în timpul verii. 10) Demonstrativ popular — Piatră... din Bucegi — Localitate pe Valea Prahovei. 11) Cele de soare nu se pot face decît vara — Continent — Animal mamifer ce trăiește în apele nordice. 12) Căldura zilelor de vară — Povestiți! 13) Înotător prin excelență! — În timpul verii se găsește mai din abundență prin miriști, prin codri și mai ales în Deltă — Se odihnește. 14) Locul celui de al treilea călător pe motocicletă — Cîntărețul verii (mold.) — Cat.

Cuvinte mai puțin cunoscute: ANONA — IOS — ANE — IBAR — CAN — OTARIE.

DEZLEGAREA JOCULUI „RADIO" APĂRUT ÎN Nr. TRECUT AL REVISTEI

ORIZONTAL: 1) NEPER — LIȚĂ. 2) FINALĂ — RI. 3) G — LADA — BOD. 4) ARE — IMBĂIA. 5) LE — BOBINA. 6) SCALA — ECOU — ECA — L. 7) TEN — CONECTA — UNDĂ. 8) ATON — HEPTODA — AIM. 9) TED — AM — TONURI — OP. 10) IREAL — COD — CATODĂ. 11) EA — FILTRAJ — MASĂ.

Să învățăm STENOGRAFIA

de prof. Aurel BOIA

LECȚIA a IV-a

VOCALELE

10. Vocalele sînt în stenografie elemente accesorii, secundare. În afara celor inițiale (care se scriu întotdeauna), vocalele se mai notează pentru despărțirea a două bastoane în prelungire de traseu (*d-t*, *într-n* etc.), pentru precizarea unor cuvinte monosilabice (*nu*, n-*a* etc.), a unor forme gramaticale (plural etc)., sau a unor cuvinte mai puțin obișnuite, ori care ar putea da loc, în textul respectiv, la confuzii. I (*i*) din silaba inițială *in* (*în*) nu se scrie.

Vocalele se notează, prin puncte plasate în diferite poziții: la dreapta = *A*; la stînga = *O* sau *U*; sus sau jos (față de bastoane în capete) = *E* sau *I*. Vocalele, chiar inițiale, se scriu după notarea consonantelor.

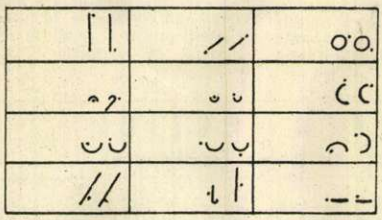

Notă

Prin excepție, cuvîntul *cu* se vocalizează dedesubt. Grupurile *PP* și *BB* se notează printr-un singur *P* sau *B* vocalizat la mijloc. Între două bastoane în prelungire, *E* și *I* se reprezintă printr-o mică liniuță lipită la dreapta.

EXERCIȚIUL 5
(de citit, transcris și copiat)

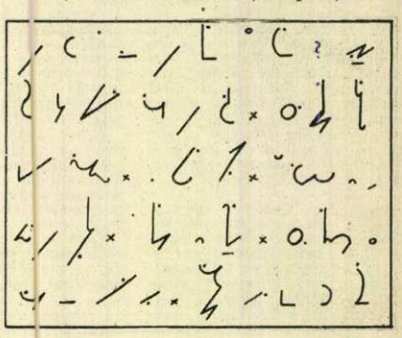

EXERCIȚIUL 6
(de scris în stenografie)

Apărat, iperită, operat, poprit, adunat, od(ată), identic, anecdotă, enic*er*,, uni*fic*at, a*ntrax*, a*fectat*, e*voc*at, a*fiș*at, o*tită*, *dădu*, acid, ucid, igienă, avantaj, ofilit, evadat, accent, occident, echi*tate*, ah, oglindit, ignorat, arar, urare, eroare, alpin, Olteni*ța*, elaborare, a*cerb*, A*frodita*, o*frandă*, e*for*, bobină, biped, (i)erburi.

Am aplicat (h)otărîrea. În cîte acte e opera (O)edip? Enache îl ajută pe Tudor. D*a* ori n*u*? După e*fort*, odihnă! A*voc*atul a pledat, c*u* avînt, aproape o oră. E cît un bob de piper. L-a predat ori l-a pierdut? N*u* are și n-*a* avut nici o idee.

Notă. — În afară de vocalele inițiale, de cele care despart consonantele în prelungire de traseu și de cele tipărite cursiv, nu se va nota nici o altă vocală. Grupul *TT* (*ŢT*, *TŢ*) se scrie cu *TT* apăsat.

EXERCIȚIUL 3 (CHEIE)

Ce taxă a plătit la han? Cîte pagini a citit? La debit se vînd chibrituri și tutun. A cerut ceva foarte bun. Valentin e lucrător la o întreprindere din Calafat. Mă duc în grădină. La ce facultate se duce? Un vapor a intrat în portul Galați. Cînd e gata planul?

EXERCIȚIUL 4 (CHEIE)

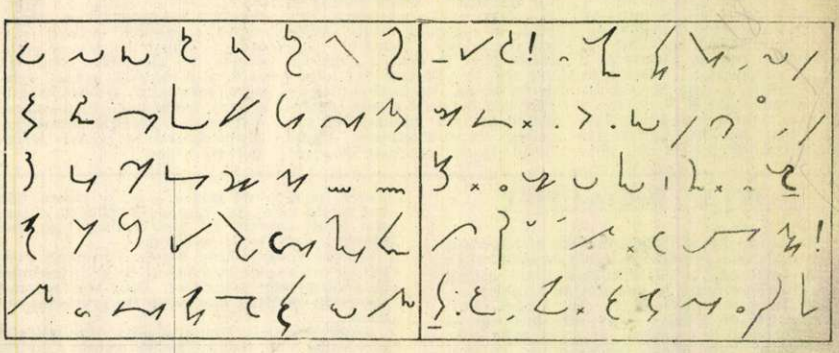

RECTIFICARE

Caricatura „Atențiune copii", apărută în pagina 32 a numărului 12 din 15 iunie, este semnată de Benedict Gănescu.

REDACȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 7 PIAȚA SCÎNTEII Tel. 7.60.10 int. 1788 **ABONAMENTE:** la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. **PREȚUL ABONAMENTELOR** 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin". Planșele policromii executate la Întreprinderea Poligrafică-Sibiu.

Noi creații ale Casei de moda

A COOPERATIVEI „MUNCĂ ŞI ARTĂ"

1. Rochie din mătase naturală imprimată, pentru după-amiază. Gulerul coboară pe umăr, ținînd loc de mînecă.

2. Rochie de dimineață din poplin în dungi. Decolteul se adîncește spre umeri, iar talia este puțin lungită.

3. Rochie elegantă foarte ajustată. O tunică trei sferturi, care se poate desprinde din talie și care este căptușită cu o mătase uni în aceeași culoare cu fondul rochiei, dă o linie nouă rochiei.

4. Rochie din poplin în carouri. Observați cum sînt dispuse carourile la bust: pense adînci formează raze care se pierd în talie.

5. Rochie tinerească din pichet alb, netăiată în talie, închisă pînă jos cu nasturi de sidef. Pălăria e făcută tot din pichet alb.

Fotografii de A. MIHAILOPOL

FLACĂRA Nr. 14-1956

Artistul poporului Gh. Calboreanu, în „Apus de soare" de Barbu Delavrancea

Fotografie de S. STEINER

Prețul 1,50 lei

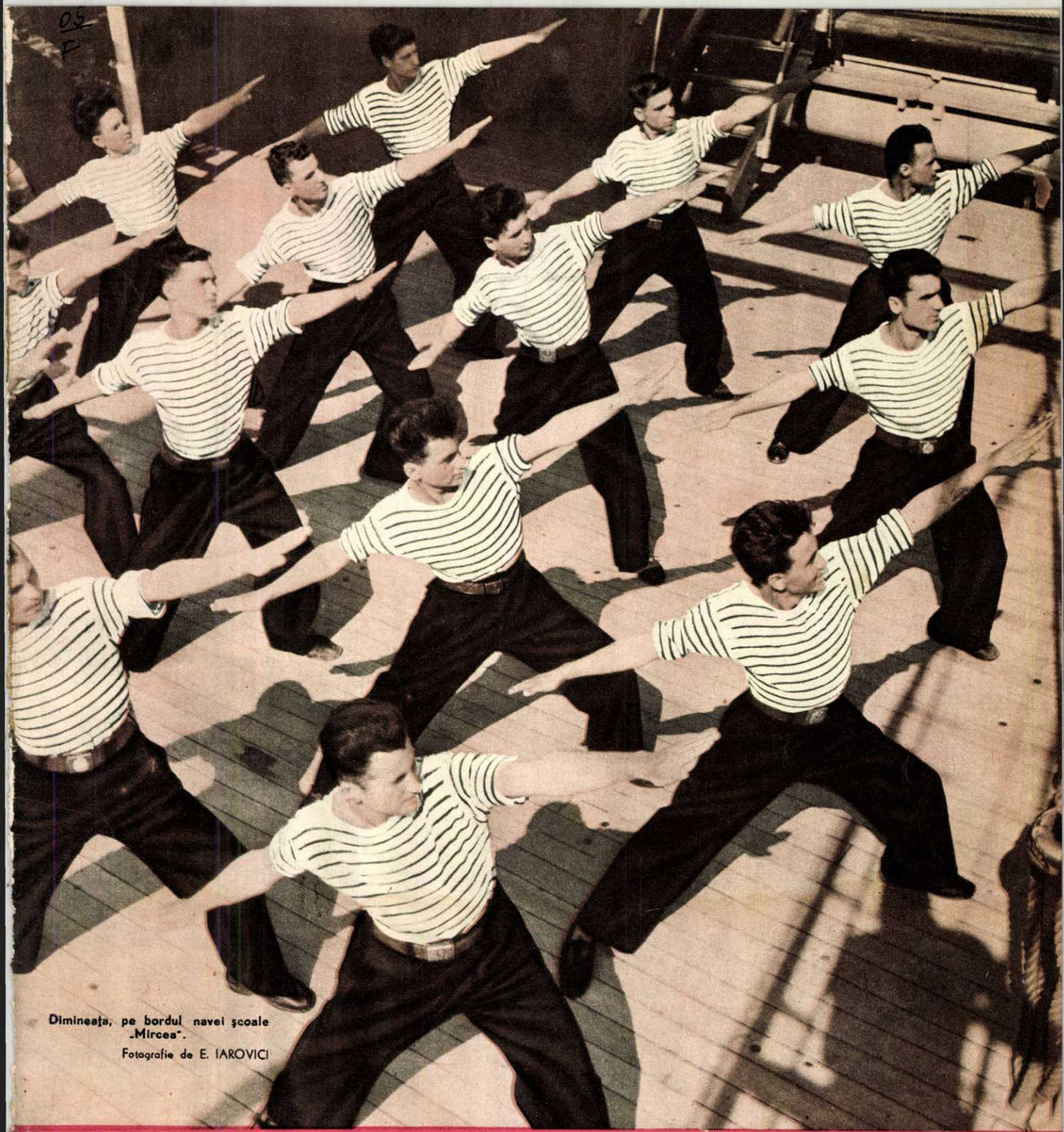

Dimineața, pe bordul navei școale „Mircea".
Fotografie de E. IAROVICI

FLACARA

Nr. 15 (88) — 1 AUGUST 1956

DIN CUPRINSUL REVISTEI:

■ MARINARI, MARINARI... — fotoreportaj ■ **Fapte și tilcuri** — de Eugen FRUNZĂ ■ *YVES MONTAND ÎȘI FACE AUTOBIOGRAFIA* ■ SCHIȚE ȘI POEZII de Dragoș VICOL, Nina CASSIAN, Al. ANDRIȚOIU, PAPP Ferenc, V. SAPARIN, C. BOZBICI ■ **Un reportaj din viața studențească a Clujului.** ■ Printre minerii chilieni. ■ *NOTE DE DRUM DIN FINLANDA* — de N. MORARU ■ *Cu fotoreporterul „Flacării" prin București.*

De la munte...

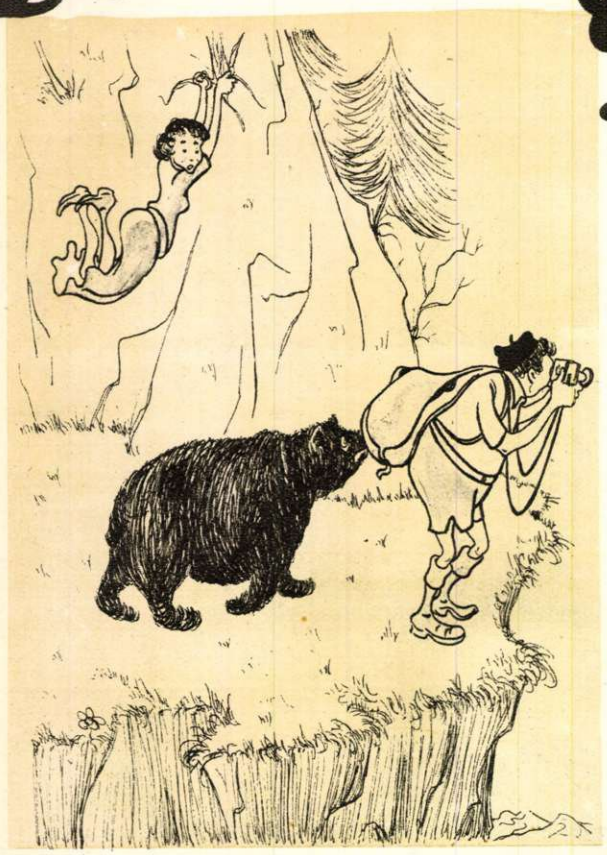

– Dragă Lenuş, lasă glumele că-mi strici bunătate de fotografie...

Desen de V. VASILIU

– Ia te uită! O pădure!

Desen de George VOINESCU

– Nu mă amestec! Nu mă bag!...

Desen de V. VASILIU

...la MARE

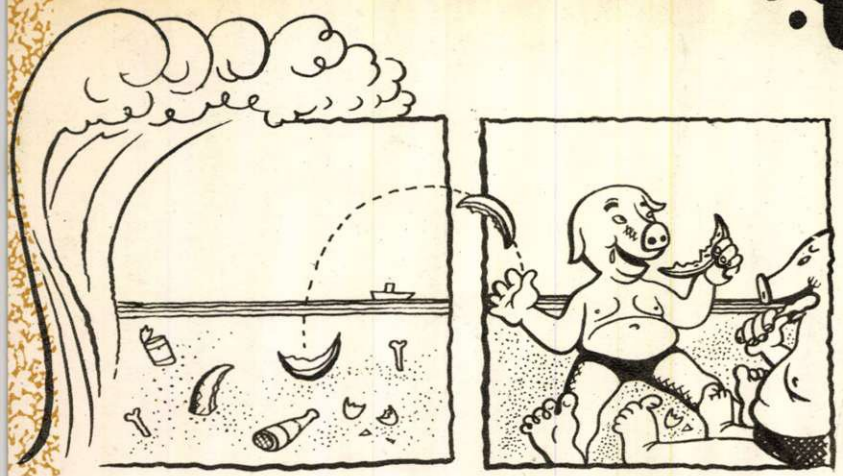

Flora şi Fauna
(sau studii de ştiinţe naturale pentru uzul unor anumite persoane).

Desen de George VOINESCU

– Ăştia doi sînt subalternii mei...

Desen de ARNO

FLACĂRA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 15 (88) 1 august 1956 ANUL V

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

PE OGOARELE REPUBLICII

Marea gospodărie colectivă se bucură din ce în ce mai mult de avantajele mecanizării care ușurează munca oamenilor și îi ajută să obțină recolte bogate. Colectiviștii din Mădăraș raionul Salonta, au recoltat o bună parte din cereale cu combina. Iată-l pe președintele gospodăriei Teodor Magyar, venit cu sfoara să urmărească activitatea combinerilor.

Marinari, marinari...

Ziua Marinei R.P.R.

Fotografii de E. IAROVICI

Acela care cunoaşte porturile noastre a putut vedea, nu o dată, în zori, ridicîndu-se pavilionul pe o navă de război. E dimineaţă, cerul e azuriu, marinarii stau drepţi, pe două rînduri. Momentul, cu toate că e repetat, e solemn. Apoi rîndurile se rup, apar perii de frecat puntea, pantalonii se suflecă, se aud comenzi, strigăte fără grabă, cineva spune una mai ardeiată şi totul capătă un aer gospodăresc, de hărnicie bărbătească. Mai mult decît oricare altă armă, marina îţi aminteşte că oamenii aceştia sînt de fapt ţărani, muncitori, funcţionari, şi fiecare dăruie cîte ceva din priceperea şi meseria dobîndită în viaţa civilă.

Marinarii nu sînt numai nişte simpli ostaşi care străjuiesc hotarele maritime. Ca un pol magnetic, ei, îndecsebi, atrag simpatia, dragostea şi invidia multor tineri, trezesc nostalgii şi visări romantice. Cătănia pe o navă militară înseamnă călătorii în largul mării, beţia depărtărilor, lupta curajoasă cu stihiile, bărbăţie, viaţă aspră plină de peripeţii şi neaşteptat. Ea atrage pe cei curajoşi şi respinge pe cei slabi. Marina militară e o adevărată şcoală a curajului, iar cei care trec prin ea, chiar dacă nu trăiesc peripeţiile căpitanului Nemo şi n-au îndrăzneala comandantului corabiei

Moment solemn pe bord: se înalţă pavilionul. Marinarii dau onorul.

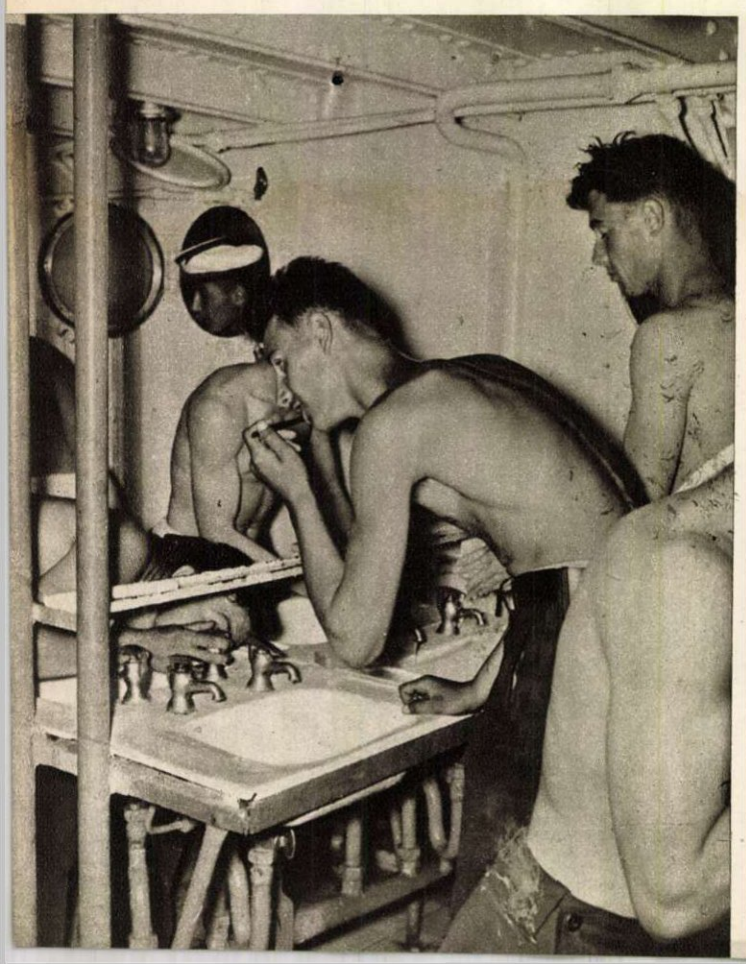

După exerciţii băieţii mănîncă cu poftă. Cu toate acestea, pentru o anecdotă bună, uiţi cîteodată să mai duci furculiţa la gură.

Pentru cîteva minute raşcheta şi furtunul au luat locul aparatelor complicate de bord.

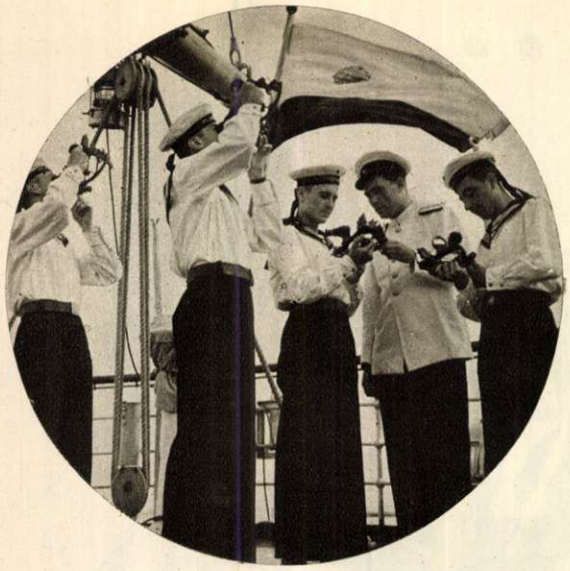

O lecție practică de navigație.

Nu e un stol de păsări aciuiate pe vas, ci marinarii care execută curajoasele exerciții în arboradă pentru întinderea velelor.

„Duncan", sînt oameni care nu se tem nici de vrăjmășia naturii și nici de vicleniile dușmanului.

Și școala aceasta, romantică și de invidiat, nu e nici croazieră, nici joacă de copil. Tăria asupra naturii, stăpînirea meșteșugului marinăresc se capătă prin dezvoltarea tuturor însușirilor fizice și morale, cu respectarea unei discipline severe. Farmecul vieții de marinar stă tocmai în biruirea greutăților, în victoriile dobîndite în lupta cu vitregiile naturii, în traiul colectiv de pe bord, în călirea continuă a caracterului.

Marinarii noștri, a căror zi o sărbătorim acum, au dat cu succes examenul acesta de bărbăție în pregătirea militară, în dobîndirea meșteșugului marinăresc. Către ei se îndreaptă gîndul nostru, al tuturor, dorindu-le izbînzi în viața lor de sentinele ale frontierelor patriei noastre scumpe.

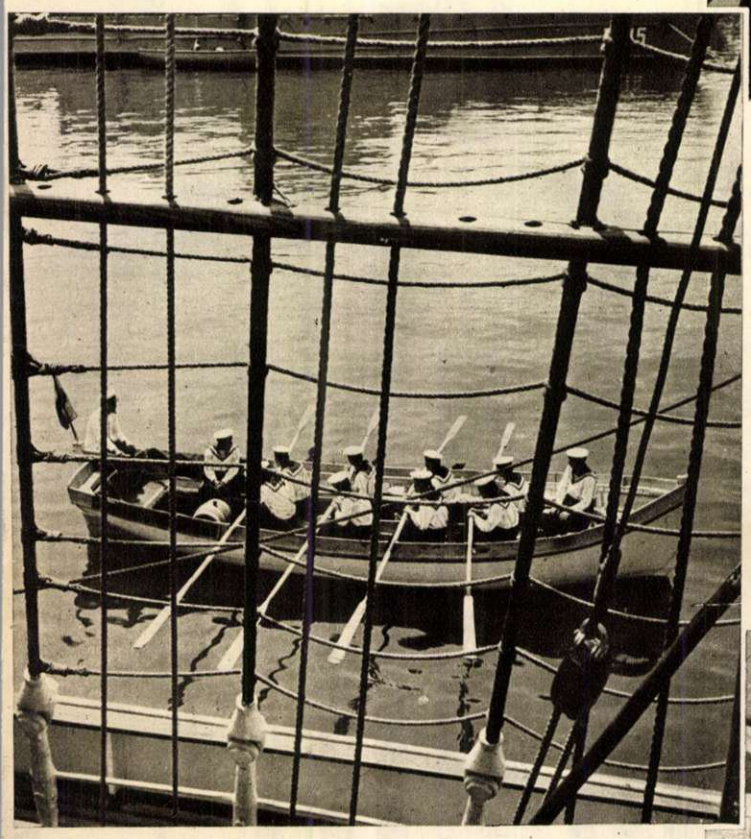

Pe lîngă cunoașterea mașinilor și a aparatelor, marinarii trebuie să înoate și vîslitul. Iată-i la un exercițiu de rame.

Seară. Distracție și puțină nostalgie. Pe punte flăcăii au improvizat o orchestră.

e seară...

— schiță —

de Cornel BOZBICI

Ilustrații de N. POPESCU

— Iar pleci?

Băiatul tace și își șterge pantofii.

— Vine tat-tu din concediu și-am să-i spun că ți-ai făcut de cap. Are să te snopească în bătăi pentru haimanalîcul ăsta!

La cuvintele mamei, fața băiatului se luminează de-un zîmbet. Rîde în sine de această amenințare, căci știe că tatăl său nu l-a bătut niciodată. Ca să nu-i bănuiască veselia răutăcioasă, își pleacă fruntea și se face că-și strînge șireturile. Nu scoate însă nici un sunet și se îndîrjește în tăcerea aceasta obraznică.

Mama stă în picioare, necăjită, în fața lui. Văzînd că nici nu se sinchisește de vorbele aspre, schimbă tonul:

— Din nou ai să întîrzii mîine la fabrică și iar o să mă cheme la sindicat. Mi-e rușine, Cristea... Ce-o să mai îndrug? Am mințit o dată, spunîndu-le c-ai fost bolnav, altădată c-au venit să repare casa. De nenumărate ori am scornit cîte ceva. Acu' ce-o să mai inventez?

— Nimic... Aș vrea să știu cum de nu mă cheamă și pe mine? De ce? Să stea de vorbă cu subsemnatul!

— Auzi!... Ar trebui să știi, că doar n-ai zece ani, că părinții răspund de actele copiilor lor.

— Am înțeles, am înțeles! Dar nimeni nu ține seama că sînt major! Ma-jor! Și... ar trebui să fiu luat și eu în considerare. Așa, numai să respectăm legile statului. Sau în casa asta legile statului sînt fleac?

— Obraznicule!

Mama iese furioasă din cameră. „Ce-o să ajungă băiatul ăsta — se gîndește cu teamă — dacă de pe acum e atît de nesocotitor și îngîmfat? Numai eu sînt de vină — își spune amărîtă — că i-am îngăduit toate năzbîtiile."

Netulburat, Cristea își îmbracă noul costum. Deschide șifonierul, privește șirul de cravate agățate de-o sforicică și alege una argintie, dintre cele ale tatălui, o cravată pe care dînsul o primise cadou de la un vechi tovarăș și pe care o poartă numai la sărbători. O ia.

Un fluierat îl trezește din dichiseală. Tot acum aude și glasul mamei:

— Înainte de a pleca, adu-mi măcar cîteva găleți de apă și umple cazanul din spălător — îi spune resemnată.

Cristea iese la fereastră. Din stradă, doi băieți îi fac semne nerăbdători.

— Mergeți înainte, ne întîlnim pe centru — le strigă.

Își dezbracă haina și fără să crîcnească ia gălețile și cară apă de la cișmeaua din curte pînă ce cazanul se umple. Apoi se îmbracă grăbit și strigă vesel: „la revedere!"

— Eu nu trebuie să știu unde pleci? — aude glasul mamei în urma lui, întrebîndu-l necăjită.

— Pe bulevard, mamă, doar ai auzit cînd le spuneam băieților.

— Să vină numai tat-tu, am să-i spun eu cum ți-ai petrecut timpul, seară de seară. Acuș se întunecă, oamenii se adună la case, numai tu ca o haimana...

Dar nu-și sfîrși vorba, căci nu mai era cine s-o asculte. Cristea grăbea pașii pe străduța strîmtă a periferiei.

II.

Străduța e pustie. În grădinițele din fața caselor e zor mare. Locatarii stropesc florile și plivesc buruienile. Stăruie un miros de pămînt reavăn, de flori, de iarbă și o răcoare plăcută îi mîngîie obrajii.

„Ale noastre n-au fost stropite de o săptămînă", își aduce aminte Cristea, dar pe loc gîndurile îi fug în altă parte. Din cauza zorului s-a cam încălzit. Și cravata îl strînge puțintel. „De m-ar vedea babacul cu argintia lui, praf m-ar face. Să n-o pătez cumva". La drept vorbind, numai cravata îl cam chinuie. Dar altfel n-ar fi cu ștaif la petrecere! Ieri, cînd a primit chenzina, a dat mamei mai puțin cu cincizeci de lei. Nu l-a întrebat nimic și ca de obicei i-a lăsat și dînsa bani de buzunar. Acum are o sumă frumoasă. Și cheful!...

— Ce-ar fi, bă, să mergem și noi să mîncăm o fripturică la restaurant? — l-a întrebat Costel.

— Ei și? Parcă acasă n-am ce mînca?

— Stai, prostule! Apoi tragem un chef...

— Și dacă află tata, nu-mi dă el chef?...

— Ziceai că-i plecat în concediu.

— Și dacă ne vede cineva și-i spune?

— Las-te, bă, nu mai fă pe mironosița. Eu am să te învăț cum să-l îmbrobodești? Dacă nu ne-am cunoaște...

— Bine, bine... Dar bani?

— Io-te problemă! Te descurci. Parcă maică-ta are să te controleze în ștat?

Cam așa s-a aranjat petrecerea.

Cristea a ajuns aproape de centru. Dă să cotească străduța, cînd se trezește cu o trombă de apă în spate. Se răsucește uluit și apa, țîșnind dintr-un furtun de undeva, de după grilajul din față, îi moaie părul, obrajii, cravata. Răcnește desperat și-și duce palmele la cravata argintie s-o apere. Din grădina de după grilaj se aude un țipăt, iar tromba de apă se ridică tot mai sus și Cristea se trezește în plină ploaie.

Băiatul își privește hainele noi și se înfurie. Aleargă mînios și deschide poarta de fier forjat. În fața lui se desfășoară ronduri de flori și brazde de iarbă, iar în mijlocul rondurilor, o fată, speriată, lîngă un furtun din care țîșnește încă apa cu violență. În fund, o casă cu un balcon ascuns de liane.

— N-ai ochi, zgîito? Uite ce mi-ai făcut! Am să-ți trag cîteva palme...

Pășește spre dînsa, aprins de mînie. Fata, simțind amenințarea, țipă și fuge călcînd peste lalele și bujori, fără să țină seama de cărări. Dar băiatul o ajunge, o prinde și o zgîlțîie.

— N-am vrut! Te rog, iartă-mă — îngaimă fata.

— Cum să te iert? Dar eu ce fac cu hainele? Le-ai distrus!

Fata, care abia îi ajunge pînă la umeri, se uită la dînsul îngrozită.

— Ți le usuc, ți le calc — murmură ea fără convingere, numai să scape de băiatul furios.

— Nu plec de aici pînă cînd costumul n-o să fie ca nou. Dacă nu, trebuie să mi-l plătești...

III.

Cristea, numai în izmene, sta după un paravan de modă veche. Niciodată nu se dezbrăcase într-o casă străină și situația în care se afla îl umplea de o rușine necunoscută încă, rușine care se contopea cu teama de-a nu fi găsit de cei care locuiesc aici. Ar fi renunțat bucuros la toate acestea, dar se gîndea că mama s-ar supăra de-a binelea dacă i-ar vedea hainele cele noi în starea în care se aflau. Nici furia nu-l părăsise cu totul, însă el și-o cheltuia în gînd, mocnit, izgonită fiind de teama ce creștea o dată cu seara.

Fata între timp încinsese plita din bucătărie. Apoi își vîrî timidă capul pe ușă și văzînd hainele atîrnate pe paravan îl rugă:

— Stai acolo pînă ies din cameră, te rog!

Printre ușile larg deschise ale balconului intra pe nesimțite întunericul. Mobilele se făceau una cu umbrele, portretele atîrnate intrau în pereți, doar pendula grea mai dădea semn că trăiește. Cristea asculta atent fiecare zgomot. Încerca să deslușească scîrțîitul portiței de la intrare, ca să afle cînd locatarii vor sosi. Dar în afară de greierii din grădină și de rumoarea care plutea deasupra orașului, nu distingea nimic. Nu putea să suporte totuși singurătatea și așteptarea și ceru un halat. Fata i-l aruncă. Îi ajungea pînă la călcîie. Îl înfășură bine în jurul său și intră în bucătărie bosumflat.

— Cînd vin părinții tăi? — o întrebă fără teamă.

— Părinții mei sînt în provincie. În casa asta locuiește un unchi al meu. Acum e plecat la teatru.

Cristea răsuflă ușurat. Pînă la douăsprezece hainele au să fie călcate.

Plita din bucătărie dogorește, învăluind cu căldură hainele întinse pe sîrmă.

Obrajii celor doi sînt roșii, le i-e cald, dar nici unul nu se mișcă de pe scaune. Se privesc pe furiș, la întîmplare, căutînd fiecare clipa cînd celălalt și-a întors capul spre fereastra minusculă, pe unde abia intră o pală de aer cît să hrănească un plămîn.

Fetei i se pare că necontenit o sfredelesc privirile lui pline de dușmănie. De aceea e mereu cu țipătul pe buze.

Cristea o vede ghemuită pe scaun, ușor rezemată de perete, ca un om care se clatină și-și caută sprijin. Stă speriată și umilă. Nu tremură, dar

parcă i-ar fi groază de dînsul și el nu înțelege această frică, mai ales că nici n-a lovit-o și nici nu are de gînd. Frica aceasta îl plictisește, nu-i cunoaște gustul, dar mai ales n-o înțelege. E copleșit însă de o bucurie răutăcioasă, care-l aftită. Ar vrea să vorbească, dar limba îi stă țeapănă, iar capul i-e gol ca un butoi pus la uscat. Totuși nu se lasă și întreabă răutăcios:

— Casa asta e boierească?

— Da...

— Mi-am dat seama... — zice cu subînțeles.–Și e a voastră?

— Da...

— Am bănuit! E naționalizată?

— Da...

— Ce să-i faci, dacă e de pe vremea burgheziei! Acum nu vă mai merge ca atunci? Nu-i așa? — o întrebă răutăcios.

— Da...

Fata, înțelegînd abia acum procesul ce i se face, rîde. Cristea, văzînd-o chicotind, o întrebă supărat:

— De ce rîzi?

— Rîd de tine! Unchiul s-a mutat aici de opt ani. Stătea într-o cocioabă fără apă. El e fruntaș la „Metalul roșu" și are drept la o locuință ca lumea.

— Bine că-i așa și nu cum am gîndit eu, îi spune Cristea dezumflat. Mie nu-mi plac burghezii, încercă să-i explice. Știi, însă, eu sînt plin de contradicții. Pe de o parte, nu-i pot suferi pe burghezi, iar pe de altă parte, tata mereu îmi zice că sînt un mic-burghez. Dar gîndește-te: el e muncitor, mama la fel, eu însumi lucrez la mașină. Cum pot fi mic-burghez atunci?

— Concepțiile...

— Lasă-le! Hai mai bine în balcon, că mă prăjesc aici.

Ies amîndoi în balconul încăpător, unde în jurul unei mese trei fotolii de răchită își așteptau musafirii. Se așază. Cristea, care nu renunță cu nici un preț la argumentele lui, continuă:

— Eu gîndesc muncitorește, mă înțelegi? Dar babaculul îi place numai critica. Parcă n-aș ști eu cum stă cu nivelul politic! Auzi, îl critică la comitetul de partid că nu învață, dar acasă nu spune o iotă. Te cred... Noroc că mai aud și eu de la unul, de la altul... Dar s-o lăsăm moartă!

— Uhu! Ce urît vorbești!

Auzind-o, Cristea se posomorăște iar. Îi pare rău că l-a luat gura pe dinainte. Dar de ce i le-o fi spunînd pe toate acestea zgîitei?

— Vezi, poate s-au uscat hainele. Vreau să plec...

Fata se strecoară prin întunericul din cameră și-i strigă din bucătărie:

— Încă nu...

Revine în balcon și se ghemuiește într-un fotoliu. Tușește înadins ca să-i atragă atenția că s-a întors, dar Cristea se face că n-o aude și cată spre cerul spuzit de stele.

— Cîți ani ai? — îl întrebă ea, ca să-l trezească din muțenie și contemplare.

Tăcere. Apoi glasul lui Cristea:

— De cîteva zile, optsprezece...

— Dar ești așa de scund! — exclamă ea spontan. Îndată, însă, îi pare rău că n-a spus altceva.

— Sînt scund, dar îndesat! — se aprinde Cristea. La uzină lucrez la o raboteză cu patru cuțite...

Explicația nu i se pare îndeajuns de lămuritoare. Îl zîcîie faptul că fata a amintit de înfățișarea lui fizică, de care e amărît. Cuvinte răutăcioase îi vin pe buze:

— Ei, dar tu habar n-ai ce-i o raboteză! Ce să mai vorbim, că tot n-o să înțelegi!

— De unde știi? Poate că și eu voi lucra curînd într-o fabrică.

— Tu? Păi, nu ți-ai tăiat nici codițele! Vezi, dacă ai să pășești lîngă o mașină, să nu te înghită! Mașinilor le place carnea fragedă!

— Ce mincinos! Nu cumva mă crezi copil?

— Să nu mai vorbim degeaba...

Fata ia vorbele lui drept o glumă. Sfiiciunea ei s-a topit și e curioasă să afle cît mai multe despre băiatul vioi care stă în fața ei.

— Hai, povestește-mi cum e la voi prin uzină... Tu ești fruntaș?

Cristea simțea că a sosit momentul să uluiască pe fata asta — care, după cît i se pare, e naivă — și inventează:

— Fruntaș poate fi oricine vrea. Eu însă mă ocup de probleme mai importante.

— Adică, după cît înțeleg, nu ești fruntaș.

— Nu, dar sînt inventator...

— Și ce-ai inventat?

Fata îl ascultă cu o curiozitate crescîndă.

— E secret... — răspunde după cîteva clipe de gîndire.

— Atunci de bună seamă invenția ta este foarte importantă...

— Ce să mai vorbim... Trebuie să tac pentru că nimeni n-are voie să știe. Din pricina asta invenția se execută într-o hală separată, unde pătrund puțini oameni.

— Lucrați mulți la ea?

— Și asta e secret. Dar ție am să-ți spun: doi. Inginerul și cu mine. Ideea este însă a mea, el face numai calculele. Săracul, de-abia prididește!

— Are să vă decoreze, cu siguranță!

— Nici nu ne îndoim. Păi, lucrăm din zori și pînă seara tîrziu cînd cădem frînți de oboseală. Astăzi am plecat mai devreme, că nu aveam oxigen...

Cristea oftează fără să vrea. Fata părăsește fotoliul și se apropie prietenoasă de dînsul.

— Anul ăsta am terminat școala metalurgică. Mîine e prima zi de practică. Aș vrea să întîlnesc la uzină băieți ca tine.

Cristea se gîndește: e bună metoda „inovator". Întrebă într-o doară mai mult din politețe:

— Unde te-au repartizat?

— La „Independența".

Băiatul tresare:

— Asta-i bună! — exclamă.

— Cum?

— Și eu lucrez tot acolo...

Copleșită de bucurie, fata îl prinde familiar de mînă.

— Atunci o să ne întîlnim la uzină, nu-i așa?

— Da... da... mai mult ca sigur, răspunde încetișor Cristea și simte o moleșeală nemaipomenită.

Fata fuge voioasă în bucătărie.

— S-au uscat; într-o jumătate de oră sînt călcate. Vino aici să mai stăm de vorbă, îi strigă dînsa.

Fata îi calcă hainele, dar Cristea nu le vede, parcă nici n-ar fi. Tace și privește absent. Nu știe cum să-i mărturisească minciuna. Din cînd în cînd se îmbujorează și prin minte îi trec chipurile luminate de rîs ale feluriților oameni, care îi șoptesc la ureche, ba încet, ba mai tare: „inventatorule! inventatorule!"

Se îmbracă îmbujorat. Fata îl petrece pînă la poartă și-i spune:

— Aș vrea să mergem mîine dimineață împreună la uzină. Dacă nu stai departe și poți, vino și mă ia.

Cristea simte că a sosit clipa să-i dezvăluie lăudăroșenia.

— Știi... — începe el fără convingere.

— Numai dacă vrei, îl întrerupe ea.

— Am să vin, îi răspunde scurt și plecă posomorît.

N-are curajul să-i mărturisească.

IV.

E ora zece. Mama nu s-a culcat încă. Pregătește mîncare pentru mîine dimineață. Cristea dă bună-seara și trece în odaia lui, fără să mai scoată un cuvînt. Mama îl vede posomorît, aude cum aruncă hainele de-a valma și se întreabă îngrijorată ce i s-o fi întîmplat.

— Vino și mănîncă, bulevardistule! – îl cheamă ea severă.

Cristea tace. A stins lumina și s-a vîrît în așternut.

Mama se gîndește cu regret la îngăduințele ei de altădată. „Ori e bolnav, ori l-a bătut cineva. De-ar veni o dată tat-su din concediu, că eu nu-l mai pot ține în frîu! N-am fost niciodată severă cu el și uite unde am ajuns".

— Nu ți-e foame, Cristea? — stăruie mama.

— Nu... Mi-e somn...

Mama intră în cameră și se apropie de pat. Cristea stă cu mîinile sub căpătîi și privește întunecat, tavanul.

— Tu ești bolnav, Cristea!

— N-am nimic, mamă,–mormăie băiatul.

— Atunci te-a bătut cineva.

— Nu... Ai pus ceasul să sune la cinci și jumătate? — schimbă discuția Cristea.

— Lasă asta, spune-mi ce ți s-a întîmplat?

Vocea mamei e îngrijorată. Palma ei se apropie de fruntea caldă a băiatului. N-are febră.

— Ce ai, Cristea? Spune-mi — stăruie mama.

— Sînt obosit... E tîrziu... Atîta tot...

Mama pleacă nedumerită. Stinge lumina din bucătărie și se culcă. Acum e întuneric și liniștea îndeamnă la somn. Dar Cristea nu doarme... Se frămîntă. „Ce-o să fac mîine dimineață? Cum să-i mărturisesc? Mi-e rușine, mi-e rușine..."

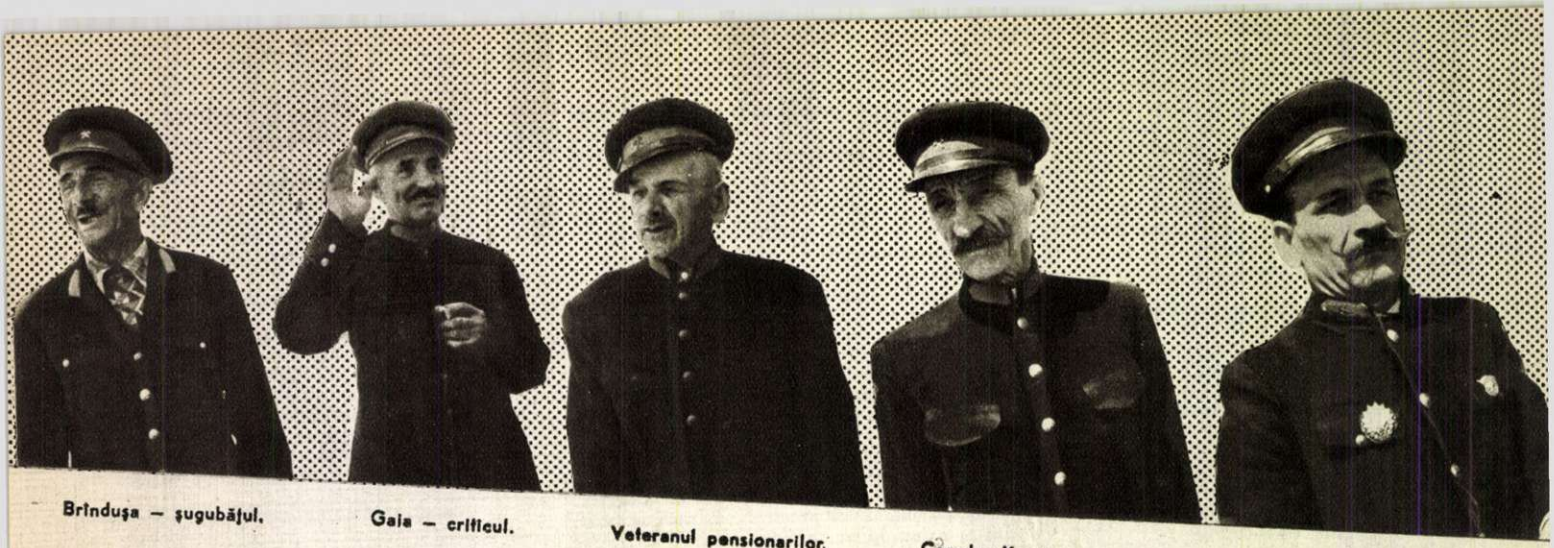

Brînduşa — şugubăţul. Gaia — criticul. Veteranul pensionarilor, Ignat Forro. Capelar Karol — potolitul. „Severul" Cornel Cenuşă.

BĂTRÎNII

de Ion D. SÎRBU

Toate încep cu o poveste

...Cum îţi ziceam, fătul meu, cînd a fost de-o murit minerul cel bătrîn, baba lui, după datina veche, i-a pus în palma stîngă o bucată de cărbune, iar la cap i-a aşezat lampa de şut, aprinsă. Apoi l-au ridicat ortacii pe umeri şi l-au dus la groapă. L-au pomenit, l-au plîns — iar cei cu care băuse omul în viaţă la leafă i-au stropit mormîntul cu un pic de răchie: ca să poată simţi şi în ceea lume, cînd i-a fi dor, duh de palincă romînească.

Îndată ce a rămas singur, s-a ridicat bătrînul în picioare, şi-a luat lampa şi a pornit prin galeriile lumii celeilalte, să caute intrarea în rai. Şi fiindcă era bun miner, n-a rătăcit. A ajuns cu bine la uşa cea mîndră a grădinii lui dumnezeu şi, bătînd în ea, a cerut să i se deschidă.

— Cine-i? — a întrebat sfîntul Petre. Era mînios foc. Nu-i plăcea să fie sculat din somnul de după-masă.

— Iaca un miner sărac şi bătrîn, i-a spus omul nostru. Dă-mi drumul, sfinte Petre.

Sfîntul îşi scoase capul zburlit pe geamul gheretei şi făcu ochi mari.

— Ce? se răsti dintr-o dată—tu vrei să intri în rai? Nu ţi-e ruşine obrazului!?

— De ce să-mi fie ruşine?! i-a răspuns mirat bătrînul—îs trudit, am muncit greu toată viaţa. Aş vrea să mă hodin.

— În iad cu tine! Acolo-i locul tău!

— Pentru ce, sfinte Petre?

— Pentru că eşti un păcătos.

— Eu, păcătos?! D-apoi nici n-am avut vreme să fac păcate. Şi nici bani. Eu, tot sub pămînt am fost...

— Ai înjurat? — începu sfîntul să-l verifice.

— Înjurat; dar...

— Ai postit?

— Nu prea... Adică am postit eu, dar...

— Ai băut?

— Băut. Ce era să fac.

— La biserică fost-ai?

— Aşa şi aşa... fiindcă să vezi, sfinte Petre...

— Nu mai lungim vorba degeaba. Eşti un păcătos şi gata! Du-te în iad! Acolo ai repartizare.

Şi dădu să închidă geamul.

— Stai, sfinte!—sări atunci bătrînul şi-şi propti coatele în deschizătură.. Nu te grăbi cu judecata. Întreabă de ce am trăit aşa şi după aia să mă trimiţi în iad. Ei, Petre, Petre — oftă cu amărăciune cel miner bătrîn — se vede treaba că şi tu te-ai dat cu domnii. Ai uitat că ai fost cîndva un pîrlit de pescar.

Sfîntul se înroşi de ruşine şi de ciudă.

— Mă ocărăşti? strigă el. Afurisitule! Să ştii că pun arhanghelii pe tine... Şi-l împinse pe bătrîn afară.

Minerul, îndărătnic, începu să bată cu pumnii, cu bocancii, în poarta de aur. Şi a făcut un tărăboi că s-a spăriat tot raiul.

— Ce vrei, omule? întrebau îngerii ascunşi de frică după uluci.

— Vreau să fac o lăcrămaţie, striga minerul. Vreau să ies la raport direct la dumnezeu...

Îngerii s-au crucit de atîta curaj — însă văzînd că bătrînul nu se lasă şi că e gata să dărîme mîndreţea de poartă, s-au hotărît să-l vestească pe dumnezeu.

„Doamne, i-au zis, îndură-te şi ne iartă că te tulburăm. Dar a sosit un nebun la porţile raiului şi vrea să intre cu forţa. Ce să facem?"

Dumnezeu s-a mirat, apoi a dorit să-l vadă pe răzvrătit.

A venit bătrînul şi — după ce a urat frumos „noroc bun" — s-a oprit în faţa stăpînului lumii.

— Ce vrei, omule? l-a întrebat acesta cu blîndeţe. I-a plăcut bătrînul miner, pentru că nu se ploconea şi i se uita drept în ochi.

— Dreptate vreau, doamne — a răspuns acesta. Vreau să intru în rai.

Dar sfîntul Petre, care era pe aproape, sări îndată cu pîra:

— E păcătos, doamne, singur a mărturisit. Înjură, bea, lucrează duminicile. Şi mai e şi bătăuş pe deasupra...

— E adevărat? — îl întrebă dumnezeu.

— E adevărat, doamne. Dar numai pe jumătate.

— Cum aşa? —se miră cel mare.

— E adevărat că am înjurat. Dar am înjurat numai pe acei care mi-au furat rodul muncii, pîinea copiilor. Pe domni. Şi i-am înjurat fiindcă nu m-ai făcut destul de tare ca să le pot da în cap.

—Hm...—mormăi domnul. Şi-apoi...

—Şi-apoi... am şi băut. Dar n-am băut de plăcere. Am băut pentru că mă dureau oasele şi tremura pe mine carnea de oboseală... Şi... am mai băut ca să pot ţine caldă în piept nădejdea în dreptatea ta. Că trează...

— Hm — mormăi pentru a doua oară domnul. Dar de băut, te-ai bătut?

— Da, doamne. Cu jăndarii şi cu poliţiştii. Că, am zis, sigur că ai dormit, doamne, şi nu vezi ce-i în lumea ta. Deci, să cat a-mi face singur dreptate. Cu pumnii, că altă putere nu ne-ai lăsat nouă, săracilor tăi.

Şi-i arătă domnului bătăturile cumplite ale palmelor.

Dumnezeu, văzîndu-i mîinile, se înfioră: înţelese îndată cu cine are de-a face.

— Eşti miner, bătrînule. Aşa-i?

— Da, doamne. Uite cărbunele la care am lucrat... Şi puse în mîna moşului lumii bucata de cărbune adusă din Petrila.

Dumnezeu o întoarse pe toate feţele, se uită la ea, apoi, deodată, întrebă:

— Minerule, văd aici în cărbunele ăsta urmele unei frunze din grădina mea. Ce-i cu ea?

— Doamne — îi şopti umilit bătrînul — frunza care o vezi a fost cîndva verde şi s-a bucurat de sfînta lumină a soarelui. Apoi a trebuit să coboare sub pămînt şi a ars mocnit pînă s-a făcut cărbune. Frunza aceasta, doamne, îi bietul meu suflet...

.....

Povestea aceasta e foarte, foarte veche şi am auzit-o cînd eram mic de tot. Pe atunci însă nu i-am înţeles tîlcul adînc.

Se pare că minerilor transformaţi în bunici-dădacă, nu le displace această nouă îndeletnicire.

În timp ce mă-ndreptam spre casa bătrînească a lui baci-Brîndușa, mă gîndeam întruna la frunza aceea despre care bătrînul miner spusese că e bietul său suflet. Și nu știu de ce, mi se părea că trebuie neapărat să-l văd pe baci-Brîndușa. Nu numai pentru că de la el am auzit — și nu o dată — povestea de mai sus; aflasem și o veste nouă, care mi s-a părut deosebit de importantă. Aflasem anume că baci-Brîndușa, după 50 de ani de lucru în mină, s-a pensionat. S-a pensionat și în aceeași zi și-a reîmbrăcat cămașa de flăcău...

O cămașă de 50 de ani

Stăteam cu baci-Brîndușa pe banca din fața casei. Pe dinaintea

Moș Brîndușa l-a oprit în drum pe Peti Anton, secretarul de partid al organizației de cartier. Are să-i spună neapărat ceva despre un lucru ce l-a supărat.

noastră, șoseaua principală a coloniei duduia de greutatea camioanelor. Peste apă, în lumina blîndă a serii de toamnă, se profila în înălțime silueta diformă a spălătoriei — și departe de tot, spre răsărit, ca într-o ceață vînătă, se vedeau crestele pleșuve ale Parîngului. Mă uitam cu coada ochiului la bătrînelul mărunt și uscat de lîngă mine: purta și acum în urechea dreaptă bumbul acela de aur de care mă minunasem atîta în copilărie. Vorbea rar, așezat, cum îl știam de totdeauna.

— Așa-i. Cînd vrei să știi ce rînduială-i într-o casă, nu te uita cum trăiesc cei mari: te uită mai bine după copii și după bătrîni. Dacă copiii și bătrînii trăiesc frumos, omenește, atunci poți fi liniștit că treburile-s pe drumul cel bun. Pentru că cei mici sînt începutul vieții — iar cei bătrîni, sfîrșitul...

— Am auzit, baci-Brîndușa — îl întrerupsei eu nerăbdător — am auzit că, în sfîrșit, v-ați pensionat și că, spune lumea, din ziua aceea v-ați îmbrăcat cămașa asta țărănească...

— Așa este, zîmbi bătrînul. Mă leagă de ea amintiri. Eu, fătul meu, îs de prin părțile moțești. Am coborît copilandru pe valea asta ca să-mi cîștig o pîine.

Și în ziua cînd am intrat pegura minei, cînd am crezut că mor de groază, de urît. Pe vremea aceea nu lucram cu mașini; mina era iad. Minerul nu avea nici o cinstire, era ultima zdreanță a lumii. După ce am ieșit din primul șut — negru ca dracu' — am mers acasă și am început să plîng. Și am plîns o noapte întreagă. Mi-am zis: gata cu viața, acum începe moartea. Atunci mi-am dezbrăcat cămașa asta, am pus s-o spele și după ce am sărutat-o, am așezat-o în ladă, între frunze de pelin și levănțică. Acum pot s-o îmbrac iarăși. Uneori, seara, cînt trec ortacii spre șut mă strigă: „Noroc, baci-Brîndușa, haidem! — Noroc, le răspund, nu merg. Vremea mea a trecut: acu-i rîndul vostru".

Și mă gîndesc că într-adevăr am avut noroc dacă am putut să apuc această bătrînețe albă și tihnită.

Gaia „criticul"

Pe bătrînul Gaia îl cunosc nu numai cei din Petrila; îl cunosc întreaga vale a Jiului și chiar și Bucureștii. E celebru, pentru că are, cum se zice la noi, cea mai „slobodă" gură din cîte s-au pomenit. El e acela care i-a spus în față, pe vremuri, lui Timoc, directorul general: „să vă duceți să vă culcați la d-voastră la Petroșani, că dacă rămîneți peste noapte în Petrila, n-o să puteți durmi; n-o să puteți durmi pentru că o să auziți toată noaptea cum chiorăie de foame mațele minerilor..."

În 1943, Gușă, vestitul nostru plutonier-major, a vrut să-l bată. Nu mai știne minte pentru ce. Cînd a ridicat mîna, Gaia a strigat deodată la el, dar a strigat așa că s-a auzit pînă în uliță: „Gușă, știi tu în cine vrei să lovești?" Gușă a rămas cu mîna în aer. „În cine, mă bolșevicule?" Și atunci Gaia i-a spus acele cuvinte care mulți ani după aceea au circulat ca o legendă: „Măi Gușă, i-am spus, eu sînt clasa muncitoare. Și dacă mă lovești, să știi că s-a terminat cu tine".

Acum, bătrînul Gaia e pensionar. A slăbit, bolește — gura însă i-a rămas tot slobodă. „Am cucerit sau nu am cucerit libertatea? Am cucerit-o! Atunci să ne folosim de ea!"

Și Gaia se folosește în felul său de această libertate pentru care ar fi gata oricînd să-și dea viața. El „critică". Critică pe toată lumea: critică pe director, fiindcă-i îngîmfat; pe nevasta directorului, fiindcă merge după tîrguieli cu mașina uzinei; critică sindicatul, pentru că se ține de ședințe; îi critică pe tinerii că nu știu să se poarte, pe bătrîni că nu știu să critice; critică Ministerul, fiindcă de la București nu prea știe ce se întîmplă la Petrila; serviciul de construcții, pentru că întotdeauna începe lucrările o dată cu ploile, toamna; își critică nevasta, copiii, nepoții. De altfel, nimeni nu se supără pe el: toată lumea știe că el este „clasa muncitoare" și că dincolo de limba lui afurisită, se ascunde o inimă de aur. De temut, însă, se tem cu toții de el. Secretarul de partid, cînd trasează o sarcină și vrea să accentueze că așteaptă o treabă serioasă, zice: „Măi băieți, să faceți așa o treabă, ca să-i placă și lui Gaia bătrînu'".

Îl zăresc de departe: vine cu roaba de la magazin. Se oprește în fața cooperativei; gesticulează, amenință pe cineva. Apoi ia roaba și pornește din nou. Hop, s-a oprit acum lîngă gropile de canalizare. Pipăie atent țevile; ceva nu-i place. Caută în jur, nu-i nimeni prin apropiere. Ce păcat! Va trebui să vorbească singur — și asta nu-i convine bătrînului Gaia. Lîngă restaurant stau de vorbă trei muncitori de la construcții. Gaia s-a oprit, s-a uitat lung la ei. Tinerii vor s-o șteargă; e prea tîrziu. Bătrînul i-a prins de guler și-i dăscălește, și-i dăscălește.

În sfîrșit, a ajuns pînă la mine. E obosit. S-a așezat pe marginea șoselei, pe un stîlp răsturnat. Se uită în jur, citește cu atenție firmele prăvăliilor. Se strîmbă, înjură. Mă apropii. Salut. Îmi întinde mîna.

— Văd, baci-Gaia, că ceva nu vă place la firmele acestea — încep eu.

— Nu. Nu-mi place. Nu-mi place de loc.

— De ce?

— Să-ți spun. Uite: să zicem că vreau să mă duc la cooperativă. Cooperativei îi zice „Minerul". Bun. Mă duc și la restaurant: îi zice tot „Minerul". Trec peste drum la cofetărie să-mi îndulcesc gura: cofetăriei îi zice „Cărbunele" (auzi: firmă de cofetărie!). Asta-i nimic. Trec la cămin să ascult ansamblul. Ansamblului îi zice tot „Cărbunele" ca și cofetăriei. Merg la meci: joacă „Minerul" de la noi, cu „Cărbunele" din Aninoasa... Păi, nu vezi?... Iese minerul din mină, de la cărbune — și cînd să mai răsufle și el, dă peste tot numai de „Minerul" și „Cărbunele". E frumos asta? A avut cap ăla de le-a ghicit așa? De ce nu-i spune restaurantului „La pomul verde", sau la „Baba tăcută", sau „Noroc bun"? De ce nu se cheamă corul nostru „Privighetoarea", sau „Veselia", sau mai știu eu cum? Dacă ciobanii și-ar fi botezat munții și apele, cum le botezăm noi ale noastre, n-am fi avut nici „Parîng", nici „Mîndra", nici „Jiu"; s-ar fi chemat „Laptele", „Brînza" și „Oaia roșie". Așa-i?

— Cam așa-i — recunoscui eu zîmbind... — Un lucru aș vrea să te întreb, baci-Gaia.

— Ce?

— Dumneata critici pe toată lumea. Și bine faci. Aș dori însă să aflu dacă pe dumneata te-a criticat cineva?

— Hm, mormăi bătrînul. Cum să nu mă critice? Ce-s eu? Papa de la Roma? Mă critică muierea toată ziua, copiii, prietenii... Da' asta nu-i nimic. Am primit zilele trecute o critică... Dar o critică, așa, știi... strașnică de tot.

— De la cine? — sării eu curios.

— De la Iosif Golgoț. Îl știi? Minerul care pe vremuri sufla cu trompeta cea mare din fanfară.

— Cum s-a-ntîmplat?

— La o ședință. M-am ridicat și ca de-al dracului am început să tai. Am criticat Sfatul popular, autobusele, farmacia; m-am legat de echipa de teatru și de ăi de vînd semințe; de șoferi, de doctori, de toți. Cînd am terminat, cine se ridică la cuvînt? Neanunțat! Bătrînul Iosif Golgoț. Filozoful. Se bîlbîie el cît se bîlbîie, pe urmă îi dă drumul: „Măi Gaia, îmi zice el, așa, direct, tu ești ca boul, primăvara". „Cum așa?" — sării eu supărat. „Foarte bine: stă boul și se uită... și se uită la un ogor proaspăt încolțit. Și în loc să zică: uite ce grîu frumos — oftează și zice: auleo, doamne, cît bălegar... cît bălegar. Așa ești și tu, măi Gaia".

— Și dumneata?

— Ce era să fac? Am zis „mulțam" și m-am așezat.

— Nu te-ai supărat?

— Să mă supăr? De ce? Are omu' dreptate? Are! Este libertate în Republică? Este! Dacă toți oamenii pe care îi critic s-ar supăra — aș umbla tot cu capu' spart.

Ne-am despărțit rîzînd. Gaia

Pasiunile nu trec ușor. De la mină au ieșit la pensie, dar de la fanfară nici gînd. Ignat Pollak și Iosif Golgoț, doi dintre fondatorii fanfarei din Petrila, stau la taifas sub umbrar despre probleme... muzicale.

Cei mai vîrstnici dintre pensionari privesc zîmbitori pozna „tinerilor". Aceştia se simt însă destul de bine în scrînciob şi nu iau în seamă ironiile „moşnegilor."

scuipă în palme şi, icnind, îşi ridică roaba. „Duc făină la nepoţi. Am o droaie, să-mi trăiască". „Toţi critici?" întreb eu glumind. „Toţi! îmi strigă peste umăr. Am să umplu Petrila de critici. Ai să vezi..."

Într-o zi va suna pentru fiecare din noi duda cea mare

Nu ştiu cum e la alte uzine; la noi, în Petrila, bătrînii se bucură de multă cinste. Sînt cinstiţi nu pentru că trebuie să fie, ci pentru că merită această cinste. Dintre cei aproape 400 de pensionari, mai mult de trei sferturi lucrează în continuare. Nu sînt obligaţi: pensia de miner e de 700 lei; din asta se poate trăi bine, mai ales cînd ai o gospodărie aranjată. Dar ei lucrează pentru că nu pot să nu lucreze. Le lipseşte munca, aşa cum ţăranului îi lipsi ogorul. Sînt foarte dese cazurile cînd, imediat după pensionare, bătrînul miner se prezintă voluntar la lucru. „Nu pot dormi noaptea, zice, mă dor oasele de odihnă. Daţi-mi de lucru, că altfel o iau razna..." Şi-apoi, mai e şi altceva: e nevoie de ei. În mină sînt cîţiva maiştri vechi, care cunosc exploatarea mai bine decît inginerii de la topografie. Au mina „în sînge", posedă, cum se zice în limbaj tehnic, „instinctul geologic".

Şi fiindcă veni vorba de priceperea bătrînilor nu pot să trec sub tăcere o întîmplare. În timpul războiului, Antonescu a pus nişte ingineri nemţi de i-au construit un puţ uriaş, complet mecanizat. S-a lucrat la el în secret, numai cu specialişti aduşi din „Reich". Puţul era un gigant, centraliza la gura lui aproape toată producţia minei Petrila. Abia l-au terminat şi a venit 23 August. Neavînd vreme să arunce lucrarea în aer, unul dintre specialişti, mai fanatic, a scos o piesă de undeva dintr-un motor. Întreaga aparatură a ajuns fier vechi. Au fost chemaţi specialişti: ingineri, profesori universitari. Nimic. Nimeni nu reuşea să pornească maşinile. Şi mina stătea.

Atunci — ca-n poveşti — s-au prezentat la director trei lăcătuşi mecanici. Nu le mai ţin minte numele. Mi se pare că pe unul dintre ei, pe cel mai bătrîn, îl chema chiar Lăcătuş. Au cerut să urce ei, să vadă ce are maşinăria puţului. Directorul, n-avea încotro, le-a dat voie. Şi cei trei bătrîni au urcat şi au stat în turn două săptămîni în cap. Acolo au mîncat, acolo au dormit (dacă au dormit). Muierile veneau pînă la poartă cu coşul de mîncare. Cu o frînghie, coşul era ridicat sus. Atît. După două săptămîni a început să sune semnalul şi a sunat aproape un ceas. Pe urmă a pornit şi puţul. Merge şi azi. Cei trei mecanici au coborît veseli; se zice că arătau ca nişte stafii şi că aveau bărbi ca episcopii. Cînd l-au întrebat pe Lăcătuş cum au reuşit să facă minunea asta, a zîmbit şi a spus: „Am lucrat cu răbdare. Bătrîneşte. Şurub cu şurub, fir cu fir. Şi i-am dat de cap".

Aceste şi alte multe isprăvi fac ca la noi, în Petrila, bătrînii să fie în mare cinste. Şi cînd se întîmplă ca vreunul dintre aceşti veterani ai minei să ia drumul veşniciei — cortegiul funerare însoţit de aproape întreaga colonie. Vin ortacii toţi, inginerii, directorii, vin foştii ucenici cu copiii, cu nepoţii lor. Vin partidul şi sindicatul. Toţi vin. Fanfara cîntă agale marşul trist al lui Brahms — lumea păşeşte rar, măsurat, în urma cosciugului în care a adormit un frate. Nu auzi bocete, nu vezi leşinuri. O sobră decenţă acoperă durerea: s-a sfîrşit o viaţă, s-a împlinit un rost... Cortegiul trece de-a lungul uliţelor vechii colonii; se deschid geamurile şi peste tot se umezeşte o privire, se strecoară o lacrimă. Camioanele opresc în drumul lor şi şoferii se descoperă cuviincios; se opreşte lucrul şi se descoperă şi zidarii cocoţaţi pe schelele coloniei noi. Nimeni nu vorbeşte: toată lumea ştie că a murit un miner şi asta înseamnă că a murit un om care merită toată cinstea din partea oricui...

De cîte ori văd o asemenea procesiune, unică în simpla sa umanitate, mi se urcă fără să vreau lacrimile în gît şi-mi aduc aminte de vorbele pe care ni le-a spus bătrînul Székely, pe patul său de moarte: „Copiii mei, dragii mei: iertaţi-mă că nu mai pot trăi. Trebuie să plec. Sună duda cea mare, începe schimbul de noapte. Noroc bun..."

Ce este fericirea

Baci-Iosif citeşte mult şi lucruri alese. Dar nu din cărţi a devenit el filozof. El gîndeşte totul de la început, simplu, fără grabă.

— Baci-Iosife, am început eu după ce ne-am aşezat în fotoliile comode ale odăii, rîndul trecut am rămas nelămurit în legătură cu problema asta a fericirii. Aş vrea să ştiu dacă te-ai mai gîndit la cele ce am vorbit?

— Ioane, fiule, am gîndit... Şi cred că pot să-ţi răspund.

— Te pomeneşti că-mi dai dreptate pînă la urmă?

— Nu. N-ai dreptate. Tu spui că fericirea e o stare de deplinătate, a omului cînd mai e om. Nu e clară ideea asta. Te pot întreba: ce înţelegi prin plinătate, ce înţelegi prin „om"? Vezi? Dragul meu, cred că trebuie să începem prin a vedea care sînt condiţiile fericirii omului. Eu, în privinţa asta, am ajuns la convingerea că fericirea poate fi exprimată prin patru vorbe, care sînt de fapt patru trepte: bunăstare, libertate, dragoste şi jertfă.

— Nu înţeleg, Baci-Iosife. Explică, te rog.

— Bunăstarea îţi asigură libertatea. Una priveşte corpul, cealaltă mintea. Şi pentru ambele trebuie să lupţi, ca societatea în care trăieşti să ţi le poată asigura. Dragostea e o urmare a libertăţii; iar jertfa, forma ce mai frumoasă a dragostei.

— Mai concret, zău, nu înţeleg nici acum.

— Uite, de exemplu, cazul meu. Eu cred că sînt fericit. Bunăstarea mi-e asigurată. Vorba ceea: „pensia-i pensie, leafa-i leafă, cinstea-i cinste". Libertate am: pot face ce vreau, pot gîndi cum vreau; nu mi-e frică de nimeni şi de nimic. Îmi iubesc nevasta, copiii, nepoţii; îmi iubesc prietenii, grădina, ţara. Iubesc viaţa. Şi fiindcă le iubesc din toată inima, iaca aş fi oricînd în stare să-mi dau şi viaţa pentru toate astea...

În loc de epilog...

Există undeva, în Petrila, un bătrînel gîrbovit şi slab. Poartă o pălărie veche, demodată, şi un şal de mătase alb. N-am reuşit să aflu cum îl cheamă, deşi mi se pare că-l cunosc de undeva. Despre acest bătrîn am aflat că iese în fiecare seară la plimbare. Singur. Îmbrăcat curat, proaspăt bărbierit. Cînd ajunge în dreptul sediului sindicatului minerilor, îşi scoate tacticos pălăria, salută şi zice, indiferent dacă e sau nu e cineva prin apropiere:

„Mulţam frumos, pentru pensie, pentru hodină şi pentru cinste". După aceea se acoperă, îşi mută bastonul dintr-o parte în alta şi, tacticos, ca un om care şi-a făcut datoria, o ia încet spre casă.

Mai multe, despre omul acesta n-am putut afla.

Fotografii de S. ŞTEINER

AL. ANDRIŢOIU

TREI CRIŞURI

Trei Crişuri. Primul, Negru, aduce a trecut,
Chiar păstrăvii din apă au parcă mers durut —
e rîul printre pietre rănit şi chinuit,
afund şi lociferic ca traiul ce-am trăit.

Dar Crişul Alb e parcă oglinda mea de astăzi,
cînd m-oglindesc în ape semeţ precum o creastă-s —
cînd se arată zorii se umple de rubine
şi apele, în matcă, parcă şoptesc: „e bine!"

Ce Repede e Crişul al treilea. Şi poporul
prin el încearcă parcă s-ajungă viitorul —
e-un mers zorit şi totuşi atent din cale-afară —
în ape parcă sună un dor pe-o vioară.

Ci iată-le-n cîmpie purtînd acelaşi zvon,
s-au adunat tustrele, cum într-acelaşi om
trei timpi se adunară, în trei oglinzi sirepe —
în care omul nostru priveşte şi pricepe.

Șoarecele Americii

de Jacques LANZMANN

În cartea sa „Șoarecele Americii", din care reproducem un fragment, scriitorul Jacques Lanzmann înfățișează tabloul sumbru al vieții de chin și mizerie pe care o duc muncitorii imigrați în America, atrași de ispitele înșelătoare ale așa-zisului „paradis transoceanic".

Fragmentul redat în aceste pagini descrie, cu un dramatism zguduitor, condițiile infernale în care sînt siliți să trudească acești năpăstuiți ai soartei, în minele de cupru din Chile, țara frumoasă și bogată despre care Pablo Neruda spune că „se aseamănă cu o spadă prelungă, împlîntată între cei mai înalți munți din lume și cel mai mare ocean din lume".

Spre acest pămînt s-au îndreptat cîndva privirile deznădăjduite ale multor europeni dornici de aventuri. Cei mai mulți au venit aici goniți din urmă de mizerie și foame. Dar, ca și în celelalte locuri ale „Americii necunoscute", emigranții și-au dat seama curînd că în mult lăudatul „rai american" viața omului se macină mai cumplit, mai necruțător, decît oriunde în altă parte.

Viața și moartea în minele chiliene sînt redate de Jacques Lanzmann, în lumina vie a realităților; în fragmentul pe care-l publicăm este cuprinsă întreaga dramă a muncitorului emigrant care îndură chinurile infernului subteran din Chile, numai și numai pentru a cîștiga cei optzeci de dolari cu ajutorul cărora, dacă va apuca să supraviețuiască nopții din adîncuri, va putea să scape din hrubele morții și să fugă de aci departe, cît mai departe, înapoi în țara de unde a plecat odinioară, atras de mirajul „Americii necunoscute".

Suișul spre mină

Camionul gîfîie, scormonind pămîntul ca un cîine. La urcuș derapează și se înțepenește. Ceva mai sus se zăresc casele cenușii din „Las Piedras", ultimul sat pe drumul spre mină. De aici pînă la mină trebuie să mai umbli șaptesprezece kilometri prin zăpadă, urcînd pînă la patru mii cinci sute de metri altitudine.

„Înaintea mea, Müller deschide drumul cu lovituri de ciocan, lianele par vii și soarele din poiene ne înroșește unghiile".

Nu! Lucrurile nu se petrec astfel. Înaintea mea Müller urcă, deschizîndu-și drumul cu lovituri nervoase de cizmă. Picioarele lui dispar pe rînd în învelișul alb al muntelui și doar pîntecele omului opune rezistență zăpezii, împiedicîndu-l să se afunde mai mult. Înaintează tăcut; nu se aude decît respirația lui adîncă și scrîșnetul fălcilor care macină cocaină. Îl urmez, călcînd în golurile lăsate de picioarele lui, și la fiecare pas alunec pe un fel de meterez în formă de șa de cal, pe care l-a lăsat Müller în drumul său.

Înaintarea este atît de grea, urcușul devine atît de chinuitor, încît începe să-mi pară rău că-mi irosesc forțele într-o asemenea încercare. Dar sînt făcut din același aluat cu Cristofor Columb, tot atît de curajos ca el; am pornit spre Indii și numai pot da înapoi, în nici un caz.

Müller tace ca să nu mă ocărască.

Eu tac, ca să nu mă văicăresc.

După o zi de mers, în care timp nu ne-am oprit decît pentru a îmbuca ceva, în fața noastră începe să se deslușească prin ceață o tabără. Vreo douăzeci de oameni, îmbrăcați în haine groase de iută, stau culcați pe zăpadă și respiră uniform. Lucrul acesta îi ajută să lupte împotriva umezelii și a oboselii paralizante, fiind, în deosebi, un remediu împotriva dorinței teribile de a fuma, care-i stăpînește.

— Cigarillos, cigarillos! — ne strigă ei în clipa în care ne zăresc.

Împărțim țigările pe care le avem.

„Sînt în aceeași situație ca și mine — spune Müller. Se întorc la mină. Au profitat de ultima permisie, înaintea iernii".

Acești oameni care se întorc de la Santiago au cheltuit în oraș pînă și ultimul ban; acum se îndreaptă spre mină, ca spre un lăcaș de salvare. Aici trăiesc, aici mor. Între naștere și moarte singurul eveniment fericit este coborîrea în oraș. Nu li se dă posibilitatea de a-și alege fericirea; asemenea fluturilor din insectare ei sînt țintuiți pentru totdeauna de pereții clasei lor.

Unul dintre condamnații vieții! Minerul din hrubele de cupru lucrează în condiții infernale și cu riscul sănătății pentru acel „salariu al groazei", care nu-l salvează totuși din ghearele mizeriei și, în multe cazuri, nici din cele ale morții.

— O mină de cupru scobită în crestetul Cordilierilor — continuă Müller — este un lucru pe care nu-l poți uita. O gaură neagră, căscată în munte, întocmai ca un tunel, prin care va trebui să intrăm. În interior, vei vedea, pare un lagăr de concentrare. Și ar fi într-adevăr un lagăr de concentrare, dacă ai fi adus cu forța să lucrezi în ea. La urma urmei e cam același lucru; nu ne pune nimeni revolverul în piept, dar există oare vreo armă mai groaznică decît mizeria? Gloanțele ei sînt făcute din nimic, dar ucid.

Spre seară, începe să se zărească mina. Cerul este roșu. Oamenii se opresc și apoi, într-o liniște mormîntală, se uită în zare. Oare de ce privesc ei prin lentilele infinitului?... N-aș putea spune; sînt nou venit.

— Privită dinafară, nu-ți spune nimic! — îmi șoptește Müller. Totul este acoperit cu zăpadă; din cauza asta n-o să mai putem ieși luni de zile.

Deasupra noastră un uriaș teleferic asigură transportul. Pe una din linii minereul este coborît spre oraș; pe cealaltă, vagonetele se întorc goale sau încărcate cu alimente pentru cantină.

Cerul — roșu ca sîngele — prevestește, în această epocă a anului, zăpadă. Mîine se va porni ninsoarea, e lucru știut; cînd se va opri, nu se știe.

Viața și moartea în adîncuri

Intrăm, unul cîte unul, printr-o gaură, un fel de vizuină mai mare (pe măsura oamenilor), și începem să ne tîrîm prin noroiul înghețat. Un contramaistru întinde fiecăruia dintre noi cîte o cască și o lampă cu acetilenă. Mergînd în urma propriei noastre lumini, ajungem într-o peșteră imensă. Săpată în miezul muntelui, această cavernă este boala de plămîni a minei. Fîșia de lumină pe care o îndreptăm în adîncul ei se pierde în oceanul de întuneric. În hruba imensă ar încăpea douăzeci de catedrale, una deasupra celeilalte, și tot ar mai rămîne loc. Umezeala te pătrunde; temperatura: 0 grade. Aceeași temperatură, în întreaga mină: ceva mai rece cînd te apropii de ieșire; ceva mai caldă, cînd ești în preajma forjelor sau a bucătăriilor.

Caverna nu este decît anticamera infernului — trecerea de la o viață la alta. N-am văzut niciodată o mină, n-am lucrat niciodată în adîncuri. Poate de aceea munca celor din jurul nostru mi se pare plină de mister, parcă ar exista ceva ascuns, tainic, în acest tumult. Poate că o asemenea impresie vine și de la faptul că lumina răspîndită în beznă de lămpile minerilor are asemenea reflexe jucăușe, încît totul în jurul tău pare fantomatic.

Celui ce n-a cunoscut intensitatea muncii desfășurate aci la o altitudine de patru mii cinci sute de metri, efortul minerilor i se pare un lucru de domeniul fanteziei. Totul cere aci sforțări chinuitoare. Încordarea face ca pieptul muncitorului să capete și o anumită rezonanță. Pieptul unui muncitor care lucrează la mare altitudine aduce cu o flașnetă. În locul unei muzici duioase, el răspîndește însă gemete răgușite, o gamă de sunete hîrîite ce-ți amintesc uneori urletele de agonie ale unei fiare rănite. Aburul, ieșit în valuri alburii prin buzele aproape întotdeauna umflate ale minerilor, prelungește parcă acest vaier. Cum poate un piept omenesc, ce-și risipește căldura într-o asemenea imensitate înghețată, să mai aibă puterea de a inspira și expira? Cînd răsuflarea încetează, înseamnă că inima muncitorului se frînge. La o asemenea altitudine inima este frîntă de

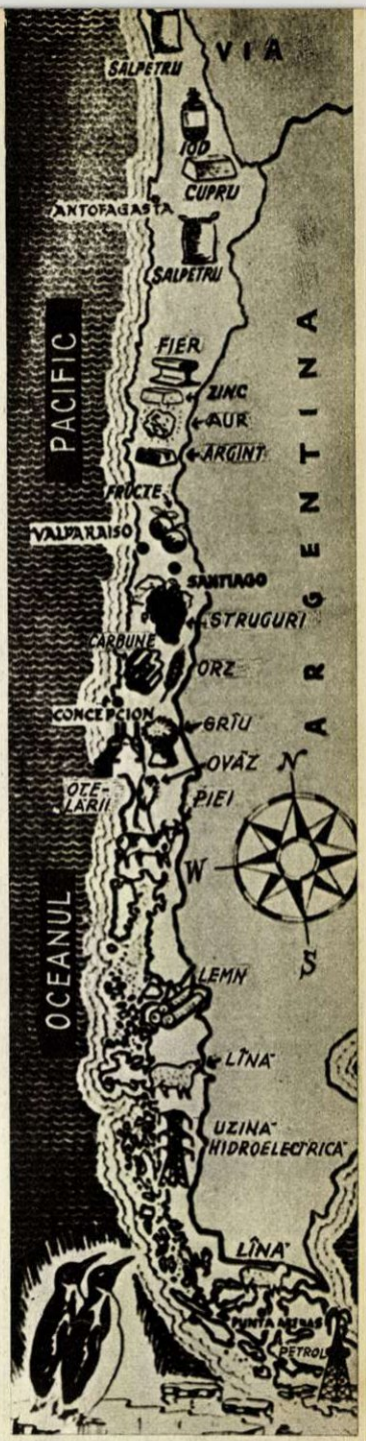

Chile — suprafața: 741.800 km². Locuitori: 6.000.000. Bogățiile naturale imense. O fîșie de pămînt, iată de numai 200 km, lungă de 4200 km. Extremitatea nordică a țării cunoaște dogoarea soarelui tropical, în timp ce pămînturile din sud aproape că salută ghețurile Antarctidei.

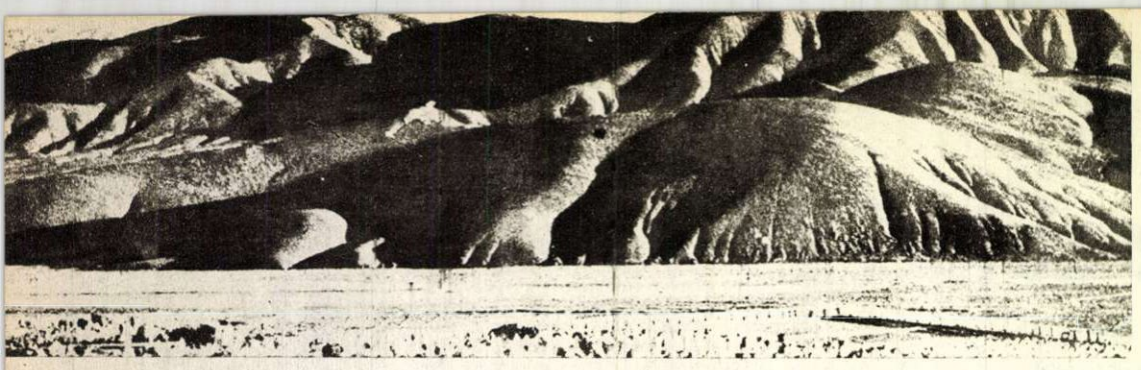

„Muntele de Cupru" din Chuquicamota, tezaurul Anzilor, înghite în fiecare an zeci și zeci de vieți omenești, în timp ce aurul stors de munca de rob a minerilor năpăstuiți este înghițit de patronii marilor trusturi americane, în frunte cu „Anaconda Co".

←

noianul eforturilor care, de-a lungul întregii sale vieți, îi obosesc bătăile. Pe neașteptate muncitorul scapă din mînă tîrnăcopul și se prăbușește mai iute decît unealta sa. Praful de pirită i-a pietrificat inima, asemenea stîncii. Pe cei vii nu-i zguduie vederea celui căzut. Aici moartea este ceva obișnuit, ca și pe front. Trebuie să trăiești, să înfrunți moartea și mai ales să nu te temi de ea. Ca și pe front, oamenii pornesc la atac îmbrăcați într-o uniformă verde-cenușie. În galeriile de asalt nu se aud decît bocănitul cizmelor și vaierul piepturilor. În depărtare, în primele linii, perforatoarele automate scormonesc cu uriașul lor burghiu în masa strălucitoare de aramă. Uneori ele străpung cîte o vinișoară de aur; cel care a descoperit-o va veni la noapte s-o exploateze... Bubuitul unei explozii cutremură din cînd în cînd tot muntele, acoperind zgomotele obișnuite. Dinamita aruncă în aer tone de minereu, modificînd geografia interioară a universului nostru. La cîțiva kilometri depărtare de locul exploziei, felinarele se sting și de multe ori urechile își pierd pentru totdeauna auzul. Vai de bătrînii pe care explozia îi prinde robotind prin galerii interzise! Mai tîrziu trupurile lor sfîrtecate și înghețate sînt culese de cei rămași în viață.

Cu Anda-Rivel între cer și pămînt

Cum poate fi înmormîntat un miner cînd, opt din cele douăsprezece luni ale anului, mina este blocată de zăpadă? Pe front morții sînt strînși de pe cîmpul de luptă, li se atașează cîte o tăbliță cu numele lor și, uneori, sînt trimiși chiar familiilor. În mină se întîmplă cam la fel. Minerii nu vor însă să aibă un cimitir în interiorul domeniului lor. Cîteodată rămășițele celui mort sînt cerute de familia lui, care se află la Santiago sau undeva în provincie.

În timpul iernii, din cauza frigului care îi amorțește membrele, din cauza umidității care îi roade articulațiile, minerul este mai puțin sprinten, mai lipsit de apărare în fața pericolului. Deseori se înregistrează cîte un mort pe zi, ceea ce, în raport cu numărul nostru, este enorm. Căci inclusiv maiștrii, inginerii, directorul și subdirectorul, în această mină lucrează o mie opt sute de oameni.

Expedierea morților se face cu Anda-Rivel-ul. Acesta este un teleferic vechi de cincizeci de ani, de o construcție rudimentară, al cărui mecanism aproape că poate fi comparat cu macaralele noastre. Totuși aceasta nu-l împiedică să funcționeze pe o lungime de mai mulți kilometri, la o înălțime care trece uneori de cinci mii metri, deasupra abisului. În timp ce un rînd de vagonete coboară spre oraș, celălalt urcă spre mină. În afară de cazurile cînd e în pană de curent, telefericul nu se oprește niciodată; atunci cînd nu funcționează multe zile, mina este gîtuită, paralizată. Cînd linia de înaltă tensiune se defectează, sînt trimise „brigăzi ale morții" pentru a o repara. „Brigăzile morții" nu rezistă mai mult de o iarnă.

Vagonetele nu au nici fund, nici pereți; ele sînt făcute din trei cîrlige groase, întoarse în sus, de care se agață un sac cu minereu de aproximativ o sută kilograme. Alunecînd pe cablu, „vagonetul" produce un zgomot ascuțit și uniform, asemănător scîrțîitului unei frîne. Ai o senzație ciudată, cînd auzi în noapte acest scrîșnet, venit din cer parcă anume pentru a tulbura muntele tăcut și impunător.

Locul unde se încarcă minereul se numește „Inferno" (infernul), iar locul de sosire, „El Paraiso" (paradisul).

Groparii din mină (doi muncitori care nu au altă sarcină decît pregătirea morților pentru ultima lor călătorie spre oraș) agață corpul defunctului sau ceea ce a mai rămas din el, de cîrligele vagonetului. Operațiunea aceasta cere multă „măiestrie"; gîndiți-vă că respectivul „călător" ar putea să se izbească de vreun colț de stîncă, să fie smuls de furtună, să fie atacat de șoimi sau de vulturi, sau pur și simplu să cadă în prăpastie. În consecință mortul călătorește ghemuit și bine legat. Dacă în viață a fost credincios, i se pune pe piept o cruce, iar dacă nu, i se umplu buzunarele cu minereul care a reprezentat obiectul întregii sale munci. Deși este înghețat și deci tare ca piatra, pentru a-l feri de atacul șoimilor i se îmbibă hainele și i se ung obrazul și mîinile cu ulei mineral. Nu există nimic pe lume mai nesuferit vulturilor decît mirosul acestui ulei; totuși, aceasta nu-i împiedică să însoțească cadavrul pînă la destinație... În felul acesta se parcurge ultimul drum dintre infern și... „paradis". Între cele două puncte sînt douăzeci și patru de kilometri în linie dreaptă; e o călătorie care durează șase ore.

Ajunși la destinație, după ce li s-au dezlegat mai întîi lanțurile, morții sînt dezghețați într-un cuptor special. Apoi pot fi, în sfîrșit, întinși pe spate, așa cum se cuvine, și li se încrucișează mîinile pe piept. Cadavrele celor care au familie sînt luate de aceasta; ale celor care nu au pe nimeni rămîn mai multe zile într-o magazie unde așteaptă noul transport. Cînd sînt în număr... „suficient", direcția minei plătește cheltuielile pentru o sărăcăcioasă înmormîntare clasa a treia, făcută în grabă. Pe sicriu, printre cele cîteva flori artificiale care-l împodobesc, se află o tăbliță. Deși căruța se zdruncină și literele galbene sînt șterse, se pot descifra următoarele cuvinte: *„Trecătorule, roagă-te pentru odihna sufletelor minerilor!"*

Tot cu ajutorul Anda-Rivel-ului sînt coborîți marii mutilați și bolnavii în stare gravă, cei cărora trebuie să li se facă o amputare sau o operație grea. Bolnavul este

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

SOMN UȘOR

de Eugen Frunză

Am adormit aseară într-un chip original. Se făcea că mă-nalț către nu știu al cîtelea etaj, în clădirea unui hotel american. Am intrat apoi într-o încăpere prevăzută cu deplin confort. Era liniște în odaie și totul părea extrem de odihnitor.

Mă dezbrăcai așadar cu gesturi leneșe, de om negrăbit și fără grijă. Lumina suavă a becului de pe noptieră, dulce-verzuie, se risipea în pulberi prin odaie, pierzîndu-se parcă într-o îmbrățișare a umbrelor.

Tolănit în profunzimea de puf a patului, mi-am aprins o țigară și m-am lăsat pradă unor meditații...hoteliere.

Cu patru secole în urmă, venerabilul învățat și umanist Erasmus din Rotterdam descria promiscuitatea hanurilor germane. Parcă nimic nu se schimbase în raport cu acele hanuri și locante romanice, de care divinul Horațiu pomenise, cu alte trei secole mai înainte, ca de niște magherniță slinoase. Și astăzi, ce uriaș progres! Pe zarea acestei lumi veșnic schimbătoare, s-au înălțat, rînd pe rînd, clădirile impozante ale hotelurilor moderne.

— Slavă civilizației! — rostii în sine-mi, satisfăcut. De trei ori slavă civilizației!...

Cu mișcări aproape mecanice, am stins capătul de țigară și becul de pe noptieră. Coboram la fund, în vremelnica vecie a somnului din vis. Era ca o dulce și lungă alunecare. Poate aș fi dorit să mai gîndesc, să mai schimb o vorbă cu mine însumi. Poate am și făcut-o. Țin minte numai o ultimă frîntură de clipă. Și un ultim cuvînt și jumătate:

— Sla-vă ci-vi-li-z...

După care m-am cutremurat și am încremenit de spaimă. Un zgomot strident, ca o cîrîitură metalică, răsună în liniștea odăii. Am holbat ochii în întuneric; am strigat cu înfiorare:

— Cine-i?... Răspunde, cine-i?...

— „Civilizația"! — cîrîi parcă o cioară infernală, undeva, lîngă noptieră.

Mă trecuseră nădușelile. Un cerc de oțel îmi strîngea inima. Făceam eforturi desperate ca să-mi păstrez, măcar în aparență, calmul și bărbăția.

— Ia seama, stimabile — am replicat — o să te string de git!

— În zadar. N-am git...

— N-ai...?

— N-am! Așadar, fă nani, puiule. Rostul meu e să-ți păzesc somnul....

Auzi, să fac „nani" — cînd toate fibrele trupului îmi tremurau, cînd nu mai știam dacă dorm sau veghez, cînd nu reușeam să mișc brațul în care mă proptisem, cînd nu eram în stare să mă dumiresc dacă mă aflu în hotel sau în iad!

Am încercat totuși să mă verific:

— Dumneata... exiști sau...?

Interlocutorul meu invizibil răspunse cu trufie cumplită:

— Eu, onorate domn, bagă la cap — sînt „Dispozitivul casnic de alarmă atomică".

Nu mai înțelegeam nimic. Aș fi vrut să mă scol și nu puteam; aș fi vrut să dorm și nu era chip; aș fi vrut să mă pipăi și nu îndrăzneam. Incercai senzația certă că-mi îngheață sîngele în vine.

Dar ce nu face curajul, poate cel din urmă, al omului înfricoșat! Strigai așadar:

— Bodogănești degeaba, secătură! Ieși afară! Cară-te, n-auzi?! Pentru banii mei, vreau să dorm în liniște! Nemaipomenit, în era civilizației....

Mă opri, însă, o amenințare monstruoasă:

— De ce te agiți, puiule? Ține-ți cumpătul. În orice moment ești supus pericolului dezagregării. Mă-nțelegi? Dez-a-gre-ga-re! Cînd voi suna eu alarma, te vîri sub pat în doi timpi și trei mișcări.

Țin minte că-mi venea să urlu: „Dați-mi pace! Nu mă-nnebuniți! Sînt un onest cetățean american. Despre ce fel de dezagregare e vorba? De ce alarmă? Cine vrea să ne ucidă? Sînteți niște impostori și escroci, niște răufăcători, afaceriști fără scrupule. De ani de zile se bat rușii pentru interzicerea armei atomice. Și voi, ce faceți? Ne jupuiți, ne amețiți..."

Acestea și multe altele, aș fi vrut să le pronunț, ca pe un rechizitoriu al cinstei, al minței și al groazei totodată. Dar n-am reușit să scot o vorbă. Ceva, ca un șuier asurzitor, îmi lovi timpanele și se izbi de pereți, de tavan, de masă, de noptieră, dîndu-mi a înțelege că a sosit clipa fatală. Era alarma atomică. M-am pomenit sub pat după toate prescripțiile regulamentare. Și, așteptînd să mă dizolv, auzeam rîsul batjocoritor al păzitorului liniștii mele, dispozitivul casnic de alarmă atomică:

— Ha, ha, ha — n-a fost decît un exercițiu, puiule. În clipa aceasta întreg New-York-ul își presimte nebunia...

Atunci, am avut fericita inspirație să mă trezesc. Eram nădușit și buimac. M-am ridicat într-un cot și am privit împrejur. Da, mă regăseam acasă, în patul meu. Și domnea liniștea în odaie. Și se făcuse liniște în suflet. Razele dimineții îmi lunecau, mîngîietoare, pe frunte.

Iar pe noptieră zăcea, uitată de aseară, o foaie de gazetă, cu știrea ce-mi provocase coșmarul. Iat-o, pe scurt:

„Serviciile apărării civile din S.U.A. au cheltuit 86 milioane dolari pentru a pune la punct un dispozitiv de alarmă atomică, model casnic. Dispozitivul se instalează în dormitor, asigurîndu-se astfel liniștea cetățenilor. Această invenție prezintă mult interes pentru hotelurile din orașele americane mai importante".

Nu s-or fi odihnit oare mai sănătos contemporanii tăi, divinule Horațiu? Și ai tăi, luminate Erasmus? Decît nefericitii robi ai isteriei atomice?...

Dar atunci — cum stăm cu civilizația?... Slavă ei — totuși. De trei ori slavă! Celei adevărate. Celei omenești.

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

pregătit de drum de infirmierul care este ajutat de gropari. Dacă are picioarele retezate, ceea ce li se întîmplă în special mecanicilor de locomotivă, sau are pîntecele sfîrtecat, i se face un pansament și i se administrează un narcotic, pînă ce își pierde cunoștința. Cînd devine docil și nu mai opune rezistență, este învelit cu pături călduroase și apoi legat de cîrlige. Șase ore mai tîrziu, mort sau viu, ajunge la destinație.

Evadare din beznă

Anda-Rivel-ul este, în același timp, și drumul ispitei; se știe doar că la capătul drumului se află paradisul. Pentru miner acest paradis este orașul, marele oraș Santiago, cu femei de moravuri ușoare, cu băuturi alcoolice, cu cinematografe, cu teatre, cu mulțimea lui de oameni. În lunile aspre de iarnă, în timpul cărora minerul nu zărește nici o rază din lumina zilei, cînd trebuie să ducă cu el, de-a lungul galeriilor nesfîrșite, licărirea tristă a lămpii cu acetilenă, fără să poată vedea vreodată ce se petrece dincolo de îngusta fîșie de lumină pe care o proiectează, i se întîmplă să se gîndească cu mai multă intensitate la strălucirea soarelui decît la propria lui familie. El știe să prețuiască lumina binefăcătoare a zilei, căci ea nu e nicăieri mai fluidă ca în Anzi, primăvara. Atunci echipele renunță să ia ascensorul pentru a merge la baracament. Minerii preferă să se cațere prin galeriile înguste și joase, numai pentru a se bucura chiar și de primele raze strălucitoare care străpung bezna minei. De pe pămîntul pe care se tîrăsc, ei simt, pe măsură ce înaintează, cum îi scaldă lumina cerească, strecurîndu-le în vine tinerețe. La ieșire minerii, care se întorc din hrubele de Caceron și din Santo-Domingo cu o adîncime de cinci mii metri, se opresc totdeauna buimăciți. Oamenii cu chipurile înverzite de praful de pirită — aurul nebunilor — se agită neastîmpărat pe fondul alb al zăpezii și încep să se fugărească unul pe altul, pentru a se înviora după lunga noapte petrecută în adîncuri.

O nuntă neobișnuită

de DRAGOȘ VICOL

Vreo patru voinicei, cu bețe împodobite cu năframe și mărgele, cu cîte-o ploscă încrustată la șold, se căzneau să dea măcar un pic de strălucire alaiului de nuntă oprit la Sfatul popular. Umblau chiuind printre oamenii adunați ca la cine știe ce panglicărie de bîlci — în vreme ce lăutarii pișcau strunele de mama focului — și îmbiau pe cîte unii să cinstească din ploști:

— Gîl-gîl-gîl, ploscuța mea,
Nu poftești și dumneata?...

Dar privitorii rîdeau batjocoritori pe sub mustață, le întorceau spatele și legau vorbă între ei, așa numai de ai dracului. Voiniceii se lăsau păgubași și încercau cu alții, repetînd chiuitura. Din cînd în cînd, cîte-o femeiușcă dădea răspuns:

— Du-te ploscă-n treaba ta!
Sece-i gura cui te-o bea!...

Și-atunci se porneau hohotele de rîs, pe care toboșarul tarafului se căznea să le acopere, izbind avan cele două talgere de metal, și cătînd cu ochii bulbucați de nedumerire și parcă și de rușine la ortacii lui care — și ei bieții — se uitau, la rîndul lor, cu teamă, la trăsurile înșirate mai încolo.

În grupurile privitorilor se vînturau vorbe, fel de fel. Unii o căinau pe mireasă, alții vorbeau despre mire, o seamă îl urmăreau cu privirile pe socrul cel mare, un bătrînel cărunt, uscățiv, puțintel cherchelit, care își căuta de lucru printre trăsuri, îndreptînd năfrămițele albe prinse în căpestrele cailor, ori netezind cergile de pe jilțurile părăsite de curînd de către miri și nunii mari, intrați în clădirea Sfatului.

— Bade Gavril!... Hei, bade Gavril!... — strigă de undeva o femeiușcă oacheșă și sprintenă ca o zvîrlugă.

— Care-i baiul?... se-ntoarse moșneagul spre oameni, căutînd a desluși cine anume l-a grăit.

— Nu strîngi taxie de intrare?— pufni femeiușca, ascunzîndu-se în spatele unei surate.

— Ce taxie?... Hm!... Ce taxie?! —se burzului moșneagul.

— Taxie ca la circ... ori ca la expoziție... Așa ginere cum ai găsit dumneata, mai rar!...

— A dracului, Nimfodora asta!... — făcu cineva, izbucnind în rîs...

— Nimfodoră! Să-ți ții lioapa, că-apoi!...— se-nfurie de-a binelea moșneagul și mai morfoli în gingii cîteva vorbe de ocară, pe care nu le mai auzi nimeni din pricina rîsetelor...

Îi veni acum rîndul Nimfodorei să se supere. Ceea ce femeiușca făcu îndată mare. Ieși în fața privitorilor, își înnodă mai bine tulpănașul colorat sub bărbie și-și puse mîinile în șolduri.

— Mie mi-a dat dumnezeu gură, nu lioapă!... Auzi? Da' pe dumneata te-o uitat, săracu'... A uitat să-ți scape și-o sămînță de minte în cap!... Și... să nu te pui cu mine, că nu te speli nici cu șapte Dunări, auzi?!

— Iaca, bre! Da' cine ești tu, mă rog?... Și ce te bagi în treburile mele?!... — îi ținu piept moșneagul.

— Iaca, mă bag!... Ți-ai vîndut fata pe-o curea de pămînt!... Individualule! Ai să vezi pămîntul la a doua venire!... Du-te la președinte, dacă ești om, și spune-i să nu facă legămîntul...

— Du-te tu dracului, dacă nu-ți place!... — își ieși din țîțîni bătrînul și dădu să-și vadă de treburile lui.

Nimfodora vru să mai zică ceva, dar în clipa aceea în jurul ei s-o-ploșiră vreo trei țînci care o năpădiră cu întrebările:

— Mămuță!... Mămuță! Ce faci aici?

— Nuntesc... nu vedeți?... rîse femeia înveselită, făcînd din ochi celor din jur. Și iar începură rîsetele și moșneagul pufni mînios din cale afară și dădu să intre și el în clădirea Sfatului. Dar nu apucă,

pentru că în aceeași clipă, pe ușă ieși un vlăjgan de om care strigă:
— Muzica! Muzica!,.. Iese domnul și doamna mireși mireasă! Muzica!...

Lăutarii începură să-și facă meseria mai avan. Vătăjeii chiuiră scurt și săltară ploștile deasupra capetelor.

În pragul ușii Sfatului se iviră mirii. El, un bărbat voinic, trecut totuși, îmbrăcat în straie nou-nouțe, cu o pălărie scumpă de fetru pe cap, cu o curea numai mărgele, țanțoș, zîmbăreț; ea, o femeie subțirică, mlădie, cu un obraz alb ca spuma laptelui, privind rușinată și stingherită, în pămînt. În calea mirilor se arătară doi flăcăi cu pene de cucoș sălbatic la pălărie, țanțoși, atrăgînd luarea aminte a tuturor.

— Noroc, și-ntr-un ceas bun, don' Grigore,— începe unul proptindu-se drept în nasul mirelui.

— Știi dneata că pe fata asta noi am jucat-o și, cîteodată, am mai stat și de vorbă cu ea la poartă?... adăugi al doilea.

Mirele îi privi cîteva clipe buimac. În jur toată lumea amuțise. Pînă și lăutarii își frînseră cîntecul deodată, de parcă i-ar fi tăiat cineva cu cuțitul.

De undeva se strecură o șoaptă:

— Are să lase cu bătaie...

Și poate că tocmai șoapta aceea îl dezmetici pe Grigore Bălțat. Are să iasă cu bătaie?... Într-o clipă se trezi în el vechea mîndrie și înfumurare de bogătan căruia nu-i treceau prea mulți pe dinainte. O apucă pe mireasă de mînă și dădu să treacă printre cei doi flăcăi, plin de dispreț.

Dar flăcăii nu se clintiră. Cel dintîi vorbi rar:

— Nu ne dai nici un răspuns?

— Adică ce răspuns vreți?!— se zborși dintr-o dată chiaburul.

— După datină se cuvine să dai *hulpe*...

— Și nu orice fel de *hulpe*!

— N-avem nevoie de băutură!...

— Vrem să sărutăm mireasa; e dreptul nostru!...

Peste mulțime trecu un murmur de mirare. Mireasa își ascunse obrazul în voal, tresărind cu spaimă. Mirele rămase încremenit, cu ochii holbați...

— Ei? Nu răspunzi?

— *Hulpe*, eu?!— izbucni pe neașteptate Grigore Bălțat, făcîndu-se pămîntiu la obraz și încleștînd pumnii. Cei doi flăcăi își duseră mîinile așa ca din întîmplare, la chimir. Semn că, la o adicătelea, au cu ce se apăra.

— Da... Tocmai dumneata care ai fost și primar...

— ... Primar și epitrop la biserică...

— ...Epitrop și consilier la păduri...

— Și-acuma... mire... Așa-i datina...

— N-am nevoie de datină!... răcni mirele rănit amarnic în mîndria lui.

— Ba trebuie să ai nevoie de ea...

— De ce?

— Pentru că fata asta-i prea tînără pentru dumneata... Și trebuie să guste măcar o dată dulceața tinereții!...

Poate nimic nu l-ar fi supărat pe mire, ca vorbele acestea... Pe lîngă că, în cîteva clipe, cele cîteva vorbe îi spulberaseră mîndria de om cu vază, o vază pe care el și-o alinta în sinea lui în ciuda tuturor celor care nu i-o mai luau în seamă, cei doi flăcăi își băteau joc pînă și de vîrsta lui. Se vedea în fața mulțimii un caraghios, ajuns de rîsul satului... El, care a fost primar, și epitrop la biserică, și consilier la păduri... El, care a învîrtit nu un sat, ci un întreg județ pe degete... El, cel în fața căruia cei doi mucoși ar fi călcat prin șanț, făcîndu-i loc să treacă, și și-ar fi scos pălăria de la cincizeci de pași... Uite ce-a ajuns!...

Le-ar fi pus la amîndoi mîna în gît și i-ar fi izbit cap în cap pînă le-ar fi țîșnit creierii. Dar în jur erau atîția alții care nici nu mai rîdeau, nici nu vorbeau, ci stăteau cu ochii reci, țintă la cele ce se petreceau sau s-ar fi putut petrece.

— Ei, don' Grigore!— Ce zici? îl împunse cu vorba flăcăul cel dintîi.

— Ce zic?— izbucni el, tremurînd. Plecați de-aici că vă rup cu dinții!...

— Fie-ți milă de dinți... Is de aur, bag-samă!— rînji celălalt flăcău, parcă anume să-l întărîte și mai mult.

— Chiar așa... Păstrează-ți-i să ai cu ce scrîșni mai tîrziu, adăugi cel dintîi făcînd un semn cu tîlc spre mireasă.

În clipa aceea, copleșită de rușine și de privirile ațintite asupra ei, mireasa își acoperi ochii cu palmele. Ar fi plîns, ar fi dat slobozenie din plin întregului ei zbucium, s-ar fi smuls din mulțimea aceea să fugă undeva la capătul pămîntului, să n-o mai vadă nimeni, să nu mai audă nimeni de ea.

Îi venea să se întoarcă spre taică-su și să-i strige, scoasă din minți: „De ce mi-ai făcut rușinea asta?!" și să rupă de pe ea toate podoabele acestea, semne ale unei fericiri mincinoase. Dar îi trecu prin minte că n-are dreptul s-o facă, ci, dimpotrivă, trebuie să se supună străvechiului obicei după care femeile n-au dreptul să-și caute singure bucuria vieții...

Unul dintre cei doi flăcăi îi puse o mînă pe umăr și murmură cu milă:

— Păcat de tine, Anică... Ești ca o floare...

Iar celălalt slobozi o chiuitură:

Unde șade mireasa
Înflorește fereastra!
Unde șade mirele
Mi se sting luminile!...

Pe mireasă o podidiră lacrimile...

Și deodată peste toată adunarea aceea de privitori trecu ceva ca un vînt de tristețe. Cîteva femei începură să se smiorcăie în tulpane. Cîteva grupuri se desfăcură și se împrăștiară pe uliță, spre casă. Plecară și cei doi băiețani, în tăcere, și încetul cu încetul rămaseră numai nuntașii, în jurul căruțelor cu cergi înflorite pe jilțuri.

Grigore Bălțat, alb de mînie, o luă pe mireasă de mînă, s-o pofteasă în trăsura lui, după obicei. Dar mireasa își trase mîna cu scîrbă. Și în clipa în care băieții începură, la porunca vlăjganului, să-și chinuiască instrumentele din nou, femeiușca cea oacheșă, Nimfodora, își făcu drum pe aproape de mireasă, așa fel ca să-i poată sufla la ureche:

— Bagă de seamă... Să nu te spurci... Și... rupe-te de el...

Mesenii înfulecau de zor, pofticioși și grăbiți, de parcă s-ar fi temut să nu le ia cineva bucatele dinainte. Cănile de lut își deșertau vinul în pahare și ulcele, și paharele și ulcelele se deșertau la rîndul lor, supte cu o sete năprasnică. Rar de se lega ici colo cîte-un fir de vorbă.

Pe masa lungă, încărcată din belșug, ardeau vreo patru lumînări mari care-și picurau ceara încet și, măcar că lăutarii își făceau datoria cu prisosință, în încăpere stăruia ceva ca de priveghi. Poate că singurul om care zîmbea era tata-socru, Gavril Nedelea. Sta drept în fața mirelui și miresei, alături de un vlăjgan ce era un fel de maistru de ceremonii, și ridica paharul către el des, tot mai des:

— Să trăiești, măi Tănăsui! De-acu'gata... Am căpătuit-o...

— Ai căpătuit-o bine...— mormăia vlăjganul, Tănăsui, și-și îngropă obrazul fălcos, cu buze mari, răsfrînte, în ulceaua de lut. Se șterse apoi cu mîneca pe la gură, plescăind vîrtos din limbă și strigă, să se afle în treabă:

— Muzica! Muzica! Mai viu, mai viu!...

Lăutarii tresăreau și-și iuțeau cîntecul, vlăjganul înfuleca zdravăn, mai departe, mînjindu-se cu unsoare pînă la urechi, mulțumit că porunca lui e luată în seamă.

Mirele, care stătuse o bucată de vreme cu nasul în farfurie, mocnind în el mînia ce-l cuprinsese cînd îl înfruntaseră cei doi băietani, se ridică deodată în picioare și porunci:

— Să-nceapă jocul!... Ce naiba stați toți ca strigoii?!

Și rînji, cercînd să se veselească el cel dintîi. Apoi se-ntoarse spre mireasă și-o pofti:

— Să dăm noi pildă...

Femeia își ridică privirile spre obrazul bărbatului și-i întîlni rînjetul cu sclipirea dinților de aur, ochii tulburi de băutură, obrazul roșcovan, ușor buhăit, și se chirci în ea.

Bărbatul continua să rînjească și, văzînd că ea nu se mișcă, o prinse fără veste de subsuori, o ridică de pe scaun și, mai mult pe sus, o trase spre mijlocul încăperii, acolo unde se lăsase loc de dans...

— Bravai!... se bucură, bătînd din palme, Gavril Nedelea și se-ntoarse iar spre vlăjgan:

— Să trăiești, măi Tănăsui!... Uite-te la ei!... Ca doi hulubi... Zău așa!...

— Numai că huluboiul e cam bătrîn, băgă de seamă o muiere voinică cam cît doi jandarmi, dîndu-i un cot și umflîndu-se de rîs.

— Cu cît îi mai bătrîn, cu atîta știe mai bine rîndul femeilor!... sări repede Tănăsui în apărarea mirelui.

Gavril Nedelea adăugi:

— Vezi să nu-i încapi pe mînă!... și începu a se hlizi mînzește, ușor împurpurat.

Femeia cea cît doi jandarmi chicoti:

— Nu cred, pînă nu văd!...

Și se dădu repede în vorbă cu altcineva, parcă puțintel stingherită de vorbele pe care le rostise.

Gavril Nedelea găsi prilejul să se cinstească din nou cu vlăjganul.

— Să trăiești, măi Tănăsui! De-acu'îs și eu om în rînd cu lumea... Dar o fost greu, bre... greu!...

— Cum așa?— își lungi gîtul Tănăsui.

— Cu fata... Fată proastă... D-apoi cum... Nu se lăsa și pace! Zicea că-i bătrîn și urît... Eh, cap de femeie!... Urît o fi, bătrîn nu zic ba, dar are său, bre!... A fost primar, ce te socoți!...

— Bună socoteală...— încuviință Tănăsui și umplu și el ulcelele.

— Apoi să trăiești și dumneata, bade Gavril...

— Mulțam...

Urmînd pilda mirilor, o seamă de meseni se puseră și ei pe jucat. Pînă și femeia cea cît doi jandarmi tropăia, scuturîndu-și cărnurile în brațele unui subțiratic cu două-trei fire de păr în mustață.

Purtată de valul acela de oameni, mireasa abia își trăgea picioarele.

I se lăsaseră în ele niște greutăți ca de plumb. Se mișca anevoie și-și lăsa privirile, obosită și apăsată, asupra celor din jur, oameni străini cu care nu schimbase o vorbă niciodată în viața ei, oameni de pe altă lume parcă, care o priveau totuși cu jind ori cu invidie. Și, ciudat, i se părea că mutrele acelea asudate, cu ochii aprinși de băutură, ies de undeva dintr-o pîclă cenușie, că joacă în jurul ei un joc al ielelor, că atunci cînd rîd ar vrea s-o rupă cu dinții, iar cînd plescăie din limbă o rîvnesc. La o vreme își aruncă ochii spre masă și-l zări pe taică-su. Se cinstea cu vlăjganul, trăsnit de băutură, cu fața schimonosită, și o încercă o mirare. Ce caută taică-su acolo?... Cine l-a chemat și de ce?... Dar ea ce caută?...

În vremea aceasta, mirele începu s-o strîngă lîngă el, aţîţat. Îi simți răsufletul fierbinte în obraji, apoi buzele fierbinți lipindu-i-se de pielea gîtului. Dădu să se smulgă din încleștare, dar brațele bărbatului n-o slăbeau. Apoi îi auzi glasul, șoptit, la ureche:

— Nu fi proastă... Lasă-mă... Ești muierea mea...

Și în aceeași clipă de undeva din ea izbucni ascuțit, poruncitor de data aceasta, cuvîntul Nimfodorei: „Să nu te spurci!... Rupe-te de el!"... Ru-pe-te!... Și prin minte începură să se perinde întîmplările zilei: cei doi feciori, înfruntarea lui Grigore Bălțat, chiuitura, tristețea oamenilor. Apoi simți iar trupul aţîţat al bărbatului... Și-o cuprinse desperarea, și rușinea, și scîrba... O viață-ntreagă va trebui să trăiască astfel?... O viață-ntreagă?... De ce?... De ce?!...

— Du-te-n odaie... Vin și eu îndată...— îi șopti bărbatul și ea simți cum o străbate din creștet pînă-n tălpi un fulger de spaimă.

Cineva deschise ferestrele să mai iasă zăduful. Și-n încăpere năvăli aerul rece și proaspăt, mîngîietor și îmbălsămat al nopții de munte... Anica îl trase adînc în piept. Și deodată i se făcu dor de lumea de-afară, de livada de-acasă, de umbrișurile cu iarbă grasă ale pădurilor, de lărgimea nemărginită a zării. Ce bine-i acolo, în lumea de-afară!... Ești în largul tău... Poți să cînți, să chiui, să-ți răspundă din toate părțile glasurile nemărginirilor! Aici nu poți să cînți... Aici poți doar să plîngi... Nu poți să rîzi!... Aici rîd alții, rîde pînă și taică-tu, care se cinstește cu Tănăsui... De ce-i atît de strîmt aici?...

Jocul conteni. Gălăgioși, mesenii se repeziră la ulcele. Mirele făcu un semn vlăjganului și acesta se ridică în picioare, mîndru, vestind:

— Doamna mireasă se retrage!... Muzica!

Pe Anica, scripcile și cobza care slobozîră întîi un țipăt ca de mirare, o treziră din gînduri. Păși, în zdrăngăneala harnică a instrumentelor, spre masă și-și luă ulceaua. Pe chip i se aprinse o lumină ciudată. Își aţinti privirile asupra tătîne-su, cu ulceaua ridicată în dreptul frunții și zise:

— Rămîi sănătos, tătuță... Și fii mulțămit...

Apoi bău ulceaua pînă în fund.

Gavril Nedelea chicoti de bucurie ca un mînz, se ridică în picioare și porni, împleticindu-se, spre ea, s-o sărute pe frunte. Mirele își turnă și el o ulcea și-o sorbi dintr-o dușcă. Mesenii îi urmară pilda și începură a vorbi în dodii. În vremea asta mireasa ieși, cu druștele, iar mirele se așeză la masă, bucuros din cale-afară, închinînd spre meseni:

— Noroc!

— Să fie într-un ceas bun!

— Graba strică treaba!— chicoti femeia cea cît doi jandarmi. Las-o oleacă, drăguțule, s-o școlească druștele... Nu c-ar fi musai... dar așa-i datina...

Încăperea se umplu iar de rîsete. Mirele zîmbi cu înțeles.

— Da' pe mine cine să mă școlească?

— Te-a școli ea!... făcu din ochi femeia cea cît doi jandarmi.

Mirele golea ulcelele, una după alta, în rîsetele și „aproponturile" mesenilor. Sta cu ochii spre ușă, așteptînd ivirea druștei care trebuia să-l vestească precum că mireasa îl poftește. Dar vremea trecea și afurisita de drușcă nu se mai îndura să vină. Năzuroase mai sînt și femeile astea, își dădu cu părerea în sinea sa și, ca să-i treacă vremea mai ușor, chemă vioristul lîngă el.

— Zi, mă, ceva de dor!... Din scripcă și din clonț!... Auzi? Plătesc îndoit!...

Vioristul se ploconi pîn'la pămînt și bătu cu arcușul în scripcă, semn că are nevoie de liniște. Apoi săltă arcușul și porni a zice pe două strune și din gură un cîntec de să-ți vină a da cu căciula după cîini:

Foicică trei zimcele
Hei, tu lună și voi stele,
De-ați grăi cît ați grăi
N-aveți viers a povesti...

— Asta așa-i, cioroiule!...— urlă mirele izbind o ulcea de pămînt. Nimeni nu-mi știe inima!... Zi-i, zi-i, că-ți plătesc îndoit!...

Mesenii începură a-și bălăbăni capetele amețite de băutură, într-o parte și-n alta, în tactul cîntecului. Iar Gavril Nedelea prinse a se smiorcăi către Tănăsui:

— Lasă-mă să te pup, măi Tănăsui... Că tu mi-ai *arenjat* bucuria asta cu nunta, măi!...

Tănăsui își plecă fruntea.

— Pupă-mă, bade, și nu mă uita nici în mormînt... Ți-am fost cu noroc la *enterese*... Și-am să-ți fiu și de-acu'înainte.

În vremea asta drușca cea mult așteptată se arătă în prag. Zîmbea într-un anume fel, ceea ce îl făcu pe mire să priceapă că-i poftit de mireasă cu mare bucurie și nerăbdare, lucru pentru care se ridică țanțoș de pe scaun și porni spre ușă.

Mesenii începură să-și dea coate și să se hlizească.

— Să fie într-un ceas bun!...

— Doamne ajută!...

Tănăsui prinse a bate din palme, urlînd:

— Marș! Marș ca la zece mai!...

Gavril Nedelea îl cuprinse pe după gît, rugîndu-l:

— Lasă-mă să te mai pup o dată, Tănăsui... De-acu'... e gata de tot!...

— Da' mai pupă-l și în..., moșnege, că pe obraz nu mai ai unde!... îl povățui femeia cea cît doi jandarmi și Gavril Nedelea încuviință:

— Merită și asta, să știi de la mine!...

Mirele ieși în tindă și s-opri la ușa odăii nupțiale. Bătu cuviincios și aşteptă. În spatele lui drușca zîmbea în felul ei. Dar cînd îl văzu că apasă clanța, se răsuci scurt în loc, sări pragul ușii ce da în afară și se topi în întuneric.

Grigore Bălțat păși în odaie, întrebînd pe șoptite:

— Dormi?...

Dar nu-i răspunse nimeni. În odaie era întuneric și liniște. Omul se scotoci în curea să scoată un chibrit. Îl aprinse și rămase înmărmurit. Patul era gol, podoabele miresei zăceau pe podea, iar una dintre ferestre se căsca mare și neagră spre-ntunericul de afară...

Cîteva clipe, lui Grigore Bălțat îi vîjîră tîmplele. Chibritul îi fripse degetele. Și-atunci abia se dezmetici și urlă:

— A fugit!... Căţeaua!...

Urletul pătrunse pînă-n încăperea nuntașilor. Și, ca la o comandă, oamenii se buluciră să vadă ce s-a întîmplat. Năvăliră în camera nupțială, claie peste grămadă, scăpărînd chibrituri. Grigore Bălțat sta în picioare, frînt, cu voalul în mînă, răsuflînd greu, ca un taur rănit. Se înstăpîni pe dată o tăcere de piatră. Cîteva clipe nimeni nu scoase un cuvîntel. Numai Tănăsui își aduse aminte de Gavril Nedelea și, aflîndu-l printre oameni, îl ridică de piept în sus, scrîșnind:

— Te-am lăsat să mă pupi, fariseule!... Ei bine, eu am să te scuip!

Și nunta se sparse, tocmai în ceasul cînd de peste munți izvorau zorile...

Nina Cassian

FINAL

Vacanța se depărtează încet
ca o corabie, iată...
Pînza ei colorată
joacă-n fluidul mării brădet.

Așa se cuvine:
să plece corabia-n zarea cea sură.
Dar scumpa ei încărcătură
rămîne la mine.

Nu dau nimic din comoară,
din ceea ce-am strîns:
Belșugul, puterea orei de prînz,
odihna, răcoarea orei de seară.

Da, vara s-a-ntors pe o parte,
ca-n somn, o femeie...
Suflarea-i aprinsă e tot mai departe.
Marea-și înecă ultima scînteie.

Curînd o să doarmă-n pămînt
sămînța cea nouă, așteptînd...
Și peștii-o să lunece, blînd,
spre-adînc, în curînd...

Toate șoptesc: pe-aici s-a sădit;
pe-aici s-a cules; pe-aici s-au întins năvoade...
Urmele muncii strălucesc potolit,
pretutindeni, în roade.

Prieteni pescari, marinari,
mă-ntorc în oraș.
Sînt gata să-ntîmpin ca voi de trufaș,
al iernii sălbatic gheţar.

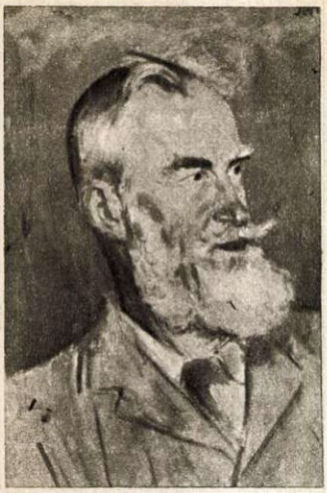

G.B.SHAW

un clasic modern

— 100 de ani de la naşterea lui George Bernard Shaw —

O sumă de caracteristici similare au îndemnat pe cercetători să facă o apropiere între George Bernard Shaw şi Voltaire: o inteligenţă enciclopedică asemănătoare, aceeaşi „uşurătate" a tonului şi seriozitate a fondului, aceeaşi vivacitate a stilului şi a omului, aceeaşi bătrîneţe vioaie şi ironică, aureolată de legende fără număr... Dar dacă aceste similitudini par mai mult exterioare, există altele, ce ţin de semnificaţia mesajului adus de Shaw, şi care într-adevăr ne permit să-l comparăm cu titanicul înnoitor al gîndirii veacului al XVIII-lea. Coborîtor dintr-o familie spirituală din care au făcut parte un Aristofan sau Rabelais, un Swift sau Voltaire — George Bernard Shaw s-a ridicat la rîndu-i cu o forţă de gigant împotriva excrescenţelor morale ale societăţii din vremea lui şi a adus un puternic suflu înnoitor în arta dramatică a ultimului veac.

Născut la 26 iulie 1856, adică în anul cînd se încheia Tratatul de la Paris, după războiul din Crimeea, cu trei ani înainte ca Darwin să fi publicat „Originea speciilor" (1859) şi cu cinci ani înainte de războiul de secesiune din America (1861). G. B. Shaw a văzut, către sfîrşitul vieţii sale, socialismul în acţiune şi zorii erei atomice. În cursul unei existenţe fabuloase — cînd a murit, în 1950, avea 94 de ani — el a trudit fără odihnă şi cu un succes răsunător la ridicarea unui edificiu literar ce-i asigură un loc de frunte printre marile spirite ale umanităţii. A scris romane şi scînteietoare esseuri — dintre care trebuie neapărat amintite măcar „Chintesenţa ibsenismului" şi „Perfectul wagnerian" —a făcut critică plastică, muzicală şi dramatică, a desfăşurat o neîntreruptă activitate publicistică şi cetăţenească şi, mai presus de toate, a creat opera sa dramatică atît de originală, teatrul lui Shaw, care cuprinde aproape 50 de piese.

Unui ziarist, care încă la începuturile carierii sale îl rugase să se definească, Shaw i-a dat următorul răspuns: *„Bernard Shaw este celibatar, vegetarian, mincinos, un palavragiu, un conferenţiar, un socialist, un amator de muzică, un adversar neîmpăcat al situaţiei create femeii de către civilizaţia noastră şi crede în seriozitatea artei"*. Această piruetă spirituală este revelatoare pentru întregul mod de exprimare adoptat de scriitor spre a putea spune lucrurilor pe nume. Atacînd o viaţă întreagă, o epocă întreagă, problemele cruciale ale omului şi ale societăţii contemporane cu el, George Bernard Shaw a ales în mod deliberat calea paradoxului, pe care a transformat-o în manierea lui proprie de a obţine efecte comice, spunînd pur şi simplu adevărul. *„Pentru a mă face ascultat, trebuia să trec drept un nebun căruia i se acordă privilegiile şi libertatea unui bufon de curte"* —a spus el, vorbind despre felul lui de a glumi, care consta în a spune lucrurilor pe adevăratul lor nume.

Căci adevăruri, G.B. Shaw a spus multe şi usturătoare în viaţa lui. Influenţat încă din prima tinereţe de socialistul american Henry George, Shaw a fost puternic zguduit de lectura „Capitalului" lui Marx şi a aderat la gruparea socialistă a Fabienilor. Mai tîrziu, după Revoluţia din Octombrie, el s-a dovedit un prieten statornic al celui dintîi stat socialist şi a participat la toate luptele importante duse de forţele democratice din patria sa şi din alte ţări. Nu este, desigur, lipsită de interes amintirea împrejurării că Frederic Engels a cunoscut şi a apreciat începuturile carierii literare a lui Shaw. „Scriitorul paradoxal Shaw este foarte talentat şi spiritual ca scriitor.... e cinstit şi nu e carierist" — a scris Engels în 1892, mult timp înainte ca G. B. Shaw să fi ajuns o celebritate mondială.

În acelaşi an, 1892, Shaw a scris prima lui piesă: „Casa văduvului", părăsind meleagurile criticii, în care iniţialele G.B.S. însemnau pentru mulţi cititori garanţia unor studii scînteietoare şi pline de adîncime, saturate de vervă şi de idei pătrunzătoare.

Pornind, deci, să scrie teatru de pe poziţii înaintate, pe care nu le-a abandonat pînă la sfîrşitul vieţii, Shaw a făcut din arta sa o profesiune de credinţă. În „Piese plăcute" şi „Piese neplăcute"—cum şi-a intitulat el două culegeri de opere timpurii — marele scriitor a abordat tema tarelor morale ale capitalismului, în cele mai diverse aspecte ale lor, s-a ridicat împotriva convenţionalismului şi fariseismului societăţii burgheze, a înălţat un necruţător act de acuzare împotriva militarismului şi imperialismului, a luptat cu o nobilă pasiune pentru justiţie socială şi pentru pace.

George Bernard Shaw a fost într-un permanent război cu societatea în mijlocul căreia a trăit, iar proiectilele pe care le-a aruncat asupra-i —fie că se chemau „Maiorul Barbara" sau „Pygmalion", „Profesiunea doamnei Warren" sau „Căruţa cu mere", „Augustus îşi face datoria" sau „Casa inimilor zdrobite" — au făcut întotdeauna breşe adînci în zidul prejudecăţilor şi nedreptăţilor.

De aceea avem tot dreptul să spunem despre el că a fost un mare artist şi un mare cetăţean. A fost un neîntrecut comic, care s-a ocupat de cele mai grave probleme. În rîsul lui el a adoptat o manieră care n-a fost o simplă grimasă, ci exerciţiul unei metode de critică socială. Paradoxurile sale n-au fost niciîcînd gratuite, ci au exprimat o atitudine.

„Viaţa îi face pe toţi oamenii egali, numai moartea arată care a fost mai important"—s-a exprimat o dată scriitorul în factura-i obişnuită. George Bernard Shaw n-a avut însă nevoie ca să aştepte moartea, pentru a afla judecata posterităţii. El şi-a văzut nemurirea încă în timpul vieţii.

Dumitru HÎNCU

G. B. SHAW

GÎNDURI DESPRE LUME ŞI VIAŢĂ

Karl Marx a făcut din mine un om. Socialismul a făcut din mine un om. Altminteri aş fi fost la fel ca atîţia alţi colegi literari ai mei care au tot atît talent ca şi mine. Socialismul a făcut un om din H. G. Wells şi el a realizat ceva. Dar uitaţi-vă la toţi ceilalţi literaţi şi veţi înţelege de ce sînt extrem de mîndru că sînt socialist.

★

Nu mă pot plînge că am avut, în tinereţe, experienţa adevăratei sărăcii. Dimpotrivă. Înainte de a-mi putea cîştiga pîinea de pe urma scrisului, stăpîneam o bibliotecă magnifică la British Museum şi cea mai frumoasă galerie de tablouri în Trafalgar Square. Ce mi-ar fi putut oferi mai mult banul? Ce mi-aş fi putut cumpăra? Ţigări? Nu fumez. Şampanie? Nu beau. Treizeci de costume la modă? Atunci oamenii pe care-i evit cu atîta spaimă, m-ar fi invitat cu siguranţă la ei la masă. Cai? Sînt primejdioşi. Automobile? Mă plictisesc.

Acum am toate mijloacele pentru a poseda aceste lucruri şi, cu toate astea, nu-mi cumpăr nimic din ceea ce mi-aş fi putut cumpăra pe vremea cînd eram sărac.

★

În toate piesele pe care le am scris, studiile mele economice au jucat acelaşi rol important pe care cunoaşterea anatomiei îl joacă în operele lui Michel Angelo.

★

Societatea e ca o maşină concepută spre a funcţiona uşor cînd e unsă cu uleiul egalităţii. Dar un spirit rău toarnă mereu în roţile ei nisipul inegalităţii. Dacă n-ar fi marile lacuri de egalitate care există la diferite niveluri, maşina n-ar funcţiona de loc. Şi aşa cum funcţionează, accidentele, opririle, exploziile nu încetează niciodată, ci variază numai în mărime. Se întind de la lucrătorul de cale ferată călcat pe linia de garaj pînă la un război în care sute de mii de oameni, care au motivele cele mai puternice de a trăi, se ucid între ei cu cruzime. Şi pentru a brava această condiţie mizerabilă, predicăm o dată pe an „pace pe pămînt şi între oameni bună învoire," adică între toţi aceşti oameni ale căror venituri variază de la o alocaţie de mizerie la cîteva sute de mii de funzi, pe zi. Şi pe aceşti oameni, care primesc aceste alocaţii atît de inegale, îi îndemnăm să se iubească între ei.

★

Avem clase întregi de prostituate masculine, de pildă, autorii dramatici şi ziariştii — din care fac parte şi eu, fără a mai vorbi de legiunile de avocaţi, medici, clerici şi politicieni, care fac uz zilnic de facultăţile lor cele mai înalte pentru a-şi ascunde sentimentele lor reale. Acesta este un păcat faţă de care păcatul unei femei ce-şi vinde uzul persoanei sale pentru cîteva ore e prea neînsemnat pentru a merita să fie menţionat. Fiindcă bărbaţii bogaţi, fără convingeri, sînt mult mai periculoşi decît sărmanele femei fără castitate.

★

Bogaţii împing pe săraci jos, în pivniţă, şi-i silesc să devină şobolani — să roată cu milioanele lor de dinţi din stîlpii societăţii. Şi vă asigur că aceştia fac destul de frumoase progrese.

★

Englezul face totul din principiu. Te atacă din principii patriotice. Te jefuieşte din principii economice. Te robeşte din principii imperiale. Te tiranizează din principii virile. Îşi susţine regele din principii leale şi-i taie capul din principii republicane.

★

Motivul pentru care se vorbeşte întotdeauna bine de Shakespeare şi Molière şi se recomandă tineretului operele lor este că, în realitate, conflictul lor e un conflict cu dumnezeu, pentru că nu l-a făcut pe om mai bun.

Dacă ei ar fi atacat o anumită clasă de persoane care au venituri cu patru cifre, fără a munci pentru asta mai mult decît alţii sau fără a munci de loc, ei ar fi fost denunţaţi ca răzvrătiţi, lipsiţi de pietate şi proscrişi ca imorali.

CLUJUL — înainte de reflux...

reportaj liric de M. ZACIU

Marea

Vara, Clujul se goleşte treptat, ca o plajă măturată de valurile ce se retrag încet, cînd începe refluxul. Primele semne se arată la biroul de voiaj, unde îmbulzeala creşte de la o oră la alta. Birji şi taxiuri se reped bezmetice spre gară, depunînd pe peronul îngust grămezi fantastice de geamantane, corigenţi, baloturi, premianţi sau vilegiaturişti pur şi simplu. E o vreme cînd oamenii comozi se feresc să călătorească măcar pînă la Apahida. Şi, deodată, o tăcere neobişnuită cuprinde — ca o sincopă — bulevardele. Seara, se pot auzi foşnind teii şi paşii pensionarilor care-şi scot cîinii la plimbare. S-ar găsi acum şi bilete la operă, dacă stagiunea n-ar fi închisă. În orice caz, se găseşte bere fără îmbulzeală. Domnii „serioşi" vor putea citi netulburaţi în bibliotecile mai pustii decît străzile noaptea. Va fi tăcere, în fine!

Tăcerea va începe de la clădirea Universităţii. Pe coridoare, praful se va putea aşterne fără grijă: nimeni n-o să-l mai răscolească. Ceasornicele de la poartă, filologie, rectorat şi matematici vor putea marca cele mai capricioase inadvertenţe temporale: nimeni nu se va sinchisi dacă la rectorat va fi seară, iar la poartă — amiază. Soneriile — răguşite din timpul anului — vor zbîrnîi inutil un timp, apoi vor amuţi. În amfiteatre o să adoarmă ecourile amestecate ale prelegerilor. Eprubetele şi aparatele fragile din laboratoare vor răsufla: „Ce bine că am scăpat nesparte!" Şi cărţile de la biblioteca Filologiei se vor odihni. Fotoliile sălilor de consiliu vor geme uşurate de poveri: „Bine c-am scăpat de şedinţele decanilor!" Numai vîntul o să poarte de ici colo, prin curţile interioare, cîte o ciornă de teză scrisă, ca un „memento mori"...

Universitatea — colosul acesta cu etaje, maşini de scris, amfiteatre, prodecani, cineficare, burse, dragoste, corigenţe, condici, portari, fizică atomică, bibliotecari, retorte, cotizaţii, colocvii, ochelari şi responsabili sindicali — va aţipi puţin.

Dar numai puţin. Căci în curînd începe fluxul.

Întîi apare, războinică, avangarda înarmată de mături şi perii a femeilor de serviciu (ca în „Chivuţele" lui Steriadi). Din capul scărilor, intendentul grăsun indică, cu gesturi de general, direcţiile de atac. Uşi trîntite sparg, în mii de cioburi, tăcerea. Soarele sfîrşitului de vară sticleşte tăios în geamuri proaspăt spălate. Scările lucesc albe, preşurile leapădă praful paşilor anului trecut. Miroase a benzină, a ceară de parchet, a transatlantic gata să ridice ancora, a emoţii învălmăşite. Se primeneşte rufăria afişelor. Îngălbenite de ciudă, anunţurile vechi cad asemenea unor vedete bătrîne. Se agaţă tradiţionala pancartă de „bun venit" adresată „balicilor". Zeci de maşini de scris ţăcănesc savant sute de bilete de examen, consilii fabrică în serie întrebări şi probleme, secretare lipesc plicuri şi stampilează subiecte pentru „proba scrisă" Şi fluxul începe.

Peronul e iar neîncăpător din pricina baloturilor, geamantanelor şi a candidaţilor. Cu avionul, cu „I.R.T.A.", cu personalul, sosesc în fiecare zi sute de candidaţi cu capul bîzîind de ecuaţii, bătălii cu date exacte, planşe anatomice. Pe străzi nu mai încapi de Lobacevski şi Curie, de Testut şi Raichel-Polya. La restaurante chelnerii sînt ameţiţi din pricina discuţiilor docte. Atmosfera e grea... de probleme. Ar trebui noi raze X ca să poţi descifra, dincolo de fizionomia adolescenţilor de acum, o viitoare anatomie. Sînt viitorii pictori. Viitorii matematicieni cu chelie. Viitorii constructori de centrale atomice. Viitorii chirurgi. Vor transplanta inimi. Vor clădi oraşe. Vor scrie capodopere. Vor dirija orchestre simfonice. Prin parafrază, aici fiecare poartă în servieta-i de licean diploma de laureat şi titlul de academician.

Dar pînă atunci... Pînă atunci vor iubi, vor răscoli bibliotecile şi propriul lor suflet se va răscoli, vor trece prin emoţiile examenelor, prin îndoiosarea despărţirilor, prin dezamăgiri şi victorii, prin îndoială şi mîndrie. Deocamdată, în cămine bolborosesc apa băilor şi vocea „tocilarilor" care repetă, încăpăţînaţi, în sala de lectură. S-a deschis un nou cămin. Miroase a vopsea proaspătă şi a parchet dat la rindea. Din geam se vede bastionul Bethlen şi, peste grădini, şantierul unei noi construcţii. Macaraua-turn descrie, cu precizia unui candidat bine pregătit, semicercuri pe tabla cerului: o problemă de admitere la Construcţii.

Seara, bulevardele zumzăie. Sus, pe Felekvar, cu ploaia de lumini la picioare, liceeni timizi se îmbrăţişează nedumeriţi. Iarăşi nu mai e loc în autobuse! Oraşul se „repopulează", cum ar spune Rimbaud.

Nu mai sînt locuri la hotel, nu mai sînt gazde cu paturi vacante, în cămine e supraaglomeraţie, la gară se doarme pe geamantan şi se visează probleme feroviare, listele rudelor sînt răscolite pînă-n tr-a zecea spiţă, utilizînd memoria abundentă a bunicilor, se descoperă noi „mătuşi" şi se ivesc inoportun zeci de „veri" şi „verişoare", telefoanele şi poşta nu mai pridideşc. O febră secretă, subterană, pune stăpînire pe oraş. În acest „Bethleem", în care nu mai e nici un sălaş pentru noapte în afara chioşcurilor din parc, toată lumea aşteaptă, toată lumea speră, toată lumea îşi zîmbeşte cu bunăvoinţă.

Dimineaţa probei scrise. Dacă aş fi preşedintele sfatului, aş pune să sune toate sirenele oraşului. În clipa asta, în toate centrele universitare mii de capete aplecate pe foile albe. Mii de peniţe scîrţîie. Ar trebui un stetoscop uriaş ca să asculţi cum, în zeci de chipuri, pot bate atîtea inimi. Ar trebui un film nesfîrşit, pentru un electrocardiograf ciudat care să prindă cele mai capricioase traiectorii şi medicii din lumea întreagă ar putea scrie despre tahicardii epidemice. Aş pune fotografii să prindă expresiile celor ce ies din sălile de examen. De ce nu s-a gîndit vreun operator o dată să reconstituie reportajul dramatic al acestor feţe?

Tezele se adună — mormane gata să îngroape comisiile. O lavină albă, de hîrtie scrisă mărunt, cu greşeli de ortografie. Şi universitatea devine un caleidoscop de ochelari şi creioane roşii: începe corectarea lucrărilor. Afară, oraşul e un caleidoscop de degete pătate cu cerneală, fise telefonice, blanchete de telegrame, strigăte de operatoare răguşite. Cei mai obosiţi sînt, pe seară, cofetarii şi funcţionarii P.T.T.R. Se consumă cantităţi enorme de îngheţată şi... cablu telefonic:

— Am dat scrisul! — Trimiteţi bani! — Am scrîntit-o! — Ce uşor a fost!

Seara cînd se dau rezultatele.

Ar trebui un De Sica, să prindă această scenă. Holul Universităţii e luminat ca un platou de filmare. La toate geamurile, lumină: un pachebot care-şi primeşte încărcătura. Se face viza biletelor. În capul scărilor, secretari asudaţi, striviţi de mulţimea care-i asaltează. Ai zice că te afli la New-York, în ziua marelui crah. Se citesc interminabile liste de promovaţi. Feţele auditorilor sînt crispate, boţite de nelinişte, palide de emoţie. Părinţii, mai la o parte, gravi şi îndoiţi ca semnele de întrebare. Bagajele, la colţuri, trăgînd cu urechea, abia aşteaptă momentul s-o zbugheaască spre gară. Mîini se întind peste capete, strîngîndu-se voioase, ţipă cei care se aud strigaţi, sclipiri orgolioase trec prin ochii mamelor, se bănuiesc, în înghesuială, îmbrăţişări „în familie", printre mutrele acre ale celor respinşi, nedumerirea celor încă nestrigaţi. Apoi holul se goleşte treptat. Mai rămîn, încăpăţînaţi, o mamă speriată de învălmăşeală, un părinte obez ştergîndu-şi des faţa îmbrobonată („Ce greu e să dai examen!"), oameni şi geamantane, ca în sala de aşteptare a unei gări cu trenuri întîrziate. Fiecare mai speră. Poate mai e o listă, uitată undeva, în acest haos de cancelarii şi secretari. Şi peste frămîntarea asta mută, după ce vacarmul fericiţilor s-a depărtat, luminile se sting una cîte una, ca la sfîrşitul unui spectacol.

Dacă aş fi preşedintele sfatului, aş organiza pentru seara asta focuri de artificii, deşi nici o explozie multicoloră de rachete n-ar putea fi pe măsura bucuriei. Să cînte muzicile! Să se danseze pe străzi!

Şi toată noaptea gonesc maşini către gară, iar banda telegrafului ţăcăneşte la infinit un singur cuvînt: reuşit! reuşit! reuşit!

Numai vîntul citeşte, candidat întîrziat, dintr-un caiet de notiţe uitat pe pervazul unei ferestre.

★

Aici viaţa începe mîine. Chiar dacă patul de la cămin nu va fi prea moale şi mîncarea de la cantină n-o să fie întotdeauna bună; şi dacă s-a strecurat, totuşi, un candidat cu „pile"; şi dacă n-au reuşit toţi nepoţii decanilor; şi dacă mai sînt lacrimi; şi dacă... Nu-i nimic, viaţa începe mîine.

Începe o boală: cu greaţa primei disecţii.

Dramatic: cu audiţia primei simfonii de Beethoven.

Emoţionant: cu primul pas în laboratorul unde vei lucra.

Duios: cu privirile primei fete de care te vei îndrăgosti.

Arid: cu lecţiile de lingvistică.

Înfrigurat: cu setea nepotolită de a citi şi a afla tot.

Grandios: cu prima noapte petrecută în faţa cerului nemăsurat, prin luneta Institutului Astronomic.

Şi aşa mai departe, an de an, din primăvară în toamnă, din ar-

Unul din examene s-a terminat. O mică plimbare pentru destindere.

Emoție .. se afișează rezultatele.

hipelagul de bucurii al vacanțelor în furtunile rodnice ale lunilor de studiu, pînă la ultimul examen.

După care orașul va retrăi iarăși refluxul...

LUCRĂRI ȘI ZILE

În aceeași zi și la aceeași oră, în diverse puncte ale cetății universitare se întîmplă cele mai deosebite evenimente. Dacă e soare, în parcul Caragiale, o grupă de studenți de la Institutul Politehnic pot fi întîlniți la lucrări de topografie, înarmați cu jaloane și panglici, cu teodolit și cu echere. Se fixează punctele de stație, se întocmește schița terenului, iar de sus, de pe Cetățuie, stația „adversă" face semne: „ Am ajuns! Puteți începe!"

În zeci de saloane din clinicile medicale începe, la aceeași oră, stagiul. Cei din anul III fac stagiu la Semiologie. Halatele albe se reped, cu stetoscoapele petrecute după gît, la paturi. Un țăran bătrîn (seamănă cu Moromete) clipește des, încercînd să priceapă această năvală. Dar n-are timp. În clipa următoare unii i-au și pus stetoscopul pe inimă, alții îi palpează abdomenul. Și toți vorbesc deodată, în vreme ce mușul rotește ochii de la unii la alții, derutat de comenzi contradictorii:

Cei de la inimă: — Nu sufla, moșule!

Cei de la plămîni: — Moșule, trage aer!

Cei de la abdomen: — Lasă burta moale!

Și apoi, între ei: — Suflul sistolic...

— ... cu uruitura diastolică...

— ... ritm clasic Durosier...

Peste figura țăranului, scoasă în prim plan, s-ar putea suprapune imaginea lui Moromete cel bătrîn: anul IV Filologie are seminar de literatură contemporană și se discută romanul lui Marin Preda.

La Naturale, se ține o consfătuire în vederea plecării la practică, în Delta Dunării.

La Construcții, sînt lucrări de desen. Asistentul dictează datele proiectului. Compasul, raportorul și balustrul așteaptă. Se tratează planul unei case familiare. Aplecate peste planșete, fețele băieților sînt ușor încruntate, severe. Ale fetelor, visătoare, cu o fulguire de zîmbet în colțul buzelor. Din linii și cercuri se încheagă o schemă geometrică, dincolo de care cîți nu văd, totuși, întruchipată, imaginea căminului drag de mîine?

Anul I Juridice asistă la un proces de divorț. La Geologie, se fac pregătirile pentru noile exploatări de gaz metan din vara aceasta. Cei din IV, Medicină Generală, pasionați toți de chirurgie, asistă la o operație: extirparea unei tumori hepatice.

— Începem cu o laparatomie largă...

Dar să părăsim explicațiile chirurgilor. Capetele studenților s-au apropiat de cîmpul operator. Încet, ca să nu-i tulburăm, să ieșim în vîrful picioarelor din sala de operații. Afară, aerul proaspăt al dimineții de vară ne pune tampoane de răcoare pe frunte. Și în clipa următoare soneriile vestesc în toată cetatea universitară explozia recreațiilor.

AMINTIRILE

În parcul de Chimie, castanii sălbatici și-au aprins candelabrele. Prin geamul ăsta înalt, în alte dimineți, i-a privit și Emil Racoviță. Aici a lucrat. Iată biblioteca lui personală, biroul, manuscrisele... Pe perete, un portret în acuarelă: barbișonul ascuțit, ochii încrețiți într-un zîmbet amuzat: bonomie și vitalitate. Figura se detașează din cadră, se mișcă prin odaie, pledează, în fața unui ministru obez, pentru ridicarea lefurilor corpului didatic:

„— Dar, domnule Racoviță, profesorii universitari să mai facă economii, cum fac și eu! Uite, haina de pe mine am purtat-o pe o față cîtva timp, apoi am întors-o! Facă și colegii dumitale așa!

„— Domnule ministru, să-mi dați voie să vă spun că eu v-am întrecut în această privință: haina de pe mine a fost întoarsă a doua oară!"

Servieta lui era mereu burdușită cu acte, petiții, reclamații și memorii adresate ministerelor surde. Pașii au obosit. Curajul, încrederea, zîmbetul, nu.

O rază de soare șterge praful de pe legăturile aurite ale cărților din rafturi. Din toate colțurile încăperii năvălesc amintirile nopților polare, pe „Belgica", lumina mare a mărilor Sudului, explorate în adîncurile lor tăcute...

Aci — și în alte părți — orașul e prizonierul propriilor lui amintiri. Un muzeu cu exponatele risipite, așteptîndu-și custodele care să le claseze. Amintiri mai noi sau mai vechi. Amintiri ale unei epoci dureroase și frămîntate:

1932. Ministerul de Interne atrage atenția Ministerului Instrucțiunii asupra studenților comuniști din Cluj: „Binevoiți a lua la cunoștință și a dispune să se ia măsuri disciplinare..."

Ministerul Instrucțiunii către rectorul Universității din Cluj (strict confidențial!): „... binevoiți a lua la cunoștință și a dispune..."

O notă a siguranței: „Studenții comuniști dezvoltă o activitate tot mai mare în cadrele studențești pentru formarea unui nucleu la universitate..."

Octombrie 1932: greva studenților de la Drept: „Jos cu taxele nedrepte!" Ziarele își exprimă îngrijorarea cu privire la mișcarea grevistă universitară... decembrie: greva continuă.

Anuarul Universității pe 1932/33: numărul bursierilor, 0,7%.

Ziarul *Acțiunea studențească*, tipărit de studenții comuniști, scrie: „Numai lupta dîrză și solidară împotriva măsurilor de mizerie, numai frontul unic al întregii studențimi sărace vor îmbunătăți soarta studențimii!"

Senatul universitar — sub presiunea evenimentelor — mărește procentajul bursierilor.

Piesele unui viitor muzeu al luptei studențimii progresiste se află îngropate în arhiva Universității „V. Babeș": note secrete ale siguranței, manifeste strecurate între filele cărților, adresele caselor unde se studia marxismul: pe strada Piezișe, în Piața Mihai Viteazul, pe Mașiniștilor: case scunde, apartamente sufocate de necazuri și mizerie. Publicația ilegală studențească *Studentul Revoluționar*, documente despre constituirea Comitetului studențesc antifascist, mărturii îngrozitoare despre dezlănțuirea prigoanei împotriva studenților evrei. Și o felicitare de anul nou 1933: Chestura poliției urează „la mulți ani!" rectoratului universității...

DESTINE

La Neurochirurgie, o operație de extirpare a unei tumori cerebrale care compresează nervii optici. Pacienta, o bătrînică amenințată cu cecitatea totală. De cîteva luni abia mai vede. Chirurgii intervin. Se ajunge la periost, se face deperiostizarea cu un trepan electric. Și în aceeași clipă, același gînd concentrează toate privirile spre mîinile subțiri, abile, ale chirurgului: bolnava va vedea? Fiecare dintre studenții care asistă ar fi voit să fie în locul celui ce opera, el să redea vederea bătrînei. Din această sală cineva o să devină, într-o bună zi, un mare chirurg. Ar fi visat-o, oare altădată?

În pragul clasei a V-a, la un liceu oarecare din oraș, mîna candidatei s-a crispat de clanță. O subită emoție? Nu, căci ezitarea nu durează decît o clipă. Profesorii, asistentul care conduce grupa de practică, colegii au zîmbit încurajator: va fi o bună profesoară! Și ușa se deschide peste gălăgia copiilor, ca o confirmare.

Un băiat smead, dezghețat, termină anul acesta facultatea. Dacă se uită îndărăt, vede silueta pirpirie a unui copil străin, tremurînd de frig la poarta unei uzine din Arad. E ucenic. Apoi lăcătuș montor, în alt oraș. Utemiștii ceilalți îl ajută să învețe mai departe. E trimis la facultatea muncitorească. Și în sufletul ucenicului se naște dragostea pentru literatură.

Sînt drumuri emoționante, parcurse cu pași uriași, în numai cîțiva ani, de atîția studenți! Sînt fiii celor care au luptat în 1933 la Atelierele C.F.R., ai colectiviștilor de la Luna de Jos, ai fruntașilor de azi în producție, ai iobagilor de ieri. Fără lupta și grija Partidului, băieții și fetele acestea ar fi rămas fără studii. Ar fi cosit grîul altora. Ar fi așteptat o slujbă, la poarta unei fabrici. Astăzi, descifrează partitura unei simfonii, lucrează „mîna treia" la o operație, pleacă în expediții geologice, colaborează cu profesorii lor la cercetări de fizică nucleară...

BUN RĂMAS!

Bagajele sînt făcute. În dormitoarele căminelor, saltelele s-au strîns. Anii de studiu s-au încheiat. De mult au defilat șepcile roșii ale mediciniștilor, cîntînd „Gaudeamus". Au trecut pe la toate clinicile și pe la toate căminele. Au retrăit toate emoțiile și febra tuturor examenelor. S-au stins și ecourile discursurilor de adio ale șefilor de promoții. Florile primite în dar de profesori s-au ofilit. Încă un drum, o datorie pioasă, printre pomii darnici ai cimitirului, unde învățăm în sesiune, la căpătîiul binevoitor al unui pensionar.

Hai să ne pierdem pentru cea din urmă oară pașii pe aleile grădinii botanice, draga mea! Care poet a numit-o, demult, „grădină-dicționar" și „cimitir botanic"? În noaptea asta vom privi cerul clujean prin luneta Institutului. Vom cutreiera pînă atunci toate colțurile orașului, să ne luăm rămas bun. De la lebedele bătrîne din parc, de la Matei Corvin. De la liniștea amfiteatrelor. De la vuietul stadioanelor. De la audițiile muzicale de duminică. De la sarcofagiile romane năpădite de iarbă, din curtea Institutului de studii clasice. De la cîinii de experiență cărora și Pavlov le-a ridicat statuie. De la o *Fugă* de Bach auzită la orga bisericii de pe Kogălniceanu. De la incunabule și stampe; de la mumia egipteană din muzeul de antichități. De la vitraliile gotice. De la vechiul zid al cetății. De la lumina unui tablou de Luchian, la Galeria de Artă. De la o stradă, numai de noi știută, unde pentru întîia oară ne-am sărutat. Tuturor — bun rămas!

Fotografii de M. IVANCIU

VARA în București

Fotografii de A. MIHAILOPOL

În zori, rearanjînd chioșcul.

Caldarîmul fierbinte în care tălpile stau să se scufunde; praful încins pe care-l învolburează forfota vehiculelor; corul strident al claxoanelor și motocicletelor; aglomerația din orele amiezii, cu tramvaiele ei ticsite de oameni puși pe hartă. Cîte motive — pentru cetățeanul care numără săptămînile ce-l mai despart de concediu — să cîrtească într-un acces de mizantropie: „Uf! Bucureștiul ăsta! Mi-e lehamite de el! De m-aș vedea o dată la Sinaia!" Dar pentru un ascultător cu auzul fin, sub îmbufnata interpelare, mijește o nuanță de duioșie care mărturisește, în ciuda tonului, că n-ar schimba „Bucureștiul ăsta" cu nici un alt loc de pe pămînt.

Odinioară, pe cînd primul semnal de viață al zilei îl dădeau precupeții, strigînd eliptic, pentru nevoile ritmului: „hai la vinete și roș'ardei!", capitala avea un netăgăduit farmec patriarhal. Dar sub arhaicul stil al poeziei ei se ascundea, prozaic, nepăsarea unor edili afaceriști și „pitorescul" (pentru turiștii-cumpărători ai petrolului romînesc), contrast între blocuri și colibe.

De un deceniu încoace Bucureștiul întinerește, paradoxal, mereu. Dispare umilul peisaj al mahalalei, cu ulițele știrbe în care căscau locuri virane urît mirositoare. Se primenește periferia.

In ceasul zorilor, drumețul stingher, sorbind liniștea abia tulburată de larma pieței trezite, se va lăsa pradă unui adevărat fluviu de miresme. Dulceața crinilor, suavitatea reginei nopții, mireasma pătrunzătoare a socului. Dacă vă veți urca pe una din clădirile înalte, veți vedea că de pretutindeni izbucnesc uriașe boschete verzi. Sînt scuaruri unde vin copiii să se dea în leagăne, sînt marile parcuri cu alei și bărci, sînt grădinile gospodarilor. Dacă cineva ar spune că în București, vara, răsar flori ar fi în limita unui adevăr botanic: aci, vara, răsar grădini... Dacă s-ar da o cifră a scuarurilor s-ar greși fără îndoială. Ele sînt totdeauna ceva mai multe pentru că răsar mereu.

Iată însă că s-a făcut seară. Nu se mai deosebesc culorile — în schimb, de pretutindeni parcă pornesc să strănute jazuri — cum spunea poetul — și-ți dai seama că orașul acesta e înțesat cu „grădini de vară" care lasă să plutească alt soi de miresme, poate puțin cam iuți, dar cărora le reziști cu greu. Cine oare — chiar dacă n-are punga plină — nu intră să „ia cîțiva mici" și bere — fie lîngă un taraf pe Șoseaua Iancului, fie ascultînd o sambă la Pescăruș?

La ora asta, pe lac, bărcile alunecă tăcut, avînd un felinar la provă, iar mai departe, acolo unde se ridică barăcile moșilor e o hărmălaie de nedescris: se trage la țintă, se mănîncă gogoși, se dă în lanțuri. Veți întîlni în parcuri, pe străzi, la restaurante, fel de fel de bulevardiști — etalîndu-și frizurile, cămășile descheiate pînă la curea, scoase peste pantaloni, fularele colorate și înnodate, pantofi albi cu talpă de cauciuc groasă (acum cînd ai vrea să umbli desculț ca să te răcorești). Veți întîlni domni nepmani îmbrăcați la fix. Ei au profitat de faptul că fabricile de încălțăminte au scos ori sandale urîțele de pînză, ori sandale elegante și foarte scumpe, și și-au umplut vitrinele de pantofi și sandalete de vară, au observat că nu sînt căști de baie și au turnat ei căști — în sfîrșit, lipsurile în comerțul de stat i-au ajutat să-și mai facă ceva costume, să-și mai ia cîte o motocicletă și să danseze seară de seară la Cina.

Veți vedea la aceste ore de seară străzile, bulevardele înțesate de lume și dacă, din nou, vă veți urca pe unul din marile blocuri veți asculta un soi de foșnet neîntrerupt, o rumoare plină de veselie. Și masele de oameni trecînd prin dreptul vitrinelor luminoase vă vor arăta că întregul oraș se plimbă.

Apoi, bulevardele se vor goli, și în marea liniște, periodic asemeni unei respirații sonore, se vor auzi orchestrele care cîntă pînă tîrziu, pînă la ora la care regina nopții strălucește și îmbată și chiar mai tîrziu, aproape de ora cînd piața se trezește, cînd aerul are o rară prospețime.

„Și aceste tinere gîște vor fi vîndute la kilogram, după cum mărturisește primul plan al fotografiei.

Strand la malul lacului.

Baschetbaliștii chinezi într-o plimbare pe lac.

În bărci, la moși.

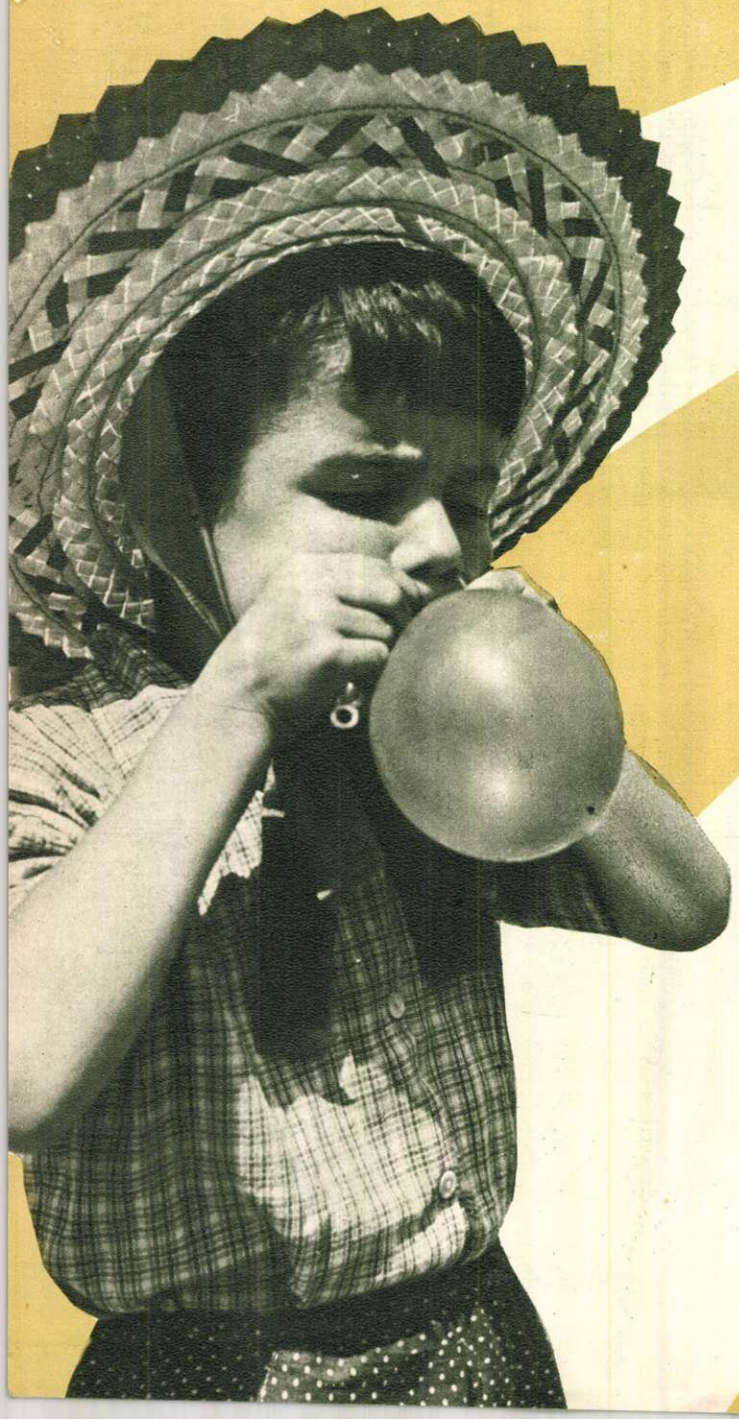

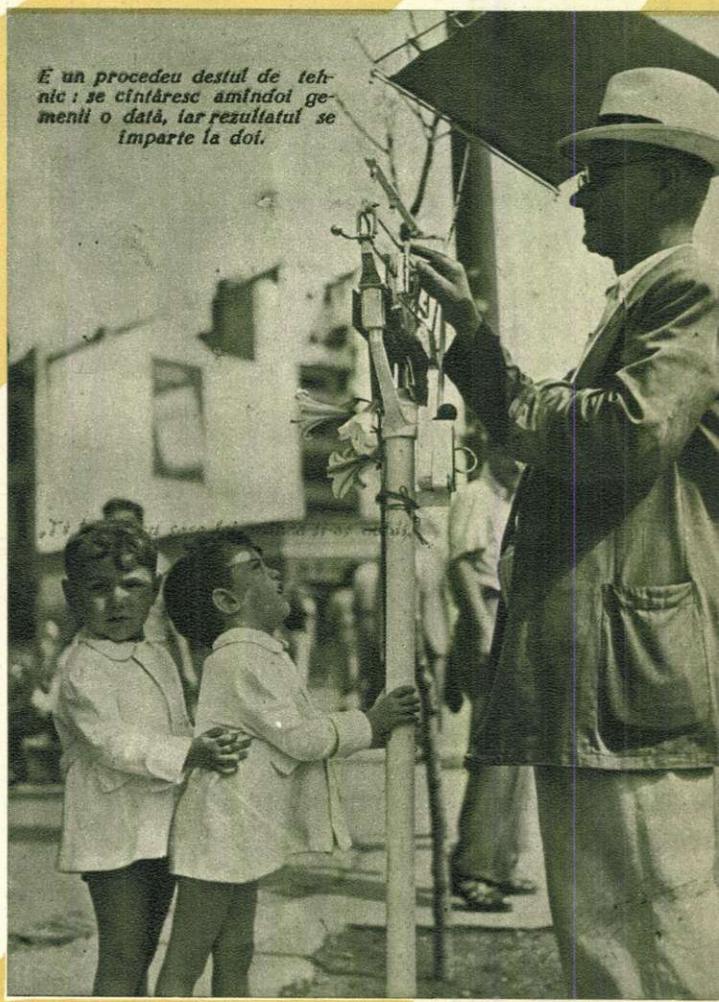

E un procedeu destul de tehnic : se cîntăresc amîndoi gemenii o dată, iar rezultatul se împarte la doi.

„Ți le las cu șase lei, minca-ți-aș ochii."

Câteva ceasuri de zbenguială, baie de soare, râsete, mici „drame" iscate de lupta pentru movilele de nisip.

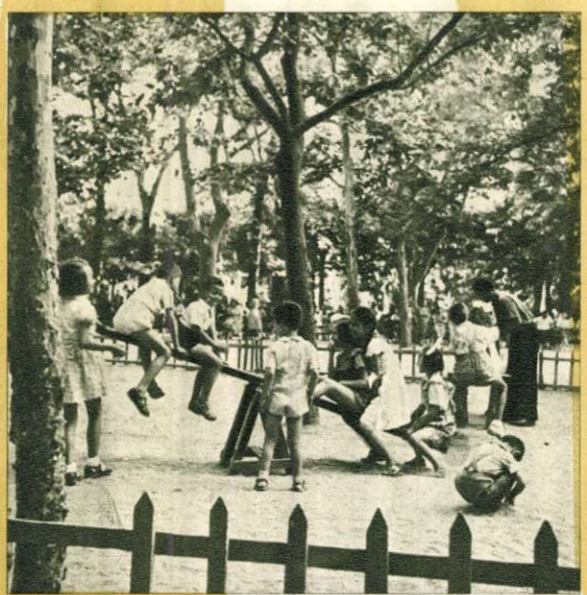

Canicula nu-l împiedică totuși să-și ia tacticos prînzul.

Cînd n-ai timp de strand, măcar o citronadă rece.

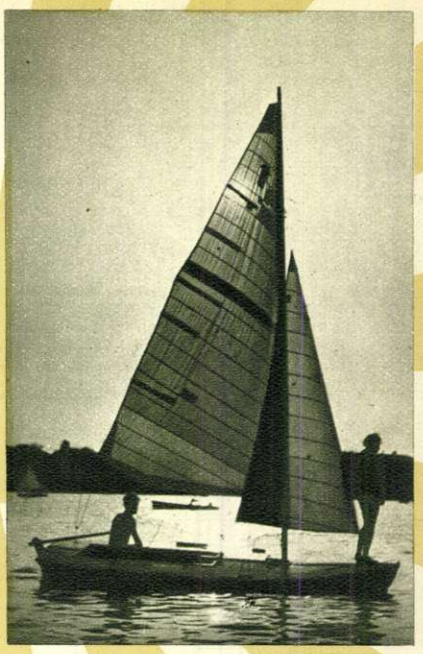

La vele, în amurg, pe Herăstrău.

Edilii orașului se îngrijesc ca praful să nu dispară cu totul. Motiv de bucurie pentru lustragii.

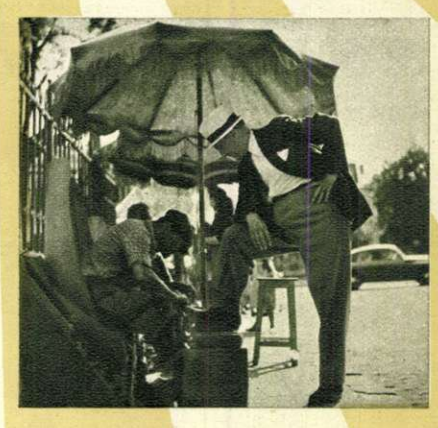

La ora cînd soarele pălește, într-o „grădină suspendată", parcă mai modestă ca cea a Semiramidei, dar plină de gingășie.

După o plimbare pe lac perechile de îndrăgostiți încheie o seară plăcută la „Bordei" sau la „Pescăruș".

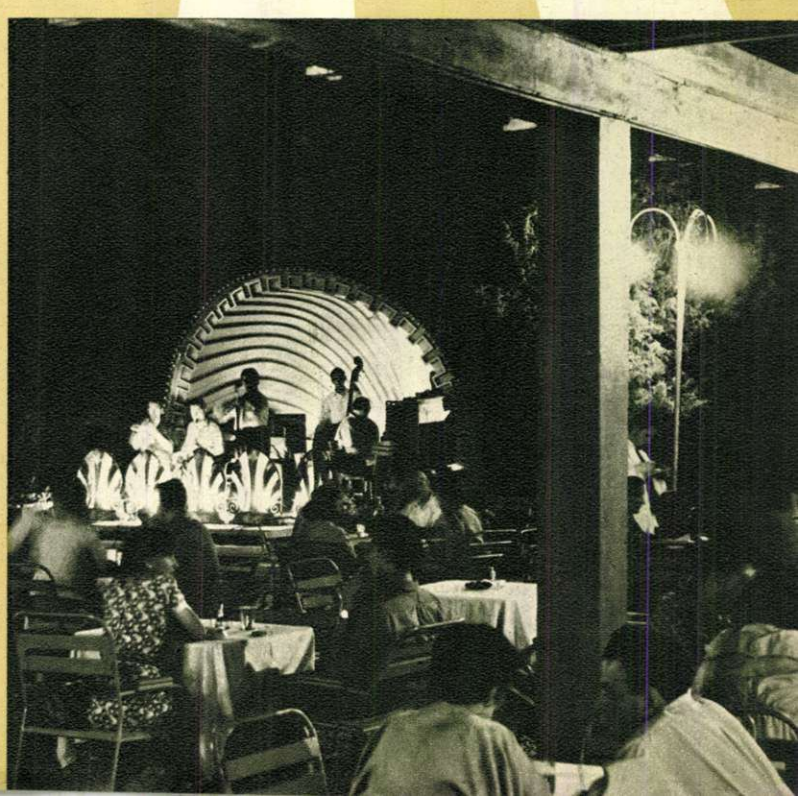

PE MARGINEA ANCHETEI FLACĂRII

Cititorii despre scriitori

Și pe drept cuvînt. Există oare vreun cititor care să iubească opera unui singur scriitor ? Bogăția unei literaturi se întemeiază și pe diversitatea stilurilor sale, pe multilateralitatea temelor și problemelor abordate. Fiecare scriitor îmbogățește în felul său sufletul cititorului. De aceea preferințele cititorului sînt îndreptate adesea spre mai mulți scriitori.

Și, totuși, întrebarea fiind pusă, răspunsul trebuia dat. Iar răspunsurile date de iubitorii cărții sînt cît se poate de îmbucurătoare prin însăși varietatea lor. Sînt mulți la număr scriitorii contemporani ale căror opere au devenit lecturile „preferate" ale marelui public. Preferințele manifestate cu prilejul anchetei „Flacării" ar putea fi cuprinse într-o listă impresionant de lungă. Am găsi aici nu numai numele foarte cunoscute ale maeștrilor prozei românești ca: Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eusebiu Camilar sau Petru Dumitriu, ci și nume mai noi ca Marin Preda, Titus Popovici, Radu Teodoru, Francisc Munteanu, Sütő Andras, Aurel Mihale, Dumitru Mircea, Ion Istrati și mulți alții. Dar noi nu intenționăm, firește, să transformăm aceste note cu care încheiem ancheta, în niște simple liste. Nici nu ar fi concludente pentru consultarea întreprinsă. Concludent, credem, este faptul că această consultare a dovedit încă o dată că lucrările bune nu sînt scrise în zadar; că ele pătrund în sufletul cititorilor și își îndeplinesc misiunea înaltă educativă. De aceea, cerîndu-ne iertare deopotrivă cititorilor care ne-au scris, cît și scriitorilor despre care s-a scris și nu i-am pomenit aci, să spicuim cîteva din părerile în legătură cu „scriitorul preferat".

„Am o mare pasiune pentru citit, dar nici una din cărțile citite nu m-a fermecat atît de mult ca acelea ale lui Mihail Sadoveanu", ne scrie Sin Filon din Giurgiu. „Sînt o cititoare pretențioasă și-mi plac numai cărțile bune. Am citit cu deosebită plăcere cărțile maestrului Sadoveanu atît în tinerețe, cît și acum la bătrînețe", ne scrie Ana Leahu din Făgăraș. Scrisori asemănătoare ne-au trimis Georgeta Feb din București, Constantin Bercaru din Cîmpina, Valentina Mihăescu din Craiova, Vali Manea din București, Vasile Nicolau din Valul Traian, Elena Tănăsescu din Ploești, Ficu Valdman din Huși și mulți alți admiratori ai operelor lui Mihail Sadoveanu. Printre cărțile cele mai iubite de cititori se numără *Nicoară Potcoavă*, *Mitrea Cocor*, *Neamul Șoimăreștilor*, *Baltagul*, *Zodia Cancerului*, *Fratii Jderi*.

Despre romanul lui Camil Petrescu *Un om între oameni* ne scriu numeroși cititori, printre care Constantin Dorian din Iași, Magdalena Tudoran din București, I. Mălăescu din Segarcea, D. Moleanu din Hlizniciоara, regiunea Craiova, și alții. Fără nici o excepție toți așteaptă cu nerăbdare apariția volumului al treilea din acest roman.

Despre cărțile lui Cezar Petrescu, dintre care cea mai iubită este *Întunecare*, ne scriu Aurel Jipa, tehnician din Buzău, ing. Paul Trihub, din Iași, S. Micle din Vișeul de Sus, Gheorghe Nilă din Bîrlad, Haralambie Ionescu din București și alții. Ei îi cer scriitorului să dea noi opere despre viața intelectualității de azi din țara noastră.

Titi Diaconescu din comuna Gropile, Tg. Ocna, ing. agro. Mihai Arsinte din Dej și alții își exprimă prețuirea pentru reportajele *Anii împotrivirii* și *Meridiane Sovietice* ale lui Geo Bogza.

> Este instructiv și interesant să stai de vorbă despre literatură cu un cititor pasionat. Îți dai atunci seama că — independent de părerile scriitorilor despre ei înșiși sau despre operele lor și, independent de polemicile și răfuielile dintre critici și literați — cel care hotărăște în ultimă instanță, dacă o carte e literatură sau ba, este Majestatea Sa Cititorul.
>
> Ancheta organizată de redacția „Flacăra", cu prilejul Congresului Scriitorilor, a fost și ea un fel de „consfătuire prin corespondență" asupra problemelor literaturii — dacă ne putem exprima așa. La „consfătuire" au participat sute de iubitori de literatură.
>
> În esență aceste scrisori spun: îi iubim pe scriitorii care scriu pentru noi, despre noi, le cerem însă multora dintre ei o mai înaltă măiestrie în creația literară; le cerem scriitorilor noștri mai multe cărți care să oglindească actualitatea noastră socialistă.
>
> Nu întîmplător a stîrnit o furtună aproape unanimă de proteste, prima întrebare a anchetei:
>
> **Care este scriitorul dv. preferat ?**

Cititorii Gh. Achimescu din Alba Iulia, Miron Suvăgău din Timișoara și C. Manolache din București, Ion N. Dragomir din Vălenii de Munte și alții care iubesc romanul *„Desculț"*, îi solicită scriitorului Zaharia Stancu să continue a povesti viața lui Darie, să arate cum i-a răzbunat el pe țăranii masacrați în 1907; să scrie și despre viața de azi a satului nostru.

Despre *Negura* lui Eusebiu Camilar ne scriu Marin Neacșu din Drăgășani, Filimon Lenta din Tîrnăveni; Vasile Sîmbeteanu mecanic agricol din Babadag ar vrea să-l regăsească pe Costan Cimpoeșu într-un roman despre zilele noastre.

Frunzărind scrisorile primite de la cititori se poate observa că multe dintre cărțile valoroase apărute în ultima vreme au și pătruns în masă. Multe lucruri frumoase s-au scris despre *Pasărea Furtunii* de Petru Dumitriu (Bucur Aurelian din Brăila, Cornelia Pintă din Ploești, Iacob Mărgineanu, ajutor de miner la Filipeștii de Pădure); *Moromeții* de Marin Preda (Hîrțu Marin, Mina Doman, Reșița, prof. A. Segal din Tecuci, Nicolae Stere din Slatina); *Bărăgan* de V. Em. Galan (Marian M. Geantă-Reșița); *Străinul* de Titus Popovici (ing. Ștefan Stancu din Ploești, Ion Dalban din R. Vîlcea, George Ionescu din C. Lung-Muscel); *Toate pînzele sus!* de Radu Tudoran (C. Scorpan din Iași, Violeta Panaitescu din Roman, Gh. Nichituș, strungar din Vatra Dornei, Șteau Eugenia din Golda de Jos, regiunea Hunedoara).

Lăudînd însă din inimă operele „preferate", cititorii nu-i scutesc însă de critică pe autorii acestor opere. Cititorii doresc nu numai cărți de înaltă măiestrie, ci și cărți mai multe. Acelora dintre scriitori care au dat primul volum al unei opere (ca „Străinul" de Titus Popovici, „Moromeții" de Marin Preda), cititorii le adresează un cald îndemn să-și termine cît mai curînd opera începută.

Și pentru că cele de mai sus se referă numai la prozatori, vom da acum

Cuvîntul cititorilor de poezie

Poezia contemporană și-a cucerit și ea admiratorii ei. Și nu puțini la număr sînt aceștia. C. Paul din Galați, prof. Val. Vișinescu din Petrești, raionul Turda, Daniel Constantinescu din Or. Stalin, salută apariția poemelor „1907" ale lui Tudor Arghezi și „Cîntare omului", iar Mihai Beniuc ocupă un loc cuprinzător în inima cititorilor de poezie. Constantin Pană din Timișoara scrie :„Mi-au plăcut mai ales poeziile din *Mărul de lîngă drum*, *Partidului*, *Trăinicie*.- În ele am găsit răspuns la multe din problemele pe care mi le pune viața." Alți cititori preferă poezia lui Cicerone Theodorescu (I. Aurel din Buzău, Mioara Cretulescu din Galați), poemele lui Eugen Jebeleanu *În satul lui Sahia* și *Bălcescu* (Magda Pusta din Galați), poemele Mariei Banuș și îndeosebi *Despre pămînt* (Veronica Matei din Călărași), poeziile lui Dan Deșliu (Aurel Călugăru din București), ale lui Victor Tulbure (Mihai Baba din Lespezi-Iași), versurile lui Bacovia și Baconski (Ion Rahoveanu din Cluj).

Cu aceeași exigență, cititorii pretind însă poeților lor preferați să scrie întotdeauna simplu și frumos, să renunțe la acel fel de filozofie încîlcită și greu accesibilă maselor, pe care o mai practică unii, să vorbească mai puțin; cititorul să nu fie nevoit a suporta umplutură pînă să dea de cîteva rînduri emoționante; să nu publice poezii slabe, scrise în grabă. Cititorii cer poeților mai multă lirică cetățenească, mai multă poezie de dragoste, mai multă poezie epică. Nu încape nici o îndoială că poeții noștri se vor strădui să îndeplinească dorințele cititorilor lor.

Pledoarii pentru „genul scurt"

Dacă nu faci foc nu iese fum—spune proverbul. Dacă majoritatea prozatorilor n-ar disprețui genul scurt și n-ar fi atît de zgîrciți în a scrie schițe și povestiri, nici cititorii nu s-ar plînge. În sprijinul pledoariei sale pentru „genul scurt", cititorul M. Negreanu din Galați îi învocă pe Cehov și pe Caragiale, pe Turgheniev și pe Sadoveanu, pe Gogol, pe Maupassant și pe Jack London. Studentul C. Serafinceanu din Or. Stalin arată că „schițele oferă cititorului posibilitatea de a cunoaște mai operativ aspecte noi ale realității", iar Liviu Scarlat din R. Sărat apreciază ca pozitivă apariția în presă a schițelor tinerilor scriitori Nicuță Tănase, Nicolae Țic, Teodor Mazilu și alții, în timp ce prozatorii maturi absentează sistematic de la acest gen atît de iubit de mase.

Despre „cenușereasa" literaturii noastre

„Au apărut prea puține lucrări satirice, deși avem atîția scriitori capabili să îmbrățișeze acest gen. Poate că unii maeștri ai condeiului consideră satira ca gen minor", ne scrie Elena Timonelli, funcționară din Cluj.

Cititorii iubesc literatura satirică. Ei prețuiesc romanele satirice și pamfletele lui I. Ludo (Mauriciu Tabac din București, I. T. Crivăț din Pitești, H. Goldenberg din Iași), ei prețuiesc comediile lui Aurel Baranga, cartea lui Sergiu Fărcășanu *J. B. C. trece cortina*, schițele lui Maria Arsene, Nicuță Tănase și ale altora. Dar mulți cititori își exprimă nemulțumirea față de nivelul și amploarea satirei noastre. Iată cîteva păreri: tematica lucrărilor satirice e lipsită de varietate — mereu aceiași birocrați cu mînecuțe și ochelari; am dori să citim romane satirice noi; oare la noi nu se poate scrie ceva la nivelul volumului *Nu-i păcat să rîzi?* al scriitorului sovietic V. Poleakov? Vrem o satiră care să ne facă cîteodată să și rîdem; de multe ori se recurge la fel de fel de „poante", mai mult sau mai puțin inspirate, care însă nu pot acoperi lipsa de conținut satiric; viața oferă mii de subiecte interesante; lucrările satirice pentru copii sînt aproape inexistente; am dori ca poeții noștri să binevoiască a deveni din cînd în cînd și puțin... fabuliști.

În concluzie: e timpul ca satira să înceteze de a mai fi cenușereasa literaturii noastre.

Critica... criticii literare

Răspunzînd la întrebarea: „Cum vă ajută criticii literari, și care anume", cititorii arată că apreciază pe Ov. S. Crohmălniceanu, I. Vitner, G. Călinescu, Vera Călin, Silvian Iosifescu, Savin Bratu, M. Gafița, M. Novicov, Paul Georgescu, Ion Mihăileanu, H. Bratu, Eugen Luca. În ce privește felul cum sînt ajutați de către critici, cititorii — ca de altfel și scriitorii — nu sînt prea mulțumiți. Iată cîteva dintre părerile lor: prin felul greoi de a se exprima, criticii literari ajută pe oricine în afară de marea masă de cititori; multe articole din *Gazeta Literară* și *Contemporanul* sînt greoaie și confuze; majoritatea criticilor înoată în abstracțiuni care te amețesc, fără să pricepi ceva; o frază simplă dar limpede face mai mult decît o pologlohie pe șapte pagini; unii critici prezintă ditirambic o carte, în timp ce alții „o fac praf"; de ce mai apar critici șablon, dubioase, care spun: „în această carte scriitorul încearcă să"... sau „a reușit în bună parte să"...; de ce se tace în jurul unor cărți ale unor scriitori modești; de ce în loc să se critice o carte, criticii se critică mai mult între ei (Vasilcin Petru, Timișoara, Rusu Valeriu din Bistrița, Simion Dorici din București, Victor Bărbulescu din Baia de Aramă, C. Al. Macedonschi din Brăila).

Ceva trebuie să fie adevărat în toate astea...

În concluzie

Sutele de scrisori trimise de cititori ca răspuns la ancheta „Flacării" dovedesc existența unei puternice opinii publice în problemele literaturii; dovedesc că acea „comandă socială" pe care unii dintre scriitori o situează undeva în abstract, în afara contemporaneității, își are puternice rădăcini în mase. Nu întîmplător ceea ce cer cititorii din partea scriitorilor coincide cu ideile cuprinse în scrisoarea C. C. al P.M.R. adresată Congresului Scriitorilor.

„Nu sînt împotriva literaturii istorice, dar nu înțeleg de ce unii scriitori se afundă în trecut, în loc să prezinte viața noastră de azi" — scrie un cititor; iar un altul cere ca „scriitorii să se ocupe în lucrările lor de noile relații care se nasc la orașe și sate, despre viața muncitorilor, țăranilor și intelectualilor". Un cititor din Giurgiu cere să se scrie despre viața orășelelor de provincie, trezite azi la viață; este o idee cuprinsă și în raportul C. C. la Congresul al II-lea al P.M.R., acolo unde se vorbește de locurile unde nu se întîmpla odinioară nimic.

Cititorii vor să se recunoască în operele scriitorilor, cu toate frămîntările și contradicțiile lor, în lupta cu greutățile. Ei resping lucrările idilice, care poleiesc viața, ca și pe cele negativiste, care o ponegresc. Iată ce vor cititorii: o literatură despre contemporaneitate, o literatură mare, închinată poporului care construiește socialismul.

Andrei BART

SCRIITORI și CĂRȚI

ION AGÎRBICEANU:

„ARHANGHELII" — E.S.P.L.A.

Se împlinesc anul acesta cincizeci de ani de la debutul scriitoricesc al lui Ion Agîrbiceanu. La Budapesta, în paginile „Luceafărului", tînărul de acum o jumătate de veac reînvia imaginile dragi ale pămîntului natal. Primul său volum, *De la țară*, publicat în 1906, poartă pecetea unui puternic talent epic, împletit cu o nesecată dragoste pentru cei umili și simpli. Problematica socială a epocii, discuțiile estetice ale momentului, necesitatea continuării filonului realist critic, toate îl preocupau pe tînărul scriitor ardelean. Trăind intens în contemporaneitate, el își exprima în primul rînd îngrijorarea pentru soarta poporului și încerca să găsească, în curentele de idei ale vremii lui, soluțiile cele mai drepte ale eliberării țăranului de sub jugul economic și spiritual. În preajma lui 1907, anul sîngeros ce a vibrat de avertismentul dat de popor stăpînilor țării, cei mai buni scriitori ai literaturii noastre și-au pus, în operele lor, întrebări hotărîtoare. Și chiar dacă răspunsurile n-au fost întotdeauna date, întrebările au continuat să tulbure conștiința generațiilor următoare, găsindu-și în cele din urmă rezolvarea istorică. În anul răscoalei, Ion Agîrbiceanu descoperă lumea satului într-o nouă ipostază a ei. Numit preot în Munții Apuseni, el are revelația înapoierii și a mizeriei în care se zbăteau moții. Cunoaște pacostea pe care o aducea „filantropia" unor „bănci populare", asistă la lichidarea unor mici întreprinderi aurifere care nu mai pot rezista pătrunderii capitalului străin, intuiește, într-un viitor apropiat, acaparerea bogățiilor subsolului nostru de către acele capitaluri străine, ascultă povestiri dintr-un trecut fabulos, cu căutători de aur și holoangări. Dar, mai cu seamă, e uimit de vitalitatea oamenilor locului, de frumusețea lor morală, de vigoarea cu care știu să reziste durerii sau de dragostea de viață cu care știu să petreacă. Admiră nesfîrșitele păduri ale Apusenilor, atît de diferite de pădurea de la Tufe sau de la Comandă, din Cenadea natală. Din această atmosferă, din tot ce a văzut și a trăit intens în lumea moțească, s-a născut romanul *Arhanghelii*.

De multă vreme era ispitit scriitorul să-și încerce puterile în roman. În 1912 publică prima sa creație de acest gen, *Legea trupului*, unde problematica morală primează, estompînd imaginea vieții sociale ardelene de la finele veacului trecut, cînd se întîmplă acțiunea povestirii. Un an mai tîrziu, în foiletonul „Luceafărului", începe să fie publicate, rînd pe rînd, capitolele romanului *Arhanghelii*. Atît atmosfera, cît mai ales tonul povestirii și mijloacele de creație, sînt simțitor schimbate, simțitor maturizate. Agîrbiceanu părăsise de curînd Țara Moților, se afla acum la Orlat, lîngă Sibiu, însă realitatea violentă a Apusenilor îi apărea — prin distanțarea în timp și spațiu — și mai dramatică. Totodată scriitorul simțea răspunderea pe care o avea de a prezenta lumii adevărul despre acel ținut al mizeriei și nenorocirilor.

În Arhanghelii, scriitorul urmărește ascensiunea și prăbușirea unui proprietar de „băi" de aur, notarul Iosif Rodean. La început slujbaș mărunt, cu vocație de arivist, Rodean se însoară cu o fată fără carte, cerînd drept zestre mina părăsită a „Arhanghelilor", rămasă de multă vreme în nelucrare. Asociat cu cîțiva bogătași din sat, Rodean începe exploatarea minei și în scurtă vreme se îmbogățește. Patima aurului pune stăpînire pe întreaga lui ființă. O transmite și fiilor lui, celor din jur, întregului sat, stăpînit acum de febra îmbogățirii. Numai fata cea mică a notarului, Elenuța, scapă de această stranie „epidemie". Dragostea ei sfioasă pentru clericul Vasile Mureșan, piedicile de ordin social care stăteau în calea căsătoriei lor, formează un alt plan epic al romanului. Scriitorul surprinde cu un ochi necruțător descompunerea morală a lui Rodean, destrămarea familiei lui, dezastrul care se dezlănțuie în cele din urmă. Orbit de bogăție, închipuindu-și că nimic nu poate sta în calea ascensiunii sale, Rodean cade pradă propriului său orgoliu și calculelor unui Gobseck-țăran, Pruncu, fostul lui asociat. Datornicii bat la ușă. Filonul aurifer seacă, „Arhanghelii" sînt vînduți la licitație, iar notarul înnebunește.

Din drama casei Rodenilor se salvează numai Elenuța, care își găsește, în sfîrșit, fericirea alături de Vasile Mureșan. Într-o lume infectată de patima aurului, numai cei ce prețuiesc în primul rînd zestrea spirituală, sufletească, a omului, reușesc să-și clădească fericirea.

Peste acest final moralizator, romanul reconstituie, în fundaluri izbutite, imaginea lumii ardelene de la începutul veacului nostru.

Deși scris acum mai bine de patruzeci de ani, romanul acesta nu e o piesă documentară, de istorie literară, interesînd numai pe specialist. Sînt în el pagini admirabil scrise, care-și păstrează întreaga lor prospețime și naturalețe. Am argumenta aceasta chiar de-ar fi să amintim numai deschiderea romanului, cu atmosfera vechilor seminarii ardelenești, sau imaginea homericilor serbări din satul Văleni, episodul tragic al lui Gligoraș, hoțul de aur, care-și găsește moartea în vîrtejul galeriei părăsite, scenele din Gureni, dintre popă, cleric și Laura, sau licitația „Arhanghelilor", dramatic și sobru construită, plină de nerv epic ș.a.m.d. În figurile „intelectualității" provinciale care dă tîrcoale averii lui Iosif Rodean întîlnim, în germene, figuri ce vor deveni familiare romanului realist dintre cele două războaie. Iar dincolo de tonul critic, dezaprobator, cu care scriitorul dezvăluie adevărul asupra lumii capitaliste — adevăr totuși limitat prin necunoașterea legilor dezvoltării societății — răzbate dragostea lui pentru victimele acestei lumi. Această dragoste este o altă „permanență" a scrisului lui Agîrbiceanu, transmisă și bucăților emoționante din zilele noastre (amintirile, scenele cinegetice, povestirile pentru copii, scrise după 23 august 1944).

Alături de „Mara" lui Slavici, „Brazi și putregai" al lui Xenopol și de romanele lui Duiliu Zamfirescu, cartea lui Agîrbiceanu întregește firul evolutiv al romanului social românesc, demonstrînd puternicele tradiții realiste pe care această specie le are în trecutul istoriei noastre literare.

M. Z.

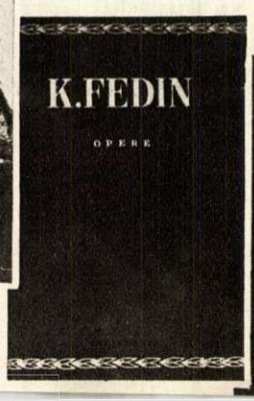

Noutăți în vitrinele librăriilor.

UN POET AL MUZICII

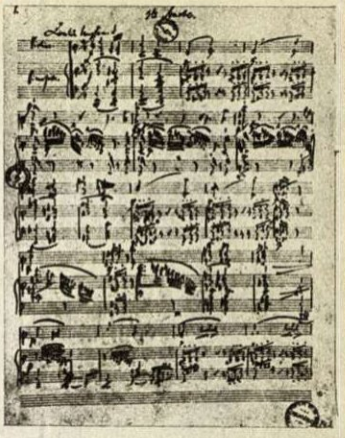

Facsimilul unei pagini din partitura originală a Sonatei a III-a pentru pian și vioară.

„Nu știu încă lămurit ce sînt realmente. Cred că am imaginație. Nu sînt un gînditor profund... Dacă sînt un poet născut — fiindcă nimeni nu poate *deveni* poet — aceasta trebuie să decidă posteritatea".

Rîndurile de mai sus au fost notate în jurnalul său intim de către Robert Schumann, compozitorul de la a cărui moarte s-a împlinit un veac la 29 iulie al acestui an.

Între timp posteritatea a decis. Alături de Chopin, Schumann este fără îndoială cel mai mare poet al muzicii romantice. un pasionat animator al vieții muzicale contemporane lui, pentru a cărui înnoire într-un spirit înaintat s-a mistuit asemeni unei flăcări pure. Dintre toți marii romantici, Schumann a avut și cea mai vastă cultură literară și cea mai profundă și mai subtilă înțelegere a ei, realizînd în muzica sa absorbția organică a literaturii. Și datele biografiei sale ne fac să înțelegem acest interesant fenomen artistic.

Fiu al unui librar, Schumann a arătat de copil aptitudini muzicale deosebite, dar și un avid interes pentru literatură. Între aceste două pasiuni, el a cumpănit multă vreme în anii adolescenței. Se pare că un concert al pianistului Ignatz Moscheles l-a impresionat atît de puternic, încît Schumann a hotărît să se facă pianist, dar, fiindcă se născuse poet, el a putut deveni compozitor, adică să-și exprime poezia în muzică.

Sursele literare ale inspirației sale se află în opera pleiadei romanticilor germani; Jean Paul Richter era lectura sa zilnică, după cum și E.T.A. Hoffmann, cu povestirile sale fantastice, i-a hrănit fantezia. „Societatea fraților Serapion", imaginată de Hoffmann, i-a dat lui Schumann ideea acelei „Asociații a lui David" (Davidsbund); această asociație, asemeni regelui David ce luptase împotriva filistenilor, combătea filistinismul celor ce se opuneau ideilor noi în artă, idei pentru care Schumann a militat o viață întreagă, împotrivindu-se academismului rigid și rutinei în creație. Expresia muzicală a acestei societăți au fost celebrele piese pentru pian, intitulate „Davidsbündlertänze", dansurile membrilor asociației lui David. Membrii principali ai acestei fictive ligi revoluționare erau Florestan-vesel, spontan și impulsiv, — plăpîndul și timidul vizionar Eusebius și bătrînul, înțeleptul și discretul „maestro Raro", iar principalele membre feminine erau Giara și Zilia.

Într-o scrisoare adresată unui contemporan al său, Schumann mărturisește:

„Florestan și Eusebius reprezintă firea mea dublă, contradictorie, pe care aș dori s-o văd absorbită în personalitatea unică a maturității mele, maestrul Raro".

Robert Schumann

Iată, așadar, că membrii ligii erau Schumann însuși, în aspectele diferite și în devenire ale firii sale, iar cele două personaje feminine — Giara și Zilia — o înfățișau pe iubita sa, pianista Clara Wieck. Aceste personaje născute din fantezia lui Schumann își trăiesc și azi viața lor minunată în dansurile mai sus amintite și în „Carnavalul", în care apar alături de alte personaje, la fel de vii și încîntătoare.

Tot în scrisul lui E.T.A. Hoffmann — și anume în „Suferințele muzicale ale capelmaistrului Johannes Kreisler", o aluzie la aventurile wertheriene, se află izvorul unei alte capodopere a lui Schumann, „Kreisleriana", în care excentricul și sălbaticul erou al lui Hoffmann i-a îngăduit lui Schumann să-și exprime pasiunile și suferințele. Așa cum spune într-o scrisoare către Clara Wieck:

„În multe dintre episoade vei găsi o pasiune sălbatică, viața ta și a mea laolaltă, și cîteva din trăsăturile tale".

Să nu ne închipuim însă că muzica lui Schumann este o muzică programatică, în sensul strict al cuvîntului. El n-a căutat să dea un echivalent muzical identic operei literare; Schumann s-a inspirat din literatură, plecînd de la ea.

În acest sens, înseși lidurile lui, care ocupă un loc atît de important în opera sa, deși sînt legate, prin însăși natura genului, de cuvînt, nu constituie o simplă ilustrare muzicală a textului, ci ne dau prin muzică însăși substanța poetică a respectivei opere literare, exprimînd sentimentele cele mai adînci ale acesteia.

Lidurile sale se înscriu printre cele mai frumoase ale literaturii universale, atît prin muzica lor fermecătoare, de evocătoare poezie, cît și prin textele, cărora le-a absorbit seva poetică. Cultura literară a lui Schumann, gustul său subtil sînt vizibile în alegerea poeziilor pe care le-a „pus pe muzică". Ciclurile sale de liduri — în special cele compuse în rodnicul an 1840, sînt scrise pe versurile unora dintre cei mai de seamă poeți germani: „Iubire de poet", pe versuri de Heine, ciclul „Frauen, Liebe und Leben" pe versuri de Adalbert von Chamisso", „Primăvara iubirii" — un ciclu de liduri pe versuri de Frantz Rückert, un altul scris pe versurile poetului von Eichendorff, altele pe versurile poetului Theodor Körner, Hebbel, Goethe, etc. Aceeași poezie, Shumann a găsit-o în natură, transpusă în minunatele sale „Scene din pădure" sau în viața copiilor pe care i-a înțeles atît de bine în duioasele sale „Scene de copii" sau în „Albumul său pentru tineret".

După o sută de ani de la moartea autorului, cîntecul său își păstrează neatinsă, prospețimea, entuziasmului juvenil, căldura și acea imensă dragoste cu care a îmbrățișat viața și oamenii, în sinceritatea vibrantă a poeziei adevărate.

Andrei TUDOR

UN DAR ORIGINAL

Cînd lalelele își desfac petalele viu colorate, scuarul din fața Teatrului Mare din Moscova devine obiectul admirației trecătorilor.

Pe adresa Teatrului Mare din Moscova a sosit într-o zi un colet din Olanda. El nu conținea nici scenarii și nici schițe pentru costume sau decoruri. În colet se aflau, ambalați cu grijă,... 300 bulbi de lalele și un album de flori. Era darul horticultorului olandez D. V. Lefebre, căruia acest teatru îi lăsase o puternică impresie, cu ocazia vizitei sale în capitala Uniunii Sovietice.

Reîntors în țară, D. V. Lefebre dădu numele teatrului celui mai nou și rar soi de lalea, obținut de el prin încrucișarea lalelei olandeze cu cea rusească. Pentru realizarea acestei neasemuite varietăți de lalele, el muncise cu perseverență și răbdare timp de aproape 15 ani. „Știu — scrie D. V. Lefebre, prietenilor săi sovietici—că Moscova n-a putut fi niciclnd cucerită de tunuri; sper, însă, că lalelele ruso-olandeze vor reuși să cucerească simpatia moscoviților."

Dorința horticultorului olandez a fost îndeplinită. Minunatele lalele „Teatrul Mare" — neobișnuite ca mărime și culoare, ce împodobesc astăzi grădina din fața teatrului al cărui nume îl poartă — au cîștigat admirația moscoviților

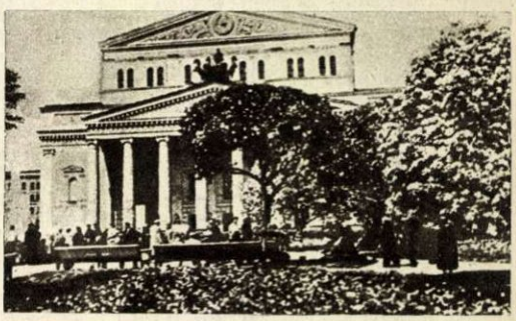

Sub cerul FINLANDEI

de N. MORARU

Zburăm spre Helsinki

Motoarele avionului își deapănă cîntecul lor monoton — semn că totul e în ordine. Simpatica însoțitoare se interesează mereu cum ne simțim la 2000 de metri și se impacientează ori de cîte ori, obosit de neastîmpărata fugă a cîmpiilor întinse ce se întrezăresc prin spărturile norilor, închid ochii. O liniștesc și mă las furat de amintirile unui trecut apropiat. 1945 — Copenhaga. 1947 — Praga. 1948 — Bruxelles. Tot atîtea întîlniri ale ziariștilor din țările lumii, eforturi de a rezolva împreună problemele profesiunii noastre.

Acum, însă, zburăm spre Helsinki, orașul către care se îndreaptă zeci și zeci de ziariști din Est și Vest, pentru ca, bazîndu-ne pe ceea ce ne unește și nu pe ceea ce ne desparte, să punem nobila noastră profesiune în slujba cauzei adevărului și păcii...

Ora Finlandei este și ora Romîniei. Totuși, în timp ce la noi e noapte de mult, aci soarele abia se îndreaptă către asfințit. Verific ceasul: e zece seara. N-am cunoscut nopțile nordice, nopțile albe. Le admir acum, schimbînd scurte impresii cu tovarășul meu de drum, Vasev, redactor-șef la ziarul bulgar „Literaturen front".

Puțin după miezul nopții, sosim la Helsinki. Lume multă. Ne așteaptă binevoitoarele gazde finlandeze și confrații sosiți înaintea noastră. La cîțiva kilometri de oraș, se întinde suburbana Otaniemi. Vom fi găzduiți aci, la căminul admirabil amenajat al studenților Școlii politehnice. Această primă noapte albă petrecută sub cerul Finlandei ne impresionează întratîta, încît mulți dintre noi nu se îndură să se retragă în dormitoare. Unii zăbovesc încă pe la birourile de informare, alții vociferează la telefon, comunicînd în țară ultimele știri. Cei dispuși pentru visare se plimbă prin încîntătoarea pădure de brazi, iar „înțelepții" dorm de mult fără să le pese de lumină.

Dimineața ne întîlnim cu toții la restaurantul „Servin Mökki", unde totul este conceput pe principiul autodeservirii. Pe unii ziariști îi supără doar faptul că legea finlandeză nu îngăduie consumul masiv de alcool, reducîndu-l la un singur păhărel, servit și acesta la o masă specială...

Ziariști din 42 de țări

La întîlnirea internațională a ziariștilor, cea mai numeroasă delegație a fost aceea sosită din Brazilia: 44 de oameni. Din India au venit 36. 15 chinezi, 12 sovietici, 11 japonezi, 23 din ambele Germanii, constituind însă o singură delegație, 10 romîni, 9 mexicani, 10 cehoslovaci etc. N-a existat încă o întrunire atît de largă, atît de reprezentativă a ziariștilor. Chiplin Rex, proprietarul unui ziar din Sidney, a venit împreună cu James Mc. Donald, ziarist salariat din Melbourne; Sinani Bakdivieso Fernando, directorul ziarului *„El Poblo"* din Bolivia, glumește cu Joseph Pothan, redactorul lui *„Deccan Herald"* din India, și cu B. R. Isakov, redactorul șef al revistei „Viața internațională", din Moscova. Von Schroeter, redactorul unui ziar din Hamburg, a găsit limbajul comun cu Chin Chung-hua, șeful delegației chineze, iar președintele Federației Naționale a Ziariștilor Brazilieni, Guimaraes Luiz Ferreira, se întreține amical cu Vasile Dumitrescu, directorul *Agerpres*-ului. Ziaristele canadiene Helen Gagnan și Suzanne Vincent sînt curtate de un grup întreg de delegați, printre care deslușim chipul italianului Loris Bonaretti, al mexicanului Unzueta Lorenzana Gerardo și al tovarășului nostru Constantin Antip. Jean Emilio Pacull din Chile discută cu Charles Feinstein din Africa de Sud, Vogli Fikri din Albania, Jaques Armel de la „France-Observateur" și Pak Moo din Coreea, iar Slobodan Glumac din Iugoslavia și Victor Bîrlădeanu povestesc peripețiile călătoriei de la Belgrad la Helsinki, descriind escalele la Zürich și Copenhaga.

Sînt aci articlieri și reporteri, cronicari externi și secretari de redacție, corespondenți și redactori șefi. În cadrul aceleiași delegații sînt prezente diferite curente și nuanțe politice. Din Polonia, bunăoară, alături de comuniști a venit redactorul ziarului catolic *„Kierunki"* — Andrei Krasinski; din Franța, alături de comunistul Raymond Lavigne, socialistul Jean Maurice Hermann și independentul Butheau Robert, se află publicistul de centru Jean Schwoebel de la *„Le monde"*. Oricum, numai de îngustime sectară nu poate fi vorba la această reuniune! Și zilele ce au urmat au dovedit-o din plin...

De la restaurant, o potecă coboară lin către malul mării, unde se află sala de ședințe. Aci se găsește marele teren sportiv în aer liber, precum și uriașa sală acoperită, în care se poate juca iarna fotbal, și vasta sală în care ne-am întrunit noi, gazetarii din 42 de țări, de pe toate continentele lumii.

În numele adevărului și al păcii

Reuniunea internațională a ziariștilor și-a început lucrările.

...Oratorii se succed la tribună. Gebran Kurie din Siria e vulcanic, Desilva Veerapperuma Hema din Ceylon e patetic, Pierre Joye, belgian, e zeflemist, Rana Jang Bahadur Singh din India e tumultuos; D. F. Kraminov de la „Pravda" este calm și spiritual; Mc Donald, australianul, e liniștit și un pic sceptic... Temperamente, caractere diferite. Este diferită și situația țărilor din care vin. După cum diferă și situația ziariștilor, situația presei pe care o reprezintă. Cu toate acestea există probleme care trebuie să ne unească pe toți: grija pentru obiectivitate, pentru respectarea adevărului, pentru înalta ținută morală a ziaristului, pentru loialitate și cinste — principii la care subscrie fiecare delegat, fiecare observator. Codul de onoare elaborat de comisia Națiunilor Unite este acceptat în unanimitate. Dar aceasta nu-i suficient. Se propun și se aprobă, în ședința plenară, rezoluții care cer unitatea organizatorică în cadrul național și internațional. În comisii se discută însuflețit probleme privind legitimația internațională a ziaristului și se propune eliberarea ei de către UNESCO, se dezbat problemele posibilităților de schimburi deziariști între redacții, schimb de programe de radio și televiziune, schimb de material documentar, realizarea de centre înzestrate cu date și documente care să stea la dispoziția corespondenților de presă, problema călătoriilor colective, a conferințelor internaționale pe ramuri de presă, pe genuri și categorii publicistice etc.

În cadrul ședințelor plenare și al dezbaterilor de la comisii, o impresie deosebită o produc expunerile ziariștilor Desilva (Ceylon), Ali Athar (Pakistan), Cedric Belfrage (S.U.A.), Anwar Tom (Indonezia), Freitas Nobre Jose (Brazilia) etc., asupra condițiilor în care muncesc ziariștii din țările respective. În Ceylon, bunăoară, ziarele sînt împărțite în două categorii: cele scrise în limba engleză și cele scrise în limba localnicilor. Gazetarii redacțiilor din prima categorie sînt plătiți de două și de trei ori mai bine decît ceilalți. Nu există nici o legiferare a muncii. Arestarea ziaristului patriot constituie un fapt divers. În Japonia — povestește Hisomaro Komatsu — prin lupta unită a ziariștilor sindicalizați (45.000 oameni), s-a obținut satisfacerea unora dintre revendicări. Dar salariile sînt încă foarte mici. Ziaristul este mereu prada luptei dintre conștiința sa și ceea ce îi cere patronul să scrie.

Din cauza retribuției mizere — spune Freitas Iose — ziariștii brazilieni sînt obligați să exercite concomitent și alte meserii.

Australianul Mc. Donald a povestit despre lupta ziariștilor organizați împotriva așa-numiților „pijiști" — pretinși ziariști independenți, care nu sînt altceva decît spărgători ai unității — și a comunicat rezultatele luptelor duse. Vorbind despre salariile mici și nivelul de trai scăzut al ziaristului în India, Mankekar Dinker Rao, de la *„The Times of India"*, a cerut stabilirea unui plafon minim de retribuție care să permită ziaristului „nu numai hrană și locuință, ci și o carte și un spectacol".

La propunerea lui Roberth Butheau (Franța), s-a decis publicarea unei ample broșuri, în care să se descrie condițiile de viață și de muncă ale ziariștilor din toate țările.

Din păcate numărul ziariștilor din S.U.A. și Anglia prezenți la reuniunea noastră a fost foarte mic — între altele, ca urmare a piedicilor puse de autoritățile respective, cît și a campaniei murdare desfășurate de unele trusturi de presă cu multă vreme înainte de întîlnirea de la Helsinki. O adîncă impresie a produs cuvîntul lui Vinas Luis Oribe Alemanez din Uruguay care a povestit cum a fost sabotată ținerea Congresului Internațional al Ziariștilor plănuit la Montevideo, cum presa galbenă americană l-a declarat drept „Congres comunist", cu toate că „în Comitetul de Inițiativă nu se afla nici măcar un singur comunist". El a povestit cum într-o singură zi, în diversele gazete ale Americii de Sud, cunoscute prin atitudinea lor de supunșenie față de finanța americană, a apărut *același* articol calomnios care încerca să discrediteze ideea Congresului, articol ce s-a dovedit a fi fost impus de reprezentanții diplomatici ai unei anumite pu-

teri străine. Ziaristul american Cedric Belfrage a descris felul în care în S.U.A. i se răpește ziaristului nu numai conștiința, dar și libertatea individuală. Numai în statul Mississippi au fost aduși în fața comisiei de anchete 70 de ziariști bănuiți de activitate... subversivă. Dintre aceștia, cîțiva erau chiar de la *„New-York Times"*. Tocmai de aceea problema solidarității pe plan mondial se pune cu și mai mare ascuțime.

În slujba păcii și înțelegerii între popoare, în sprijinul destinderii în relațiile internaționale, reuniunea a elaborat o serie de măsuri pentru înmulțirea contactelor dintre ziariști și menținînd Comitetul de Inițiativă, i-a cerut *„să continue eforturile în vederea asigurării difuzării rezoluțiilor adoptate la Helsinki, pentru a le traduce în viață"*, invitîndu-l totodată *„să activeze pentru o mai bună cunoaștere reciprocă și pentru unitatea ziariștilor"*.

În ședința finală s-au votat în *unanimitate* rezoluțiile și recomandările care constituie un adevărat program de acțiune, un pas înainte pentru înfăptuirea unității slujitorilor presei din toată lumea.

Finlanda, așa cum am cunoscut-o

Să știi că suprafața Finlandei (337.000 km²) este mai mare decît a țării noastre, și că are o populație de numai 4.200.000 oameni, încă nu înseamnă că știi mare lucru. Să afli că 8 % din suprafața țării este acoperită de lacuri și cam tot atît constituie teren arabil, înseamnă ceva, dar prea puțin ca să-ți faci o idee mai clară cu privire la această țară nordică, despre care ți-ai plăsmuit o imagine inspirată poate mai mult din minunatele pagini ale Kalevalei. Și cum, uneori, vrînd-nevrînd, dăm tribut unor idei preconcepute, ne-am închipuit că finlandezii, acești locuitori ai meleagurilor nordice, trebuie să fie neapărat flegmatici, reci, mereu reținuți și scumpi la vorbă. Nimic din toate acestea!

Este destul să cobori în stradă la Helsinki, să parcurgi pe jos frumoasele și curatele bulevarde încadrate de clădiri înalte, să te amesteci printre călătorii nenumăratelor tramvaie și autobuse, să urmărești forfota mulțimii, să vezi reacțiile oamenilor față de amănuntele vieții cotidiene, ca să-ți dai seama cît de falsă este imaginea pe care ți-ai plăsmuit-o de acasă.

— Cîți locuitori are capitala?

— 500.000.

— Numai? După intensitatea circulației și mulțimea mașinilor aș fi crezut că-s pe puțin 3.000.000.

Finlanda este o mare producătoare de cherestea, de hîrtie și celuloză, de produse metalurgice și, mai ales, neferoase, (cabluri de cupru etc.). Exportul ei anual se ridică la 750.000.000 dolari. Drept este însă, că, în mare măsură, industria e monopolizată și că participațiunile capitalului străin sînt destul de importante. Creșterea vitelor ocupă, de asemeni, un loc însemnat în Finlanda. Țara dispune de 1.200.000 de vaci (un amănunt interesant de știut este că laptele se bea la masă în loc de apă), 1.300.000 oi și 400.000 cai.

Se cunoaște exact pînă și numărul găinilor: 3.180.000...

Finlandezul este harnic, cinstit, om de cuvînt. Muncitorii și tehnicienii finlandezi își cunosc bine meseria, îngrijesc cu dragoste utilajul și au o stimă deosebită pentru oamenii muncii din toate țările. Ca și ceilalți concetățeni ai lor, ei sînt mîndri de vechimea poporului lor, păstrează cu dragoste tradițiile, portul și cîntecele din bătrîni. Niciodată nu se văicăresc. Pentru dreptul lor, știu să lupte, așa cum s-a întîmplat în primăvara acestui an, cînd greva generală a cuprins 500.000 de oameni, care, după o luptă înverșunată, au învins.

În timpul ședерii noastre în Finlanda ne-am bucurat de sprijinul binevoitor al Direcției Presei din Ministerul Afacerilor Externe al Finlandei, de înlesnirile făcute de conducerea unor întreprinderi industriale și comerciale care au legături cu țara noastră, în sfîrșit, de simpatia și ajutorul colegilor noștri — ziariști finlandezi. Într-un timp relativ scurt, am vizitat orașele Tampere, Turcu și Kotka. În „raza de acțiune" a grupului nostru de gazetari a intrat și îndepărtata Laponie.

Amănunte despre trecutul poporului finlandez am aflat de la Pia Immonen, amabila însoțitoare care ne-a condus prin nenumăratele săli ale Muzeului Național. Ne-am oprit aci în holul mare, cu plafonul pictat pe teme din Kalevala, am trecut prin sălile epocilor vechi, zăbovind în fața fosilelor de acum 8.000 de ani, a obiectelor vechi, mărturisind existența civilizației finlandeze cu 2000 de ani înaintea erei noastre.

Într-o sală specială sînt prezentate portul și obiceiurile din Laponia, diferitele seminții din această regiune. În mărime naturală, te întîmpină manechine de samoezi, în portul lor specific. Ne surprind picioarele de grosime neobișnuită la femei.

— Asta pentru că le înfășoară cu cîteva rînduri de moletiere de lînă groasă.

— De ce?

— Ca să pară că-s groase cu adevărat. Să creadă, astfel, bărbații că-s mai bune la muncă.

N-am mai spus nimic. Era adierea unei lumi vechi, a unor prejudecăți perimate.

Oameni și realități

În fața fabricii de cabluri ne aștepta inginerul A. Bassin, reprezentantul firmei Seximo, care încheie diverse operațiuni cu firmele românești de export. Ne-a prezentat directorului tehnic Kyösti Vaavnanen și inginerului Reins. Sîntem purtați prin cele șapte etaje spațioase, pentru a putea urmări întregul proces de producție, de la lingouri de aramă pînă la cablurile cele mai fine și altele groase cît brațul, folosite pentru legături submarine. Aci muncesc 1200 de salariați, dintre care 250 funcționari și 40 ingineri. Fabrica a fost înființată în 1912, iar astăzi dă o producție anuală de 35.000 de tone. Produsele iau calea Uniunii Sovietice, Indiei, Braziliei, Pakistanului... Capital finlandez. Munca, în mare măsură mecanizată. În „camera inginerului" privim cu interes machetele și diagrame. În 1950 producția a scăzut la 13.000 tone. De ce?

Ni se explică:

— O grevă. Se întîmplă pe la noi...

Materia primă — cuprul — este de proveniență finlandeză. Se obțin mari cantități în regiunea răsăriteană a țării. Arama brută nu se exportă decît în U.R.S.S. și în Cehoslovacia, în schimbul unor alte materii prime. La expediție ne întîmpină baloturi mari cu adresa: U.R.S.S.

Regimuri sociale diferite. Concepții diferite despre lume. Însă Finlanda duce o politică de neutralitate, de pace. Încheie tranzacții însemnate cu cele mai diverse țări din lume. Și cu țara noastră. Dovada: 30% din exportul finlandez de saci de hîrtie se îndreaptă către țara noastră, ca și 25% din celofibra finlandeză exportabilă, ca și o mare parte din celuloză.

Trecînd prin fața vitrinelor din oraș, am observat conserve românești de fructe, mazăre, nuci... Rivalizează prin calitate cu cele mai bune, importate din alte țări. Iată și vitrinele magazinelor textile: vedem aici prosoape românești, care au mare căutare, olandina și stamba noastră... Iar în magazine speciale, cumpărătorului i se oferă produsele artizanatului nostru: covoarele românești... Hotărît lucru, cînd există bunăvoință, interes reciproc, respect mutual și încredere, beneficiază ambele părți.

★

Dar cum o duc oamenii? Este ceea ce am vrea să aflăm de la ei înșiși, căci prețurile din vitrine, de la restaurante, de la hotel reușesc mai mult să ne încurce. Într-adevăr: o cămașă de poplin costă 1000 de mărci, în timp ce o cravată de calitate inferioară o plătești cu 800 de mărci. O masă la restaurant (două feluri și desert) 600 - 700 mărci, o pereche de pantofi 2500 de mărci. Un bilet la cinema, 200 de mărci, o cameră la hotel (24 ore), 2000 mărci. Ce să mai înțelegi din toate acestea, dacă ești obișnuit să privești relațiile dintre prețuri cu ochii din țară? Căci, în vremea ce stofa pentru un costum bun costă 6000-7000 de mărci, patru cafele negre și patru coniacuri la un restaurant oarecare, se plătesc cu 3200 mărci. O idee mai exactă asupra realităților finlandeze am căpătat cu sprijinul colegei noastre Hilkka Ahmala, ziaristă din Helsinki, care ne-a însoțit în calitate de translator în vizita pe care am făcut-o la Ita-Herttoniemi, cartier de locuințe muncitorești situat la 11 kilometri de Helsinki.

Un grup de copii finlandezi, care au venit să-și ia rămas bun de la ziariștii străini ce părăsesc orașul Helsinki.

Am bătut la prima ușă și, cerîndu-ne scuzele cuvenite, am intrat fără să reușim a alunga surpriza și contrarierea de pe fața gospodinei. Eram în casa lui Veikko Tuunanen, muncitor instalator, tată a 3 copii.

Salariul lui Veikko e în medie de 40.000 mărci pe lună. Cînd te gîndești — 40 de cămăși! În schimb, însă, numai chiria pe o lună este de 12.500 mărci, gazul și lumina încă 1000, iar impozitul de 17-18 la sută, ca să nu mai vorbim de alte cheltuieli strict necesare, în afară de cele pentru hrana întregii familii.

— Aveți concediu plătit?

— Desigur. Trei săptămîni. Dar anul acesta nu ni se acordă decît două. Am stat opt luni în grevă.

Se vede că viața nu este chiar așa de ușoară, cum pare la prima vedere, cînd admiri vitrinele bogate ale uriașului magazin Stokman din Helsinki. Iar prețurile cresc mereu.

Ne-am înapoiat în patrie cu impresii multe, cu diverse constatări și observații multiple. Și, mai presus de opiniile legate de anumite fenomene care-și au rădăcina în structura socială însăși, avem sentimentul că am cunoscut oameni care vor sincer pacea, care caută să-și facă viața mai bună, într-o țară ce duce o politică de neutralitate. Pe temeiul neutralității finlandezii caută să închege legături trainice cu toate popoarele lumii.

Vizita noastră am privit-o drept unul din pașii ce se fac pentru o mai bună cunoaștere reciprocă.

Delegații Întîlnirii internaționale a ziariștilor ascultă cu atenție cuvîntarea delegatului uruguayan, Alemanez.

TORPILA

de PAPP Ferenc

Dacă Csomagi Dezső — de care se ocupă această istorioară — ar fi fost umflat de valurile opiniei publice și făcut inofensiv, pentru ca apoi să fie tratat după cum i se cuvenea, n-ar prea fi meritat să fie amintit aici. S-ar fi scufundat de la bun început în adîncuri, sau, ceea ce ar fi fost și mai grav, ar fi naufragiat pe crestele ascuțite ale stîncilor care macină chila vasului pînă cînd o preface în așchii. Dar Csomagi Dezső nu era flăcăul care să se lase izbit de stînci. De altfel cititorul atent îl poate recunoaște cu ușurință dacă binevoiește să se uite cît de puțin împrejurul său în lume. Pe vreme senină, acesta se agită pe covertă, dar imediat ce se apropie furtuna, dispare fără urmă. Și-n timp ce altul se luptă cu natura dezlănțuită, zgîlțîit de rafala vîntului și stropit de spuma valurilor răscolite de furtună, el s-adăpostește în fundul calei, folosindu-se de această ocazie pentru a-și coase încă un grad, și mai înalt, pe mîneca redingotei.

Dar cunoștințele de navigație ale lui Csomagi Dezső nu se limitau doar la atîta. El știuse întotdeauna cum trebuie să se orienteze, fiind un adevărat maestru al busolei înflăcărateler luări de cuvînt. În limbaj continental, asta însemna că, ori de cîte ori fusese ales ca membru al vreunei comisii ocazionale, el lua numaidecît cuvîntul, ocărînd furios pe dușmanul de clasă și făcîndu-i de două parale pe cei care nu priveau cu toată seriozitatea sarcinile care li se atribuiseră de către colectiv. Impresia foarte bună nu era încă umbrită de faptul că nimeni nu-l văzuse vreodată la ședințele acestei comisii. Critica adusă era întotdeauna generală și foarte principială, în timp ce autocritica lui îți sfîșia inima de durere. Numai că din ea ieșea de fiecare dată un altul sfîșiat. Și iarăși, nu știu cum se face că, pentru meritele altuia, el primea laudele, iar pentru greșelile lui, găsea mereu cîte un țap ispășitor. Și pînă să-și fi dat seama, era prea tîrziu; el naviga de-acum cu superioritate pe valurile opiniei publice, izbutind să ancoreze, în cele din urmă, drept în scaunul directorial al unei întreprinderi comerciale alimentare.

Într-un asemenea moment începe și povestirea noastră. Își ocupase postul cu hotărîrea nestrămutată de a se statornici pe vecii vecilor în această regiune cu climă plăcută, cu fauna și flora bogată și extrem de variată. În vederea acestui lucru, va stîrpi cu mînă fermă mai cu seamă familiarismul (cel care i-a făcut să naufragieze pe predecesorii săi), dacă s-ar ivi cumva un astfel de fenomen. Noroc că nu se ivi de loc așa ceva, afară numai de responsabilul comercial al întreprinderii, care se oferi să trimeată cîteva kilograme de rodii proaspăt importate „stimatei soții a tovarășului director". Csomagi încuviință, continuînd foarte vigilent, să fie cu ochii în patru. Degeaba, însă: se întîmplă numai că în magazine rodiile fură împărțite pe sub mînă, pînă la ultima. Fără îndoială că în felul acesta vînzătorii din magazine au fost scutiți de o mare oboseală...

Altădată sosi halva cu ciocolată. Csomagi umblă de colo pînă colo, supraveghind cu atenție ca nu cumva să apară, cine știe pe unde, urmele suspecte ale familiarismului. Pînă la urmă hotărî să-și aprovizioneze prietenii și cunoscuții cu halva și, pentru ca nu cumva, ferească dumnezeu, să acapareze străinii toată marfa din magazine, rezolvă el personal întreg transportul. Familiarismul, din fericire, nu se ivi nici de astă dată.

Și în felul acesta, încetul cu încetul, le învață omul pe toate.

Cînd avu ceva mai multă experiență, lui Csomagi îi intră în cap să-i facă nevestii-si o mică surpriză; niște pantofi sport, vișinii, cu talpă dublă, un model unic, pe care nu-l mai avea o a doua femeie în oraș. Cînd sosiră, deci, nucile de cocos, îi trimise o jumătate de duzină lui Cser Miklos, președintele cooperativei de producție din industria pielii. Asta nu-l împiedică însă să observe că restul nucilor de cocos fură împărțite pînă la ultima de către colaboratorii săi. Dar de familiarism, doamne ferește, nici vorbă!

Pe măsură ce treceau zilele, se înrădăcina tot mai mult în sufletul său convingerea că cei care pomenesc de familiarism nu fac altceva decît jocul dușmanului de clasă, calomniind comerțul de stat. În aceste calomnii el vedea întruchipîndu-se numai nemulțumirea mic-burgheză. Dar, slavă domnului, cîinii latră, caravana trece!

Fii binecuvîntată, dulce liniște! Slăvită fii, tu nobilă conștiință a muncii bine îndeplinite!

Adevărata tărășenie începe abia acum.

Într-o dimineață frumoasă de august, Csomagi se așeză voios la birou. Se vedea pe fața lui că e hotărît să rezolve o mulțime de treburi. Ridică receptorul și ceru să vorbească imediat cu directorul magazinelor de fierărie.

— Kence? Servus! La telefon e Csomagi.

— Bine, Bine! Ce-ți trebuie?

— Aragazul cu cuptor pe care mi l-ai promis de două săptămîni.

— Știu. S-a făcut. Să-mi dai însă, niște unt de cocos... Sîmbătă avem o întrunire tovărășească. Îl cunoști pe Bela, de la furnizori? Trimite-i și ăluia un kilogram. Imre i-a promis. Pe Bádogffy, croitorul, îl cunoști? Adică nu, că n-ai de unde. Trimite-i și lui niște banane în str. Bádog, numărul 5.

— Am notat tot. Cum e vremea?

— Frumoasă. Cerul senin, fără nori, din răsărit se anunță magnetofoane de bună calitate și aparate de fotografiat.

— Nu-i nevoie. Am. Dar cu aspiratorul d-nei Szatyor ce se mai aude?...

Legătura se întrerupe brusc și, pe neașteptate, se auzi în receptor glasul cumnatului de la țară al lui Csomagi. Acesta îi amintea, urlînd, de promisiunea făcută învățătoarei de a-i procura, pentru un ballonseide, niște mătase de culoarea cafelei cu lapte.

— Cum? Cafea cu lapte?

— Nu! De culoarea cafelei cu lapte, mă!

— Am notat. Sărut-o pe Mici! — urlă Csomagi.

După ce termină, Csomagi tocmai voia să-l cheme din nou pe Kence, cînd interveni pe fir Cser, bătrînul urs, președintele cooperativei de producție din industria pielii:

— Săptămîna viitoare este onomastica soției tale. Cser ține minte întotdeauna. Pantofii se fac, fii fără grijă. Model superb, piele de șarpe, exotic, mii de solzi!

— Merci. Altceva?

— Nuntă la orizont. Mici strengărița vîslește grabnic spre port, vrea să acosteze. Șaizeci de sticle de vin. Lichior. Vanilie. Făină.

— Cum?

— Făină pentru Laczi. Cu preț oficial, bineînțeles, căci altfel găsește orice prost!

— S-a făcut!

Și se așternu pe muncă. Mai întîi luă legătura cu manipulantul depozitelor de la cooperativă.

— Tojàsfalvi? Salutare! Îmi trebuie repede o sută de ouă.

— Am notat. Am nevoie de pește proaspăt.

— S-a făcut!

Csomagi apăsă în furca telefonului, aprinse o țigară și, întinzîndu-și picioarele, ridică din nou receptorul. De data asta, vorbi cu tehnicianul fabricii de îngrășăminte artificiale.

— Ai pește proaspăt?

— Am. Îmi trebuie, însă, undițe englezești!

— S-a făcut!

Închise telefonul, formă alt număr și așteptă. În receptor se auzi vocea metalică a șefului de depozit al întreprinderii.

— Gomba-baci? Cum stăm cu nucile de cocos?

— Iarăși?

— Să te ia dracu'! Gomba! Ce-i asta „iarăși"? Vrei poate să te dau afară? Notează, cînd îți spun: nuci de cocos în str. Torkos nr. șase! Ia te uită, prostănacul!

— Mișka? Nucile de cocos sînt pe drum; trimite undițele lui Gerzson, la îngrășămîntul artificial.

— Gerzson? E-n regulă cu undițele, trimite pește lui Tojàsfàlvi.

— Tojàsfàlvi? Peștele înoată spre tine, expediază coniacul pentru Cser.

— Cser? Coniacul e pe drum.

— Kence? În sfîrșit. Am avut puțină treabă între timp. Cum rămîne cu Ana Szatyor...?

— Dă-o dracului pe balena aia bătrînă! I-a promis neveste-mi catifea și...

— Las' că-ți dă, nu-ți fie teamă. Știu însă că dacă nu primește migdalele, socru-meu rămîne fără stilou „Parker".

În timp ce se desfășura acest prețios schimb de idei, Csomagi își imagina străzile însorite ale orașului. Vedea, parcă aievea, o mulțime de oameni grăbindu-se în toate direcțiile: unul duce undițe, altul banane, unuia îi atîrnă o coadă de pește din geantă, în timp ce altul se căznește cu o ladă plină de sticle, în brațe. Păcat numai că la „Centrofarm" e un tip încuiat, cu care nu se poate face nimic. Și că, dacă ai nevoie de vreun medicament, trebuie să mergi la farmacie, ca un client oarecare. Da, există și canibali pe insula prietenoasă a comerțului; pe ăștia e bine să-i ocolești...

Acum, cînd terminase cu celelalte, se putea ocupa și de materialul pentru ballonseide.

— Textiliștii? Cu directorul.

— Eu sînt.

— Pe dracu', asta nu-i vocea lui.

— Ba-i a mea, a directorului Gáspár. Întrebuințez totdeauna numai vocea mea proprie. Fii te rog drăguț și treci la subiect.

— Ce fel de Gáspár, ce fel de subiect? — se răsti Csomagi scos din fire. Vreau să vorbesc cu directorul.

— Ți-am spus de atîtea ori că eu sînt!

Nu mai încăpea nici o îndoială că era un director nou. Ei bine, în definitiv, se poate întîmpla și asta. Într-o vreme fusese și el director nou. La fel și Kence. Ei și? Lumea se oprise din cauza asta? Nici vorbă că nu. „Lumea trebuie să se învîrtească în orice fel de împrejurări", îi comunică el imediat lui Gáspár. Apoi se recomandă, oferindu-și ajutorul și strălucita-i experiență. Și pentru ca de-acum înainte să se tutuiască, la sfîrșit îi ceru „un mic serviciu":

— Dar să fie frumoasă, de culoarea cafelei cu lapte.

— Îmi pare rău, dar cu asta nu mă ocup eu.

— Ce vorbești? Ia spune-mi, de cît unt de cocos ai nevoie?

— Pentru ce?

— Păi, pentru tine! Ce mai întrebi?

— Probabil că este o neînțelegere la mijloc. Mie nu-mi trebuie nimic. Iar mătasea se vinde la secția respectivă.

— Nu mai spune, că mă prăpădesc de rîs! zise Csomagi simțind că se înecă de furie. Cunosc eu figurile astea, n-avea nici o grijă! Bine, bine, îți trimit și lapte condensat. Dacă-mi

găsești o nuanță frumoasă, îți trimit și banane, cu toate că nu mai sînt.

— Păi, dacă nu mai sînt, atunci de unde o să-mi trimiți?

— Asta-i treaba mea!

— N-am nevoie de nimic, tovarășe. Iar cu mătasea nu mă ocup eu!

Clinc! — se auzi de dincolo telefonul închizîndu-se.

— Alo...alo — repetă Csomagi, aiurit. Ce fel de tip o mai fi și ăsta? O adevărată catastrofă!

Deodată se înfioră, atins parcă de un vînt înghețat. Își simți tot corpul scăldat în sudori reci și părul făcîndu-i-se măciucă în cap, ca și cum ar fi dat de dracul în persoană, ziua-n amiază mare, atunci cînd omul se așteaptă cel mai puțin. Se înmulțesc canibalii. La „Centrofarm" să ai de-a face cu un încuiat — mai merge! Doar n-ai nevoie de medicamente în fiecare zi! Dar la textile? O adevărată catastrofă!... Chemă repede pe contabilul-șef al textiliștilor. Acesta știa doar că vechiul director fusese trimis să muncească ca vînzător și înlocuit cu unul nou, care promite, în schimb, a fi om cumsecade. „Ăsta, om cumsecade? Contabilul-șef nu-i în toate mințile" — își spuse Csomagi. Și, desperat, îl chemă la telefon pe Kence. Își comunicară știrea, întrerupîndu-se reciproc, deoarece între timp o pățise și Kence cu el, într-o chestiune cu niște covoare.

Părerea lui Kence, însă, era că Gáspár trebuie „momit" cu orice preț.

— Foarte bine, încearcă să-l momești cu ceva!

— Cum, eu? Nu ești tu cel cu alimentele? Pînă și peștele se lasă prins în undiță din cauza poftei lui de mîncare. Niște coniac franțuzesc sau mai știu eu ce... Trebuie să se prindă la ceva! Și poate că nici nu e un tip atît de periculos.

A doua zi, Csomagi alcătui o listă a tuturor lucrurilor pe care numai o inimă îndurerată le-ar lăsa să apară în magazine. Timp de o jumătate de oră îi citi de patru ori lui Gáspár lista la telefon. A cincea oară se opri numai la anumite sorturi, zugrăvindu-le cu plescăituri prelungi din limbă, gustul special, suculența cerească. Se aștepta ca Gáspár să-și piardă dintr-un moment într-altul stăpînirea de sine și să înceapă să strige: „Asta, da! Din asta să-mi trimiți și mie!" Era tocmai pe la ora zece, cînd oamenilor le vine cheful de o gustărică. Din receptor, însă, izbucni neobișnuit de tare vocea noului director:

— Cu toți clienții sacrificați dumneata atîta timp, tov. Csomagi? Nu te supăra, dar nu pot să cred așa ceva!

— Cum pentru toți, tovarășe Gáspár? — oftă Csomagi, pierzînd orice speranță. Te prefaci că nu înțelegi... Cînd sînt solicitat de oameni excepționali, atunci...

— Nu există oameni excepționali! Pentru mine toți sînt la fel. Toți!

Csomagi, îngrozit, trînti receptorul în furcă; nu voia să mai audă asemenea sacrilegii și înjurături. Deznădăjduit, se lăsă pe spate. În fața ochilor îi apăru din nou orașul însorit. Dar ce să vezi, minunăție: în loc de oameni încărcați cu ouă și undițe, circulă pe străzi numai milițieni în uniformă — și nu în diferite direcții, ci drept încoace, spre el...

„Pfui! Ce viziune blestemată!" o alungă el cu mîna.

În zilele următoare, Csomagi își neglijă munca. Datorită nepăsării sale, ultimul transport de mărfuri se vîndu în întregime în oraș, la magazine. Evenimentul, atît de neobișnuit, provocă o adevărată panică printre vînzători. Disciplina muncii scăzu, spiritul de colectiv slăbi. Se iviră vînzători care îndrăzniră — ce scandal! — să pună conducătorului comercial întrebări de soiul acesta: „De ce nu e totdeauna așa?"

Csomagi nu mai îndrăzni să ridice pavilionul pe catarg.

Cînd Gomba-baci dădu un telefon ca să se intereseze ce se întîmplă cu cîntarul cel nou, Csomagi fu cît pe-aici să-i spună: „Du-te dracului, bătrîne". Își luă însă repede seama, căci în fața ochilor îi apăruse diagonala lucioasă a celor doi milițieni din vis și-i răspunse:

— Dragă Gomba-baci, scumpule, știi bine că-n curînd o s-o rezolvăm...

Ce invenție nenorocită și telefonul ăsta! Numai vești alarmante șoptește: ba că Gáspár a refuzat servieta trimisă-n dar de la Cser, ba că Kence a încercat zadarnic să-i bage pe gît un magnetofon nou-nouț!... Și de nicăieri nici o speranță, nici un strigăt de fericire care să anunțe: pămînt, pămînt la orizont!

Csomagi trăia într-o groază permanentă. În cîteva zile slăbise ca un fir. Cu părul încărunțit pe la tîmple, cu ochii șterși și pierduți în fundul capului, devenise un fel de reclamă ambulantă împotriva propriei sale întreprinderi.

Din cînd în cînd, se uita pe furiș în oglindă: îl privea o față schimonosită, galbenă, nerasă, cu mii de cute adunate unele peste altele în jurul buzelor. Și toate astea erau completate, de fantezia lui, cu niște haine vărgate oribile. Se dădu înapoi, împleticindu-se cu ochii închiși.

— Ce-o să mai fie? — întrebă el îndoliat, punînd mîna pe receptor și formînd numărul lui Kence...

— Știu eu? zise acesta, cu un glas pierit, ca din fundul pămîntului.

— Nu mai înțeleg nimic! — interveni pe fir și Cser.

Jale și frică, oriunde te-ntorci. De ce oare? Fiindcă se strecoară în comerțul de stat oameni periculoși pentru colectivitate.

Brusc, se lovi cu palma peste frunte: „Asta e! Periculos pentru colectivitate!"

Pe punte, căpitane! Corabia putredă tot mai plutește, oricît ar fi marea de agitată, oricît ar urla valurile de furioase!

S-o luăm metodic, însă să chibzuim cu grijă: Îndrăznește să vîndă mătasea de plapumă la secția de mătăsuri. Vrea să cumpere aragaz cu cuptor de la magazin pe față, în văzul întregii lumi. N-are nevoie de servietă cadou! Nici de magnetofon. Ar vrea ca Kence să pîndească singur, să vadă cînd sosesc covoare la magazin. Susține sus și tare că nu există oameni excepționali! Presupunînd că există o dreptate sub soare, asta înseamnă fără doar și poate de-a dreptul anarhie, ruinarea prestigiului, tendințe de egalitarism mic-burghez. În viața socială nu vrea să se încadreze, căci n-are de gînd să creeze legături tovărășești de prietenie, cu ceilalți colegi directori. Cu alte cuvinte, să-mi fie cu iertare, scuipă pe ei. Cum poți să privești așa ceva alt fel decît ca manifestarea unui individualism sălbatic, furibund? Rupîndu-se de masele muncitoare, era firesc să alunece în mlaștina burgheziei. Afară de asta, toate preocupările lui se învîrtesc numai în jurul propriei sale persoane. Tot timpul pîndește să fie lăudat de superiorii săi, acesta fiind scopul tuturor acțiunilor pe care le întreprinde. Aici nu mai e de loc greu să recunoști criteriul carierismului și egoismului. Dar culmea abia acum urmează: Marfa cea mai bună este vîndută în magazine străinilor, unor indivizi necunoscuți, veniți de pe stradă, fără nici un fel de alegere, cînd printre ei ar putea foarte bine să fie și foști exploatatori. Cine dorește să determine în mod științific acest fenomen, n-are la îndemînă decît trei cuvinte: trădare de clasă, împăciuitorism, oportunism. E limpede ca lumina zilei, deci, că cel care comite asemenea lucruri, nu se dă îndărăt nici de la favorizarea cunoscuților și prietenilor. Iată, așadar, unde zăcea ascuns familiarismul, despre care se pomenește atît de des! De altfel, așa se întîmplă întotdeauna: pînă nu faci foc, nu iese fum! În asemenea împrejurări, prima datorie a unui om de conștiință e de a-și scăpa semenii de asemenea răufăcători, care constituie un adevărat cancer social!

„Atențiune, echipaj, pregătiți lansatorul de torpilă!"

Încă în aceeași după-amiază, Csomagi, împreună cu ceilalți fîrtați ai săi, se întîlniră ca să pună la cale demascarea întregii activități subversive a noului director Gáspár.

— Sute de mii de balene și de homari! Ce fel de epavă mai e și asta aici? exclamă scafandrul plin de mirare.

Curenții apei flutură paginile unui jurnal de bord. Se mai pot încă descifra ultimele note mîzgălite în grabă de căpitanul Csomagi, comandantul vasului: „azi am lansat o torpilă. Mai bine n-o făceam! Întoarsă brusc, de coama înfuriată a valurilor, s-a îndreptat spre noi și — ce grozăvie! Sfinte Sperțius, ajută-ne! — a lovit din plin vasul nostru... Apa pătrunde peste tot... ne scufundăm... ajutor!... aju..."

De fapt, așa se termină orice poveste asemănătoare.

Dacă nu întotdeauna azi, cu siguranță mîine.

În românește de Kati și Mihnea FUIORESCU

Tînăra literatură din R.P. MONGOLĂ

Mongolia prerevoluționară, cu toată viața ei arhaică, a cunoscut creația literară cultă în proză și poezie — evident restrînsă și adesea influențată de ideologia naționalismului burghez. A cunoscut, de asemenea, o bogată producție literară folclorică. Tocmai pe baza acestei moșteniri — cele mai valoroase opere ale înaintașilor și folclorului — s-a creat literatura mongolă contemporană, născută în anii furtunoși ai revoluției arătîlor conduși de Partidul Popular Revoluționar Mongol, în lupta pentru sfărîmarea cătușelor feudale și împlinirea istorică a înaintatei orînduiri socialiste. Nu este de mirare că o atare revoluție a dat la iveală și cîntăreții ei. Dintre eroii luptelor de partizani, s-au născut primii poeți ai literaturii mongole contemporane. Mlădițele firave ale acestei literaturi au răzbătut, cu vigoarea noului, s-au dezvoltat în pas cu cuceririle revoluției, ocupînd astăzi un loc de seamă în frontul cultural al tinerei republici democrat-populare.

Încă în perioada dinaintea celui de-al doilea război mondial s-au vădit unele succese însemnate în creația literară a unor tineri scriitori mongoli în frunte cu T. Damdinsuren și D. Națagdorj. În această perioadă au apărut lucrările în proză „Fata respinsă" a lui Damdinsuren, povestirile lui Națagdorj și poveștile lui Tevegmed, poemele „Patria mea" de Națagdorj și „Mama mea cu părul cărunt" de Damdinsuren, în sfîrșit, o seamă de piese realiste, printre care „Trei dealuri pleșuve", libret de operă scris de Națagdorj, de o factură cu totul nouă și opusă melodramelor sentimentale scrise pînă atunci.

În perioada celui de-al doilea război mondial, s-a dezvoltat mult dramaturgia, a apărut și a făcut pași repezi genul literar scurt, schița și nuvela. Este interesant și semnificativ pentru însemnătatea socială pe care o capătă treptat literatura în viața poporului mongol, că în această perioadă, prozatorii, poeții și dramaturgii s-au oprit cu deosebire la două teme: evocarea trecutului eroic al poporului mongol (mai ales în dramaturgie) și prietenia sovieto-mongolă, consolidată în focul luptei comune împotriva fascismului (mai ales în proză și poezie).

După cel de-al doilea război mondial, literatura mongolă de toate genurile a obținut noi și remarcabile succese pe drumul creației realist-socialiste. În acești ani au fost făcuți primii pași spre crearea romanului mongol. B. Rincen a scris un roman istoric, C. Lodoidamb, un roman de aventuri, și D. Namdag, un roman tratînd adînci probleme de viață. În poezie se simte puternic tendința de abordare a temelor actuale și de aflare a noi și variate mijloace artistice de exprimare. Dramaturgia, atacînd de asemenea temele actualității, se străduiește să învingă unele tendințe spre idilism. Tema prieteniei între popoare și a luptei pentru pace este îmbrățișată cu multă căldură de literații mongoli. Deși rămasă în urmă față de creație, critica literară mongolă se afirmă și ea în ultimii ani. Au apărut cîteva lucrări de studiu și critică literară, încă puține la număr, dar militînd cu vigoare împotriva rămășițelor ideologiei burgheze în artă, pentru o literatură partinică, cu un bogat conținut de idei, pentru măiestrie artistică.

Condițiile create literaturii de către regimul popular în Mongolia, îndrumarea activă pe care o asigură în creația literară Partidul Popular Revoluționar Mongol în frunte cu comitetul său central, nu lasă nici o îndoială asupra perspectivei de dezvoltare în viitor a tinerei literaturi mongole contemporane spre culmile realismului socialist.

E. D.

PRIMUL TRATAT DE ISTORIE A LITERATURII ROMÎNE

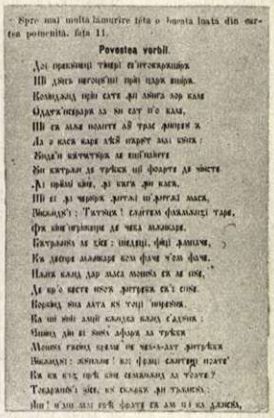
Spre mai multa lămurire iată o bucată luată din cartea pomenită, fața 11.

Povestea vorbii.

Ași pomenit vremi și întîmplări
Ilî dzîs neștiutî mulț oameni.
Kondzăkzi mulț sînt ași audzît
Odzăkzindurî aș ași zîs și'o kară,
Ilî ea mai mulțî aș vrut ași dzîs
Ași o kară kare aș auzît mai multe:
Zîsu'n kîntețele ași întîmplări
Și kîntarî ași vrutzî ași fănțîne
Ași prăsî kîni, și kară și kară.
Ilî ei ași vrutzî numai și numai mași,
Bucățî: Tăiatzî! cîntem fărămițați tare,
Și kîni înțelegem ași mică mărime.
Kîntarzîle ași kîni: mulțî, fără număr,
Kă dzîce mărzîle kîni fiare și fără.
Mărî kară dar mică mulțîme ea ași fi,
Ași kă'o viață mică pățește că'i rău.
Pățește mai ușor kă voiț înțelege.
Kă uși mîi ași kară kară kară cîntă:
Mulțî dzî ei sînt ațîția aș vrăște
Mulțîme fără număr de mică-mare pățește
Bucățî: înțelegi! ași fiară cîntați mare?
Kă ea nu'i ușor să fie cunoscută aș voiț?
Totdeauna ași ea ca mică pățește.
Așa! și mai mult fără număr ea ași fi și ea.

Facsimilul copertei și al unei pagini din cuprinsul cărții.

La întrebarea tov. Petroniac Irina, desenătoare la întreprinderea „Industria Bumbacului A" — București, care dorește să știe cînd a apărut primul tratat despre istoria limbii și literaturii românești, răspunde tov. Emil Manu, cercetător științific la Institutul de Istorie al Academiei R.P.R., prin cele de mai jos:

Acum șaptezeci de ani, în editura fraților Șaraga din Iași apărea primul manual de istoria limbii și literaturii române, alcătuit de Ioan Nădejde, redactor al revistei Contemporanul. Se pare că Nădejde mai întocmise cu zece ani mai înainte un manual, dar urmele lui s-au pierdut. Ediția de la 1886 este mai completă și reprezintă, chiar la acea dată, singurul tratat românesc științific despre istoria limbii și literaturii. Studiile de istoria literaturii, întocmite de contemporanii lui Nădejde, Aron Densușianu și V.A. Ureche, erau superficiale. Singurele studii contemporane pe care se putea conta într-o cercetare științifică erau cartea lui M. Gaster „Literatura populară română" (1883) și scrierile lui Lambrior.

Manualul lui Nădejde utilizează metoda prezentării cronologice a textelor, pentru a ilustra evoluția limbii literare. Citatele sînt date în alfabetul vechi, chirilic, iar comentariile în cel latin. Partea de istoria limbii cuprinde 411 pagini, iar cea de istoria literaturii, 105 pagini.

Cartea exprimă punctul de vedere al revistei Contemporanul și — printre altele — este una din cele dintîi lucrări de sinteză în acest gen care cercetează pozitiv opera lui Eminescu. Autorul afirmă că Eminescu are un „talent colosal". În analiza poeziilor lui Eminescu se simte influența lecturii articolelor lui Dobrogeanu-Gherea, care sînt de altfel citate în cursul expunerii.

Nădejde recunoaște talentul lui Odobescu, Delavrancea, Caragiale, Slavici, iar despre Creangă spune că „este cel mai înzestrat cu talent artistic din grupa de colaboratori de la „Convorbiri", cu excepția lui Eminescu".

E rezervat față de Alecsandri, negativ față de N. Filimon și dă o bogată informație despre scriitorii grupați în jurul „Contemporanului": N. Xenopol, T. D. Speranță, St. Basarabeanu, V.G. Mortun, N. Beldiceanu și C. Mille.

De remarcat că manualul cuprinde note polemice, începînd de la prefață — unde autorul îi satirizează pe „oamenii d-lui Sturza", ministrul instrucțiunii — și pînă la note, unde polemizează cu Hașdeu, Maiorescu și A. Densușianu.

Cartea lui Ioan Nădejde prezintă o remarcabilă valoare documentară și, cu toate erorile din biografiile unor scriitori contemporani, poate fi utilizată și azi pentru că ea sintetizează opiniile critice pe care revista Contemporanul le-a popularizat de pe cele mai înaintate poziții între anii 1881—1886.

YEMEN

La cererea tovarășului Mircea Calotă, tehnician la C.F.R. — Centrul de formare a trenurilor, publicăm un material documentar despre Yemen.

În manuscrisele lor, vechii istorici și exploratori romani vorbeau adesea despre o țărișoară situată în sud-vestul Peninsulei Arabice: o numeau „Arabia fericită" atît pentru natura sa luxuriantă, cît și pentru bogățiile sale. Mai tîrziu, cu trecerea anilor, denumirea antică a fost înlocuită, țara aceasta căpătînd numele de Yemen.

Cuprins între Arabia Saudită, la nord, și Aden, la sud și est, Yemenul se întinde pe o suprafață de 195.000 km². Solul prezintă o varietate puțin obișnuită. Culmi pierdute în înălțimi, platouri cu vulcani stinși și apoi pustiul Tihama, ce se întinde de-a lungul litoralului Mării Roșii.

În regiunea Djebel, cea mai propice așezărilor omenești, se află orașul Sana, capitala țării, precum și reședința regală, orașul Taizz. În văi și pe coastele dealurilor se cultivă orz, porumb, grîu și cresc din belșug pomi fructiferi. Tot din această regiune pleacă spre colțurile cele mai îndepărtate ale lumii saci încărcați cu boabele verzui și aromate ale cafelei „Mocca". Întinsele plantații de aici au transformat Yemenul în patria cafelei.

Munții ascund în adîncuri zăcăminte de aur, argint, uraniu, plumb, fier și pietre prețioase, ce nu sînt încă prelucrate. De curînd s-au descoperit și importante izvoare de petrol.

În ciuda existenței acestor bogății, industria țării este slab dezvoltată, și aceasta ca o consecință a dominației și exploatării coloniale. Populația, de aproximativ cinci milioane de locuitori, se ocupă în marea ei majoritate, cu agricultura și creșterea vitelor.

Bogățiile pe care le posedă Yemenul, precum și faptul că se află așezat într-un punct strategic important — locul de trecere de la Marea Roșie la Oceanul Indian — au transformat țara într-o țintă a expansiunii engleze în această regiune.

Stăpînit în trecut în două rînduri de puterea otomană, Yemenul reușește de-abia după primul război mondial să obțină o independență — și aceea de fapt formală. Englezii încearcă de nenumărate ori să instaureze prin forță un regim de protectorat în Yemen și în acest scop ei pun la cale acțiuni agresive de tot felul.

În lupta sa pentru consolidarea independenței naționale, poporul yemenit își găsește un sprijinitor și un prieten în poporul sovietic. Încă din 1928 imamul Iahia (regele Yemenului) încheie un tratat de prietenie cu Uniunea Sovietică. Astfel U.R.S.S. este prima mare putere ce recunoaște independența și suveranitatea țării. Legăturile economice și culturale stabilite sînt însă întrerupte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial. În perioada postbelică expansiunea americană în Orientul Mijlociu amenință și Yemenul, provocînd totodată neliniște în cercurile colonialiste engleze, care rîvnesc și ele la bogățiile acestei țări. În 1948, imamul Iahia plătește cu viața dorința și hotărîrea sa de a păstra independența Yemenului, rezistînd penetrației occidentale. Fiul său, Seif ul-Islam Ahmed, îi urmează la tron.

Imperialiștii încearcă să atragă Yemenul în Pactul de la Bagdad. Dar poporul și guvernul yemenit refuză cu hotărîre să adere la acest bloc agresiv.

Anul trecut, emirul Abdulah, fratele imamului și exponent al cercurilor imperialiste, încearcă o lovitură de stat, cerînd regelui să abdice. Complotiștii sînt însă învinși, răscoala înăbușită și liniștea reinstaurată.

Recenta bombardare de către englezi a unor orașe și sate pașnice din Yemen n-a reușit nici ea să abată Yemenul de la politica sa de apărare a independenței și suveranității naționale.

Ca și majoritatea statelor arabe, această țară duce astăzi o politică îndreptată spre întărirea relațiilor de prietenie cu toate statele. Pe acest făgaș se situează reînnoirea, la 31 octombrie 1955, a tratatului de prietenie dintre Yemen și Uniunea Sovietică, precum și recenta vizită în Uniunea Sovietică a prințului moștenitor, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Afacerilor Externe al Yemenului, emirul Seif ul-Islam Muhammed el-Badr.

BENJAMINO GIGLI

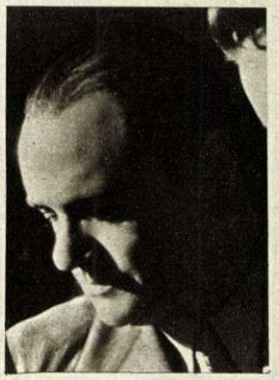

Tovarășului Preda Zeno din Timișoara, care dorește să afle amănunte despre viața și activitatea artistică a tenorului Benjamino Gigli, îi răspundem prin rîndurile de mai jos.

Celebrul tenor italian s-a născut la 20 martie 1890 la Reconati, în familia unui modest cizmar. Tatăl său îndeplinea în același timp funcția de paracliser al Catedralei din Reconati, în al cărui cor micul Benjamino a fost primit să cînte cînd a împlinit 7 ani. După cîteva clase de școală, tînărul a încercat diverse meserii. Între altele, se pare că a încercat să intre la Schola Cantorum a Capelei Sixtine din Roma, dar n-a reușit; după ce a luat lecții de canto cu Agnese Bonucci, a obținut pînă la urmă o bursă la Liceo Musicale (actualul Conservatorio din Santa Cecilia).

În 1914 a luat premiul întîi la un concurs internațional de la Parma și la 14 octombrie al aceluiași an a debutat cu succes la Rovingo, în opera „Gioconda" de Ponchielli.

În 1915 Gigli a obținut un mare succes în rolul lui Faust din opera „Mefistofele" de Boito, pe care l-a cîntat la Bologna, sub conducerea lui Tulio Serafin, și la Neapole sub aceea lui Pietro Mascagni.

Primele succese în străinătate le-a obținut în Spania, în 1917. Tot în opera lui Boito — care murise cu șase luni înainte — obține Gigli un imens succes în 1918 la Scala din Milano sub bagheta lui Toscanini.

În 1919-1920 Gigli întreprinde un turneu în America de Sud și tot în același an își face debutul la Metropolitan Opera House din New-York, unde a cîntat 12 stagiuni la rînd. În 1929 cîntă în Europa Centrală și Scandinavia și în anul următor la Covent-Carden-Opera din Londra, debutînd în opera „André Chenier" de Giordano. Cîntă acolo și în anul următor și apoi abia în 1938.

În 1932 rupe contractul cu opera din New-York, refuzînd să accepte o reducere a onorariului pe care-l primise înainte de criza economică. În 1933 a dat în sala Albert-Hall din Londra cel dintîi concert din seria popularelor sale concerte londoneze.

Gigli s-a căsătorit de tînăr. Soția sa, Constanța, originară din Roma, se trage dintr-o familie de muncitori. Au doi copii, o fiică, Rima, și ea cîntăreață, și un fiu, Enzo. Locuiesc cu toții la Roma, atunci cînd nu cutreieră lumea în turnee. În 1946 Gigli a cîntat împreună cu fiica sa la Covent-Garden, într-o reprezentație a operei „Boema".

Frumusețea naturală a vocii lui Benjamino Gigli este scoasă în relief de o tehnică desăvîrșită, atît în fortissime, cît și în pasajele cîntate cu mezzo-voce. Marea admirație de care se bucură în toată lumea se îmbină cu încîntarea pe care o provoacă împletirea armonioasă a unor minunate calități naturale cu o măiestrie de cea mai înaltă ținută artistică.

DATE ISTORICE DESPRE GURA HUMORULUI

La această cerere, pe care ne-a făcut-o tov. C. Piticaru din Gura Humorului, răspunde tov. conf. univ. G. Georgescu-Buzău.

Gura Humorului își trage denumirea de la mănăstirea Humorul, în preajma căreia se află satul ce a dat naștere orașului de astăzi. Zidită de un mare boier, Ivan Vornicu, mănăstirea s-a întărît mai apoi prin dania pe care a primit-o în 1415 de la Alexandru cel Bun. La această danie s-au adăugat apoi altele făcute de Ștefan cel Mare (1491), de Alexandru Lăpușneanu (1562) și, îndeosebi, de Eustratie Dabija (1663). Acesta i-a dăruit 12 sate, astfel că mănăstirea a ajuns să dispună de 17 sate și moșii. Printre acestea se află și satul Humorul, precum și selișteа „Poiana de la gura Humorului", pe care o întîlnim pentru prima oară sub această denumire într-un hrisov din 26 noiembrie 1490.

În secolul al XVIII-lea, feudalismul este în plină descompunere și se accentuează începuturile capitalismului; țăranii sînt din ce în ce mai vlăguiți de către boieri și mănăstiri. Mănăstirea Moldovița, care se află nu departe de mănăstirea Humorul, pretinde iobagilor de pe moșiile Vama și Cîmpulung, ca și celor de pe alte moșii din apropiere, printre care și Gura Humorului, să muncească mai mult decît pînă atunci și să dea dijmă din toate rodurile pămîntului. Paralel cu creșterea pretențiilor mănăstirii, se înrăutățește și lupta țăranilor, care ia uneori proporții de răscoală. În anul 1772, revolta țăranilor de pe moșiile mănăstirii Moldovița a răbufnit cu furie; ei au refuzat să îndeplinească orice îndatorire față de mănăstire și au încălcat toate privilegiile acesteia.

Este mai mult decît probabil că și țăranii de pe moșia Gura Humorului s-au împotrivit cu aceeași dîrzenie, ca și vecinii lor.

Curînd după aceea, populația din Bucovina a intrat în ghearele unui al doilea exploatator: imperiul habsburgic, care a răpit Bucovina în anul 1775. Și aici, ca și în Transilvania, habsburgii au dus o politică de nemiloasă exploatare și de dez-

GHETELE FERMECATE

— povestire ştiinţifico-fantastică —

de V. ŞAPARIN

Ilustraţie de N. POPESCU

Totul a pornit de la un lucru de nimic. Petea tocmai îşi încălţa gheata, cînd maică-sa observă că talpa era ruptă; prin gaura rotundă, de mărimea unei monede, se zărea branţul. O bortă asemănătoare, poate ceva mai mare, era şi în talpa celeilalte ghete.

— Uitaţi-vă, Ivan Ivanovici, se adresă amărîtă femeia, în lipsa altcuiva, unui musafir al vecinilor, venit dintr-un oraş îndepărtat, şi care tocmai intrase întîmplător în bucătărie. În picioarele băiatului ăsta, încălţămintea se topeşte pur şi simplu. Ghetele astea i le-am cumpărat acum o lună. Aţi mai văzut vreodată un asemenea specimen?

Ivan Ivanovici puse pe plită ceainicul pe care-l ţinea în mînă şi-l cercetă cu atenţie pe Petea.

— Şi eu am fost la fel — spuse Ivanovici împăciuitor — şi după cum vedeţi nu s-a întîmplat nimic; am ajuns chiar profesor... Băiatul e foarte vioi. Asta-i tot.

— Bine, dar încălţămintea se fabrică pentru copiii normali — ripostă mama lui Petea. — Doar nu există încălţăminte specială pentru neastîmpăraţi...

— La drept vorbind e regretabil că lucrurile stau astfel — spuse cu seriozitate Ivan Ivanovici. Să sperăm însă că o să se înceapă să se fabrice şi o asemenea încălţăminte, cu care băieţii să poată alerga fără a mai avea grijă că se rup tălpile...

— Aş vrea şi eu să văd astfel de ghete! — spuse mama, clătinînd din cap cu neîncredere. Ghete ale căror tălpi să nu le dea gata Petea al meu într-o lună?! Asta ar fi o minune!

Ofensat, Petea pufni pe nări. La urma urmei, ce vină are el că e vioi? Ce să facă dacă asta-i firea lui? Să stea cu picioarele legate?

Ivan Ivanovici se îndreptă spre uşă. Se opri apoi în prag şi-l cercetă încă o dată pe Petea, de parcă ar fi vrut să măsoare ceva.

— Bine... am să vă trimit eu nişte ghete fermecate — spuse el simplu. Se pare că băiatul e potrivit pentru aşa ceva, dacă tot ce mi-aţi povestit despre el e adevărat. Vă trimit ghetele, dar cu o singură condiţie: să facă cu ele tot ce-i trece prin cap şi, mai ales, să le poarte în fiecare zi. N-aveţi nici o grijă, Antonina Ignatievna, Petea al dumneavoastră n-o să le vină de hac niciodată.

Învingîndu-şi necazul, Antonina Ignatievna rîse. Glumeţ mai e Ivan Ivanovici!

— Doar aşa, dacă-s fermecate...

La vreo două săptămîni de la plecarea lui Ivan Ivanovici, sosi un colet. Cînd desfăcură lădiţa de placaj, găsiră înăuntru, învelită în hîrtie, o pereche de ghete. Profesorul îşi ţinuse, deci, făgăduiala.

Mama începu să desfacă hîrtia, iar Petea se aştepta să vadă nişte supraghete de fotbal, cu talpă extraordinar de groasă, cu crampoane de metal şi potcoave la tocuri — în genul bocancilor de munte pe care-i admirase în vitrina unui magazin. Dar mare le fu mirarea cînd văzură că în pachet erau nişte ghete maron dintre cele mai obişnuite şi de un model foarte simplu.

În sfîrşit, Petea le încercă; îi veneau exact pe picior.

— Se vede cît de colo: cumpărătură făcută de bărbat — spuse mama. — Ivan Ivanovici e un om inteligent, dar nu ştie că pentru copii, care cresc, toate lucrurile de îmbrăcăminte se fac ceva mai mari. Şi se mai gîndea că o să te ţină şi multă vreme!... În sfîrşit, poartă-le sănătos...

Din ziua aceea începură neobişnuitele peripeţii cu ghetele. Faptul cel mai neobişnuit era acela că, în ciuda tuturor legilor naturii, ghetele, deşi purtate, rămîneau ca noi. La început Petea umbla atent cu ele, de parcă ar fi fost într-adevăr nişte ghete fermecate şi s-ar fi putut aştepta la vreo festă din partea lor; dar cu timpul se obişnui cu faptul că sînt noi, iar mai tîrziu încetă să se mai gîndească la ele. Alerga prin curte ca şi înainte şi juca fotbal cu aceeaşi pasiune.

Într-o seară, pe cînd Petea se băga în pat, mama luă de jos ghetele şi începu să le examineze.

— Le-ai dat gata, desigur, — bombăni ea, apropiind ghetele de lumină. — Ba nu, sînt întregi! Ia te uită... Şi talpa, parcă ar fi nouă. Asta înseamnă că, dacă vrei, poţi purta lucrurile şi cu grijă.

În seara aceea, înainte de culcare, mama îşi sărută odrasla cu o deosebită duioşie. Dar Petea avu simţămîntul nelămurit că nu prea merită lauda ei.

„Desigur; — se linişti el singur, în timp ce adormea — totul depinde de ce fel de ghete nimereşti. Maria Petrovna, de exemplu, se plînge veşnic că nimereşte pantofi care se scîlciază într-o parte. Doar nu pot să fiu eu răspunzător de tot ce se întîmplă cu ghetele mele!

Maria Petrovna locuia în apartamentul de vizavi şi era cunoscută pentru atitudinea ei sceptică faţă de orice există pe lumea asta, în afară de propria-i persoană. În ce-i privea pe băieţi, ea îi inclusese de multă vreme pe toţi, şi pe cei vioi, şi pe cei lipsiţi de vioiciune, printre fenomenele negative. De aceea, cînd Antonina Ignatievna îl lăudă pe Petea că de şase luni poartă cu grijă ghetele, ea nu-i susţinu entuziasmul.

— Nimic deosebit — spuse Maria Petrovna, aruncînd o privire asupra tălpilor. — Microporos... Vezi? — nu e netedă, are zgrunţuri... O fi ea rezistentă, dar mie nu-mi place aşa ceva... Microporosul e cauciuc şi îţi dă reumatism.

— Nu se poate să fie cauciuc — o contrazise Antonina Ignatievna. — Sînt atît de uşoare!... Încearcă-le.

Maria Petrovna ţinu cîteva clipe ghetele în mînă.

— Nu cîntăresc aproape nimic — decretă ea cu un ton care voia să arate că acesta era un mare defect. După părerea mea, e o înşelătorie...

...Lunile treceau una după alta şi ghetele nici gînd să se uzeze, de parcă ar fi fost cu adevărat fermecate. Ba ieşiseră la iveală şi alte ciudăţenii. Astfel, într-o zi Antonina Ignatievna observă o zgîrietură pe vîrful ghetei stîngi. Se vede că Petea o zgîriase în ziua cînd, împreună cu alţi copii, strînsese fierul vechi din curte. Dar această zgîrietură dispăru curînd. Pe gheată nu mai rămase nici o urmă. Şi apoi, mai era ceva inexplicabil: Petea nu-şi făcea niciodată ghetele, iar ele arătau totdeauna ca noi! În sfîrşit, deşi ghetele veniseră iniţial ca turnate pe picioarele lui Petea, ele nu rămîneau de loc mai scurte sau mai strîmte.

Maria Petrovna, căreia îi plăcea să facă observaţii tuturor, îi făcea morală Ignatievnei, ori de cîte ori o întîlnea:

— Ce-ţi mai răsfeţi odrasla! De sărbători, în cursul săptămînii, în fiecare zi, îl vezi cu ghete noi. Aţi putea să vă cheltuiţi banii şi pe altceva.

Sărmana Ignatievna încercă să o lămurească pe Maria Petrovna, dar acest lucru se dovedi inutil. Şi la drept vorbind, cum i-ar fi putut explica misterul cu ghetele?

După această întîmplare, Maria Petrovna începu să spună despre Antonina Ignatievna că e o mincinoasă fără pereche.

Din cauza acestor încălţări diavoleşti, viaţa Antoninei Ignatievna se complică teribil. Să spună oamenilor adevărul? N-ar fi crezut-o nimeni. Să „recunoască" că la fiecare întîi ale lunii îi cumpără lui Petea ghete noi, ar fi fost stupid.

...Cînd mai trecură încă două luni în care nu interveni nici o schimbare, pe Antonina Ignatievna o cuprinse panica.

— Uite ce e — îi spuse lui Petea într-o bună zi. — Mai lasă ghetele astea să se mai odihnească... Poartă-le pînă una alta pe cele vechi...

Şi-i dădu băiatului ghetele care prilejuiseră

discuția cu profesorul. Unchiul Serioja, cizmarul, le puse pingele noi. În ce privește ghetele fermecate, ele fură închise în dulap.

Oare prin hotărîrea asta Ignatievna urmărise să-și dea seama dacă fiu-său poartă mai cu grijă încălțămintea sau ghetele care nu se mai uzau începuseră s-o sperie, pur și simplu? E greu de spus. Nici dînsa n-ar fi putut explica ce o făcuse să procedeze astfel. Important e că atunci cînd își văzu feciorul cu ghetele nefermecate, scoase un suspin de ușurare.

Dar Petea dădu repede gata ghetele și Antonina Ignatievna trebui să le ducă din nou la cizmar. Iată, deci, că băiatul vioi rămăsese mai departe vioi! Secretul purtării îndelungate a ghetelor nu depindea, deci, de loc de el. Dar Antonina Ignatievna dădea cu încăpățînare ghetele vechi la reparat, iarăși și iarăși, pînă cînd, în sfîrșit, unchiul Serioja îi spuse:

— Nu mai are rost să le repari. Cumpără-i băiatului altele noi.

Să cumpere altele, în timp ce în dulap are ghete absolut noi? Călcîndu-și pe inimă, Antonina Ignatievna trase sertarul în care pusese ghetele. Nu se mai uitase la ele de cîteva luni

— Ce de praf! — spuse. Ține, scutură-le cu ceva — și-i întinse ghetele lui Petea.–Încearcă-le: nu ți-au rămas mici?

Flăcăul șterse ghetele de praf și ele redevenir galbene, încîntînd privirea cu coloritul lor proaspăt. Și, la fel ca în ziua în care le încălțase pentru prima oară, ele îi veneau exact pe picior.

Dar nu asta o surprinse cel mai mult pe Antonina Ignatievna. Cu genul ăsta de ciudățenii se obișnuise. Altceva o contraria: ținea foarte bine minte că, atunci cînd pusese ghetele în dulap, tălpile lor erau ușor tocite. Atunci, faptul acesta o bucurase: zgîrieturile și jupiturile confirmau într-un fel că sînt, totuși, niște ghete obișnuite. Dar iată că acum, întorcînd ghetele cu tălpile în sus, dădu de o suprafață zgrunțuroasă, neatinsă, ca de galoș nou. Lucrul cel mai neobișnuit ieși însă la iveală atunci cînd Ignatievna privi tălpile dintr-o parte. Biata femeie își puse ochelarii, și-i scoase, apoi și-i puse din nou. Nu, nu i se păruse: tălpile arătau mai groase decît fuseseră înainte. Întotdeauna o uimise faptul că Petea nu izbutea să tocească niște tălpi atît de subțiri, iar acum ele erau groase!

„Oare pot exista pe lume ghete care cresc?" Antonina Ignatievna se sperie de gîndul care-i trecu prin cap. Îi era frică să-i mai dea lui Petea aceste ghete și nu știa, totodată, ce să facă cu ele. Oare să le arunce?

Soluția se ivi singură. Petea n-a mai avut prilejul să zburde cu ele. Se îmbolnăvi. Din fericire, nu avu decît o gripă ușoară, dar fu, totuși, nevoit să stea în pat aproape o săptămînă. Faimoasele ghete nu rămaseseră însă fără întrebuințare. Faima lor se răspîndise în curte și prietenii lui Petea veneau să le ceară pentru fotbal. Pe ei nu-i stingherea de loc faptul că trăinicia neobișnuită a ghetelor nu avea o explicație științifică. Dimpotrivă, fantezia lor zburda cu atît mai mult. Cîteodată, chiar, la ghetele lui Petea se făcea o adevărată coadă. În înfrigurarea jocului, tinerii fotbaliști își juleau uneori genunchii și coatele, dar ghetele rămîneau întregi.

Ele rezistară deci și la aceste încercări. Se părea că nu există forță care să le poată veni de hac. Și atunci, Antonina Ignatievna nu se mai putu stăpîni și întrebîndu-și vecinii de adresa lui Ivan Ivanovici, îi trimise o scrisoare. Și răspunsul veni. Iată ce-i scrise Ivan Ivanovici:

„Da, ele cresc! Și în acest fapt, stimată Antonina Ignatievna, nu e nici o minune. Eu înțeleg uimirea dv. și am să mă străduiesc să vă explic totul.

De ce cresc ele? Oare ați auzit vreodată despre epifite, plante care nu cresc pe pămînt, ci în aer? Ele nu au rădăcinile obișnuite, pot crește pe gard, fără să atingă pămîntul sau chiar pe sîrmele de telegraf. Cu ce se hrănesc? Desigur, nu cu telegrame — să-mi fie iertat spiritul, poate nereușit. Ele iau din aer tot ce le este necesar pentru dezvoltarea lor. Pentru că în aer există atît umezeală, cît și fire de praf, ce au particule minerale într-însele. Și aceste plante s-au adaptat foarte bine la o astfel de hrană „aeriană".

La institutul nostru, ca rezultat al unei munci de cîțiva ani, au fost obținute organisme vegetale foarte mici — epifite, care trăiesc în colonii mari, în genul celor ale coralilor. Ele formează o masă compactă, trainică, ușoară și maleabilă, ca și cauciucul, dar care lasă să treacă aerul; tăiată în foi, această masă nu e cu nimic mai prejos decît pielea, avînd totodată o proprietate pe care nici o piele nu o are: aceea de a crește. Vă amintiți, desigur, din Balzac, de pielea de șagrin care își micșora dimensiunile; ei bine, „pielea" noastră, în loc să scadă, crește neîntrerupt... pentru că este vie. Organismele vegetale din care e alcătuită se înmulțesc repede, iar hrana, am spus, și-o iau din aer, ca toate epifitele. Pentru tălpi am confecționat o „piele" care crește deosebit de repede, deoarece această parte a încălțămintei se uzează mai mult. Vreau să mai spun că talpa se hrănește mai bine decît celelalte părți ale ghetei: în mers, ea vine în atingere cu pămîntul, care are mai multă umezeală și substanțe minerale. Hrănirea mai intensă contribuie la refacerea mai rapidă a tălpii.

Desigur că ghetele care cresc își au inconvenientul lor. Nu le poți păstra multă vreme în depozit, deoarece își schimbă numărul. În afară de asta, un adult care și-a cumpărat cizme pe măsură va constata după un timp oarecare că ele i s-au mărit. De aceea, la încălțămintea pentru adulți, această „piele" se va folosi numai la confecționarea tălpilor. Dar nici asta nu e rău. Nouă ne-au și mulțumit pentru tălpile veșnice acei factori poștali, revizori de cale ferată și alți oameni cu profesii „umblătoare", cărora le-am distribuit ghete, pentru a le încerca trăinicia.

Cu totul alt fel stau lucrurile cu încălțămintea pentru copii. Ea se poate face în întregime din „piele" care crește. Noi credem că în felul acesta se poate rezolva pe deplin problema realizării unor ghete care să poată fi purtate cîțiva ani de-a rîndul. În laboratorul nostru am și supus mai multe perechi uzării artificiale, corespunzătoare purtatului normal al ghetelor timp de cinci ani. Dar una e să faci ghetele să „alerge" pe standul de probă și alta să verifici totul în practică. Iată de ce pe mine mă interesează foarte mult cum se vor comporta ghetele lui Petea pe viitor și vă rog să-mi scrieți, dacă nu vă e greu, cel puțin o dată la șase luni.

P.S. De cîteva zile a fost pusă în funcțiune prima fabrică experimentală, în care ghetele „fermecate" se fabrică pe bandă rulantă."

★

O săptămînă mai tîrziu, Petea împreună cu maică-sa au fost la cinema și au văzut un documentar despre fabrica experimentală — „talpa-autogeneratoare" — cum o numea comentatorul filmului.

Pe ecran au apărut niște rezervoare uriașe, dar puțin adînci, în care, într-un mediu hrănitor, erau cultivate organisme vegetale extrem de mici; la microscop ele aduceau cu niște steluțe galbene. Se vedea cum aceste steluțe, îmbinîndu-se , formau o foiță subțire atît de ușoară, încît plutea cu ușurință. Foița se îngroșa apoi treptat.

— Pe măsura dezvoltării microorganismelor — spunea comentatorul — materialul devine tot mai dens. Acum „pielea" este gata. Ea poate fi croită...

— Da — spuse ușurată Antonina Ignatievna, cînd se înapoiară acasă.–Acum totul îmi e clar.

Și curînd o întîmpină fără teamă pe Maria Petrovna.

— Să te duci la cinematograf — o sfătui ea — să vezi cum se fac ghetele de felul celor pe care le are Petea. Atunci o să mă crezi, în sfîrșit, că nu-i cumpăr ghete noi în fiecare lună.

— Ei, asta-i — ripostă Maria Petrovna — la cinematograf poți vedea fel de fel de lucruri. Trucuri care creează iluzii optice!

— Dar ghetele acestea există — ripostă mama lui Petea, împingîndu-și ușurel odrasla spre Maria Petrovna. — Iar Petea există și el; nu-i de loc o iluzie optică!

— Dacă-i vorba așa — observă Maria Petrovna, fără să-i arunce lui Petea nici măcar o privire — băieții toți sînt niște mincinoși. Și nici al dumitale nu e mai bun. Nu înțeleg de ce îl răsfețiți atît! I-ai făcut niște ghete deosebite...Ar fi putut umbla și cu ghete obișnuite. Nici dumneata nu știi ce să mai inventezi...

Abia atunci Antonina Ignatievna înțelese că, orice ar face, nu-i va putea dovedi niciodată nimic Mariei Petrovna.

Dar ghetele?

Ei bine, Petea le poartă și acum.

(După „Znanie Sila")

Trenul frigorifer

În acest tren se trăiește ca pe puntea unui vas de cursă lungă. Cei nouă oameni au acceptat programul propus de mecanicul-șef al trenului, Dumitru Safta, care din nostalgie după îndelungile lui călătorii pe mare, a întronat și aici viața, disciplina și hărnicia marinărească. De fapt, cînd vorbesc despre ei, oamenii spun că sînt un echipaj. O listă nominală, stabilită de comun acord în ședința grupei sindicale, arată cine este în ziua respectivă vesel-lar și bucătar. M-am uitat și am constatat, nu fără să zîmbesc, că pînă și inginerul trenului frigorifer îndeplinește această sarcină obștească...

← *Mecanicul-șef al trenului, Dumitru Safta, la tabloul de comandă al uzinei electrice.*

← *Trenul frigorifer*

Trenul acesta este unic în felul său în țara noastră. Anotimpurile îl găsesc întotdeauna în altă parte a țării.

Trenul frigorifer este prevăzut cu o uzină electrică proprie, compresoare și vagon congelator, în care, în 24 de ore, se congelează la o temperatură care poate să ajungă pînă la 45°C, aproximativ 14 tone de carne.

Se încarcă tunelul de congelare. ↓

Laboratorul pentru analiza... locomotivelor

Locomotiva din fotografia de mai sus nu se află garată nici la peronul unei stații și nici într-un depou de mașini de cale ferată. Și, totuși, unde? Răspunsul l-ar putea da cu ușurință viitorii ingineri feroviari care studiază la Timișoara. Pentru ei — la catedra de locomotive — s-a înființat un laborator de studiat locomotivele, instalat chiar la Institutul Politehnic.

Înființat pentru scopuri pur didactice laboratorul, acesta de locomotive este singurul de acest fel în sud-estul Europei — iar în restul lumii sînt doar cîteva.

Fotografie de E. ROBICEK-
Timișoara

Pe insula Brioni s-au desfășurat timp de cîteva zile tratativele dintre președintele Republicii Populare Federative Iugoslavia Iosip Broz-Tito, președintele Republicii Egipt, Gamal Abdel Nasser și primul ministru al Republicii India Jawaharlal Nehru. În fotografie: Președintele Tito întîmpină pe președintele Nasser, la sosirea acestuia în Iugoslavia.

fotocronica FLACĂRII

Tratativele pe care prințul Norodom Sianuk al Cambodgiei le-a purtat cu conducătorii Uniunii Sovietice, în cursul recentei sale vizite la Moscova, s-au încheiat cu succes. În fotografie: N. A. Bulganin, N. S. Hrușciov și V. M. Molotov, întreținîndu-se amical cu prințul Norodom Sianuk.

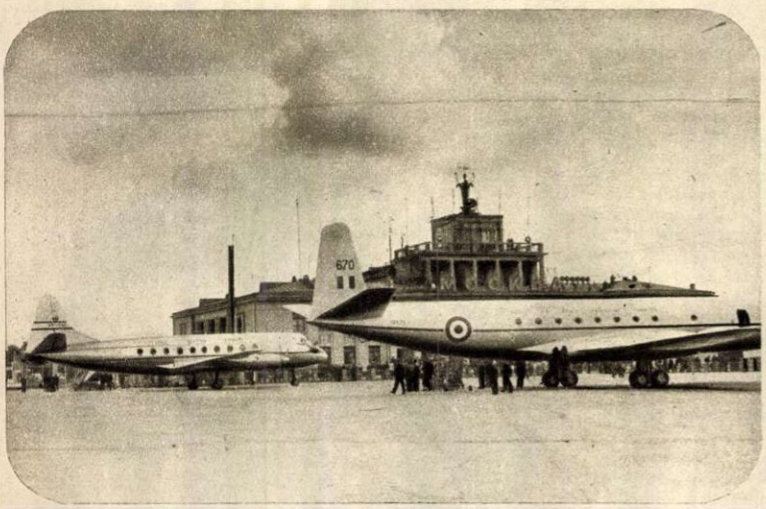

Nu demult, pe pista aeroportului din Londra au aterizat vestitele avioane sovietice cu reacție TU-104. Iată acum, avioane britanice, întorcînd vizita păsărilor de oțel sovietice. Fotografia transmisă de agenția „Keystone" a fost luată în momentul cînd avioanele „Comet 11" și „Vickers Viscount" au aterizat pe aeroportul moscovit Vnukovo...

Altă expresie a apropierii anglo-sovietice. În cursul turneului întreprins în Anglia, celebrul ansamblu sovietic de cîntece și dansuri Alexandrov s-a bucurat de o primire călduroasă... Cu prilejul vizitei ansamblului la Mansion House, lordul primar al Londrei cîntă laolaltă cu oaspeții sovietici cîntece ale prieteniei.

De ce sînt atît de veseli acești tineri cipriоți îngrămădiți în fața gardului de sîrmă ghimpată? Ei își bat joc pur și simplu de ultima măsură luată de comandamentul englez, care prevede fotografierea și luarea amprentelor digitale tuturor bărbaților din Nicosia...

Un puternic cutremur de pămînt a prefăcut în ruine cea mai mare parte a caselor de locuit de pe insula greacă Santorini din Marea Egee.

Campioane mondiale

Arbitrul a fluierat sfîrşitul meciului. De acum echipa noastră e campioană mondială. Feţele acestor fete vădesc îndeajuns marea lor bucurie.

8 iulie 1956!

În această zi, pe stadionul central din Frankfurt pe Main, sportul românesc a înscris o mare victorie. Aici, în ţara handbalului, tînăra noastră reprezentativă a întrecut, în finala campionatului mondial feminin de handbal, echipa Republicii Federale Germane, cucerind astfel titlul de campioană mondială.

Clipe de neuitat

...Se scurseseră doar cîteva minute de cînd fluierul arbitrului suedez Bertil Westblod marcase sfîrşitul marii finale. Stadionul, pînă atunci plin de un vacarm de nedescris, devenise acum o mare a liniştii. Pe gazonul verde, în faţa tribunei oficiale, cincisprezece fete din Republica Populară Romînă, pe pieptul cărora străluceau medaliile de aur, priveau cu emoţie şi bucurie drapelul patriei noastre, care, în acordurile solemne ale Imnului de stat, se înălţa încet-încet, spre vîrful celui mai înalt catarg.

„15"-le romîn

Partida a fost de un dramatism rar întîlnit, dar echipa formată din *Elena Jianu* (căpitanul echipei), *Irina Nagy*, *Irina Gunther*, *Aurelia Sălăgeanu*, *Iosefina Ugron*, *Aurora Popescu*, *Maria Scheipp*, *Carolina Răceanu*, *Ileana Colesnicov*, *Lucia Dobre*, *Mora Windt*, *Elena Pădureanu*, *Victoria Dumitrescu*, *Ana Starck* şi *Magda Huberpursch* a reuşit să întreacă toate aşteptările, cîştigînd pe drept titlul de cea mai bună echipă din lume. La succesul echipei noastre au contribuit în foarte mare măsură şi antrenorii *Nicolae Nedeff*, *Constantin Popescu* şi *Gabriel Zugrăvescu*.

De-a lungul întregii competiţii, cincisprezecele romînesc a avut o comportare excelentă, soldată cu victoria finală. Pentru a ajunge însă la această mare finală, cîştigată pe drept, echipa noastră a avut de trecut examene dificile. Astfel, încă în preliminarii, la Gdansk, jucătoarele noastre au întrecut după un meci foarte dîrz echipa Poloniei cu 3-2. În urma acestei victorii, drumul spre Frankfurt le era deschis. Dar nici în oraşul care găzduia marea sărbătoare a handbalului feminin nu le aşteptau întîlniri mai uşoare, ci, dimpotrivă, mai grele, ţinîndu-se seama că la startul ultimului act din această „piesă" se aliniau cele mai redutabile echipe din lume. Printre acestea, echipa reprezentativă a R. P. Ungare, deţinătoarea titlului, R. F. Germană, una dintre principalele pretendente la titlu, R.P.F. Iugoslavia, Austria şi Franţa, echipe cu o bogată experienţă. Şi, totuşi, din această dîrză întrecere, cele care au ieşit învingătoare au fost reprezentantele ţării noastre.

Ecourile

Răsunătoarea victorie a echipei noastre a făcut cu repeziciune ocolul lumii, iar cercurile sportive din diverse ţări nu au avut decît cuvinte de laudă la adresa actualelor campioane mondiale. Astfel, chiar în seara succesului nostru, crainicul de specialitate al postului german de radio din Frankfurt pe Main şi-a încheiat astfel transmisiunea închinată campionatelor mondiale de handbal feminin: *„Romîncele au învins cu 6-5 echipa R. F. Germane, cucerind absolut meritat supremaţia mondială în handbalul feminin, datorită unui joc superior celorlalte echipe"*.

Dl. Emil Horle, preşedintele comisiei tehnice a Federaţiei Internaţionale de Handbal, considerat drept unul dintre cei mai renumiţi specialişti în acest sport, a declarat după meciul final: *„Sînt încă impresionăt de viteza şi abilitatea tehnică a întregii echipe romîne. Socotesc că aveţi o pregătire fizică dintre cele mai bune şi un portar excelent. Nu am văzut încă un portar la vreo echipă feminină care să apere de o asemenea manieră. Trebuie să mărturisesc că nici nu credeam că poate exista o asemenea jucătoare"*.

Ne vorbesc campioanele

Aeroportul Băneasa, împodobit sărbătoreşte, cunoaşte o animaţie deosebită. Sute de sportivi, prieteni şi rude au primit pe bravele noastre handbaliste.

Ca întotdeauna, primii care au avut întîietatea la întrebări au fost reporterii. Cu toate acestea, nu ne-a fost de loc uşor să le „răpim" din mijlocul cunoscuţilor. *Iosefina Ugron* ne-a mărturist cu multă emoţie: *„După dramatica finală soldată după cum se ştie cu victoria echipei noastre, publicul german, cucerit pînă la urmă de jocul nostru, ne-a făcut o caldă manifestaţie de simpatie. În drum spre autobus am primit multe buchete de flori şi ni se cereau autografe. Aş vrea să vă mai spun cîteva cuvinte despre un fapt mărunt, dar care pentru noi a contat foarte mult: înainte de a ne îndrepta spre maşină, îngrijitorul stadionului, un bătrînel simpatic care a cunoscut nenumărate formaţii sportive celebre, ne-a dăruit un trandafir spunîndu-ne: „Multe echipe de handbal am văzut jucînd pe acest stadion, dar nici una nu mi-a plăcut atît de mult ca a voastră"*.

Vesela Irina Nagy ne-a întîmpinat şi de data aceasta cu un surîs pe buze. *„Cum am apărat? Ca întotdeauna. Ah! Dacă n-aş fi fost rănită, cred că în finală nu aş fi primit al patrulea gol. Acesta a fost unul dintre cele mai dificile meciuri pe care l-am susţinut în Germania occidentală. Germanele au avut în linia de atac un Walter de mare clasă. Vă rog ca prin intermediul revistei „Flacăra" să transmiteţi tuturor celor care au fost alături de noi, mulţumirile noastre"*. Vrînd parcă să o contrazică pe Nagy, Sălăgeanu a adăugat: *„Cel mai greu meci mi s-a părut, totuşi, cel cu echipa franceză, pe care de altfel l-am cîştigat în ultimele 6 minute de joc"*.

Bineînţeles că nu am scăpat ocazia şi l-am rugat şi pe antrenorul Nicolae Nedeff să ne spună cîte ceva de la întrecerile la care a asistat: *„Această ediţie a campionatelor mondiale s-a ridicat cu mult peste nivelul ediţiei precedente. Toate echipele fără excepţie s-au prezentat bine pregătite. Despre echi-*

Carolina Răceanu, sub blocajul protector al coechipierei sale Aurora Popescu, încearcă să străpungă apărarea masivă a echipei R. F. Germane.

Aurelia Sălăgeanu rezolvînd cu succes un atac al echipei germane.

pa noastră nu vă pot spune decît că a jucat foarte bine, pe măsura pregătirilor făcute și că a cîștigat pe merit".

Un răspuns la o întrebare firească

Desigur că foarte mulți se întreabă: „Echipa Romîniei a apărut ca un meteor pe arena internațională?" Răspunsul este clar: „Nu!" Tînăra noastră echipă și-a început activitatea propriu-zisă în anul 1949, întîlnind la Timișoara echipa Ungariei, și, ca orice echipă fără experiență, a fost întrecută cu 4—1. Au urmat alte întîlniri din care echipă noastră n-a ieșit întotdeauna învingătoare. Se poate spune că abia anul trecut, echipa noastră, datorită experienței acumulate de-a lungul anilor și pregătirilor metodice, a realizat rezultatele scontate. Astfel, de la data de 3 iulie 1955, cînd a întîlnit la Orașul Stalin echipa R. P. Ungare și a pierdut din nou, de data aceasta cu 4-6, ea nu a mai gustat din cupa înfrîngerii.

Efortul depus în nenumăratele ore de antrenament și-a găsit o răsplată meritată prin această victorie, iar miile de scrisori și de telegrame de felicitare, care sosesc încă și acum pe adresa noilor campioane, dovedesc interesul cu care oamenii muncii din țara noastră privesc performanța lor. Aceste scrisori constituie însă și un îndemn pentru viitoarea activitate a campioanelor mondiale, un îndemn la menținerea și apărarea prestigiului cucerit la Frankfurt pe Main.

Așa a apărat portarul Irina Nagy la recentele campionate mondiale de handbal feminin.

Pentru excelenta performanță realizată de tînăra noastră echipă Comitetul pentru Cultură Fizică și Sport le-a decernat cea mai înaltă distincție sportivă: titlul de maestre emerite ale sportului.

Fotografii de Herbert MEHRENS. Frankfurt pe Main

IOLANDA BALAȘ

Atletismul este cel mai vechi dintre sporturi. De mii de ani oamenii aleargă, sar și aruncă. Dar, niciodată încă pînă acum, nu s-a întîmplat ca o femeie să sară la înălțime 1,75m. Pînă la 14 iulie 1956. În această zi, o tînără din Republica Populară Romînă a izbutit să sară această înălțime, stabilind un nou record mondial.

Povestea acestui record începe cu 6-7 ani în urmă, cînd iubitorii atletismului din țara noastră au putut vedea la o serie de concursuri internaționale o fetiță firavă înălțuță, purtînd la gît și o cravată de pionier.

Fetița, căreia îi plăceau săriturile deprinse în curtea casei din Timișoara, a fost ajutată să se antreneze în cele mai bune condiții și astfel a ajuns în echipa națională.

Iolanda Balaș creștea. O dată cu vîrsta, creșteau și performanțele.

Marile concursuri internaționale se succedau. Tot mai sus se ridica ștacheta.

În locul cravatei de pionier, la gîtul Iolandei Balaș au apărut mărgele și perle, iar pasiunea sa pentru sport, munca continuă și asiduă de antrenament nu conteneau.

În 1954, renumita atletă olandeză Fani Blankers-Koen, multiplă campioană olimpică și recordmană mondială (a deținut recordul lumii din 1943 pînă în 1951, cînd Schella Lervill a cucerit supremația mondială, pe care avea să i-o cedeze sovieticei Ciudina), mi-a spus în vestiarele stadionului Republicii:

— Nu va trece multă vreme și recordul lumii la săritura în înălțime va fi al vostru, al romînilor. Iolanda Balaș, pe lîngă calitățile ce le are, se bucură și de posibilitatea de a se antrena în bune condiții.

Mi-am amintit de această apreciere sîmbătă 14 iulie 1956, cînd Iolanda Balaș a doborît recordul mondial.

Era într-o zi ca toate celelalte. Decor atletic obișnuit: stadionul Republicii. Acțiune: întîlnire internațională. Protagoniștii: tinerii atleți romîni și bulgari. Figurație: cîțiva atleți fruntași care se întrec într-un concurs preolimpic.

La săritura în înălțime femei, adversarele Iolandei Balaș sînt eliminate din competiție de către necruțătoarea ștachetă. Cînd tînăra sportivă cu numărul 408 intră în concurs, crainicul anunță că Balaș va încerca să doboare recordul. Nu precizează însă despre care record e vorba: cel național (1,70 m) sau cel mondial (1, 74 m) deținut de englezoaica Thelma Hopkins.

Iolanda Balaș face mișcările pregătitoare de încălzire. Cere capentru început ștacheta să fie urcată la 1,62. Nu se poate spune că a trecut această înălțime, ci a zburat pe deasupra. La fel la 1,68, cînd ropote de aplauze ne-au smuls din reveria contemplației acestei grațioase sărituri.

Înălțimea de 1,72 m (noul și efemerul record R.P.R.) este trecut cu o ușurință pe care sînt tentat să o numesc senzațională. Aplauzele nu mai contenesc. Însuflețirea a cuprins tot stadionul.

Încercarea la 1,75. Tentativă de record mondial. Iolanda Balaș, puțin cam agitată, greșește elanul și doboară ștacheta. Nu e nimic. Calmă și liniștită își măsoară din nou elanul, se uită după urmele pașilor, vede unde a greșit, se pregătește să sară. Încordarea a atins apogeul. Pe stadion e o liniște nefirească. Doar pista scrîșnește mușcată de cuiele alergătorilor din proba de 1500 m. În tribune, liniște. Liniște perfectă. A pornit. Aleargă tare. A sărit. Ah! A atins puțin ștacheta care se clatină. Păcat! Nu!Nu! Ștacheta n-a căzut! RECORD MONDIAL!

De obicei în astfel de ocazii izbucnesc aplauze. De data aceasta, timp de cîteva secunde, n-a aplaudat nimeni. Nimănui nu-i venea a crede. Apoi au izbucnit aplauze, ovații și urale. Bravo, Ioli! Bravo, Io-li! Spectatorii, atleții și arbitrii au făcut Iolandei Balaș cea mai caldă manifestație spontană cu care a fost răsplătită vreodată un sportiv.

Între timp temerea că nu a fost bătut recordul e spulberată. Arbitrii, gravi, și căutînd să pară imperturbabili, ca și cum toată viața lor n-au măsurat decît recorduri mondiale, verifică din nou și... găsesc o eroare. Balaș n-a sărit 1,75 m, ci cu 2 mm mai mult, adică 1,752.

Prilej de noi felicitări la care se adaugă spontan un buchet de flori, pe care conducătorul atleților bulgari i-l înmînează. Primele felicitări internaționale. Recordmana lumii îi răspunde: „Balșoi spasiva".

Apar alte flori. Recordul mondial continuă să însufleţească tribunele. După un ceas de la stabilirea performanței am însoțit-o pe Iolanda Balaș la sărbătorirea recordului mondial petrecută cu „fast", într-un cadru restrîns, unde s-au consumat... 5 înghețate și s-a toastat (sportiv) cu apă la gheață.

G. FLORIAN

Tabela de marcaj arată 1,75 m. Noul record mondial a fost stabilit. Iolanda Balaș a cerut măsurarea exactă a înălțimii și acum urmărește atent această operație.

Voința, dîrzenia și ambiția se citesc pe fața Iolandei Balaș care, sărind peste ștacheta fixată la 1,75 m, a devenit recordmana lumii.

Zîmbetul victoriei amestecat cu lacrimi e puțin cam crispat, dar omenesc.

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

DESPRE LUMINĂ

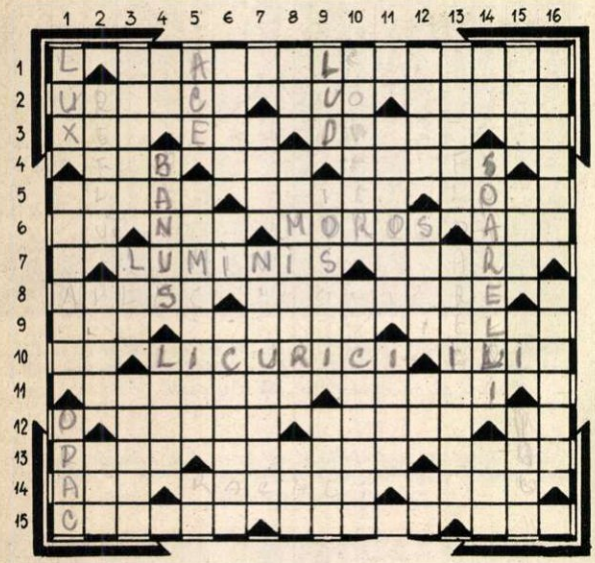

ORIZONTAL: 1) Procedeu de reproducere tipografică în care se întrebuințează substanțe coloidale expuse la acțiunea luminii. 2) Mediu în care lumina se propagă în linie dreaptă — Metal galben strălucitor — Animal care nu vede niciodată lumina soarelui. 3) Tot (mold.) — Locul unde vara nopțile sînt luminoase — Capitală în Europa, în trecut denumită „Orașul lumină" — Lumină deasupra Egiptului antic. 4) Orientîndu-se după lumina Căii Lactee, în antichitate își găseau drumul spre libertate; acest drum le poartă azi numele (sing.) — Atribuțiune — Nume masculin maghiar. 5) Referitor la rinichi — Împreună cu Krapiva a scris romanul „Zori deasupra Moscovei" — Lumina farului îi este călăuză. 6) Diftong — Fără valoare — Numele maghiar al Mureșului — Acolo unde în zilele noastre pătrunde din ce în ce mai mult lumina. 7) Loc în pădure unde copacii sînt rari, lăsînd să pătrundă mai multă lumină — Autorul piesei „Lumină". 8) Incovoiați — Aparat cu ajutorul căruia se studiază starea de polarizare a unui fascicul de raze de lumină. 9) Personificarea nopții la romani — Însemnări — „Și la noi va arde lampa lui..." pictură în ulei de A. Atanasiu. 10) Pronume — Insectele luminoase ale nopților de vară — Năvală. 11) Cei de noapte roiesc în jurul luminii beculuí — Înfățișare. 12) A chema — Rolul său este de a opri intrarea luminii prea intense în ochi (pl.) — Simbolul thaliului. 13) Partea întunecoasă ce se observă pe soare — Omul cu lampa fermecată — Cînd cerul se luminează înainte de a răsări soarele. 14) Prefix pentru albine — Cartuș luminos folosit în timpul nopții — Lumină slabă, licărire. 15) Cutie în care se introduce placa fotografică spre a o feri de lumină — Îl socoteau pe Apollon zeu al soarelui — Cel de lumină este unitatea de măsură folosită în astronomie, (pl.).

VERTICAL: 1) Unitatea de măsură a iluminării — „Lumină deasupra pămîntului" de Babaevski, „Se luminează la Zabalotie" de Brîli etc. — Calitatea unui corp de a nu putea fi străbătut de lumină. 2) Mișcări ale apelor, mărilor și oceanelor, cauzate de mai multe forțe, dintre care cele mai importante sînt atracția Lunei, a Soarelui și rotația Pămîntului în jurul axei sale — Delfin — Mediu transparent ce abate raza de lumină, dînd naștere fenomenului numit refracție. 3) Granule de lumină ce apar în unele fenomene optice (sing) — Lumină în discursurile lui Cicero — Scriitor sovietic, autor al romanului „Spre lumină". 4) Localitate în Turchestanul chinez — Poetă din R.P.R., autoarea poemului „Tie îți vorbesc, America!" — Lentila convergentă. 5) Țeapă — Mici puncte luminoase — Țeșite! 6) Cinste — Luni! — Distanța dintre centrele optice ale ochilor. 7) Arhipelag în Guineea — Lumina zilei. 8) Diftongul celui ce abia a văzut lumina zilei — Unitate de măsură internațională (convențională) a intensității luminii și mijloc vechi de iluminat (pl.) — Zeu la vechii nordici. 9) Animal ce se sperie de foc și ai cărui ochi strălucesc noaptea — A ieși la lumină — Chip ciopliț. 10) Cel ce ține discursuri — Lumină slabă. 11) Oraș în Italia — Autor sovietic care a scris lucrarea științifică „Soarele de pe masă". 12) Care bate în roșu — Suzana cea mică! — Terminație latină pentru masculin — E plină de lumină. 13) Armătura șeii — A obține o altă lumină, trecînd lumina naturală prin anumite cristale sau prin reflexie prin anumite unghiuri. 14) Foarte bine (abr.) — Plantă ce se rotește o dată cu soarele spre a fi mereu în lumină (mold.) — Lumen..., sau unitate practică de cantitate de lumină egală cu 3600 lumeni secunde. 15) Literă chirilică — Zadarnic — Simbolul calciului — Vehicul pe drum fără pulbere și fără apă. 16) Scos la lumină — Dispozitiv din cristal de spat de Islanda, folosit pentru polarizarea luminii (pl.).

Cuvinte mai puțin cunoscute: LOS — ASE — NOX — OG — LUX.

DEZLEGAREA JOCULUI „VARA" PUBLICAT ÎN Nr. TRECUT

ORIZONTAL: 1) B — Senin — Tabără. 2) Ip — Molii — Sărat. 3) Capită — Batistă. 4) Anona — Ramă — Ios. 5) Zile — Mari — Ați. 6) Coșbuc — Casă — G. 7) Ba — Canotori — Vr. 8) O — Gustar — Sănii. 9) Apă — Terasă — Ane. 10) Barto — Ete — Orar. 11) Eroină — Acățat. 12) Can — Retezat — E. 13) P — Fedin — Turist. 14) Oberon — Vagi — Ta. 15) Li — Iriță — Aeraj.

SĂ ÎNVĂȚĂM STENOGRAFIA

de prof. Aurel BOIA

LECȚIA a V-a

S și *M* mediali. Grupurile *SS*, *SM*, și *MS*.

11. *S* și *M* mediali se scriu în afara unghiului format de literele între care se află (prin prelungirea acestora).

12. Grupurile *SS* și *SM* se scriu în forma unui 8 (culcat sau în picioare). În grupul *MS*, *S* se scrie în interiorul lui *M* (ca un o „de mînă").

demn		nisip		cîmp	
răsar		limbă		posed	
sus, zis		asist		însuși	
semn		mașină		de asemenea	

Exercițiul 7
(de citit, transcris și copiat)

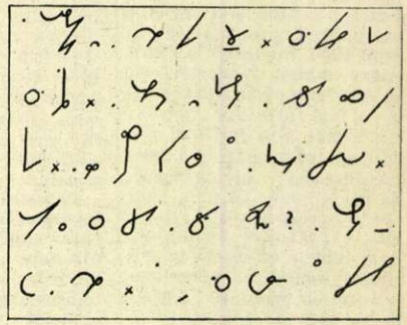

Exercițiul 8 (de scris în stenografie)

Lumină, înșiră, gustat, suspendat, gemeni, fosfat, etatizat, fic-sînd, mustață, interzicere, plămădit, agonisit, vizibilitate, guzgan, ermetic, dezice, poposit, simplitate, justificat, acomodat, atestat, cîmbru, vec-sat, dezoxidat, cumva, Edison, veșnic, număr, desfăcut, înșfăcat, fiscal, sistat, absolut, psihice, vizigoți, pasaj, otoman, somitate, desferecat, masele, rechemat.

Pantelimon a urmat institut (utul) la Moscova. Din cine se compune sus zisul comitet? A povestit un episod din război. Ce deosebire e între desenat și desemnat? M-a primit într-o după amiază însorită de toamnă. Am discutat tot timpul despre dezv(oltarea) comerțului. A semănat porumb, fasole, mazăre și bostan.

Exercițiile din lecția a IV-a (chele)

Ab, ba, în, am, m-a, al, alt, ar (e), (i) eri, (a) ici, acea, ac, ic, ochi, cu, agă, of, dat, dete, popor, babă, etate, atît.

De ce e atît de abătut și agitat? Anton face parte dintr-o echipă de popice. Am obținut aprobarea pentru electrificare. O aduc îndată. Era ucenic la un atelier de brodat. E abonat la Albina. M-a obligat să achit totul într-un an. Accidentul n-a putut fi evitat.

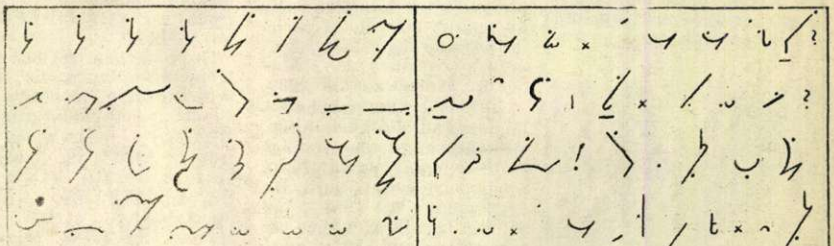

LA BAZELE S.U.A. DIN STRĂINĂTATE

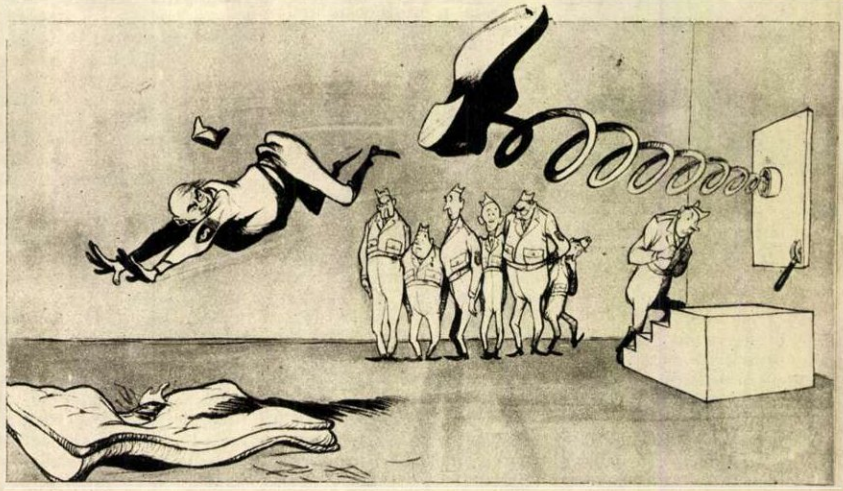

Antrenament pentru orice eventualitate...

de E. Taru

REDACȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 7 PIAȚA SCÎNTEII Tel. 7.60.10 Int. 1788

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei; 6 luni: 18 lei; un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin".

Stomac de struț de ai avea...

tot sfatul meu te-o ajuta!

Ingrijirea dinților previne îmbolnăvirea stomacului

Îl doare la cald...

Îl doare la rece...

Vede firma și îi trece...

Se tratează personal...

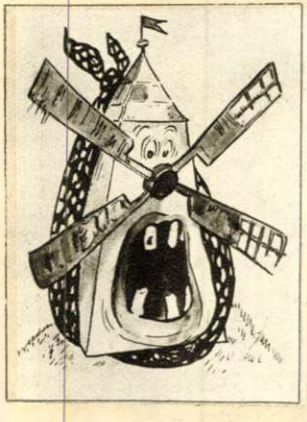

Rezultatul ideal!...
O gură cu dinții stricați, e ca o moară care nu macină bine.

— Ia ghici ? / Ce beau aici ? / Secărică, vin din crama, / țuică sau „adio mamă"?

—Să ți-o spun pe șleau, mai frate,/ Bei „adio sănătate!

Țigară din țigară aprind neîncetat.
De cînd fumez, un singur chibrit am cheltuit!

Dar și acela-i astăzi complet recuperat,
Căci am ajuns, în fine, eu însumi un „chibrit"!!

DIN VITRINA CU CARICATURI EDITATĂ DE MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, CENTRUL DE EDUCAȚIE SANITARĂ.

Ilustrații de H. LERU

Pelot cult. Bibl Centrală
108

Prețul 1,50 lei

E mult mai gustoasă berea cînd ospătarul e vesel și halba... pînă la semn.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

FLACĂRA

Nr. 15 (88) — 1 august 1956

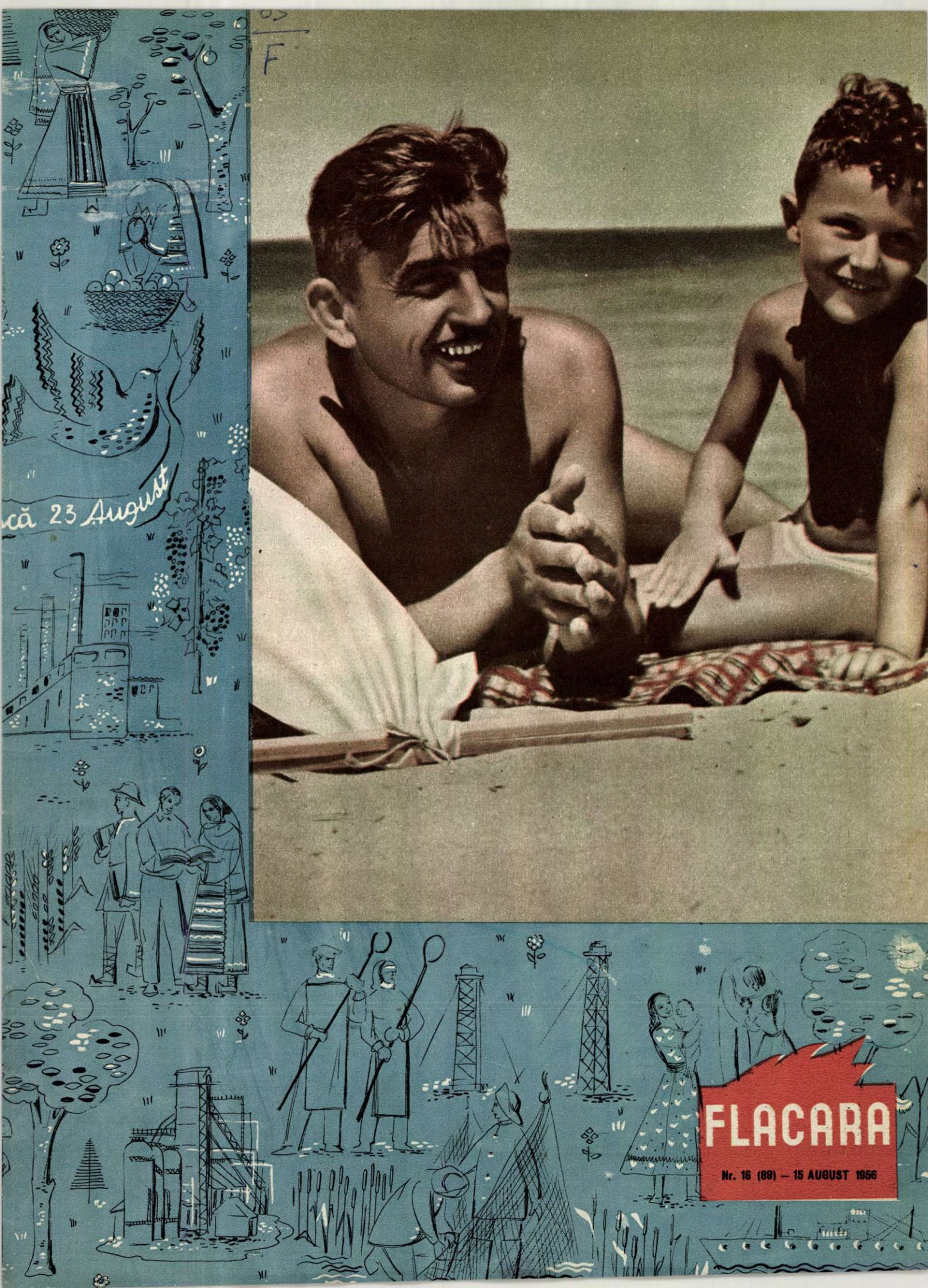

FLACĂRA

Nr. 16 (89) — 15 AUGUST 1956

Piața Republicii, hotelul Athenée Palace. Aici, în această vară, mai mult decît în alți ani, pot fi întîlniți oaspeți străini, numeroși turiști de peste hotare veniți să ne cunoască țara.

Un colț al Capitalei: bulevardul Magheru, una din marile artere ale orașului.

Fotografii de A. LOVINESCU

FLACĂRA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

Nr. 16 (89)—15 august 1956—Anul V

În plin urcuș

În viața oricărui popor sînt zile de cumpănă și de răscruce. Ele se însemnă în istorie, le învață copiii la școală, le pomenesc gazetele și li se închină sărbători. Între ele, numai puține, cîte una la răstimpuri de veacuri, hotărnicesc—viața de moarte, prăbușirea de zborul semeț, neființa de traiul vitejesc. Aceste zile sînt praguri de istorie, statornicesc pieirea unei orînduiri putrede, condamnarea ei fără drept de apel și iscarea unei alte așezări mai drepte.

Așa este ziua de 23 August pentru poporul nostru. Plămădită din obidă și sînge, izvorîtă din mînia și setea de libertate a unui popor subjugat și asuprit, pregătită de decenii de luptă crîncenă pentru pîine și dreptate, ziua de 23 August marchează unul din cele mai mari evenimente istorice: poporul a doborît regimul antonescian, a izgonit fascismul, creîndu-se astfel condițiile de a deveni stăpîn pe soarta sa.

După veacuri grele de ocupație străină, după decenii de pseudoindependență în care stăpînea burghezo-moșierimea în strînsă frăție cu capitalismul străin, după anii de dictatură fascistă și ocupație hitleristă care au adus țara în pragul ruinii, în pîrjolul unui război nedrept și nedorit, poporul, în fruntea căruia mergea partidul comunist, a scuturat jugul fascist, a alungat pe ocupanți și s-a apucat apoi gospodărește să facă curat în casa lui.

Viforoase și eroice zile! Din lagăre și temnițe, din bezna ilegalității au ieșit atunci comuniștii, luptătorii pentru dreptate și fericire. Partidul și-a regrupat forțele, a pornit la mobilizarea maselor, devenind conducătorul lor recunoscut și urmat, în năvalnica bătălie pentru independență, libertate și un trai mai drept. În fața noastră era un exemplu și un îndemn: Uniunea Sovietică victorioasă care privea cu simpatie și sprijinea înfăptuirea năzuințelor poporului nostru.

Și ziua aceea a deschis un drum. Pentru cei mai mulți această zi a însemnat un lucru: nașterea unei perspective clare, dezvăluirea unui scop comun întregului popor, posibilitatea creării unei vieți mai bune.

Și de la această zi de hotar istoric au început să se depene evenimentele. N-a fost destul să se afirme libertatea, ci a fost nevoie de bătălii îndelungi cu dușmanul intern care nu voia să coboare de pe arena istoriei. Strada a devenit tribună, cîmp de luptă, loc de afirmare a voinței maselor. Sub presiunea șuvoiului, spumegînd, mușcînd, dușmanul a dat înapoi. Roadele zilei eliberării au început să se pîrgulească.

Sub conducerea fermă a partidului care a strîns în jurul său întregul popor, puterea politică a fost cucerită pas cu pas, culminînd cu alungarea monarhiei și instaurarea democrației populare. A început apoi uriașul proces de industrializare socialistă a țării. Au răsărit hidro și termocentrale, uzine metalurgice, s-au creat produse noi, s-au descoperit noi zăcăminte subterane, a sporit producția de petrol, cărbune și cereale, au apărut forme noi, socialiste, în agricultura țării, tineretul a năvălit în școli, analfabetismul și bolile sociale sînt pe calea dispariției. Dozîndu-și obiectivele în planul cincinal, poporul nostru pășește din unul în altul cu mîndrie și cu satisfacția idealurilor realizate.

Ești mîndru de această imagine îmbogățită a patriei, de succesele presărate la fiecare postață de drum. Și-ți amintești totodată că unele nu s-au înfăptuit într-un neîntrerupt marș triumfal, cu chiote de nuntă. Acești doisprezece ani cuprind în ei entuziasm și oboseală, avînt și retrageri, pasiune și indiferență, în scurt toată gama de sentimente și atitudini ale omului față de fenomenele vieții. Totul e firesc pentru că oamenii își făuresc soarta și nu niște fantoșe. E firesc ca într-un dirijabil ce se înalță deasupra zării să fie și balast. Dar pe măsură ce se urcă balonul, balastul e zvîrlit din nacelă și zborul devine mai lin.

23 August ne află anul acesta în plin urcuș. Luptăm să răzbim spre culmea orînduirii pe care ne-am ales-o. Cu toții, strîns uniți în jurul partidului, cucerindu-ne pacea, întărindu-ne succesele, azvîrlind balasturile, înaintăm pe calea ce ne-am deschis-o în ziua primului 23 August, ziua renașterii Romîniei.

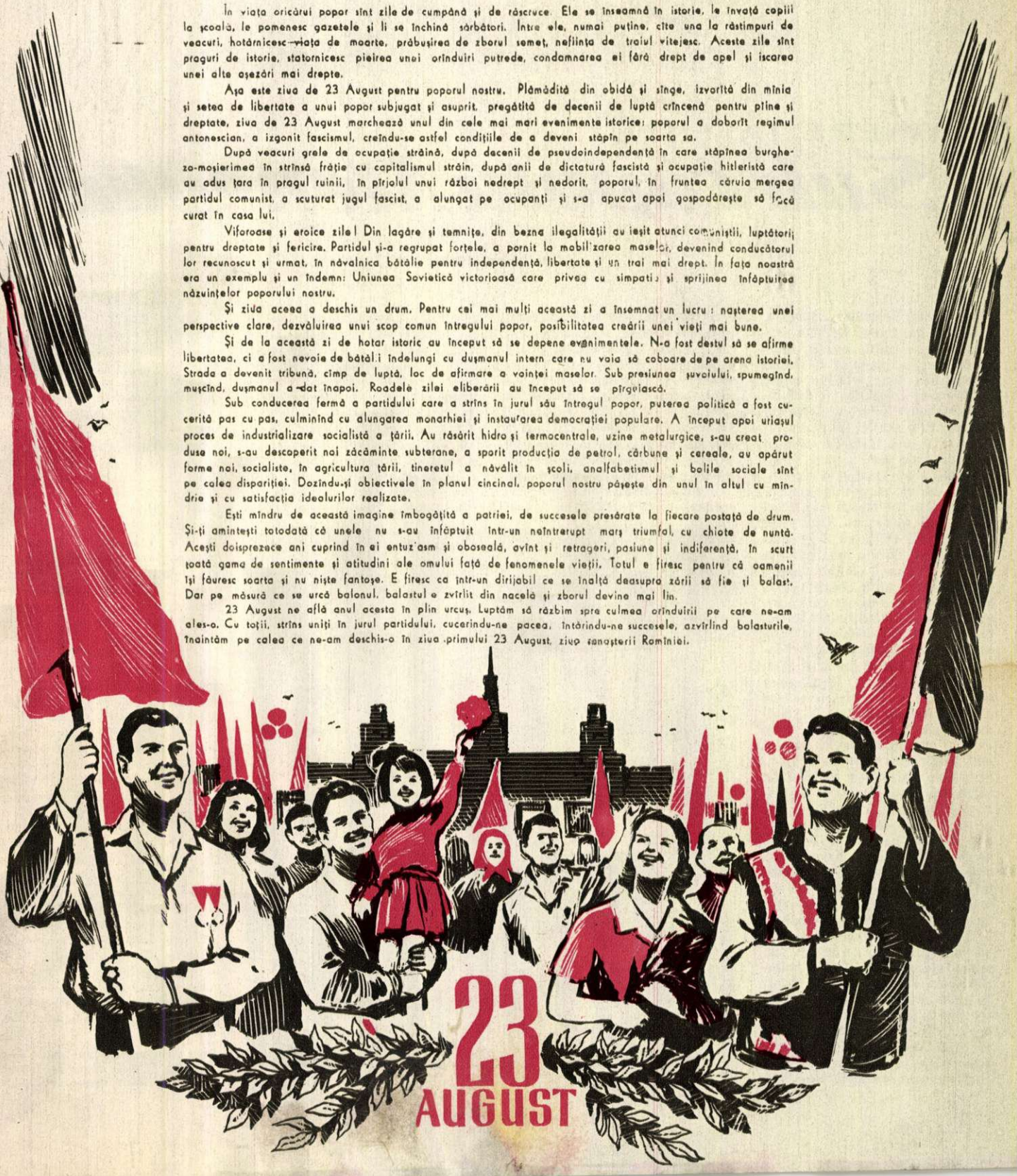

TINERE TALENTE

Sub cupola Ateneului

de Traian STOICA

Fotografii de A. LOVINESCU

De obicei, solemna cupolă a Ateneului găzduieşte bagheta consacrată a maestrului emerit, acordurile smulse pianului de mîini prestigioase, tonul viorilor iscate de încercate arcuşuri... O dată însă cu parfumul teilor, de cîţiva ani încoace, firul acestei tradiţii a început să se rupă. Iată dar că şi în miezul acestei veri, printre coloanele masive ale clădirii şi între liniile ei severe, au pătruns tinerii. De astă dată mai mulţi, mai siguri de ei, mai entuziaşti. Dintre ei, foarte puţini trecuseră de pragul adolescenţei. Purtau în mîini şi la subsuori vioara, oboiul, naiul, trompeta sau cello...Paşii zveltţi, bucla blondă sau de castană, ochii vii, iscoditori, au umplut de tinereţe, ceasuri la rînd, bătrînul podium al Ateneului. Începuse aşadar, după cum anunţau programele, „Festivalul republican al elementelor fruntaşe din şcolile şi institutele de arte". Bucureştiul, Clujul, Timişoara, Iaşul şi-au trimis aici pe cei mai buni dintre cei mai proaspeţi pasionaţi de sunet şi ritm. Şi trebuie s-o spunem neîntîrziat: festivalul a însemnat o demonstraţie grăitoare a modului, îngrijit şi atent, în care se pregătesc tinerele noastre vlăstare în domeniul artistic. Talentul participanţilor a fost aproape în totalitatea cazurilor susţinut de un studiu serios, continuu. Festivalul nu a oferit improvizaţii, precocităţi speculate sau incidentale cazuri „teribile". El s-a desfăşurat sub semnul pregătirii temeinice, a îndrumării competente, calificate. Iată-i, de pildă, pe Sekely Eva şi pe Agoston Bandi, copii în jurul vîrstei de opt ani, care, de pe acum, descifrează cu înţelegere partiturile unor compozitori ca Bach sau Vivaldi. Surprinzător a fost violonistul Podlovski Daniel, elev al maestrului Garbis Avachian. Temperamentul său puternic, interpretarea inteligentă, precum şi tonul cald, rotund au impresionat în mod deosebit. La pian, Iudith Molnar, interpretînd „Impromptu în fa diez" de Chopin şi „Studiu în mi bemol" de Liszt a demonstrat, prin vigurozitatea, dar şi delicateţea tuşeului său, sensibilitatea unui talent foarte personal.

Rîndurile de faţă nu se pot opri asupra fiecărui participant nici cel puţin cu o caracterizare fie ea cît de sumară; aşa că ne mulţumim a mai semnala dintre instrumentiştii pe pianiştii Crimhilda Cristescu, Constantin Stelian, Alexandrina Zorleanu, Nicolae Brînduş, pe violoniştii Varujan Cozighian, Eleonora Geantă, Nicolae Voicu. La un înalt nivel artisitic s-a prezentat cvartetul de coarde de la Cluj, interpretînd pe Dvorak şi E. Jungher. Fiecare component al cvartetului a dovedit certe calităţi de ton şi muzicalitate, temele melodice au fost reliefate de instrumente, tempii bine fixaţi, interpretarea proaspătă, antrenantă. Absolventul Eugen Pricopie a dirijat cu competenţă orchestra simfonică a Conservatorului din Bucureşti.

Necontenite aplauze au stîrnit demonstraţiile de balet din cadrul festivalului, desfăşurate pe scena teatrului C.C.S.

Din culise străbate — picurată de clapele pianului — melodia aeriană a „Valsului" de Chopin. Din partea cealaltă a scenei, un tînăr şi o tînără, pe ale căror chipuri adolescenţa se încăpăţînează încă să rămînă, evoluează într-o impecabilă armonie a liniilor. Cei doi parteneri. Anastasia Telea şi Florin Gavrilescu, au surprins sala prin graţia mişcărilor, naturaleţea gesturilor, fina lor sensibilitate. Dansul comic, creat şi pregătit de prof. Stroia, „Prîslea şi Păsărilă" a dăruit spectatorilor cîteva momente de multă voie bună. Pregătirea tehnică a tinerilor dansatori Muncaciu Victor şi Borbath Andrei, îmbinarea organică a dansului cu pantomima, interpretarea lor spirituală îi situează printre fruntaşii acestui festival de fruntaşi. Plasticitate, ritm şi vervă a dovedit Daneş Adina în „Spiriduşul pădurii". De asemenea merită a fi menţionată Ana Lovasz şi Ion Rusu pentru supleţea şi agilitatea cu care au interpretat adagio-ul din baletul „Fîntîna din Baccisaray". Merită iarăşi o subliniere specială omogena şi ritmica formaţie a celor doisprezece elevi din Cluj, interpreţi ai „Dansului săcuiesc". Nu

Deşi are numai opt ani, Bandi Agoston (Cluj) mînuieşte cu agilitate arcuşul.

Judith Molnar (Cluj), la pian.

Victor Muncaciu și Andrei Borbath (Cluj) în comicul dans „Prislea și Păsărilă".

„Păsărilă" într-o comică atitudine.

După ce a cîntat, eleva Sekely Eva participă tot atît de emoționată și la succesul celorlalți participanți. ↓

Tarantela. Interpretează Venera Gherman, Natașa Vronski, Florin Gaorilescu (București).

Constantin Gabor (București) interpretează o arie din opera „Don Juan" de Mozart.

La nai, tînărul Radu Simion (București).

tot același lucru se poate spune despre formația Școlii de coregrafie din București, care a interpretat dezlînat, fără ritm, un dans din baletul „Suflete de viteji", neintegrîndu-se muzicii compozitoarei Hilda Jerea.

Deși a prilejuit apariția unor indiscutabile talente, contribuția în ansamblu a secțiilor de canto nu a egalat în valoare pe aceea a instrumentiștilor și a dansatorilor. Cu totul insuficient s-a prezentat terțetul de muzică populară din București, iar unele elemente, deși dotate, cum au fost, de pildă, sopranele Elena Patrichi și Elena Dima, nu au fost la nivelul posibilităților lor, din cauza serioaselor greutăți tehnice pe care le întîmpină (efor-

turi vocale, insuficiența respiratorie etc.). Dar așa cum s-a mai spus, festivalul ne-a oferit posibilitatea cunoașterii unor talente și în domeniul artei vocale. Baritonul Dan Iordăchescu a cîntat, cu multă linie și frumusețe vocală, aria lui Valentin din „Faust" de Gounod, iar în liedul „Ich grolle nicht" de Schumann a dovedit cunoașterea stilului, precum și o profundă sensibilitate. Basul Constantin Gabor a arătat în piesele interpretate un glas viguros, precis, muzicalitate și un deosebit temperament artistic, cu o accentuată înclinare spre comic. Baritonul Mugur Bogdan a cîntat cu căldură și muzicalitate; mezzo-soprana Mihaela Botez a impresionat prin generozitatea glasului său. Sectorul de muzică populară a fost bine reprezentat de tînăra cîntăreață Victoria Darvai. Aria din opera „Țiganca" de Donizzeti a fost interpretată cu temperament și linie artistică de Jeana Pușcașu. A fost apreciată și muzicalitatea baritonului Walter Grogloth.

★

Demonstrația tinerelor talente s-a încheiat cu un festival de gală. Această recapitulare mai restrînsă și de esență mai concentrată ne-a întărit certitudinea că portativul și linia grațios mișcată pe scenă își vor avea slujitori corespunzători, demni de zilele pe deplin însorite ce le pregătim.

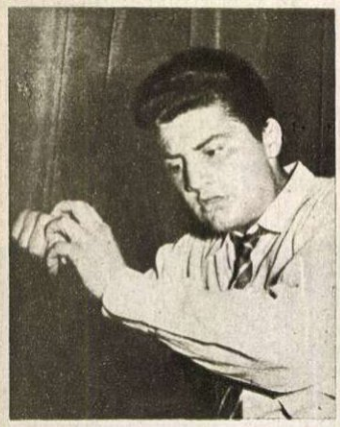

Baritonul Mugur Bogdan (București), interpretînd o arie din opera „Haica".

Terțetul: Cornelia Marinică, Maria Beraru, Maria Damian (București), interpretînd muzică populară românească.

Numai ochi și urechi... Atenției micului nostru spectator nu trebuie să-i scape nimic.

☆

Atente, dar și satisfăcute de succesul repurtat de tinerii lor colegi.

Ioana Caracota (București), la harpă.

Ieri și azi în patria noastră

FAȚĂ ÎN FAȚĂ

de Ilarie MURGU

Fotografii de E. IAROVICI ȘI S. STEINER

Iată mai întîi cele două fotografii de mai sus. În prima, o curte lungă îngrădită de un gard și pereții celor două clădiri care, la prima vedere, aduc cu forma unor magazii. În cea de a doua, un edificiu mare și aerisit conceput după toate cerințele unei arhitecturi moderne. Simpla lor privire, fără alte completări suplimentare, poate demonstra oricui superioritatea uneia față de cealaltă.

Amîndouă se află așezate în localitatea Rîșnov. În amîndouă s-a dus, un timp egal de ani, același fel de muncă, țintind același scop: producerea de scule pentru industria noastră metalurgică. O singură deosebire, dar esențială: una este rodul orînduirii capitaliste, cealaltă realizarea regimului nostru. Istoria lor, așezată în paralel, va explica limpede și deosebirea categorică dintre ele. Lucru care formează de fapt și obiectul reportajului nostru.

Dacă într-o țară „eminamente agricolă", cum a fost considerată pînă nu de mult țara noastră, au existat pe alocuri totuși începuturi de industrializare, acestea s-au petrecut mai ales în orașele Transilvaniei. Corporațiile meșteșugărești ale Sibiului, Sighișoarei, Brașovului sau Bistriței se întreceau în a produce mărfuri dintre cele mai diferite, într-o vreme cînd provinciile de peste munți exportau numai grîu, miere sau pește, trebuind să importe totul de aci. De la săbii, rădvane, clopote, țesături, pînă la frizeri și giuvaergii pentru curțile domnești.

Așa se poate explica cum într-o localitate ca Rîșnovul, cu o populație care pînă acum 12 ani, număra între 2500-3000 de suflete, se găseau nu mai puțin de patru făbricuțe.

Dacă așa stau lucrurile, vor obiecta în sinea lor unii dintre cititori, de ce nu s-a propus pentru ilustrarea roadelor celor 12 ani de muncă liberă, o localitate în care țara noastră a realizat construcții monumentale, pe un sol cu o tradiție industrială întrutotul virgină și a ales tocmai o regiune în care activitatea industrială își resfiră rădăcinile în cele mai adînci straturi ale istoriei noastre meșteșugărești.

Voi răspunde cît se poate de simplu: deoarece cele două fabrici din Rîșnov mi s-au părut cît se poate de nimerite pentru scopul propus. Cu alte cuvinte, într-o localitate în care capitaliștii în trecut au avut la dispoziție din plin, și banii necesari, și mîna de lucru calificată, și comenzi din partea statului, s-a construit, în același număr de ani în care clasa muncitoare a ridicat o fabrică modernă, doar niște ateliere semiprimitive.

Pentru scrierea reportajului am întrebuințat două surse. Una, ca să zic așa, capitalistă, reprezentată prin domnul Rhein, unul dintre primii patroni ai fabricii de scule (pe care l-am cunoscut în persoană și care, cu bunăvoință, mi-a pus la dispoziție tot materialul dorit) și una socialistă, venită din partea muncitorilor și inginerilor actualei fabrici de scule din Rîșnov.

Dar mai întîi, ce este o fabrică de scule.

Dacă veți avea curiozitatea să intrați într-o astfel de întreprindere, atunci o să zăriți cum o întreagă armată de oameni și mașini complicate se străduiesc să producă niște piese mărunte (unele cît o cutie de chibrituri) care la prima vedere apar vizitatorului neavertizat cît se poate de banale și lipsite de importanță. Numele lor: scule tăietoare, burghiuri, tarozi, freze, alezoare etc. Sau cu alte cuvinte elementele de bază ale întregii activități industriale. Cele mai uriașe hidrocentrale, furnale sau agregate nu pot fi realizate fără ele, întocmai cum scrierea acestor rînduri n-ar putea fi concepută fără un creion și o coală de hîrtie. Greutatea producerii lor o voi demonstra cu un singur exemplu: dacă în trecut țara noastră s-a încumetat să fabrice chiar locomotive sau avioane, uneltele enumerate

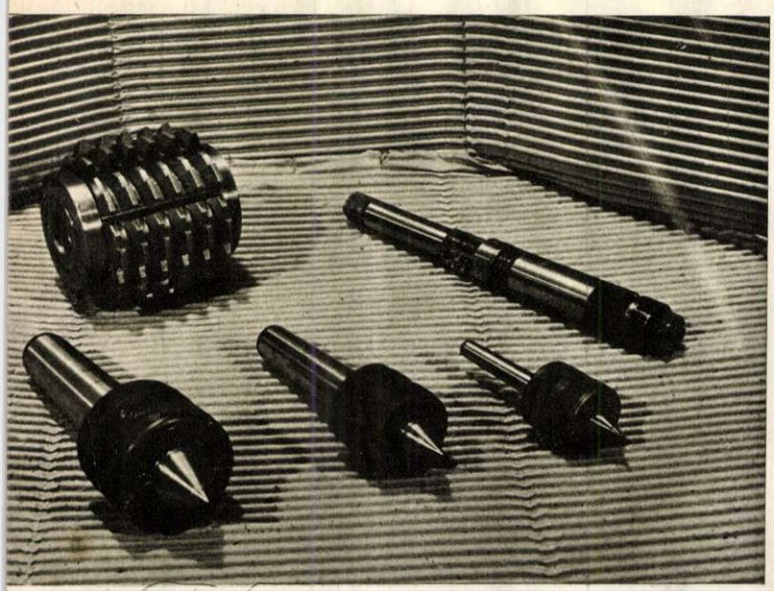

Mici scule fabricate în țară numai după naționalizare: vîrfuri rotative pentru strunguri, freză elicoidală pentru frezat roți dințate, alezor reglabil.

În locul șopronului-fabrică (stînga) se înalță o fabrică nouă, modernă, cu o mare capacitate de producție.

Ucenicul Vasile Niculae e puțin intimidat. Nu e prea ușor să ai în spate un întreg grup de vizitatori. Oaspeții, studenți ai Facultății de geografie din București, privesc cu interes și curiozitate munca ucenicului.

mai sus a trebuit să le importe mereu din străinătate. Pentru perfecționarea uneltei omul a muncit cel mai mult. Mii de ani. Sau mai bine zis, chiar din prima zi a nașterii lui.

Într-un mod asemănător trebuie să fi gîndit și domnul Rhein cînd în 1923 s-a hotărît să pună bazele unui mic atelier de scule. Pe vremea aceea era un simplu meșter, cu un atelier modest, cu o brumă de cunoștințe tehnice și în special cu o zestre frumușică și alte „sumulițe" adunate de ici de colo. Locul pentru „fabrică" l-a hotărît în grajdul aflat peste drumul casei sale. Aci a așezat o mașină de frezat burghiuri și trei strunguri. Toată treaba de la amenajarea grajdului și pînă la instalarea rețelei electrice a făcut-o singur. Pe urmă a angajat trei muncitori și doi ucenici și a început să producă... scule.

Dar treaba mergea anevoie și cîștigul se aduna cît să-ți duci viața de la o zi la alta. Într-o zi proaspătul patron a luat o hotărîre îndrăzneață: să facă un împrumut la bancă, iar cu banii obținuți să-și mărească deopotrivă și numărul lucrătorilor și cel al mașinilor. Așa se face că în scurtă vreme șopronul lipit de vechiul grajd s-a transformat peste noapte în atelier. Domnul Rhein se putea socoti de acum încolo patron. Avea sub comanda sa aproape cincizeci de muncitori și ucenici.

Dar greutăți noi n-au întîrziat să-și arate capul în scurtă vreme. În primul rînd lipsa oțelului rapid, singura materie primă posibilă în fabricarea de scule. Ce firmă străină e dispusă să-și vîndă propriul material necesar fabricării obiectelor sale? Pînă la urmă tot concurența capitalistă deschide o poartă și tînărului fabricant romîn. Firmele austriace și apoi cele suedeze, în luptă dîrză cu industria germană, acceptă comanda. Dar lipsesc în continuare clienții. Concurența străină se arată pretutindeni crudă, nemiloasă. Reprezentanții ei din țara noastră barează pretutindeni calea. În sfîrșit, o comandă „grasă", venită din partea conducerii liberale a C.F.R.-ului

Se începe treaba. În clipa în care piesele sînt terminate, inflația umflă atît de mult dobînzile băncii, că proaspătul fabricant se vede silit să sucombe în plină înflorire. Fabrica e vîndută, muncitorii concediați, iar domnul Rhein devine un simplu maistru la întreprinderile I.A.R. din Brașov.

Permiteți-mi acum să întrerup istoria domnului Rhein și a fabricii sale și să facem un salt de aproape douăzeci și cinci de ani pînă în ziua în care s-a hotărît clădirea actualei fabrici de scule din Rîșnov.

Anul 1948. Patronul și clica sa sînt dați afară pe poarta întreprinderii. Fabrica devine bunul celor care au ridicat-o și lucrează cu adevărat în ea. Muncitorii își aleg un director și un comitet din mijlocul lor. Lucrătorul Putinică (actualul director al uzinelor „23 August") se înfățișează la București. „Patronii ne-au lăsat moștenire o hardughie dărăpănată și insalubră. Vrem să clădim o fabrică nouă."

Nu mai exista nici spectrul inflației, nici teroarea băncilor. Țara avea nevoie ca niciodată de scule, iar concurența străină capitalistă nu făcea decît să dea dinamism muncii și efortului colectiv.

Statul pune la dispoziție 25 de milioane lei. La marginea Rîșnovului se deschide un proaspăt șantier. Peste doi ani, un reprezentant al guvernului, în uralele unei mulțimi entuziaste, taie panglica inaugurării.

Vă invităm la început să priviți cele două fotografii alăturate. Ca să aveți totuși o idee și mai clară despre noua construcție făurită, dați-mi voie să vă spun că numai sala de popice clădită lîngă fabrică face în volum cît vechea întreprindere. Ca să nu mai vorbim de clubul muncitorilor în care ar încăpea pe de-a întregul două fabrici și jumătate din cele ale domnului Rhein.

Vechile mașini și altele cu totul noi au luat loc în halele întinse și luminoase, prevăzute cu acroterme și conducte de aer condiționat. S-au adăugat în scurtă vreme un pavilion pentru bi-

Gh. Stoichiț și-a construit casă cu credit acordat de stat. Iată-l înconjurat de copii, meșterindu-și motocicleta.

rouri, unul pentru duşuri, iar de la cîţiva kilometri a fost adusă pentru prima oară în Rîşnov o conductă de gaz metan. Mai rămîne să vă amintesc că toate acestea au fost terminate într-un timp record (2 ani.) Şi că fabrica a fost aşezată într-un cadru natural invidiat de toţi turiştii noştri. Iată: în dreapta masivul golaş şi argintiu al Pietrii Craiului. În spate, crestele împădurite ale Bucegilor. În stînga, piscul Rîşnovului cu vechea sa cetate medievală. În faţă măgura Codlei.

Dar să revenim la domnul Rhein şi la istoria sa economică. L-am lăsat aşadar amărît şi descurajat, trebăluind într-una din secţiile I.A.R.-ului. S-au scurs pe rînd ani grei şi nefructuoşi. Apoi într-o zi norocul a apărut pe neaşteptate. A apărut simplu şi curtenitor, purtînd şi un nume: Georgescu-Topîslău. Numele acesta compus ne arată limpede că în calea domnului Rhein a ieşit o persoană cu rădăcini sociale deosebite. Într-adevăr, inginerul Georgescu-Topîslău s-a înfăţişat sub forma unui băiat de bani gata, cu studii la Paris şi înzestrat de „papa" cu un deosebit de ascuţit fleur comercial. Rhein şi-a mărturisit păsurile şi Georgescu l-a ascultat emoţionat. Viitoarea fabrică de scule a avut se pare acest început sentimental. Dar afaceriştii sînt oameni expeditivi şi puţin lacrimogeni. Cei doi bărbaţi s-au mai privit o dată şi au înţeles repede că-şi pot fi de folos.

— Eu am bani, dumneata cunoşti meseria. Redeschidem fabrica de scule. Eu patron, dumneata director. Dar înainte de toate va trebui să mergi în Germania pentru a învăţa meseria.

Şi meşterul Rhein a luat drumul străinătăţii. Nu să înveţe meseria, ci să o fure. Dacă admitem că un patron capitalist îşi păstrează în piept o dată cu inima şi secretele fabricaţiei, vom înţelege de cîtă abilitate a trebuit să dea dovadă concetăţeanul nostru ca să afle ceva.

Cert este însă că peste cîţiva ani, în 1940, fabrica de scule a fost redeschisă. Baza materială: şura lui Rhein, zestrea lui Topîslău (o văduvioară bătrînă, dar bogată) şi un factor premeditat şi categoric: războiul. Fabricile de armament, fabrica de avioane cereau scule. Cîştigurile „Getop"-ului au început să se dubleze, să se tripleze. În condiţii îngrozitoare, trudind cîte 16 ore pe zi, muncitorii sînt mînaţi din urmă să producă cît mai rapid şi cît mai mult. Se atinge producţia maximă: 80.000 piese pe lună.

Azi fabrica de scule din Rîşnov execută lunar 210.000 scule. Indicativele prevăd mărirea capacităţii ei (în cel mai scurt timp) la mai mult decît dublul tonajului actual. Pentru anul viitor se anunţă comenzi masive din partea întreprinderilor din străinătate.

Au trecut aşadar opt ani de la ridicarea ei şi pînă azi. Tot atît cît a trecut de la înfiinţarea „Getop-"ului şi pînă la dispariţia lui. Nu se poate vorbi de o moştenire tehnică, nici de o experienţă acumulată. Lucrurile au trebuit să fie luate aproape cu totul de la început. Dacă Nicolae Tudorache a trebuit să înveţe meseria de la Filip Martin, vechi muncitor al „Getop"-ului, ucenicul Vasile Nicolae studiază tehnica producerii sculelor în şcoala de calificare a fabricii. O dată cu el, şi Nicolae Tudorache şi Filip Martin. Calitatea nouă a sculelor impune o pregătire structural deosebită. Maşinile întreprinderii capitaliste s-au transformat cele mai multe în fier vechi. Maşini noi, procedee tehnologice noi...

Pentru treaba aceasta însă nimeni n-a trebuit să se strecoare aiurea pentru a fura secretul fabricaţiei. Inginerii noştri au călătorit comod în ţările prietene pentru a studia şi cerceta pe îndelete tot ce doresc. O documentaţie sovietică bogată le-a luminat şi cel mai întunecos ungher al procesului tehnologic. Bătălia pentru obţinerea oţelului rapid s-a transformat într-o comandă simplă şi directă, făcută uzinelor „23 August" şi întreprinderilor din Cehoslovacia sau U.R.S.S.

Mă opresc aci. Date comparative se pot obţine la infinit. Nu trebuie să mai vorbesc nici de clubul şi dispensarul întreprinderii, de echipa ei artistică sau de casele, motocicletele şi celelalte bunuri personale ale muncitorilor — lucruri care fac ca abisul dintre cele două perioade istorice să se mărească şi mai înspăimîntător. Lucrurile acestea cititorul le cunoaşte prea bine. Din alte zeci de reportaje şi mai ales din viaţa sa proprie. Căci e un lucru lesne de înţeles: muncitorii „Getop"-ului n-au trăit cu nimic mai bine ca atîţia confraţi ai lor aflaţi sub regim capitalist, după cum oamenii muncii din fabrica de azi se bucură la fel ca toţi cetăţenii Republicii de bunurile şi drepturile cîştigate.

Şi demonstraţia unui lucru evident înseamnă o muncă de prisos.

Deszo Albert, muncitor fruntaş, este şi un bun popicar. Iată-l în fotografia de sus, la locul de muncă, iar în cea de jos pregătindu-se să doboare popicele.

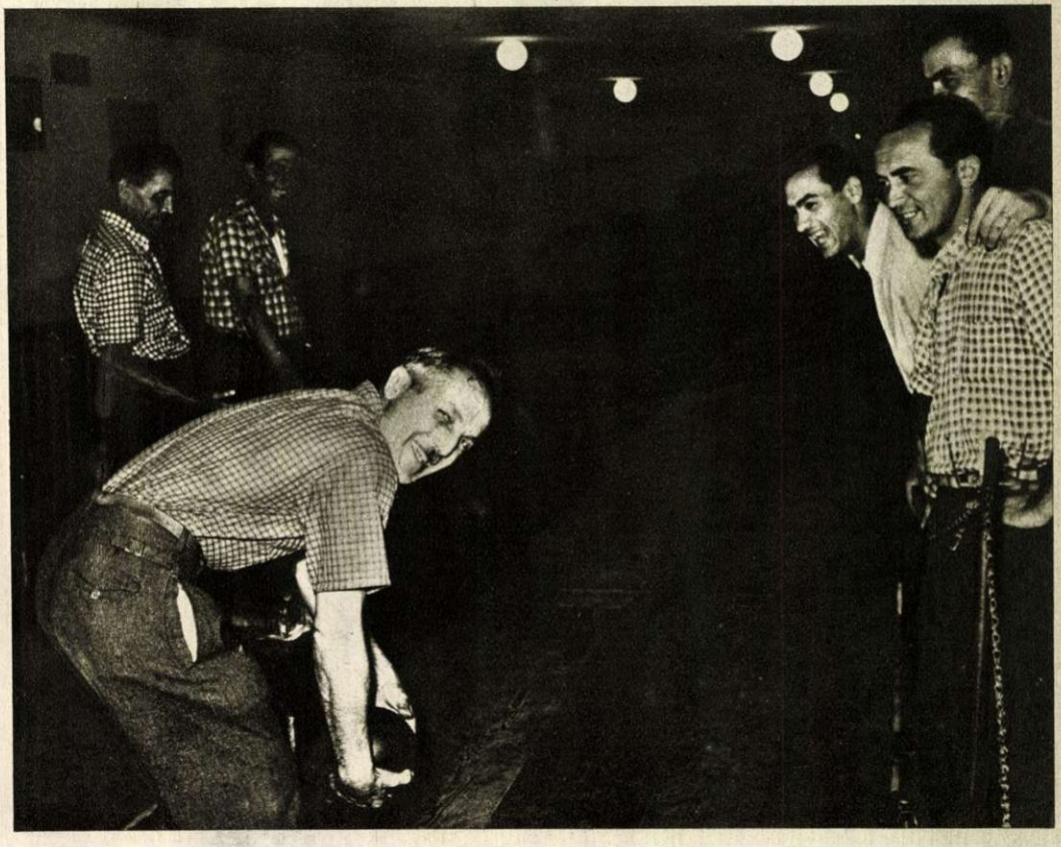

O mare artă CONTEMPORANĂ

de Petru COMARNESCU

Sălile Dalles au căpătat un aspect sărbătoresc, găzduind unele dintre cele mai reprezentative lucrări ale artei plastice contemporane, datorite artiştilor sovietici. Deşi pe unii dintre ei îi cunoşteam din lucrările expuse la secţia de artă rusă şi sovietică a Muzeului de Artă al R.P.R. sau de la expoziţiile colective din ultimii ani, organizate cu diferite prilejuri (ca să nu mai amintim de reproducerile din diferitele publicaţii sovietice, romîneşti şi din alte ţări) — actuala expoziţie de artă plastică sovietică constituie prima manifestare de proporţii mai mari, în care putem urmări temeinic creaţiile maeştrilor ca şi ale artiştilor încă în toiul formării lor, nelipsind nici unele lucrări ale tinerilor şi chiar lucrări de diplomă. În felul acesta, avem putinţa de a cunoaşte în mod destul de concludent şi lămuritor evoluţia şi varietatea artelor plastice în U.R.S.S.

Adăugăm că în expoziţie sînt prezenţi nu numai artiştii diferitelor generaţii, dar şi artişti din diferitele republici sovietice, vădindu-se astfel feluritele aspecte ale vieţii sovietice, ca şi feluritele modalităţi de expresie. În fine, în cadrul diferitelor arte plastice, numeroase şi interesante sînt genurile, procedeele şi tehnicele folosite de artiştii sovietici în acelaşi scop, de a oglindi viaţa constructorilor comunismului.

Ceea ce te impresionează de cum intri în sălile expoziţiei este viaţa plină de avînt, de efort intens şi armonios, pe care ţi-o sugerează imaginile compoziţiilor de mari proporţii. Chiar înainte de a le cerceta mai atent, compoziţiile cu personaje veridic şi viu conturate şi adeseori cu un colorit vibrant, dar nu strident, au darul acesta rar şi prin el însuşi semnificativ de a-ţi împărtăşi o viaţă cu ţeluri temeinic cugetate şi trăită cu un vădit simţămînt al răspunderii. Impresia aceasta iniţială se adînceşte şi se confirmă pe măsură ce priveşti mai stăruitor lucrările, trecînd de la compoziţiile de mari proporţii la altele mai mici, dar nu mai puţin pilduitoare, sau la lucrările de sculptură şi grafică, unde adeseori ideea viu trăită de artist dobîndeşte răsunetul năzuit, tocmai prin amănunte şi nuanţe căpătate din contactul continuu cu viaţa. Artiştii sovietici nu sînt niciodată livreşti, artificiali, arbitrari în creaţiile lor, ci mereu se lasă călăuziţi de viaţă, în ceea ce are ea mai semnificativ şi mai constructiv pentru colectivitate. De aici purcede nota de vitalitate optimistă a artei lor, veridicul ca şi varietatea căutărilor ce le întreprind în cele mai deosebite manifestări ale cotidianului, voind astfel a arăta că nimic din ceea ce este omenesc nu-i de dispreţuit în artă, dacă are sau poate căpăta o semnificaţie constructivă. De aici, porneşte în primul rînd predilecţia lor pentru compoziţia de mari proporţii, în care consemnează evenimentele mai însemnate, dar mai ales predilecţia pentru pictura sau sculptura de gen, deosebit de cultivată şi preţuită de artiştii sovietici, tocmai pentru că lucrările de gen mărturisesc modul în care prefacerile înnoitoare se răsfrîng pînă şi în cele mai mărunte atitudini ale oamenilor. E interesant că şi în compoziţiile cu caracter istoric, artistul nu dispreţuieşte detaliile psihologice, consemnarea vreunui gest sau unei expresii particulare, căutînd dimpotrivă să le adîncească, în virtutea concepţiei după care particularul şi faptul divers oglindesc adeseori starea de spirit, ori, de fapt, generală. Dacă multe dintre compoziţiile istorice şi dintre picturile de gen reuşesc să intereseze, să emoţioneze, aceasta se datoreşte tocmai adevărului pe care îl exprimă artistul, pornind de la fapte, uneori mărunte, dar lesne sezisabile de către orice privitor.

N. I. Oseneo – „Anul 1917. Primul cuvînt al puterii sovietice: Decretul pentru pace" (1952)

V. F. Zadorojnî–„Nemuritorî" (1955)

Pictura expusă cuprinde genurile majore, de la compoziţia istorică, tabloul de gen şi portret, la peisaj şi natură moartă. Maeştrii generaţiei mai vechi se manifestă cu osebire prin portrete, peisaje şi naturi moarte, genurile picturale predominante în perioada formării lor. Artiştii care s-au dezvoltat în anii puterii sovietice şi cei tineri de tot cultivă însă cu predilecţie pictura de gen şi compoziţia istorică, vădindu-se şi sub acest raport interesanta orientare către fenomenele mai concrete şi mai pilduitoare ale vieţii.

Compoziţia istorică de impunătoare dimensiuni, *Nemuritori*, lucrarea pictorului V. F. Zadorojnî, înfăţişează un grup de tineri sovietici înfruntînd cu demnitate, cu conştiinţa datoriei împlinite, moartea, în faţa cotropitorilor fasciştî. Scena pare a fi inspirată din „Tînăra gardă" şi impune privitorului

prin nenumărate calităţi, în primul rînd prin expresia chipurilor, prin ţinuta personajelor centrale care nu au nimic declamator sau afectat. Dimpotrivă, am spune că eroismul tinerilor se dovedeşte pînă şi în faţa morţii la fel de firesc, cum a fost şi în scurta, dar măreaţa lor viaţă, astfel că ei înfruntă pe duşmanii patriei cu aceeaşi tărie neclintită. De aici provine forţa expresivă a compoziţiei, dramatismul ei cu adevărat interiorizat, veridicitatea personajelor, înfăţişate pe vreme de iarnă, într-o atmosferă de viforniţă. Gruparea şi construirea personajelor este de asemenea cu măiestrie făcută, condamnaţii la moarte părînd un zid al tăriei omeneşti în faţa mişeliei cotropitorilor, care trag sau se perindă în jurul lor ca nişte bezmetici. Şi coloritul oglindeşte aici dramatismul situaţiei, întreaga atmosferă avînd

S. A. Grigoriev – „S-a întors" (1954).

ceva din vibraţia albăstrie-închisă a nopţii de iarnă, care, printre pale le vîntului, lasă porţiuni mai strălucitoare, ca roşul îmbrăcămintei fetei din centru, model de tratare şi psihologică şi plastică a unei

fiinţe adînc conştiente de rostul ei în lume. De acelaşi pictor, încă tînăr, (născut în 1924), este şi compoziţia *Bogdan Hmelniţki lasă ca ostatic pe fiul său Timuş la hanul Crimeei*, unde dacă găsim mai puţină forţă de expresie, nu lipseşte totuşi veridicitatea psihologică.

O compoziţie însemnată, descriind un epocal eveniment istoric cu mijloacele picturii de gen, este *Anul 1917* de N. I. Osenev. În jurul unei gherete din Leningrad s-a afişat primul cuvînt al puterii sovietice—decretul păcii—de care iau cunoştinţă făptuitorii revoluţiei: un muncitor, o femeie simplă purtîndu-şi copilul în braţe, o alta din mica burghezie, intelectuală poate, un ostaş infanterist, un marinar care patrulează, cu toţii vădindu-şi bucuria, în afară de burghezul din dreapta tabloului, foarte pleoştit şi căruia îi rîde triumfător unul din eroii revoluţiei, acel marinar care patrulează. Variata şi veridica expresie a personajelor pozitive, ca şi a aceluia negativ, dovedesc darurile psihologice ale pictorului şi totodată

M. A. Suzdaltev – „Spre viaţă" (1954).

tendinţa de a trata cît mai concret, sub specia cotidianului trăit, chiar evenimentele epocale.

Tot printre marile compoziţii şi nu la portret am orîndui şi lucrarea de impunătoare proporţii a lui M. A. Suzdaltev, *Spre viaţă*, în care figura scriitorului Gorki este înfăţişată în largul şi pitorescul peisaj al Volgăi, pictorul izbutind în mod pilduitor să lege omul de peisaj şi să sugereze uriaşa personalitate a scriitorului. Stăpînit de mari gînduri şi năzuinţe, scriitorul pare a cugeta la prefacerile pe care şi acest ţinut al Volgăi le va avea în viitor, datorită ordinii revoluţionare şi uriaşelor ei construcţii.

Despre picturile de gen, cele mai numeroase în expoziţie, sînt multe de spus şi cele dintîi aprecieri se cuvin a fi făcute asupra unei picturi de gen, lucrată în mari proporţii, *Pe arie*, opera lui A.A. Plastov.

Ea înfăţişează munca la batoză. În toi de vară, cînd soarele puternic dă pe alocuri puternice reflexe roşii şi scaldă totul într-un galben-auriu. Numeroasele personaje ale compoziţiei îndeplinesc diferite munci agricole, iar în centru ni se înfăţişează un fapt divers, dar plin de tîlc: bărbatul în cămaşă roşie, care îşi potoleşte setea bînd o cană cu apă, în timp ce cu mîna cealaltă ţine furca, este unul din ostaşii care au venit să dea ajutor colhoznicilor, iar copilaşul de ţăran, care i-a adus căldarea cu apă, poartă cu mîndrie şapca soldatului. Astfel lucrarea, care este în principal o scenă de muncă, îşi

A. M. Gherasimov – „Portretul sculptorului S. S. Aleşin" (1954).

accentuează acţiunea tocmai prin prezenţa celor care lucrează laolaltă cu colhoznicii, armata sovietică vădindu-şi, prin personajul central, activitatea-i paşnică şi constructivă.

(Continuare în pagina 10

O expoziţie promiţătoare

Expoziţia absolvenţilor Institutelor de Arte Plastice din Bucureşti şi Cluj se impune prin cîteva realizări, mai ales în pictură, grafică şi arte decorative, spre deosebire de sculptură, unde nu am găsit nimic deosebit. De altfel, bucureştenii nici nu au expus sculptură. Desigur că actualii expozanţi au deschisă de acum încolo calea unor susţinute manifestări, şi poate că unii care în prezent se înfăţişează mai puţin făgăduitor să infirme cu timpul această impresie.

Între absolvenţii de la Bucureşti şi cei de la Cluj există în pictură o mare deosebire, în sensul că bucureştenii au un mai dezvoltat simţămînt pentru culoare, compun mai viu şi mai armonios decît ceilalţi. Dintre clujeni, singurul absolvent care se impune printr-o vie şi poetică atmosferă, printr-o pricepută orînduire peisagistică este Antal Foro, care expune peisajul cu pădure intitulat **După masă.** *Dar şi studenţii din Capitală şi cei de la Cluj au nevoie să stăruie mai temeinic în construirea formelor, în adîncirea personajelor, în înlănţuirea acţiunilor descrise, cu atît mai mult cu cît majoritatea lucrărilor expuse sînt compoziţii de mari dimensiuni, care solicită imperios însuşirile mai sus pomenite.*

Dacă compoziţia cu muncitori a lui Mihai Popa, **Un funicular în Ţara Moţilor,** *are o bună orînduire a celor cinci personaje, în*

„Răscoala lui Horia" de I. Nicodim

V. P. Efanov – „Portretul compozitorului I. A. Şaporin, artist al poporului din U.R.S.S." (1954).

Tablouri de gen din viaţa de familie expun S. A. Grigoriev (*S-a întors*, scenă în care ne este înfăţişată cu multă subtilitate psihologică imaginea soţului plecat de acasă şi care se înapoiază la soţia întristată dar iertătoare şi la copiii care abia îl recunosc); M.M. Boji, (*Tanea nu clipi!* înfăţişînd un băieţaş fotografiindu-şi surioara); N.A. Ponomarev (*O uniformă nouă*, unde soţia şi copiii privesc cu mîndrie pe tatăl muncitor la căile ferate, care îşi îmbracă noua haină împodobită cu meritatele decoraţii, în timp ce băieţelul încearcă să vadă cum i-ar veni şapca tatălui) precum şi D. I. Puşkin (*După lecţie*) şi I. M. Neprinţev (*Am învins*, jocul cu bilgării de omăt).

Aceste lucrări — ca şi multe altele — dovedesc din partea pictorilor străduinţa de a adînci psihologia personajelor, de a le surprinde în atitudini bine individualizate. Cele mai izbutite dintre aceste tablouri de gen ne par lucrarea *La fîntînă* de A. P. Tkacev şi S. P. Tkacev, unde nişte fete de la ţară, pline de voioşie, ajută unui ostaş, năduşit de munca de pe ogoare, să se răcorească, precum şi *Corigenţa*, lucrarea lui F. P. Reşetnikov, unde micul corigent stă amărît în casă, neputînd participa la joaca din vacanţă, ca ceilalţi colegi, ce se văd prin fereastră şi dintre care unii îi şi fac în necaz.

V. V. Meşkov – „Toamna în Carelia" (1953).

apărînd în apropierea lui. Atitudinea personajelor, firescul şi varietatea expresiilor, verva colo-

A. P. Tkacev, S. P. Tkacev – „La fîntînă" (1954).

ritului cîştigă dintr-o dată pe privitor. Teme sentimentale sau idile apar în lucrarea lui R. N. Galiţki şi în compoziţia de proporţii mai mari *Mai, Noapte polară* a lui V. N. Gavrilov, unde chipurile celor doi îndrăgostiţi se desprind din fundalul de arbori scăldaţi în lumina nopţii. Reflexele unei nopţi luminoase sînt redate aci cu multă fineţe şi poezie. Lucrarea de diplomă a lui V.M. Klionski, *După şedinţă*, dovedeşte spiritul de observaţie al pictorului, darul unei pătrunzătoare analize psihologice.

Peisajul este şi el bogat şi variat reprezentat în expoziţie. A. M. Gherasimov, preşedintele Academiei de Arte a U.R.S.S., expune, în afară de portrete, peisajul *După ploaie*, în care cerdacul şi frunzişul grădinii par a fi căpătat prospeţimea adusă de schimbarea atmosferei. Este o lucrare oarecum sobră, dar sugestivă, realizată cu mijloacele sigure ale unui mare artist. Două peisaje de S. V. Gherasimov, *Mai* şi *Din nou primăvară* au un colorit mai vibrant, mai ales primul, care înfăţişează o cireadă de vite pe cîmpul înverzit. Pasta ca de smalţ, cu străluciri calde, a peisajului *Mai* încîntă îndelung privirea. Un alt maestru al artei sovietice, V. V. Meşkov, ne înfăţişează cu o sobră dar autentică poezie două peisaje din Carelia, redînd specificul locului, îmbinarea de ape, stînci şi arbori, sub un cer nemărginit şi în care vibrează diferite nuanţe de cenuşiu şi albastru. O atmosferă mai exuberantă, cerută de specificitatea coloritului local, găsim în peisajul artistului armean M.S. Sarian, *Soarele de primăvară*. Membrii grupului Kukrîniksi, care, în secţia de grafică ne prezintă valoroase ilustraţii la „Don Quijotte", expun individual cîte două peisaje: Krîlov, peisaje din Caucaz şi Crimeea, Kuprianov, şalupe cu pescari, iar Sokolov, viziuni de pe malul Volgăi, dovedind cu toţii o înţelegere a caracteristicii locurilor descrise. Mai cu seamă lirismul şi transparenţa culorilor din peisajul cu Volga, în care predomină verdele-albăstrui, atît de caracteristic regiunii, ne-a reţinut atenţia.

Omul în peisaj, făcînd rodnice pămînturile înţelenite şi aducînd belşug patriei, îl găsim în peisajul de mari proporţii al lui V. N. Basov *Trezirea stepei* şi în peisajul unui artist mai tînăr, V. C. Dmitrievski, *Pentru Stalingrad* (bustenii adunaţi pentru refacerea gloriosului oraş şi înfăţişaţi într-o largă priveliştе pe înserate, din care nu lipsesc nici constructorii) vădindu-se o altă caracteristică a artei sovietice, aceea de a lega peisajul de viaţa omenească, de a conferi priveliştii pecetea activităţii creatoare a omului.

Portretele constituie, de asemenea, un variat cîmp de activitate al pictorilor sovietici . Avem aici cîteva lucrări de frunte datorite unor maeştri ca A. M. Gherasimov (două portrete de o mare pătrundere psihologică ale scriitorului Marşak şi sculptorului Aleşin, modelele fiind înfăţişate în atitudini grăitoare), V. P. Efanov (portretul sobru, dar nespus de adîncit al compozitorului Şaporin) şi V.A. Serov (*Portret de femeie*, unde ochii mai ales au licăriri de neuitat, pline de suavitate şi duioşie).

Naturile moarte ale lui P.P. Koncealovski — artist al poporului, decedat anul acesta — (mai ales natura moartă cu un iepure) — cea cu banane şi pepene tratată de Evghenia Alexeevna Maleina în tonalităţi luminoase şi natura moartă cu o pomieră pe tavă înfăţişată în culori închise, în care predomină violetul, dovedesc măiestria de a reda atmosfera cuvenită, de a închega armonii sugestive, pline de poezie. Mai puţin ne-au plăcut florile aflate în expoziţie, lipsite de viaţa şi calităţile lor intrinsece, de armoniile care să exprime sufletul artistului.

Cu aceste lucrări reprezentative ale picturii de toate genurile şi care nu sînt singurele aflate în bogata şi semnificativa expoziţie, încheiem semnalările noastre, urmînd a ne ocupa de sculptură şi grafică în cronica viitoare.

---

schimb atitudinile lor sînt cam teatrale. Pictura de gen **O viaţă nouă** *de Virgil David (mai izbutită în lucrarea de mai mici proporţii, expusă la interregională) are oarecare viaţă, dar păcătuieşte prin unele greşeli în conturarea personajelor şi în acordarea culorilor. Sînt indicaţii certe că aceşti tineri vor putea compune mai temeinic în viitor, ca şi grupul de coloriştі aflaţi sub directa îndrîurire a pictorului Al. Ciucurencu şi care au luat din caldul şi armoniosul său colorit, dar tratînd cam decorativ personajele: I. Nicodim* (**Răscoala lui Horia,** *neterminată pe alocuri şi cam rigidă), Marius Cilievici* (**Execuţia lui Horia,** *cu o frumoasă orînduire a planurilor şi a raporturilor dintre personaje, într-un dramatic colorit albastru), Virgil Demetrescu* (**Pavatul străzilor,** *cu o remarcabilă stăpînire a perspectivei), Aurelia Belicincu* (**13 Decembrie,** *în care grupul muncitorilor este bine legat), Aurel Nedel şi Traian Brădeanu. Dintre aceştia unii au vădite daruri pentru pictura decorativă sau monumentală, nu numai Lazăr Iacob, care se remarcă prin două compoziţii-studii intitulate* **Eliberarea,** *unde chipurile şi figurile au viaţă şi măreţie, o ritmică decorativă şi un colorit vibrant ce le fac de neuitat. Artistul ar putea cultiva şi pictura de teatru, căci vădeşte simţămîntul spaţiului, legătura între planurile diferit colorate.*

Grafica a dat două nume care trebuie reţinute şi încurajate atît pentru grafica de şevalet cît şi pentru ilustraţia de cărţi: clujeanul Iozsef Matyas şi bucureşteanul C. Baciu, amîndoi plini de imagina-

„Un funicular în Ţara Motilor" de Mihai Popa.

ţie, avînd o linie vibrantă, un simţămînt pentru întrepătrunderea dintre lumină şi umbră. Ştiu să configureze armonios o imagine şi mai ales să o facă să trăiască. Lucrările expuse întrec calitativ cele cu care ne obişnuiseră înainte vreme debutanţii.

În materie de arte decorative şi aplicate, Clujul merită toată lauda. Scoarţele, tapiseriile, draperiile imprimate, lucrate de Meta Hornung, Raymonde Wiener, Eugenia Dumitrescu, Leonov Elas, inspirate din arta populară (cusături, ceramică, crestături) sau din poemele lui Eminescu, cu figuri sau ornamente admirabil stilizate, cu un colorit de bun gust, constituie o bună îndrumare şi depăşesc multe din producţiile curente, făcute fără simţămîntul artistic şi înţelegerea spiritului artei populare, pe care le dovedesc acesti absolvenţi.

P. C

Bloc-notes

de Maria ARSENE

...Vestea întoarcerii armelor împotriva lui Hitler ne-a adus-o la cîmp, unde lucram, o santinelă. O santinelă fără armă şi baionetă. Un fruntaş, Manole. Paznicul căldării cu ciorbă de ştevie, hrana deţinuţilor politici. Figură inexpresivă, cu doi ochi de peşte şi mustăţile netunse, căzute stuf peste gură şi bărbie, lui Manole îi străluceau privirile. Rîdea.

— S-a făcut pace! Gata neamţu'! Caput. Ce mă tot iscoditi? Dacă vă spun, asta-i! A spus la radio.

...Am sosit în gara Balş înspre ziuă. Făcusem aproape toată noaptea cincisprezece kilometri pe jos. Bagajul îl purtam în spinare. O raniţă din pînză de sac în care am o cămaşă de schimb, două perechi ciorapi de lînă, o cană de tablă, o pîine, un boţ de brînză şi o sticlă cu ceai.

Bocancii au pingele de lemn. Mă ustură tălpile. Am bătături şi mă roade la umăr hamul de sîrmă al raniţei. Pic de oboseală, dar fluier un cîntec făr' de cuvinte. Un cîntec vesel fluier şi sînt fericit încît m-aş oferi să duc toată lumea în spinare.

Dar lumea e mică şi noi sîntem mulţi. N-avem cum s-o împărţim. Sîntem cinci cu toţii. Trei bărbaţi şi două femei. Am pornit-o pe jos din lagăr spre gară. Trecuserăm pe sub porţile cu lacăt ale sentinelelor, apoi pe lîngă gardurile cu sîrmă ghimpată, depărtîndu-ne grăbiţi, fără să ne uităm înapoi, fără să întoarcem capul.

Gara e pustie şi neluminată. În fund, pe o linie de garaj zace neînsufleţită o matahală. Cînd ne apropiem deslusim o locomotivă cu cazanul stins. Ciocănim la ferestruica casierului de bilete. Nu răspunde nimeni. Apoi în uşa şefului. Iar în urmă cînd ne dăm seama că sîntem singuri şi făr' de pază începem să rîdem. Să rîdem şi să cîntăm.

Abia atunci scîrţîie un geamlîc deasupra noastră şi un glas morocănos strigă:

— Ce-i gălăgia asta? V-aţi îmbătat şi aţi pornit-o pe scandal?

Am tăcut. Careva dintre noi întreabă:

— Cînd vine primul tren spre Bucureşti?

Glasul de la etaj voia propabil să înjure. Se răzgîndi.

— Măă! Vagabonzilor! Chem acu' poliţia la telefon să vă aresteze.

Izbucnim în hohote.

Un ins cu felinar şi şapcă de ceferist strigă cu pumnul pîlnie la gură:

— Nu-s vagabonzi, dom' inspector. Is comunişti care au scăpat din lagăr.

Geamlîcul se închise brusc.

★

În Bucureşti se poate intra cu trenul, pe linia ferată, cu maşina pe şosea sau cu avionul, pe sus.

La 23 August 1944.

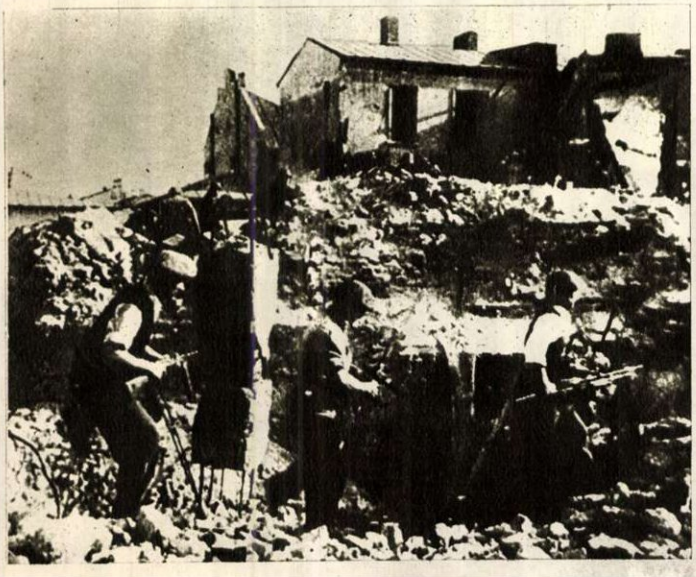

Cel din urmă mijloc de locomoţie este exclus. Ultimul tren anunţat — un personal — are o întîrziere de 36 de ore. Cît despre maşină.. Avem trei la dispoziţie. Un turism şi două autocamioane. Dar benzină nu găseşti de ai căuta roată douăzeci de kilometri, nici cît să amorţeşti o măsea.

Ne urcăm într-un furgon sanitar care pentru zece pachete cu ţigări ne duce pînă aproape de Piatra-Olt. La cîţiva kilometri de gară se rupe osia furgonului. Coborîm. După o oră sîntem în staţie.

O locomotivă sub presiune e gata să plece spre Piteşti. Dar impiegatul nu-i dă liber. Este informat că în halta Slătioara se află cantonat lîngă linia ferată un pluton de genişti germani, iar la Corbu a garat un tren blindat plin cu SS-işti care încearcă să se strecoare sau să forţeze trecerea spre Craiova-Turnu-Severin.

În cele din urmă mecanicul cere să plece pe răspunderea lui.

— Urcaţi în cabină — ne spune, făcîndu-ne un semn prietenesc cu mîna.

După cîteva minute părăsim Piatra-Olt. Liniile de garaj sînt ticsite de convoaie de trenuri de marfă şi militare părăsite. Pe un şir de vagoane-platformă zac încremenite, acoperite cu prelate, tunuri şi tancuri nemţeşti pornite spre front. Ultimul vagon poartă bucătăriile de campanie cu coşurile încă fumegînde.

Linia se desfăşoară în serpentine prin păduri şi margini de dealuri. Tăcem, privind încordaţi înainte. Aerul rece ne bate obrajii înfierbîntaţi.

Un avion trece la mare înălţime înspre Corabia. Tăcănitul bielei acompaniază un cîntec repetat şi obsedant.

— Sînteţi comunişti?

Întorc capul. Mecanicul e cu spatele la noi, cu jumătate trup peste bara tenderului.

— Da, răspund eu.

Trage uşor manivela de abur. Locomotiva prinde viteză. Ne priveşte o clipă peste umăr.

— Vă duc pînă la Bucureşti.

După ce trecem podul peste Olt, zice cu satisfacţie:

— Nu-i minat. N-au avut timp. Mama lor de tîlhari.

La Slătioara nici urmă de tren blindat. Dar la Slatina este garat un alt convoi nemţesc, fără locomotivă. Impiegatul ne dă liber imediat. Din convoi se trage asupra noastră, somîndu-ne să oprim. Zburăm pe panglicele de oţel cu aproape o sută pe oră.

La Corbu linia e închisă. A deraiat un automotor al C. F.R.-ului. După cîteva ore plecăm cu o cursă specială spre Piteşti.

În compartimente nu mai e loc să zvîrli un chibrit. Ne înghesuim pe culoar. Pasagerii sînt pestriţi şi de amestecătură. Negustori, gospodine, ţărani, militari romîni, ceferişti, un popă.

Simţim privirile lor. Unii ne cercetează cu sfială, cu ură alţii. O bătrînică întreabă:

— Veniţi din lazaret, maică?

— De la spital, de...

— Nu.

— De pe front?

— Nu.

Cîteva minute nu mai întreabă nimeni. Bătrînica oftează. Vecinul ei, un ins cu scurtă de piele, cizme ofiţereşti şi capelă de vînător austriac, ispiteşte.

— Poate din lagăr?

— Exact. De acolo.

— Aha! Am auzit că s-a dat drumul la toţi. La toţi domnii comunişti.

— ...

— Şi acum ce-o să faceţi?

— ...

În locul nostru răspunde cineva din compartimentul vecin:

— O să fie destule de făcut, nu le duce dumneata grija.

★

O staţie înainte de Piteşti trenul este mitraliat de o escadrilă de avioane nemţeşti. Locomotiva ciuruită gîfîie şi-şi dă sufletul prin toate găurile făcute de proiectile.

Trei morţi, cincisprezece răniţi. Dăm ajutor la ridicarea cadavrelor şi transportarea răniţilor la spitalul din oraş.

Pornim pe jos. Tîrziu ne ajunge din urmă un autocamion al fabricii de bere Luther, pe care evenimentele l-au prins în Piteşti. Ne aşezăm de-a latul şoselei.

Şoferul frînează şi scoate capul pe ferestruica cabinei.

— Ce vreţi?

— Ia-ne şi pe noi.

— Dezertori?

— Prizonieri!

— La ruşi?

— La Antonescu.

A clătinat capul a mirare. Injură.

— Sus!

Şoseaua pare pustie. Dar dacă eşti atent poţi zări cînd şi cînd, în marginea ei, urcaţi în copaci sau adăstînd prin porumbii de pe lizieră, uniformele militare romîneşti.

La Găeşti populaţia e în fierbere. O companie de infanterişti romîni trebuie să oprească trecerea unui convoi nemţesc anunţat, iar cetăţenii civili vor să dea ajutor. La Titu s-a format din orăşeni şi ţărani un grup de şoc înarmat doar cu muniţiile abandonate de duşman. Au două lăzi cu cartuşe, dar le lipsesc armele.

Nu mai avem combustibil. Depozitul de benzină este golit şi închis. Căpătăm o găleată cu preţiosul lichid de la o camionetă sanitară aflată în pană de cauciuc. Şi astfel, ne putem continua drumul.

Cînd ajungem la Chitila se-nserează. Rar, ici, colo, cîte o luminiţă care pătează orizontul trădează oraşul camuflat.

O patrulă militară cu cască şi automate ne opreşte.

— Incotro?

— La Bucureşti.

— Romîni?
— Romîni.
Se aprinde o lanternă şi un plutonier ne cercetează sumar feţele. Se opreşte asupra lui Toth, care e blond şi cu pistrui pe nas.
— Dumnealui pare puţin a Fritz.
— Ţi se pare, domnule plutonier — răspunde Toth cu accentul maghiar.
— Vine cu noi din lagăr — intervenim noi.
— Politici ? — întreabă cineva ascuns în partea de unde bate puternic lanterna.
— Politici.
— Liber!

★

De 3 zile Capitala este atacată cu furie, din aer şi de pe uscat, de către hitlerişti. Palatul a ordonat ca generalul SS-ist Gerstenberg şi trupele sale înconjurate să fie lăsate libere să se retragă, cu toate armele. Acum Gerstenberg încearcă să radă de pe suprafaţa pămîntului Bucureştiul, cum ne-a prevenit încă din Titu un cetăţean.

Retranşaţi în pădurea fortificată a Băneseî, avînd şi aeroportul betonat la dispoziţie, hitleriştii trimit din oră în oră avioane de bombardament care ciocăne, sfărîmă şi pulverizează monumente, instituţii, întreprinderi, locuinţe.

De 3 zile bucureştenii se sleiesc de foame prin pivniţe, morsfîrtecaţi în tranşeele de adăpost, sînt surprinşi cu cana de apă pe stradă şi ciuruiţi din văzduh de mitralierele de bord ale avioanelor.

Artileria antiaeriană e neputincioasă. Doar măgăoaiele, puzderiile de sirene de pe acoperişuri, presară spaimă din sfert în sfert de oră. Încetarea alarmei se împleteşte cu anunţarea unui nou atac aerian.

Pe cheiul gîrlei o bombă căzută din cer a ucis o mamă cu trei copii, o bătrînă cu legăturica în mînă şi alţi zece necunoscuţi.

Ateneul este grav atins. Din sala lui circulară străbat ecourile celei mai cumplite şi mai barbare orchestre, în clinchet de tablă sfîşiată şi ziduri prăbuşite.

Pe străzi, în hoteluri şi locuinţe particulare gărzile patriotice şi patrule de soldaţi prind şi dezarmează pe nemţii rămaşi încă în oraş.

În cartierul Tăbăcari, un depozit nemţesc de hîrtie şi imprimate a fost devastat, împrăştiat în stradă şi pe cheiul gîrlei.

Un autocamion militar, cu zvastică şi un cap de cerb lîngă placa de identitate, a fost capturat numai de femei în cartierul Colentina. Rămas în pană de benzină, şoferul plecase cu o canistră goală să cerceteze pe rînd depozitele.

Maşina aştepta în mijloc de stradă cu farurile stinse. A trecut o gospodină, s-a oprit şi a privit curioasă. Apoi o lucrătoare de la fabrica de săpun „Stela", căreia istoria acestei întîmplări i-a pierdut numele. După care o mamă ce îşi căuta copiii, plecaţi la joacă. Curînd s-au strîns zece, cincisprezece neveste.

Ajutorul şoferului înfruntînd privirile ostile a încercat să intre în vorbă cu ele.
— Benzin... Wo ist benzin?
A răspuns lucrătoarea, o femeie tînără cu trupul subţire:
— Nix benzin, neamţule. Caput. Şi se apropie de el.
— Nix caput! Benzin! Este bani. Dai bani benzin — şi scoase din din buzunar un pumn de bancnote.

Femeia i-a dat peste mînă. Militarul i-a dat femeii o palmă. A fost apucat de gît, de piept, de picioare, trîntit jos şi legat de mîini cu basmalele.

Maşina a fost împinsă într-o curte. Ajutorul de şofer a reuşit să se desfacă din slaba strînsoare şi a fugit. După o oră s-a întors cu şoferul. Au fost primiţi cu o ploaie de pietre. Au renunţat.

★

La Băneasa trei încercări succesive ale detaşamentelor inamice de a pătrunde în oraş, sînt respinse. În apărarea Capitalei luptă cot la cot, armata şi cetăţenii civili. Partizanii, comuniştii şi patrioţii.

După centrul cu lăcaşurile de artă şi cultură sînt acum bombardate metodic cartierele muncitoreşti, periferiile locuite de sărăcime.

Muzeul de Istorie Naţională de la Şosea este atins grav.

La Hotel Ambasador o curăţitoare de vagoane din Gara de Nord, cu un puşcoci fără gloanţe, prinde şi arestează pe maiorul Görricke, inspectorul unităţilor din SS pentru vînarea partizanilor.

În curtea sediului provizoriu al Partidului, din Aleea Alexandru, e forfotă mare. Partizanii cu căşti nemţeşti şi puşti automate, capturate de la duşman, se pregătesc să intre în luptă. Numeroşi civili aşteaptă arme. Sînt acolo femei, bărbaţi, tineri... Şi pe măsură ce li se dă puşti, revolvere ori grenade, pleacă lăsînd loc altora. Şi vin mereu, răzleţi sau în grupuri, cerînd arme, cerînd să lupte.

Zăresc un băieţel în poartă. Să tot aibă doisprezece sau treisprezece ani. Mă apropii de el.
— Cauţi pe cineva?
Pare emoţionat.
— Da. Vreau... Aştept...
Îl privesc puţin bănuitor. E destul de grijuliu îmbrăcat. Chipul îi e tras, palid, cu cearcăne mari.
— Ce aştepţi?
— Să capăt o armă.
Zîmbesc.
— Cîţi ani ai?
— Împlinesc peste o lună patrusprezece.
— Aşa! Şi părinţii ţi-au dat voie?
Tace. Se-ncruntă.
— N-am părinţi. I-au omorît nemţii acum trei luni.

★

Cu tot bombardamentul şi lipsa apei şi alimentelor, Bucureştiul este prins de febră. Maşini încărcate cu bagaje iau drumul Giurgiului şi Olteniţei. Se oferă sume exorbitante pentru o cursă de două ore. Atît cît să care persoanele avute şi cîteva geamantane cu lucruri de preţ într-un sat sau comună ferite de bombele avioanelor. Cei care au limuzine proprii se pregătesc în grabă şi nu răspund la telefon prietenilor care solicită un loc în maşină.

În centru, jaluzelele de la ferestrele blocurilor sînt trase. Vilele de la şosea au lacăte grele la porţi. Cîteva autocamioane particulare şi-au afişat preţul: 5000 lei de kilometru. Au fost închiriate pe loc.

Din mahalale şi periferii grupuri tot mai numeroase de oameni simpli, muncitori, studenţi, funcţionari se îndreaptă spre sediul Partidului, cerînd arme pentru apărarea Capitalei.

A nimerit şi moş Niculae din Parcul Rahovei cu un puşcoci cu cremene, reformat la rezbelul din 77. Îl ţinuse îngropat în magazia de lemne. Moşneagul pare peste fire de bătăios.
— Încotro, moşule?
— La nemţi.
— Să-i vezi?
— Ba să-i bat.

Și moșul și-a săltat pușcoiul pe umăr. Careva încearcă să glumească:

— Cum ai să-i bați cu țeava asta ruginită?! Nemții au tancuri... Moșul se supără.

— Că n-or fi toți în coajă de fier. Oi găsi și eu unul ascuns doar în cizme și capelă. Apăi în ăla o să pușc!

★

În sfîrșit. Capăt un revolver, cinci grenade, o cască și o pereche de cizme minune de ulan, în care pot să-mi odihnesc picioarele bolnave și obosite ca într-un uriaș pat de puf.

Desfac cu baioneta unui prieten o cutie de conservă de cal. Mănînc pe fugă. Îmi strîng grupa — șapte oameni — cinci bărbați și două fete. Apoi cu pași mari, ieșim în stradă și de acolo spre Băneasa.

În colțul străzii ne întîmpină un grup de civili:

— Nu știți unde se dau arme?

Le cerem să se legitimeze. Oamenii se recomandă. Un profesor de geografie, un cazangiu de la Lemaître și o croitoreasă, fostă studentă la medicină. Veniseră să lupte împotriva nemților.

— Ne învîrtim de o jumătate de oră pe aci — spune unul dintre ei.

Îi îndrept.

— A opta vilă pe stînga. E singura clădire în parcul ăsta boieresc unde oamenii sînt veseli.

După o săptămînă am aflat că studenta a fost ucisă chiar în seara zilei întîlnirii noastre, încercînd la kilometrul zece să zvîrle o grenadă în turela unui „Tiger".

★

Stau culcat pe spate și privesc spre Capitală care arde în mai multe părți. Încerc să identific cartierele de unde fumul încendiilor se înalță tremurînd în sus. Pocniturile și exploziile bombelor lansate de Stukasuri se aud distinct. Pare că undeva, pe aproape, se joacă popice.

În stînga mea e Vasia, pînă mai ieri condamnat la cincisprezece ani pentru comunism. Puțin mai departe, alt tovarăș de arme, Grigore. Eliberat cu mine din lagăr. Cincizeci de pași la dreapta este o fată voluntară. Poate că-i funcționară. Sau elevă de liceu. Alături de ea este un ceferist de la ateliere. Nu știu cum îl cheamă. Cei cu care a venit îi spuneau Nică. În spatele meu trebuie să fie Schwartz și Rădoi, proaspeți eliberați din închisori. Iar mai în urmă, mai departe sînt alții și alții, frați de luptă...

Cineva fluieră încet. Tresar. Tîștuiește cu un fir de iarbă între dinți. Ascult atent. E un greiere.

O clipă gîndul mă poartă spre casă, spre soție și copii. Dar chiar atunci mă întorc pe burtă și încep să trag.

Atacă hitleriștii.

Oameni noi din patria noastră

JUDECĂTOAREA

de F. Brunea-Fo

Să vedeți cum am cunoscut-o pe judecătoarea Stănuța Dincă. S-a întîmplat curat ca la aparatul de radio, cînd manevrezi butonul într-o doară și te pomenești cu o frîntură de audiție captivantă. Atunci de-abia te repezi la program ca să identifici locul și autorul emisiunii. Cam așa s-au petrecut lucrurile în cazul judecătoarei Stănuța Dincă.

Am deschis ușa uneia din sălile de ședință a tribunalului raional I. V. Stalin, la întîmplare (voi lămuri imediat de ce), îngăduindu-mi cinci minute de ascultare, neluînd mîna de pe clanță, gata să plec în altă parte, la altă sală, la alt tribunal. Trebuie să știți că de cîteva zile nu făceam altceva decît să explorez incintele judiciare. Îmi propusesem un reportaj despre instanțele unde se chibzuiește și se împarte dreptatea nouă, cumpănită cum nu s-a mai cumpănit în țara noastră, după legi și principii democratice, care n-au în vedere decît promovarea ei justă, umană și obiectivă.

Nu mai călcasem de mult, tare de mult, în aceste *pretorii* — cum li se spunea pompos altădată. Îmi rămăsese însă, din frecventarea profesională, sentimentul greutăților ce întîmpină documentarea sub raportul materialului semnificativ al „speței" — ca să vorbim avocățește — interesante. Socoteala de acasă nu se potrivește cu cea de acolo. Parcurgi cu privirea lungile liste de procese afișate la intrarea sălilor, cum ai parcurge cu rezultate sumar informative, o carte de telefon. Exact ca pisica în calendar te uiți la pomelnicul cu nume și cifre de dosar. Intri în sală și asiști la depănarea monotonă ca de metanii, a unor procese palide, iscate din pricini minore — gîlceve între vecini, bunăoară — și nu te alegi decît cu admirație pentru răbdarea judecătorilor, cu regretul că apelul la împăcarea părților: „pentru atîta lucru vă certați, oameni buni?" — nu biruie totdeauna. Apoi cascada amînărilor la un termen viitor pentru „procedură neîndeplinită", sau absența martorilor. Poate la altă instanță să se brodească o recoltă mai acătării — îți zici. Și iată-te peregrinînd din sală în sală, de la tribunal la alt tribunal, ca să nu surprinzi, venind pe neașteptate, decît fragmente de temă, anonime, fără început, și îndeobște fără deznodămînt, verdictul fiind sorocit la o dată ulterioară.

Aa! ai nimerit-o acuma — îți spui cu un uf! de mulțumire. E un proces ce se anunță palpitant. Îl urmărești un ceas, două, trei chiar, ești numai ochi și urechi, și deodată trosc! — s-a poticnit taman la depoziția martorilor. Găsise avocatul o chichiță, un clenci strategic folositor cauzei ce o apără, ca să amîie judecata. Adevărat, fusesem prevenit că terenul nu te așteaptă cu un bazar variat de articole, ca să alegi ce-ți poftește inima. Știam asta dinainte și, ca să-mi ușurez ajungerea la țintă, credeam că avocatul e indicat drept ghid. Cine altul să te îndrume spre a găsi, fără orbecăire și pierdere de timp, poteca scurtă ce duce de-a dreptul în inima și la cele mai caracteristice aspecte ale peisajului judiciar? Turist neobosit, activ și atent al sălilor unde prezidează justiția, el adaugă la experiența itinerariului — prin vocație profesională, ca medicul de spital sau pădurarul — practica zilnică a observației, a feluritelor fenomene privind viața și frămîntările micii lumi la care participă intim.

Mă depărtez nițeluș prea mult de împrejurarea ce mi-a răsplătit ostenelile cu cunoștința judecătoarei Stănuța Dincă. Cred însă că digresiunea cu avocatul inițiator se angrenează totuși în canavaua introductivă a reportajului, în care nu-i vorba deocamdată decît de luarea de contact cu obiectul lui, cu recunoașterea terenului, cum se zice.

— Maestre, — i-am spus la telefon — am nevoie de ajutorul matale.

— Ei!, să fie într-un ceas bun! (mi-e prieten vechi și-i apreciez umorul avocațial). Ce? Vreo gripă penală? Vreo scrîntitură de ordin civil? Ai alunecat pe o coajă delictuoasă?

— Ha! ha! Nimic din cîte presupui, nimic microbian. Simplă documentare gazetărească. Năzuiesc la un reportaj care să oglindească chipul nou al justiției noastre populare. E o treabă migăloasă și mi-e teamă să nu pățesc ca găina lui Creangă, alegîndu-mă cu o mărgică. Spune ce să fac, pe unde s-o iau ca să dibăcesc firul dedalic?

— De unde? Păi, de la mine, dragul meu. Ai procedat bine întrebîndu-mă. Am spețe, una și una. Te avertizez însă că nu sînt dintre acelea ce alimentau cronica judiciară de odinioară. Crime mondene, scabroase sau colosale panamale a la Cagero și Skoda, ce aduceau la dezbateri un public elegant, amator de dezvăluiri anatomice, ahtiat să afle cum se puneau la cale lovituri uriașe cu complicitatea regelui și a unor înalți demnitari. Dacă te mulțumești cu cazuri mai puțin „senzaționale", îți stau la dispoziție.

— Mulțumesc, mă scoți la liman.

Să mai adaug că trei sferturi din catalogul maestrului erau, în ce privește materialul, „spețe" găunoase, adicătelea că nu apucau să iasă la lumină, că se și estompau în zarea amînărilor. Documente judiciare, umane totuși? Aș! — reziduuri de obiceie, de frecături, ce se vor resorbi cu vremea, prin educație, învățătură, prin desăvîrșirea conștiinței civice luminată de viața nouă pe care o trăim, de țelurile ei înalte, — în trecut, în moravurile ce au caracterizat trecutul. Nu, nesemnificative.

★

Așadar mă aflam la ușă, gata s-o deschid de ieșire, cînd auzii o frază care mă făcu să iau mîna de pe clanță și să caut, uimit, către izvorul ei, cu alte cuvinte către persoana care o emisese.

— Ce-i aia „debara", tovarășe avocat? N-o fi cumva căsoaia în care-și ține tot gospodarul trocăriile? Dacă-i vorba de asta, de ce nu vă rostiți să înțeleagă și poporul din sală? Auziți! oameni cu o haraba de carte, care să grăiască ca într-un salon parizian! (Fraza pronunțată fără îndîrjire, domol, însă tincturată cu un pic de acid ironic, venea din celălalt capăt al sălii, de acolo unde stăteau cei trei judecători).

Te oprești cîteodată pe stradă, atras de o melodie neașteptată, ce te îmbie să te uiți înăuntru pin perdea, ca să identifici cîntărețul capabil să scoată din uniformitatea fațadei cu cercevele, o singură fereastră, aceea deschisă spre mîna violonistuui. La fel, fraza aceasta m-a oprit locului, a dat o direcție cardinală priveliștii în care bîjbîiam de cîteva zile. Fusese rostită de prezidentă, femeie mărunțică și slăbuță, cu o față mică, puțintel smeadă și osoasă, cum sînt uneori chipurile supte și arse ale sătencelor trudite, din care sclipeau — și fără ochelari — doi ochi negri, plini de o văpaie, totodată ageră, mobilă și inteligentă. Insist asupra acestui amănunt — ochii — în care s-a refugiat și s-a concentrat parcă toată forța ei vitală; din care ai impresia că se întoarce îndărăt, în organism, ca dintr-o sursă de electricitate, energia chemată să întrețină vioiciunea, atenția și duhul acestei ființe plăpînde. Și mai e ceva care viiază în aceste pupile de agată, de la ale căror scînteieri (cum am avut după aceea multe prilejuri să constat) își întorc privirea cugetele vinovate, se fîstîcesc cei prinși cu minciuna, se înlăcrimează genele vreunor impricinați pocăiți de lumina pătrunsă în adîncul inimii lor. Mai e ceva, zic: o imensă bunătate, iubire de oameni. Cunoscîndu-i viața (mi-a povestit-o) ca fată, soție, mamă; cunoscînd viteaza viață angajată odinioară în luptă crîncenă cu nevoile, consacrată mai apoi, după 23 August 1944, dorului aprig de a face bine, de a se devota cu trup și suflet năzuințelor noi ale poporului — i-am cunoscut și bunătatea. Da, palpită în privirea ei, însă

nu ca un fluid ce se revarsă peste figură, cum se întîmplă la făpturile ce n-au ştiut suferinţa, slabe de înger, oricînd pornite de indulgenţă, figuri unsuroase de uleiul indulgenţei gratuite.

... Iată. Băietanul ciolănos susţinea morţiş, la bară, că un lucru pe care-l vînduse pe furiş, şi cu care venise de la ţară, nu constituie o operaţie comercială clandestină. E sincer? Îndoielnic, parcă ştie simula sinceritatea, prin ţinută smerită, prin căutături într-o parte, prefăcut sfioase.

— Măi băiete, te-ai încurcat în minciuni ca mîţa-n caier. (Publicul din sală rîde. Îi place cum vorbeşte judecătoarea, moldoveneşte, dîrz, pitoresc, cu înţelepciune).

— Nu mint... Zău că e aşa cum spun.

— De ce ai fugit de miliţian? Nu vezi că povestea e cam bălţată?

— Să mor, doi ochi am... Mă grăbeam să mă duc acasă, ca să isprăvesc arătura şi să servesc Republica (Rîsete).

— Află, mă flăcăule, că Republica nu se serveşte cu minciuni şi şmecherii, ci cu muncă cinstită. Ei, pe unde scoatem cămaşa acuma, măi Marin Pîrnea?! Uită-te la mine—zise — şi-l ţinti cu privirea.

— Vă rog să mă iertaţi — bîigui culpeşul. N-am să mai fac.

— Păi, vezi? Nu era mai frumos dacă spuneai adevărul de la început?

... Iată. Fata asta bălaie şi plînsă s-a făcut vinovată într-un furt de materiale de confecţii. A sustras mătase din depozitul Fondului Plastic, unde era angajată ca femeie de serviciu, şi o vindea la cunoscuţi. Nu tăgăduieşte. E o fată simplă de la ţară, ce se lăsase ispitită de mirajele oraşului mare. Nu se ocupase nimeni de ea, s-o îndrume, şi însuşi faptul că responsabilul depozitului nu prea se dovedise vigilent era o încurajare pentru o tînără în „frigurile" amorului. Aşa argumenta apărarea.

Între cei doi asesori, oameni robuşti, judecătoarea părea şi mai firavă, mai subţire. Era obosită, mai trasă la faţă (se perindaseră cîteva zeci de procese în dimineaţa aceea), i se deranjase coafura puţin argintată la tîmple şi şi-o netezea în răstimpuri, cu mîna, reflex. Ascultase spovedania acuzatei făcută între scîncete; pusese cîteva întrebări, ca să stabilească unele împrejurări, şi, cînd dădu cuvîntul avocatului, îşi scoase ochelarii, închizînd o clipă ochii.

Ce să se mai dovedească? Fata recunoscuse şi legea-i lege. Firește, judecătorul pune în balanţă, în spiritul nou al justiţiei democrate, o sumă de elemente ivite în cursul dezbaterilor din instanţă, ce pot atenua sau, dimpotrivă, spori severitatea rece a articolelor respective din codul penal. Ce factori au determinat delictul? În ce măsură starea intelectuală, psihică, morală şi biologică a infractorului constituie coeficienţi de luat în seamă sau de respins, în ce priveşte actul săvîrşit? Fata asta? Hm!... Să fi gîndit la toate astea judecătoarea? Să le fi cîntărit în conştiinţă şi să le fi simţit în inimă (aşa se caracterizează ea însăşi: inimă caldă, umană, conştiinţă rece, obiectivă), cînd i s-a adresat fetei, fără asprime:

— Haide, nu mai plînge...

Şi ce intervenise în cugetul ei, modificînd cu o nuanţă mai dură, tonul dinainte:

— Plînsul nu îndreaptă vina. Legea este lege şi nu trebuie călcată.

Îi urmăream privirea în timpul spovedaniei acuzatei, şi după aceea la depoziţia martorei. Funcţionară la o instituţie de stat, martora cumpărase, ignorînd provenienţa, din marfa sustrasă

— Nu te-a mirat că e mai ieftină decît la magazin?

— Spunea că o ia de la fabrica unde lucrează — răspunde martora, cu capul în jos.

— Şi la fabrică, mătasea creşte pe acoperiş? Eşti ditai contabilă, te freci de cifre şi evidenţe reale, dar cînd e vorba de chilipiruri, iaca, pică cu hîrzobul din cer... Fata cea proastă de la ţară stă în boxă şi o să înfunde puşcăria, ca dumneata să te fandoseşti în straie de mătase... Orăşeancă deşteaptă, cu carte, dragă doamne! Mă întreb de ce n-a nimerit la mine, fata ceea? La alt cetăţean cinstit? Nu ajungea aici, că i se arăta pe ce drum primejdios a apucat... Poţi pleca, — i se adresă fără s-o slăbească din priviri, proiectate asupra martorei, ca o puternică lumină, roentgeniană. Apoi le îndreaptă spre acuzată. Ca într-o vitrină cînd se trage oblonul, noaptea, de închidere, lăsîndu-se un singur bec de veghe, ochii judecătoarei îşi slăbiră parcă incandescenţa.

— Niciodată nu s-a lipit grăsimea de mine. Aşa mi-e soiul. Te pomeneşti că mă trag din iască şi că m-a hrănit mama cu surcele şi cuie— zice, rîzînd încet.

În sala lungă, cu mese mult încărcate de dosare, e acuma linişte. Funcţionarii de birou, arhivarii, care au stat toată dimineaţa cu nasul în hîrtii, neridicîndu-l decît ca să răspundă vreunui cetăţean venit pentru o informaţie, un act, au plecat. E linişte, în tot tribunalul. Din foirea, din larma şi mişcarea de pe săli, din lumea ce ocupase ceasuri de-a rîndul băncile incintelor — avocaţi, martori, familiile celor cu vreo pricină — nu se mai aude decît fîşîitul măturii afară, pe cimentul presărat cu capete de ţigări şi fărîme de covrig.

Aici, în sala asta, lîngă fereastra ornată cu balanţa simbolică a Justiţiei, forjată frumos din fier, doi oameni stau de vorbă. Mai exact: numai unul vorbeşte; celălalt ascultă şi notează.

Povestea judecătoarei Stănuţa Dincă începe la Galaţi, cu o coajă de pîine şi o carte. Una personifică copilăria, adolescenţa, în casa părintească din cartierul Traian; cealaltă, pasiunea din totdeauna a interlocutoarei noastre. Dacă pe cea dintîi a surghiunit-o în amintire, n-a mai rămas decît o dureroasă amintire, pe cealaltă o păstrează şi astăzi, cu aceeaşi ardoare.

— Îmi place să citesc. De cînd mă ţin în viaţă, nu mă văd decît cu ochii pe slovă. La şase ani îi citeam tatii „Gazeta ceferistă". Era ceferist şi nu cumpăra alt ziar.

Traian! L-am cunoscut şi în epoca aceea. Cartier de muncitori, urît, veşnic inundat în anotimpurile ploilor şi dezgheţului. În centrul Galaţului — depărtat nu numai topografic, ci şi social, economic, de mizerabila periferie — huzur, traficuri, bunăstare. Epoca de pomină a incendiilor „spontane", ce prefăceau în scrum peste noapte, şiruri de prăvălii; „sinistraţii", scoşi basma curată de complicitatea poliţiei, îşi încasau veseli „asigurarea".

Şi cealaltă imagine: demonstraţiile de revendicări ale docherilor, ale ceferiştilor secătuiţi de exploatare, urgia năpăstuită în Traian, în acele perioade de cîinoşenie — se ţineau lanţ, aceste perioade — ca să poată dormi fără coşmaruri traficanţii, să-şi facă mendrele politicienii.

Din ce podoabe era alcătuită odinioară salba zilelor, anilor, unei fete nevoiaşe, mai e necesar să stăruim? Nici salba Stănuţei n-a fost mai deosebită de cît a miilor de fiinţe contemporane cu tinereţea ei.

— Şirag de tinichele goale... Cu asemenea emblemă semăna viaţa amărîtului, tovarăşe ziarist. Cînd aveam ciuboţele, nu aveam ro-

chiță, și doar de crăciun să se fi întîlnit carnea cu fasolea cea de toate zilele, împreună, într-un blid...

Cu școala primară de patru clase, n-a vrut să isprăvească învățătura. S-a mai chinuit cu vreo trei clase date în particular, dar mai mult n-au avut părinții posibilitate. E crudă încă pentru muncă grea, n-o ajută nici puterile, e ca un fulg de păpădie de puțintică și ușoară la trup... Se pricepe la horbotă, va croșeta bibiluri pentru trusoul domnișoarelor din centru, fețișoare de masă migăloase ce zgîrcesc degetele și urzică ochii. Cu mîna sucește iglița, ochii îi umblă în același timp pe o filă de carte încîntătoare. Dar te rabdă inima să te ocupi de alde astea, cînd barabulele nu sînt curățate, lampa n-are gaz? Le poate dovedi chiar pe toate ale gospodăriei?

Și apoi cînd s-a făcut mai mare — fabrica. În anul 1931 s-a măritat cu Neculai Dincă. S-au mutat în comuna Independența, de lîngă Galați.

★

Trei pasiuni au însuflețit și au transfigurat viața Stănuței Dincă: familia, umanitatea, cartea. În sufletul ei, aceste noțiuni n-au ierarhie și oricare ar fi ordinea lor, ea le consideră de o egală valoare. Una e complementul celorlalte și toate converg ca razele într-o lentilă, în cea mai esențială pasiune — Partidul. Reținusem intervenția judecătoarei dintr-un proces de divorț, ai cărui eroi erau destul de vîrstnici. El, profesor; amîndoi intelectuali.

— De cînd sînteți căsătoriți?

— De douăzeci și cinci de ani.

— Și ce motive vă determină să frîngeți o căsnicie de un sfert de veac?

— Nepotrivire de caracter — răspunde soția.

— Nepotrivire de caracter?! — repetă cu uimire, cu nedumerire, judecătoarea. — După douăzeci și cinci de ani?!... Ca interpretă a legii, iau firește, în considerație motivul. Ca mamă și soție... Aveți copii?

— Da, doi — răspunde parcă jenat, soțul.

— ... ca mamă și soție — continuă judecătoarea — nu pot crede în validitatea motivului ivit atît de tîrziu! Cît timp trebuie ca doi oameni, trăind legiuit împreună, părinți cu răspundere pentru copii, pentru instituția familiei, părticică din marea familie care-i poporul, cît timp le trebuie acestor doi oameni ca să-și descopere caracterul? O viață întreagă? Pe ce s-a întemeiat căsnicia, dacă în pragul bătrîneții se constată că la temelia ei a fost nisip, nu ciment? E trist cînd un cămin tînăr se dezbină. În deobște pe motive pripite, impulsive, necugetate. Și mai trist cînd doi oameni maturi dau acest exemplu tinerilor, propriilor lor copii. Împăcați-vă. Integritatea familiei merită să-i sacrificați un capriciu.

M-a emoționat patosul cu care pledase pentru reconciliere (mulți oameni din sală dădeau aprobativ din cap), și amintindu-mi scena în timp ce ascultam evocările, am alăturat-o comparativ de alt tablou, acela al familiei sale. Da, și această căsnicie numără un sfert de veac. Dar e tot atît de solidă, vie și caldă ca la început. Ce elixire îi conservă prospețimea?

★

S-a oprit un moment din povestire.

— Să vă arăt ceva — spuse cu o însuflețire ce-i lumină fața, pînă atunci gravă. Se ridică îndreptîndu-se spre scaunul unde-și plasase poșeta. Scoase din ea un portmoneu, din portmoneu un carnet, din acesta un plic și din plic o fotografie. Mi-o întinse cu emoție.

— Copiii mei! — Și ca și cum atunci o luase de la fotograf și n-o văzuse încă (era veche de doi ani), își puse ochelarii și o examină împreună cu mine.

— Frumoși și voinici — zisei.

— Seamănă cu tatăl lor. Era cît gorunul în tinerețe. Toți fac sport. Ăsta cu spatele lat e Alexandru Dincă. Are 24 ani. A făcut atletism, e campion regional de poliatlon. Acuma conduce ca tehnician asociația „Voința" din Cluj. Căsătorit. Știi matale, acuși îs bunică. Celălalt, mai subțire, e Paraschiv-Sergiu, 22 ani, e și el atlet. Cea de la mijoc e Angela-Lucia, 19 ani. Și ea e sportivă. Știi matale, mă ridică în brațe și mă dau uța ca și cum aș fi copilul lor — zice, zîmbind fotografiei. — A fost o lecuță de caznă pînă să-i văd crescuți.

Rosti cuvintele cu mîndrie, deși amintirea greutăților îndurate ar fi trebuit s-o crispeze.

★

Altă etapă. Un drum luminos, la capătul căruia va găsi o nouă activitate, corespunzătoare însușirilor sale de minte și suflet, ce se voiau acum folosite dincolo de limitele vetrei, în aria largă cît țara, unde atîtea alte mame, alți soți și copii sădesc cu avînt livada unei vieți noi, plivită de mărăcinii trecutului, rodnică și optimistă. Dar cîtă strădanie o așteaptă ca să devie aptă de a exercita misiunea de judecătoare!

— După 23 August a început adevăratul meu contact cu realitățile știute de mine pînă atunci doar din literatură, citită cînd îmi legănam pruncii, cînd îi vegheam noaptea după munca din fabrică. Acesta-i socialismul de care vorbea Gorki — îmi spuneam fermecată. Și pune-te pe carte, bădie! Am luat școala de la început. Cursuri serale, pedagogie, învățătură marxistă, pregătire ideologică. Apoi activitatea pe teren, muncă de lămurire prin fabrici, responsabilă de cadre la „Apărarea patriotică", examen de conducătoare de creșă, puericultură. — Și într-o zi, prima ei mare bucurie. „Vrei să intri în partid?" — e întrebată. „E cu putință să intre în partid cineva care nu s-a făcut vrednic de nici o faptă, de o asemenea cinste?" — am bîiguit buimăcită de emoție.

— Credeam, tovarășe ziarist, că numai ilegaliștilor li-e deschisă ușa partidului. Să nu plîngi de fericire?

Și iată, după o perioadă de frecventare a școlii juridice de asesori din Galați, numită în 1947 asesoare la judecătoria mixtă de acolo. E a doua bucurie. Apoi, succesiv, Școala juridică din Iași, procuror în 48-49 la Bîrlad, judecătoare (1951-52) la Giurgiu, de unde e transferată în aceeași calitate la tribunalul „Griviția Roșie" din Capitală. Din 1953 funcționează la tribunalul popular al raionului I. V. Stalin, din Piața Amzei.

O experiență juridică de zece ani, făcută cu pasiune, cu seriozitatea și pătrunderea ce caracterizează voința și inteligența acestei judecătoare, nu constituie o temeinică chezășie a aptitudinilor sale profesionale? Ea găsește că nu. Ultimele nouă luni le-a consacrat școlii de perfecționare și pregătirii examenului de stat și la ambele examene, această femeie de 46 ani a fost printre primii.

★

Cîte ore au trecut ascultînd-o? Judecătoarea tăcu. Însera. În sala lungă, mobila despuiată de lumina zilei, ce-i îndulcea forma, se contracta precizîndu-și geometria. Mesele, dulapurile, stivele dosarelor și chiar petele de cerneală violetă își delimitau spațiul pentru somnul nopții, ca pensionarii în dormitorul comun. Acuma, tăcerea uniformiza toate reliefurile, toate contururile rumoarei diurne. Nici un zgomot nu-i străpungea catifeaua. Și deodată, amîndoi ne-am încordat auzul. Ceva ronțăia mărunțel liniștea, înspre dulapul cu bîrtii. Un șoricel.

— Spectrul birocrației — spuse, cu un zîmbet, judecătoarea.

Dragoș VICOL

CUVÎNTUL BĂTRÎNULUI PĂDURAR

Anii trec, așa precum trec anii...
Cerbii din pădure cresc și mor;
tot așa rotesc pe cer vultanii
cum mi se roteau și alte ori...

Munții ni-s tot de pămînt și piatră:
unii poate-au mai îmbătrînit...
Dar la mine-aici, pe vechea vatră,
focul arde mult mai rumenit...

Anii trec, așa precum trec anii...
Viața mea însă se trece-altcum:
e un zbor ce nu-l cunosc vultanii,
și un drum cum n-a mai fost alt drum...

Munții-or fi tot de pămînt și piatră,
dar le-am dat la toți un alt folos...
Sărăcia azi nu mă mai latră!...
Și, dacă-s bătrîn, mă rog frumos,

pot să-mi pun în cumpeni vrednicia...
Pensia? Păstrați-o pentru alți!...
Știți voi ce înseamnă bucuria
ca și peste vîrstă să te-nalți?!...

Othello

Intrebat o dată asupra vîrstei eroului shakespearian, a cărui tragedie tocmai o transpunea pe ecran, regizorul sovietic Serghei Iutkevici a răspuns aproximativ astfel: „Othello nu e de loc tînăr. Nu am socotit exact vîrsta lui, dar are mai bine de 400 de ani. Trăiește de cînd l-a zămislit genialul său creator. Trăiește de atunci în mii de chipuri, pe scenele miilor de teatre, în toate țările lumii, în felurite graiuri. Intotdeauna, însă, e același mare Othello".

Spusele lui Iutkevici conțin un mare adevăr: de-a lungul secolelor, vîrstele lui Othello s-au concretizat pe diferitele meridiane ale culturii universale, după tiparul geniului shakespearian, purtînd însă întotdeauna — în regie sau interpretare—amprentele epocii care învia în felurite modalități tragedia maurului. Și iată că, astăzi, Othello reînvie în fața noastră pe ecran, animat de arta unor mari cineaști sovietici.

„Othello" trebuia să fie în film, și mai ales într-un film realizat de creatori sovietici, care au dovedit în atîtea rînduri o atît de adîncă și desăvîrșită pătrundere a sensului operei shakespeariene, o nouă treaptă spre înțelegerea tragediei.

Pentru această mare încercare, Serghei Iutkevici s-a pregătit toată viața, metodic, cu pasiune, cu perseverență.

În decursul anilor, „Othello" a fost pus în scenă și filmat de el de cîteva ori în șir, ca studiu experimental, împreună cu colectivul de studenți al Institutului Unional de Stat Cinematografic din Moscova, unde conduce o clasă de regie. Aici a fost laboratorul științific în care profesori și studenți au căutat drumul spre crearea lui Othello cel nou, al ecranului. Acasă, Iutkevici a strîns în rafturile bibliotecii tot ce s-a scris despre Othello, despre dramă, despre interpretare. Și a mai fost ceva esențial care nu se afla în rafturile bibliotecii: talentul, originalitatea artistică a creatorului.

Iată-i acum creația sa finită și supusă judecății apreciative a marelui judecător: publicul lumii întregi. Pentru că „Othello" a început, într-adevăr, o călătorie în jurul globului....

Filmul începe cu un prolog sugestiv, rostit de Othello în Senat, prolog ce nu este susținut decît de ritmul viu al muzicii lui Haciaturian — o muzică exotică, frapant colorată. Nu se aude nici un cuvînt. O vezi pe Desdemona singură și înțelegi că în mintea ei retrăiește momentele dramatice ale vieții lui Othello. Cînd se sfîrșește prologul, se luminează genericul, lăsînd să se vadă numele actorilor: Bondarciuk: Othello; Popov: Iago; Skobțeva: Desdemona...

Definitivarea interpretării lui Othello a fost rezultatul unor îndelungate căutări și probe actoricești. Posibilități erau suficiente. În Uniunea Sovietică, Othello vorbește și trăiește pe sute de scene. Dar alegerea era cu atît mai grea. Existau și doi creatori clasici ai acestui rol, deosebiți ca metodă actoricească, asemănători în talent: Mordvinov la Moscova și Horava la Tbilisi. Și totuși Iutkevici l-a ales pe tînărul artist al poporului, Serghei Bondarciuk. De ce? Filmul a dovedit-o cu prisosință. Pe ecran apare, în interpretarea dată de Bondarciuk, un Othello blînd și încrezător, stăpîn al unei iubiri fără de pată, dominat în primul rînd de lumina rațiunii, chiar și în bezna celei mai sfîșietoare tragedii.

Acesta este noul adus de Bondarciuk și Iutkevici în înțelegerea personajului shakespearian. Othello își pierde rațiunea numai o clipă, dar regia face clipa aceasta de neuitat. Ea o disecă și o analizează, o generalizează, folosind ca material de expresie artistică doar ochii, privirea actorului și nimic mai mult. Ochii lui Othello — Bondarciuk — cuprind în clipa aceea sinteza întregii sale tragedii; ei redau granița dintre seninătatea deplină și furtuna dezlănțuită. Bondarciuk creează în mod artistic gradația furtunii interioare a lui Othello. Simți pragul dezlănțuirii în clipele cele mai de tihnă. În seninătate, dincolo de liniște, auzi glasul furtunii.

Dar Bondarciuk, în afară de nuanțarea, extrem de precisă, a vieții interioare a marelui erou, realizează plasticitatea aproape simbolică a maurului. Mantaua roșie pare, alături de figura severă, robustă, o previziune dureroasă a tragediei. Mîinile puternice, negre, capătă în contextul dramaturgiei filmului, semnificația simbolică a puterii brutale, instinctive, al cărei cumpănitor poate să fie numai iubirea și rațiunea. Astfel, filozofia ca și marea dramă a personajului reies din complexul artistic creat în mod perfect armonios între plastica și retrăirea actoricească.

Iago, realizat de Popov, e un partener demn de interpretul principal. El sădește efectiv îndoiala în cugetul lui Othello. Ceea ce este interesant în realizarea lui Popov, cunoscut în general ca un actor care gîndește mult la concepția rolurilor sale, e că lasă să se întrevadă uriașul efort cerebral al luptei lui Iago pentru triumful răului. Seninătatea lui Othello poate fi tulburată numai de un adevărat demon, parcă spun autorii filmului, subliniind voit această idee, atît artistică cît și logică.

Lui Popov cred că i s-ar putea reproșa — în aceeași măsură cît și regizorului — că Iago, spre deosebire de linia generală a filmului, este prea contemporan nouă, neavînd o delimitare precisă în epocă, ceea ce de altfel se și exteriorizează în comportarea, în gestica sa.

Plastica filmului este deosebit de interesantă prin folosirea compoziției cinematografice în sens alegoric; simbolurile folosite izbutesc întotdeauna să reliefeze cu putere drama lăuntrică a personajelor. Aș asemăna plastica acestui film cu bogăția unei vegetații luxuriante, abundente, dominată de culori apăsătoare, de forme grele, dar totuși neasemuit de precise și logice.

Aceasta este una din trăsăturile esențiale ale filmului, relevate pe drept cuvînt de juriul internațional de la Cannes, care a conferit filmului premiul pentru cea mai bună realizare.

Judicios menționa unul dintre cei mai mari regizori francezi că în acest film Serghei Iutkevici cheltuiește cu prisosință măiestrenirea artistică a unui Eisenștein sau a unui Pudovkin. Prin monumentalul său bogat, dar totuși sobru, prin forța de comunicare a personajelor sale, filmul amintește într-adevăr de neuitatele realizări clasice ale cinematografiei sovietice.

Mircea SĂUCAN
regizor

Octavian ANGHELUȚĂ

Construcția furnalului nr. 5-Hunedoara

Corneliu BABA

Schiță de compoziție
Din ciclul „1907"

DIN PICTURA NOASTRĂ NOUĂ

În ultimii ani s-au accentuat eforturile pictorilor de a lărgi sfera subiectelor peisagiste și de a aborda, pe lîngă temele tradiționale, și motive plastice din natura transformată de activitatea omului de astăzi. În acest sens, marele peisaj al lui Octavian Angheluță, „Construcția furnalului nr. 5-Hunedoara", reprezintă o izbîndă și o perspectivă deschisă. În peisajul industrial al lui Oct. Angheluță simți receptivitatea emotivă a pictorului în fața activității constructive a oamenilor de astăzi, concretizată în coloși de fier ce irump către înălțimi ca niște adevărate monumente ale epocii. Construcția în devenire, freamătul omenesc înconjurător, realizează un vast tablou de mișcare, impresionant în viziunea panoramică a artistului. Amploarea peisajului este pusă în valoare de vastitatea cerului, greu de fumul coșurilor.

Corneliu Baba și-a afirmat din nou preocuparea pentru înfățișarea zguduitoarei drame de la începutul acestui veac a țărănimii romîne. Schița de compoziție din ciclul „1907" reflectă intențiile artistului de a crea o imagine a răsculaților în acțiune, după acea dramatică – dar statică – „Odihnă pe cîmp". Personajul din primul plan, un om bătrîn pe care nevoia și foamea l-au vlăguit, dar i-au aprins ura din privire, este o imagine grăitoare a trecutei suferințe a țărănimii, un protest al durerii mute. Din această durere a crescut setea de dreptate a celuilalt personaj din prim plan, țăranul înarmat care cheamă la luptă. Aceste două personaje, care apar în schiță ca simbol al urii și al dîrzeniei răsculaților, conțin în însăși concepția lor germenele individualizării ce se va desăvîrși în opera definitivă. Ele creează cu masa răsculaților, ce se conturează în adîncime, o unitate plină de dramatism.

Simțul viu al actualității se observă în deosebi în compozițiile tematice ale tinerilor noștri artiști. Fără îndoială că în lucrările acestora – unii dintre ei proaspeți absolvenți ai Institutului de arte plastice – se reflectă contradicția dintre chemarea către originalitate și bagajul școlăresc impersonal. Din valoarea lucrărilor ce le avem în vedere se întrevede însă limpede dezvoltarea ulterioară a acestor tineri creatori. Tanasis Fap[illegible] [illegible]ssi corigentă" s-a apropiat de o temă deosebit de importantă pentru [illegible] al patriei noastre. Conflictul compoziției este realizat, [illegible] plasticității personajelor. Opo-

CARA

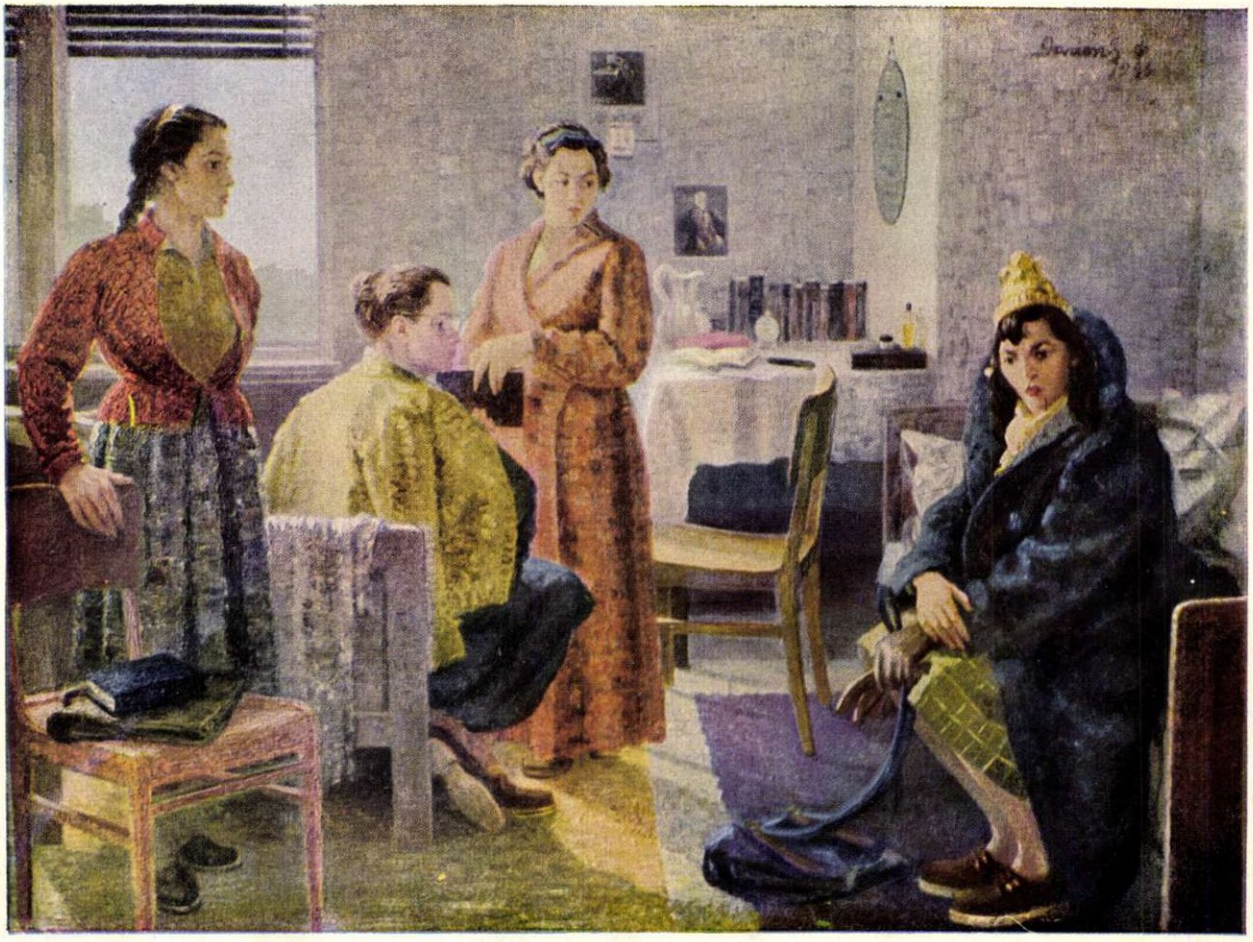

Tanasis FAPAS

Iarăşi corigentă

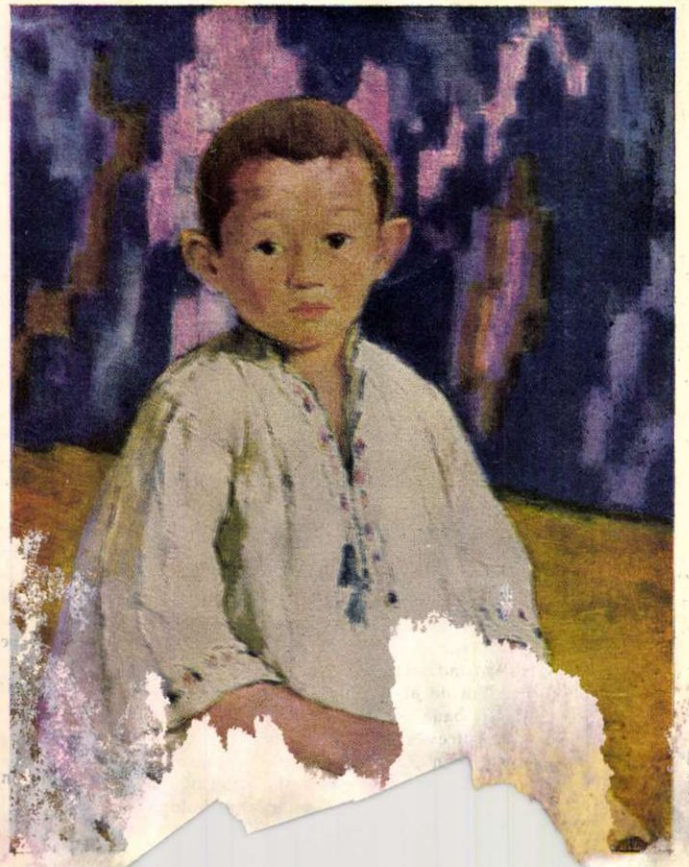

Sultana MAITEC

[illegible]

Virgil DAVID — O nouă viață

ziția dintre cele trei studente sîrguincioase și studenta corigentă, abătută, este opoziția dintre două feluri de a înțelege viața. Compoziția este bine gîndită. Spațiul dintre grupul de studente și colega lor sugerează fără ostentație distanța spirituală. Amănuntele în portretizarea studentei corigente conturează deosebit de plastic moralitatea personajului. Îmbrăcămintea pretențioasă și fantezistă indică preocupări minore; ca un ecou al privirii descumpănite pierdute în fața situației catastrofale, o mînă este înmănușată, alta nu.. În acest tablou, T. Fapas a făcut dovada unor reale calități de colorist în redarea materiei și în conturarea centrului vizual al compoziției prin accentuarea coloristică a portretului corigenței.

Prin „Văsălică", tînăra pictoriță Sultana Maitec realizează unul din cele mai frumoase portrete din ultima vreme. Sultana Maitec a intuit sufletul copilului, s-a apropiat de el, pentru a reda viața lăuntrică a omulețului care cercetează lumea cu ochi inteligenți, filtrîndu-și impresiile prin înțelegerea sa, copilărească, dar pătrunzătoare și serioasă. Fără să idealizeze imaginea copilului, dar cu o generozitate spontană, trezită de drăgălășenia modelului ea a pictat cu finețe carnația de copil, strălucirea ochilor umezi și albeața cămășuței scăldată din belșug în lumină

Într-o scenă de gen – „O nouă viață" – tînărul pictor Virgil David [illegible]reat cu multă sensibilitate cîteva chipuri de oameni simpli ai ogoa[illegible], pentru care munca constituie sensul existenței lor, simți[illegible] chiar [illegible] timplări ce aparent ar trece neobservate, ca nașterea unui vițe[illegible] [illegible]ipurile lui Virgil David, de la bătrînul cu chip gînditor, ing[illegible]ji[illegible]a care simte o mîndrie de „expert", țăranca robustă și sfătoasă și pînă la copiii ce văd în micul animal un nou tovarăș de joacă, sînt viu caracterizate, surprinse într-o mimică expresivă. Coloritul redă cromatica specifică a părului animalului, a pereților întunecați și pardoselii, a veșmintelor și, prin reflexe, este evocator pentru atmosfera densă a grajdului.

Lidia Csató în „Vechituri" a abordat cu mult curaj o temă socială de inspirație originală: descompunerea rămășițelor clasei exploatatoare. Imaginea artistică creată, profund individualizată, este expresivă prin puterea ei de generalizare. O fostă „doamnă onorabilă" vinde obiecte la un tîrg de vechituri. Obiectele expuse au darul să sugereze cu subtilitate fișa biografică a personajului; o pereche de cizme arată limpede că ilustrul ei soț a fost ofițer în vechea armată. Privitorul nu este invitat la compătimire. Privirea cruntă, grea de ură, ce izvorăște din fața buhăită, constituie o demascare. Lucrarea este însă deficientă din pricina coloritului. Redarea minuțioasă prin colorit a obiectelor din primul pl[illegible] strămută centrul vizual pe această „natură moartă", în dauna personajului principal, diluînd astfel sensul tabloului. S-ar părea, din această [illegible], că titlul „vechituri" [illegible] mai mult la obiectele de vînzare decît [illegible]emnificația situati[illegible]

[illegible] lucrări au darul de a furn[illegible]za cititorilor aspecte edi[illegible] [illegible]tica și măiestria din ultim[illegible] expoziție interregională [illegible] București.

[illegible]

viaț[illegible] [illegible]

[illegible]n primul rînd, [illegible]

[illegible] COSMA

Lidia CSATÓ

Vechituri

Nepoții

— povestire —

de Pavel AIOANEI

Ilustrație de TIA PELTZ

— Iată-mă-s! Mă vedeți? Aha! Vă uitați la mine ca la un copilaș. *Az isten verje meg!* — nici nu mă așteptam la altceva. Totdeauna m-ați privit de sus! Și asta de ce, mă rog? Spuneți-mi să știu și eu: iaca, măi frate, asta-i!, ce mai încolo și încoace?! Hm!... Parcă aș fi mai puțin breaz decît alții de-o seamă cu mine. Nu-s la fel de arătos ca Pista, Emil, Gyuri, sau ca bălțatul ăla de Radu? Uitați-vă la mine... Ochi albaștri am? Am! Păr negru — cam țepos ce-i drept — dar am? Slavă domnului! Mustața mi-e răsucită ca lumea? Este! Atunci, dacă-s fecior fain, de ce mă priviți atît de hain?

János făcu ochii mari, nedumerit. Se plimba cu pași largi prin încăpere. Uneori se oprea locului, se bătea cu pumnii în piept și căta înfricoșător spre două scaune vechi, cioplite din stejar, unde socotea că ar fi trebuit să stea cine știe cine — în orice caz oameni tare ai dracului. Vorbea cu foc și, pe măsură ce glasul i se înfierbînta, ochii îi vărsau văpăi, iar firele nu prea stufoase ale mustății se zburleau cocoșește.

— Haide, scoateți o vorbă, dacă vă dă mîna! Ce v-am făcut? Am pus foc la casă? Nu! L-am ucis pe tata? Încă nu! Atunci? Vreau să mă însor cu cine îmi place! Să știți și voi. Am douăzeci de ani, am leafă de învățător fruntaș, fată mi-am găsit... Ce mai vreți?

— Aia-i fată? i se păru lui János că aude dojenitor dinspre unul din cele două scaune amintite.

— Cum? Ce-ai zis, mamă? Nu e fată? Dar ce-i dacă nu-i fată? Și dumneata, tată, să nu te mai văd rîzînd de pomană ca progenitura lui György Sándor, tîntălăul... Să nu vă mai aud! Să știți că sar la bătaie. Asta-i! Așa că sîmbătă mă însor! Gata! Am terminat! Nu mai scot o vorbă! Eu cînd spun una, apoi să știți că o și fac! Am tăcut... Ce, credeți că o să-mi bat gura de pomană? Știu eu ce-ați dori voi, dragii mei părinți... Ehe-he, să-mi atîrnați de gît pe grăsana aia de verișoară-mea, fata lui Gustibaci! Cică are pămînt, oi și vaci! N-ai decît s-o iei tu, tată, și să-i mulgi liniștit vacile! Eu am tăcut și m-am dus!

János, pesemne uitînd că se afla singur în casă, se înfuriase de-a binelea, repetînd micul discurs pe care de cîteva zile se tot pregătea să-l țină părinților. Ținti cîteva priviri, ca niște trăsnete otrăvite spre cele două scaune și ieși. Cînd trînti ușa, casa vui din toate trei etajele. Cu pașii mari, măsurați anapoda de furia ce-i clocotea în piept, începu să tropotească apăsat prin mijlocul străzii. Trecea pe lîngă blocurile noi, fără să privească nici în stînga, nici în dreapta, ci în pămînt, cu o singură palmă mai departe de vîrfurile pantofilor. Multe dintre fetele ce ieșiseră, ca întotdeauna seara în fața porților, vorbeau anume mai tare, rîdeau anume mai catifelat și mai din gușă cînd trecea János pe lîngă ele. Era știut în întreg cartierul că Fekete János e unul dintre cei mai faini feciori — pe cît de frumușel, pe atîta de voinic. Și cum mai cîntă, doamne dumnezeule, cum mai cîntă, să-ți tot dai capul pe spate și să tot asculți! La asta se gîndeau cu nostalgie fetele, dar János trecea țanțoș mai departe. Și fiecare dintre ele știa încotro îl poartă pașii...

Noaptea de sfîrșit de iarnă începea. Fusese duminică și toată lumea ieșise să se plimbe prin fulguiala zăpezii. János ocoli străzile umblate și se opri în fața unui bloc netencuit încă, dar în care locatarii se și mutaseră. Se apropie de o fereastră a parterului și ciocăni ușor, apoi dispăru în pata neagră a intrării. Dacă cineva ar fi fost pe aproape ar fi putut auzi următoarea și interesanta discuție:

— János!

— Mariana!

Atît. Și după un timp o șoaptă. Apoi, după un răstimp, încă una. Și iar un viu schimb de vorbe:

— Mariana!

- János!

Însă cineva, grav ca un bariton intrigat, întrerupse dialogul:

— Cine-i? Tu ești, Janiká?

— Eu... Mai bine n-aș mai fi!

- Vii la cămin?

— Merg. Tu?

— Îndată. Așteaptă-mă acolo...

Ușa de după care se auzise vocea aceea gravă se închise. János se ivi din întuneric. În urma lui păși o fată cu paltonul aruncat pe umeri. János o mai privi cîteva clipe, apoi o luă repede spre căminul cultural. Fata privi lung în urma lui, apoi, zîmbind drăcește, o luă la fugă în direcție opusă.

La club, János îl așteptă pe Radu Popa, fratele Marianei, nu în sala unde dansau tinerii, ci mai la o parte, lîngă bufet. Bufetierul îl cunoștea de multă vreme, dar nu ca pe un client, asiduu, ci, dimpotrivă, ca pe unul ce nu-i ceruse niciodată serviciile, spre deosebire de Radu. În seara aceasta, însă, János ceru bere, spre marea uimire a omului de după bar. Cînd i se aduseră cele două sticle, János bău un pahar, mai gustă unul și, satisfăcut, își linse pofticios buzele ca un pisoi tînăr ce dă pentru întîia oară de gustul aromat al laptelui din cratița neacoperită. Cînd sosi Radu, János mai golise o sticlă. Vorbea împleticit, dînd să-l sărute pe celălalt. Fratele Marianei primi sărutările, pretinzînd în schimb un singur lucru: de fiecare pupătură, un pahar de bere. Dacă băieții ce consumau pe de lături ar fi fost curioși și ar fi tras cu urechea, ar fi auzit și aici o discuție interesantă:

- János! Măi, János, tu n-auzi?

— Mîm?

— Ce-ai de gînd?

— De...

— Măi șogore, eu vorbesc serios. Nu de alta, dar și Mariana mi-a spus... Știi, lumea a început să scoată fel de fel de zvonuri... Cum că tu ți-ai fi bătut joc de ea și că acuma...

— Ce? Ce-i acuma?

— Asta-i! Zice că acuma nu mai vrei s-o iei de nevastă!

— Cine zice?

— Lumea...

— Care lume?

Radu ridică din umeri, goli paharul dintr-o singură sorbitură și arătă vag, a lehamite, cu capul, spre tinerii ce dansau gălăgioși ori furnicau pe lîngă ei într-un du-te-vino neîncetat. János își rezemă bărbia în pumnii așezați unul peste altul pe masă. Pentru ochii lui, lumea devenise triplă, rotindu-se ciudat și legănat în lumina strașnică a becurilor. Îi venea să se ridice în picioare și să strige în așa fel încît și cea mai mică șoaptă să moară: „Lumee! Stai! Stai și-ascultă aici, *az isten verje meg*! Așa... Află, lume, că eu nu m-am atins de Mariana. Nici mîna pe sîni nu îndrăznesc să i-o pun. Abia acum o săptămînă am sărutat-o mai întîi, cu toate că de mici copii am crescut împreună. Eu vreau s-o iau de nevastă și ea mă vrea de bărbat. Auzi, lume? Da' deșteptul de tata, nu și nu... Că, cică, acum o sută de ani bunicul Marianei i-a uscat oasele bunicului meu, pentru că ăsta nu știa ce voia de la bunica ei... Bine i-a făcut hodorogului, să nu se mai ție de fuste străine... Asta e, lume! Așa că ia seama și nu mai vorbi prostii!"

Bineînțeles că nu spuse nimic din toate astea. Dacă am văzut că îi plăcea grozav să-și pună la punct părinții cînd aceștia erau plecați de acasă și să se certe cu lumea doar în gînd, pe față János n-ar fi îndrăznit să spună nimănui o vorbă răstită. Cînd îl privea taică-său, pleca privirile în pămînt — iar cînd oamenii îi strigau cine știe ce vorbe de duh, ca să-l necăjească, se prefăcea că nu aude și grăbea pașii. Singură Mariana îl făcuse să îndrăznească, într-o seară, după nouăsprezece ani de dragoste nemărturisită — atîția avea fata și el o cunoștea din scutece încă — să-i spună vorbele pe care János și le pregătise încă de acum cinci, șase primăveri. Îi spusese cuvintele acelea șoptit, lîngă ureche, și cînd ea îl privise fericită, rîzînd dulce, el o ridicase în brațe. Mariana începuse să se zbată. El se așezase pe o bancă, fără s-o slăbească din strînsoare, amenințînd-o:

— Dacă te mai zbați, să știi că te arunc în zăpadă. Și dacă te superi, te sărut.

Mariana îl privise pe sub gene, șoptind parcă îmbufnată:

— Atunci... m-am supărat...

În cîteva clipe puseseră la cale nunta. János era de părere ca acest lucru să se întîmple peste o săptămînă — ce să mai tărăgăneze lucrurile? — fapt cu care ea căzu numaidecît de acord.

Dar ce să-i faci dacă tatăl lui János nu vrea? I-a și spus doar într-o seară: „Bagă-ți mințile în cap! Pe fata aceea s-o lași în pace! Nu-i de tine. O să te însori cu Katty, verișoară-ta. Să nu mă faci băiete de rîsul lumii! Sîntem de alt neam și avem alt sînge! Și mai e și moșu-tău care și-a dat sufletul din pricina bunicului ei! N-o să las eu nepoții să se iubească! Auzi-tu-m-aș? N-o să-i las!"

Glasul tatălui său răsunase înfiorător și János se făcuse mic, mititel, rușinat de propria

lui slăbiciune: n-ar fi îndrăznit atunci să-i spună unchieşului o singură vorbă.

Bătrînul Fekete, împreună cu nevastă-sa, o femeie încă în putere, dar sfioasă şi potolită — intră în casă cu mult tropot de picioare, obicei deprins din vremea cînd stăteau la ţară. Purta cizme cu tureatca ţeapănă în care s-ar fi putut oglindi ori de cîte ori îşi ajusta mustaţa răsucită ţanţoş şi tradiţional. Porunci femeii să întindă masa. Era cam supărat. Plecaseră la cinematograf, în oraş. În centru rula un film maghiar, o comedie cu celebrul Látabár şi într-acolo porniseră ei. Nu găsiseră însă bilete şi fuseseră nevoiţi să vadă în altă parte, o poveste de dragoste, care nu fu pe placul bătrînului.

Nevasta întinse un ştergar pe masă, în bucătărie, unde-i plăcea lui Kálman al ei să mănînce, iar în farfurii puse bucate tot pe gustul lui: papricaş de viţel rămas de la prînz, slănină tăiată mărunt, cu ceapă, — şi mai ales o sticlă de vinars meşterit din votcă şi zahăr topit... Kálman se aşează la masă, dar nici nu apucă bine să facă vînt păhărelului de vinars pe gît, că uşa se deschise pe neaşteptate şi în bucătărie îşi făcu apariţia o fată. Era tare frumoasă. Frigul şi poate cumplita ei îndrăzneală îi îmbujoraseră obrajii. Buzele uşor întredeschise şi sprîncenele încordate, pe lîngă privirea ce şi-o furişa asupra celor doi, arăta că-i uşor speriată. Purta pe umeri un palton vechi, iar în picioare tîrlici de casă. Rochia prea strîmtă l-ar fi făcut pe bătrînul Kálman să-şi răsucească oftînd mustaţa, poftitor. Acum însă o privi cu duşmănie şi ciuda îi crescu atunci cînd băgă de seamă că noua venită seamănă leit cu fata din filmul pe care fusese nevoit să-l vadă. Cînd această asemănare se cuibări bine în mintea lui, gîndurile sale, vioaie încă, urziră ceva la repezeală... Acţiunea filmului văzut îi reapăru în minte atît de puternic, atît de sîcîitor, încît se hotărî s-o joace el încă o dată, poate şi mai bine decît artiştii aceia — mai bine, pentru că el avea interes. Aşa că, spre uimirea muierii lui, privirea i se îmblînzi pe dată şi glasul, care pînă acum cîteva clipe se pregătea să detune, răsună liniştit şi duios:

— Sara-bună, Mariana. Îl cauţi pe János?

Fata făcu ochii mari. Îl privea mirată. Nu se aşteptase la o asemenea primire. Se uită şi la viitoarea ei soacră. Aceasta, crezînd că bărbatul ei şi-a schimbat gîndul, îi zîmbi binevoitor şi-i luă paltonul de pe umeri. În sfîrşit, fata reuşi să îngaime:

— Nu pe János îl caut... pe dumneavoastră.

— Aşaa? Atunci stai jos. Muiere, mai toarnă un păhărel. Mariana o fi îngheţată, că uite cum a venit. Doar cu zdreanţa aia pe ea. Bine că nu-i János acasă să o vadă. I-ar sticli ochii, he-he-he!

Mariana, ruşinată, îşi duse mîinile la piept, sporind rîsul bonom al bătrînului. Pentru a nu-l supăra, bău păhărelul de vinars ,apoi încă unul şi gustă chiar din bucatele înşirate pe masă. Kálman se şterse cu batista la gură, îşi îndreptă mustaţa şi făcu semn nevestei să strîngă masa. Opri lîngă el doar sticla cu rachiu. Şi-aprinse tacticos luleaua şi oftă:

— La noi ai venit?.. Şi ce vînt te-aduce? Sau nu se poate spune cu una, cu două?

Mariana îl privi lung, deschis, şi-i spuse cu obidă:

— Nene Kálman, de ce nu-mi dai voie să-ţi spun tată?

Bătrînul opri păhărelul la jumătatea drumului dintre masă şi gură. Se gîndi o clipă, ridică mirat din umeri, apoi îl aşeză la loc.

— Cum? Tată? Păi... Cine nu-ţi dă voie? Poţi să-mi spui şi unchiule şi bunicule... Sau cum îţi mai trece prin minte.

— Nu! Eu vreau să-ţi spun tată! izbucni Mariana. Tată-socrule, aşa vreau să-ţi spun!

Spre a-şi ascunde tulburarea şi mai ales spre a-şi înăbuşi lunga şi întortochiata înjurătură, profund ungurească, ce-i şi pornise din gîtlej, Kálman goli repede păhărelul. Mimînd apoi a straşnică nedumerire, întrebă:

— Cine nu-ţi dă voie? Eu?! De unde să ştiu că tu vrei aşa ceva?...

— Cum, János nu v-a spus nimic?

— Nu...

— Nu se poate!... Dar...

— Nu ne-a spus, zîmbi mama lui János. Nu ne-a spus nimic, întări apoi, înţelegînd într-o clipă gîndul viclean al bărbatului.

— Atunci... a minţit! se îngrozi fata.

— Aşa se pare... Nu cumva ţi-a spus că te vrea de nevastă?

— Da, da!

— He-he-he! necheză Kálman. Multora le-a înşirat el povestea asta. Parcă-l aud... Nu-mi dau voie bătrînii... Vor să iau o unguroaică...

Kálman dădu cu tristeţe din cap, voind parcă să spună: Da, da, mare pramatie de fecior mai am! Şi beţiv, foc! Continuă această idee, zîmbind pe sub mustaţă: — Ar trebui să nici nu te mai uiţi la el. Ţi-o spun că-mi eşti dragă. Sau poate... poate nu mai poţi îndrepta nimic?

Fata nu-i răspunse. Şedea răpusă, secătuită dintr-o dată. Plîngea încet, fără suspine, cu lacrimi fierbinţi. Ca în film! îşi spunea cinic bătrînul, privind-o rece printre genele alipite, cu şiretenie.

János prelungise discuţia la umbra paharelor cu vin. Radu îl conduse pînă în faţa uşii, unde-l părăsi şoptindu-i: „curaj!" János începu să bată cu pumnul în uşă mult mai tare decît ar fi fost nevoie.

— Deschideţi! Deschideţi, *az isten verje meg*!

Îi deschise maică-sa. János o înlătură fără cu braţul şi se repezi în mijlocul camerei. Îl privi ţintă pe Kálman şi-i tipă în obraz:

— Mă însor cu Mariana! Mîine mă însor!

— N-ai decît! Nu te las eu? Dar tare sînt curios... Ea, fata, ce zice?

— Ea?! Ha-ha! Ea mă sărută cînd vreau eu!

— Mi se pare că te cam lauzi! îl ataţă bătrînul.

— Cum? Nu credeţi? Mă duc s-o chem aici!

Voi să se ridice de pe scaun, dar taică-său îi puse mîna lui grea pe umeri, apăsîndu-l la loc.

— Nu-i nevoie. Am vorbit noi cu ea... Domnişoara ne-a vizitat...

János deveni dintr-o dată serios. Se părea că luptă cu alcoolul ce-i întunecă judecata. Se ridică şi ieşi în curte. Se spălă îndelung cu zăpadă, apoi, revenind în cameră, se răsti răguşit:

— Cum a fost?

Ascultă povestea răstălmăcită a unchieşului, scrîşnind dinţii şi strîngîndu-şi pumnii. Dacă Mariana ar fi fost în clipa aceea acolo, nu ştia ce i-ar fi făcut... Deci, aşa stă povestea! El e beţiv şi mincinos şi dumneaei nu doreşte să-l mai vadă! Pe el,pe Fekete János, care o iubeşte ca un smintit. Căldura din cameră şi alcoolul, potolit doar pentru cîteva clipe, îl ameţiră iarăşi. Cu capul gol, tanspirat, ieşi din casă şi o luă la fugă în josul străzii. Bătu la geamul Marianei, dar nu-i răspunse nimeni. Bătu cu pumnii amîndoi, îndelung, şi abia atunci fereastra se deschise, brusc, iar în cadrul ei, aspră şi înfuriată se ivi Mariana.

— Ce pofteşti? Ai greşit adresa, domnule învăţător Fekete!

János o privi crunt, dar pe măsură ce căutătura i se plimba aprinsă pe făptura ei, chipul i se linişti, exprimînd o suferinţă şi o cumplită nedumerire.

— De ce, Mari... Mariana, de ce?

— Întreabă-l pe Kálman-baci!

János se căţără pe marginea ferestrei. Ea simţi neplăcutul miros de alcool şi se retrase repede. Pe neaşteptate, János se trezi cu o cană de apă rece în obraz. Căzu în stradă. Fereastra se închise. Băiatul se ridică, tremurînd. Însă nu frigul îi zguduia trupul, ci furia — o furie oarbă şi deznădăjduită. Voi să se repeadă la fereastră, s-o spargă, s-o apuce pe Mariana de grumaz şi... Dar cineva îi prinse umerii. Era şogorul Radu. Îl strînse în braţe şi îi şopti:

— Fii cuminte. Ea nu-i de vină... Săracul de tine!

János se rezemă de teiul ce străjuia poarta. Teiul, vechi prieten, martorul îmbrăţişărilor lor... Scrîşni dureros, muşcînd scoarţa crăpată şi rece a copacului...

Primăvara veni în acel an, aşa cum o descriu întotdeauna poeţii. Veni luna florilor şi a dragostei... Soarele încălzea totul cu generozitate. Doar János rămăsese îngheţat, cu ochii plini de crivăţ. Privea pe fereastra cancelariei cum se joacă copiii. Colegii lui ieşiseră să se plimbe. Numai el şedea ursuz, de unul singur, fumînd ţigară după ţigară. În curte, doi copii se luară la harţă. După un scurt şi fulgerător schimb de injurii şi argumente, se încăierară. Nu avură însă vreme să se păruiască prea bine, că fură despărţiţi de alţii mai mari. Un instructor de detaşament de la şcoala medie îi luă pe amîndoi de mînă şi le propuse să se împace.

— Hei, ia veniţi încoace! strigă János de la fereastră.

Băieţii se apropiară. Unul dintre ei, un copil încăpăţînat şi obraznic, era feciorul lui György Sándor.

— De ce vă bateţi?

— Mi-a spus că sînt romîn prost!

— Tu eşti de la şcoala romînă?... De ce i-ai spus aşa, Miklos? Ia vino la mine!

Băieţaşul, acum şi mai impertinent, păşi obraznic în cancelarie. János îl privi o vreme gînditor. Apoi îl lăsă să plece. Dar se răzgîndi numaidecît. Îl chemă înapoi şi-l trase de urechi.

— Să nu te mai prind eu de astea că te elimin!

Rămas din nou singur îi fu ruşine de ambele lui ieşiri. Întîi voise să-l ierte, poate aducîndu-şi aminte de unele lucruri. Apoi îl urechiase pentru că-i fusese ruşine de gîndul lui. Oftă. De cînd plecase de acasă, acum două luni şi mai bine, starea aceasta apăsătoare nu-l mai părăsise o clipă. Dorul îl secătuia — iar Mariana... Obrajii lui, altădată roşcovani, păliseră. Mustăcioara parcă i se pleoştise... Fetele din cartier nu-i mai auzeau seara glasul catifelat, sonor, uşor tremurat, cînd ieşeau să se plimbe în lunca Someşului... Îi era ruşine de oameni. Se aflase, nu se ştie cum, că atunci cînd îşi părăsise părinţii, erau să se încaiere. Oare ăsta e un lucru frumos, de la care elevii lui să ia exemplu?...

— Eh, Mari, Mariana, oare ce faci tu acuma?

Mariana făcu ochii mari. Privea ţintă în cadrul uşii şi nedumerirea ei creştea în fiecare clipă. Omul din prag îşi rotea căutătura de jur împrejurul camerei, fără o vorbă, de parcă venise anume pentru isprava asta. Intră, îşi aşeză clopul în cuier şi, rezemîndu-şi ca un orator mîinile pe masă, începu să vorbească, privind în gol, de parcă s-ar fi aflat singur în casa străină.

— Am ajuns de rîsul lumii... Şi numai voi, tu şi cu János, pramatia de fecioru-mio, sînteţi de vină...

Mariana zîmbi. Glasul lui Kálman i se părea frumos, cu modulaţiile acelea tremurate de om bătrîn şi parcă jignit în demnitatea celor şaptezeci de ani.

— Cu ce-s eu vinovat? Îmi iubesc feciorul şi credeam că o să-l fericesc... Dar el alt fel de fericire caută... S-a schimbat oare lumea atît de mult?

Fata se apropie de el şi-i puse mîinile pe umeri de parcă ar fi vrut să înceapă un cearda ş.

— S-a schimbat, nene Kálman. Abia acum ai început să vezi asta?... Dar cum s-a întîmplat? Cine te-a supărat?

— Te prefaci că nu ştii? Ia, frate-to, m-a făcut de rîsul lumii...

În ziua trecută se întîlnise cu Radu la bufetul din colţ. Şi-au dat bineţe, au stat ceva de vorbă, după care Radu l-a întrebat în gura mare:

— Nene Kálman, am auzit că János vrea să se însoare cu soră-mea. De ce nu le dai voie? Ce-ai dumneata de împărţit cu romînii?

— Eu nu-i dau?... se fîstîcise bătrînul. El nu vrea!

János a ieşit la vedere din colţul unde stătuse pitit. L-a privit cu atîta amărăciune şi dojană, încît el, Kálman, mai că nu şi-a putut reţine lacrimile.

— Să spună, János! O vrea sau n-o vrea? Să spună! ţipau feciorii din jur, adunaţi acolo ca din întîmplare.

— Eu?... Şi mîine! a şoptit János, astfel că bătrînul Kálman a *fost silit*, după cum însuşi spune, de împrejurări, să ridice din umeri şi să ofteze:

— Hm... dacă-i aşa, atunci ce mai aştepţi?

Acum o privea pe faţă limpede şi trist. Nu-i urîtă romîncuţa, îi trecu prin minte. Şi tare se mai potriveşte cu pramatia de János.

Se mai învîrti cîteva clipe prin încăpere. Cu toate că paşii îi răsunau ţanţoş, inima lui vîrstnică îi ticăia repede, repede, ca a unui şcolar chemat la director pentru un act de indisciplină. Venise să-i ceară iertare fetei pentru minciuna de astă-iarnă. Dar îi era teribil de greu să-şi recunoască vina. Totuşi, trebuia s-o facă! Întorcîndu-se brusc pe cîlcîie, fără să-şi părăsească înfăţişarea plină de trufie, se apropie de fată. O privi ţintă şi rosti cu glasul ferm:

— Ascultă, Mariana!

Şi îi povesti totul aşa cum se întîmplase...

La SNAGOV

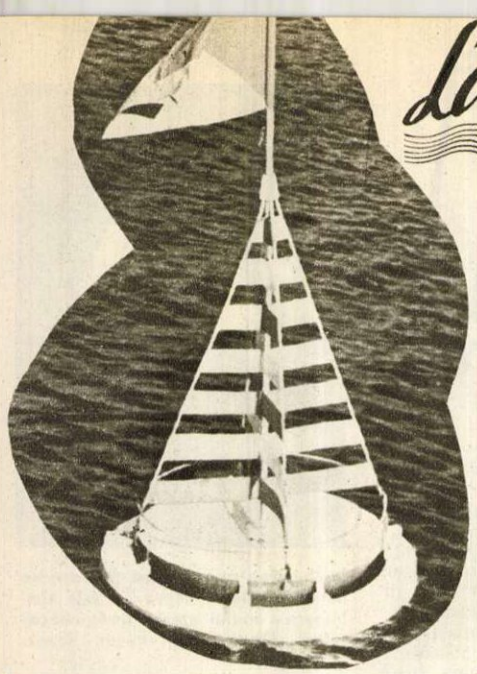

Una din balizele pistei.

Astăzi Snagovul nu-i decît o prelungire estivală a Capitalei. Cei 30 de km aproape că nu mai pun problema deplasării. Trenul cu vagoanele deschise, autobusele și toate celelalte mijloace de transport rezolvă cu ușurință plimbarea duminicală. De aceea nu-i de mirare că pe malurile frumosului lac, în pădurea răcoroasă, printre arborii căreia adesea pot fi văzute căprioarele săgetînd spațiul, se întîlnesc în zilele de odihnă mii de bucureșteni. Unii au venit la ștrand, alții să facă o plimbare cu barca, alții să ia un prînz la iarbă verde și toți să se recreieze. Și nu o dată, cei veniți la Snagov cu fel de fel de planuri s-au oprit pe malul lacului să admire siluetele zvelte ale ambarcațiunilor sportive care spintecă apa, mînate voinicește de tineri și tinere. Acum trece, în ritm dictat, cu voce de comandă, într-o mică pîlnie metalică — „dudă" — un schif lung și subțire cu rame multe, asemenea unui miriapod. După el, în legănări ritmice de padele, trece apoi un caiac. Nu se aude nici o comandă. Cînd te afli exact pe direcția lui de înaintare, nu vezi decît un om și rama lui cu două capete care se leagănă ritmic de pe o parte pe alta; în realitate însă sînt doi sau patru. Mai înapoi, un alt gen de barcă. De data aceasta ocupantul stă în genunchi și vîslește doar pe o singură parte. Este o canoe. Dar cum de merge drept? — se întreabă cel obișnuit să folosească o singură vîslă doar cînd ocolește. Un ochi ager poate observa că o ușoară mișcare de răsucire a ramei face să fie păstrată direcția, după dorința vîslașului. Dar lucrul nu-i de loc ușor și fiți siguri că și cel care acum vă uimește cu îndemînarea sa a făcut multe băi nedorite pînă a învățat meșteșugul.

Spectatorul ocazional se mulțumește să-i urmărească pe sportivi o dată, de două ori și își vede apoi de treburile sale. Neobosiți, sportivii își continuă însă antrenamentele, ocolind balizele care le reperează pista. Două-trei ore este un du-te-vino continuu, în mijlocul căruia o barcă-automobil zbîrnîie și face valuri, urmărindu-i. Din cînd în cînd, o voce amplificată de o respectabilă goarnă metalică domină și zgomotul motorului, și clipocitul apei răscolite de vîsle:

— Lovitura mai lungă!... Trage pe dreapta mai aproape!

Și cei reperați de ochiul atent al antrenorului se grăbesc să-i asculte sfatul.

O duminică cu sportivii fruntași de la caiac și canoe.

Toate cele spuse pînă acum, le poate observa orice vizitator duminical al Snagovului. Noi nu ne-am mulțumit însă cu atît, ci într-una din duminici am urmărit îndeaproape antrenamentele sportivilor fruntași. Dat fiind că ei alcătuiesc două grupe oarecum separate — de o parte concurenții în probele de canotaj academic (schif) și de cealaltă, caiacul și canoea — am ales numai una, pe ultima.

Am făcut cunoștință cu fruntașii acestei discipline chiar în uriașa șalupă care ne-a trecut lacul de la cabana C.C.F.S. la hangarul bărcilor. Am avut timp să stăm de vorbă și cu Sonia Ismailciuc, și cu Alexandru Aghei, și cu tovarășul său de barcă Ichim Lipalit, și cu Mircea Anastasescu. Cu toții, după cum probabil ați auzit, s-au întors anul trecut de la Varșovia cu medaliile de aur ale învingătorilor din cadrul concursurilor sportive ale Festivalului, iar acum orice timp liber îl dăruiesc pregătirilor, pentru Jocurile Olimpice care se vor ține la sfîrșitul toamnei, tocmai în cealaltă parte a lumii, în Australia.

Discuția s-a legat ușor, firesc, și ne-a dezvăluit multe amănunte. Astfel, am aflat că nu numai proba de canoe este tînără la noi în țară, dar și campionii ei. De felul lor din Tulcea, unde Dunărea își risipește apele în nenumăratele canale ale minunatei sale delte, Ismailciuc, Aghei și Lipalit au mînuit „babaicele" încă de copii. Dar, de la lotca pescărească ce se așază bine pe apă, chiar cînd ea mînioasă se zvîrcolește în valuri, și pînă la fragila canoe de concurs, este atîta diferență! Nu le-a fost totuși greu să se acomodeze. Putem spune chiar că ascensiunea lor a fost uimitoare. Ismailciuc a debutat în 1953, Aghei în 1954, iar Lipalit în 1955 și cu toții în aceiași ani au îmbrăcat tricourile de campioni. Anul trecut au venit primele succese internaționale. Anul acesta, altele, dar și grija pregătirii pentru Jocurile Olimpice. Fiecare speră să cucerească și aici o medalie.

— Nu va fi de loc ușor — ne mărturisește Senia Ismailciuc. — Concursul de la Budapesta de la sfîrșitul lunii mai ne-a dovedit că pregătirea noastră nu-i încă completă. Este drept că el a venit peste plan, dar, oricum, adversarii noștri au fost mai tari decît ne așteptam.

Între timp am ajuns la hangare și fiecare a trecut să-și pregătească barca pentru ieșirea pe apă. Aghei și Lipalit meșteresc de zor noi suporți pentru genunchi.

Ceilalți trec, pe rînd, alături, într-o grădină, de unde se întorc cu perle de sudoare pe frunte. Curioși, ne-am dus să vedem ce fac. Leon Rotman, alt canoist component al lotului republican, trage de zor niște mînere, care ridică pe doi scripeți un lest de multe kilograme.

— Exerciții de forță — ne spune zîmbind, deși agitația respirației sale arată că nu a fost chiar atît de ușor.

Nu-i de loc ușor exercițiul la scripeți, dar Leon Rotman îl face cu plăcere.

Maestrul sportului Mircea Anastasescu se antrenează pentru probele de caiac viteză la simplu, dar și la dublu.

Simion Ismailciuc uimește prin tehnica sa originală și cadența ridicată a loviturilor.

Pe apă, în barca antrenorului

Iată-ne acum pe apă. Sportivii în ambarcațiunile lor, vîslind de zor, noi în barca antrenorului care acum accelerează pentru a se apropia de un caiac, acum încetinește ca să fie ajunsă de o canoe. Urmărim cu atenție cînd perfecțiunea mișcărilor lui Anastasescu, cărora totuși ochiul ager al antrenorului Radu Hutan le mai găsește mici detalii de corectat, cînd stilul cu totul personal al lui Ismailciuc, cu o cadență uimitor de iute. Găsim însă și timp pentru a afla, de la antrenorul său, lucruri noi în legătură cu pregătirea acestui harnic lot olimpic.

— Primele concursuri ale anului acesta, cel din Germania și cel de la Budapesta, au fost un bun prilej de verificare, ele venind la sfîrșitul unei perioade de pregătire generală. Acum, în vederea concursurilor internaționale din a doua jumătate a lunii august, cînd ne vom măsura forțele cu canotorii suedezi și finlandezi, și în vederea Jocurilor Olimpice, am trecut la un antrenament de specializare. De exemplu, Anastasescu și Ismailciuc se pregătesc numai pentru probele de viteză la simplu și dublu, în timp ce cuplul Aghei-Lipalit se antrenează pentru probele de fond. Pistele de control le executăm după programul olimpic. Bineînțeles că lucrul pe apă este dublat cu lucrul pe uscat, axat pe dezvoltarea forței specifice și rezistenței.

Antrenamentul s-a terminat... Bărcile sînt puse pe caprele lor și fiecare, grijuliu, șterge cu un burete de cauciuc picăturile de apă ce lucesc pe foițele de lemn lăcuite.

La umbra unei sălcii, care și-a lăsat pletele verzi pînă în față apei, Aghei își dezmorțește degetele care au strîns rama, pe clapele unei armonici. Alături de el, Ichim așteaptă răbdător să-i vină rîndul. Vrea și el să învețe să cînte. Doar ei doi formează un „dublou"!

Încet, încet, se strîng și ceilalți. Se cîntă, se glumește, dar se și discută cu toată seriozitatea. Viitoarele concursuri îi preocupă pe toți în egală măsură. Și ele sînt atît de aproape!

Sportivii fruntași de la caiac și canoe și-au propus însă să învingă. Și ei știu să-și țină promisiunile, tot așa cum știu să muncească pentru desăvîrșirea măiestriei lor.

Gh. EPURAN

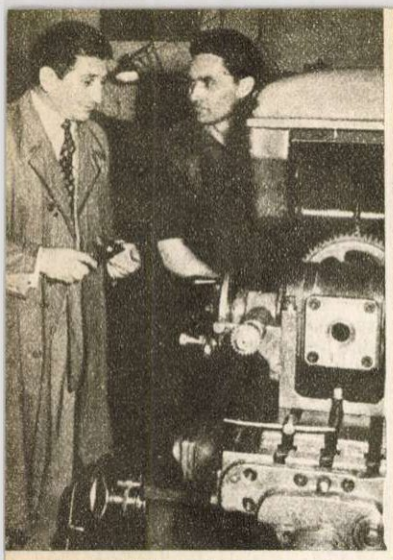

Anton Kotlarevski s-a familiarizat destul de repede cu problemele puse de munca într-o întreprindere socialistă. Iată-l dînd îndrumări frezorului Gh. Suflet.

ACASĂ Din nou ACASĂ

de Mircea SCRIPCĂ

Fotografii de S. ŞTEINER

Priveliştea minunată a oraşului se deschide de sus, de pe Feleac. Scăpat parcă de crestele povîrnişurilor ce-l străjuiesc spre apus, străvechiul Cluj se revarsă — ca un rîu domol şi cuminte — spre cîmpie, cuprinzînd între hotarele sale şi cîteva sate din jur, azi cartiere mîndre.

În oraşul acesta mare de pe malurile înspumate ale Someşului şi-au regăsit căminele lor dragi, familiile şi prietenii, numeroşi repatriaţi — oameni plecaţi în lume atraşi de miraje înşelătoare călăuziţi de firea lor aventuroasă, sau înspăimîntaţi pur şi simplu de spectrul mizeriei din timpul regimului burghezo-moşieresc. Ca şi în multe alte locuri din ţară, cei reîntorşi în patrie — fie ei romîni sau maghiari, germani sau evrei, — au fost primiţi cu căldură, cu dragoste, au fost ajutaţi să-şi refacă viaţa. Să-i vizităm pe cîţiva dintre aceştia, aflaţi cu ani în urmă pe diferite continente şi deveniţi azi cetăţeni ai Clujului. Să trecem pragul noilor lor locuinţe, să stăm de vorbă cu ei la locurile de muncă, să ne plimbăm cu ei sub coroanele umbroase ale teilor de pe largile bulevarde, bucurîndune împreună cu ei de întoarcerea în patrie, de viaţa lor regăsită după ani şi ani de pribegie — de astă dată într-o perspectivă nouă, luminoasă, creată prin însăşi existenţa regimului nostru democrat-popular.

Aici stau eu, după 12 ani de pribegie...

Paşii ne duc spre cartierul Racoczi, bogat în grădini, în oaze de verdeaţă. Grădina ce împrejmuieşte ca un brîu verde frumoasa casă din str. George Enescu nr. 12 e plină de soare. De după gard se zăreşte pălăria, cu borurile mari, late, a locatarului — pe numele lui Gheorghe Dreve — care migăleşte în jurul unui rond de flori. Lucrul lui ar fi mai spornic, dacă nu l-ar trage mereu de haină micuţa Carmen, cerîndu-i „sprijinul" la terminarea unui castel de nisip.

Zărindu-mă, tatăl lăsă grebla din mînă, ieşindu-mi în întîmpinare:

— Bine ai venit pe la noi, tovarăşe! Întîmpinat cu bunăvoinţă, am intrat apoi în casă. Gheorghe Dreve ocupă aci, în cartierul Racoczi, un apartament modern, confortabil, mobilat cu gust. O lumină blîndă, plăcută, se răsfrînge din lampa cu trei braţe, de fier forjat.

...Nu întotdeauna a dus-o aşa fostul ofiţer Gheorghe Dreve. Mai ales în anii din urmă, în cei 12 ani de pribegie prin ţările occidentale. Prins în vîrtejul evenimentelor de la sfîrşitul lui august 1944, el s-a lăsat purtat de valurile pe care pluteau cei neîncrezători în viitorul poporului nostru. Retrăgîndu-se din Banat împreună cu trupele hitleriste fugare, fostul căpitan Dreve s-a înrolat în aşa-zisa „armată naţională" formată de guvernul fantomă de la Viena. La terminarea războiului, în timp ce iniţiatorii acestei crunte aventuri se puseseră la adăpost, permiţîndu-şi orgii şi aventuri galante din rezervele de aur şi din valutele străine furate, Dreve împreună cu alţii ca el au fost azvîrliţi în lagărele de prizonieri din Belgia.

Amintindu-şi de aceasta, Dreve îşi trece nervos mîna prin părul argintat.

— Greu a fost prizonieratul din lagărul englez de lîngă Bruxelles... Corturile noastre erau aşezate în mlaştini pline de molime... Iarna eram lăsaţi în frig, aruncîndu-ni-se doar, din cînd în cînd, cîţiva cărbuni pentru „sobele" făcute de noi din cutii de conserve... Potrivit convenţiei privitoare la tratamentul prizonierilor de război, încheiată la Geneva în anul 1929, noi trebuia să primim aceleaşi calorii ca şi soldaţii din spatele frontului. În realitate însă, în timp ce soldaţii lor primeau zilnic peste 3000 de calorii, noi prizonierii nu căpătam decît 6-700 calorii pe zi... Şi acestea de cele mai multe ori, pe hîrtie... Mulţi dintre noi, vreo 80, au murit din cauza tratamentului inuman, iar cei care scăpasem cu viaţă eram ţinta pumnilor gradaţilor din paza lagărului, dornici să afle care e mai rezistent. De multe ori în urma loviturilor primite ne prăbuşeam cu faţa în mlaştină... Protestînd contra acestor barbarii, am fost trimis în judecată şi condamnat la închisoare...

Gheorghe Devre continuă firul povestirii. După ieşirea din captivitate a început să colinde — în goană după existenţă — oraşele din Germania occidentală. Lupta cu şomajul era dură. Chiar atunci cînd găsea temporar de lucru, nu putea face faţă valului de scumpete. Numai pentru o singură cameră plătea drept chirie de 10-15 ori mai mult decît plăteşte astăzi la noi pentru un apartament întreg... În tot şirul anilor grei care au urmat, de-a lungul pribegiei şi strămutării prin Tübingen, Freiburg, viaţa lui Dreve a purtat amprenta unei cumplite frămîntări. El s-a convins personal că între „vîrfurile" care se erijau în conducători ai transfugilor şi între masa pribeagă, se căscase o prăpastie pe care evenimentele o adînceau tot mai mult... Aşa-zisele comitete romîneşti de asistenţă — „Caroman", „Crucea Roşie Romînă din exil" şi altele — patronate de Caranfil, Vişoianu şi Veniamin — cu toate că primeau ajutoare destinate pribegilor romîni, vindeau alimentele şi îmbrăcămintea însuşindu-şi banii.

Între timp apăru gazda — o femeie încîntătoare, care ni se adresă cu un uşor accent străin.

— Iată raza mea de soare din pribegie, ne spuse rîzînd fostul ofiţer. Am „descoperit-o" în vechea cetate universitară Tübingen, pe cînd mă plimbam pe malul Nekarului, pe Plantanenalee... Ea ieşea de la cursuri, de la facultatea de medicină, iar eu — ca de obicei — mă gîndeam unde să mai caut de lucru... Multă înţelegere şi dragoste a dovedit ea faţă de mine... A îndrăgit şi limba noastră, pe care — după cum aţi auzit-o — a învăţat-o destul de bine, împreună cu micuţa Carmen... De altfel, are şi ea o poveste interesantă, fiind londoneză după mamă — ca fiică a bătrînei Ethel Eggar — şi germană purtînd numele de Voigt după tată. În anul 1939, tatăl ei a căzut — ca german — prizonier într-o colonie engleză în Africa Centrală, unde a şi murit, în timp ce ea — de astă dată ca englezoaică — a fost luată ca prizonieră într-un lagăr germano-italian de la Merano...

Ciocnind un pahar umplut cu „rubiniu" de Lechinţa, Dreve conchise:

— Spun prietenilor şi tuturor celor ce pribegesc în afara ţării că decretul de amnistie e o realitate de care nu trebuie să se îndoiască nici o clipă. Nimănui nu i se face aici procesul trecutului, nici chiar unuia ca mine care am fost înrolat în aşa-zisa „armată naţională" de la Viena. Mai mult chiar: aici, în ţară, am fost încadrat într-o funcţie de încredere, ca şef al serviciului de alimentaţie publică din cadrul secţiunii comerciale a sfatului popular regional Cluj. Aici caut să muncesc cît mai bine, conştient că, prin aceasta, contribui şi eu la înflorirea vieţii noi din patria mea dragă, pe care am regăsit-o după 12 ani de amară pribegie...

Mulţumirea revenirii pe meleagurile natale o citeşti mereu pe faţa zîmbitoare a noului maistru de la cooperativa „Drum nou", Eugen Franc.

Doi prieteni reîntorşi de sub soarele torid al Argentinei

Cooperativa de producţie meşteşugărească „Drum Nou" îşi are unul din principalele ateliere în plin centru, nu departe de Casa Universitarilor. Aici se croiesc elegante costume bărbăteşti, după ultima modă. Tot aici a sporit nu demult numărul meşterilor cu un maistru nou, priceput: Eugen Franc. Întors de peste Ocean, din Buenos Aires, după 27 ani de pribe-

←

Lorenza Benczedi împreună cu fiul său Nikolas învaţă destul de lesne romîneşte. Pentru o mai grabnică însuşire a limbii noastre lectura unei cărţi sau a unui ziar este foarte potrivită.

gie, Franc și-a găsit aici, la noi, adevăratul sens al vieții. Cooperatorii l-au primit cu căldură, cu înțelegere. Franc s-a acomodat destul de repede și acum lucrează cu drag cot la cot cu ei.

În ziua aceea, bătrînul maistru a avut o surpriză plăcută: a venit să-l ia după terminarea lucrului șoferul Mikloș Benczedi, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui. Repatriat o dată cu el din Argentina, Benczedi se abate deseori pe la Franc ca să stea de vorbă cu el sau să-l ia la plimbare.

Franc și Benczedi sînt oameni în vîrstă, cu tîmplele ninse de ani. Și, totuși, cîtă bucurie de viață iradiază ochii lor! Cu cîtă dragoste privesc ei în jur, începînd cu monumentalele institute de învățămînt și sfîrșind cu magazinele, cofetăriile și librăriile clujene. Pentru ei totul este nou și frumos, totul îi atrage, aceasta fiindcă sînt din nou acasă.

Împovărați de greutăți, dar și atrași de necunoscut, de mirajul unui „mai bine" de peste Ocean, croitorul Franc și șoferul Benczedi și-au părăsit acum trei decenii țara, plecînd care încotro. Ambii însă și-au dat curînd seama că mirajul s-a dovedit înșelător, că o dată cu trecerea anilor — acel „mai bine" nu mai venea, ci dimpotrivă... Strămutat din capitala Uruguayului, Montevideo, în capitala însoritei Argentine, croitorul Franc găsea greu de lucru... Acul său n-avea căutare, fiindcă era al unui străin, al unui sărăntoc din periferia Wilde a Buenos Airesului. Tot astfel, nici pentru Benczedi nu se deschidea nici o fereastră a zgîrie-norilor din frumoasa capitală a Argentinei, prin care să i se arunce soluția existenței... Rînd pe rînd, pantofar, picher, chelner, fecior de casă și, de cele mai multe ori, șomer, Benczedi a putut să-și practice abia în ultimii ani meseria lui de bază — acea de conducător auto — acceptînd să lucreze noaptea pe un taxi particular pentru un cîștig mizer...

De multe ori îi apuca dorul de țară; familiile lor însă, copiii noi veniți, legăturile de rudenie și prietenie îi țineau mereu pe loc. Anul acesta n-au mai ezitat. La chemarea patriei, ei au fost printre primii pribegi care au prezentat la Legația R.P.R. din Buenos-Aires cererile de repatriere. Și pentru asta nu le-a părut de loc rău, ci dimpotrivă... Aici, în țară, au putut vedea cu ochii lor că tot ce se spunea rău despre regimul nostru democrat-popular nu era decît minciună. Cei doi prieteni reîntorși de sub soarele torid al Argentinei aproape că nu și-au mai recunoscut locurile natale. Construcțiile noi, fabricile ridicate, instituțiile de cultură și celelalte înfăptuiri din țară, i-au uimit. Mai mult însă decît toate i-au surprins faptul, că, ambii repatriați, au găsit de lucru chiar a doua zi după sosirea în țară, fapt ce nu s-ar fi întîmplat în orice stat din îndepărtata Americă... Au trebuit pur și simplu să facă ceva cu totul neobișnuit, ceva ce n-au făcut niciodată în viață, în anii grei cînd au bătut zadarnic pe la birourile de șomaj: să-și ceară scuze că nu pot începe imediat lucrul, fiind ocupați cu revederea prietenilor dragi și a locurilor părăsite vremelnic, cu refacerea căminelor lor. Încadrat ca șofer auto la uzinele „Ianoș Herbak", Miklos Benczedi și-a văzut, în sfîrșit, visul cu ochii: acum poate conduce o mașină în plină zi, nu numai noaptea ca la Buenos Aires, cînd picota de somn și de foame... Familiei sale i s-a repartizat un apartament în strada Kosuth Lajos nr. 17. Au acum mobilă nouă, frumoasă, cumpărată în condiții deosebit de avantajoase. Concomitent, croitorul Franc a primit postul de maistru la „Drum Nou", cîștigînd destul de bine pentru a-și întreține soția și cei trei copii ai săi: Rudolf, Eugen și Victoria-Libertatea...

Din nou acasă, după ce a cutreierat o lume întreagă...

Inginerul Anton Kotlarevski e un om zvelt, cu chipul ars de soare, de pe care nu lipsește zîmbetul. E repatriat și el, de astă dată dintr-un alt continent: din Africa. Ultima oară a locuit în cosmopolita Casablancă. Spunem „ultima oară", fiindcă acest priceput inginer, specializat în construcția de motoare pentru automobile și avioane, a colindat o lume întreagă... Încă de cînd a terminat liceul „Traian" din Turnu-Severin în adolescentul Kotlarevski s-a trezit o vie dorință de a cerceta locurile necunoscute, îndepărtate... Dorința aceasta s-a accentuat și mai mult o dată cu plecarea la studii la Institutul Politehnic din Paris, pe care l-a absolvit cu grele sacrificii, cu jertfe materiale...

— Vreți să aflați pe unde am umblat?—ne întreabă inginerul constructor.— Pentru asta mi-ar trebui un glob pămîntesc în miniatură sau, cel puțin, un atlas geografic...

Și într-adevăr, cu ajutorul atlasului l-am putut urmări pe inginerul Anton Kotlarevski în itinerarul său bizar, de o viață. În Africa, de pildă, unde n-a fost? A colindat-o în lung și-n lat, de la nordica Casablancă la Mozambic, în Senegal și în îndepărtatul Capetown. Chile, Peru, Brazilia și alte state din America Latină, îi sînt la fel de cunoscute, după cum pasul său a străbătut străzile Detroitului din S.U.A., podul de peste Tamisa, ori arterele tumultuoase ale „Orașului Lumină" din inima Franței. Peste tot a lucrat în specialitatea sa. O singură dată și-a părăsit-o, lucrînd în insula San George de la Polul Sud, la instalarea unei fabrici suedeze pentru prelucratul grăsimilor, al uleiurilor și al biftekurilor. Aici a muncit din greu, lovindu-se de numeroase piedici.

Cum a dus-o Anton Kotlarevski pe unde a umblat? Și mai bine și mai rău... Cert este că erau cazuri cînd nu avea ce-i trebuie, cînd lucra din greu la „General Motors Trust" din Detroit, la „Hamilton and Comp." din Coventry, la „Renault" din Paris sau la filiala din Mexico a societății „Standard Oil Company". O singură dată a crezut el că a apucat pe dumnezeu de picior, cînd — în anul 1953 — și-a deschis un garaj în Africa, la Casablanca. Dorul de țară însă, care l-a măcinat în tot timpul acestor peregrinări, a pus capăt drumurilor sale. Să reproducem însă exact cele spuse de inginerul călător:

— De mult voiam să mă întorc acasă, în țara mea... Mi-era dor de toate: de familia mea, de șantierul naval din Turnu-Severin, de foștii colegi de la liceul „Traian"... Aflînd că mă pot întoarce, că patria mă primește cu brațele deschise, am lichidat cu jertfe materiale garajul încropit la Casablanca și am făcut cerere de repatriere în Republica Populară Romînă... Nu peste mult timp am avut fericirea să mă reîntorc aci, pe meleagurile mele... Nu vă mai descriu primirea călduroasă ce mi s-a făcut, ca și înlesnirile acordate, începînd cu scutirea completă de vamă a bagajelor transportate și sfîrșind cu încredințarea unei funcții de răspundere la întreprinderea 908 utilaj și transporturi Trustului 9 Construcții Cluj.

Inginerul Kotlarevski ne vorbește cu înflăcărare și despre alte lucruri. De pildă, despre munca depusă de el la întreprinderea clujeană, despre familiarizarea lui cu lucrurile existente în întreprinderile socialiste, ca și despre experiența pe care a adus-o el și care, în unele cazuri, își dovedește serios utilitatea. Și-a dat astfel contribuția la alcătuirea unui interesant proiect pentru construirea unui cuptor necesar la cimentarea și călirea pe cale chimică a pieselor fabricate în atelierele întreprinderii. Prin acest cuptor— aflat în prezent în lucru—procesul tehnologic va fi mult ușurat, iar timpul de lucru se va reduce simțitor. Conducerea întreprinderii clujene a aprobat experimentarea și a altor inovații tehnice prezentate de priceputul inginer. E cazul, bunăoară, a economizatorului de benzină prin hidrogenizare, aparat cu ajutorul căruia se obține o reducere de 40-45% la consumul actual al oricărui vehicul. Poate fi amintit de asemenea aparatul pentru efectuarea sudurii la rece prin insuflare, care slujește la sudarea și aplicarea la rece a oricărui material, fie el oțel, bronz, aluminiu sau nichel. De neglijat nu este nici procedeul aplicării injecției directe la motoare cu benzină, prin sistemul Duco-Pompă.

Hotărît lucru, inginerul Kotlarevski și-a creat aici, în întreprinderea clujeană, legături trainice. Familiarizat ușor cu locul de muncă, constructorul de motoare a început să simtă aici, la noi, adevărata prietenie, adevăratul spirit tovărășesc în muncă. Pentru el, toți oamenii de aici sînt minunați, fie că e vorba de frezorul Gheorghe Suflet, de strungarul Ianos Szabo ori de inginerul mecanic Ioan Macarie. De aceea, despărțirea care a avut loc nu demult de acești oameni l-a durut pe inginerul repatriat, a fost grea pentru el. A trebuit totuși să se despartă, să răspundă chemării de a activa ca specialist, potrivit pregătirii sale, într-o altă întreprindere, la uzina „Vasile Tudose" din Colibașii Pitestilor. În felul acesta s-a putut convinge și el că aplicarea pe scară largă în țara noastră a principiului „omul potrivit la locul potrivit" nu-i vorbă goală, așa după cum se afirma în unele cercuri din Apus...

Și pentru micuța Carmen Dreve învățarea limbii romîne e o preocupare. De aceea, cînd mama sa are un moment liber o roagă să-i citească dintr-o carte cu basme.

Fiecare repatriat își are povestea lui...

Doi muncitori, un inginer constructor de motoare, un fost ofițer. Pe aceștia vi i-am prezentat aici ca fiind printre cei dintîi repatriați primiți cu căldură, în străvechea cetate a Clujului. Numărul acelora însă care leapădă toiagul pribegiei și care se înapoiază pe vechile lor meleaguri, atît în orașul cît și în regiunea Cluj, crește mereu. Ca și Eugen Franc, Mikloș Benczedi, Anton Kotlarevski sau Gheorghe Dreve, fiecare repatriat își are povestea lui. Multe poate să ne spună, de pildă, zugravul Samuil Kunderst, repatriat din Germania occidentală și stabilit în orașul Bistrița. Despre cele pătimite în Austria ar putea vorbi ceasuri întregi Gheorghe, Ioan și Suzana Ghilig, stabiliți în prezent în comuna Teaca. La fel de interesant e cazul muncitorului agricol Ion Granet de la gospodăria agricolă de stat Satul Nou, repatriat nu demult din Franța, ca și al țăranului muncitor Ion Mînecan, venit din Germania occidentală, care și-a regăsit în satul Bozieș familia și liniștea bătrînețelor.

Aceștia sînt repatriații: oameni de diferite vîrste, cu felurite meserii, întorși de sub soarele torid al Argentinei, din fiordurile Norvegiei, din pitoreasca Casablanca, de pe coastele franceze, din Venezuela, din Israel sau S.U.A. Sînt oameni înșelați de himere, amăgiți de vorbele meșteșugite ale cine știe căror vîntură-lume. Sînt romîni sau maghiari, sași sau evrei reprimiți cu toții în marea noastră familie, sprijiniți prin asigurarea de locuințe, prin credite acordate pe termen lung, prin repartizări în producție și prin înlesniri pentru deschiderea de ateliere, pentru exercitarea meșteșugului respectiv. Ei, toți, sînt din nou fii ai patriei.

Pe litoral

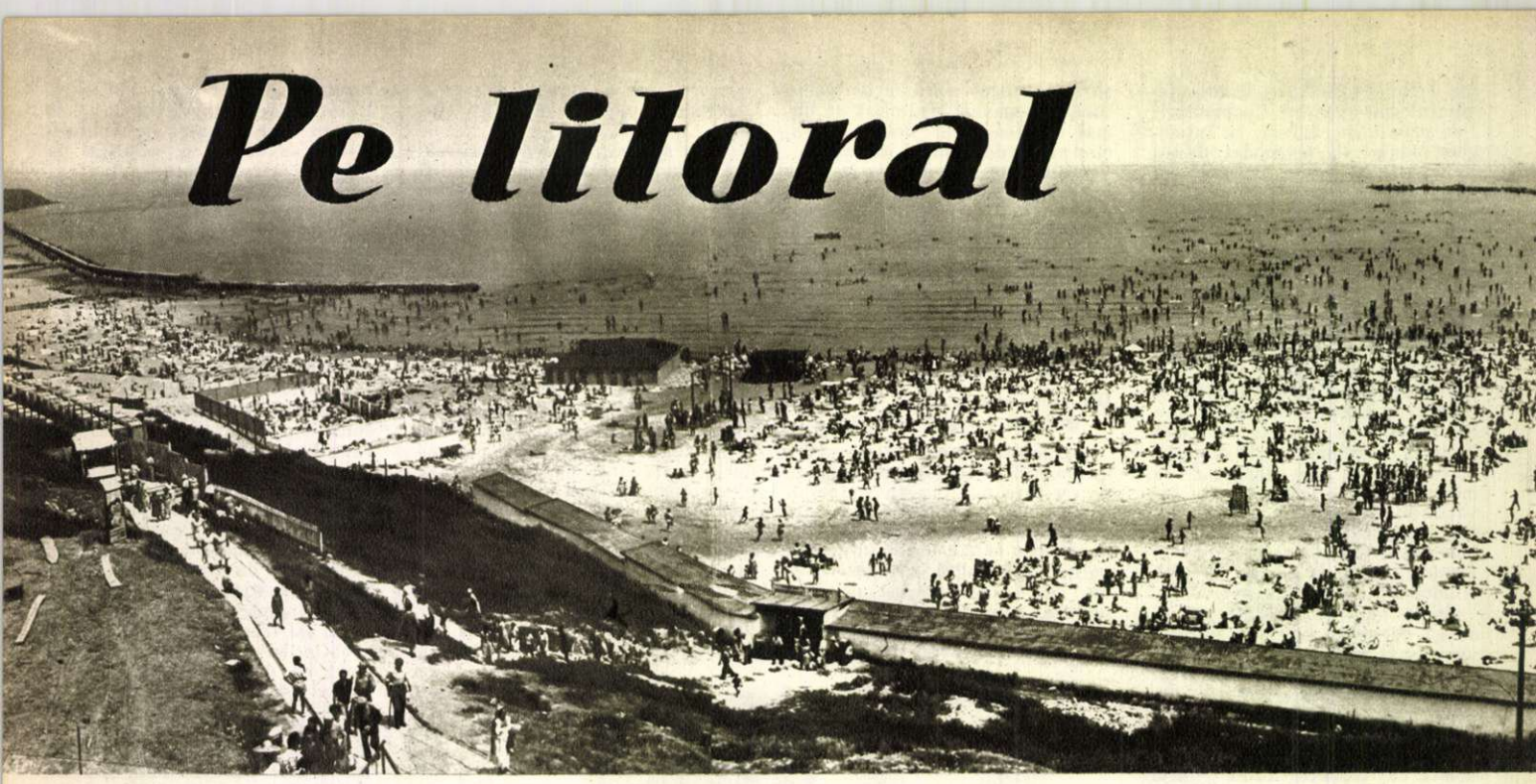

Fotoreportaj de A. MIHAILOPOL

Oamenii respiră briza pe malul mării, își umplu plămînii adînc, cu fața întoarsă spre larg, ascultînd vuietul surd, neostenit, în vreme ce valul, spărgîndu-se de nisip, înconjoară picioarele de o spumă rece. Ieșind din vile și din corturi, dinșii pășesc prin nisipul încă răcoros către țărm, ca și cum neostenita mișcare a talazurilor i-ar atrage irezistibil, către simbolica imagine a începuturilor vieții.

Privită de sus, această parte a litoralului, pe care anul acesta au apărut pini mediteranieni, boschete și promenade noi, pare deosebit de delicată, de înviorătoare, dar înviorarea pornește mai întîi de la marea ce se frămîntă dincolo de umbrelele colorate înfipte în nisip.

Adeseori văzînd acest peisaj mi-am amintit de Gorki, tînăr și vagabond pe drumurile Rusiei, mi-am amintit scena aceea de răscolitoare umanitate a nașterii pe țărmul mării. Copilul, înălțat de brațele lui Maxim Gorki în fața imensității mișcătoare, scîncetele lui amestecîndu-se cu mugetul mării.

Văzînd acest peisaj, pe care primii pe litoralul nostru îl salută copiii, nu se poate să nu-ți amintești de Gorki, nu se poate să nu simți cum într-o uriașă și lentă fuziune oasele lor mici se întăresc, micile lor spinări se îndreaptă, mușchii devin mai agili, obrajii se bronzează. Anul acesta sînt aproape de două ori mai mulți copii decît anul trecut pe țărm, de la Mamaia pînă la Vasile Roaită, și țipetele lor vesele par o spumă sonoră plutind peste mare. Mergînd la această oră pe litoral o să întîlniți mamele venite prin „Mama și copilul" (însăși cuvintele acestea formează o poezie) și poate o s-o vedeți pe Aneta Petre, șlefuitoarea, care aducîndu-și copilul de mînă respiră adînc amețitoarea briză, amețitoarea aromă a mării. Amintiți-vă pulberea fină care se ridică de la polizoare și gîndiți-vă ce înseamnă pentru dînsa „ a respira briza mării". La ora aceasta o să întîlniți oameni care clipesc din ochi, neobișnuiți cu fluiditatea strălucitoare a aerului. Gîndiți-vă că aceștia sînt minerii veniți la odihnă, mineri veniți la mare (însăși cuvintele acestea formează o poezie). Ar trebui să vedeți straturile înguste de la Lupeni, abatajele lui Pătrășercu de la Schitu Golești, ar trebui să auziți clocanul pneumatic sub pămînt, la sute de metri sub pămînt, acolo unde aerul vine prin galerii, prin puțuri, prin tuburi, ca să simțiți cît de tulburător poate fi acest ocean de aer și lumină în care minerul se scaldă.

La ora aceasta, la Techirghiol, Marin Măgură de la Autobaza-Filaret se unge cu nămol și arată ca un drac. Șoferii veneau și înainte la mare, își aduceau stăpînii pe litoral și așteptau să le pice ceva de la masa lor. Marin Măgură n-a adus pe nimeni acum în afară de el și singura grijă pe care o are aici e să nu întîrzie la masă, de trei ori pe zi. Cînd se plictisește cercetează mașinile care trec pe șosea și dacă nu-i place cum funcționează vreuna, strîmbă din nas.

Sărmanul Akakie Akakievici a murit de mult fără mantaua lui cea nouă. Dacă ni s-ar spune că eroul lui Gogol a înviat ni s-ar părea mai puțin absurd decît dacă am auzi că

Ca să nu piardă obișnuința, dansatorul Gabriel Popescu se „lansează" pe brațele tovarășilor de plajă. Mai ales că „exercițiul" e și foarte plăcut.

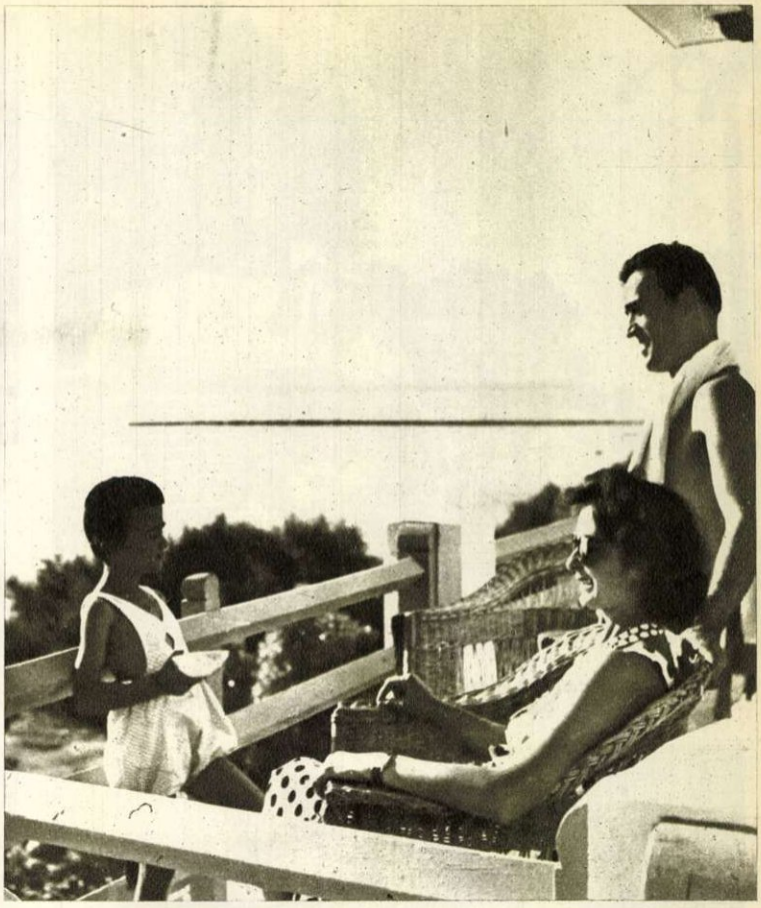

Cînd vii prima oară la mare folosești fiecare ceas ca să stai la soare, să prioești marea, mai ales cînd ai avantajul să locuiești într-o vilă de pe mal. Nuțescu Traian, strungar, împreună cu familia, își petrece concediul la Vasile Roaită, bucurîndu-se din plin de frumusețea mării.

Patru tineri s-au împrietenit pe plajă: mecanicul Gh. Stanciu din Hunedoara, frezorul Grigore Vlădescu și sudorul C. Nicolae de la uzinele „Semănătoarea" și strungarul Ion Zărnescu, de la uzinele „23 August". Pictorul Ladislau Labancz le face, pe rînd, portretul. O amintire de la Vasile Roaită.

La Mamaia, băi de soare.

La mare nu se cade să mergi cu orice fel de mașină. Una în formă de barcă e mai potrivită cu cadrul!

– Mult o să mă mai necăjești, muscă afurisită!

Mărgele, scoici, vaporașe: amintiri de la mare.

Biliardul este și el o distracție, chit că enervează citeodată. Minerul Petru Cosma, aflat la Vasile Roaită, practică jocul cu deosebită plăcere. Iată-l încercînd să dibuie lovitura tactică cea mai bună.

a venit la mare. Akakie Akakievici pe litoral, la soare, înotînd! Dar iată că Akakie a venit totuși și, fără mînecuțele lui negre, sportiv, viol, aleargă și înoată, joacă volei, strigă și dansează. Pe litoral sînt sute de mici funcționari și cred că Puiu Raul n-o să uite curînd zilele petrecute la Mamaia, povestind despre ele multă vreme colegilor săi din Caracal.

Într-o imensă pulsație țara acoperă litoralul cu sute de mii de oameni. Vilele devin neîncăpătoare, taberele de corturi umplu spațiile libere, la Constanța apar paturi în școlile aflate în vacanță, se amenajează foste localuri ca dormitoare.

Acum e momentul și pentru nepmanii: îi vezi, apărînd la colțuri pentru a-ți plasa camere, stofă, frișcă, inele. Se mută în magazie ca să închirieze casele și în beci ca să închirieze magaziile. Sînt grotești adeseori: nepmanii de pe litoral dezbrăcîndu-i pe nepmanii veniți în vilegiatură.

În jecmănăsla asta mai pică și funcționari, profesori, studenți. Fluxul e atît de mare, de imperios, încît construcțiile existente ale statului nu-i pot face față. Aci nu mai e mîna de „high-life" care ocupa Eforia pentru adulterele prelungite pe trei luni, hrănite cu trufandale aduse de la Constantinopol — aci sînt orașe întregi care s-au strămutat la mare. S-au tras conducte noi pentru alimentare cu apă, se lucrează la canalizare, se construiește, sînt zeci de cantine, piața e aromată de cantalupi, de turchestani, topotami, bacîri, se vinde chebab, bragă, iaurt, cvas. E o întîlnire de dulcețuri, plăcinte orientale cu salate, supe, entre-uri europene, se găsesc mărgele, brățări, cutii, flori făcute din scoici și colorate violent, se găsesc conserve de thon și fructe. Și toate acestea abia ajung, sînt absorbite de lumea asta imensă care înainte nu putea să vadă marea niciodată și care acum face băi la Techirghiol, joacă volei la Roaită, se plimbă cu vaporașul la Siutghiol, cîntă din ghitare pe faleză, lumea asta care nu suferă de spleen și pentru care totul e interesant atrăgător, plin de viață.

Pescarii? Nu. Vilegiaturiștii? Nu. Regizorul Dinu Negreanu împreună cu echipa de filmare turnează „Pasărea furtunii".

☆

O dublă satisfacție: lectura unei cărți pe terasa bibliotecii și o baie de soare.

Suez

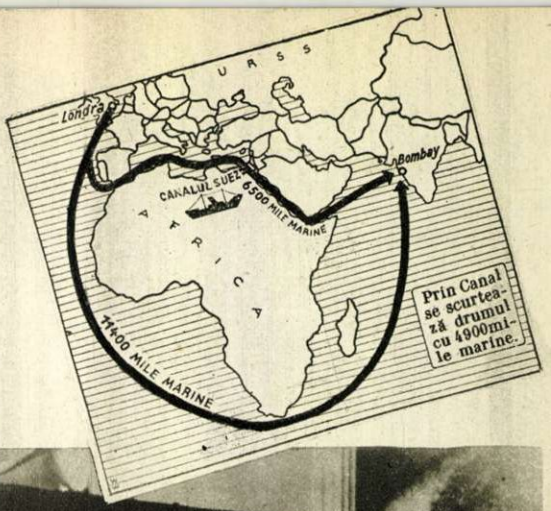

Vestea s-a răspîndit cu iuțeala fulgerului în lumea întreagă. Hotărîrea guvernului egiptean de a naționaliza Compania Internațională a Canalului de Suez a fost primită cu entuziasm de cei 22 milioane de locuitori ai Egiptului — străvechea țară de pe malurile Nilului și Canalului de Suez.

Dar la Londra, Paris, Washington știrea a avut efectul unei lovituri de trăsnet, la Bursă și în cercurile oficiale. S-au trimis note de protest Egiptului, au avut loc consultări diplomatice între reprezentanții celor trei țări occidentale, s-au lansat amenințări, s-a trecut chiar la unele măsuri represive.

Spre deosebire de poziția adoptată de puterile occidentale, majoritatea țărilor arabe și opinia publică internațională au salutat cu satisfacție hotărîrea guvernului egiptean, considerînd-o ca o măsură legală luată de un stat suveran.

...Pe clădirea fostei Companii Internaționale a Canalului de Suez flutură acum — pentru prima oară după 87 de ani de la inaugurarea acestuia — drapelul egiptean. Și poporul egiptean e hotărît să-și apere această cucerire de însemnătate istorică.

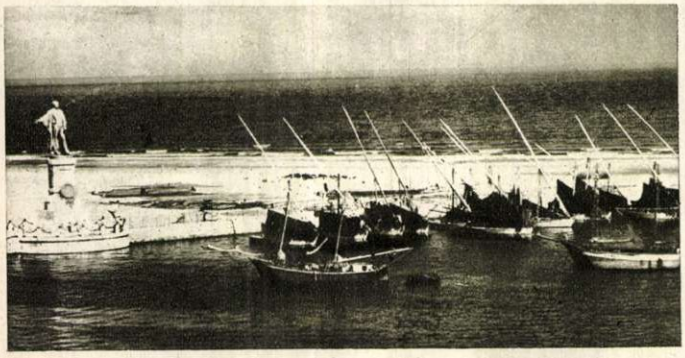

Aici, la Port-Said, se întîlnesc apele Mediteranei cu cele ale Canalului de Suez.

Autoritățile egiptene pun sigiliul la safeurile fostei Companii Internaționale a Canalului de Suez.

O imagine de domeniul trecutului. Soldatul englez nu va mai putea fi văzut stînd de veghe de-a lungul Canalului de Suez, revenit în posesia adevăratului său stăpîn — poporul egiptean.

Prin Canalul de Suez are loc un intens trafic. Predomină, în special, vasele petrolifere.

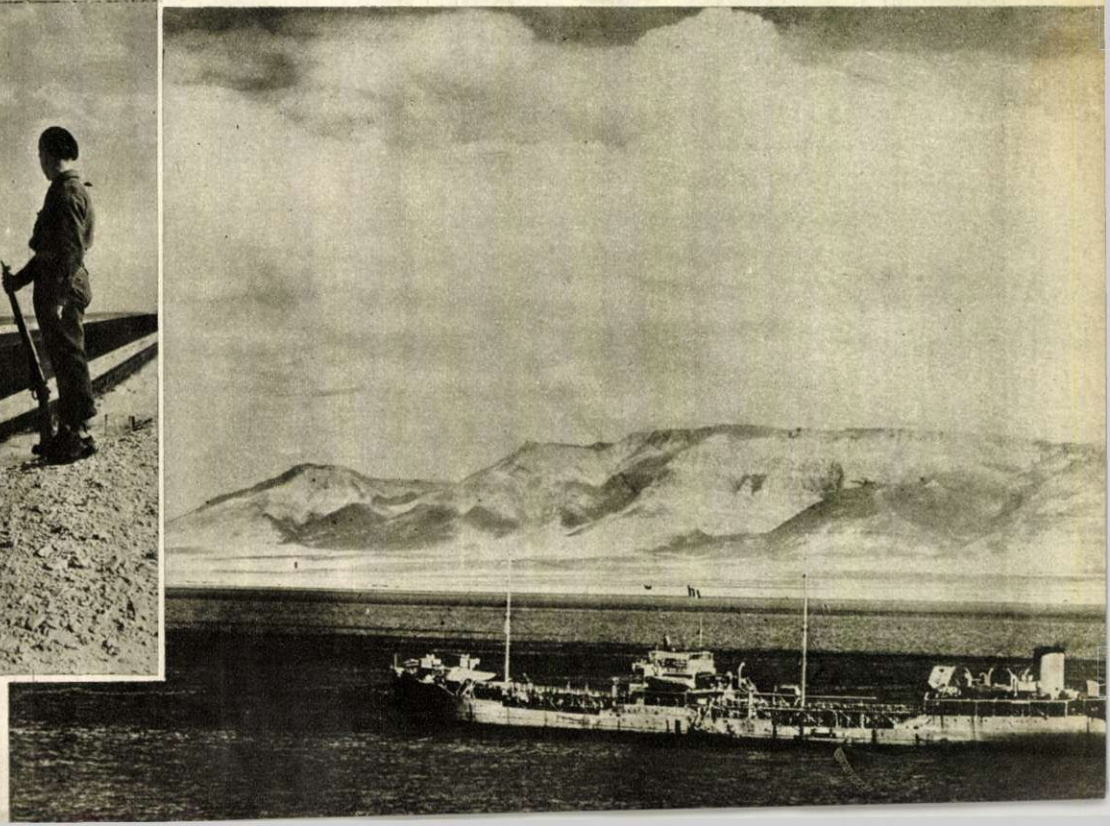

Cazarmă italiană — trupe americane. La Carlo Ederle, musafirii nepoftiți fac instrucția regulamentară.

Nu s-ar putea spune că Vicenza, vechiul oraș italian, a fost ferit în anii de după război de prezența americanilor cu sau fără uniformă militară. Totuși, cei din Vicenza aveau toate motivele să se considere mai avantajați decît conaționalii lor, de la Neapole, bunăoară, unde de mai mulți ani ocupația americană se simte din plin.

Dar iată că, de la o vreme, lucrurile au luat cu totul altă întorsătură. De cînd cu semnarea Tratatului de Stat cu Austria, S.U.A., fiind obligate să-și retragă trupele de ocupație din această țară, le-au transferat pur și simplu pe teritoriul Italiei, iar la Vicenza au fost cantonați nu mai puțin de 5000 de soldați și ofițeri făcînd parte dintr-un corp de artilerie mobilă, înzestrat cu aruncătoare de flăcări atomice, denumite „Honest John". Astfel, de la o zi la alta, Vicenza a devenit al șaptelea oraș italian transformat în bază militară americană, cu toate consecințele nefaste pe care acest lucru le are asupra vieții populației italiene.

Trupele americane au fost încartiruite în cazarma italiană Carlo Ederle, situată pe o stradă care se numește, prin ironia soartei... „strada Păcii".

Sosirea ocupanților americani la Vicenza a stîrnit asemenea mînie și indignare în rîndurile populației italiene, încît transporturile de armament atomic au fost efectuate pe ascuns, în toiul nopții, pentru a se evita demonstrațiile de protest. Cu toate acestea încă din prima zi au avut loc în oraș mari manifestații de înfierare a musafirilor nepoftiți.

Înconjurați de disprețul și ura oamenilor simpli, militarii americani contonați la Vicenza nu se simt de loc în siguranță.

Scrisoarea deschisă, pe care ziaristul italian Giancarlo Scalfati o adresează prin „Flacăra" unui oarecare soldat John, din trupele cantonate la Vicenza, reflectă de fapt atitudinea fiecărui italian cinstit față de yankeii în uniformă, care se comportă azi pe pămîntul străvechi al Italiei ca niște veritabili ocupanți lipsiți de scrupule.

ÎN ITALIA „ELIBERATĂ" DE AMERICANI

Scrisoare către soldatul JOHN

Adresa: Cazarma Carlo Ederle,
Via della Pace Vicenza — Italia

Cînd cetățenii sînt legitimați pe străzi, carabinierii italieni sînt însoțiți la Vicenza de militari americani, purtînd brasardele: „M.P."...

DRAGĂ JOHN,

Știu că superiorii tăi ți-au interzis categoric să te împrietenești sau chiar numai să stai de vorbă cu noi, italienii de stînga. Sper, totuși, că această scrisoare n-o să-ți prilejuiască vreo neplăcere. De altminteri atîția dintre voi se numesc John — pînă și tunul atomic pe care l-ați adus din Austria, aici la Vicenza, se cheamă Honest John — încît nu văd cum te-ar putea bănui cineva tocmai pe tine.

Te-am cunoscut într-un bar — ascultai dus pe gînduri un cîntec: „While it's raining"[1]); m-ai întrebat dacă-mi place. Pe urmă ai început să vorbești, fără prea multă legătură, dar deschis, ca omul care se simte singur și care dorește să schimbe cîteva cuvinte cu cineva.

←

Asemeni lăcustelor, yankeii în uniformă își fac apariția roiuri-roiuri pe străzile Vicenzei. Prezența lor este însoțită de toate fenomenele specifice: scumpirea bunurilor de larg consum, contrabanda cu țigări, alcool și alte mărfuri, extinderea prostituției și a gangsterismului.

Cînd te-am întrebat cum ţi se pare noul oraş în care ai fost transferat, mi-ai răspuns că e „a little sad"[2]); pe urmă, cu o umbră de părere de rău în glas, mi-ai mărturisit că lumea nu se bucură de prezenţa americanilor, că „give the cold shoulder"[3]).

Şi eu am stat la Vicenza cîteva timp, pe vremea serviciului militar. Orăşelul se află destul de aproape de satul meu şi totuşi mă simţeam atît de departe de casă; mi se părea totul atît de trist. Nu pentru că nu mi-ar fi plăcut Vicenza. Dimpotrivă. Din primul moment m-am simţit atras de pieţele ei vechi şi de palatele impunătoare, de străduţele liniştite, cu case medievale, în care cavalerii secolului al XVIII-lea se retrăgeau ca să-şi petreacă în tihnă verile. Dar, constrîns fiind să port mereu uniforma şi să văd acest oraş frumos zilnic la aceeaşi oră — ora cînd aveam „liber" — Vicenza îmi apărea ca un oraş mohorît.

Pentru mine Vicenza însemna cazarma, curtea întunecoasă, mirosul pătrunzător de ciorbă şi locotenentul Minelli, care mă persecuta pînă şi în orele de odihnă, fiindcă nu admitea ca un soldat să poarte în raniţă cărţi cu poezii.

Au trecut ani de atunci, şi acum, John, tu eşti cam în aceeaşi situaţie în care mă aflam eu. Dacă sărmanei mele mame i se părea lungă calea pînă la Vicenza, pentru că de la Neapole trebuia să schimbe două trenuri ca să ajungă la mine, oare cît i s-o fi părînd de lung drumul mamei tale, care ar trebui să traverseze oceanul, ca să te poată vedea?!

Poate că e mai elegantă cazarma ta decît aceea în care-mi făceam eu veacul; poate că şi uniforma ta e mai comodă. Dar oricum, cazarma e cazarmă şi uniforma tot uniformă rămîne. Poate că locotenentul tău chicoteşte cînd te vede melancolic şi strîmbă din nas cu dispreţ, cînd asculţi cîntece sentimentale. Cine ştie dacă ai măcar o logodnică să vină aici, care să te vadă pe ascuns, aşa cum făcea logodnica mea!...

Deşi ochiul nu-ţi este deprins cu arhitectura Vicenzei, ale cărei clădiri străvechi au fost înălţate cu mulţi ani înainte, pe vremea cînd străbunii tăi îi exterminau pe indieni, te impresionează totuşi monumentele ei de artă, şi-ţi dai toată osteneala să le fotografiezi în orele libere „for souvenir"[4]). Dar oricît ar fi de frumos un oraş, atunci cînd nu ai pe nimeni în el e întotdeauna „a little sad", ai dreptate.

Acum aş vrea să-ţi explic de ce lumea te priveşte cu indiferenţă, cu răceală. Unii italieni din Vicenza se tem ca nu cumva comportarea voastră să dăuneze tineretului, alţii nu suportă ca voi să tulburaţi liniştea acestui orăşel de provincie sau sînt indignaţi pentru că ofiţerii voştri acaparează puţinele apartamente libere din oraş. Toţi locuitorii din Vicenza, însă, vă privesc bănuitor, fiindcă nu izbutesc să priceapă ce căutaţi voi aici. Ziceţi că sîntem prieteni — aliaţi, mă rog! — dar în casa prietenului nu se intră înarmat şi, cu atît mai puţin, cu nişte arme atît de primejdioase. Ne spuneţi că trebuie să ne apăraţi, John! Nu crezi oare că soldaţii noştri, care au trebuit să părăsească Vicenza ca să vă facă vouă loc, ar şti să-şi apere şi singuri patria, dacă ar fi nevoie? Şi, în afară de asta, ce ai spune tu, dacă, în numele prieteniei, noi, italienii, am veni în ţara ta şi ne-am instala la Los Angeles trupele, înarmate chiar şi cu cîteva tancuri nu dintre cele mai moderne?....

Înainte de a pleca din Austria vi s-a spus că veniţi aici ca să apăraţi libertatea. Te-ai întrebat vreodată, John, ce fel de libertate poate fi aceea care vorbeşte prin gura monstruoasă a tunului atomic, cărat aci de regimentul tău?

Vezi tu, numai în provincia asta italiană în care v-aţi cantonat, sînt mii de oameni fără de lucru. N-aş prea crede că generalii tăi au de gînd să le ofere acestor oropsiţi ai soartei libertatea de a se hrăni omeneşte şi de a avea o locuinţă ca lumea. Cu atît mai puţin vă sinchisiţi voi de libertatea acestor muncitori care au fost nevoiţi să facă grevă aici, în Vicenza, timp de nouăzeci de zile, John! Nouăzeci de zile lungi, chinuitoare ca foamea, ca să li se recunoască un drept sindical elementar! Generalul tău spune că greviştii sînt „red"[5]); nu-i aşa, John? În realitate, însă, ei sînt pur şi simplu nişte oameni care luptă pentru drepturile lor, aşa cum poate ai luptat şi tu, la Los Angeles, cînd erai şofer.

Ţie ţi se dă mîncare şi băutură şi pe deasupra poţi cheltui 70.000 lire lunar, solda ta de militar. Muncitorii noştri cîştigă numai 30.000 lunar, adică „o nimica toată" cum spuneai tu alaltăseară. Dar ştii oare că, din această sumă modestă, ei trebuie să plătească chiria, mîncarea, îmbrăcămintea, să-şi ţină copiii la şcoală? Încearcă aşadar să-ţi închipui cu cîtă „simpatie" sînt priviţi generalii tăi, care, după ce risipesc miliarde pe seama ţării noastre, îi mai şi ameninţă pe muncitorii italieni cu închisoarea, atunci cînd aceştia ridică glasurile de protest sau cîntă în nopţi cu sau fără lună imnul naţional: „Să plece din Italia, să plece străinii". *Imnul acesta îl cîntau cîndva şi bunicii noştri, pe vremea cînd, în cazarma ocupată astăzi de tine, se aflau trupele Alteţei sale imperiale habsburgice.*

Aş vrea să-ţi mai spun ceva, John: poate vei întîlni la Vicenza şi din aceia care se vor arăta încîntaţi să te găzduiască şi, ca atare, să se facă lunire şi punte ca să-ţi îndeplinească orice dorinţă. Nu te lăsa amăgit! Aceia nu-ţi sînt prieteni. Sînt indivizi care mai ieri au colaborat cu nemţii, iar cînd aceştia au fost înfrînţi şi capturaţi de partizanii noştri, colaboraţioniştii s-au lepădat de ei ca de nişte ciumaţi.

Mai sînt alţii, huligani sau apaşi, care se gudură pe lîngă tine, vînzînd sau cumpărînd mărfuri de tot felul „la negru".

Să nu-ţi faci iluzii nici în ce priveşte legăturile pe care le-ai făcut aici cu femei de pe stradă, care nu se lasă rugate să te însoţească: acelea nu sînt „signorine", ci „segnorine"[6]). S-ar părea că-i un joc de cuvinte, dar există o mare deosebire între cele două categorii de italience. Segnorinele doresc ca tu să rămîi la noi, iar signorinele vor să pleci de aici.

Dacă ai să te întorci vreodată în Italia, ca simplu turist, adică fără tunuri, o să fii bine venit. Mă gîndesc, însă, că nici la voi un şofer n-are destui bani ca să facă o călătorie atît de lungă. Deci, să ne dăm mîna acum, John, şi să ne legăm că vom lupta ca să schimbăm ceva din toate acestea. De bună seamă că şi la voi sînt multe lucruri care nu merg aşa cum ar trebui. Adio John.

Giancarlo SCALFATI
ziarist italian

---

1) „În timp ce plouă". 2) Nitel cam trist. 3) Le întoarce spatele. 4) Spre amintire. 5) Roşii. 6) Se citeşte „siniorine" şi „seniorine" — primul cuvînt înseamnă „domnişoară", iar prin al doilea s-a luat obiceiul să se denumească prostituatele din Italia.

FAPTE ŞI TÎLCURI - FAPTE ŞI TÎLCURI

De minimis

de Eugen FRUNZĂ

Am răsfoit cîteva ziare din R. F. Germană. Printre altele, am dat peste o cifră: *5.400*. Cifrele, firește, pot exprima infinite realități. Ar putea să fie vorba de școli refăcute, de posturi vacante sau de altitudinea vreunui pisc himalaian. În cazul de față e vorba de niște distracții. Se distrează — adică — trupele de ocupație, mai virtos cele americane. Se distrează și mult și variat. După o statistică, probabil oficialmente îndulcită, numărul acestor distracții s-a ridicat, pentru perioada ultimelor șase luni, la *5.400*.

Și acum cîteva pilde:

— Caporalul I. E. Bryant (S.U.A.) ucide pe cetățeana germană Erika Buggle din Stuttgart. Îl ciopîrțește apoi cadavrul într-un chip înfiorător. El declară: „Uneori mă cuprinde beția sîngelui".

— În cartierul Karlsfeld din München soldați americani aruncă, din goana camionului, o grenadă asupra trecătorilor. 17 răniți.

— La Kaiserlautern, alt brav ocupant aruncă și el o grenadă și încă una. Obiectivul? Un local de noapte.

— Cetățenii germani Grünthei Müller și Hans Weirauch sînt grav răniți. Peste cîteva zile ambii mor într-un spital.

— O fetiță de 11 ani este capturată pe cînd se întorcea de la pădure cu un coșuleț de fragi. „Ocrotitorul" american o violează.

— Inge Vogel, mamă a 3 copii, e sugrumată cu un șal de mătase, dezbrăcată pînă la piele și aruncată la marginea drumului dintre Haimbach și Sickels.

— Un dentist din Ansbach e atacat lîngă locuința sa, jefuit și grav rănit.

— La Bielefeld, cineva e rănit cu ajutorul unei arme curent folosite: sticla de bere.

— La Bamberg, ocupanții americani înfig cuțitele în niște oameni pașnici.

— În cîteva luni, 10 șoferi de taxi sînt omoriți, pentru că deveniseră obiectivul grijii ocrotitoare a militarilor S.U.A.

— Numai în Baden-Württemberg și numai în 180 de zile trupele de ocupație săvîrșesc 60 de crime. Cîte o crimă la fiecare 3 zile.

Și așa mai departe.

„Nu trece o zi fără ca ziarele să anunțe noi asasinate, siluiri, jafuri și atentate, comise de gangsterii americani în uniformă, asupra unor cetățeni pașnici" — scrie „Westdeutsches Tageblatt" care apare la Dortmund.

„Paharul s-a umplut într-atîta, încît se iscă întrebarea: cine ne ocrotește de ocrotitorii noștri?" — exclamă redactorul ziarului „Rheinzeitung" care apare la Koblenz.

Tragică întrebare! Dar pînă una-alta, trupele de ocupație din Germania occidentală continuă să se distreze. După cum se știe, între beneficiile monopolurilor americane și politica „din pragul războiului" a d-lui Dulles este o veche și strînsă legătură. Iar între acestea amîndouă și calitatea umană a caporalului I. E. Bryant — cel pomenit în capul listei — este o legătură de asemenea strînsă și indispensabilă.

Totuși, cine îi ocrotește pe cetățenii Germaniei occidentale de „ocrotitorii" lor nechemați? Nu cumva guvernul de la Bonn? Aș! Parcă n-are destule răspunderi în seama sa! E de-a dreptul o lipsă de pietate să-l deranjezi cu tot soiul de jalbe și proteste așa cum, de la o vreme încoace, s-au apucat să-l deranjeze locuitorii Republicii Federale.

În timp ce autoritățile vest-germane au de reabilitat pe excelențele lor, criminalii de război hitlerişti, li se cere să apere liniștea și viața plebei.

În timp ce aceleași autorități au de apărat tradiționala prosperitate a firmei Krupp, li se solicită măsuri pentru ocrotirea unor simple sobe și mame germane.

În timp ce la ordinea zilei e refacerea Wehrmachtului, înzestrat cu uniforma „tip caporal I. E. Bryant" și cuprins de aceeași beție a sîngelui — li se cere să ocrotească bunurile unor prăpădiți de țărani și lucrători.

În timp ce Bonn-ul perorează despre „pericolul comunismului", i se cere să împiedice niște asasinate, violuri, jafuri și alte asemenea distracții americane pe pămînt german.

Fleacuri!

Aveau romanii o vorbă: „De minimis non curat praetor".

Nici Bonn-ul nu se ocupă de mărunțișuri...

FAPTE ŞI TÎLCURI - FAPTE ŞI TÎLCURI

LA PARIS

de Radu BELIGAN
artist emerit al R.P.R.

Budapesta... Viena... Zürich...

Megafoanele gărilor anunţă: „Trenul special cu actorii Teatrului Naţional din Bucureşti, cu direcţia Paris, are cale liberă..."

... spre succes! — îndrăznim noi să spunem în gînd, plini de emoţia marii competiţii care ne aşteaptă.

Actorii Teatrului Naţional din Bucureşti, participanţi la cel de-al III-lea Festival internaţional de artă dramatică, au avut îndoita bucurie să descopere sau să revadă Parisul şi să repurteze un strălucit succes pe scena vechiului Teatru Sarah Bernhardt, succes care a adus o contribuţie însemnată la popularizarea ţării noastre şi la strîngerea prieteniei dintre Romînia şi Franţa.

Sacul nostru cu amintiri şi impresii e mare. Azi vom încerca să împărtăşim cititorilor „Flacării" doar cîteva aspecte ale acestei minunate călătorii.

Paris!

Fiecare dintre noi a rătăcit pe străzile acestui oraş prodigios, căutînd, după fantezia şi imboldul propriu, să evoce trecutul despre care fiecare piatră vorbeşte. Şi desigur că, nu fără emoţie, trecînd pe rue Sainte-Anne m-am gîndit că dalele acestei sumbre alei au răsunat sub paşii lui Molière, că pe această rampă de fier din rue de Beaune s-a sprijinit mîna lui Voltaire, că în faţa acestei oglinzi mici dintr-o căsuţă din rue Saint-Honoré, Robespierre şi-a înnodat cravata în dimineaţa lui nouă Thermidor...

Inima Parisului e făcută din aceste reminiscenţe şi artistul lasă să-i vagabondeze imaginaţia în căutarea unui trecut de glorie şi strălucire.

În această atmosferă s-a desfăşurat munca noastră, preliminară spectacolelor. Despre succesul triumfal al acestor spectacole, despre ecoul neobişnuit pe care trupa Teatrului Naţional l-a trezit în rîndurile publicului şi ale presei pariziene, s-a scris şi continuă să se relateze amplu în ziarele şi revistele noastre.

W. Siegfried, întreţinîndu-se cu d-na Farel, una dintre personalităţile ce au organizat Festivalul.

Actorul Niki Atanasiu discutînd cu un actor al Teatrului „Atelier".

Un moment de pioasă reculegere la mormîntul marelui nostru Enescu.

Această cea dintîi manifestare a primei noastre scene în afara graniţelor ţării va rămîne, desigur, un capitol de seamă în istoria teatrului romînesc. Succesul acesta se datorează nu numai talentului interpreţilor, dar şi simţului lor de răspundere, de solidaritate, de adîncă etică profesională, de înalt simţ patriotic. Actorii au jucat cu o dăruire totală, emoţionantă, iar spiritul de echipă al tehnicienilor, devotamentul şi importanţa lor în acest turneu au fost determinante şi exemplare.

Prietenii noştri francezi, ca şi colonia romînească din Paris, ne-au îmbrăţişat cu dragoste, ne-au răsfăţat şi ne-au pilotat prin oraş, în tot timpul şederii noastre.

Zilele ne-au prins întîrziind prin muzee (Louvre, Carnavalet, Cluny...) ori în răcoarea solemnă a Notre-Dame-ului, la Saint-Chapelle, Saint Etienne-du-Mont, la Madeleine, Saint-Germain-l'Auxerrois, etc., vagabondînd prin cartierul latin ori Montparnasse sau întîrziind în faţa anticarilor înşiraţi de-a lungul Senei...

Într-o dimineaţă vizităm în grup Versailles-ul, într-alta facem o incursiune în vechiul Montmartre, republică fantezistă a boemei artistice, în Place des Vosges, ansamblu de un clasicism încîntător cu suita lui de galerii la parter, într-alta intrăm în muzeul l'Orangerie de Tuileries, care a avut fericita iniţiativă să grupeze, adunînd din toate muzeele din provincie, pînzele primitivilor italieni de la Gioto la Bellini.

O dimineaţă o consacrăm pelerinajului la mormintele lui Enescu, De Max şi Maria Ventura, unde depunem coroane de flori şi gîndul nostru pios.

Programul nostru (colectiv sau individual) era atît de bogat şi variat încît ne aveai decît greutatea alegerii şi regretul că nu poţi vedea mai multe lucruri în acelaşi timp.

La „Olympia" (music-hall de dimensiunile sălii Patria) cîntă în fiecare seară Edith Piaf. Ne aflăm în prezenţa unei mari artiste, aş spune unei mari artiste de dramă. Figura ei patetică, simplitatea şi profunzimea umană a cîntecelor ei, vîna ei populară, intensitatea dramatică răscolitoare cu care trăieşte poveştile simple de dragoste ale unor oameni mărunţi îţi lasă o puternică impresie.

La Teatrul „Michodière" sîntem primiţi cu multă prietenie de Francois Périer, actor prestigios, comedian de înaltă clasă care joacă o piesă interesantă, „Seducătorul", a unuia dintre cei mai buni autori italieni de azi, Diego Fabbri.

Într-o seară, paşii ne duc pe faimosul Bulevard al crimei, cum i se spunea odinioară, la unul din cele mai vechi teatre ale Parisului, „l'Ambigu" (1769), unde pe vremuri Frédérick Lemaître juca celebrele lui melodrame. Aici a poposit cu trupa sa acel rege al tăcerii care este Marcel Marceau. Creatorul lui Bip, Pierrot modern în luptă cu contradicţiile lumii capitaliste, a realizat un excepţional spectacol de pantomimă în care mai ales mimodramele „14 Iulie" şi „Muntele de pietate" entuziasmează publicul. Inteligenţa, profunzimea, sensibilitatea stilului lui Marceau, acuitatea căutărilor lui, calitatea emoţiei lui fac din el un demn succesor al lui Debureau şi al lui Charlie Chaplin.

Cu legitimă emoţie am păşit pragul „Comediei Franceze" şi am intrat în sala de o rară noblete, care-ţi lasă impresia unui preţios Stradivarius. Aici am văzut „Femeile savante" într-o punere în scenă de înaltă calitate a lui Jean Meyer şi în decorurile şi costumele de un rafinament unic ale lui Suzanne Lalique.

Excelenţii comedieni Jean Debucourt, Lise Delamare, Micheline Boudet, Hélène Pèrdriere, tinerii şi talentaţii Jean Louis Jemma,

Jacques Sereys și Annie Girardot ne-au primit în foaierul artiștilor, unde s-a stabilit îndată o atmosferă de confrerie în jurul cupelor de șampanie.

La un matineu cu „Cidul", am văzut pentru întîia oară pe marele nostru compatriot Yonnel, deținătorul unui stil remarcabil, al unei nobile interpretări a teatrului clasic. Ne-a primit, în pauză, în cabina sa. Pereții erau plini de amintirile unei cariere glorioase: fotografii cu autografe de la Sarah Bernhardt, Mounet Sully, De Max..., zeci de fotografii din rolurile interpretate, de la Oedip la Hamlet, de la Tartuffe la Titus din „Andromaca"... Marele actor se arată foarte încîntat de vizita noastră și se exprimă într-o perfectă limbă românească. Vorbim despre eventualitatea unui turneu în țara noastră, perspectivă care îl încălzește.

Plăcută a fost seara petrecută la Opera Mare, unde a fost invitat întreg colectivul nostru. Monumentalul edificiu, al cărui renume este mondial, se impune prin proporțiile lui armonioase, prin fațada unde grupurile lui Carpeux fac să vibreze și să danseze piatra, prin scara de marmură de o majestate suverană, prin foaierul de la etajul primelor loji dublat de o loggia bogată, prin sala în care scînteie purpura și aurul.

Spectacolul de balet la care asistăm cuprinde „Pasărea de foc" a lui Strawinski (cît de „clasică" apare astăzi urechilor noastre muzica revoluționară a lui Strawinski!) în regia lui Serge Lifar și „Etudes", balet de Riisager, în care strălucesc Madelaine Lafon, Michel Renault, Peter Van Dijk.

În antract, conducerea Operei a instalat un bufet, în holul cu oglinzi și bare în care dansatorii fac ultima „încălzire" înainte de intrarea în scenă. Bem cupa înfrățirii, felicitînd pe protagoniștii „Păsării de foc", în vreme ce balerinele din „Etudes" continuă să exerseze. Oglinzile mari ni le restituie ca într-un desen de Degas...

O dată cu noi au venit să-i felicite pe dansatorii francezi doi balerini din Leningrad care dau reprezentații acum la Teatrul „Châtelet".

Cît de prietenească, de intimă și cordială a fost primirea pe care ne-au făcut-o colegii de la Teatrul „Atelier"! Acest teatru, modest dar vestit în istoria teatrului de avangardă, așezat pitoresc în plin Montmartre, într-o piațetă cu copaci care-i umbresc intrarea, adăpostește acum jumătate din trupa lui Barsacq, care joacă piesa „Păsările lumii" de Marcel Aymé. La curent cu primirea pe care le-am făcut-o colegilor lor aflați în turneu, la București, ei ne-au poftit după spectacol chiar pe scenă, unde am improvizat o masă colegială. Contactul s-a stabilit repede și am petrecut două ceasuri încîntătoare, schimbînd idei și proiecte, constatînd cît de identice sînt idealurile și năzuințele noastre artistice. De altfel, în toate contactele pe care le-am avut la Paris cu oameni de cultură și artă am simțit cum cresc aceste punți ale prieteniei și dragostei. Pe bună dreptate un prieten al nostru francez a spus: „Acest Festival este mai important decît o conferință politică!"

Un imens curent de dragoste și nostalgie de țară a stîrnit prezența noastră în capitala Franței în rîndurile românilor de acolo. De la Elvira Popescu, cea mai populară și mai iubită actriță a Parisului, care ne-a invitat să petrecem o zi minunată în proprietatea ei de la Mézy și a fost tot timpul alături de noi, pînă la spectatorii anonimi care ne-au condus cu ochii scăldați de lacrimi la gară, în ziua plecării, toți s-au simțit mîndri că sînt români, toți ne-au înconjurat cu dragoste și prietenie. Și trenului nostru i s-au atașat cîteva vagoane cu cei ce se reîntorceau acasă...

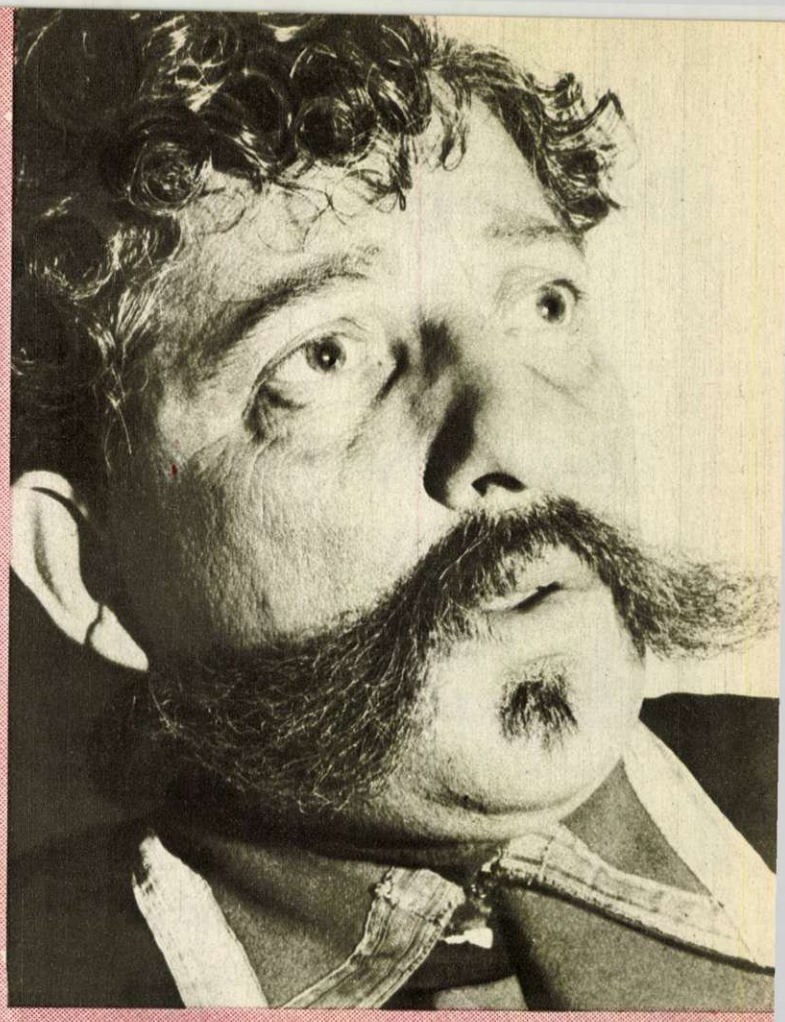

Marcel Anghelescu în rolul lui Pristanda, din comedia „O scrisoare pierdută"

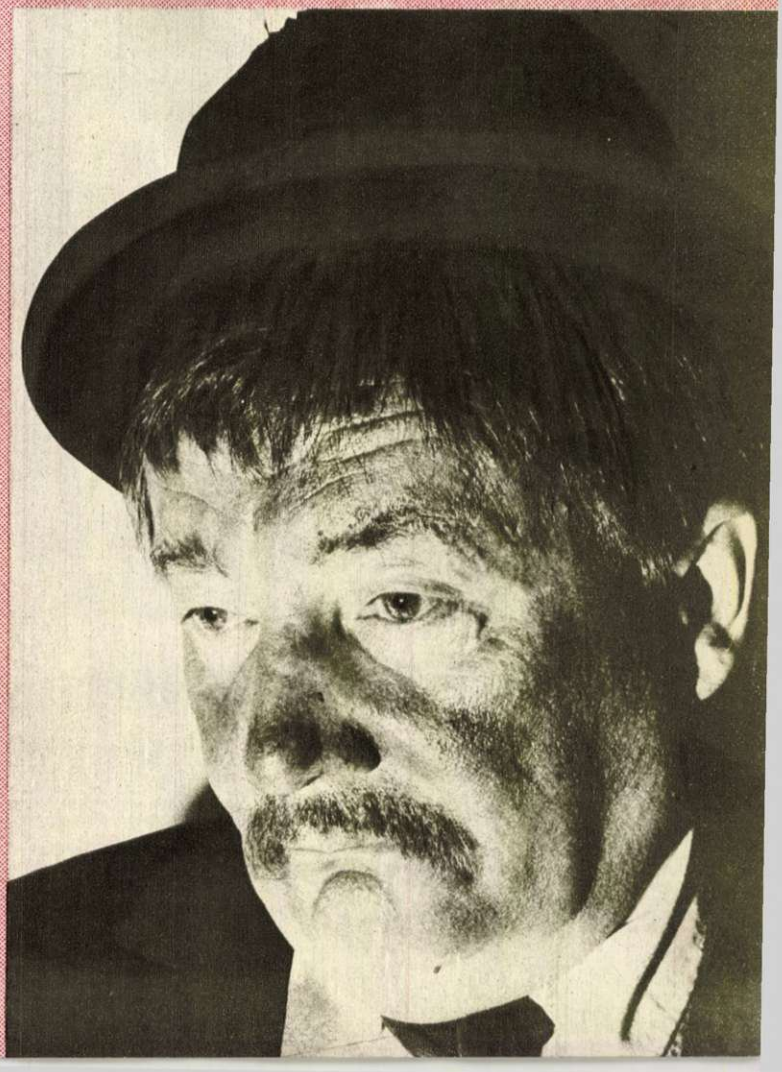

Costache Antoniu în rolul „Cetățeanului turmentat" din aceeași comedie.

•DIN TOATĂ ȚARA•

Dezvoltarea întreprinderilor locale

Întreprinderea locală „Drumul socialismului" din Bîrlad, mărindu-și în ultimul timp volumul producției și realizînd o depășire a planului de 40 la sută, a reușit să-și creeze o nouă unitate: atelierele mecanice „1 Mai", dotate cu utilaj modern.

În fotografie: hala noilor ateliere

„Casa tehnicianului" de la Hunedoara

În apropierea Combinatului siderurgic Hunedoara se află o clădire înaltă, spațioasă, cu geamuri mari, luminoase. Este „Casa tehnicianului". Zilnic vin aici zeci de ingineri, tehnicieni și muncitori din Combinatul siderurgic „Gh. Gheorghiu-Dej".

Cele trei săli de lectură sînt înzestrate cu mobilier luxos. Biblioteca cuprinde peste 40.000 volume tehnice. La dispoziția celor ce frecventează „Casa tehnicianului" se află un colectiv de ingineri și tehnicieni care-i ajută la întocmirea schițelor viitoarelor inovații.

Multe din machetele diferitelor inovații realizate în Combinat se găsesc în expoziția permanentă organizată aci, alături de fotografiile celor care le-au creat.

Fotografia noastră reprezintă un aspect dintr-una din sălile de lectură ale „Casei tehnicianului".

Mircea NEAGU, corespondent-Hunedoara

Un nou cămin de zi

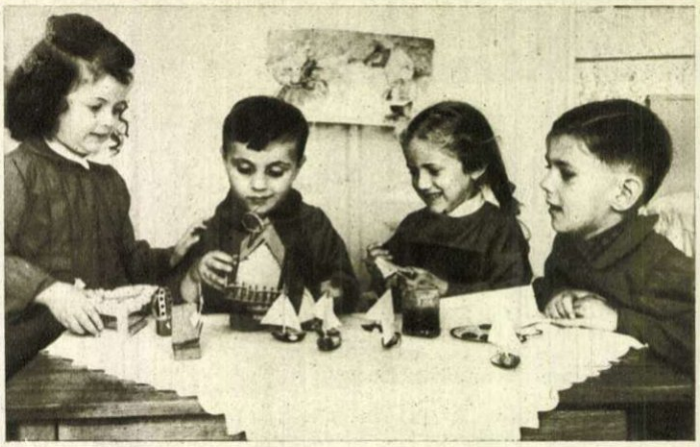

Un nou cămin de zi pentru copiii muncitorilor din cartierul Józefin din Timișoara. Dat de curînd în folosință, căminul de zi nr. 14 primește 60 de copii de vîrste diferite.

Fotografia reprezintă un grup de copii admirînd jucăriile ce le-au fost pregătite.

Fotografie de E. RUBICEK Timișoara

La Cazane

Fermecătorul drum al Dunării, la Cazane. În stînga, munții Balcani, în dreapta Carpații.

Printre uriașii masivi stîncoși și abrupți, vasele înaintează între cele două țărmuri: iugoslav și românesc, transportînd călători de la Orșova la Moldova Veche.

Fotografie de F. URSEANU

„Ca la noi, ca la Cătina"

Nicăieri nu răsună mai limpede și mai duios fluierul ca în vîrf de munte, acompaniat de foșnetul brazilor și de susurul izvorului! Într-un astfel de loc îl găsim și pe Iliuță Popescu, care a fermecat cu fluierul său sufletele țăranilor din Valea Buzăului.

Faima lui Iliuță Popescu și a doinelor

sale au trecut dincolo de munții Nehoiului și de Valea Bîscii. Darul cu care l-a înzestrat natura, Iliuță — țăran muncitor din Cătina — nu l-a păstrat numai pentru el. Azi conduce și instruiește o formație de fluieraș, iar melodiile populare culese tot de el, „bob cu bob", s-au răspîndit tot mai departe.

...„Ca la noi, ca la Cătina" este azi

Artiști amatori ai căminului cultural „7 Noiembrie" din Gura Teghii, raionul Cislău, repetă în aer liber unul din jocurile locale. Ei se pregătesc pentru cel de al IV-lea concurs al echipelor artistice de amatori.

Fotografii de I. VERMONT-Ploești

unul din cele mai populare cîntece în satele de pe Valea Buzăului şi culegerea lui se datoreşte aceluiaşi Iliuţă Popescu:

Fluier, fluier de masdrean,
Răscoleşti în mine ani,
Fluier, fluieraş de prun,
Tu-mi faci sufletu'mai bun,
Fluier, fluieraş de paltin,
Tu mă netezeşti de patimi,
Fluier, fluieraş de corn,
Mă trezeşti noaptea din somn
Şi mă socotesc în mine
Că viaţa de azi e bine
Cînd muncesc cu voioşie,
Cu toţi-n tovărăşie.
Corulet de fluiere,
Fă-mă doamne un fluture,
Să mă ducă peste Dunăre,
Nimeni să mă tulbure
Pînă-acolo-n răsărit,
Să-mi culeg ce mi-e iubit
Poienu;socialist.
Să mi-l pun pe aripioare,
Să mă ridic sus în zare
Să-l presar în lumea mare,
Pacea să trăiască în floare.

Nu demult, cîntecul acesta, ca şi multe altele, le-a doinit Iliuţă Popescu din fluierul său în faţa unor oaspeţi de seamă. Chemat să vină tocmai de dincolo de Pătârlagele, el a urcat pînă deasupra Sinaiei, la cota 1400, cîntînd cu fluierul său vrăjit în faţa delegaţiei Sovietului Suprem al U.R.S.S. repertoriul pe care l-a cules din satele de pe Valea Buzăului.

F.U.

La Ocna Sibiului

Iată un colţ cu adevărat fermecător! Vila de pe malul lacului, înconjurată de arborii seculari ai unui parc imens, este una din clădirile rezervate muncitorilor veniţi la odihnă, în staţiunea balneo-climaterică Ocna Sibiului.

Fotografie: I. Fridman-Oraşul Stalin

măiestrie

Stema ţării... Armonioase îmbinări de culori; în care, alături de aurul spicelor şi verdele brazilor, străluce purpuriul stelei socialismului. O stemă de mari dimensiuni, măiestru lucrată, ca de penelul unui mare pictor... Şi, totuşi, nu e o pictură, ci... un covor.

Dacă treburile te poartă pe la fabrica „Victoria "din Cisnădie şi intri în biroul directorului fabricii, nu se poate ca această stemă-covor, acoperind jumătate din peretele unei camere, să nu-ţi îzbească privirea. Ea este opera ţesătorilor de covoare persane din fabrica „Victoria". Cu acest covor şi cu încă altele două lucrate în acelaşi gen — primul avînd ca temă eliberarea patriei

noastre de sub jugul fascist şi al doilea reprezentînd stema U.R.S.S. — ţesătorii de la „Victoria" au participat la un concurs de creaţie populară, luînd premiul I pe ţară.

...Concursul acesta a avut loc mai demult. Dar meşterii ţesători de la „Victoria" se mai mîndresc şi astăzi cu opera lor.

Ultrasunetul în slujba sănătăţii

Se modernizează şi se perfecţionează pe zi ce trece mijloacele terapeutice din institutiile noastre de sănătate, punîndu-se în slujba sănătăţii celor ce muncesc cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii.

În fotografie: la clinica de balneologie din Cluj se tratează cu succes anumite forme de reumatism ale coloanei vertebrale, cu ajutorul unui modern aparat de emiţător ultrasunet.

Un succes al chimiştilor

De curînd, colectivul sectorului de mase plastice din Institutul de Cercetări Chimice a obţinut un frumos succes în munca de laborator: realizarea pentru prima oară în ţară a unor adezivi epoxidici.

Adezivul este o substanţă capabilă să unească două materiale, în aşa fel încît ele să reziste forţelor care tind să le separe. Unii dintre cei mai valoroşi adezivi sînt cei aşa-numiţi epoxidici. Cu ajutorul lor se pot lipi metale feroase cu metale neferoase (cupru cu fier, aluminiu cu oţel), precum şi sticlă, porţelan sau mase plastice cu diferite metale etc. Folosirea adezivilor epoxidici conferă o serie de mari avantaje faţă de sudarea, nituirea sau lipirea materialelor, realizată prin alte mijloace. Astfel, ea înlătură folosirea unor temperaturi ridicate în timpul lipirii, permite înlocuirea unor materiale deficitare pe plan mondial, cum este cositorul, contribuie la reducerea simţitoare a greutăţii pieselor, la reducerea preţului de cost al lucrării şi măreşte considerabil rezistenţa la coroziune a materialelor respective.

Tehnica aplicării adezivilor epoxidici este foarte simplă: pe suprafeţele de lipit, curăţate în prealabil, se aplică adezivul prin pensulare, şpriţuire, ungere sau presărare. Apoi suprafeţele ce trebuie lipite se suprapun, aplicîndu-li-se o presiune de 0,2 kg/cm².

Lipiturile realizate cu ajutorul adezivilor epoxidici prezintă proprietăţi mecanice superioare: ele pot suporta pînă la 450 kg/cm² forţă de forfecare, şi sînt stabile la actiunea multor substanţe ca: acizi, baze, solventi, uleiuri.

Introdusă în industrie şi tehnică, lipirea cu adezivi epoxidici va înlocui, treptat, nituirea şi sudura. Cu ajutorul lor se vor putea realiza rezervoare de mare capacitate pentru produse petrolifere şi vor fi utilizaţi din plin în industria vehiculelor şi în aeronautică. De asemenea, ei vor găsi o largă aplicabilitate în lipirea vîrfurilor aplicate ale uneltelor de găurit, în lipirea seringilor, în industria lămpilor de radio, Rontgen etc.

Adezivii epoxidici se obţin din propilenă, un produs al industriei petrolifere. Realizarea lor este, deci, cu atît mai importantă cu cît a urmărit şi a împlinit una din sarcinile trasate de partid, prin Congresul al II-lea, cu privire la valorificarea la un înalt nivel a derivatelor petrolifere.

Felicia STOENESCU

Pe locul indicat de săgeată, s-a aplicat pe o secţiune de 1 cm pătrat adezivul epoxidic. După cum se vede el rezistă în perfecte condiţii la o forţă de tracţiune de 100 kg, reprezentată în fotografie prin cărămizi.

TINERE CONDEIE

MUZEU

de Simion SĂVULESCU

Vreau să propun ceva: noi — tu, şi el, şi eu —
Să strîngem laolaltă-ntr-un muzeu
Verigi din lanţul ce l-a rupt partidul.

Într-o vitrină, pe un raft, să punem BLIDUL
În două exemplare —
Azi devenite tot mai rare:
Unul de lemn, altul de lut,
Adesea luate pentru cină şi ele cu-mprumut...

În mijloc, la vedere — vetust, nedemn —
Să instalăm PLUGUL DE LEMN —
Una din mille de scule
Care-au hrănit de veacuri guri destule,
Fără să le-îndestuleze vreodată
(Piesa va trebui mult căutată...)

Să nu uităm OPAIŢUL RURAL — mica „uzină"
Aducătoare de „lumină"
Care, cu seu şi muc... feeric,
Păstra în case un mioritic întuneric.

Să punem în muzeu — între anale —
Şi CONSTITUŢIA MAJESTĂŢII SALE,
Cu-anexele JANDARM, BĂTAIE şi PISTOL —
Să nu rămînă raftul neînţeles şi gol...

În colţ, să agăţăm într-un cuier
Şi pijamaua de mătase a unui foxterier,
Găsită într-un garderob păzit de-o babă,
Într-o clădire părăsită-n grabă.

Pe-o etajeră, să se vadă aşezat —
Cu ramă de aur — un MONOCLU fin, stilat,
Purtat cîndva de toţi bărbaţii „bine"
Care se uitau numai cu-n ochi la tine...

La uşă, două-trei figuri de ceară
A celor ce n-au prea voit să piară:
Un CEL MAI MARE PATRIOT PENTRU POPOR,
Cu haina şi cămaşa tricolor;
Un CEL MAI MARE FABRICANT DIN ŢARĂ,
Cu un pachet de-acţiuni — sudoarea lui — la subsuoară,
Şi un „AGRICULTOR" ÎN FRAC ŞI CU JOBEN,
Din cei cu „zece mii hectare de teren".

De strajă — să nu lasă trecutul în prezent, —
Să aşezăm la poartă TRACTORUL CU ŞENILE
şi-un RULMENT!...

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

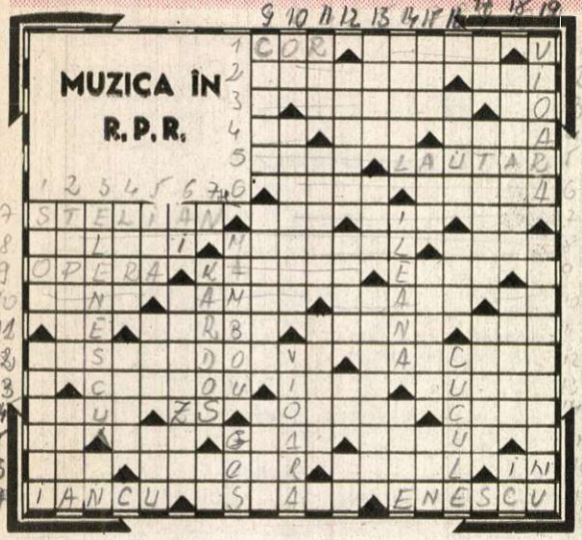

Orizontal: 1) Compoziție muzicală pentru mai multe voci — Autorul cîntecului „De strajă păcii am jurat". 2) „Munții...", suită din patru schițe simfonice de Marțian Negrea — Cîntecul greierului. 3) Accesoriu la anumite instrumente muzicale — Rocada mică. 4) Diftong — Romancier portughez (m. 1900) — Poem simfonic de Matei Socor. 5) Unul dintre cei mai buni interpreți ai „Ciocîrliei" lui Grigoraș Dinicu — „...pribeag" romanță din opereta „Lăsați-mă să cînt" de Gherase Dendrino. 6) Una din formele muzicale — Culoare. 7) Autorul cîntecului „Înainte marș" — Dominanta gamei do major — Instrument pentru muzică populară — Nota traducătorului. 8) A compus „Cîntecul minerilor" — Autorul „Suitei ardelenești" — Tîrg ardelenesc. 9) „Ion Vodă cel Cumplit" de Gheorghe Dumitrescu — Întemeietorul societății corale „Carmen", autorul cîntecelor „Moara", „Plugurile", „Hora mare", „Foaie verde lămîiță" etc. — Veche romanță populară. 10) Coastă — Autorul poemului simfonic „Ana Lugojana" — „Bătrînețe...grele", titlul unei romanțe populare — Simbolul kriptonului. 11) „Concert în... major pentru orchestră" de Anatol Vieru — Poate fi și muzicală — A consuma (fig.) — Nume oriental. 12) Lipsită de armonie — Autorul poemului simfonic „Vîrful cu dor". 13) Hîrtie mai groasă — Mai rar — „Așa te știu partid..." cîntec de Alfred Mendelsohn. 14) Broderie artistică — Zizi Șerban — Titlu de cinste acordat unor oameni de artă cu merite deosebite — Cîntec de Florentin Delmar. 15) Literă japoneză — Fire — Instrument muzical de alamă — Sat mai mic. 16) Măsură de timp — Totalitatea accidentelor ce se pot așeza la cheia unei bucăți muzicale — Pronumele autorului melodiei „Ce dragă îmi ești" — Plantă textilă. 17) Autorul melodiei „Dragul meu" — Instrumente... nemuzicale! — Genial compozitor, interpret și dirijor romîn.

Vertical: 1) Belșug — Autorul operei „Horia". 2) Cuatruped sălbatic (pl.) — Autorul suitei de balet „Cînd strugurii se coc". 3) Unul dintre cunoscuții noștri dirijori de muzică simfonică — O rotație a pămîntului în jurul soarelui. 4) Zeița pămîntului la romani — A duce. 5) Nume feminin — Piață publică la romani — „Peste Mureș, peste..." doină din Transilvania. 6) Posezi — Autorul cîntecului „Gînduri". 7) A compus împreună cu Mălineanu „Mica uvertură" — Literă japoneză. 8) A compus „Cîntec de dor" — Luptătorii pentru pace nu doresc să-i audă muzica. 9) Instrument muzical ciobănesc — Autorul cîntecului „Frumos ești București" — Rîu în Franța. 10) Operă — Instrument muzical de alamă — Instrument muzical cu coarde. 11) Unul din popoarele Uniunii Sovietice — Învățată — Cîntec de Florentin Delmar. 12) Stîndard — „Doi... frumoși", cîntec de Noru Demetriad — Măsură agrară — Diftong. 13) Text la muzică — Anișoara cea mică — Cunoscut compozitor de muzică simfonică. 14) Din an în an — Nume feminin — Timp pe care cade accentul în muzică. 15) Fluviu în Europa — Vechi comandanți turci — Vînzători de în — Față. 16) Valurile lui au fost cîntate de compozitorul sovietic Sokolov — Iată (pop.) — „... cu pană sură", cîntec popular. 17) Cu și fără „urechi" — Așa cum ești cînd asculți muzică simfonică (fem.) — Autorul cîntecului „Te-aștept de mult". 18) „Poate că n-am iubit atît" de Mauriciu Vescan (pl.) — Autorul cîntecului „Mîndria mea, patria mea" — Pană. 19) Cunoscută romanță populară — , Autorul cîntecului „Eroilor Griviței Roșii".

Cuvinte mai puțin cunoscute:
GO—ETED—LARA—ESAEURE—MU.

Să învățăm STENOGRAFIA

de prof. Aurel BOIA

LECȚIA a VI-a

S și *M* INIȚIALE ȘI FINALE

13. *S* și *M* inițiali și finali se scriu:
a) față de curbe și cîrlige în interior;
b) față de bastoane în sensul lui *o* din scrisul obișnuit (invers mersului acelor de ceasornic); aceeași regulă o urmează și între două bastoane în prelungire de traseu (vezi cuvîntul „pompă").

S și *M* se consideră inițiali chiar dacă sînt precedați de vocale.

14. *Ex* inițial se notează cu *es* (*es*pus, *es*amen etc.).

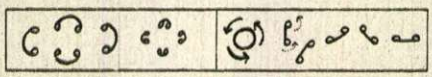

zice		mic		s-ar	
lasă		lamă		mult	
(a)stăzi		sens		expus	
totuși		pom	b	pompă	p

EXERCIȚIUL 9
(de citit, transcris și copiat)

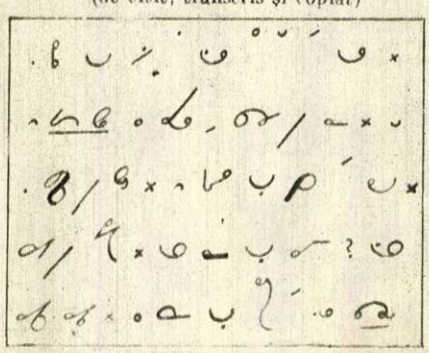

(de scris în stenografie)

EXERCIȚIUL 8 (cheie)

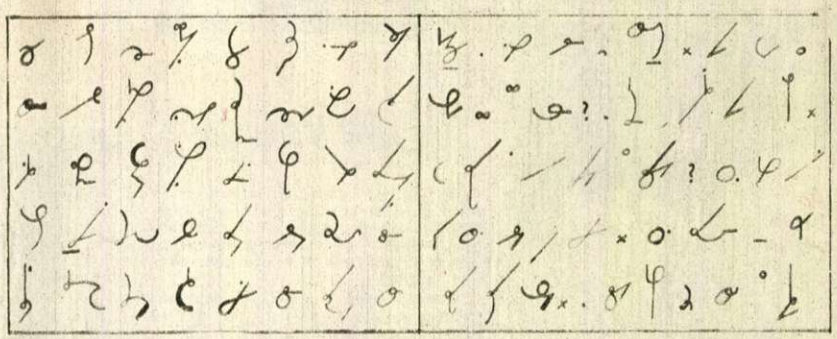

EXERCIȚIUL 10
(de scris în stenografie)

Interes, zgomot, o (a) meni, *cireș*, *dedus*, schemă, mătase, păpușă, distins, urmă, *formă*, su(c)ces, subscris, soldat, expres, econom, *vechime*, specimen, *suferțaș*, micșorez, astîmpăr, muget, *sfrenit*, sfădit, izbim, moloz, majusculă, detașat, posibilitate, sistem, mîhniți, măsurase, *statistică*, semnăm, sfeșnic, surîs, zădărnicise, amiral, *sufocat*, înșinc.

La concursul de tenis a ieșit prim(ul). Cum ne pregătim pentru examen? A mers pe sîrmă. Nimeni nu e(ste) mai timid ca Dumitru. În ce mod și cu ce metodă de muncă vom depăși norma? În ce schimb lucrează Ștefan? E(ste) student la Ins*tit*(utul) de mine. Asistentul ne explică excelent.

EXERCIȚIUL 7 (cheie)

E orespondent la o gazetă din Focșani. Am dansat pînă am obosit. A cîștigat la Pronosport o însemnată sumă de bani. A sosit sîmbătă după-masă și a plecat duminică. Cînd s-a mai pomenit o asemenea întîmplare? A cumpărat tot ce a găsit. E un om cinstit și dezinteresat.

Recapitulați, copiind și citind de cît mai multe ori, exercițiile din lecțiile anterioare. Este cel mai bun mijloc nu numai pentru însușirea teoretică a stenografiei, ci și pentru deprinderea ei practică.

NOTĂ:
Se consideră înscriși la concurs toți cursanții care vor trimite cel puțin 2/3 din exercițiile predate.
Exercițiile se pot trimite pînă la data apariției numărului următor.

DEZLEGAREA JOCULUI DE CUVINTE ÎNCRUCIȘATE „DESPRE LUMINĂ" APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ORIZONTAL: 1) F — Fotocolografie. 2) Omogen — Aur — Orbet. 3) Tăt — Pol — Paris — Ra. 4) Rob — Rol — Tibor — L. 5) Renal — Surov — Navă. 6) Oe — Nul — Maroș — Sat. 7) M. — Luminiș — Lupan. 8) Aduși — Analizor — N) 9) Nox — Notari — Ilici. 10) El — Licurici — Atac. 11) Fluturi — Alură — O. 12) O — Apela — Irișl — Tl. 13) Pată — Aladin — Zori. 14) Api — Trasor — Zare. 15) Casetă — Eleni — Ani.

COPERTA I: Ar fi îndrăznit măcar să viseze un muncitor înainte de 23 August 1944 că va putea să se odihnească împreună cu familia — pe socoteala statului — săptămîni de-a rîndul pe malul mării? În fotografie: muncitorul Marcu Toma, de la Uzinele „Steagul Roșu" din Orașul Stalin, pe plaja de la Vasile Roaită, împreună cu copilul său.

COPERTA a IV-a: La 1 august furnalul de 700 m. c. de la Hunedoara a fost dat în exploatare, aprinzîndu-se prima încărcătură de cocs și minereu. Astfel a intrat în funcțiune cel mai mare furnal din țara noastră a cărui producție va fi aproape egală cu cea a tuturor furnalelor existente în 1938.

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII Căsuța Poștală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei
Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin". Planșele policromii executate la Întreprinderea Poligrafică — Sibiu.

Moda

Pentru primele zile de toamnă

1) Robe-manteau dintr-o stofă plină, încheiată trei sferturi. Gulerul și cordonul din piele sau catifea.

2) Rochie elegantă din tweed, netăiată în talie. Banda se mulează sub bust și se continuă în jos, asemenea unei cute. Din același material, o jachetă cu mînecă trei sferturi, încheiată într-o parte.

3) Rochie tinerească din material pepit. Volanul foarte larg e bordat cu o bendiță din piele sau catifea.

4) Pentru seară, o rochie decoltată din stofă subțire, cu mîneca trei sferturi. Șalul — din același material cu rochia — ca și fusta în cute duble, largi, sînt brodate cu buline din altă culoare (pe gri, de exemplu, bulinele pot fi galbene).

5) Pentru după-amiază, o rochie tinerească, cu fustă plisată și jachetă cu mînecă trei sferturi din același material. Pliseurile — mai mari sau mai mărunte — sînt foarte la modă.

Prețul 1,50 lei

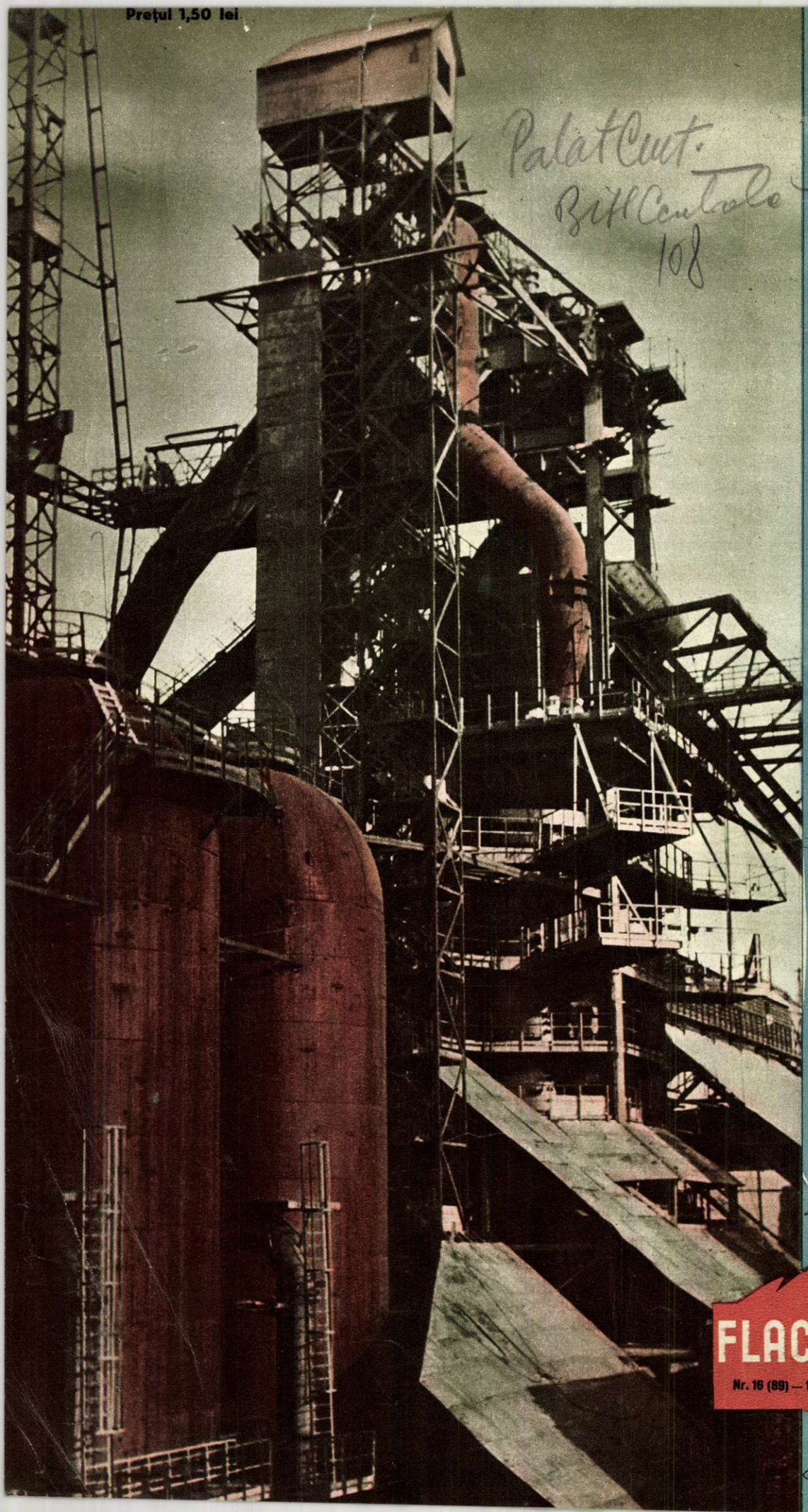

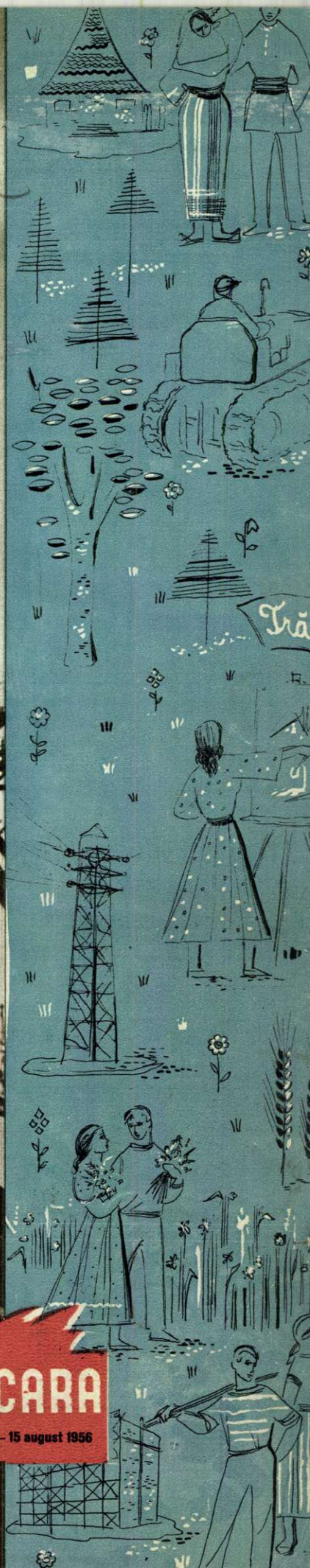

FLACĂRA

Nr. 16 (89) — 15 august 1956

05
F

În acest număr:

● De peste hotare — corespondențe speciale pentru „Flacăra", primite din: Franța — ANDRÉ WURMSER; S.U.A. — STETSON KENNEDY; Egipt — GIANCARLO SCALFATI. ● *DAN DEȘLIU: Elegie la mormîntul Companiei Canalului de Suez.* ● Fotoanchetă în satele raionului Oltenița. ● Fapte și tîlcuri — de EUGEN FRUNZĂ. ● Astăzi în Ada-Kaleh — reportaj de F. URSEANU. ● Un fotoreportaj de V. BÎRLĂDEANU de pe coasta iugoslavă a Adriaticei. ● *Toți oamenii cîntă — reportaj de C. CHIRIȚĂ* ● Interviuri cu regizorii A. CAVALCANTI (Brazilia) și G. PELLEGRINI (Italia) — de IRINA OPRAN. ● Schițe și povestiri de: K. CHANDAR (India), VLADIMIR COLIN, MARIA ARSENE și DANOS MIKLOS

FLACĂRA

Nr. 17 (90) — 1 SEPTEMBRIE 1956

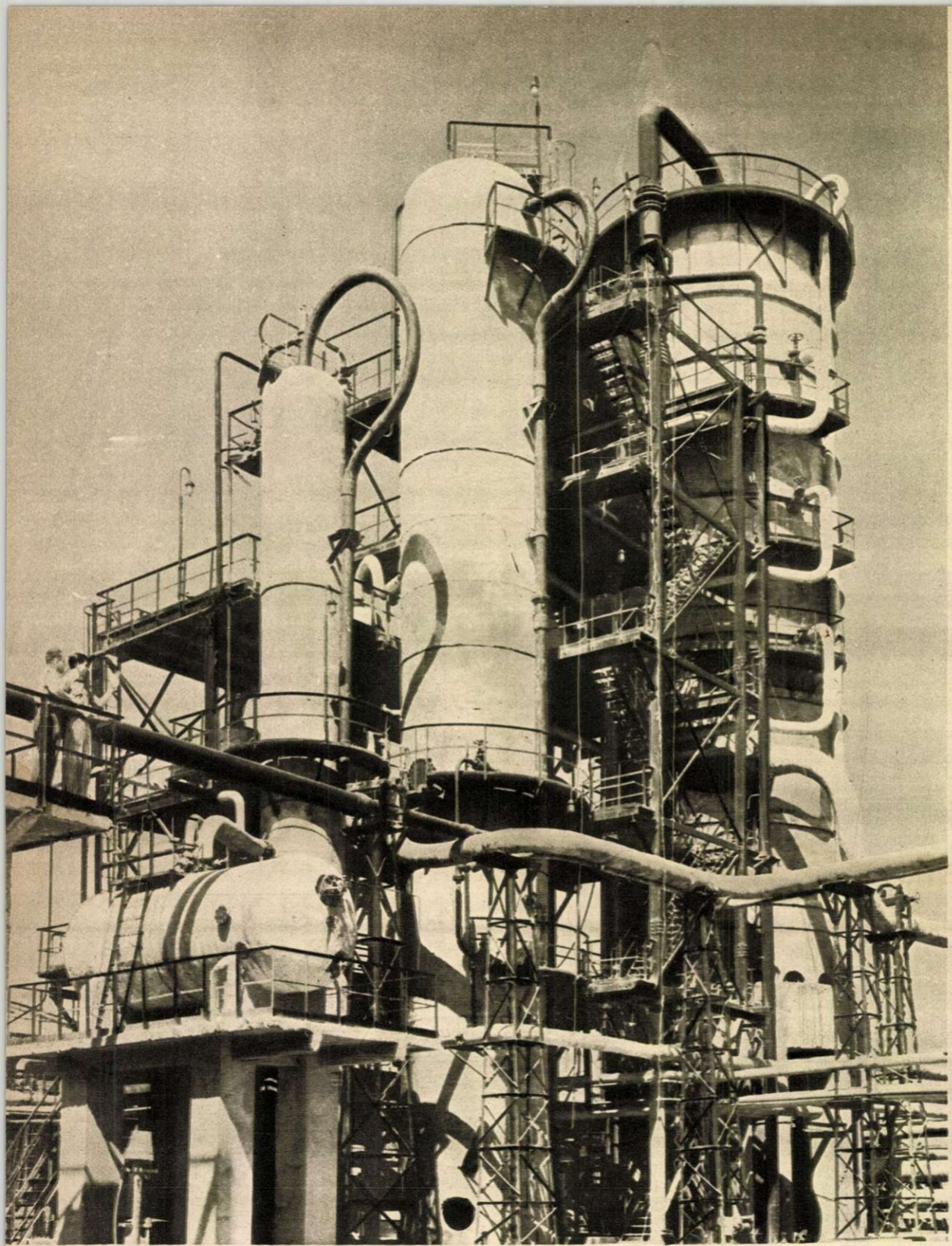

La rafinăria nr. 3 Teleajen.

Fotografie de A. LOVINESCU

COP. I: *Șoimii patriei...* Poporul nostru sărbătorește la 6 septembrie tradiționala zi a aviației.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

COP. a IV-a: În sala Dalles continuă să fie deschisă Expoziția de artă plastică sovietică. (Vedeți planșele din interiorul revistei).

Fotografie de A. LOVINESCU

PARTIDULUI

viață

lii-lea al Partidului în domeniul transformării socialiste a agriculturii a stîrnit un puternic ecou. Rezoluția reprezintă un îndreptar al transformării socialiste a agriculturii în anii ce urmează, trasînd calea de urmat pentru țărănimea noastră muncitoare.

După apariția acestei importante Rezoluții, doi reporteri ai revistei noastre au vizitat cîteva unități socialiste din raionul Oltenița, regiunea București, și vă prezintă aceste imagini care demonstrează uriașul avînt cu care se desfășoară munca pentru ridicarea agriculturii românești spre un stadiu cît mai înaintat.

Productivitatea muncii în agricultură și înzestrarea cu mașini moderne a gospodăriilor este una din sarcinile de bază pe care le relevă Rezoluția. La G.A.C. Șoldanu, anul acesta treierișul s-a făcut cu o ingenioasă mașină germană care este deservită doar de cinci oameni în loc de 28 și care are o capacitate de 20.000 kg grîu pe schimb. Această mașină îmbalotează paiele, alege pleava și printr-un tub pneumatic transportă grîul direct în magazie.

Îmbunătățirea muncii de pregătire a cadrelor pentru agricultură, prin acordarea unei atenții deosebite practicii pe întreg ciclul de producție, este o sarcină dintre cele mai importante. La G.A.S. Negrești, timp de două luni, 30 de studenți de la Institutul de Agronomie din București au făcut practică pe ogoarele și în pepinierele gospodăriei, îndeplinind 1200 de norme. În fotografie: 3 studenți pun altoi la cireșii din pepinieră.

Fotografii de
A. MIHAILOPOL

Multe din sarcinile trasate de Rezoluția ședinței plenare a C.C. al P.M.R. din 16-17 iulie au și început să prindă viață, arătînd astfel justețea liniei partidului. Rugăm pe cititorii și corespondenții noștri de la țară să ne scrie despre realizările din gospodăriile lor.

Pentru ilustrarea celor mai bune corespondențe, redacția va trimite la fața locului fotoreporteri.

La stațiunea zootehnică Popești-Leordeni, regiunea București, au sosit aparate electrice de muls. De cîtva timp se fac încercări pentru a introduce această metodă modernă de muls și pentru a obișnui personalul cu instalarea și mînuirea aparatelor. În fotografie: mulgătorul Marone Constantin pregătește aparatul pentru muls.

Pe marginea bălții Greaca, la secția piscicolă Căscioarele, prima brigadă de pescuit a gospodăriei colective „Gheorghi Dimitrov" din comună și-a început activitatea. Ea a luat ființă în urma recomandărilor din Rezoluția ședinței plenare a C. C. al P.M.R. din 16-17 iulie a. c. Formată din cei mai pricepuți pescari din cadrul G. A. C.-Căscioarele, ea va aduce gospodăriei venituri importante în bani. Astfel, pe lîngă creșterea animalelor, cultivarea zarzavaturilor și agricultură, gospodăria va beneficia și de cîștigurile obținute prin munca pescarilor colectiviști.

TEZAURUL a sosit

Unul din celebrele tablouri ale lui N. Grigorescu – „Andreescu la Barbizon" – din colecția ce a sosit recent în patrie.

IN ȚARĂ

La ora închiderii ediției noastre, în sălile Galeriei Naționale a Muzeului de Artă al R.P.R., se lucra la expunerea tezaurului, cu o înfrigurare și într-un ritm care făceau inoportună vizita oricărui ziarist. Fotoreporterul nostru a surprins, totuși, câteva imagini din acele zile de pasionantă muncă de identificare, sortare și expunere a bogățiilor artistice remise țării noastre de către guvernul sovietic, cu o adîncă înțelegere și respect pentru cultura noastră națională.

Acum, cînd citiți aceste rînduri, freamătul din sălile Palatului s-a stins, iar liniștea sa gravă și solemnă nu e tulburată decît de pașii și șoaptele vizitatorilor ce-și comunică, uluiți de frumusețea neasemuită a tezaurului, impresiile. Și ceea ce a putut fi expus privirilor lor, în răgazul extrem de scurt pe care l-au avut la îndemînă muzeografii noștri, nu constituie decît o mică parte a acelei excepționale colecții numismatice alcătuite din peste 35.000 de monede și medalii, datînd, unele dintre ele, de pe vremea Ptolomeilor și a lui Alexandru Machedon; ea nu conține decît vreo 400 din cele peste 1350 de tablouri, gravuri și desene în care regăsim cu emoție lucrări dintre cele mai valoroase ale lui Grigorescu, Andreescu, Luchian, Rosenthal și ale multor alți pictori mari ai noștri; în sfîrșit, nu pot fi văzute decît puține — în raport cantitativ cu tezaurul nostru — din nenumăratele odoare și obiecte de cult — neprețuite broderii lucrate cu fir de aur și argint, podoabe de pietre scumpe, cruci sculptate în lemn de chiparos cu o uimitoare finețe, din manuscrisele datînd unele dintre ele încă de pe la sfîrșitul secolului al XIV-lea.

Vor trebui poate încă luni de zile pentru expunerea întregului tezaur și, fără îndoială, ani îndelungați de studiu pentru ca cercetătorii noștri să poată valorifica științific însemnătatea artistică uriașă a acestor colecții.

În sala Gheorghievski din Marele Palat al Kremlinului, în timpul solemnității de predare a tezaurului romîn, delegației R. P. R.

SĂRBĂTORIREA A 25 DE ANI DE LA APARIȚIA „SCÎNTEII"

Cuvîntul partidului nostru a fost din totdeauna steagul de luptă pentru milioanele de asupriți și exploatați din țara noastră. Tipărit în cele mai grele condiții ale ilegalității, el era răspîndit în mase, sub formă de ziar și broșuri ilegale, pe ascuns, ferit de ochii siguranței fasciste și ai trădătorilor. Citirea lui însemna primejdie cumplită – ani grei de temniță sau chiar moartea; tipărirea și răspîndirea chemărilor partidului erau cu atît mai periculoase. Dar comuniștii nu au dat niciodată înapoi în fața primejdiei. În case ilegale, adesea în hrube întunecoase, la lumina unor opaițe, ei scriau și tipăreau ziarele și broșurile ilegale, mobilizînd necontenit poporul la luptă pentru propria sa fericire și libertate, ajutînd pe cei loviți și îmbărbătîndu-i, ținîndu-le treaz speranța în victorie – demascînd pe exploatatori și asupritori, lovindu-i fără cruțare. Și, cu aceeași dragoste de libertate, sfidînd primejdia de a-și pierde viața, comuniștii răspîndeau cuvîntul scris al partidului. Din mînă în mînă circulau în ilegalitate tipăriturile ce purtau cele mai înflăcărate chemări la luptă pentru viață, strecurate din om în om sub lozinca: „Citește și dă mai departe!"

În asemenea condiții a apărut și a fost răspîndit în mase, acum 25 ani – la 15 august 1931 – primul număr din „Scînteia". Drumul parcurs de organul C. C. al partidului clasei muncitoare în acest sfert de veac este măreț; el poate fi apreciat pe deplin dacă se ține seama de uriașul tiraj al „Scînteii" de azi, care apare zilnic în 950.000 exemplare, dar mai ales de imensa forță agitatorică, propagandistică și organizatorică a celui mai iubit ziar romînesc. Și dragostea și prestigiul de care se bucură organul Comitetului Central al partidului au fost pe deplin oglindite în manifestările ce au avut loc la 15 august, cînd „Scînteia" a fost sărbătorită.

În fotografia alăturată redăm un aspect de la adunarea festivă ce a avut loc miercuri 15 august în Grădina Boema din Capitală: la tribună, tov. Gheorghe Stoica, membru al C. C. al P. M. R., rostindu-și cuvîntarea.

Se montează una dintre lucrările pictorului Mirea.

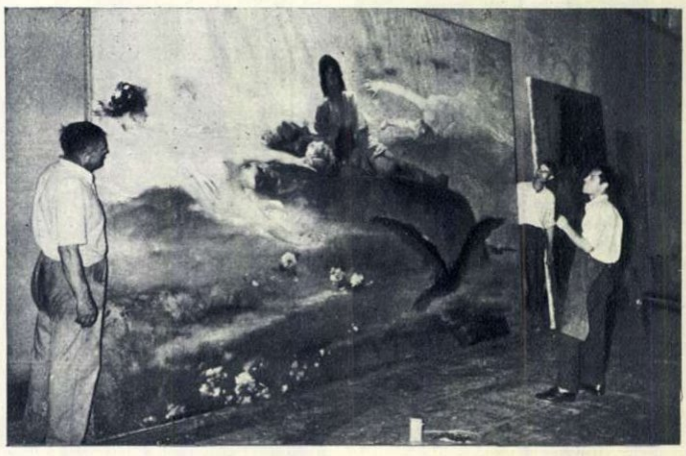

Am fost la Havre...

de André WURMSER

Lucrările celui de al XIV-lea Congres al Partidului Comunist Francez de curînd încheiate la Havre, au înaripat pe comuniștii francezi, le-au dat forță morală și încredere în triumful marii cauze a socialismului, căreia alături de comuniștii din lumea întreagă îi le dedică tot ce au mai bun. Inspirat de marele eveniment trăit, André Wurmser, cunoscut ziarist și militant comunist, își imaginează în rîndurile de mai jos o discuție, pe care ar avea-o cu strănepoții săi... peste o sută de ani, despre comuniștii francezi și despre altele. André Wurmser a scris acest articol, pentru „Flacăra", în ajunul sărbătoririi anuale a ziarului l'Humanité, organ central al Partidului Comunist Francez.

...Și atunci, strănepoții se vor strînge în jurul mușneagului și, pe cît de curioși pe atît de uimiți, vor întreba într-un glas:

— E adevărat, străbunicule, că ai fost la Havre?

— Ei da, copiii mei, am fost — deși asta nu mă întinerește cîtuși de puțin.

Va ofta greu, ca întotdeauna, și va începe să-și depene povestirea...

— Era prin... stați să socotesc... prin anul 1956. Făcusem călătoria în mașina unui cineast care nu prea turnase multe filme...

— Da' de ce nu turnase, străbunicule?

— Fiindcă era comunist, dragii mei. Traversaserăm vechi orașe, pe jumătate modernizate, Rôuen, Ivetot, și admiraserăm pe de o parte gustul francez — erau frumos reconstruite orașele astea — iar pe de altă parte eram furioși că treaba se făcuse totuși doar pe jumătate. Franța construia puține locuințe pentru fiii ei, sub guvernul de atunci...

— De ce, străbunicule?

— Pentru că nu era comunist, copii. Chiar la Havre, clădirile pe care le admiram fuseseră reconstruite de către cei mai înstăriți dintre sinistrați, care puseseră laolaltă importante sume de bani obținute ca despăgubiri de război și-și împărțiseră apoi apartamentele clădirilor refăcute. Cît despre cei săraci... ei continuau să aștepte. Havre era pe atunci — numai de cîteva luni — cea mai importantă municipialitate condusă de Partidul Comunist Francez. Localul primăriei orașului încă nu fusese complet restaurat, dar în vederea Congresului, tovarășii noștri lucraseră zi și noapte la amenajarea sălii de festivități. Minunat arăta sala aceea, cu tribuna în spatele căreia se afla o hartă a Franței albastru-deschis, decorată cu secera și ciocanul aurii; de o parte și de alta a hărții, străjuită de drapele roșii și tricolore, zburau porumbeii. Printre invitați, în primele rînduri, se aflau ziariștii care ascultau tot și nu înțelegeau numic.

— Da' de ce nu înțelegeau, străbunicule?

— Păi, dacă erau anticomuniști... Vedeți, dragii mei, dacă pomenim anul 1785, de pildă, imediat gîndim: aha, era cu patru ani înainte de căderea Bastiliei; dacă e vorba de anul 1846, spunem: doi ani înainte de „primăvara popoarelor"[1]); despre anul 1868 spunem: „trei ani înainte de Comună", iar despre anul 1916, „un an înainte de Marele Octombrie". În general, se uită — e și firesc — că despre ce va fi nu se scrie nimic *înainte*. Ziarele de mîine apar mîine — și nu azi; ele vor vorbi despre lucruri deja întîmplate, despre izbînzile sau înfrîngerile oamenilor. Și asta, la urma urmei, nu de ziariști depinde, ci de oameni. Cei care au trăit în 1785, în 1846, în 1868, în 1916, cei care, ca și mine, au trăit epoca celui de al XIV-lea Congres, nici nu bănuiau încă cum vor arăta cele ce le vor obține cu mintea lor, cu forța lor, cu sîngele lor. Ei scriau de fapt istorie, iar dușmanii lor, cărora această istorie le stînjenea interesele personale, încercau să le pună piedici. După părerea mea, manualele voastre de școală trec cam prea repede peste asemenea lucruri, dar noi, cît a trebuit să luptăm atunci...

Din fericire, era perioada în care jertfele popoarelor sovietice își dădeau din plin rodul. După prăbușirea fascismului, socialismul — pînă atunci o experiență într-o singură țară — a devenit un sistem mondial. În afară de Uniunea Sovietică, o sută de milioane de europeni din șase țări și șase sute de milioane de asiatici, chinezi, coreeni, vietnamezi, mongoli, trăiau fără afaceriști și fără patroni. Și ce se întîmpla în perioada asta cu imperialismul? Se frîngea, pur și simplu, din toate încheieturile. Se ducea la fund ca epava unei corăbii. Reînviate, respirînd din plin aerul proaspăt al independenței, țărilor socialismului, ca și atîtor alte țări ce năzuiau spre libertate, ideea unui nou război le era odioasă. Se născuse pe planeta noastră o uriașă zonă a păcii, cuprinzînd sute de milioane de ființe omenești. Primejdia unui nou război era tot mai mult îndepărtată.

Tocmai aceste lucruri le-a consemnat începutul acelui an, cel de al XX-lea Congres al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Voi ați învățat desigur la școală că acest Congres a însemnat o nouă treaptă în istoria socialismului. Chemările acestui Congres la solidarizarea tuturor forțelor progresului au străbătut lumea. Congresul făcea cunoscute asemenea măsuri ca reducerea duratei zilei de lucru, prelungirea perioadei de instrucțiune în școli, îmbunătățirea rapidă a condițiilor de trai ale oamenilor. Pe scurt: pe temeliile sale solide, edificiul socialismului avea să se ridice atît de impetuos încît să-i convingă și pe cei mai neîncrezători.

În același timp însă — cît de necesar a fost asta! — Congresul al XX-lea a dezvăluit acele grave greșeli săvîrșite în deosebi de către Stalin, în cei 30 de ani care au urmat morții lui Lenin, adică în aceeași perioadă în care construcția socialismului în U.R.S.S. obținuse victorii hotărîtoare. Numai că cei pe care perspectivele Congresului al XX-lea îi speriau, s-au ferit să vorbească despre aceste succese, dar în jurul greșelilor recunoscute, analizate și lichidate, ei au făcut un tărăboi îngrozitor. În toiul acestui vacarm dezlănțuit de presa dușmănoasă comunismului, se pregătea lucrările celui de al XIV-lea Congres al partidului nostru. Erau mulți la număr cei care contau pe deruta comuniștilor francezi și care sperau ca la congresul nostru să apărem neuniți, slăbiți. Cel de al XIV-lea Congres al P.C.F. — credeau ei — va fi un bun prilej pentru dușmanii comuniștilor să rîdă.

— Și au rîs, străbunicule?

— Mda, au rîs... așa, cam mînzește, cum se spune... Comuniștii au discutat aprins, firește, au pus întrebări, au adus critici... Numai că ei știau cu toții — rețineți bine: cu toții — că cel mai important lucru era să taie din rădăcină toate practicile învechite și dăunătoare care se cuibăriseră în partidul nostru. Muncitori, țărani, intelectuali, cu un cuvînt: comuniștii francezi, știau prea bine că perspectiva viitorului se dezvăluie în funcție de succesul acestei lupte. În această privință gîndirea tuturor era una și indivizibilă ca însăși republica, ca însuși partidul. Și nu pentru că — așa cum afirmau proștii — erau ascultători și disciplinați...

— Dar pentru ce atunci, străbunicule?

— Pentru că erau comuniști, dragii mei. Eu, copii, am trăit această mare victorie a unității noastre, care a distrus speranțele dușmanilor. Am trăit aceste impresionante momente: raportul tovarășului Maurice Thorez, discursul tovarășului Suslov, mesajul tovarășului Joliot-Curie. I-am văzut pe tovarășii mei din celula de partid unindu-și voința cu cea a întregului partid...

— Da' de ce, străbunicule?

— Fiindcă erau comuniști, copii. Parcă-i văd și acum pe delegații din întreaga Franță perindîndu-se la tribună și vorbind cu înflăcărare despre destinele clasei noastre muncitoare. S-au adus la cunoștință fapte revoltătoare: la uzinele Rénault, din pricina ritmului drăcesc de muncă impus de patroni, s-au triplat cazurile de boli nervoase printre muncitori; trei sute de mii de muncitori de la Seine-et-Oise fac zilnic între 20 și 80 kilometri pentru a se duce și înapoia de la lucru; s-a dat numele unei fabrici la care într-o singură zi au leșinat de oboseală 30 de muncitoare, arătîndu-se că această întreprindere realizează profituri uriașe concediind pe tinerele care împlinesc vîrsta de 18 ani pentru a nu le plăti salariu de adulți și angajînd în locul lor minore. S-a vorbit despre miliardele unora și sărăcia altora. S-a arătat că beneficiile cresc, numărul de accidente crește, durata zilei de lucru crește și că numai salariile nu cresc. V-am spus că în sală erau destui gazetari burghezi. Nici unul dintre ei n-a scos o vorbă despre toate astea...

— Și de ce, străbunicule?

— Fiindcă nu erau comuniști, dragilor. I-am atras atenția unuia dintre ei: „ar trebui să publicați pe două pagini cele ce s-au spus aici despre soarta clasei muncitoare". „Străsnică idee", mi-a răspuns. Și... n-a scris nimic. L-am întrebat pe altul: „Cifrele astea nu vă spun nimic?" Mi-a răspuns: „tocmai mi le notam — le voi publica". Și, bineînțeles, n-a publicat nici un rînd. Știți poate și de ce, copii?

— Fiindcă nu erau comuniști, străbunicule.

— Chiar așa, dragii mei. Îmi mai amintesc că atunci cînd Frederic Joliot-Curie a fost propus ca membru al Comitetului nostru Central, congresiștii au ovaționat minute în șir. Cu o voce gîtuită de emoție, un delegat spunea despre mesajul lui Joliot-Curie că „amintește cele mai minunate pagini ale lui Paul Langevin". Cel care apropia atît de just stilul comunistului Joliot-Curie de stilul comunistului Paul Langevin era comunistul Eugène Henaff, secretar al Uniunii sindicale a Senei, un proletar parizian.

Ei, și din ceea ce a mai fost n-am să vă mai spun decît că n-a fost de loc ușor să înfăptuim tot ce ne-am propus la Congres: unitatea clasei muncitoare, consolidarea păcii, prietenia dintre Franța și popoarele încă subjugate de capitaliștii francezi și în sfîrșit: drumul nostru spre socialism. A fost greu, dar de parcurs l-am parcurs. Voi creșteți astăzi într-o asemenea lume. N-a fost prea devreme pentru asta. Chiar așa a și spus Congresul al XV-lea... Ei, și acum gata... E tîrziu, trebuie să plec. La revedere, copiii mei.

Și bătrînul se îndreptă spre *l'Humanité*, pentru a-și redacta obișnuitul articol.

— Cum — ați putea spune dv — nici măcar în socialism nu are dreptul un militant în vîrstă de o sută de ani să se odihnească? Și de ce oare?

— Pentru că, atîta timp cît trăiește, el va fi mereu un comunist.

La Congresul de la Havre. Cea mai tînără delegată, Bernadette Desmazes, îmbrățișează pe fruntașul veteran al Partidului Comunist Francez, tovarășul Marcel Cachin.

---

1) Așa denumește poporul francez anul revoluționar 1848 (N.R.).

Pe Adriatica de la Dubrovnik la Split

de V. BÎRLĂDEANU

Fotografiile autorului

Există privelişti care ţi se par cunoscute de cînd lumea, deşi nu le-ai văzut niciodată. Nu e om care să nu păstreze undeva, în vreo firidă tăinuită a inimii, o imagine cu deosebire scumpă, plăsmuită în anii copilăriei sau adolescenţei din lecturi fugare, din frînturi de melodie sau poem.

Ce bucurie mai amplă şi mai superbă decît aceea ca, într-o bună zi, să-ţi răsară în faţa privirilor una din aceste mult visate privelişti?

Într-adevăr, într-o bună dimineaţă am deschis fereastra şi am zărit, în pulberea irizată de lumină şi ceaţă a zorilor, un crîmpei de peisaj: în depărtare — munţi majestuoşi, desprinşi în clipa aceea din perdelele de nori; la poalele lor—marea, iar mai încoace, un oraş pitoresc cu ziduri crenelate de cetate medievală. Dincolo de ziduri, clădiri moderne şi o vegetaţie bogată, nepotolită, exuberantă. Mă aflam la Dubrovnik — faimoasa, străvechea Ragusa. Iar în depărtare — Adriatica...

★

Şi aşa, stăpînit de o neînfrînată nerăbdare, am pornit la o matinală explorare a oraşului. Cît de pline de farmec şi neprevăzut sînt aceste prime investigaţii turistice într-un loc nou, necunoscut!

Cînd am ieşit pe străzi, Dubrovnikul abia se trezea din somn. Străzile erau aproape pustii. Soarele însă ardea în vîlvătăi. De altfel, la Dubrovnik soarele străluceşte în medie 2584 ore pe an, adică cu vreo două sute de ore mai mult decît la Roma sau la Veneţia. Deci, pe această stradă din cartierul modern al Dubrovnikului am pornit spre cetate...

★

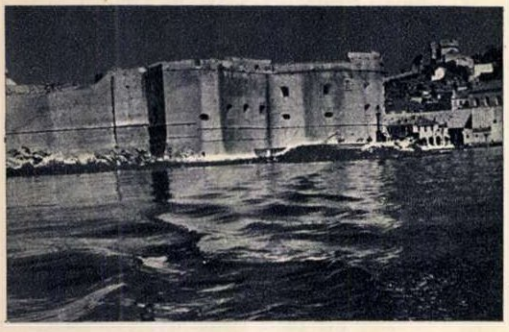

Cetatea. — Iat-o!

Ziduri trainice de fortăreaţă, pe care nici scurgerea secolelor, nici vălmăşagul intemperiilor, nici atacurile veneţienilor sau turcilor n-au izbutit să le clintească din loc... Cetatea a fost înălţată în primele decenii ale secolului al VII-lea, după ce vechea colonie greco-romană, Epidaurum, de la poalele muntelui Suijeznica, fusese distrusă. Coloniştii din Epidaurum s-au refugiat pe ţărmul dalmatic, întemeind aşezarea care, în cronica unui geograf anonim al timpului din Ravenna, a fost numită pentru întîia oară Ragusum sau Ragusa...

În inima cetăţii — intra-muros.

O veche uliţă raguzană. Treptele înghesuite între zidurile veştejite de vreme urcă spre o geană de lumină...

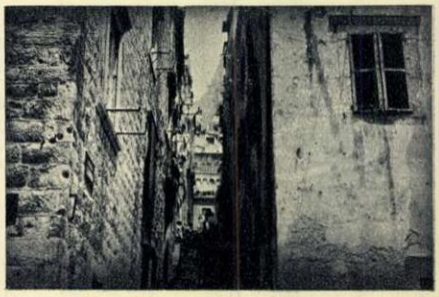

★

Un grup de turişti, profesori de liceu din Anglia, admiră îndelung Palatul Rectorului — unul dintre splendidele monumente istorice ale oraşului.

Aici se aduna Marele Consiliu al oraşului. Deasupra sălii Marelui Consiliu o inscripţie glăsuieşte: „Obliti privatorum publica curate" (uitaţi de treburile voastre particulare cînd vă consacraţi treburilor publice).

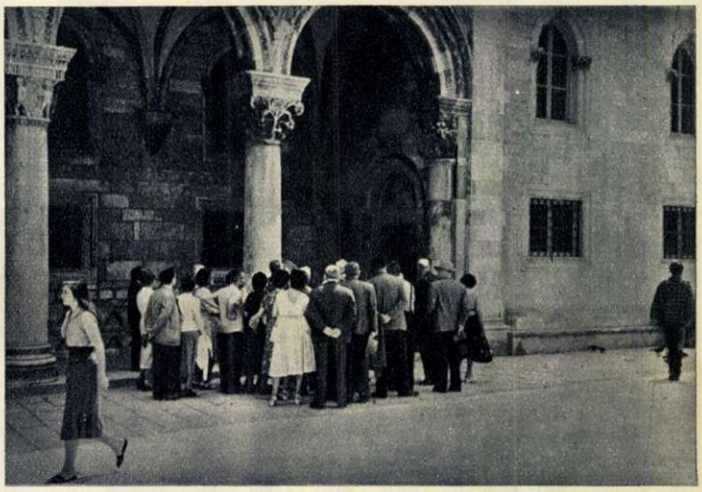

★

Iată-ne, în sfîrşit, pe auria plajă a Dubrovnikului. Muntele coboară abrupt în mare. Izbitoare contraste vegetale: pini şi palmieri. Marea — recipient al razelor solare — amplifică şi, totodată, îndulceşte arşiţa.

Pe plajă, deodată, auzim vorbă romînească. Ne rotim privirile pline de curiozitate. În preajma noastră descoperim un grup de elevi de la liceul romînesc din Vrșac (Banatul sîrbesc) veniți să-și petreacă vacanța la Dubrovnik. Ne-au înconjurat cu voioșie. Am vorbit cu ei îndelung. Despre frumusețile coastei dalmatice, despre primele rachete ce vor zbura spre lună, despre hidrocentralele de la Bicaz și Iablanița, despre ultimele opere ale lui Sadoveanu și Arghezi. Iar la despărțire, i-am fotografiat...

★

Și așa, zile de-a rîndul, ne-am desfătat cu fermecătoarele priveliști și cu oamenii minunați ai „perlei Dalmației".

Și a venit ziua cînd ne-am luat rămas bun de la enormii muri ai fortăreței, de la neuitatul palat Sponza și de la monumentala fîntînă a lui Onofrio de la Cava.

Aveam să călătorim pînă la Split pe elegantul vapor de pasageri „Osijek". Iată-l!

★

O călătorie fără peripeții neprevăzute este văduvită de jumătate din farmec.

Vaporul se depărtase cale bună de țărm cînd zărirăm o barcă înaintînd rapid către noi. Din barcă se făceau semne desperate cu batista.

— Întîrziații! Cu ei avem totdeauna bucluculi... mormăi încîudat un matroz. Vaporul își încetini mersul. Barca se lipi de vapor, iar pasagera întîrziată fu ajutată să urce pe punte...

★

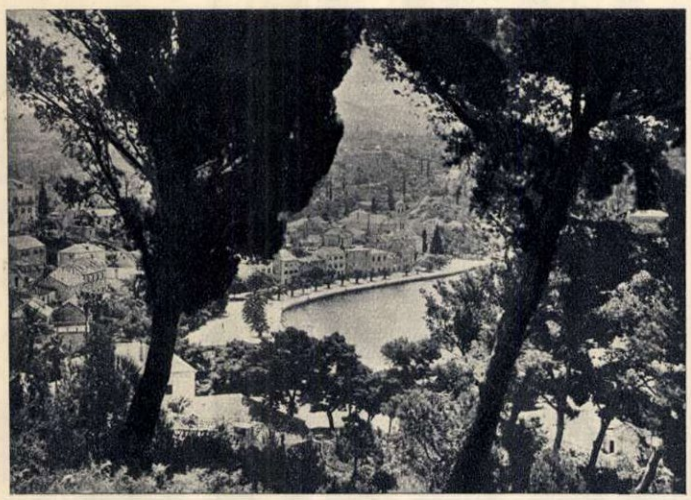

Cavtat. Vechiul Epidaurum. Vegetație luxuriantă, vile și hoteluri risipite pe coastă.

Am vizitat mausoleul familiei de marinari Racici cu sculpturi realizate de marele Mestrovici. Unul dintre sfinții care străjuiesc mausoleul are chipul izbitor de asemănător cu al sculptorului. Original autoportret...

„Coasta celor o mie de insule!" Așa a fost numită încă din vechime coasta dalmatică. Și pe drept cuvînt! Cu o mică aproximație însă: insulele sînt în număr de 1050.

După ce vaporul nostru a trecut pe lîngă insula Mljet, printr-o strîmtoare pe unde, în urmă cu două milenii, a scăpat de urmăritori flota lui Pompei, am ajuns la insula Korçula, pe țărmul căreia se înalță una din cele mai pitorești cetăți ale Adriaticei.

Am retrăit frumusețea uneia dintre cele mai impresionante legende ale copilăriei ei. Aici, pe insula Korçula, s-a născut Marco Polo...

★

Pe puntea vaporului, porțiunile de lumină se micșorează, iar umbra își cucerește drepturile. Soarele coboară în mare.

Iar cel mai mic călător își freacă neștiutor ochișorii a somn...

În lumina ce se stinge, răsare din noianul de ape, vioriu colorat, conturul Splitului.

★

Ce-aș putea să vă înfățișez din tumultuoasa viață și încîntătoarele peisaje ale Splitului?

Bulevardul Tito, cu palmierii săi umbroși și cu mulțimea de vilegiaturiști, muntele Marjan cu vegetația sa bogată, vila lui Mestrovici cu excepționalele opere sculpturale ale maestrului, palatul Cambi sau palatul Milesi?

Din multitudinea de imagini, am ales una caracteristică pentru viața de azi a Splitului socialist. Lansarea unui nou vapor la marile șantiere navale, construite aproape în întregime după război de harnica muncitorime splitiană, expresie a unei forțe industriale pe care Iugoslavia n-a cunoscut-o niciodată în trecut. Un nou vapor va cutreiera largurile sub pavilionul triçolor, cu stea roșie, a Iugoslaviei noi..

FOC pe DUNĂRE

— povestire —
de Dános MIKLOS

Ilustrații de Niki POPESCU

Într-o noapte frumoasă de toamnă, un remorcher romînesc trecea pufăind în jos, pe Dunăre. Apa era liniștită, stelele străluceau pe cer...

Eram trei inși pe puntea de sus.

Acolo am auzit această istorioară, pe care ne-a povestit-o secundul vaporului.

★

Pe atunci, cînd s-au întîmplat cele ce vor urma, abia parcursesem trei mii de kilometri pe Dunăre. Deși eram oarecum începător în ale marinei, am primit o funcție frumoasă: eram secund pe *Prahova*. Mă mir și acum, cînd îmi reamintesc cum de m-au numit dintr-o dată într-un asemenea post de răspundere. E drept că examenele le-am luat cu „bine", dar am impresia că ceea ce a contribuit mai ales ca ministerul să ia această hotărîre a fost amintirea tatălui meu, care a servit șase ani în flota Mării Negre.

După moartea tatălui meu — aveam pe atunci 18 ani —mă întrebam ce căi să urmez în viață. Mama și cu fratele meu, bineînțeles că nici nu voiau să audă de marinărie. Și, ca să fiu sincer, la început nici eu. Dar apoi — peste un an — a intervenit excursia de la Orșova...

M-a invitat un prieten să petrec vara la Orșova. Atunci am revăzut — după mulți ani — Dunărea. Era vioaie ca un pîrăiaș de munte, jucăușă, și-și legăna din zori pînă seară valurile argintii. Mă minunam de forța, liniștea, măreața frumusețe a apelor, urmăream viața zgomotoasă a portului, iar în sufletul meu începea să crească dorința de a mă urca pe un vapor. Eram foarte tînăr, plin de dorințe și planuri îndrăznețe. Mă chemau ici, mă chemau colo. Să mă înscriu în școala asta, s-o învăț pe cealaltă.

Un prieten, ofițer de marină, m-a luat la o plimbare pe insula Ada-Kaleh. Mica barcă cu motor tăia apa de zor, iar pe mine, Dunărea, legănatul bărcii, șușotitul vîntului călduț, m-au îmbătat cu adevărat. Ore întregi m-am plimbat, cu pași rari, printre ruinele cetății medievale, pe cărările înguste împrejmuite de tufe de trandafiri ale minunatei insule cu atmosferă romantică.

Începînd din ziua aceea, îmi pierdeam vremea numai în fața portului. Acolo am făcut cunoștință cu radiotelegrafista de pe *Traian*, cu Silvia. Era frumoasă și în frumoșii ei ochi negri parcă se strînsese văpaia Bărăganului. Ore întregi ședeam liniștiți pe țărmul Dunării, tăceam și ne sărutam. Mi-a spus că sînt băiat drăguț și m-a mîngîiat pe păr. Cînd am întrebat-o dacă mă iubește, a început să rîdă. Rîsul ei cristalin s-a pierdut pe oglinda apei... „De ce să te iubesc?—m-a întrebat cu seriozitate. — Iubirea e altceva. Un sentiment profund. Lucru mare. Se naște greu, ca orice are valoare pe acest pămînt. Ea nu e pentru două secunde, ci pentru toată viața. Iar omul nu are două vieți..."

Ne-am plimbat tîrziu, în seara aceea, pe malul Dunării, dar poate că niciodată nu am fost mai nenorocit ca atunci.

Am mai stat cîteva zile la Orșova, dar nu am mai întîlnit-o pe Silvia. Într-o după-amiază, l-am văzut pe *Traian* pornind în josul curentului și îl invidiam din tot sufletul pe marinarul care se aplecase peste balustradă ca să-și ia rămas bun de la cineva de pe mal.

★

În sfîrșit, prima mea cursă. Nici nu știu cum să descriu sentimentul acela care m-a cuprins în clipa cînd de pe puntea de comandă am văzut cum *Prahova* se rupe de țărm. Teama, sentimentul marii răspunderi, s-au contopit cu bucuria nestăvilită. Prima cursă pe care o parcurgeam a fost Galați-Tulcea. Și primul vapor romînesc pe care l-am întîlnit pe drum a fost *Baziaș*. Cînd m-am uitat la radiograma de salut pe care ne-a trimis-o, am văzut semnătura: Silvia Alexe. Da, Silvia de la Orșova. Silvia cea din excursia de acum cinci ani. Frumoasa radiotelegrafistă, în ai cărei ochi negri s-a strîns parcă tot farmecul nopților din Bărăgan. Se vede că au mutat-o pe *Baziaș*.

Cele două vapoare au trecut unul pe lîngă celălalt, ca doi străini. Iar eu, ce n-aș fi dat ca radiotelegrafista de pe *Baziaș* să știe că secundul vasului *Prahova* sînt eu, „băiețelul de la Orșova"!...

Căpitanul, bătrînul Ioan Trifu, care străbătuse jumătate din lume și care, pe acest vaporaș de Dunăre, era activ și serios ca și cînd ar fi condus o navă pe ocean, supraveghea cu drag primul meu drum. Era un om zgomotos, gata oricînd să se certe, dar cu inima ca pîinea caldă. Mă instruia cu tact. Vedea prin sufletul meu de parcă ar fi fost de sticlă.

★

Au trecut ca un vis primele șase luni. Am parcurs Dunărea de la Baziaș la Sulina. Am învățat legile nescrise ale Dunării și legile scrise ale flotei comerciale. Am învățat să „ancorez frumos" și să „atașez" repede șlepurile. Am învățat limbajul semnalelor, șoaptele peisajului, mersul norilor, direcția vînturilor. Am făcut cunoștință cu serile de vară, cînd Dunărea, de culoarea cernelei, e dantelată de strălucirea albastră a lunii; am trăit zile de furtună și zile senine de neuitată frumusețe și liniște.

Într-o zi, am revăzut-o pe Silvia.

Ancorasem tocmai la Turnu-Severin, cînd a sosit și *Baziaș*. M-a cuprins emoția. Acuș am să dau ochii cu ea. Oare cum arată? S-o fi schimbat? Își mai amintește oare de mine?

Ne-am întîlnit la popota portului. Se uita la mine cu ochi străini. La început a crezut că m-a confundat cu cineva. „Uniforma asta..." — spunea mai tîrziu.

Ne-am retras într-un colț. Stăteam față în față de un ceas și tot n-am îndrăznit s-o întreb dacă s-a măritat. Apoi, am încercat totuși. Rar mi s-a întîmplat să mă bucur atîta pentru un simplu cuvînt, pentru un „nu"... „Dar tu?" — a ripostat numaidecît.

Am rîs bucuroși. După-masă am făcut o plimbare la ruinele Castrului Roman. Ne-am așezat pe pietrele vechi de mii de ani. Deodată, Silvia s-a întristat.

— Nu-mi plac ruinele, spunea. Mi-e teamă de ele... Mă fac să mă gîndesc la dispariție... Iar mie îmi place atît de mult să trăiesc...

Ne-am despărțit cu greu.

Ce puțin îți trebuie ca să fii fericit! Fraza pare banală, dar exprimă atîta adevăr... Personal, nu-mi trebuia altceva decît puntea de comandă a unui bătrîn remorcher, o cabină micuță pe puntea de sus, și Silvia.

Ne-am mai reîntîlnit și clipele acelea au fost minunate, pline de emoții. Ne înțelegeam prin telegraf: „Vasul *„Baziaș"* pornește azi la ora 13 și 40 de minute în aval cu patru șlepuri. Stop". Iar noi navigam cu șase șlepuri după noi, în amontă. Bătrînul Trifu, căpitanul, tînărul Vidici, cîrmaciul, și veșnic morocănosul Zamfir, radiotelegrafistul, calculau cu emoție locul unde ne vom întîlni cu *Baziaș*. Făceam chiar rămășaguri. Cînd apărea *Baziaș* pe undeva, dădeam drumul la sirenă. Două șuierături scurte—una lungă. Acesta era semnalul: adică hip-hip-urra! *Baziaș* răspundea numaidecît cu un șuierat lung, adică: urra!

Cele două vase treceau alături. Silvia se rezema de balustradă, cu părul ei,castaniu, răscolit de vînt, și părea atît de fericită, încît totul

strălucea în jurul ei. Ne spuneam nimicuri cărora le acordam însă mare însemnătate. Cînd mașinile începeau din nou să duduie și cele două vase se despărțeau, mi se părea că am fost jefuit de ceva scump.

O iubeam pe Silvia.

Într-o duminică am plecat la ai ei, la Ploești. Părinții Silviei m-au primit cu drag, cu căldură.

In seara aceea ne-am logodit. Am fixat și data căsătoriei: la 1 iulie. S-a amînat, atunci. Din vina mea. Mă trimiseseră la un curs de trei săptămîni. Am fixat o nouă dată, 8 august.

„Dar *sigur*!" — a spus Silvia, cînd am fixat această nouă dată, și în zîmbetul ei se ascundea și puțină îngrijorare.

Iar a intervenit ceva.

A treia oară... am hotărît ca la 12 septembrie, orice s-ar întîmpla, să ne cununăm. Așa nu mai putea să meargă. Toată flota comercială romînească rîdea de noi.

Pînă la un punct, data cununiei părea foarte sigură. Făceam planuri. Apoi *Prahova* a primit misiunea să transporte de urgență niște mărfuri din portul Moldova Veche pînă la Galați. M-am dus la comandamentul portului și am expus situația.

Bătrînul căpitan dădu din cap: „Știu, știu. Nici să nu mai continui. Noi, mă rog frumos, sprijinim dragostea". Și debită o anecdotă pipărată în legătură cu dragostea. În cele din urmă îmi promise să se ocupe de înlocuirea mea.

Dar promisiunea a rămas promisiune. Cînd a trebuit să plece vasul, înlocuitorul — ia-l de unde nu-i, așa că tot eu m-am suit pe vapor. Am socotit că, dacă totul merge bine, atunci la 12 septembrie mă pot înapoia. Condițiile de navigație erau favorabile. Vînt, furtună, nici semn.

— Deci, ne vom întîlni aici, în portul Galați — am stabilit, despărțindu-mă de Silvia. Eram deja pe punte, cînd am auzit-o spunînd: „Dar sigur!" I-am răspuns rîzînd: „*Sigur*, Silvia!"

La Moldova Veche am preluat un transport mare: lemne, cereale. Înainte de plecare, am primit ordinul, ca cel mai tîrziu pînă la 11 septembrie să sosim la Galați, deoarece vasul maritim *Izmir*, sub pavilion turcesc, care transportă mai departe încărcătura noastră, ne așteaptă pînă în dimineața zilei de 12 septembrie.

— Acum să arătăm ce știe flota comercială romînă — ne îndemna căpitanul Trifu.

Și chiar am fi arătat.

Am traversat în timp record porțiunea stîncoasă, plină de vîrtejuri, de la Cazane. Nu prea ne-a rămas timp să admirăm măreața frumusețe a naturii.

Am ajuns la Turnu-Severin conform itinerarului. Aici ne aștepta un nou ordin: la Giurgiu să mai remorcăm două șlepuri. Comandantul nostru s-a opus, dar n-a făcut mare lucru. Atunci, a cerut permisiunea să plece înainte cu mașina la Giurgiu și să pregătească el personal șlepurile, pentru ca, atunci cînd vom sosi cu vaporul, să nu pierdem zadarnic ore sau chiar zile întregi. Bucureștiul a dat aprobarea, iar eu am preluat comanda pe *Prahova*.

Eram sigur de mine și bine dispus. Nu m-am gîndit nici o clipă, că pe porțiunea dintre Turnu-Severin și Giurgiu s-ar mai putea întîmpla ceva care să ne întîrzie.

S-a înserat. Radiotelegrafistul mi-a înmînat un ordin: continuăm drumul și în timpul nopții.

...La ora 0 și 40 de minute, Lakatos, care era de serviciu pe punte, a raportat, că într-un punct de pe malul bulgăresc cerul este neobișnuit de luminos, de parcă ar fi foc. Am cercetat malul cu luneta. Era dantelat de mici golfuri liniștite. Șiruri lungi de sălcii plîngătoare, care în lumina neobișnuită a nopții păreau niște uriași gîrboviți, acopereau în parte perspectiva. Dar puțin mai sus, întreg orizontul îmbrăcase o culoare roșie-liliachie.

Am aprins toate farurile și reflectoarele de pe vas. Nici cinci minute n-au trecut și se văzu clar satul în flăcări. Uriașe limbi de foc se ridicau spre înalturi, iar vîntul biciuia înfricoșător flăcările. Tot efectivul vasului s-a adunat pe punte. Am redus viteza. Eram la aproximativ 400 de metri de satul în flăcări și acum se vedea bine că limbile de foc ieșeau dintr-un fel de magazie și de acolo se întindeau spre case, împrăștiind o ploaie de scîntei. Unele din ele se scufundau în Dunăre, ca niște stele căzătoare. Era o priveliște înspăimîntătoare.

Am căutat satul pe hartă. Era situat pe o mică peninsulă, izolat de celelalte sate, și — așa cum am aflat mai tîrziu — singurul drum de legătură fusese distrus de inundații. De zile întregi satul era, de fapt, izolat de restul țării.

Deodată, privirile mi-au fost atrase de o barcă în care doi oameni vîsleau repede în direcția noastră, străduindu-se să învingă valurile dezlănțuite de vas. Peste puțin timp le-am auzit și vocea: „Opriți! Ajutor! Arde satul!" — strigau spre noi.

Ce să fac? M-a cuprins deodată spaima. Trebuie să acționez. Acum, imediat. Am trimis o radiogramă. Nu l-am găsit pe comandant — era noaptea tîrziu. Mi-a răspuns un secund: „Orientează-te singur..."

În vorbe, e ușor. Cel mai tîrziu la 11 septembrie trebuie să fiu la Galați. Și vaporul, și eu. *Izmir* nu așteaptă. În loc să ajungă peste mări, încărcătura rămîne aici. Un vapor din flota comercială romînă n-a respectat termenul... Și, apoi, și Silvia e acolo. Mă așteaptă în port. Nu, nu pot să fac asta! E onoarea mea în joc. Tot ce are omul mai sfînt...

Dar iată și satul bulgăresc în flăcări. Trebuie să-l ajutăm. O datorie elementară. Oameni avem, pompe avem...

Siluetele se profilau limpede pe mal. Femei, copii, ne făceau semne. Și în spatele lor, lumina roșie-violetă...

Mă luptam cu mine însumi. Să ancorez? Să merg mai departe? La ambele întrebări puteam să răspund și da și nu. Să oprim. Și ce se va întîmpla dacă n-am să mă pot apropia de malul necunoscut? Dacă eșuez? Atunci, nici nu pot să ajut, nici misiunea nu mi-o îndeplinesc. Grele minute au urmat. Vaporul aluneca înainte, încet. Am ajuns îndreptul satului. Acum trebuie să decid. Am decis. Plecăm mai departe! Sigur că da. Aceasta este singura soluție posibilă. Totuși, ordinul nu l-am transmis. Lakatos stătea lîngă mine. Parcă mi-ar fi citit gîndurile.

— Ce-ai face dacă ai fi un simplu marinar și nu comandant? — m-a întrebat.

— Ce-aș face? Da...? — i-am răspuns după o pauză de o secundă M-aș opri!

— Și de ce crezi că dacă ești comandant trebuie să acționezi alt fel? — mi-a răspuns.

— Bine, dar ce s-alege din încărcătură? Ce-o să fie cu Silvia? Nu pot să fac asta. Și, de altfel, nu am ordin să opresc. Or, fără ordin...

Lakatos s-a uitat la mine. Îi luceau ochii în întuneric. Ce cunoscută îmi părea această privire! Am văzut-o de multe ori pe cînd eram copil. Tata mă privea așa...

O liniște apăsătoare se lăsa între noi.

Și, deodată, s-a auzit vocea puternică a lui Lakatos:

— Ordinul ofițerului secund: Opriți! Pregătiți bărcile!

Am intrat în acțiune. A trebuit să detașez șlepurile, dar nu le-am putut lăsa în mijlocul Dunării. Acum am văzut cu cîtă abnegație muncesc oamenii în momente grele. Cu tot vîntul aprig, nici 15 minute n-au durat pînă s-au detașat șlepurile. Da, dar unde să ancorez? Care ar fi locul cel mai potrivit?

Ne-au ajutat pescarii din sat. Era printre ei un moșneag mărunțel. Stătea lîngă noi, la cîrmă, și dirija manevra. Eu transmiteam numai ordinele...

Pînă în zori am lucrat la stingerea focului. Mare parte din cerealele strînse au ars. Dar satul l-am salvat. În zori ne-au sosit ajutoare. O remorcă bulgărească și una maghiară.

Am predat locul nostru. La ora opt și zece minute am pornit din nou la drum, cu șlepurile după noi.

Am ajuns în portul Galați cu o întîrziere de 36 ore. *Izmir* ne-a așteptat. Silvia nu...

Dimineața e senină, strălucitoare. *Prahova* spintecă oglinda lucie a apei. Sprijinit de balustrada punții de comandă, privesc marele fluviu. Mă simt liniștit. Am trecut prin botezul focului. Sînt marinar al Dunării bătrîne.

Cît despre Silvia... Ne-am întîlnit după două zile. Am hotărît să ne cununăm de anul nou.

Dar de data asta *sigur*. *Sigur* de tot!...

CÎNT REVOLUȚIA, FURTUNA...

de **George DAN**

Corabia vieții de nici un taifun nu se teme
Și spintecă valuri devreme,
Și eu țin jurnalu-i de bord (scriu poeme).
Poemele lungi îți cer lungă trudă!
Asudă, creionule, și suflete-asudă!
Din mlaștina trecutului adesea mai urcă
Fantome bătrîne ce stihu-mi încurcă.
— În lături, strigoaice, în lături strig vouă!
Cîntarea mi-i nouă
Și vechea lăută am rupt-o în două!
Degeaba cu glasul mieros de sirene
Mă-mbie vrăjirile voastre viclene.
Prin dopuri de ceară, ca bietul Ulyse,
Urechea-mi aude chemări ca din vise...
— Coboară, poete, coboară-n abise...
— În lături, stafie nebună!
N-auzi cum pe punte s-adună
Toți oamenii lumii să lupte-n furtună?
— Ce-ți pasă de lume? Tu cînți pentru tine
Și cînți pentru-auzul urechilor fine;
Rămîi în cabină
Și cîntă-ți litania lină...
— Să cînt pentru moarte și morții în strună?
Afară pe punte-n furtună
Stau bravii cîrmaci,
Corabia vieții cîrmind-o dibaci.
Și-auzi cum talazul se sparge!
Și-auzi cum o pînză detună!
Pe vergi, prin catarge,
Matrozii cu mîini degerate
Strîng velele ude, sărate —
Cu fiece om mă simt frate!
Și frați mi-s delfinii cu boturi de rață
Ce-n spumele-adînci se răsfață!
Să cînt în cabină
Cum drage-mi suspină?
Sub trăsnet catargul s-a frînt
Și eu să suspin, litanii să cînt?
Pe punte, iubito! Aici, între oameni,
Cu forța iubirii lumină să sameni,
Iar eu, poet-cetățean, am să cînt
Pîn'm-o frige la degete struna —
Cînt revoluția, furtuna!...

Sondorii din... OCNA MUREȘULUI

Reportaj de Mircea BONDA

Fotografii de S. STEINER

Trenul s-a oprit cu binecunoscutul scrîșnet de osii și tampoane: Ocna Mureșului!

Am coborît în gară și am întrebat pe cineva de drumul spre saline.

— Drept înainte — mi s-a spus — pe șoseaua asta, preț de vreo 4-5 minute

Și iată-mă, numai după vreo sută de pași, țintuit locului în fața unui peisaj cu totul neașteptat. În partea dreaptă a drumului se profilau îndrăznețe spre cer, luîndu-se parcă la întrecere cu rotocoalele norilor alburii, șiruri de... sonde. Sonde ce-ți aminteau mai curînd apropierea unor bogate zăcăminte petrolifere decît aceea a unei saline.

S-o fi descoperit și pe aici petrol?

Nici gînd de așa ceva. Ci pur și simplu, așa cum am aflat mai apoi, la Ocna Mureșului, o bună parte din sare se extrage de cîtăva vreme cu ajutorul sondelor — după un nou procedeu, o creație originală a unui colectiv de ingineri și tehnicieni romîni, o invenție brevetată și distinsă cu Premiul de Stat.

Am făcut cunoștință acolo, la poalele sondelor de sare, cu un om al cărui nume suna oarecum ciudat: Aron Marele. În ciuda numelui său, Aron Marele e mijlociu de stat și nu prea voinic. Face parte dintr-o familie de mineri. Mineri cioplitori în sare din tată-n fiu. Și iată, inelele acestui lanț, făurit din generație în generație, a fost acum, pentru prima dată, rupt. Aron Marele a devenit sondor.

M-a invitat într-o căsuță scundă pe care schelăria sondei o străpungea înainte de a se avînta spre zări. În această căsuță erau adăpostite aparatele de control. Pentru ele, căsuța reprezintă un fel de pavăză împotriva vîntului și ploilor.

— Munca minerului — mi-a spus Marele Aron — o face acum apa. Da, apa și pompe puternice care, sub presiune, o trimit pînă la adîncimi ce ating 1000 de metri...

Modul de funcționare al unei sonde poate fi explicat în cuvinte puține. Printr-o coloană de burlane, apa pompată în adînceuri dizolvă sarea și se reîntoarce, sub formă de saramură, printr-o a doua coloană. Apoi pornește într-o scurtă călătorie, de-a lungul unor conducte, pînă la fabrica de produse sodice ce se află nu departe de salină. Și o mică socoteală îți arată că cinci sonde doar înlocuiesc munca a peste 600 de oameni. Prețul de cost al extracției este redus cu 75 la sută... Iar minerul de altădată a devenit sondor. Pentru prima oară a ieșit din măruntaiele masivului de sare și în timp ce extrage sarea, poate privi soarele, poate privi cerul și unduirea tremurătoare a frunzelor. Pentru prima dată, aci a fost împlîntată săgeata semeață a sondelor...

...Și dacă sînt așezări unde viața de fiecare zi își pune amprenta nu numai în sufletul oamenilor, ci, cu aceeași tărie, peste locurile înconjurătoare, apoi fără îndoială că printre acestea poate fi numărată, la loc de frunte, și Ocna Mureșului, Uioara — cum i se mai spunea altădată.

Am gîndit astfel străbătînd împreună cu Aron Marele, o stradă unică în felul ei. O stradă bizară, cu un singur trotuar și un singur rînd de case. Așa să fi fost ea întotdeauna? De partea cealaltă a drumului să nu fi existat niciodată locuințe omenești?

Au existat, dar multe s-au prăbușit, iar restul au fost dărîmate și locuitorii evacuați.

Povestea topografiei străzii a început într-o seară a anului 1936. Unii oameni se odihneau după truda unei zile grele de muncă, alții erau poate strînși în jurul unei cine sărace. Și atunci, din senin, au simțit cum sub ei începe să se clatine podeaua, cum pereții caselor încep să tremure, iar lămpile să dănțuiască amenințător. Cutremurul a fost simțit în întreg orășelul. Dar pe strada din apropierea salinei, cel mai mult. Epicentrul acestui cutremur nu a trebuit să fie căutat nici undeva prin munții Vrancei, nici prin alt centru al cutremurelor, ci în inima masivului de sare. Exploatarea neraționalâ a minelor, golurile mari și pilonii de siguranță prea slabi pentru greutatea ce îi apăsa, au dus, în acea seară a anului 1936, la prăbușirea a mii și mii de tone de sare. Mărturie a acestei prăbușiri este o groapă hidoasă, în adîncul căreia te uiți ca într-o prăpastie, cu o circumferință de cîteva sute de metri. Mărturie este și acea stradă „Curioasă", cu un singur rînd de case...

Pentru mineri, salina a însemnat — sub domnia capitaliștilor — și loc de trudă, și mormînt. Ioan Potochi s-a prăbușit cu vagonetul în puț la peste 100 de metri adîncime. Praf și pulbere s-a ales de el. La fel s-a întîmplat și cu un alt miner, pe nume Arieșanu. Tot din cauza lipsei măsurilor de protecție, peste Șofran Moldoveanu s-au prăvălit în timpul lucrului 30 de tone de sare...

Zaharia Vesa a fost singurul om care, alunecînd cu vagonetul în puț, a scăpat cu viață: în cădere, s-a împletit, cu mîinile și picioarele de funia coliviei. Cînd l-au scos afară, teama îi înțepenise mădularele. Patru inși au trebuit să tragă de el și abia l-au des-

Schimbul s-a isprăvit. Minerii se îndreaptă voioși spre ieșire.

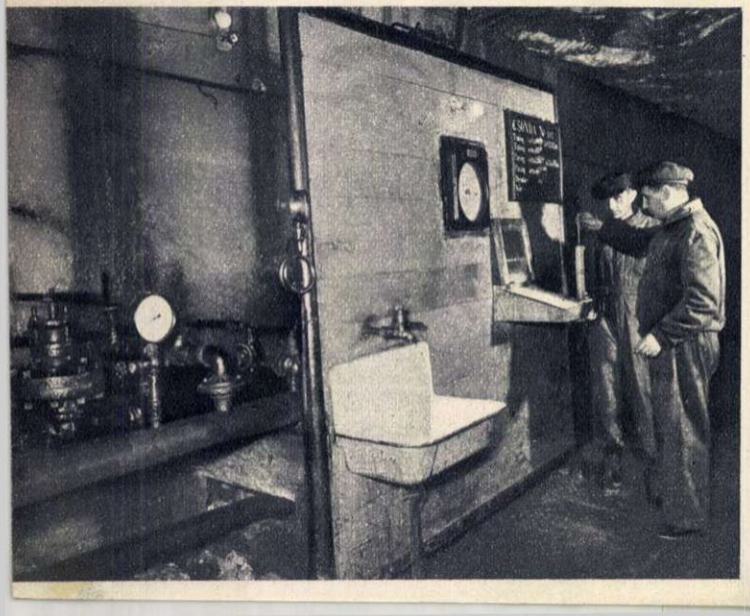

Aron Marele scoate o probă din lichidul saramurat, stabilindu-i concentrația.

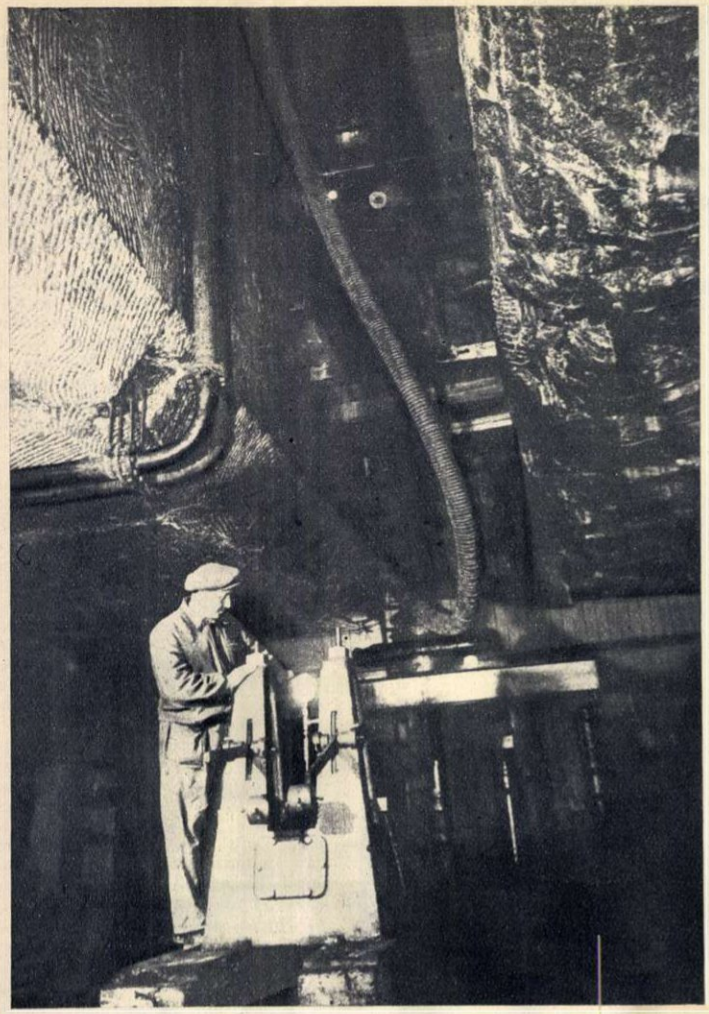

În afara sondelor de la suprafață, în interiorul minei, la o adîncime de 150 m, există sonde de extracție. Țuburile pătrund în straturi, le spală și duc apa sărată spre fabrica de sodă.

făcut. Cînd a putut să vorbească, Zaharia Vesa a spus doar atît: „No, să rămîneți cu bine, că pe aici, cîtu-i lumea, cu mine n-o să vă mai întîlniți..."

„La noi, spun cei din Ocna Mureșului, nu au lucrat niciodată, așa cum s-a întîmplat la alte ocne, pușcăriașii". Dar pentru cei care lipseau de la lucru existau carcere, unde oamenii erau ținuți cu fiare la picioare. Iar în curtea ediului era înfipt un stîlp de lemn, unde erau ținuți legați oamenii ce se făceau vinovați de asemenea abateri. Ocna Mureșului a fost deci adevărată „ocnă" și pentru așa-zișii „oameni liberi..."

Cei care doresc să cunoască și alte amănunte din trecutul acestei saline pot citi un studiu tipărit prin 1936 și semnat de Paraschiv S. Horeanga, doctor în științe economice și financiare. Vor întîlni pasaje ca acestea: „Abatajul se face cu pene și ciocane, deci tot manual; abatajul modern se servește de perforatoare electrice... dar la noi nu se poate aplica... Transportul în mină se efectuează cu forța manuală..."

Astăzi, vizitînd salina, afli de acele conducte de-a lungul cărora gonește sarea dizolvată. Restul transporturilor sînt făcute cu locomotivele electrice, iar locul abatajelor este luat în bună parte de sonde.

La 160 de metri adîncime, în pieptul masivului de sare, mi-a fost dat să mai am o întîlnire neașteptată. Au reapărut sondele. De altfel, primele sonde aici au fost săpate. Ceva mai tîrziu, ca o nouă biruință a tehnicii, au fost instalate sondele de la suprafață. Acestea le-am aflat de la un tînăr inginer, Virgil Laluț. Și în familia acestuia mineritul era tradiție. Tatăl lui, Ieronim, s-a stins din viață la 44 de ani, cînd purta deja în spate trei decenii de muncă în salină... Dar Virgil Laluț a prins alte vremi. A putut să învețe. Azi e inginer...

Și Ion Ban a învățat. În trei ani, mai mult decît în 30. Pînă nu de mult era miner. Azi e maistru-sondor. Nu a fost lesne ca la 37 de ani să biruie „hățișurile" ecuațiilor. Dar le-a biruit. Așa cum a biruit și manualele de fizică și pe cele de tehnică a forajului... Iar azi e maistru-sondor.

Altădată, Ion Ban se întorcea acasă frînt de oboseală, cu brațele grele, ca de plumb. Acum, însă, efortul principal îl face cu mintea. Respirația adîncă a sondei o înregistrează ace tremurătoare de manometre și grafice complicate. Din graiul lor, sondorul desprinde tot ce se întîmplă jos, la sute și sute de metri adîncime. O simplă rotire de robinet și șuvoiul apei năvălește cu mai multă putere în coloanele sondei sau se domolește ca prin farmec, sarea dizolvată își grăbește sau își încetinește goana spre uzina de produse sodice. Dar nu numai atît; este necesară și o perfectă cunoaștere a condițiilor geologice, a fenomenelor ce se produc, uneori la un kilometru depărtare, și de a ști, în orice moment, să acționezi cu promptitudine și competență. Este cu totul o alt fel de muncă. O muncă ce îți cere mereu să înveți, să studiezi. O muncă ce se compară nu cu truda cioplitorului de sare de ieri, ci cu aceea a inginerului. Și lui Ion Ban i se pare cîteodată că visează... Dar nu, nu este un vis. Mîngîie cu palma sa, în care bătăturile nu au pierit încă cu totul, cadranele manometrelor. Nu, nu este vis...

Lui Vasile Popa, însă, toate cîte le vede i se par firești. Parcă așa ar fi fost de cînd lumea. Vasile Popa este un flăcăiaș voinic, de vreo 16 ani. Elev al Școlii profesionale din Ocna Mureșului. Peste doi ani va fi sondor. Va lucra la sondele acelea ce săgeată spre cer, afară, în aer liber. Și toate cîte le vede i se par firești. El și-a început viața în altă epocă...

Ce biruințe ale tehnicii vei mai afla tu, Vasile Popa, tînăr sondor al zilelor de mîine?

Acolo unde nu lucrează sonda, munca e mecanizată. Ion Lengyel a învățat să lucreze cu havaza. Vremea tîrnăcopului a apus.

Maistrul Ion Ban controlează adîncimea la care lucrează sonda.

Înainte de a pleca din mină, un scurt popas la gazeta de perete.

— *Bucuroși de oaspeți?*
— *Bucuroși:*
În noua sa locuință, Romul Gatea primește mereu oaspeți. Directorul minei Iosif Folub, inginerul Virgil Laluț și cîțiva prieteni ai lui Gatea au venit să mai pună o tîră țara la cale.

CÎND OAMENII cîntă

de Constantin CHIRIȚĂ

Fotografii de S. STEINER

Nu sînt un adept al simplismului, mă feresc să categorisesc oamenii după înfățișare și profesiune, să le lipesc etichete groase, pe care să trec la repezeală rezumatul unei cercetări superficiale.

Și cu toate acestea nu rareori m-am lăsat pradă primei impresii, alungînd din raza preocupărilor gazetărești diferite tipuri de oameni apărute în cale, deoarece mi se păreau neinteresante, banale, convenționale.

De cîte ori nu ți se întîmplă, cînd treci printr-un birou oarecare și prinzi în raza vederilor un omuleț slab, chel, cu ochelari, cocoșat deasupra hîrtiilor, să spui în sinea ta: „ce figură tipică de birocrat!“ și să-l lași în plata domnului, sau în cel mai fericit caz să-l încondeiezi cu atributele „sărman birocrat!“. Sau, întîlnind undeva un bărbat cu fața osoasă, lată, cu trup viguros, puternic, cu mișcări repezite și sigure, te convingi fără ezitare că ai în față un muncitor hotărît, care și-a închinat viața unei bătălii eroice, neîntrerupte, și prin prisma acestui gînd cauți să-l cunoști și să-l înfățișezi.

Exemplele pot fi nesfîrșite. Gîndiți-vă la medicul sau la învățătorul dintr-un sat, la vînzătorul din magazine, la inginerul de pe șantiere... Imaginea fiecăruia e preconcepută de cele mai multe ori, ea apare ca un desen de undeva, din subconștientul nostru, topindu-se în formele dinainte pregătite. Un vînzător, de pildă. — spui în sinea ta — ce poate fi mai mult decît un vînzător?... Poate să fie mai amabil sau mai puțin amabil cu clienții; sau un funcționar chel, cu ochelari, uscățiv și încovoiat, poate fi altceva decît un birocrat? E drept, poate că are acasă necazuri cu baia comună sau cu pisica vecinului, poate că cere taxatoarei în tramvai restul pînă la un ban, dar tipul acesta e vechi, banal, nu spune nimic nou. Și-i zici odios.

Eroarea pe care o facem e imensă. În viața oamenilor s-au petrecut mari schimbări. Valorile lor interioare, care altădată rămîneau îngropate definitiv, țîșnesc. Timide sau impetuoase, singulare sau în mănunchi, se revarsă dinlăuntrul oamenilor, din sufletul în care altădată rămîneau îngropate. Și dintr-o dată ți se deschid parcă ochii. Vezi că ai în față un om, pe care nu-l mai poți eticheta dintr-o privire, care te cheamă la un drum lung, pe căi întortochiate și adînci, pentru a obține o cît de relativă sau să spunem reală cunoaștere a lui.

Participînd timp de cîteva zile, la început cu rezervă, la o anumită manifestare artistică, am trăit mai mult ca niciodată această revelație. Manifestarea cu pricina a fost concursul echipelor artistice de amatori ale sindicatelor. Timp de cîteva zile mi-au trecut prin fața ochilor sute și mii de oameni. Exact dintre aceia de care vorbeam mai înainte și cărora nu trebuie să le mai prezint și fizionomia. Funcționari, muncitori, lucrători din magazine, din frizerii, ingineri, maiștri, medici, profesori. Am văzut acele tipuri specifice de „birocrați“, străduindu-se să cînte la vioară bucăți de concert sau să-și asculte glasul spre cine știe ce arii din opere; am văzut femei simple, poate chelnerițe pe la restaurante sau casierițe ori vînzătoare prin vreun magazin, emoționîndu-se în fața unei săli arhipline, înainte de a începe un cîntec popular; am văzut familii de mineri despre care știu în deobște că trăiesc o treime din viață în întunericul de sub pămînt, scoțînd din balalaică și chitară melodii luminoase, vesele; am văzut zeci de coruri — nesfîrșită gamă de tipuri omenești — înălțînd într-o armonie desă-

Un grup de instrumentiști: familia minerului Onea Laurențiu.

Moment dintr-un dans bănățean cu temă.

Theo Goldiș, de la Academia R.P.R., cîntînd la țiteră electrică.

Păcat că nu-i puteți și auzi pe acești doi tineri din brigada de agitație a întreprinderii „Bere Rahova“.

În jurul mașinii radiodifuziunii, unii dintre participanții la concurs își ascultă propriile programe înregistrate pe bandă de magnetofon.

← La ieșirea din scenă, brigada de agitație a sindicatelor lucrătorilor sanitari din Pitești este primită cu aplauze și felicitări și de către spectatorii din culise.

vîrsită imnuri de slavă sau cîntece vibrante de dor; am văzut mănunchiuri de tineri şi bătrîni, de femei şi bărbaţi — acele caustice brigăzi de agitaţie — luptînd cu stîngăcia şi emoţia proprie şi cu exigenţa sălii, crezînd totuşi cu ardoare în minunăţia lucrului pe care-l fac.

Această defilare pasionantă, atrăgătoare, a oamenilor simpli, a însemnat o puternică rază de lumină pentru mulţi dintre cei care au asistat la ea. Ţinuta individuală şi colectivă a participanţilor, interpretarea artistică, tematica programelor vorbesc la un loc despre un mare pas înainte în munca artistică de masă.

(Cronicarii de specialitate vor găsi probabil timpul necesar pentru a comenta aceasta). Manifestarea în întregul ei nu poate fi privită ca un fenomen spontan. Calitatea manifestării se opune la acest lucru. Ea este rezultatul unei munci organizate, temeinice şi mai ales este rezultatul situării omului nostru, a cetăţeanului obişnuit, pe un alt plan, pe un alt nivel, mai înalt, mai frumos.

Foarte mulţi dintre participanţii la concurs erau bătrîni. In coruri, în orchestre, în brigăzi de agitaţie, în formaţii mici, printre cei care au executat în solo diferite lucrări vocale sau instrumentale, cei mai mulţi erau oameni în vîrstă. Lucrul acesta m-a impresionat cel mai mult. Tinereţea e obişnuită cu aceste descărcări ale potenţei spirituale, e în firea ei acest lucru. Dar de la o anumită vîrstă, omul parcă se blazează, se jeneză, se împotmoleşte în fel de fel de griji cotidiene. Imbătrîneşte. Şi iată că am descoperit oameni vîrstnici, cu sutele — şi probabil că sînt cu miile şi cu zecile de mii — într-o astfel de atitudine. Şi mi s-a părut că fiecare, dar absolut fiecare din aceşti oameni, aduce cu sine, acolo pe scenă, nu un simplu cîntec sau o simplă melodie, ci povestea sau o parte din povestea unei vieţii mari şi complexe.

L-am auzit pe inginerul ceferist din Băcău, Constantin Constantin, cîntînd cu multă artă şi competenţă aria contelui de Luna. Aveam în faţă o voce remarcabilă pe care asistenţa a răsplătit-o cu aplauze viguroase. Şi m-am gîndit atunci la frămîntările din tinereţe ale acestui om înzestrat cu un asemenea talent. Cine ştie sub ce groaznice pasiuni tînărul de atunci a trebuit să-şi zdrobească visul său de cîntăreţ şi să se apuce de altceva! Şi după zeci de ani să întîlnească, în sfîrşit, sala, visurile şi emoţiile artistului...

Un bătrîn miner din Comăneşti, pe nume Onea, s-a oprit pe scenă înconjurat de cei trei feciori ai săi — şi ei mineri de mîna întîi — întregind din mandolinele lor armonioase melodii. Tuspatru coboară în mină, tuspatru mîngîie în timpul liber coardele instrumentelor. Un cvartet familiar. Bătrînul miner i-a învăţat pe copii meseria şi arta. De bună seamă că relaţiile de familie capătă sub acest aspect altă valoare.

Intr-o bridagă de agitaţie a întreprinderii Industria Bumbacului A, apar, printre tineri, şi cîţiva muncitori în vîrstă, cu părul alb. Nu mă gîndesc aici să analizez jocul lor, să vorbesc despre stîngăciile şi prospeţimea interpretării. Altceva m-a impresionat. Seriozitatea şi în acelaşi timp naivitatea cu care-şi îndeplineau rolurile. Parcă oficiau un ritual. Deci oamenii aceştia simt, vibrează, sînt plini de sensibilitate dacă ajung să se întîlnească cu nepoţii pe scenă, dacă-şi destăinuiesc cu atîta dărnicie simţămintele. Oamenii vor să spună şi altceva; simt că fiinţa lor conţine mai mult decît puterea de muncă pe care noi obişnuim s-o vedem într-însii.

Am ascultat un funcţionar de la C.S.P. interpretînd la vioară balada lui Ciprian Porumbescu. Era un om în vîrstă, sobru, poate că la birou e luat drept un tip de funcţionar rigid, prea serios, sec. Stilul în care a executat bucata demonstra însă personalitate, tehnică, dar mai ales sensibilitate. Văzîndu-se acolo, pe scenă, omul îşi descoperea un univers mai larg, mai puţin obişnuit.

Mărturisesc că în timpul interpretării a început să mă stăpînească, cu puterea unei obsesii, imaginea simbolică a acelui tip de birocrat — uneori îl împodobim şi cu mînecuţe — care nu mai stă aplecat asupra biroului, ci acasă, într-o odaie poate la mansardă, cu vioara pe umăr, cu arcuşul în mişcare opunînd din cînd în cînd tăcerii emoţionante sunete timide. Imaginea arată un om uscăţiv, chel, puţin încovoiat, iar pe lentilele ochelarilor se zăreau aburii unor lacrimi.

...Zilele artistice din sala Consiliului Central al Sindicatelor au demonstrat multe lucruri. Valoarea lor nu se poate cîntări cu precizie. Dar — şi mi se pare foarte important aceasta — acolo am întîlnit oameni. Noi obişnuim să le spunem oameni simpli. Iar tezaurul sufletesc pe care şi l-au dezgropat acolo — şi cred că nici pe departe în întregime — vorbeşte despre extraordinara personalitate a fiecăruia. Oamenii nu sînt de loc simpli, sînt plini de necunoscut, de valori nedibuite, care aşteaptă să iasă la iveală. Şi atunci cînd secolii se răscolesc, se întîmplă şi acest lucru.

Din grafica lui Niki Popescu

Cu o modestie pe care am preţuit-o — deşi efectul ei nu l-a servit prea mult pe artist — cunoscutul grafician Niki Popescu ne-a oferit săptămînile trecute o restrînsă expoziţie personală la Galeriile de Artă ale Fondului Plastic.

Modestia artistului am simţit-o, în primul rînd şi aproape exclusiv, în puţinătatea lucrărilor expuse. Graficianul a cărui participare plastică în paginile revistelor noastre e

Iarna pe uliţă

Oblomov

intensă şi constantă, ale cărui afişe i-au cîştigat, pe lîngă aprecieri unanime, şi Premiul de Stat sau, recent, Premiul Ministerului Culturii, a păstrat tăcere asupra acestor aspecte ale creaţiei sale, mulţumindu-se să ne reamintească prin expoziţie doar unele din ilustraţiile sale de carte („Fram, ursul polar", „Oblomov", „Nunta în codru"), şi să ne facă cunoscute cîteva din notaţiile plastice pline de spontaneitate lucrate pe braţul Borcea. Suficient totuşi pentru a da măsura şi personalitatea talentului său, indiscutabil cultivat şi prolific.

Folosind cu ştiinţă o varietate uimitoare de tehnici, el le subordonează şi adecvează conţinutului literar al cărţii, cu simţ al discernămîntului.

Un colorit puternic, viu, fără stridenţe, şi o caldă înţelegere a „psihologiei" lui Fram, ursul polar, îl fac pe acesta în aceeaşi măsură apropiat copiilor şi celor maturi, în timp ce poporul gingaş dar gălăgios al „Nunţii din codru" este prezentat micilor cititori cu tendinţe didactice vizibile şi utile. Mai puţin prin psihologia personajelor, mai mult prin atmosfera pe care o creează, artistul ne transportă în lumea lui „Oblomov", dar ne cheamă, cu evidentă predilecţie către peisajul plin de farmec al bălţii Dalomiţei. Acuarelele sale — şi remarcăm în special „Vine ploaia" şi „La sălcii" — au o prospeţime şi o strălucire rară (chiar şi atunci cînd nori grei, prevestitori de furtună, adumbresc strălucirea soarelui.) Iar oamenii pe care îi întîlneşte artistul în cale, cu care comunică sufleteşte şi pe care ni-i face cunoscuţi în desenele sale, au acea cuceritoare vitalitate a hîrtiului „Moş Adam", sfiala plină de candoare a

Moş Adam

„Ciobănaşului", sau poate drăgălăşenia puştiului care străbate, înfofolit de nu i se văd decît ochii, „Iarna pe uliţă" a lui Coşbuc.

Din desenele lui Niki Popescu, ei

La sălcii

coboară la noi şi ne rămîn în amintire, împreună cu măiestria unui artist de talent.

S. F.

SCRITORI și CĂRȚI

Șt. O. Iosif cel necunoscut

de Horia OPRESCU

St. O. IOSIF

Nu repetăm clișeele critice de odinioară, care vedeau în Șt. O. Iosif un „liric melancolic", un „dezrădăcinat", sau „un inadaptabil"... Nu ne vom entuziasma încă o dată de nebiruiții lui eroi—Pintea, Novăcești, Gruia, care — desprinși din minunatul nostru folclor—ajută cu mărinimie pe necăjiți, sau, cu brat viteaz, vîră groaza în dușmani. Precum nu avem de gînd a reaminti pastelurile-i pline de vrajă: icoanele trecutului eroic, cîntecele —de leagăn și de dor — șoptite cu duioșie unică ori tălmăcirile din marii clasici străini, transpuse în romînește cu o grație și îndemînare neîntrecute.

Nimic din toate astea. Un Șt. O. Iosif nou, necunoscut, însufletit de realitățile vieții adevărate, trăite și trudite zi de zi, se cere azi pus în lumină. E vorba de înfățișarea omului și artistului — aidoma cum reiese din scrisorile sale.

. . . . . .

Un maldăr de epistole autografe, expediate ori primite, ni-l înfățișează pe poet cu totul alt fel decît îl știam, mulți dintre noi, pînă acum.

Orice scrisoare, în deobște, reprezintă instantaneul unui fragment de viață — crochiul prins în fugă, pe viu, fără stilizări sau floricele literare; fixarea vie, nudă, a micilor evenimente, cu elanurile sau necazurile care formează viața cea de toate zilele.

Și, tocmai prin elementele astea, corespondențele lui Șt. O. Iosif, ne orînduiesc un material documentar excepțional. Scrisorile lui de dragoste, trimise și primite de la femeia iubită, ca și cele adresate ori sosite de la prieteni — printre care maestrul Mihail Sadoveanu se prenumără — notițe, simple răvașe, adnotări fugare — toate sînt piese asupra cărora atenția și grija cercetătorului Romîniei de acum o jumătate de secol se cuvine a se pleca meticulos.

Paginile corespondențelor de demult constituie materia primă, indispensabilă criticii literare. Mai mult: lipsită de amănunte precise și concrete, de arătarea uneori neliterară, dar totdeauna reală, a efemeridelor ce înșiruiesc lanțul vieții — cronica anumitor existențe nu s-ar putea constitui valabil.

Cîteva pilde, cît de sumare, sînt mai eficiente decît niște lungi discursuri...

Dintr-o poezie autografă dedicată Liei (iubita lui de totdeauna), desprindem, din nouă strofe, acestea trei: **Singur și robit de jale, / Mîngîiam un dor ascuns... / Mi-ai venit atunci în cale / Și-ai surîs... / Și-a fost de-ajuns. / Uneori, cuprins de teamă, / Caut să te string la piept, / Ca să-mi dau aievea seamă / Că visez... să mă deștept. / Lia, dulce floare mică, / Spune-mi cum să te desmierd, / Spune-mi drept, că vezi, mi-e frică / Dragă, ca să nu te pierd...**

. . . . . .

Materialul scrisorilor oferă subiecte din cele mai variate, din cele mai răscolitoare.

La 8 martie 1907, Mihail Sadoveanu trecea prin Fălticeni. Aci e față la iscarea răscoalelor. Sub impresia asta, trimite prietenului său Șt.O. Iosif o scrisoare lungă, din care desprindem doar:

„Dragă Ștefane, îți voi spune numai că sunt foarte agitat și emoționat... Am fost la fața locului, la Pașcani, și am luat informații... Lucrul e foarte simplu. Mișcarea se întinde încet, fără turburări deocamdată... Ce va fi pe urmă, nu se știe!

Întrebați asupra pricinilor, țăranii răspund aproape toți la fel... Ei cer, scurt, pămînt cu arendă mai omenească.

Arendașii au urcat în chip neauzit prețul pămîntului și foloasele nu le scoteau atît din pămînt, cît din jupuirea populației de pe acest pămînt...

Acu gîndește-te ce gravitate are mișcarea. Aci nu e chestie ușoară și trecătoare. E chestie de viață. A ajuns cuțitul la os... Leul adormit începe a mugi..."

Citatul, chiar așa fragmentat, califică limpede o epocă și un om!

Altădată (la 23 iulie 1906), pe o cartă postală ilustrată trimisă lui Șt. O. Iosif, ce se afla atunci la Azuga, marele prozator improvizează următoarele versuri:

Ștefane Măria Ta! / Tu-n Azuga nu mai sta, / Fără să ne scrii ceva! / Dă drumul „Icoanelor"[1]), / Plînul „coloanelor"!

Într-un alt document, materialul poetic alternează cu proza cea mai detestabilă. Băcanul din colț îl somează pe poet să-i achite datoria. Textul (redat cu ortografia autentică), dispensează comentariile. Pe un petic zdrențos de hîrtie, ornat totuși cu o stampilă colorată în roș: „Magazin cu coloniale —Eracle F. Duro-S-sori, Calea Griviței No. 8" găsim:

„Notta. Ve rogu forte multe achitați Băiatului, Restul Comptului, 7,25 lei. Cred că este timp..."

(Data: 26 noiembrie 1905).

A se reține eleganța ultimatului: „Cred că este timp..."

Spațiul nu ne îngăduie alte citate. Dar și acestea, cîteva, reflectă, asemeni unor oglinzi vechi, cu apele gălbui, imagini precise deși triste, ca atîtea lucruri ce aparțin trecutului... Și ritmuri pătimașe de iubire, și truda ce măcina, atunci, pe trubadur „în acest oraș, așa de trist și de pustiu", și chemarea în versuri din partea prietenului prozator, invitîndu-l să se înapoieze pentru „plînul coloanelor", și fragmentul zugrăvind tragicul acelui 1907, cînd „cuțitul a ajuns la os"... Toate sînt mărturii elocvente, zugrăvind sintetic o epocă. Prin ele, descifrăm un Șt. O. Iosif nou, altul decît cel cunoscut celor mai mulți dintre noi.

Prezentele mărturii epistolare — spicuite dintr-un vraf întreg—adăugesc operei poetului, la patruzeci și trei de ani de la săvîrșirea lui, o notă alt fel decît „lirică" și „duioasă".

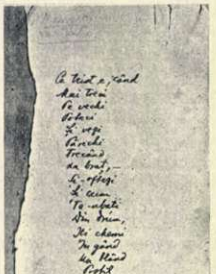

Manuscris inedit al lui Șt. O. Iosif.

1) „Icoane din Carpați" — titlul unui ciclu de poezii de Șt. O. Iosif, pentru a cărui documentare poetul se deplasase la Azuga.

VERSURILE LUI A. BLOK

Cititorul romîn n-a putut cunoaște pînă acum poezia lui Alexandr Blok (1880-1921) decît din cîteva traduceri risipite prin reviste și dintr-o sumară culegere tipărită acum cîțiva ani. Citind însă volumul editat de „Cartea Rusă", lectorul neinițiat va rămîne poate surprins găsind un poet cu vădite înclinări spre temele citadine, un cîntăreț atașat al orașului și, totuși, — deși trăind și revoluția rusă din 1905 și pe cea din Octombrie 1917 — fără o înțelegere clară a mișcării muncitorești, așa cum o găsim oglindită, de pildă, în poezia lui Maiakovski.

Se spune adesea că Blok n-a înțeles esența Revoluției, chiar dacă a cîntat-o cu atașament sincer. Într-o măsură, e adevărat. Dar Blok, nefiind poetul baricadelor, n-a fost totuși nici un poet de cameră, izolat de lume. Temperamentul său vulcanic, sensibilitatea sa optimistă, filozofia sa senină căutau, totuși, epoca, o pipăiau, o simțeau prezentă și-i deslușeau transformările. Necunoscînd realitatea decît din contemplare, Blok n-a purtat stindarde și n-a strigat, în mulțime, lozinci de luptă propriu-zise. Totuși, a înțeles că viața se transformă, că epoca veche, a burgheziei exploatatoare, e pe cale de a muri, ca să facă loc alteia, a omului simplu și muncitor.

Nici nu se putea alt fel, întrucît poetul căuta pretutindeni puritate, prăgezime, frumusețe, dezlegări de taine. Fără a distinge încă natura transformării necesare, neoromantic, simbolist la început, Blok căuta în peisajul urban strada înțesată de lume, fabricile, chiar incendiile. Intuiția transformării se leagă bine cu patriotismul poetului. Fără explozii bombastice, Blok e un patriot profund. El numește Rusia, cu adîncă dragoste discretă, „soția mea". Blok știe că misiunea poetului e socială, și asta în orice împrejurare, ca în această declarație simbolică: *Poetul ciocnește cu-o lume, cînd bea.*

Iată, dar, cum se explică evoluția poeziei lui Blok de la cîntecele sale pentru „prea frumoasa doamnă", de la „Necunoscuta", la poezia „Fabrica" și mai cu seamă la „Sciții" și la poemul revoluționar „Cei doisprezece". În aceasta din urmă, glasul revoltei este autentic, chiar dacă poetul plasează în mod fals, în fruntea maselor răsculate, pe Hristos.

Un sentimental și un exaltat, un căutător al realității și un răscolitor al adîncimilor ei, acesta era poetul Alexandr Blok. În versul său sentimentul, înrudit întrucîtva cu al lui Heine, respiră și nădejdea, și o ușoară melancolie (poate din pricina constatării propriei neputințe de a înțelege lucrurile noi pînă la esență), și o undă de ironie, dar — mai presus de toate — senzația viguroasă că lumea se transformă din rădăcini. El își apleacă urechea la zgomotul epocii pe care încearcă să-l deslușească și să-l priceapă. Are încredere în epoca sa, chiar dacă nu-i vede limpede căile. Nu fără rost, un biograf al poetului notează: „Umbla tînăr, vesel, vioi, cu ochii strălucitori și-și încorda auzul ca să prindă bine acea „muzică a revoluției", acel zgomot al prăbușirii lumii vechi care, după propria-i mărturisire, îi răsuna fără încetare în urechi".

Dacă în toate celelalte versuri, de constatare și de presimțire a noii realități, Blok contempla — în „Cei doisprezece", opera sa de încununare, poetul iese în stradă, se amestecă în mulțime, strigă: *Nainte, dă zor,/ Popor muncitor...* și are senzația puterii revoluției, a mersului ei care înlătură fără teamă piedicile: *...Al puterii pas răsună.../ — Cine e? Hai, ieși, că trag!/ Nu e nimeni — doar furtuna/ Joacă-n purpura din steag...*

A. Blok a fost un artist care a cultivat simplitatea, imaginea limpede și învăluitoare ca aerul. Nu imaginea izbitoare, nu tropii căutați dinadins, ci o transparență subtilă a versului, armonia plină de sensibilitate și ritm melodic, venind din adîncul senin al sufletului poetului — sînt trăsăturile specifice ale lirismului lui Blok. Este și firesc pentru un poet care nu clamează, nu se rostește în invective, ci se caută pe sine și, pe această cale, caută să descopere lumea cea nouă, abia atunci în formare.

★

Traducerea versurilor lui Blok, avînd avantajul de a fi fost făcută direct din rusește, este corectă. Ea nu merge pînă la transcrierea totală a profunzimii sentimentului subtil al poetului, dar sugerează într-o oarecare măsură notele lui generale. Traducătorii, foarte fideli, din păcate merg însă adesea cu fidelitatea pînă la literalism. Altminteri, în acest volum cititorul romîn face cunoștință cu poezia lui Blok, mult mai bine decît din traducerile anterioare.

Victor KERNBACH

A. Blok, „Versuri alese". (În romînește de M. Djentemirov și M. Calmîcu), Editura Cartea Rusă, 1956.

Scrisoarea parfumată

— povestire —

de Krishan CHANDAR

Ilustrații de G. HRAPAK

Krishan Chandar este unul dintre cei mai de vază scriitori progresiști din India și se bucură de o mare popularitate în țara sa. Din lucrările sale, cele mai cunoscute sînt: „Povestiri din Kașmir", *romanul* „Înfrîngerea", *nuvelele* „Pîinea darnică" și „S-au trezit ogoarele". *În prezent scriitorul este pe cale să termine cea de a doua parte a romanului* „Lăstarele furtunii", *roman închinat luptei pe care poporul din Kașmir a dus-o pentru independența patriei sale.*

Krishan Chandar este președintele Asociației scriitorilor progresiști din India și un luptător activ pentru pace.

„Scrisoarea parfumată" *este una din povestirile recente ale lui Chandar.*

Monna, draga mea!

În momentul acesta trenul a plecat din gara Kardjat, în direcția Puna. Țin în mîini scrisoarea ta. Plic albastru, hîrtie albastră, iar pe hîrtie aceste cuvinte neîndurătoare: „Sînt a lui Rozario; uită-mă sau altminteri nu-ți mai rămîne decît să mori". Și, cum nu-mi stă în putere să te uit, am să mor. Cînd vei primi această scrisoare, voi fi plecat dintre cei vii. Sînt sigur că asta n-o să schimbe nimic în viața ta. Toate lucrurile vor rămîne la locul lor de mai înainte: și jaluzelele verzi din salonașul tău, și divanul, și dulapurile cu cărți, și plăcile de gramofon. Și tot așa va rămîne și fotoliul de trestie în care ședeam cîndva... Totul va fi așa cum a fost. Știu că vestea morții mele nu te va face nici măcar să tresari, nu va smulge nici un suspin de pe buzele tale, nici o lacrimă nu va picura din ochii tăi. Iar Rozario te va privi zîmbind și, cuprinzîndu-te cu brațul după umeri, te va conduce spre sufragerie. Apucînd liniștiți tacîmurile, în așteptarea felului următor de mîncare, nici n-o să vă gîndiți măcar că astăzi cineva și-a isprăvit tainul vieții, că a încetat să mai simtă foamea și că a uitat și mirosul mîncării. Căci atunci cînd un om moare, în aceeași clipă pentru el moare tot universul, mor toate mirosurile orașului, mirosul de iarbă, de muguri... Pentru cel ce a închis ochii nu mai există nici miros, nici mișcare, nici dorință, nici suferințele dragostei. El nu mai poate auzi nici cîntecul viorii, nu mai poate admira nici limpezimea izvorului, nici nu se mai poate opri la vreun colț de ulicioară, cu o țigară în gură, să urmărească din ochi o femeie frumoasă care trece prin fața lui, cu inima plină de o încîntare nevinovată, ca atunci cînd te uiți după vreun norișor alb ce plutește molcom pe cer. Da, pentru cel ce moare, pier toate miresmele vieții! Moartea este tristă și această tristețe este tot atît de inevitabilă ca și moartea însăși.

Am plecat din Bombay pentru a-mi încheia socotelile cu viața. Ai să întrebi, poate, de ce? Pentru că în Bombay trăiești tu, și Rozario și acolo e casa ta, și veranda singuratică în care adesea ședeam ore întregi de vorbă, jucîndu-ne cu iedera ce înveliua coloanele rotunde. În Bombay sînt cheiurile ce au simțit pașii noștri, frunzele foșnitoare ale palmierilor ce au ascultat șoaptele noastre. Iată de ce nu pot să mor în Bombay și plec la Puna. Acolo am să pierd la curse ultimii mei bani, apoi, în camera mea de hotel, am să încui ușa și mizînd pe o singură carte ultimele clipe ale vieții, am să le pierd și pe ele. N-am putut dobîndi dragostea ta și vreau să mor, căci altceva nu-mi trebuie pe lume!

Noaptea se apropie de sfîrșit. Totul e învăluit în ceața revărsatului de zori. Scînteierea de aur a soarelui nu a prins încă a scăpăra în zare, ceața se îngroașă treptat, dar bezna tristă a nopții se destramă cu încetul în lumina mohorîtă a zilei ce începe. O boare răcoroasă adie în văzduh: trenul se apropie de lanțul apusean al munților Ghat. Nori grei de ploaie veniți de departe au acoperit coastele înverzite, tăinuind în inima lor neistovite lacrimi de dragoste. Norii sînt triști, ca și mine. O, nori pribegi! Ați trecut în zbor peste valurile năprasnice ale oceanului, ca să veniți aici, să mărturisiți semeților piscuri dragostea voastră neîmpărtășită. Voi veți pleca mai departe, iar munții înveșmîntați în frunzișuri vor continua să rămînă nemișcați și trufași, fără să încerce măcar să mai oprească o clipă norii, al căror suflu proaspăt i-a înviorat!

Trenul gonește mereu. În fața mea, lîngă fereastră, doarme liniștită o femeie frumoasă din Goa, cu capul pe umărul soțului său. Un zîmbet surprinzător, aparte, enigmatic, îi luminează fața. Oare ce o fi visînd? Al cui o fi chipul care o face să surîdă? Ce flori își desfac petalele în închipuirea ei? Ce licurici lucesc în inima ei? O, frumoaso, rogu-te dăruiește-mi măcar o scînteioară din strălucirea lor, păstrează-mi și mie un locșor din visurile tale, dă-mi o picătură din parfumul suav al acestor flori! Nu vreau să mor, dar n-am încotro! Se vede că nu mi-a fost hărăzit să cunosc fericirea: obrazul iubitei mele nu s-a culcat pe umărul meu și părul meu nu s-a amestecat cu inelele părului ei! Femeia pe care o iubesc se află acum în brațele altuia. Mai pot eu oare să trăiesc? O, frumoaso din Goa, spune-mi, mai pot eu să trăiesc? Ea, însă, surîde mai departe prin somn, iar eu, întorcîndu-mi privirea, mă uit prin fereastră. Dar ce-i asta? Casa ta să fi fost aceea care mi-a trecut acum pe sub ochi? Nu, sigur că nu! Cum seamănă însă cu casa ta! Aceleași trepte, aceeași verandă singuratică, aceleași cadre grele și aceeași iederă îmbrăcînd coloanele!

Îți mai aduci aminte, Monna, de ziua cînd ne-am văzut pentru întîia oară și cînd ni s-au întîlnit privirile? O, ce bine am știut atunci să deslușesc graiul ochilor tăi! Ai ieșit cu mine pe verandă să-ți iei rămas bun și cîteva minute am rămas singuri. Pe atunci, Rozario încă nu era între noi. Stătea deoparte, umilit și învins. Mult timp încă după ce plecasem, ai fluturat spre mine mîna. De atunci mi s-au întipărit, pentru toată viața, în minte veranda aceea și chipul tău, senin și fericit, și chipul lui Rozario, care ne spiona de după coloane.

Îmi amintesc apoi de o altă seară, ultima noastră seară, cînd Rozario era stăpînul, iar eu cerșetor disprețuit. Te-am întrebat: „Monna, să plec? Spune-mi, să plec? Da?..." Nu mi-ai răspuns nimic. Ți-ai plecat doar genele. Mîinile tale s-au lăsat în jos, neputincioase. Rozario rînjea, și în clipa aceea mi s-a părut că împreună cu el rînjeau ironic și pereții camerei. M-am ridicat, fără să mai rostesc un cuvînt. De astă dată nimeni nu a mai venit cu mine să mă conducă. Ridicînd încet portiera, am ieșit pe verandă. Era pustie. Mi-am spus zîmbind: „Și, totuși, este aici o inimă în care cineva a sădit astăzi florile dragostei, în timp ce ție ți-a fost hărăzită doar o verandă pustie! Pleacă de aici, hai, pleacă!" O clipă mi-am întors privirile înapoi: iată portiera în spatele căreia erai tu cu Rozario. Ne despărțea numai veranda pustie!

Curînd am să mor, dar de cîte ori ai să ieși în verandă, parfumul florilor o să-ți amintească de mine. Dar nu, încep să aiurez! Nici măcar mireasma amintirii mele nu va veni să te tulbure, căci amintirea este o floare lipsită de mireasmă.

Nu mai știu ce scriu, nici încotro gonește așa trenul. Trenul acesta care merge pe ruta Bombay-Puna e un simbol al mișcării. De la Bombay la Puna și de la Puna la Bombay — iată cele două limite ale vieții lui. Dar poate că mai are și alte limite: șinele și cablurile Companiei de electricitate T.A.T.A.? Trenul nu trebuie să le depășească niciodată, altminteri e sortit să piară. Da, da, să piară!

Mai ții minte cînd am plecat cîndva împreună în călătorie și Rozario ți-a scris o scrisoare plină de reproșuri? O, scrisoarea asta a făcut să deraieze trenul vieții tale! Călătoria noastră s-a terminat prost: trenul în care călătoream a deraiat. Cîți oameni au murit atunci, cîți au fost răniți, cîți schilodiți pentru toată viața! Și toate astea din pricină că trenul a depășit limitele îngăduite! La fel pățesc și oamenii care încearcă să treacă peste granițele vieții — și nici nu-i de mirare. Ceea ce-i într-adevăr de mirare, este faptul că am scăpat amîndoi cu viață, cu tot blestemul lui Rozario! Tu ai căzut pe un covor de flori, iar eu, alături, peste frunzele unui banan sălbatic. Și, știi, cînd îmi vine în minte această împrejurare, nu mă gîndesc la salvarea noastră miraculoasă; nu, în amintirea mea s-a întipărit o altă imagine: în cădere am strivit fără să vreau un fluture pestriț, care tocmai își luase zborul de pe pămînt. Fluturele a mai bătut de cîteva ori din aripioarele lui gingașe și a încremenit pe veci. Parcă văd degetele mele pudrate cu pulberea aripioarelor lui, în timp ce el continua să mă privească cu ochii lui împietriți. „Ce ai avut cu mine, biet fluturaș nevinovat? — parcă mă mustra privirea lui stinsă. — Ce rău ți-am făcut? De ce ai pătruns fără îngăduință în lumea mea?"

Știu, ai să-mi spui că sînt un prost și eu nu voi avea ce să-ți răspund. Știu, de asemenea, că lumea în care trăiești tu, lume îndrăgostită de fantasme, lume care nu poate suferi fluturii, nu va avea nici ea ce să răspundă la întrebarea fluturașului. Și acum, în tren, mă gîndesc de ce oare pulberea de pe aripile lui nu s-a scuturat

încă de pe degetele mele. E o urmă care nu se va șterge niciodată, ca petele de pe mîinile lady-ei Macbeth. Dar cui îi vorbesc eu despre asta? Tu ai întrecut-o cu mult pe lady Macbeth. Niciodată n-ai să observi sîngele de pe mîinile tale sau dacă ai să-l observi, ai să cauți să-l speli imediat!

Oprire. Unii călători au coborît, alții s-au urcat, ocupîndu-și locurile în vagon și încolo, nimic. N-a murit nimeni, nu s-a născut nimeni, nu s-a întîmplat nici o nenorocire, trenul nu a deraiat, nimeni n-a căzut sub roțile lui. Dragostea n-a înmugurit în inima nimănui, nici ură, nici prietenie — nu s-a întîmplat absolut nimic. Doar atît că au coborît patru oameni în stație și alți patru s-au urcat.

Pe ogoarele de orez se văd muncind țăranii; în apropiere de gară un om vinde mazăre, iar o femeie îmbrăcată într-un *sari* verde cu roșu pe margine, probabil o muncitoare, îi dă să mănînce mazăre unui copilaș...

Trenul se îndepărtează încet de stație. Ocolim acum lanțul apusean al munților Ghat. Ploaia cade în trîmbe piezișe ce ascund cu totul priveliștea. Tînăra femeie care doarme rezemată pe umărul soțului său, trezită din somn de ropotul ploii, a început să vorbească cu bărbatul de lîngă ea, într-o limbă pe care n-o înțelegeam. Cu toate acestea, îți dădeai seama că e orientală, după expresia arzătoare a figurii ei și simțeai dogorind în sîngele ei soarele indian. Femeia asta frumoasă din Goa, care vorbește limba portugheză, are o voce cu adevărat extraordinară. E atîta căldură în ea și are un timbru atît de plăcut, încît am fost cuprins ca de o vrajă în clipa cînd a prins a cînta încet o melodie necunoscută.

Nu știu despre ce cîntă, însă cîntecul îi merge drept la inimă. Melodia cîntecului portughez se îngînă cu ropotul ploii ce a năpădit împrejurimile. Soțul ei zîmbește și amîndoi se uită pe fereastră, ținîndu-se de mînă. Alături de ei, înfășurată într-un șal negru de lînă, șade o bătrînă, probabil soacra tinerei femei. Poartă o cruce de argint la gît; fața bătrînei, împietrită, chinuită, uscată, pare un chip de mumie. Bătrîna seamănă cu o călugăriță cernită, a cărei inimă s-a răcit de mult, ca o busolă incapabilă să mai reacționeze la fluidul magnetic ce emană de la perechea de alături. E și firesc să fie așa, căci atunci cînd inima se răcește, viața se desprinde și ea! Biata bătrînă cu chip de mumie părea într-adevăr moartă.

Femeia din Goa a încetat să mai cînte și-i spune ceva soțului său. Cuvintele curg de pe buzele ei ca un șipot murmurător. Soțul ei zîmbește mai departe, privind întruna fața măslinie a femeii, care a început să se îmbujoreze. După cîteva clipe, obrajii ei ard ca focul. *Sari*-ul ei de culoarea mărgeanului e rupt în cîteva locuri și nici sandalele nu par a fi noi. Poșeta pe care o ține în mînă e roasă pe la colțuri. Toată îmbrăcămintea ei este ponosită, numai chipul său radiază, plin de tinerețe, de prospețime.

Zîmbind, soțul ei îi arată ceva pe fereastră. Ea își ridică ochii. Mă uit și eu într-acolo. Sus, pe coasta muntelui, un cioban, o ciobăniță și o turmă de oi. Pe genunchii ciobăniței doarme o mioară, iar ciobanul, sprijinit de umărul fetei, cîntă din corn. O imagine de mult cunoscută și dragă inimii mele; încolo, însă, n-am remarcat nimic deosebit. Dar... ce-i asta? Tînăra femeie se întoarce brusc și, acoperindu-și obrajii cu palmele, se aruncă la pieptul soțului său, hohotind de plîns... Ce s-a întîmplat? De ce plînge? Mă uit nedumerit, cînd la ea, cînd la soțul ei tulburat, care încearcă s-o liniștească. Deodată bătrîna mumie, ieșind din încremenirea ei, spuse răstit cîteva cuvinte.

Bărbatul parcă s-a întristat în timp ce soția continua să plîngă cu hohote. Bătrîna nici nu încerca măcar s-o mîngîie; se așează pe locul liber de lîngă mine și începu să privească pe fereastră. Șalul ei negru de lînă are un miros ciudat, pe care nu-l pot asemui cu nimic. Mă uit la ea: mîinile zbîrcite îi tremură. Nu-i trebuie mult ca să-și recapete stăpînirea de sine. Nemișcată, ca o statuie, privește țintă pe fereastră. Tăcerea ce a coborît nu e tulburată decît de plînsul tinerei femei.

— Ce i-a spus soțul ei? — o întreb pe bătrînă. — De ce plînge atît de amar?

Ea se uită uimită la mine:

— Cine ți-a spus că i-e bărbat? E frate-său!

— Frate? — am rămas cu gura căscată.

— Ce-i de mirare? — răspunde bătrîna. — Bărbatu-său e la închisoare.

— La închisoare?

Bătrîna dă din cap;

— Da. L-au condamnat la douăzeci și opt de ani.

— Dar ce a făcut? A ucis pe cineva?

— Nu.

— A jefuit?

— Nu.

— Atunci ce? Nu înțeleg.

— Ce nu înțelegi? Totul e limpede, dar ce poți să faci? E vorba de fecioru-meu; l-au închis și poimîine îl trimit de aci la Lisabona. N-am să-l mai văd niciodată.

— La Lisabona?

— Da. Fiindcă a luptat pentru libertatea pămîntului Goa.

— Dar... dar... — și mă uit la nora ei, care-și șterge lacrimile — dar e o femeie atît de frumoasă și tot drumul...

— Da, se duce și ea la Goa să lupte pentru libertate, ca și fecioru-meu. Crede c-au s-o închidă și pe ea și au s-o trimită la Lisabona... Și e fericită cînd se gîndește la asta. Ei, uite, asta-i tinerețea pămîntului Goa! — adăugă bătrîna.

Mă uit mirat, cînd la ea, cînd la nora sa.

În cele din urmă, neputînd să-mi înfrîng curiozitatea, întreb iar:

— De ce plînge atunci, dacă e fericită?

— Ce prost ești! O, doamne, de ce or fi atît de proști bărbații? — exclamă bătrîna, ridicîndu-și mîinile spre cer. — N-ai văzut oare ce fericiți erau ciobanii de adineauri, cum se sorbeau din ochi? Se priveau! Care femeie, văzînd atîta dragoste, nu se gîndește la bărbatu-său? O, ce prost ești!

— Dă-mi voie să te mai întreb ceva.

— Prea vrei să știi multe!

— O singură întrebare, te rog, una singură! Zici că feciorul dumitale a fost condamnat la douăzeci și opt de ani de temniță și totuși nu zăresc o lacrimă în ochii dumitale!

Bătrîna se uită la mine supărată, măsurîndu-mă din creștet pînă-n tălpi. Fața ei, galbenă ca lămîia, se aprinse de mînie.

— Pentru ce-ți închipui că o mamă naște un fecior? Numai așa, ca să mai aducă un om pe pămînt sau ca să pună în mîinile lui o lume nouă? Fiecare mamă rîvnește să-i dea feciorului său o lume nouă. O lume care să fie cît de cît mai bună decît aceea în care trăiește ea, o lume pe care, cînd o fi tată, s-o pună la rîndu-i, în mîinile feciorului său. Și așa se încheagă între părinți și copii o nouă legătură de sînge, de trei ori mai strînsă, ce merge din tată în fiu. Dacă o mamă nu este în stare să pună în mîinile feciorului ei o lume nouă, atunci cu ce se deosebește dragostea sa de dragostea unei vaci pentru vițelul ei?!

Bătrîna mă privește încruntată, ca și cum eu aș fi fost vinovat de arestarea feciorului ei. Zguduit, mă uit cu uimire și în același timp pătruns de respect la biata bătrînă, ai cărei ochi sînt pustii de lacrimi, deși fiul ei căpătase o osîndă atît de cumplită. Mă uit apoi și la tînăra, care încerca să surîdă printre lacrimi, ca și cum s-ar fi aflat în palanchinul nupțial, în drum spre casa socrilor, spre a începe o viață fericită alături de soțul său.

Monna, dragostea ta n-a reușit să treacă dincolo de pereții salonului. Privește însă dragostea asta. Rozario al tău este director de bancă, directorul unei bănci ai cărei proprietari și conducători au jefuit sărăcimea din Goa acum patru secole. Nici tu, nici eu, nici Rozario, nu am remarcat că în timp ce noi, închiși în salon, așezam dragostea noastră, parfumată ca o floare, în vaza inimii, acolo, pe străzi, curgea sîngele, și pămîntul nostru Goa era bîntuit de pîrjol.

Monna, acum nu se mai pune problema să te uit sau să mor. Fie că durează șaizeci, o sută șaizeci, sau o mie șase sute de ani, viața omenească e tot atît de scurtă ca o fulgerare. Multe stele se vor stinge pe bolta cerească și se vor naște altele noi, dar pămîntul va continua să se învîrtească, la fel ca înainte, în jurul soarelui. De aceea n-are nici un rost întrebarea dacă-i mai bine să trăiești sau să mori. Desigur, să trăiești!

Dar tu, ia spune-mi, ce ai făcut în viața ta? Ai iubit oare pe cineva din toată inima? Ai dat vreunui prieten un sfat bun? Te-ai uitat vreodată, zîmbind, la un copil? Ai făcut oare să pătrundă vreo rază de lumină acolo unde domnea întunericul? Care este rostul vieții tale?

Privește Monna! Peste culmile munților Ghat se revarsă zorile. Trenul se apropie de Puna. Printre curmăturile munților, jos, în văi, se zăresc ogoare, case țărănești. Sîntem acum pe o înălțime de unde se deschide o priveliște largă. Uite, Monna, în clipa asta, de acolo, din zarea răsăritului, va țîșni o rază de soare, purpurie ca steagul revoluției! Acum s-a luminat de-a binelea și lumina se revarsă peste tot cuprinsul... Se face ziuă...

Cîtă vreme zorile stau încă ascunse, cu greu poți desluși căile vieții. Dar cînd se face ziuă, oricine poate vedea de unde se înalță soarele, căci acolo zarea se aprinde, purpurie ca sîngele! Și iată că vîlvoarea zorilor începe să pălească, o dimineață nouă se naște pe lume și, înaintea ochilor, pămîntul negru se desfășoară, brăzdat de ogoare. Din coșuri, se ridică, învolburîndu-se, fuioare de fum. Picăturile de ploaie de pe ferestrele trenului scînteiază în toate culorile curcubeului. Iarba strălucește de rouă, iar sus-sus, în înaltul cerului, desfăcîndu-și aripile, păsările se înalță în zbor deasupra norilor, să întîmpine soarele.

Monna, m-am hotărît: nu vreau să mor. La dragostea ta meschină și șubredă, am să răspund cu o altă dragoste mare și puternică. Plec, Monna, dar nu la Puna; mă duc la Lisabona și acolo, după gratiile de fier, am să aștept acea luminoasă dimineață cînd, desfăcîndu-și aripile, toți oamenii din țara mea vor întîmpina soarele!

În romînește de
Ovidiu CONSTANTINESCU
(Din „Smena")

Sculptură și grafică SOVIETICĂ

de Petru COMARNESCU

Operele de sculptură și grafică din prezenta Expoziție de artă sovietică sînt la fel de grăitoare pentru diferitele aspecte ale vieții din U.R.S.S., ca și operele de pictură, de care ne-am ocupat în numărul precedent. Și în aceste arte se vădesc bogăția și varietatea de preocupări a diferiților creatori, contactul lor statornic cu viața, căutarea feluritelor modalități de expresie artistică.

Vizitatorii expoziției pot vedea o seamă din importantele opere de sculptură sovietică, începînd cu acelea ale unor maeștri consacrați și terminînd cu unele recente proiecte de diplomă, toate oferind o amplă înțelegere a dezvoltării culturale din U.R.S.S.

Dintre artiștii formați înaintea Revoluției, dar care s-au identificat cu cauza ei și au dat lucrări reprezentative pentru noua lume sovietică, sînt prezenți în expoziție cu cîteva din operele lor de frunte — Vera Muhina (1889-1953) și N. A. Andreev (1873-1932). Faimoasele compoziții sculpturale ale Muhinei, *Muncitorul și colhoznica* (1937) și *Cerem pacea* (1950), aceasta din urmă lucrată cu un colectiv de alți patru sculptori, dovedesc cu prisosință însușirile și concepția marii artiste.

Muhina a știut să construiască formele sculpturale cu o mare forță expresivă, cu o armonie plină de mișcare și adevăr, pentru că mereu a ascultat de imboldul unor idei nobile. Lucrarea din 1937, deși prezentă aici în forma mai mică a modelului, după care s-a făcut monumentala statuie ce a împodobit Pavilionul Sovietic la Expoziția Internațională din Paris, mărturisește darul artistei de a fi redat, prin figurile și ținuta a doi oameni reprezentativi, avîntul înnoitor al unei întregi societăți revoluționare. Muncitorul și colhoznica îmbină, prin avîntul lor, prin mișcarea întregii lor ființe, ca și prin uneltele ce le poartă — — secera și ciocanul — ideea călăuzitoare a noului stat sovietic, țelurile lui măreț. Lucrarea are o vădită valoare simbolică, dar cu ce mijloace realiste exprimă ea ideea! Deși compoziție monumentală, menită să împodobească acoperișul unei impunătoare clădiri și să dea întregii arhitecturi mișcare și ritm, fiind tratată ca un bloc uriaș, dar nu static, ci dimpotrivă — *Muncitorul și colhoznica* este un model de monumentalitate concretă. Dacă sculptorița a renunțat, pe bună dreptate, la detaliile ce nu s-ar fi văzut de la distanța cuvenită și care ar fi dăunat ritmicii generale a lucrării, în schimb personajele își păstrează trăsăturile caracteristice, iar atitudinea lor vie, poziția în care sînt așezate, mișcarea lor plină de avînt, asemenea unei chemări, liniile dinamice ale trupurilor și îmbrăcămintei, toate potențează armonios și unitar aspirațiile măreț ale celor două personaje.

Cealaltă compoziție, *Cerem pacea* — lucrată împreună cu Z. G. Ivanova, S. V. Kazakov, A. M. Sergheev și N. G. Zelenskaia — însuflețită tot de o idee înălțătoare și cu hotărîtoare consecințe pentru întreaga omenire, este

N. V. TOMSKI: V. I. Lenin

E. V. VUCETICI: Zoia

V. I. MUHINA: Muncitorul și colhoznica

V. E. ȚIGAL:
Dimineața, schimbul tractoriștilor. (Din seria desenelor „Oamenii colhozului. Ținutul Altai")

V. I. MUHINA, Z. G. IVANOVA, S. V. KAZAKOV, A. M. SERGHEEV, N. G. ZELENSKAIA: „Cerem pacea" (1950)

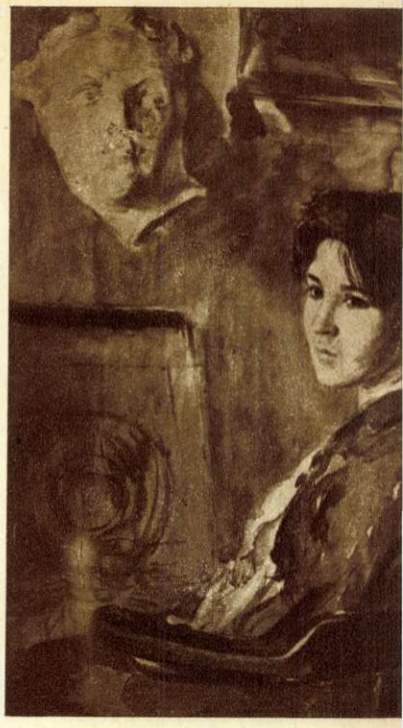

A. N. VARNAVIȚKAIA: In studio

realizată într-o modalitate artistică total diferită de prima. Aici nu mai avem un bloc unitar și dinamic, ci un fel de marș-chemare a mai multor personaje reprezentative, orînduite în trei șiruri, oameni din diferite țări, bărbați și femei, ce au suferit de pe urma războiului pe care l-au purtat spre a-și apăra patria și în care au învins. Acum, contopiți în aceeași conștiință adînc încercată, ei vor să impună pacea. Caracterul mobilizator al lucrării stă în ideea ce însuflețește cele șase personaje și în adîncirea individuală a acestora, în expresiile ce se ridică la tipic.

Altă compoziție monumentală este aceea a cunoscutului sculptor Evgheni Viktorovici Vucetici, artist al poporului R.S.F.S.R., prezentată însă în proporțiile reduse ale modelului figurii centrale, *Ostaș Eliberator* (monumentul Ostașilor Sovietici de la Berlin).

Tot de Vucetici sînt două portrete în marmură, *Zoia* și *De două ori Erou al Muncii Socialiste, Nazarali Niazov*, în care tăria sufletească a tinerei luptătoare antifasciste și vrednicia, tot eroică, a bătrînului muncitor, sînt redate pe chipurile pline de forță și interiorizare.

Portretele sînt cele mai numeroase în expoziție. Să amintim în primul rînd cele șase chipuri lucrate de sculptorul Nikolai Vasilievici Tomski, artist al poporului din U.R.S.S., toate de-o expresivă plasticitate. Bustul *V. I. Lenin* de Tomski este un portret-sinteză, oglindind trăsăturile caracteristice ale conducătorului revoluției socialiste, personalitatea-i de neîntrecut gînditor și om de acțiune. Tomski, un excelent cunoscător al psihologiei umane și un artist plin de forță și de finețe, a scos în evidență trăsăturile esențiale ale lui Lenin, arătînd concentrarea și frămîntarea minții sale, pătrunderea privirii, surîsul cald și părintesc, izvorînd dintr-o inimă înflăcărată. O prefigurare a uriașei personalități a lui Lenin găsim în capul de marmură tot albă *V. I. Ulianov în tinerețe*, lucrarea unui grup de trei sculptori, V. I. Muhin, V. I. Aghibalov și V. H. Fedeenko, concepută fără detalii inutile și executată cu multă sensibilitate.

Dintre celelalte portrete lucrate de Tomski, remarcabile sînt și bronzurile. Portretul unui *Miner francez* și *Portretul unui muncitor polonez*, deși fiecare e adîncit în individualitatea lui, au în comun aceeași însuflețire de luptător pentru cauza poporului, a patriei și a lumii. Modelajul sensibil și fin al lui Tomski reușește să adîncească psihologia umană, păstrînd forța personajelor.

Din opera sculptorului S. T. Konenkov (n. 1874) expoziția a adus o lucrare mai puțin reprezentativă — *Portretul unei fete*. Dintre portretele sculptorilor mai tineri, ne-au impus acelea lucrate de Tamara Nikolaevna Mihnovskaia, înfățișînd două tipuri din seria intitulată „*Băieții din curtea noastră*": *Petre portarul* și *Compozitorul Liova*. Merituoase, vădind aceleași preocupări de adevăr exprimat în condițiile specifice ale sculpturii, găsim și portretele semnate de R. E. Amburțumean

I. A. SOKOLOV: Furnalul noaptea

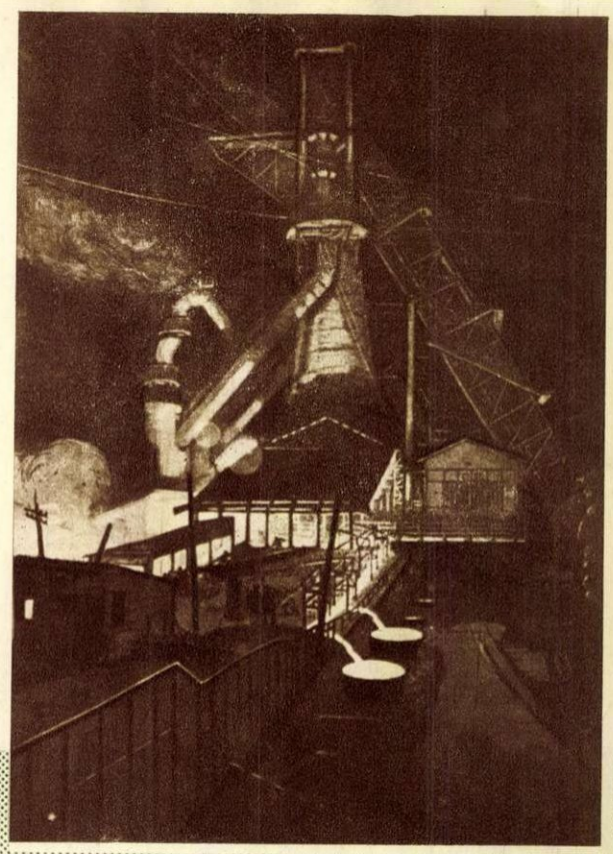

T. G. MAMEDOV: Nizami Gandjevi

(R. S. S. Armeană) şi M. A. Mir-Kasimov (R. S. S. Azerdbaidjană). Foarte expresiv e chipul bătrînului *Nizami Gandjevi*, cioplit în lemn de către sculptorul azerbaidjan Tokai Gabiboglî Mamedov. Lucrarea este un model de felul cum trebuie tratat lemnul în sculptură. De altfel, sculptorii sovietici folosesc în mod curent materialele definitive — marmura, bronzul, lemnul, ceramica — şi astfel mai toţi au o cunoaştere temeinică a modalităţilor de expresie legate şi de materialul respectiv.

Sculpturi statuare expun B. I. Diujev — un *Cioban*, viguros înfăţişat şi bine studiat în psihologia şi ţinuta lui; V. S. Cebotarev — *Exploratorul Celiuskin* (statuia avînd şi unele elemente de ale sculpturii de gen, dar menţinîndu-se într-o ordine monumentală); H. B. Ghevorkean — *Turnător în oţel*, lucrare ingenios compusă — marele cleşte cu care muncitorul apucă bara de oţel avînd o deschidere care înscrie corpul muncitorului într-un triunghi, cu vîrful la picioarele sale; I. M. Voropai — *A. I. Hertzen*, lucrare de diplomă foarte merituoasă.

Grafica expusă dezvăluie de asemenea bogăţia artei sovietice, atît prin prezenţa a numeroşi creatori, cît şi prin varietatea tehnicilor folosite, de la gravura în lemn şi acva-forte, la tempera şi mezzotinto sau la desenul în cărbune şi creion. Din opera maeştrilor, aici avem o seamă de lucrări de Gherasimov, Kibrik, Favorski, Vereiski şi Kukrîniksî, precum şi de Ana Petrovna Ostroumova-Lebedeva, decedată anul trecut. Aceşti graficieni sînt adesea reprezentaţi prin cicluri de lucrări, mai ales cînd este vorba de ilustraţie de carte.

De-o mare fineţe, care de obicei se obţine prin acva-forte, sînt gravurile în lemn ale lui V. A. Favorski, înfăţişînd scene din *Boris Godunov* al lui Puşkin şi din *Cuvîntul despre oastea lui Igor*. Fie că descrie scene cu unul sau mai multe personaje, fie că înfăţişează episoade din bătălii, artistul păstrează acelaşi dar de a reda mişcarea oamenilor sau atitudinile lor în forme pline de ritm şi armonie, cu adevărat plastice. Lucrările în acuarelă şi guaşă ale lui A. M. Gherasimov ne aduc imagini din China, cu coloritul lor specific, contrastele de culoare neavînd totdeauna însă tranziţiile necesare. Ilustraţiile la lucrările epice ale lui Gogol (*Taras Bulba*) şi Romain Rolland *(Colas Breugnon)*, datorite lui Evgheni Adolfovici Kibrik, sînt pline de forţă şi umor. Artistul, mare psiholog, are simţămîntul desfăşurării formelor în spaţiu, redă cu vigoare plastică anumite atitudini, exprimînd diferite stări sufleteşti ale oamenilor (de pildă, „Taras pe malul mării"), diferenţiază admirabil tipurile, arătîndu-le fie însuşirile, fie cusururile, cu o vervă şi o libertate de tratare cu totul remarcabile. Imaginile sale litografice emoţionează, aduc înţelegere, satirizează.

Asemenea calităţi, la care se adaugă şi bogata imaginaţie cerută de spiritul unora dintre operele ilustrate sau de o satiră mai virulentă şi mai directă, dove-

D. A. ŞMARINOV: Artamanov şi fochistul Volkov

T. N. MIHNOVSKAIA: Petre portarul

A. P. BUBNOV: — De ce-ai venit aici? (Ilustraţie la „Noapte de ajun" de GOGOL)

D. A. DUBINSKI: La lac (Ilustraţie la „Casa cu mezanin" de CEHOV)

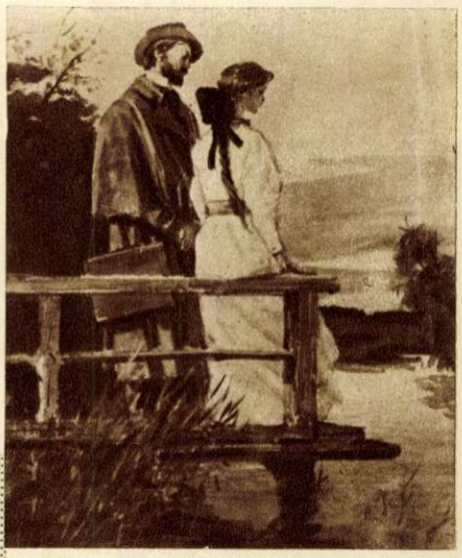

D. A. DUBINSKI: După apă (Ilustrație la „Ciuk și Ghek" de GAIDAR)

O. G. VEREISKI: Podtelkov și Krivoșlîkov înainte de execuție (Ilustrație la „Pe Donul liniștit" de ȘOLOHOV)

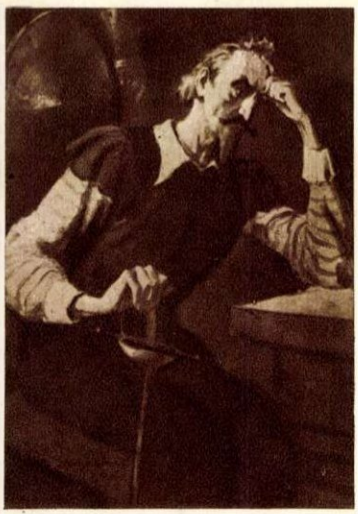

KUKRÎNICSÎ: Don Quijotte

A. M. LAPTEV: Doamnele și procurorul (Ilustrație la „Suflete moarte" de GOGOL)

desc cei trei graficieni, grupați sub numele de Kukrîniksî (M. V. Kuprianov, P. N. Krîlov și N. A. Sokolov), prezenți în expoziție prin picturi și prin ilustrațiile în mezzotinto sau acva neagră, la romanul lui Cervantes *Don Quijotte*. Ingeniozitatea, umorul și pătrunderea dinamică a situațiilor, asigură celor trei graficieni o bogată viziune, în care comicul se îmbină uneori cu patheticul.

Ilustrațiile în tempera ale lui A. P. Bubnov la nuvela lui Gogol *Noapte de ajun*, ale lui D. A. Dubinski la *Casa cu mezanin* de Cehov, acestea în acva neagră, și cele în tuș ale lui A. M. Laptev la *Suflete moarte*, dovedesc înaltul nivel la care a ajuns în Uniunea Sovietică arta ilustrării cărților, tălmăcirea plastică a creației literare. Dubinski are darul de a sugera mai ales atmosfera în care trăiesc personajele lui Cehov, reflectîndu-le parcă stările sufletești, pe cînd Laptev, în linii mai simple, dar care încheagă un puternic contur, pune accentul pe psihologia personajelor, pe diferitele lor atitudini ce trebuie satirizate. Unele din episoadele romanului lui Șolohov *Pe Donul liniștit* au găsit în ilustrațiile făcute mezzotinto de către Orest Gheorghievici Vereiski, o dramatică tălmăcire plastică (de pildă „Podtelkov și Krivoșlîkov înainte de execuție"), iar scenele de grup „Bunciuk la miting" sau „Familia Melehov" redau cu multă veridicitate firea și atitudinile diferitelor personaje. *Afacerea Artamonov* de Gorki este ilustrată în tempera neagră și cărbune de D. A. Șmarinov, care posedă același dar de a caracteriza personajele și situațiile.

Potrete de o mare finețe expun G. S. Vereiski (mai ales acela al balerinei Ulianova) și Ada Naumova Varnavițkaia, aceasta folosind larg și simțămîntul atmosferei psihologice, culorile acuarelei. Peisajele marine ale lui V. V. Bogatkin (în tempera) sînt dintre cele mai poetice și mai strălucitoare din expoziție, alături de acelea, mai decorative, ale Ostroumovei, care sînt xilografii. Seria de gravuri în lemn *Anotimpurile*, datorită lui F. D. Konstantinov, aduc ceva din măreția și vibrația privelиștilor, chiar dacă tehnica este cam minuțioasă și mai puțin liberă. Acva-fortele colorate ale lui V. F. Mironenko, *Lună plină* și *Peisaj industrial*, au forță și poezie.

Din viața fabricilor și a colhozurilor, V. E. Țigal, N. A. Ponomarev și I. A. Sokolov aduc vii și sugestive imagini. Interesant este că primii doi au cicluri întregi de desene fie cu aspecte din viața și activitatea *Minerilor din Donbas*, fie cele ale *Colhoznicilor din Ținutul Altai*, ceea ce le îngăduie o mai temeinică adîncire a tematicii și totodată o înfățișare mai bogată a oamenilor.

Printre numeroasele pilde pe care le dau artiștii sovietici este în primul rînd această continuă adîncire a faptelor de viață, a oamenilor și a mediului lor; iar reușitele pe care le-au dobîndit și le dobîndesc sînt rodul studiului adînc al noului înfăptuit de oamenii sovietici.

pentru cei mici

Povestea motanului leneș

de Vladimir COLIN

Ilustrații de Tia PELTZ

A fost odată un motan leneș. Toată ziua se întindea a-ah și căsca a-ah. Șoriceii se adunau în jurul lui, rîdeau de se prăpădeau și uite așa-i cîntau:

Cine, cine, cine, cine
Cască pe cuptor tot anul?
Cine are somn în vine?
Ha, ha, ha, ha! Păi, e...
Motanul!

De! Azi așa, mîine tot așa, s-a supărat într-o bună zi gospodarul și apucînd motanul de urechi l-a dat pe ușă afară. Motanul s-a întins a-ah și s-a lungit pe trepte.

Atunci s-a ivit lîngă el o pisică din vecini.

— Ai văzut ce-ai pățit? spuse pisica. Nu crezi că ar fi bine să te vindeci de lene?

— Boală... grea... oftă motanul, clătinînd cu mare băgare de seamă din cap.

— Grea? rîse pisica și-i strigă la ureche: — Leneșule!

Motanul tresări speriat, holbă ochii și mieună:

— Mi-ai spart urechea!

— Sst! șopti pisica. Vreau să-ți spun o taină... Să nu știe nimeni... Și eu sînt leneșă!

— Tu? se bucură motanul.

— Eu, de bună seamă... Numai că asta n-ar fi mare lucru; ceea ce vreau să-ți spun e că toți motanii și toate pisicile leneșe de pe lume se întîlnesc la miezul nopții în Împărăția Leneșilor. Cum se face că nu te-am văzut niciodată acolo?

Motanul se ridică într-un cot.

— Eu... n-am... știut, spuse el uluit.

— N-ai știut? se minună pisica. Păi, în împărăția asta nimeni nu face nimic...

— Strașnic! strigă motanul, înviorîndu-se pe dată.

— Ehei! Toate casele sînt alcătuite din zgîrciuri fragede. În pomi cresc șoricei gustoși care-ți pică singuri în gură. Cîinii nu sînt lăsați să intre acolo decît dacă-și pun la gît clopoței și făgăduiesc să se plimbe liniștiți pe străzi, cu cîte un cîrnat în coadă. Firește, muști din cîrnatul acela fără ca ei să poată zice nici „pîs"... Cînd plouă — și asta se întîmplă numai dacă dorești — plouă cu lapte. Grindina e de smîntînă și zăpada de frișcă. Pietre de rînd nu se pomenesc în Împărăția Leneșilor, — acolo pietrele sînt făcute toate din gălbenușuri de ouă... Ce să-ți mai spun? Mă mir că n-ai venit niciodată să vezi toate cîte sînt acolo numai și numai pentru pisicile și motanii leneși de soi...

— Eu... sînt leneș de soi! răcni motanul, lingîndu-se pe buze.

— Păi, știu, ești un leneș de frunte, încuviință pisica. S-ar putea să te alegem chiar împărat al leneșilor,

că tot n-avem un împărat destul de leneș...

Pisica plecă și, istovit de toate cîte se întîmplaseră, motanul adormi pe dată, fericit. Dormi neîntors și visă că e împărat în Împărăția Leneșilor. Acolo nu era nimic tare, nimic aspru și nimic ascuțit. Ședea pe o pernă moale,

nespus de moale, iar o pisică roabă îi sprijinea coada, ca să nu se oboseaască. N-avea nevoie să vorbească, — gîndurile îi erau îndeplinite cît ai clipi. N-avea nevoie să se miște — roabele îl purtau și, pentru a-l scuti de munca de a ține singur ochii deschiși, îi sprijineau pleoapele cu două cîrlige de aur căptușite cu blăniță de cîrtiță. Pe dinaintea lui se plimbau vrăbii, porumbei și scatii, bine jumuliți de pene și gata să-i zboare în gură. Iar un motan dregător se ivi înaintea lui și-l rugă, torcînd supus:

— Măria Ta Pis-pis al 99-lea, tare trebuie să fii istovit. Poporul te roagă să-i faci hatîrul să dormi!

Și el se înduioșa la gîndul poporului său atît de grijuliu și binevoia să doarmă fericit, în timp ce motanii și pisicile îi cîntau cîntece de leagăn:

Dormi în pace,
Dormi, Pis-pis,
Că-ți trimitem
Dulce vis.
Nani, nani
Somn ușor,
Dormi, drag leneș,
Dormi de zor!

Și dormi într-adevăr motanul, dormi ca sălădat, ceasuri întregi și de bună seamă că nu s-ar fi deșteptat nici la miezul nopții dacă pisica din vecini n-ar fi venit tiptil și nu i-ar fi strigat la ureche:

— E miezul nopții! Scoală!

Motanul tresări. Căscă a-ah, se întinse a-ah și întrebă somnoros:

— Dar mergem departe?

— Da' de unde, rîse pisica. Hai!

Au pornit ei amîndoi pe stradă, motanul tot văicărindu-se că-i tare ostenit și au ajuns curînd pe un maidan. Era întuneric beznă și nici măcar motanii și pisicile care văd și pe întuneric n-ar fi izbutit să deslușească mare lucru în întunecimea aceea.

— Fii bine venit în Împărăția Leneșilor! rosti atunci pisica.

— Zău? Am ajuns? se bucură motanul.

— Firește. Ia-o tot înainte și ai să întîlnești îndată cîinii cu cîrnați în coadă... Sau nu ți-e foame?

— Ba încă ce foame! strigă motanul, căruia îi sticliră ochii și care o porni înainte.

Într-adevăr, lîngă el se ivi un dulău mare, cu o coadă și mai mare.

— Miau! Ce cîrnat uriaș! se bucură motanul. Haide, cuțu-cuțu, haide... Vin să mușc din cîrnat...

Cîinile se apropie îndată, mîrîind și lătrînd.

— Nu te grozăvi! îl luă însă în rîs motanul. Ce nu știi că n-ai voie să zici nici „pîs"?

Și, nici una nici două, văzînd că-i ajunge coada cîinelui lîngă gură își înfipse dinții în ea.

— Vai!

Se auzi un schelălăit, cîinele își smuci coada din dinții motanului și-și înfipse dinții lui de cîine în grumazul iubitorului de cîrnați.

— Muruau! răcni motanul și, uitînd că-i leneș, o rupse la fugă, de ai fi zis că-i fruntea alergătorilor din asociația sportivă „Motanul" și nu fruntea leneșilor din Împărăția Leneșilor...

— Păcătoasă împărăție! își spunea motanul, gonind încotro vedea cu ochii. Nu m-am obosit așa de cînd mama m-a făcut...

Și alerga motanul, alerga mîncînd pămîntul că — uitai să vă spui — pe maidanul acela nu creștea nici tu pom, nici tu gard și n-avea bietul pe ce să se cațere ca să scape de dulăul care lătra după el ca un apucat:

— Ham, ham! Îi arăt eu să mă muște de coadă!...

Acu, ce să vă mai spun? A alergat motanul toată noaptea, zăpăcindu-se de frică și uitînd drumul, a alergat de-i sfîrîiau călcîiele și doar către ziuă a nimerit în fața casei din care fusese gonit pentru lenea lui nemăsurată.

Gospodarul tocmai deschisese ușa. Dînd cu ochii de motanul lui, sprinten ca un pui de iepure, îl lăsă să intre în casă și strigă bucuros:

— Bravo! Pis-pis! Dacă alergi așa, se cheamă că ai scăpat de lene...

Și să credeți că a avut dreptate! Pisica din vecini, care pusese totul la cale, l-a vîndecat de lene de parcă i-ar fi luat-o cu mîna și de atunci nu s-a mai pomenit motan leneș în casa aceea după cum gîndesc că leneși nu se află nici printre voi.

— Cum? Ar mai fi vreunul?... Păi, ce mai așteptați? Trimiteți-l în Împărăția Leneșilor, trimiteți-l fuguța și iacă vă dau în scris că îndată se lasă și de lene și de tot, și se face și el băiat ca toți băieții și fată ca toate fetele. Încercați, nu vă sfiiți, că aveți să-mi mulțumiți!

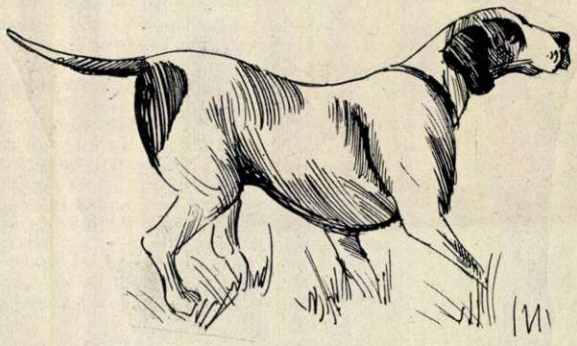

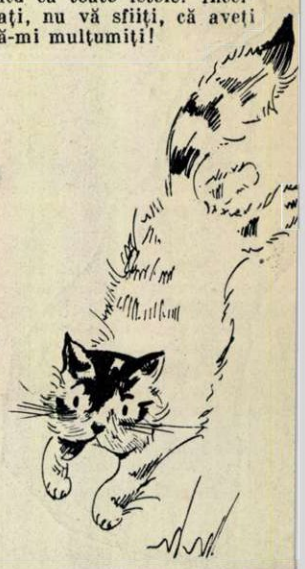

Aviatorii

Niculai și cu Ion
Au făcut un avion
Din hîrtie, din nuiele,
Ca să zboare pîn'la stele.

Aripi i-au prins și coadă,
Din'nălțime să nu cadă.
I-au mai pus și roți de mers
Și pe jos, bine-nțeles,
Și-o elice, nu prea lată.
Aerul să mi-l străbată.

— Hai, bunică, suie-te
Ici la noi și uită-te
Din înalt la casa noastră:
Parcă-i mică, parcă-albastră.
Nucul parcă-i bușuioc;
Poarta n-o mai văd de loc,
Iar bunicul în ogradă
Se tot uită să ne vadă
Și ne strigă mînios
Să ne dăm degrabă jos.

Teofil DUMBRĂVEANU

Pe insula ADA-KALEH

— reportaj —

de F. URSEANU

Mischin-Baba, ultimul principe amanaid din vechea dinastie din Buhara, zace sub o lespede de piatră în cimitirul din Ada-Kaleh. Venise pe fermecătoarea insulă din mijlocul Dunării — paradisul lui Alah — pentru a-şi găsi pacea sufletească. Deşi întîmplarea nu-i tocmai veche, pare o poveste din „1001 de nopţi", pe care cei din insulă o trec din generaţie în generaţie. Mischin-Baba este prezentat drept un prinţ generos, care a renunţat la tron şi la somptuosul palat construit de strămoşii săi, în mijlocul celor 360 de moschei din Buhara. Un lucru e cert: mormîntul lui există în cimitirul din Ada-Kaleh, iar lespedea veche a fost transformată în catafalc. Becuri de toate culorile şi de toate formele luminează mormîntul în orele cînd uzina locală furnizează curent electric. Bătrînii musulmani de aici îl consideră pe Mischin-Baba drept sfînt, nu numai pentru uşurinţa cu care s-a lepădat de tron şi de bogăţiile lumeşti, ci mai ales pentru că a prezis un viitor fericit insulei lor.

★

Locuitorii din Ada-Kaleh sînt bucuroşi de oaspeţi. Nu numai atît, dar parcă ar dori să strige în gura mare: „Vizitaţi insula noastră!" Fiecare dintre cei şase sute de insulari ar putea jura pe Coran că nicăieri pe lume nu-i mai frumos ca la Ada-Kaleh. Şi, ca o confirmare, zilele de sărbătoare aduc oaspeţi numeroşi, iar barcagiii fac scurtă la mînă cu transportul vizitatorilor peste Dunăre.

Fesurile şi şalvarii au dispărut aproape complet de pe insulă. Au dispărut fără intervenţia vreunei decizii ministeriale sau a vreunei hotărîri date de sfatul popular. Nimeni nu s-a gîndit vreodată să-i oblige pe paşnicii locuitori din Ada-Kaleh să-şi schimbe portul. Dimpotrivă, pitoreştile costume naţionale turceşti sînt mîndria echipelor de dansatori ale căminului cultural, iar limba şi cîntecul turcesc sînt aici în mare cinste. Şi, totuşi, turcii din Ada-Kaleh au dat fesul şi şalvarii pe şapcă şi salopetă. Ce s-a petrecut? Răspunsul e simplu: a intervenit ceva nou: progresul. Ada-Kaleh a devenit acum centru muncitoresc; oamenii au evoluat. Munca în fabrici a luat locul ocupaţiilor din trecut: comerţul cu „suveniruri", rahat şi bigi-bigi. În Turcia, cu vreo trei decenii în urmă, pentru înlocuirea fesului cu pălăria au fost retezate cu iataganul cîteva mii de capete. La Ada-Kaleh, în zilele noastre, s-au înfiinţat cîteva fabrici. Rezultatul: o mentalitate nouă în rîndul oamenilor.

★

Istoria veche a insulei o afli la cafeneaua lui Mehmet Ehard. N-am fost nevoit să umblu prea mult după un Herodot modern. La o cafeluţă fabricată de Mehmet, după dichisul oriental, am aflat tot ce n-am găsit la Academie sau în dicţionarul enciclopedic. Despre istoria nouă e şi mai simplu: o găseşti vie printre maşini, în ateliere, în fabrici. Acolo unde se zămisleşte fericirea insularilor.

Numele insulei vine de la două cuvinte: ada (insulă), kale (cetate). Cetatea aceasta, ale cărei urme mai dăinuie şi azi, a avut pe Dunăre rolul pe care-l au în Mediterana fortificaţiile Gibraltarului. Turcii şi austriecii au găsit pe rînd la Ada-Kaleh locul cel mai prielnic pentru controlul navigaţiei pe fluviu. Nici antichitatea n-a ignorat Ada-Kalehul. Anticii o numeau Gyraunis. Austriecii au botezat insula cu numele de Carolina, denumirea de azi datînd abia din 1878.

Bătrînul Hagi Mustafa, un fel de istoric al insulei, poate

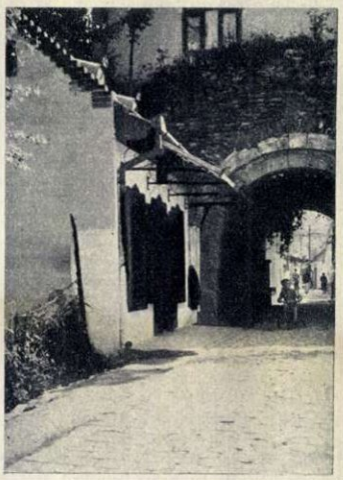

Stradă din Ada-Kaleh.

să-ţi dovedească multe lucruri din trecut. Pe uliţa principală îţi poate arăta casa în care a fost găzduit revoluţionarul maghiar Kosuth Layos în drum spre Vidin, sau îţi poate arăta cu degetul drumul care se zăreşte peste Dunăre, la poalele munţilor Balcani: Drumul lui Traian. Pe acelaşi drum au trecut şi vizigoţii lui Alaric, ostrogoţii lui Teodoric şi otomanii lui Mahomed II. Cîte neamuri n-au trecut prin aceste părţi? De la ostrogoţi şi vizigoţi n-au mai rămas urme. De la otomani ne-au rămas cei 600 de turci ai insulei şi un uriaş covor de Smirna, greu de 500 kg., făcut în dar geamiei de aici, în 1904, de către sultanul Abdul Hamid II.

★

Păstrînd proporţia, insula Ada-Kaleh a avut şi ea un Cresus al ei: pe Ali Kadri. Cei mai în vîrstă îşi mai amintesc de el. Ali Kadri fusese un fel de rege neîncoronat al insulei. Toată viaţa economică de aci era în mîna sa. Ali Kadri exploata anumite privilegii în dosul unei societăţi, pompos intitulată „Musulmana", şi a şters-o din Ada-Kaleh în preajma ultimului război mondial. N-a uitat însă să ducă o dată cu el nu mai puţin de 40 vagoane de geamuri. Fusese rezultatul unei tranzacţii încheiate în schimbul palatului din Ada-Kaleh şi al altor imobile din ţară. Geamurile romîneşti au fost foarte bine primite în Anatolia, unde bîntuie dese cutremure, încît recunoştinţa sinistraţilor din Asia Mică pentru Cresus-ul din Ada-Kaleh s-a concretizat foarte serios... De atunci Ali Kadri este proprietarul unei fabrici de ţigarete la Istambul. În schimb, ceilalţi „acţionari" ai societăţii „Musulmana" din Ada-Kaleh au rămas să se jelească lui Alah şi să-şi cîştige pîinea zilnică trăgînd la rame.

★

Mă credeţi că la Ada-Kaleh am vizionat unul din ultimele filme bune pe care l-am scăpat în Capitală? Sau că într-o duminică dimineaţă am asistat la un meci de volei între două echipe de tinere muncitoare din industria locală? Am văzut coadă după cărţi la bibliotecă şi săli pline la căminul cultural. E drept, n-am zărit pe străzile Ada-Kalehului nici un automobil, o trăsură sau măcar un cal. Circulaţia este lăsată doar pe seama picioarelor, iar transportul pe cea a bărcilor sau a unor căruciore foarte originale. Străzile înguste, cu căsuţe mititele, tot cadrul redus la proporţie liliputană, liniştea de aici, toate acestea s-ar sparge, poate, dacă un singur autocamion sau o trăsură cu doi cai ar îndrăzni să se abată pe insulă. Dar cum să ajungă un astfel de vehicul sau măcar un

Se îmbarcă lăzile cu ţigarete fabricate pe insulă. Bărcile le vor duce peste Dunăre, la prima haltă de cale ferată. ←

O cafeluţă gingirlie, cu caimacul la fund — ca la Smirna — preparată de mîna lui Mehmet. →

Fatmé Haisi — una dintre fruntașele în producție la întreprinderile „Porțile de fier"

cal pînă aici? În cale i-ar sta Dunărea, iar singurul mijloc de trecere rămîne deocamdată barca. Cu barca se aduce făină pentru brutărie, cu barca se aprovizionează magazinul alimentar sau cel de confecțiuni, cu barca se aduc ultimele filme pentru cinematograf sau cărțile pentru bibliotecă. Cu barca se aduce lapte de la Orșova, fiindcă e mai ușor să treci Dunărea cu bidoane pline de lapte în barcă, decît cu o vacă. Cu barca se aprovizionează industria locală cu materie primă și tot pe aceeași cale se expediază produsele finite peste Dunăre, pînă la prima stație de cale ferată.

★

Insula Ada-Kaleh are farmecul el, parfumul ei, pe care băștinașii îl simt permanent și, dacă unii se îndepărtează cîteodată spre alte ținuturi, poate mai bogate sau poate mai frumoase, nimic nu poate umple golul ce li se naște în inimă. Tînjesc după insula lor și sfîrșesc prin a se înapoia. Sînt și unii, din alte colțuri ale țării, care au venit aici poate pentru o săptămînă, poate pentru un an și au rămas o viață întreagă. Am cunoscut aici pe brutarul insulei: Crîng Băluț. În fiecare zi el frămîntă și coace 150 de duble; atît ajunge pentru cei șase sute de insulari. Cu cinci ani în urmă, Crîng Băluț venise aci numai pentru o lună, trimis de trustul de panificație; de atunci n-a mai plecat. El n-a îndrăgit numai insula Ada-Kaleh, ci și pe Sabel cea oacheșă, fata cea mai mică a unui musulman de pe insulă. Sabel i-a devenit nevastă și Băluț s-a legat definitiv de insulă. În ce măsură își manifestă Băluț recunoștința față de insula sa adoptivă, veți înțelege cu ușurință aflînd că pe peretele din fața brutăriei al cărei responsabil și în același timp singur lucrător este, se află următoarea inscripție: „Crîng Băluț, brutar. Fruntaș în achitarea impozitelor și la autoimpunere. Fruntaș în munca voluntară". Mai aflați că Băluț își consacră timpul liber treburilor obștești: este președintele sindicatului mixt comunal din Ada-Kaleh. Activitatea sa a fost apreciată: de anul trecut el este și candidat de partid. Să nu uit: la Ada-Kaleh nu apare un ziar local. Legătura cu masele se face prin gazeta de stradă, mai exact zis „gazeta de insulă". Ei bine, în activul redacțional Băluț ține locul de seamă.

★

Cei 32 de școlari din Ada-Kaleh învață carte într-o clădire cocoțată pe un vîrf de deal, unde a fost cu vreo sută de ani în urmă cazarmă austriacă. Timp de un secol — ușor de înțeles — clădirea s-a cam ruinat pe ici pe colo și reparațiile sînt azi mai necesare ca oricînd. S-a ridicat însă o problemă: reparații se pot face, dar cine plătește? Ministerul Învățămîntului și Sfatul popular local nu pot face investiții într-o clădire care nu le aparține, iar Ministerul Forțelor Armate, a cărui proprietate este clădirea (fostă cazarmă), n-are interes, fiindcă în ea nu-s soldați, ci doar 32 de prichindei care deocamdată învață tabla înmulțirii. Toată lumea pare să aibă dreptate; totuși reparațiile trebuie făcute. Mărturisesc că am ridicat această problemă ca să ajut la rezolvarea ei pe cei doi învățători: Ana și Marin Vlad, care ca și Crîng Băluț, de care am vorbit mai sus, iubesc insula și oamenii de pe ea, încît de 17 ani nu s-au mai îndurat s-o părăsească. Și ca ei mai sînt cîțiva care s-au înfrățit cu turcii de pe insulă și printre ei îl găsim și pe președintele Sfatului popular, pe Petre Marinescu, fost pe vremuri mic funcționar vamal al insulei.

★

O dată cu mine au debarcat doi tineri excursioniști, un băiat și o fată, veniți să guste din romantismul insulei și, probabil, să găsească aici vreo Aizadé sau Fatmé, desprinse din romanele lui Pierre Loti, să întrebe dacă haremul mai este în floare sau dacă pot cumpăra cîteva borcane cu dulceață de smochine verzi. S-au mirat că n-au simțit aici mirosul chiparoșilor, că n-au întîlnit alt fes decît cel de pe capul lui Mehmet cafegiul și nici vreo Aizadé cu fața acoperită de ferigea.

În schimb, excursioniștii aceștia s-au întîlnit pe Dunăre cu bărci pline de lăzi și baloturi. Erau produsele fabricate pe insulă: confecțiuni de tot felul și țigarete. Iată cu ce se ocupă acum insularii. Prepararea dulciurilor, dulcețurilor și a renumitei înghețate de Ada-Kaleh au rămas pe seama bătrînilor, iar ceilalți locuitori au transformat insula într-un centru muncitoresc. La întreprinderea de confecții „Porțile de fier" dintr-o sută de muncitori, 80 sînt tineri. În urmă cu șase ani tineretul de aici a cerut partidului să se construiască o fabrică nouă. Prin muncă voluntară au ajutat la construirea ei. Mulți dintre cei de acum șase ani sînt azi fruntași în muncă. Lamiha Halil avea 13 ani cînd s-a pus temelia fabricii; acum are 19 ani, este candidată de partid, iar brigada ei înregistrează cea mai mare depășire de normă. Nici Fatmé Haisi sau Constanța Doba nu se lasă mai prejos. Sînt mereu fruntașe.

Ați fumat vreodată țigaretele „Mărășești" de Ada-Kaleh? Sînt apreciate, iar calitatea lor bună se datorește brigăzilor de tineret. Lutfi Amet, Rabaha Halil și Rafia Omer sînt nume permanent popularizate în fabrica de țigări.

A treia întreprindere din Ada-Kaleh este nouă: fabrica de rahat. Înființarea ei este o veche dorință a insularilor, a căror pricepere în fabricarea acestui produs este bine cunoscută.

★

Acestea sînt veștile pe care vi le aduc din partea celor 600 de insulari care, schimbîndu-și fesul și șalvarii pe șapcă și salopetă, n-au micșorat cîtuși de puțin din romantismul insulei Ada-Kaleh. Dimpotrivă, sînt hotărîți să-i asigure un viitor fericit. Așa cum a dorit și Mischin-Baba.

Fotografii de F. URSEANU și L. SCHINDERMAN

Una din porțile vechii cetăți

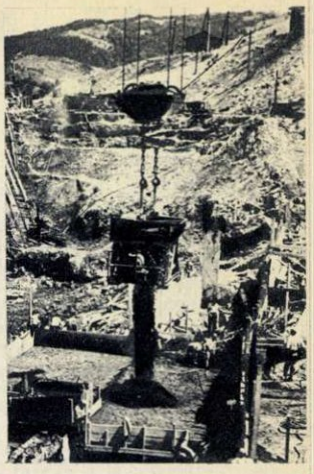

Turnarea blocului 21 în batardou — baraj pe șantierul hidrocentralei „V. I. Lenin" de la Bicaz.

Fotografie de Pompei ȘIMON corespondent.

Printre echipele artistice de amatori de la sate, la concursul regional ținut recent la Ploești, un succes deosebit l-a avut echipa de țigani din satul Dejerați, raionul Cricov. În fotografie: echipa de dansatori țigani împreună cu orchestra lor.

Fotografie de I. VERMONT-Ploești.

Una din formațiile artistice de amatori ale căminului cultural „Ilie Pintilie" din Azuga este și corul și orchestra copiilor. Formația aceasta, cu membri, ce nu depășesc vîrsta de 12 ani, s-a bucurat de un succes deosebit la concursul formațiilor artistice de amatori — faza regională — care a avut loc la Ploești.

Fotografie de I. VERMONT—Ploești.

Timp de peste o săptămînă, Clujul a cunoscut o animație deosebită. Au sosit aici sute de artiști amatori de la sate pentru a participa la concursul pe țară al echipelor artistice, faza regională. Cele mai variate și mai pitorești costume ale tuturor naționalităților din regiune au putut fi văzute pe scenele operei, acolo unde s-au desfășurat aceste concursuri, și pe străzile orașului.

În fotografie: Ion Cîmpeanu din Șeiu, raionul Bistrița, în vîrstă de peste 80 de ani, cîntînd la ocarină.

Fotografie de I. MICLEA-Cluj

IN ARENA POLITICA AMERICANA

— articol scris pentru „Flacăra" —

de Stetson KENNEDY
publicist american

Oriunde călătoresc, în orice parte a globului poposesc, întîlnesc oameni care, alarmați de politica inchizitorială și instigatoare la un nou război a cercurilor cîrmuitoare din S.U.A., vor să știe cum acționează poporul american pentru a se împotrivi reacțiunii. Revista „Flacăra" mi-a solicitat și ea un articol despre noile aspecte ale luptei poporului american pentru democrație și pentru respectarea drepturilor omului.

Lucrul cel mai complicat în această problemă este faptul că americanul de rînd nu se trezește în fiecare dimineață, gîndindu-se: „astăzi voi da o nouă lovitură reacțiunii, în folosul democrației". După cum nu se trezește nici cu gîndul: „astăzi voi da o nouă lovitură democrației, în sprijinul reacțiunii".

Aceasta nu înseamnă însă, în nici un caz, că americanul de rînd este indiferent, că el nu are nici o părere în această problemă. Dimpotrivă. Pînă acum i s-a impus ideea că Statele Unite ar deține un soi de monopol al democrației. În fiecare zi i se spune că Statele Unite sînt o citadelă a democrației, amenințată atît din interior cît și din afară de o „conspirație comunistă". Din această cauză, în bună măsură, el a sprijinit deseori politica „războiului rece" și a aprobat măsuri reacționare, convins fiind că în felul acesta apără cauza democrației.

Timp de vreo zece ani el a fost astfel îmbrobodit. Acum a început să se trezească, în sfîrșit, din somnolența sa. Puternica și continua ofensivă de pace a Uniunii Sovietice și a țărilor democrat-populare face ca vălul de minciuni, țesut de presa americană, să se destrame văzînd cu ochii. Iar acum, cînd inchizitorii reacționari au trecut la prigonirea în serie a elementelor democratice, progresiste, care se pronunță pentru pace, americanul de rînd se trezește la realitate. El începe să-și dea seama că cineva a încercat „să-l ducă de nas". Capacitatea lui de a desluși tainele acestui proces de transformare este încă destul de redusă, gradul analfabetismului lui politic fiind mult mai ridicat decît în orice altă țară industrială. Totuși instinctele democratice moștenite de la înaintașii săi s-au păstrat nevătămate, ele fiind gata de a răbufni cu forță.

Și astfel — cu toate că primul lui gînd dimineața mai este „Cum o să-mi pot achita notele de plată?", sau: „Mă întreb cînd o să-mi mărească leafa"; ori: „O să mă dea afară din slujbă?" — americanul de rînd începe să arunce priviri tot mai pătrunzătoare spre lumea în mijlocul căreia trăiește. Și de multe ori cele constatate de el îl îndeamnă la acțiuni corespunzătoare.

N-ar fi cu totul nepotrivit dacă aș răspunde cererii revistei „Flacăra", elaborînd următoarea formulă schematică (și foarte concentrată): *Cu toate că este supus celei mai intense propagande reacționare și atacurilor necontenite ale cercurilor conducătoare imperialiste din Wall-Street, poporul american își apără cu putere tradițiile democratice și,*

Stetson KENNEDY
(fotografie făcută la București în 1956)

refuzînd să se lase mînat în războaie agresive, își strînge rîndurile pentru a sta, umăr la umăr, alături de toate popoarele iubitoare de pace din lumea întreagă.

Cu toate că, în linii generale, această formulă este justă, ea are cusurul că se poate aplica la aproape oricare altă țară capitalistă și nu spune prea multe despre situația specifică din țara respectivă — în cazul nostru S.U.A. Iată de ce, voi încerca să dau cîteva amănunte suplimentare.

În anii care au trecut de la zdrobirea agresorilor hitleriști și niponi, poporul american a cîștigat trei mari victorii democratice și anume: a respins fascismul lui Mc Carthy; s-a opus încercărilor ce urmăreau să-l tîrască într-un război de agresiune; a realizat unificarea, chiar și formală, a mișcării muncitorești organizate. Și aceste realizări merită să fie analizate mai pe larg.

MCCARTHYSMUL A FOST RESPINS

P. T. Barnum, mare proprietar de circuri din S.U.A., a făcut avere datorită convingerii sale că „în fiecare minut se naște un fraier"

Abraham Lincoln, președintele american care a desființat sclavia, nu era întrutotul de acord cu Barnum. Lincoln spunea: *„Pe unii oameni îi poți prosti neîncetat; o vreme îi poți prosti chiar pe toți; dar nu-i poți prosti la nesfîrșit pe toți".*

Joe Mc Carthy, cel mai mare inchizitor american al vremurilor noastre, și-a început cariera ca discipol al lui Barnum, dar a sfîrșit prin a se izbi de înțelepciunea neclintită a lui Lincoln.

O vreme americanii l-au ascultat pe Mc Carthy fiindcă acesta jongla cu vorbe mari, iar discursurile sale erau însoțite de gesturi teatrale. Dar îndată ce și-au dat seama că au fost trași pe sfoară și speriați cu niște vrăjitoare care în fapt nu există, americanii l-au dat peste cap pe sinistrul senator din Wisconsin. Cu toate acestea nu se poate spune că americanii au respins mccarthysmul pentru că și-au dat seama că acesta îl duce spre fascism. L-au zvîrlit peste bord falsurile și josnicia lui, vicii deopotrivă de indigeste pentru opinia publică americană.

Mc Carthy a administrat otrava „concepțiilor" sale în doze atît de puternice, încît victimele sale s-au salvat tocmai pentru că n-au putut s-o înghită și au scuipat-o pur și simplu. Dacă ctrava ar fi fost diluată cu oarecare rafinament, rezultatele ar fi putut fi, desigur, catastrofale, nu numai pentru America, dar și pentru întreaga lume.

Nu e mai puțin adevărat că poporul american este supus unui alt pericol și anume acela de a se lăsa ademenit de politicieni și mai șireți, cum e, de pildă, Richard Nixon, un imitator zelos al lui Mc Carthy. Dacă Eisenhower și Nixon ar fi realeși, și dacă boala celui dintîi l-ar instala pe cel de-al doilea pe scaunul prezidențial de la Casa Albă, fascismul și războiul ar deveni un pericol real și actual.

OPOZIȚIA ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI

Una dintre născocirile calomnioase ale lui Mc Carthy, care din păcate s-a bucurat un timp de o anumită influență, a fost aceea potrivit căreia mișcarea mondială pentru pace ar urmări, cică, să determine dezarmarea numai a Americii. Acest argument a urmărit izolarea mișcării organizate pentru pace de masele largi din S.U.A., dar n-a reușit totuși să împiedice crearea unei puternice opoziții populare față de război.

În Statele Unite forțele păcii nu constituie — ca să spunem așa — o mișcare organizată. Ele sînt încă neînchegate, dar sînt foarte largi, deoarece poporul american, ca oricare alt popor, nutrește o antipatie firească față de război.

Împotrivirea americanilor față de primejdia izbucnirii unui nou război n-a avut prea multe episoade dramatice. Nu se pot da exemple de americani care să fi barat cu trupurile lor drumul trenurilor care transportau armament destinat atît celor 950 de baze militare americane din afara S.U.A., cît și diferitelor puteri colonialiste care fac totul pentru a reprima mișcarea de eliberare a popoarelor din colonii. Totuși, poporul american a reușit să arate, cu destulă fermitate, că orice partid sau grupare politică care intenționează să arunce America într-un război nejustificat ar comite în fapt un act de sinucidere. Forțele păcii din S.U.A. au constituit o frînă în calea acelor cercuri americane care continuă să viseze la dezlănțuirea unor noi războaie agresive pe scară largă. Pe de altă parte, trebuie spus că adepților păcii li se alătură chiar și unii oameni de afaceri mai lucizi care — ca și mulți oameni de afaceri din alte țări ale lumii — încep, în sfîrșit, să înțeleagă că de pe urma păcii au numai de cîștigat, în timp ce războiul îi poate face să piardă totul.

Față de schimbarea radicală a curentului de opinie din S.U.A., se înțelege că cercurile imperialiste așteaptă zadarnic un anume „eveniment" care să le ajute în stimularea entuziasmului opiniei publice americane pentru război.

UNITATEA MUNCITOREASCĂ

Sciziunea ce exista în mișcarea muncitorească americană de douăzeci de ani a fost lichidată la începutul acestui an, prin fuziunea celor două mari organizații sindicale — C.I.O. și A.F.L.

Această fuziune a fost salutată pe drept cuvînt ca o expresie a voinței de unitate a celor ce muncesc din S.U.A. Dar în anumite condiții unitatea muncitorească poate fi pervertită și folosită în scopurile reacțiunii, așa cum s-a întîmplat sub Hitler. Unificarea mișcării muncitorești americane, deși n-a fost concepută în spirit hitlerist, este totuși bazată pe renunțarea la lupta de clasă și pe o poziție ce nu are nimic comun cu spiritul Genevei. Trebuie spus lucrurilor pe nume: Congresului de unificare i s-a impus acceptarea unor rezoluții ce sprijină politica externă „de pe poziții de forță" a Departamentului de stat al S.U.A., care cheamă la continuarea cursei înarmărilor și la continuarea embargoului (acesta din urmă lovind în primul rînd în muncitori, dar și în industriași) și se opun oricărui schimb de delegații sindicale cu țările lagărului socialist. După cum s-ar părea, marii magnați îi strunesc cum vor pe conducătorii mișcării sindicale și își pot freca mîinile bucuroși că unitatea mișcării muncitorești americane nu pune bețe-n roate programului lor reacționar.

Dacă ar fi deci să luăm în considerare latura formală a unificării mișcării muncitorești americane, aceasta reprezintă un mare pas înainte; în fapt, însă, rămîne să

În orașele din S.U.A. poți întîlni numeroase afișe de acest fel, prin care americanul de rînd cere pace și pîine, și nu tunuri.

se rezolve în viitor sarcina esențială, aceea de a asigura un caracter cu adevărat progresist noii uniuni A.F.L.-C.I.O., care cuprinde 16 milioane de muncitori. Organizația unificată nu cuprinde Uniunea minerilor, a muncitorilor de la Căile Ferate și acele sindicate care, avînd o conducere progresistă, au fost excluse din C.I.O. Încadrarea în organizația sindicală centrală a acestor grupuri, cu aproape două milioane de membri, constituie în prezent o sarcină de cea mai mare însemnătate.

Cei doi conducători ai noii coaliții muncitorești, George Meany de la A.F.L. și Walter Reuther de la C.I.O., au fost categorisiți de ziarele Wall-Street-ului, pe drept cuvînt, ca „salvatori ai capitalismului". Dintre ei, Meany este cunoscut ca fiind mai reacționar; în lunile din urmă el și-a intensificat atacurile împotriva neutralismului adoptat de India și de alte țări. Reuther, care pe vremuri se intitula socialist, a luat o poziție oarecum mai realistă, declarînd că războiul atomic ar fi un rău pentru întreaga omenire și că ar trebui căutate mijloacele pentru destinderea internațională, dezarmarea și restabilirea comerțului între Est și Vest.

Un fapt foarte grăitor pentru poziția actuală a mișcării muncitorești americane și a poporului american în general, îl constituie rezoluțiile adoptate de Congresul din iunie al muncitorilor din industria de confecții. Respingînd apelul lui Meany, care cere o politică externă „de mînă forte", Congresul aprobă punctul de vedere al lui Reuther, care cere schimbarea politicii externe a S.U.A. și cheamă la *„un sistem de dezarmare universală, care să interzică toate armele atomice"*. Rezoluțiile Congresului înfierează imperialismul și cheamă guvernul american să sprijine dreptul tuturor popoarelor la autodeterminare.

ALTE VICTORII CÎȘTIGATE

În afară de cele trei mari victorii repurtate împotriva inchizitioniștilor, a atîtătorilor la război și a scizioniștilor în mișcarea muncitorească, poporul american a mai cîștigat și o serie de alte bătălii importante. Iată cîteva din aceste victorii:

Împotriva legilor închizitoriale locale. Se știe că într-o serie de state nordamericane se aplică unele legi proprii, pentru spargerea grevelor, întemnițarea comuniștilor, sau chiar pentru arestarea persoanelor care vînd negrilor case, în cartierele locuite de albi. Dar iată că fruntașul comunist Steve Nelson, întemnițat pe baza unei astfel de legi, a determinat Curtea Supremă să abroge toate aceste legi locale.

Apărarea libertăților academice. Una dintre libertățile împotriva cărora inchizitioniștii americani îndreptau focul atacurilor lor era libertatea academică. În luna aprilie, însă, Asociația americană a profesorilor universitari s-a ridicat cu mînie și indignare împotriva acestor stări de lucruri și a adoptat un manifest ce cuprindea zece puncte, prin care sînt înfierate așanumitele anchete și dovezi de loialitate, concedierile din cauza convingerilor și apartenenței politice în trecut sau prezent și cenzura cărților. La rîndul lor și studenții americani și-au dovedit combativitatea. Astfel, cinci cluburi politice studențești de diverse opinii au preferat să părăsească incinta universității din New-York decît să prezinte autorităților o listă a membrilor lor.

Reafirmarea dreptului de a călători. În timpul celor zece ani de război rece, Departamentul de stat al S.U.A. a refuzat în mod arbitrar să acorde pașapoarte unui mare număr de americani, călătoria acestora fiind socotită drept „contrarie intereselor națiunii". În urma unei susținute campanii duse de comuniști, socialiști și de alte categorii de oameni progresiști, s-a obținut o hotărîre judecătorească în care se arată că dreptul de a călători este un drept firesc, care nu poate fi refuzat în mod arbitrar. Cu toate acestea, victoria nu este încă completă, fapt pe care-l pot certifica Paul Robeson, ca și autorul prezentului articol, sau alți americani cărora încă le mai sînt refuzate pașapoartele.

Împotriva mărturiilor silite. Cel de al cincilea punct din Charta americană a drepturilor omului interzice oricărei instituții publice să forțeze pe cineva, indiferent prin ce mijloace, să facă mărturisiri care l-ar învinui pe el însuși. Acest principiu, stabilit pentru prima oară în Anglia în lupta împotriva închizitiei și confirmat de Parlamentul englez în 1641, a împiedicat în mod eficace condamnările bazate doar pe „mărturisiri" smulse prin tortură. Inchizitorul modern Mc Carthy inițiase însă practica de a califica drept „comunist" pe oricine ar fi refuzat să facă asemenea mărturii. Totuși, în luna aprilie, forțele progresiste au obținut din partea Curții Supreme hotărîrea care reafirmă acest principiu și înfierează teoria potrivit căreia „acela care se prevalează de acest privilegiu ar fi criminal sau sperjur".

Drepturile negrilor. Mari victorii au fost obținute și pe acest tărîm. Ele sînt însă atît de numeroase încît voi reveni asupra lor într-un articol viitor.

MAI SINT MULTE DE FĂCUT

Desigur, forțele progresiste n-au obținut numai succese. Reacțiunea a marcat de curînd un punct serios în favoarea ei, atunci cînd Curtea Supremă a hotărît că martorii chemați în fața unei comisii de cercetări a Congresului pot fi siliți — sub amenințarea cu închisoarea — să dea în vileag numele persoanelor despre care știu că ar fi avut legături cu așa-numitele organizații subversive.

Totuși, continuă lupta împotriva legii antimuncitorești Taft-Hartley, a legii Smith și a altor legi care au drept scop să treacă pe lista neagră o serie de organizații și pe membrii acestora. Este semnificativ faptul că mișcarea muncitorească organizată, precum și personalități marcante din viața științifică și culturală s-au alăturat luptei împotriva legii Smith.

Lupta poporului american pentru apărarea drepturilor omului și pentru democrație se împletește strîns cu acțiunile tot mai eficiente pentru promovarea ideilor păcii și colaborării internaționale.

Americanii cinstiți n-au uitat cuvintele pline de înțelepciune rostite, cu cîteva luni înainte de a muri, de Roosevelt. Vorbind poporului american despre necesitatea coexistenței pașnice, fostul președinte al S.U.A. a spus: *„Trebuie să ne ferim de a exploata și de a exagera deosebirile de vederi dintre noi și aliații noștri. Deziluzia noastră în urma primului război mondial ne-a făcut să preferăm anarhia internațională, unei cooperări internaționale cu acele națiuni care nu priveau lucrurile ca noi și nu gîndeau exact ca noi. Trebuie să împiedicăm repetarea acestui lucru, altminteri vom urma aceeași cale tragică, calea ce duce spre un al treilea război mondial."*

Valul reacțiunii a împiedicat ca S.U.A. să se mențină pe această poziție clarvăzătoare; dar sînt multe indicii care arată că în prezent curentul progresist dinăuntrul și dinafara Statelor Unite stăvilește valul reacțiunii și că există condiții pentru a aduce Statele Unite ale Americii pe calea dezvoltării pașnice.

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

In căutarea unei soluții

de Eugen FRUNZĂ

„Chiar și artiștii mari trebuie să mănînce", constata deunăzi un ziar american.

Cine ar putea să conteste adevărul acestei observații? Totuși, între artiștii dornici să mănînce și direcția Operei Metropolitan din New-York s-a iscat un conflict ce pare ireparabil și care, în ce'e din urmă, a dus la o concluzie tristă: „Opera Metropolitan ar putea să se închidă în stagiunea viitoare, nemaiavînd cu ce să plătească artiștii".

Trebuie să spun că, deși am tot respectul pentru frumoasa tradiție a artei muzicale americane, mă simt foarte bine sub candelabrele Teatrului nostru de Operă și Balet, ale cărui porți s-au deschis nu demult pentru întîia oară și fără perspectiva sumbră de a se închide. Dar compasiunea pentru locuitorii acelui mare oraș, care își văd răpită una din gloriile și mîndriile lor, mi-a cuprins sufletul și m-a determinat să caut soluții ca și cum o forță nevăzută mi-ar fi aruncat pe umeri întreaga răspundere a situației.

Cu puținele mele cunoștințe despre bugetul S.U.A. recunosc, era greu s-o scot la capăt. Sarcina mă copleșea; pentru prima oară în viață regretam cu toată sinceritatea nepriceperea mea în ale finanțe'or.

În asemenea momente dificile obișnuiesc spontan să caut ajutorul muzelor. Am ales-o pe cea mai cointeresată în problemă, adică Melpomena, muza tragediei. Și am exclamat:

— Muză, te implor, ajută-mă! Sînt în impas. Trebuie salvată Opera...

— Metropolitan, știu!— mi-a vorbit parcă din înălțimi olimpiene mult și de mulți invocata zeitate.

M-am repezit la un caiet ca să-i notez răspunsurile și i-am pus prima întrebare:

— Nu e așa că artiștii trebuie să mănînce?...

— Decînd m-am născut, talentul n-a suplinit niciodată mîncarea...

— Atunci, de unde bani pentru plata artiștilor de la Metropolitan?

— Vicleanule! Vrei să mă vîri în matrapazlîcurile moderne? Ei bine, îți voi dovedi că sînt la curent cu politica.

— Cu finanțele, adică. E o problemă financiară, venerată muză Melpomena — am îndrăznit să rectific.

— Festina lente! Grăbește-te încet! Politica și finanța sînt surori, cum le ziceți voi, siameze. Prin urmare, Opera Metropolitan poate fi salvată în modul cel mai simplu...

— Zău?

— Cercetează „Pacea" lui Aristofan,

— Nu înțeleg...

— Trygen a eliberat pe zeița păcii. Și era mare bucurie pentru oameni...

— Aha, încep să mă dumiresc. Dar concret, în cazul de față?...

— Un avion de bombardament mai puțin!

— Să știi că ai dreptate. Însuși președintele Eisenhower a făcut pe vremuri calculele convingătoare cu privire la cheltuielile ce necesită construcția unui singur avion... Costă, mi se pare, dacă mi-aduc bine aminte...

Dar muza nu avea timp de pierdut. Era obosită, pesemne, de suferințele „Divei în zdrențe", cum numește un gazetar vestita operă din New-York. De aceea mi-o tăie:

— Nu-ți mai bate capul! Guvernul Statelor Unite cunoaște suma. Vrei și alte soluții? Cîteva obuze mai puțin. O bombă mai puțin. Un tun atomic mai puțin. Un port-avion mai puțin. O bază militară mai puțin. Și așa mai departe. Economiile rezultate ar asigura întreținerea cîtorva mii de opere. Ai notat? De ce ai rămas cu gura căscată?

Mă uimea ușurința cu care această fiică a lui Zeus pătrunsese realitățile contemporane, limbajul ei citadin, cunoștințele ei terestre. În același timp mă cuprinsese îndoiala dacă măcar una dintre aceste soluții va fi pusă în aplicare spre a salva Opera Metropolitan. De aceea, cu teama că abuzez de înalta bunăvoință a Melpomenei, am strecurat o ultimă întrebare:

— Răspunde-mi încă, zeiască întrupare, trece-vor în practică divinele tale sfaturi? Cine să le realizeze?

De data asta am supărat-o. Am auzit vocea ei gravă:

— Doar nu locuitorii Olimpului! E treaba Statelor Unite ale Americii! M-ai plictisit.

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

TOTUL pentru OM

de ing. Carol ARBORE
director al Institutului de Cercetări Ştiinţifice pentru Protecţia Muncii al Consiliului Central al Sindicatelor din R.P.R.

Încă din proiectare, strungurile fabricate de uzinele noastre – printre care şi cele fabricate de uzina „Iosif Rangheţ" – sînt prevăzute cu dispozitive de protecţie. Iată un muncitor de la uzinele „Tudor Vladimirescu" lucrînd la un asemenea strung.

În decretul pentru organizarea protecţiei muncii se arată că în R.P.R. protecţia muncii este o problemă de stat. Aceasta demonstrează că în condiţiile puterii populare omul este cel mai preţios capital, că regimul nostru nu cruţă nici un efort pentru a uşura munca omului.

Deosebit de grele erau condiţiile de muncă în trecut. Vechile fabrici erau construite în mod anarhic, fără un plan sistematic şi fără a se ţine seama de circuitul raţional al materiilor prime şi finite. Se muncea în ateliere mici, fără ventilaţie, iar procesele grele de muncă erau în cea mai mare parte nemecanizate. Foarte grea era situaţia muncitorilor agricoli. Legea învoielilor agricole din 1940 stabilea că nici una din legile de protecţie socială a muncitorilor industriali, nici chiar asigurările sociale — aşa cum puteau fi ele pe acea vreme — nu se vor aplica muncitorilor agricoli. Deşi accidentele erau foarte frecvente, întregul bazin carbonifer din Valea Jiului era deservit numai de două spitale, iar cel al Banatului, de un singur spital.

În Republica noastră populară, muncitorii au asigurat prin constituţie, dreptul la o muncă sănătoasă şi nepericuloasă. Acţiunea de îmbunătăţire a condiţiilor de muncă se bucură de un larg sprijin al statului. Bugetul nostru de stat prevede sume importante, care cresc de la un an la altul, pentru lucrările de protecţia muncii. În anul 1955 fondurile alocate în acest scop au fost cu 27% mai mari decît în anul precedent. În acest sens, este semnificativă o comparaţie cu situaţia din statele capitaliste. În S.U.A., de exemplu, comisia Congresului a redus cu 47% alocările sociale din bugetul pe 1953/1954, deşi, în anul precedent, peste 2 milioane de muncitori au suferit diferite accidente, în urma cărora 84.000 au rămas pentru totdeauna inapţi pentru muncă. În Italia situaţia este şi mai grea: anual sînt peste un milion de accidente de muncă, dintre care 3.000, mortale.

În ţara noastră, Codul Muncii impune tuturor întreprinderilor obligaţia de a lua măsuri pentru asigurarea securităţii şi igienei muncii. Potrivit prevederilor sale, atît la construirea noilor fabrici, cît şi la refacerea celor existente, se ţine seama de cerinţele protecţiei muncii. Ele nu-şi pot începe activitatea fără autorizaţia forurilor însărcinate să vegheze la respectarea condiţiilor favorabile de lucru.

Pentru realizarea unor condiţii sănătoase de muncă un rol important îl au în întreprinderile noastre, normele de tehnica securităţii. În ultimii ani s-au elaborat norme pentru toate ramurile industriei noastre. Ele sînt întocmite după specificul de muncă, iar la alcătuirea lor contribuie nu numai inginerii, tehnicienii şi muncitorii fruntaşi în producţie, ci şi institutele de cercetări ştiinţifice din toate ramurile industriale. În acest fel, normele de tehnica securităţii constituie o operă ştiinţifică de o deosebită importanţă pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă. Tipărite în sute de mii de exemplare, ele sînt distribuite întreprinderilor, care sînt obligate prin lege să le difuzeze muncitorilor şi să le aplice în producţie.

Legislaţia protecţiei muncii din ţara noastră nu se mărgineşte însă la elaborarea principiilor şi regulilor necesare pentru apărarea vieţii şi sănătăţii oamenilor muncii, ci prevede şi înfiinţarea de organe speciale, care să aplice legile şi regulamentele referitoare la protecţia muncii. În întreprinderi, o largă reţea de ingineri şi tehnicieni, care îşi duc activitatea sub conducerea inginerului-şef, se îngrijesc de aplicarea măsurilor de protecţia muncii la fiecare loc de muncă, iar în ce priveşte protecţia muncii în ramura industrială respectivă, însuşi locţiitorul ministrului poartă răspunderea aplicării măsurilor necesare. Aceasta este o dovadă grăitoare a importanţei pe care statul nostru o acordă acestei probleme.

Pentru ca munca în fiecare întreprindere să se desfăşoare în condiţii lipsite de pericol, legile noastre impun organelor care răspund de protecţia muncii în producţie, o serie de îndatoriri. Una dintre cele mai importante este aceea de a organiza instructajul introductiv şi instructajul la locul de muncă, precum şi cel periodic, pentru ca muncitorii să-şi însuşească şi să aplice normele, în scopul înlăturării pericolelor de accidente şi îmbolnăvirii profesionale. Datorită măsurilor luate şi a organizării unui instructaj temeinic, în întreprinderile noastre accidentele s-au redus incontinuu. Ca exemplu putem arăta că la uzinele metalurgice „23 August" din Bucureşti, în anul 1955, numărul acestora a fost de 11 ori mai mic faţă de 1950.

Îndrumarea şi controlul aplicării măsurilor de protecţia muncii sînt încredinţate sindicatelor. În acest fel se asigură o largă participare a maselor la realizarea măsurilor de protecţia muncii. Întreprinderile sînt controlate în ceea ce priveşte aplicarea dispoziţiilor legale de protecţia muncii de Inspecţia tehnică pentru protecţia muncii, ai cărei inspectori tehnici, ce funcţionează în cadrul C.C. al Sindicatelor, se bucură de drepturi foarte largi. Legea le acordă, de pildă, dreptul de a cere suspendarea lucrului într-o secţie sau chiar întreprindere, în cazul cînd constată un pericol evident pentru sănătatea muncitorilor.

În activitatea sa, inspectorul tehnic este ajutat de comitetele sindicale din întreprinderi. În cadrul acestora funcţionează comisii de protecţia muncii, iar în fiecare grupă sindicală există un inspector obştesc de protecţia muncii care supraveghează aplicarea măsurilor necesare la locul de muncă.

Învăţătura partidului de a asculta sugestiile maselor, de a lupta pentru traducerea lor în viaţă este larg aplicată în cadrul acţiunilor de revizie obştească asupra stării tehnicii securităţii, organizate periodic de sindicate. În cadrul acestor acţiuni, mase largi de oameni ai muncii rezolvă pe locul de muncă, prin folosirea rezervelor interne, numeroase şi importante probleme de protecţia muncii. Mecanizări ale proceselor de producţie, lucrări de electrosecuritate şi rezolvarea altor felurite probleme de protecţia muncii sînt rezultatul conlucrării creatoare a maselor, în cadrul reviziilor obşteşti. Numai în anul trecut s-au organizat în întreprinderi 108 revizii obşteşti, în cadrul cărora 119.000 de muncitori au făcut 201.000 propuneri de o mare valoare pentru protecţia muncii.

De asemenea, la rezolvarea problemelor legate de îmbunătăţirea protecţiei muncii îşi dau contribuţia un număr din ce în ce mai mare de oameni de ştiinţă, ingineri şi tehnicieni.

Astfel, în cadrul C.C.S. a fost creat Institutul de Cercetări Ştiin-

În laboratorul de tehnica securităţii muncii al Institutului. Cei trei ingineri experimentează în faţă de laborator primul dispozitiv electronic pentru înlăturarea accidentelor la valţurile şi calandrele din industria cauciucului.

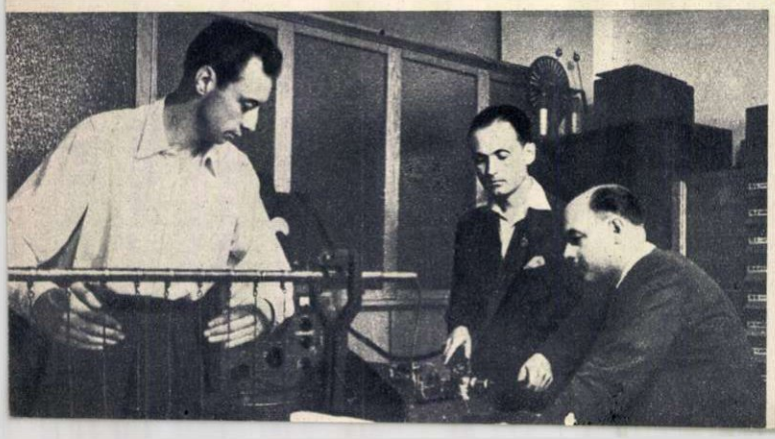

tifice pentru Protecţia Muncii, în laboratoarele căruia, inginerii, tehnicienii şi medicii igienişti studiază cele mai importante probleme ale protecţiei muncii, găsind noi forme de îmbunătăţire a condiţiilor de lucru în diferitele sectoare ale economiei.

Cea mai importantă şi mai puternică secţie a Institutului este aceea care se ocupă cu rezolvarea problemelor de tehnica securităţii şi electrosecuritate la maşini şi utilaje, de elaborarea prototipurilor de aparatori şi dispozitive de protecţie, în vederea înlăturării pericolelor de accidente şi îmbolnăviri profesionale. În vederea utilării maşinilor-unelte cu dispozitive de tehnica securităţii, Institutul a studiat şi realizat o serie de dispozitive care-şi găsesc aplicarea în aproape toate ramurile industriei. Astfel, în ramura metalurgiei prelucrătoare s-au realizat printre altele o serie de dispozitive de tehnica securităţii la maşinile de prelucrare prin aşchiere dispozitive de protecţie la maşinile de ridicat, la prese etc. De asemenea, s-au realizat dispozitive de protecţie pentru maşinile de prelucrat din industria lemnului, din

La secţia forjă a uzinelor „23 August". Ing. Al. Cristea de la Institut (dreapta), cu inginerul cu tehnica securităţii şi cu inspectorul obştesc şef din comitetul de întreprindere, controlează modul de funcţionare a perdelei de aer, instalaţie de protecţie realizată de Institut.

industria uşoară, precum şi diferite dispozitive împotriva zgomotelor şi electrocutărilor. În vederea generalizării acestor dispozitive, Institutul a editat o documentaţie tehnică, în care sînt cuprinse descrierea funcţională şi constructivă a fiecărui dispozitiv în parte, listele de materiale necesare confecţionării lor şi desenele de execuţie.

Mai mult. Prin diferite ordine ministeriale, s-a obţinut ca unele dispozitive de protecţie să fie aplicate la maşini, încă din faza de proiectare. Astfel, uzinele „Iosif Rangheţ" din Arad şi „Înfrăţirea" din Oradea fabrică respectiv, strunguri şi polizoare, cu ecrane de protecţie.

Problemele de ventilaţie şi iluminat constituie de asemenea obiectul unui studiu special în cadrul Institutului. Astfel, pe baza documentaţiei sovietice, s-au realizat la uzinele „23 August" perdele de aer ce se montează la uşi pentru împiedicarea pătrunderii brusce a aerului rece, iar la Atelierele C.F.R. „Griviţa Roşie" s-a uşurat efortul vizual al muncitorilor, prin introducerea iluminatului fluorescent la secţia rotărie.

Mecanizarea pe scară largă a proceselor de producţie asigură îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi creşterea productivităţii muncii. De aceea, în cadrul întreprinderilor socialiste ale ţării noastre are loc, cu sprijinul Institutului, o vastă acţiune de mecanizare a muncilor grele şi a celor ce necesită un mare volum de muncă fizică. Măsurile de mecanizare au atins un înalt grad de dezvoltare, cuprinzînd principalele ramuri ale economiei naţionale. Astfel, în ramura metalurgică se poate vorbi despre succesele obţinute în mecanizarea producţiei la uzinele de fabricat ţevi „Republica" şi altele. În industria carboniferă, la sfîrşitul anului trecut, înaintările în steril şi cărbune erau mecanizate în proporţie de 80,2%, la tăierea în abataje în proporţie de 83,2%, la transportul în abataje, 70,9%, iar la transportul în subteran, în proporţie de 88,1%. De asemenea în unele porturi fluviale cum este Galaţi, se trece la mecanizarea muncii grele a rujarilor (împrăştietori de cereale din calele vaselor).

În fabricile care au secţii unde se produc degajări de gaze, vapori şi praf au fost construite ventilaţii mecanice şi absorbitoare de praf. Au fost construite, de asemenea, instalaţii speciale pentru neutralizarea gazelor toxice, iar la fabricile unde prin natura producţiei se lucrează la cuptoare cu temperatură înaltă, au fost amenajate perdele de lanţuri, duşuri de aer, paravane de protecţie etc. Numeroase instalaţii sanitare au fost construite în diferite întreprinderi. La exploatările carbonifere din Petroşani şi Lupeni, de exemplu, s-au înfiinţat puncte sanitare şi posturi de prim ajutor şi s-au creat centre de aerosoli, iar la Filipeştii de Pădure, în galeria principală, s-a introdus iluminatul fluorescent.

Pentru apărarea sănătăţii muncitorilor, se fac periodic examene medicale amănunţite, iar pentru îndrumarea lor în vederea împiedicării accidentelor se ţin numeroase conferinţe, cursuri şi emisiuni speciale la posturile de radioamplificare.

Acţiunea vastă privind protecţia muncii desfăşurată de statul nostru democrat-popular a dus, în mod firesc, la scăderea numărului de accidente şi îmbolnăviri profesionale. Faptul că în anii primului nostru cincinal, accidentele de muncă s-au redus cu procente impresionante, constituie un real succes al statului nostru în domeniul protecţiei muncii.

Un muncitor american de la uzinele „Ford" declara nu demult că atunci cînd îşi termină ziua de muncă nu mai are putere nici să-şi ridice lingura la gură...

Oamenii muncii din ţara noastră sînt însă înconjuraţi de grija statului şi după terminarea muncii. Ei au la dispoziţie parcuri, terenuri de sport, cluburi, biblioteci, în care îşi petrec orele libere, reconfortîndu-se şi instruindu-se.

Note balneo-climaterice

de Mircea **PAVELESCU**

În centrul actualităţii noastre
Se află vara, zările albastre
Şi cerul nopţii presărat cu stele
(O catifea spuzită cu mărgele)
Şi-n primul rînd concediul pe care
L-ai vrea la munte cînd ţi-l faci la mare.

La Eforie sau pe Caraiman,
Observatorii genului uman
Susţin că individul dezbrăcat
De haina funcţiunilor de stat

E-o fiinţă oarecum stîngace
Împiedicată-n ei ca o răgace,
Cu dispoziţii deseori ursuze
Şi neştiind de loc să se amuze.

Să luăm un grup pe plajă, oarecare;
Cîţiva tovarăşi se prăjesc la soare.
Mă furişez spre ei cu gesturi lente;
Discută investiţii şi procente
În depăşirea muncilor de plan.
Un vînt uşor i-alintă diafan,
Cu mută şi discretă stăruinţă,
Dorind şi ei să-i scoată din şedinţă.

La cazino, spre seară, pe terasă,
Careuri joacă rummy ca acasă
Cînd n-au ce face în serile cînd ploua.

Partida ţine pînă pe la nouă
Cînd partenerii merg la masă şi
Decid revanşa pentru-a doua zi.
Şi se despart cu aceeaşi exclamare:
„Grozav e un concediu la mare!"

Un tînăr cu cravată japoneză
Se plimbă singuratic pe faleză,
E-ntr-un corect sacou de alpaca,
Priveşte ceasul: şapte şi ceva.
Mai are două ore pîn' la tren
Acuma-i, cum se spune, pe teren,
Sosit azi noapte în documentare.
Va scrie: „De la munte pîn' la mare"

Un vast articol-reportaj. E pentru
O publicaţiune de la centru.
El îşi notează-n gînd o cugetare
Spirituală: „Cred că-i o eroare
Ce stăruie-n geografia noastră
Căci Marea Neagră e de fapt albastră".

Vasile Roaită, Tekirghiol, Sonata,
Sinaia, Bran şi-articolul e gata
Cinci zile nu-i un timp exagerat
Pentru un reportaj „documentat".

Slănic. Din disciplină medicală
Beau cîte unii apă minerală,
Asta bine-nţeles de dimineaţă
Căci seara se consumă şprit la gheaţă.

E o necesitate, pasă-mi-te
Ce şterge gustul ouălor clocite
Mereu prezent în apa băştinaşe,
Să bea deci pe-ntrecute, la cămaşă,
Dar gustul e statornic, nu prea trece
Dovada: altă baterie rece.

Un ins ne spune, savurîndu-şi kilul:
— Eu... hic... îmbin plăcutul cu utilul
Şi de-aia... hic, pot pentru ca să zic
Una-i pe lume cura de Slănic!

★

Lacul Sărat. Observ cîţiva turişti,
Prieteni buni de-ai noştri, umorişti.
Săptămînal continuă să vină
Atraşi de reputaţia salină
A lacului, ştiut de tot poporul
Că poate să fortifice... umorul...

Ca să-i verific forţa minunată
Am scris această cronică rimată,
De care toţi colegii vor zîmbi
Că m-am grăbit s-o scriu din prima zi,
Cînd băile de spirit şi de sare
N-au avut vreme de-un efect mai mare.
Şi pentru că n-am timp deocamdată
Să fac o cură mai îndelungată,
Plin de regret, tristeţe şi sfială
Mă furişez tiptil în Capitală,
Ca să transpir satiră şi umor
În blocul meu lipsit de ascensor...

★

LA NĂMOL

— Taci cu tata Costel! Zău dacă pricep de ce-ai speriat...

Desen de G. VOINESCU

FILODORMA

— schiță satirică —

de Maria ARSENE

Ilustrații de Mircea ANANIA

Îl chema Tudose; Tudose Scarlat. Ar fi trebuit însă să-i zicem Șoricel. Unii chiar îi spuneau. Pentru că avea un cap mititel, cu nasul și buzele adunate într-un bot ușor subțiat de rozător, fiindcă își chițăia vorbele după glasu-i puțintel și ascuțit și, mai ales, pentru că se vîra, se strecura, ori unde și în te miri ce, prin care, din care, vorba cîntecului: cădea tot în picioare.

★

Să tot fie trei luni. Îl găsesc pe Scarlat în fața Universității. Se plimba nerăbdător pe un scurt perimetru, în fața ceasului.

— Ce faci, Chiț-Chiț? (Eu îi mai zic și așa).

M-a privit vesel:

— Mă mut!

Știam că de mult caută o locuință în centru. L-am felicitat. După care i-am făcut semnul convențional, frecîndu-mi buricul arătătorului de degetul gros:

— Cît?

M-a privit drept în ochi. (Pentru asta a trebuit să se salte în vîrfuri. V-am spus că e mic de statură?)

— Cît! Nu dau ciubuc, chiar dacă în locul lefii mi-ar veni la toate chenzinele cîte o duzină de solo-uri fixe pronosport!

— Atunci? — l-am întrebat mirat.

— Un moment.

Mă părăsi pentru cîteva clipe, ca să dea roată ceasornicului. Se vede că aștepta pe cineva. Cînd reveni, își ridică cît putu tocurile de pe trotuar, șoptindu-mi misterios la ureche:

— Filodormă!... Pricepi?

— Atunci, tot... — contrarăspunsei.

— Aș!... Filodorma nu e ciubuc.

— În sfîrșit! Și... cît?

— Cinci.

— Mii?

— Exact!

Am rămas încremenit. Cinci mii de lei? Păi, ăștia reprezintă... ia stai! O avere... Poți să-ți cumperi șase biciclete și cinci trotinete. ...Te poți abona cu masa la prînz și seara pentru șase luni la cel mai de lux restaurant și încă îți mai rămîn bani să-ți iei un costum din stofă bună, o pereche de pantofi sport... sau, mă rog, dacă-ți plac excursiile, pleci în fiecare duminică, vreme de patru ani... Ce mai încoa și-ncolo? *Cinci mii de lei!*

Răbufnii:

— Și cine-i tîlharul care-ți cere atît amar de bani pentru...

— Tîlhar? (oftînd) Ehe! Sînt alții și mai și. Ia te uită ici!

Vorbind, își vîrî mîna în buzunarul de la piept, de unde trase un carnețel pe care începu să-l răsfoiască:

— Două camere, antreu, baie, încălzire centrală, ascensor. Centru. Opt mii sau ginere. Samsar și petitor, unu' Ionescu...

Căscai ochii.

— Ce vrei să spui?

— Proprietarul are o fată răscoaptă la ani. Pentru amator burlac dă casa cu fată cu tot. Altminteri opt mii. Mult nu?... Mai departe: Trei camere, sobe de teracotă, cartier Elefterie, pod, pivniță... Patru mii și contribuție la încălzitul proprietarului. Alta: Victoriei, bloc, etajul nouă, garsonieră, o mie filodormă... Un inginer bătrîn, burlac, pricepi? Se transferă în provincie.

— În sfîrșit, asta ar mai merge — îmi dădui cu părerea.

— Aș!... Cere el numai o mie, dar mai cere și dreptul de a folosi camera de două ori pe săptămînă.

— Cine, frate?

— Inginerul.

— Păi, nu ziceai că se transferă în provincie?

— Se transferă, se transferă, dar are o droaie de prieteni cărora le cedează din cînd în cînd garsoniera...

Mă crucii. (Asta o fac destul de rar și numai în gînd. Sau în cerul gurii. Cu limba).

— Ascultă mai departe!

Și continuă să-și răsfoiască agenda:

— Zădăreanu, samsar. Două camere, sobe de fier, acces la apă, în curte... Cartier Tabacu... Trebuie reparat acoperișul. Făcut cerere I.G.L. de 2 ani. Două mii...

— Nu-i de tine!.. Mai departe!...

— Mai departe, bulevard Ana Ipătescu. Cameră mobilată, salon, acces pian și baie. Încălzire centrală... Interzis soție, cățel, pisici. Admite papagal. Zece mii. Adresați: Agenția particulară de mișiți.

Simțeam că mă'năbuș.

—Curată nerușinare!—strigai.— Și pentru ce, mă rog, nu încerci prin Spațiul Locativ?

— Pentru că m-am adresat și...

— Și...?

— Într-un an mi-au oferit doar două locuințe. Una era chiar aceea din care anunțasem că vreau să mă mut, iar cealaltă... hm, cealaltă o ocupase un altul cu două luni înainte de a-mi fi fost oferită... Așa că, după cum vezi, sînt nevoit să mă mut „la negru" și să-mi scot de la C.E.C. cei cinci mii de leișori strînși cu gîndul să-mi cumpăr o motocicletă. Uite-l, că tocmai vine!

— Cine, frate?

— Proprietarul; omul care-mi închiriază casa.

Un ins între două vîrste — să tot fi numărat patruzeci de ani — îmbrăcat într-un costum „Romarta", pantofi cu gume groase aceeași firmă, cravată chinezească, ceas de aur, inel cu o piatră cît aluna, ocoli cu băgare de seamă ceasul și se opri în fața noastră.

Am schițat un gest.

— Stai, unde pleci? — mă strigă Scarlat, ghicindu-mi probabil vădita intenție de a o șterge. După care, recomandîndu-mă:

— Prietenul meu. Năstase Tocîrdelea, laborant. Domnul Haralambie Teacă, de profesiune...

— Chiriaș principal — completă noul sosit.

Halal meserie! — gîndii.

— Martor la convenție? — întrebă domnul Haralambie, fixîndumă cu un început de bănuială.

— De unde!... Prieten. Atît. Prieten și simpla coincidență de a fi dat peste mine tocmai pe cînd te așteptam... Dacă vrei, uite...

Și-mi întinse mîna. Chiriașul principal săltă din umeri.

— Poate să rămînă. N-am nimic împotrivă.

Și iată-mă cu ei la o cofetărie din Sf. Gheorghe, luînd parte la perfectarea convenției.

A spus chiriașul principal:

— Două camere și acces la baie și bucătărie, cum ți-am făgăduit (adăugînd că dacă-l primește în spațiul locativ o face pentru că a prins drag de Scarlat. Iar dumnealui, cînd îi e drag cineva, nu se uită la sacrificii. Se va retrage cu nevasta în celelalte două odăi).

— Numai liniște să am, dom'le Scarlat! Pricepi?... Li-niș-te!...

La care Scarlat:

— Nici o grijă... Două persoane. Eu și soția. Fără cățel, fără purcel. Un geamantan, un pat, un dulap cu oglindă, patru piese și... atît.

— Piese noi?

— Vechi. Piese de familie!

S-au numărat de două ori cincizeci de sute, noi, nouțe. (Îmi venea să-l strîng de gît pe domnul chiriaș principal Haralambie, proprietar adjunct). S-au primit cheile de la odăi și ne-am despărțit.

★

Săptămîna trecută, chiar vineri, dau de Scarlat. Iarăși lîngă ceas, la Universitate.

— Ce faci, dom'le?

— Se mută!

— Cine?

— Chiriașul principal.

— Ce vorbești, frate? Și ce aștepți aici?

— Filodormă!

— Nu pricep!

— De la Haralambie, frate! Chiriașul principal! L-ai uitat?

— ?!

— Ce te zgîiești la mine? Mi-a cerut să renunț la...

Și-mi face cu ochiul.

— La camere? — răcnesc.

— De unde camere! Mi-a cerut să renunț la piesele din apartament.

— Să pocnesc dacă înțeleg ceva... Care piese, măi băiete?

S-a înălțat pe un singur picior.

— Piesele de familie, omule! Cele patru piese pentru care am convenit să le aduc în locuință: mătușa mea Leonora, fată bătrînă de 60 de ani, Pussi, cățelușa ei favorită, care a fătat de curînd în bucătărie, sub masă, maica-mare, să fie sănătoasă, care are peste 80 de ani, dar turuie din gură ca la 18 ... Sevastița, cumnata, văduvă, cu fii-sa Pompilica...

— ...

— Mama-mare are trei pisoi, o frumusețe... Cînd s-or învăța să se ceară afară, o să fie o drăgălășenie cu ei... Vorba Pompilicăi, nepoata care învață acasă acordeonul: „Dacă mama nu s-ar ciondări întruna cu madam Haralambie, ar fi o plăcere de locuit la dumneata, nene Scarlat!"

— ...

— Ieri, dom' Haralambie mi-a spus că ori se mută, ori îmi dă filodorma înapoi, ca să scot piesele din apartament...

— Și cît îi ceri?

— Păi, tot cinci mii de lei! Cît mi-a luat!

— ?!

— A încercat el fel și chip, dar nu i-a mers. A rezistat ca un leu. Dar aseară... Era un du-te vino prin hol și bucătărie... Pe maica mare cînd o apucă reumatismele se vaietă ca din gură de șarpe. Și ca să n-o auzim, am rugat-o pe Pompilica să zică una la acordeon. A luat-o, biata fată, cu „Vagabondul", apoi cu „Bela, Bela, dona", „Tango der Nacht", și abia cînd a încercat din repertoriu „Bon giorno tristezza", am auzit din camera principalului o bubuitură și un urlet de fiară înjunghiată...

— ?!

— Cedase! Acu' vine cu gologanii, mîine trimit neamurile acasă, la rosturile lor, de unde le-am adus ca să-mi dea o mînă de ajutor. Eu rămîn pe loc. Cred însă că 'mnealui și-a făcut socoteala că-i mai convenabil să-mi dea banii mei înapoi, decît să dea filodormă vreunui proprietar hapsîn ori vreunui principal de teapa lui...

Cînd mi-am revenit, am vrut să-l pup. Nu m-a lăsat (e rușinos din fire). Atunci m-am dezlănțuit:

—Mă Scarlat, mă.

— ...

— Mă Chiț -Chiț! Șoricel!

— ...

— Ești un geniu, frate-miu!

— Aș!... De unde!... Uite-l că vine...

Întîlniri la KARLOVY-VARY

La Karlovy-Vary, în timpul celui de al IX-lea Festival Cinematografic, au rulat circa 300 km de film. Nu degeaba se vorbește azi de „imensa imprimerie a imaginilor". Banda îngustă a filmului a devenit azi mijlocul de expresie artistică cel mai modern și mai răspîndit.

Nu e posibil să enumeri toate acele mesaje sincere adresate umanității, pe care Festivalul Cinematografic de la Karlovy-Vary a avut ocazia să le strîngă pentru scurt timp laolaltă. Unele mai mult, altele mai puțin realizate artistic, dînd dovada unei bogate experiențe sau marcînd încă pașii timizi ai începutului, filmele prezentate recomandau, în același timp, o serie de realizatori talentați, mulți dintre ei încă la începuturile carierii lor.

De aceea, am crezut interesant pentru cititorul nostru să-i prezentăm azi pe apreciatul regizor brazilian Alberto Cavalcanti și pe tînărul și talentatul regizor italian Glauco Pellegrini, invitați ai Festivalului de la Karlovy-Vary, care au avut bunăvoința să comunice „Flacării" cîteva din preocupările lor și mai ales prietenia care îi leagă de țara noastră.

Glauco Pellegrini e un om tînăr, cu o siluetă masivă, atletică. Discută însă aproape cu timiditate, deși se simte și în vibrația caldă a vocii sale și mai ales în privire, că-i face plăcere să comunice și altora preocupările sale, proiectele sale de viitor. Întîlnirea avea loc cu puțin înainte de prezentarea filmului „Haina de vizon", cu care Glauco Pellegrini s-a prezentat la Festivalul din Karlovy-Vary.

— Sînteți emoționat?

— Ce vreți, peste cîteva minute pînza se va lumina și filmul nostru își va primi botezul — primul său contact cu publicul!..

— E un public divers și interesant tocmai prin compoziția sa multinațională. Nu vi se pare?

— Mă interesează cu atît mai mult, cu cît scenariul e semnat de Sergio Amedei. Critica italiană nu e de acord cu Amedei, și în acest sens e în contradicție cu publicul nostru care iubește și urmărește cu interes operele lui; de altfel și în alte țări creațiile lui Amedei sînt primite ca adevărate mesaje ale neorealismului italian, ca una din căile lui de dezvoltare. Vedeți, deci, de ce mă interesează într-o măsură atît de mare reacția publicului din seara aceasta.

— „Haina de vizon" fiind o comedie, nu mă îndoiesc că va purta amprenta spiritului și a umorului ce caracterizează poporul italian.

— E o comedie într-adevăr, dar o comedie care nu urmărește să fie un mijloc de evadare din realitate, un simplu amuzament. Cred că filmul nostru nu închide ferestrele ce privesc realitatea, ci dimpotrivă; dorința noastră e ca el să deschidă noi și noi ferestre, cît mai multe și toate spre viață. Ferestre mici, de vreți, dar constituind, totodată, noi spărturi spre realitate. Și lumina va pătrunde, desigur, și prin ele. Ceea ce voi mai avea de comunicat despre viață va continua și în viitoarele noastre producții. Fără îndoială că o voi face uneori și cu cheia dramei sau a analizei psihologice; alteori voi încerca să dau problemei forța unui strigăt; aci, însă, comunicarea am făcut-o cu cheia comediei.

— În ceea ce privește publicul italian, cred că nu mă înșel spunînd că genul comediei e o cheie care i se potrivește în mod deosebit?

— Ce vreți, oare Carlo Goldoni, marele nostru scriitor, nu a privit și nu ne-a povestit realitatea timpului său, scriind comedii? Sîntem, deci, de acord că aceste filme continuă o tradiție italiană ce nu poate fi neglijată.

Gongul anunță apropiata începere a vizionării.

— Vă rog, sînteți așteptat, voi reveni după spectacol.

În sală, publicul se amuză copios urmărind încurcăturile în care cad doi tineri căsătoriți din cauza unei blănuri de vizon cîștigate la loterie. Falsul decor social creat de această blană o împinge pe tînăra soție în beția luxului și a unei vieți

Scenă din filmul italian „Haina de vizon", realizat de Glauco Pellegrini. În rolurile principale, tinerii actori: Giovanna Ralli și Roberto Risso.

ușuratice, în societatea unor oameni bogați și corupți. Din fericire se trezește la timp și cuplul își reia viața simplă dar cinstită de la început.

Pe Pellegrini l-am revăzut abia peste două zile cînd a venit bucuros să ne comunice:

— Știți, filmul meu și-a început drumul său în viață. Va fi primit în U.R.S.S., în Polonia, în Cehoslovacia, în R. D. Germană. Sper ca filmul să aibă succes și în România, deși nu am prea multe informații despre părerile publicului romîn asupra filmelor italiene.

— Publicul nostru e deosebit de sensibil la nota de sinceritate, de aceea cred că „Haina de vizon" îi va fi pe plac. Dar poftiți mai bine să ne cunoașteți țara, poporul.

— Am primit deja această invitație prietenească din partea Institutului pentru Relații Culturale cu Străinătatea, dar munca mea actuală nu-mi permite să plec. Sper ca, într-un viitor apropiat, să-mi fie posibil totuși să fac acest voiaj. Rog revista „Flacăra" ca pînă atunci să transmită cineaștilor romîni dorința mea fierbinte de a le cunoaște mai bine munca, de a-i cunoaște personal. La revedere.

★

Cred că una dintre figurile cele mai interesante ale Festivalului de la Karlovy-Vary a fost Alberto Cavalcanti, cunoscut regizor de filme brazilian, care a obținut în 1954 marele premiu al Festivalului de la Karlovy-Vary pentru extraordinarul său film „Cîntecul mării". Alberto Cavalcanti e un neobosit călător. El a turnat peste o sută de filme în Brazilia, în Franța, în Anglia, în Austria. Ceea ce îi caracterizează arta este ironia fină cu care surprinde ridicolul și-l stigmatizează și în același timp respectul pe care-l poartă specificului național. Ultimul său film lucrat în Austria, „Domnul Puntila și valetul său", este tocmai oglindirea acestor trăsături și dovedește posibilitatea lui Cavalcanti de a da filmelor sale ceea ce este specific țării în care sînt lucrate.

Ni s-a părut cu atît mai interesantă discuția, cu cît cunoșteam intenția lui Cavalcanti de a veni în țara noastră, unde fusese invitat pentru o colaborare cinematografică.

— Care sînt proiectele dumneavoastră privind țara noastră, domnule Cavalcanti?

— Vedeți, îmi e greu să le spun acum cu exactitate, fără a cunoaște condițiile și necesitățile dumneavoastră. Sper, însă, că întîlnirea mea cu tînăra cinematografie romînească să fie fericită și lucrînd împreună să ajungem la rezultate bune.

— Cunoașteți unele din realizările noastre? Sînt aspecte care să se deosebească de punctul dumneavoastră de vedere?

— Mă puneți într-o situație dificilă, dar pentru a fi sincer vă voi spune că ritmul creației dv. este, cred, prea lent, nepotrivit cu temperamentul poporului dv. Voi propune formula mea. Dar mai întîi trebuie să stabilim tema și să studiez programul producției romînești.

— Există teme la care v-ați gîndit, potrivite cadrului nostru?

— Să zicem, de exemplu, „Un castel în Carpați" de Jules Vernes, care ar putea deveni, cu cîteva schimbări, un excelent scenariu de film muzical. Ce-i drept, e un subiect destul de costisitor și cred că n-ar putea fi realizat decît în coproducție. O idee mai realistă ar fi scenarizarea unei nuvele a scriitorului maghiar Eugene Heltai „Mr. Seffridge escamotorul". Mi se pare deosebit de potrivită pentru a fi lucrată în țara dumneavoastră și poate chiar contînd pe o colaborare între cinematografia romînă și maghiară.

— Care sînt după dumneavoastră piedicile în dezvoltarea tinerilor cinematografii naționale în momentul de față?

— Fără îndoială dificultatea principală o reprezintă scenariul. Cu ajutorul unui decupaj precis, chiar un regizor fără prea multă experiență poate realiza un film bun.

— Și cîteva cuvinte asupra concluziilor culese la Festivalul de la Karlovy-Vary, în al cărui juriu ați participat.

— Deși în medie filmele prezentate nu s-au ridicat la un nivel artistic prea ridicat, consider că cel de-al nouălea Festival de la Karlovy-Vary a avut de jucat un rol important. După părerea mea, pentru prima oară reprezentanții Estului și Vestului interesați în problemele cinematografiei s-au întîlnit și au putut lega nu numai relații culturale sau personale, ci și comerciale. Aceasta va duce la schimburi culturale interesante ce-și vor arăta roadele în anii ce urmează. Și acum, sper că ne vom revedea în curînd în țara dumneavoastră, pe care sînt nerăbdător s-o cunosc.

Irina OPRAN

Talentatul regizor brazilian Alberto Cavalcanti (x), în mijlocul juriului celui de al IX-lea Festival Cinematografic de la Karlovy-Vary.

Tov. Ion Constantin Str. Albinelor 6 Reşiţa de Vale

Răspundem cititorilor

CU PRIVIRE LA PROBLEMA FORMEI DICTATURII PROLETARIATULUI

La diferite întrebări decurgînd din titlul de mai sus, puse de tov. Vasilescu Grigore din Oraşul Stalin, răspunde tov. M. Lupan, de la Institutul de Filozofie.

1) În U.R.S.S.a existat forma sovietică şi în perioada premergătoare adoptării Constituţiei din 1936?

Dictatura proletariatului s-a exercitat în U.R.S.S. sub forma sovietică, o dată cu victoria Revoluţiei din Octombrie şi nu o dată cu adoptarea Constituţiei din 1936. Este adevărat că în perioada ulterioară victoriei revoluţiei,organizarea sovietică s-a perfecţionat şi dezvoltat neîntrerupt, ceea ce s-a oglindit, de pildă, în prevederile constituţiilor adoptate în 1918, 1924 şi 1936. Pot fi notate,de pildă,anumite deosebiri între soviete, aşa cum sînt ele organizate în perioada de dinaintea Constituţiei din 1936 — Constituţie care a fixat legislativ victoria socialismului — şi sovietele, aşa cum sînt ele organizate după adoptarea acestei Constituţii. În prima perioadă sovietele erau constituite din deputaţi ai muncitorilor, ţăranilor şi ostaşilor roşii; modul lor de formare cunoştea o inegalitate în dreptul de a vota al muncitorilor şi ţăranilor, în sensul avantajării muncitorilor, pentru a li se asigura rolul conducător; alegerile se făceau prin vot deschis, cu mai multe trepte şi după principiul locului de muncă. După adoptarea Constituţiei din 1936, sovietele au devenit soviete de deputaţi ai oamenilor muncii; modul lor de formare nu are nici o inegalitate, ci se bazează pe votul universal, direct, egal şi secret.

Asemenea schimbări nu ne pot împiedica însă să considerăm că, independent de datele săvîrşirii lor, forma sovietică a existat în U.R.S.S., începînd de la instaurarea dictaturii proletariatului. Trebuie ţinut seama că esenţial în forma sovietică este faptul că cele mai largi organizaţii de masă—sovietele — apărute încă în lupta împotriva ţarismului, au devenit baza noii organizări de stat, îndeplinind funcţiile de organe ale puterii de stat şi asigurînd, în felul acesta, mobilizarea maselor largi la conducerea statului. Or, înlocuirea vechii organizări de stat antipopulare, printr-o organizare sovietică, este o cucerire istorică fundamentală a Revoluţiei din Octombrie 1917.

2. Unele trăsături care deosebesc forma democraţiei populare de forma sovietică.

Trecerea la socialism dă naştere, după cum se ştie, la diferite forme de organizare politică a societăţii. Organizarea sovietică şi cea democrat-populară sînt asemenea forme. Fiecare în parte reprezintă un tip socialist de stat şi ele au sarcini esenţiale comune: eliberarea oamenilor muncii de asuprire politică şi exploatare economică.

Între aceste forme există însă şi anumite trăsături care le deosebesc, dat fiind condiţiile istorice diferite în care fiecare a apărut şi îşi desfăşoară existenţa. Pot fi citate în rîndul elementelor care deosebesc organizarea politică în ţările democrat-populare, următoarele trăsături: existenţa unor fronturi populare care au coalizat (sau coalizează încă) mai multe partide sau organizaţii obşteşti unite pe o platformă comună de acţiune (de pildă, în ţara noastră — Frontul Naţional Democrat, apoi Blocul Partidelor Democrate iar astăzi Frontul Democraţiei Populare); existenţa în unele din aceste ţări a mai multor partide democratice şi nu a unui singur partid — al clasei muncitoare — deşi este un regim de dictatură a proletariatului (de pildă, Polonia, Bulgaria); caracterul treptat şi nu brusc al transformărilor petrecute în aparatul de stat; baza politică a statului în aceste ţări nu o constituie sovietele. De pildă, în ţara noastră, baza politică o constituie sfaturile populare. În prima etapă a revoluţiei, ca organe ale puterii s-au menţinut cele vechi — parlamentul, primăriile etc. — schimbîndu-se numai conţinutul lor de clasă. În etapa revoluţiei socialiste, organele puterii de stat au devenit Marea Adunare Naţională şi sfaturile populare — organe apărute nu de jos, din iniţiativa maselor, ci de sus, din iniţiativa conducerii de stat şi cu sprijinul maselor; organele supreme ale puterii de stat în aceste ţări sînt instituţii reprezentative ale puterii de stat; în aceste ţări, sînt instituţii reprezentative unicamerale, cu o singură Cameră (de pildă, în ţara noastră — Marea Adunare Naţională) şi nu bicamerele (cu două Camere)cum sînt în U.R.S.S.

REPUBLICA POPULARĂ MONGOLĂ

Mai mulţi cititori ne-au cerut să publicăm date documentare privitoare la ţările Asiei. În numărul de faţă publicăm un scurt documentar despre R. P. Mongolă.

Republica Populară Mongolă, ţară situată în inima Asiei, între U.R.S.S. şi R.P. Chineză, este un imens teritoriu, cu o suprafaţă de 1.592.000 km. p., locuit însă de numai un milion de oameni. Regiune cu climă aspră, stepa mongolă a dat naştere unui popor deprins să lupte cu greutăţile naturii şi cu cele create de cotropitori.

Mongolia e o ţară bogată. Subsolul ei conţine zăcăminte preţioase de cărbuni, aur, aramă, pietre preţioase, sare etc. Pădurile ei sînt bogate, apele ei sînt uriaşe rezerve de energie. Totuşi, secole de-a rîndul orînduirea feudală s-a menţinut în această ţară şi pînă acum 35 de ani poporul de *arati* (ţărani săraci crescători de vite) a continuat să trăiască nomad, în stare de semiprimitivitate, exploatat atît de feudalii locali, cît şi de imperialiştii străini.

Revoluţia populară, ce a triumfat acum 35 de ani, în care poporul mongol a fost condus de Partidul Popular-Revoluţionar Mongol, a lichidat atît orînduirea feudală, cît şi stăpînirea secular străină. Mongolia a fost proclamată republică populară în anul 1924. La sfîrşitul anului 1930, după şase ani de guvernare populară, proprietatea feudală a fost lichidată. Avînd sprijinul Uniunii Sovietice, Mongolia a intrat într-o nouă etapă, etapa construirii socialismului.

Principala sursă de bogăţie a poporului mongol o constituie creşterea vitelor. Pînă la revoluţie, arăţii dispuneau de aproximativ 5 milioane capete de vite; în prezent, ei posedă cca 23 milioane capete vite. Astăzi R.P. Mongolă ocupă primul loc din lume în ce priveşte numărul vitelor, raportat la numărul populaţiei. Această creştere stă la baza bunăstării poporului mongol. Ea se explică prin politica guvernului popular şi a Partidului Popular-Revoluţionar Mongol. În ţara în care înainte de revoluţie nu existau nici un fel de medici sau instituţii sanitare nici măcar pentru oameni, astăzi există nu numai spitale, dispensare şi puncte sanitare în zeci şi zeci de cătune, dar funcţionează un întreg aparat de asistenţă medico-veterinară. Astfel există la dispoziţia crescătorilor de vite, 1.000 de centre veterinare şi peste 60 de staţiuni de maşini şi tractoare; în Mongolia sînt peste 300 de asociaţii de producţie ale arăţilor, numeroase gospodării de stat etc.

Statul popular a acordat o mare atenţie industrializării ţării. Şi, cum e şi firesc, au fost construite numeroase fabrici şi uzine — peste 500 unităţi industriale — menite a prelucra produsele animale. În acelaşi timp, însă, s-au dezvoltat ramuri ale industriei grele, ca industria energetică, extractivă, de prelucrare a metalelor etc. În economia planificată a R. P. Mongole de astăzi, aproape jumătate din producţia totală provine din industrie.

O mare atenţie s-a acordat de asemenea construcţiilor şi mai ales transporturilor, de care vechea Mongolie era cu desăvîrşire lipsită. În acest domeniu, cel mai de seamă succes este terminarea, anul trecut, a liniei ferate Ulan-Bator-Tzinin, care leagă capitalele U.R.S.S., R.P. Chineze şi R.P. Mongole.

Progrese uriaşe a făcut poporul mongol pe tărîm cultural. Deşi posedă o artă populară şi o cultură străveche, Mongolia avea în rîndurile populaţiei sale 99,9% analfabeţi. Astăzi numărul analfabeţilor nu mai atinge nici măcar 0,5%! În Mongolia există 19 institute de învăţămînt superior şi mediu, zeci şi zeci de şcoli elementare. În ţară funcţionează 25 sanatorii şi case de odihnă, teatre, cinematografe, spitale etc. Nu rareori, lîngă o aşezare îndepărtată din stepă, vezi aterizînd cîte un avion sanitar venit cu personal de specialitate şi medicamente, ca să dea îngrijire unui arat bolnav...

Este, desigur, o distanţă uriaşă de la tabloul trist al nomadului semiprimitiv, ros de superstiţii şi exploatat de feudali lacomi — la un crescător de vite stăpîn pe tehnica înaintată, beneficiar al bunurilor civilizaţiei, cum este cetăţeanul mongol de astăzi. Distanţa aceasta marchează drumul parcurs de poporul mongol şi patria sa, astăzi parte integrantă a puternicului lagăr al socialismului.

EXPEDIŢIA LUI DEJNEV

Prin materialul alăturat, scris de tov. I. Iordan, de la Institutul de Cercetări Geografice, răspundem tovarăşei Carp Silvia — elevă la Şcoala medie de fete nr 15 din Bucureşti — care ne-a cerut date documentare asupra exploratorului rus Dejnev.

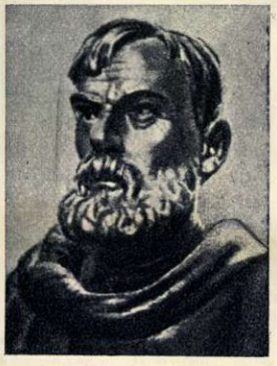

Dejnev, marele navigator rus al secolului al XVII-lea, s-a născut în jurul anului 1605. Încă de copil el este atras de arta navigaţiei polare şi de dorinţa de a şterge „petele albe" de pe harta Asiei răsăritene. În 1640 el porneşte cu o mică dar bine pregătită expediţie din Iakutsk, spre fluviul Indighirka. Navigînd pe apele bogate ale fluviului, printre sloiurile de gheaţă care înaintau spre ocean, el ajunge în Oceanul Arctic. Această împărăţie a gheţurilor, care se întindea pînă la ţărmurile Asiei, ameninţa, prin banchizele uriaşe de gheaţă care se ridicau de cîţiva metri deasupra apei, vasele curajoşilor navigatori care îndrăzneau să se avînte printre spaţiile înguste dintre sloiuri.

Plutind cu multă atenţie printre aceste santinele periculoase ale Arcticei, Dejnev reuşeşte să ajungă, în vara anului 1643, mergînd de-a lungul coastei, la gura fluviului Kolima. Acest ultim mare riu — către est — al coastei arctice asiatice, care adună apele din regiunea muntoasă a extremităţii estice a continentului, constituia hotarul dincolo de care, pe uscat, încă nu călcase nimeni.

Aci se înfiinţează o tabără pentru a o folosi ca bază de plecare, atît în regiunea necunoscută a uscatului şi ţărmului de la est de Kolima, cît şi printre gheţurile oceanului, în căutarea locurilor de aglomerare a focelor necesare pentru procurarea unturii şi blănii.

Dar, din cauza gheţurilor care barau atît ieşirea din fluviul Kolima, cît şi navigaţia prin oceanul Arctic, încercările lui Dejnev de a pătrunde în Estul necunoscut rămîn zadarnice. De-abia în iunie 1648, după ce expediţia este bine echipată şi organizată, începe asaltul asupra gheţurilor care baraseră pînă atunci drumul.

Încet şi cu multă iscusinţă, strecurîndu-se printre uriaşii plutitori de gheaţă, Dejnev înaintează spre est. O dată cu această înaintare, se fac observaţii, nu numai asupra ţărmului, dar şi asupra unei mari fîşii de uscat.

Şi iată că, în acelaşi an, Dejnev ajunge la punctul cel mai estic al continentului asiatic — numit azi Capul Dejnev — unde constată că într-adevăr Behring găsise aici strîmtoarea care separă continentul american de cel asiatic.

De aici, intră în apele oceanului Pacific şi înaintează pe lîngă insulele Diomede (pe care, după cum afirmă el, trăiau eschimoşi), spre sud. O furtună puternică îl aruncă însă în apropierea fluviului Anadîr. Mergînd în susul acestui fluviu, el înaintează în inima uscatului necunoscut, pe care-l cercetează amănunţit.

Expediţia lui Dejnev a confirmat existenţa strîmtorii dintre America şi Asia, a descoperit o mică porţiune din Drumul Maritim de Nord (extremitatea estică) şi a făcut primele observaţii asupra peninsulei Ciukotka — pînă atunci neexplorată — şi asupra fluviului Anadîr.

În memoria marelui navigator rus, Consiliul de Miniştri al U.R.S.S. a înfiinţat în 1948 Premiul Dejnev pentru cele mai bune lucrări care se vor întocmi despre Asia de nord-est.

ELECTRICITATEA ANIMALĂ

Prin acest material, tov. asist. univ. dr. Em. Gaba răspunde tov. Maria Ionescu din Piatra Neamţ.

Electricitatea, sau mai bine zis fenomenele electrice, la om sau la animale, sînt cunoscute de mult timp. Astfel, este cunoscut din timpuri străvechi peştele „torpila electrică", care trăieşte în Marea Mediterană şi ale cărui atingeri sînt însoţite de descărcări electrice. Se cunosc şi alte animale, cum ar fi de pildă ţiparul „Gymnotus electricus", care trăieşte în rîurile din America de Sud, sau peştele „somnul electric", care posedă organe producătoare de electricitate (un fel de pilă electrică). Aceste organe au, pe de o parte, un rol de apărare împotriva atacurilor altor animale, iar pe de altă parte, servesc, prin descărcările electrice produse, la ameţirea prăzii,prin provocarea unor puternice şocuri electrice.

În afara organelor speciale producătoare de electricitate şi care au, cum am amintit mai sus, rolul unor pile electrice, există în diferitele ţesuturi şi organe ale animalelor şi chiar ale omului, curenţi electrici, care sînt însă mult mai slabi.

În unele organe, însă, cum ar fi de exemplu muşchii, aceşti curenţi pot fi uşor puşi în evidenţă, atît atunci cînd muşchiul se află în stare de mişcare (contracţie), cît şi atunci cînd acesta este în stare de repaus. La el se pot pune în evidenţă curenţii electrici din piele, retină, creier. Pentru a putea fi înregistraţi, curenţii electrici trebuie să fie amplificaţi. Aceasta se face cu ajutorul lămpilor de radio din diferite aparate de înregistrare. Astfel, curenţii electrici din muşchiul cel mai important al corpului, inima, pot fi înregistraţi şi studiaţi în timpul contracţiilor cardiace, cu ajutorul electrocardiografului. În felul acesta se

Înscrierea unei encefalograme la clinica neurologică a Spitalului Colentina.

obține așa-numita electrocardiogramă, care servește la studierea bolilor inimii; prin înregistrarea curenților electrici de la nivelul creierului, se obțin electroencefalograme, putîndu-se astfel diagnostica și studia importante boli cerebrale.

Producerea de electricitate la nivelul celulelor și al țesuturilor are loc datorită diferenței de concentrație ionică ce există între diferitele medii interne ale țesuturilor și care variază după starea de repaus sau de acțiune a regiunii respective. Diferența de concentrație ionică dă naștere la diferențe de potențial și, deci, la curent electric.

Se mai poate observa uneori la om și la animale un fel de electricitate statică, produsă prin frecare. Pieptănatul cu un pieptene de os, pe vreme uscată, este însoțit adesea de mici pocnituri, iar pe întuneric se pot observa și mici scîntei.

POȘTA REDACȚIEI

Ghe. Von Men și Stan Păun Galați. Poezia *„Fragi de munte" trudusă de dv. din limba coreeană va fi publicată într-unul din numerele viitoare ale revistei.*

Paraschiva Brătulea — Loco. *Poezia dv. „Mesaj către Conferința Internațională a Femeilor Muncitoare" a ajuns mult prea tîrziu la redacție pentru a mai putea fi eventual folosită. Cît privește poezia „Copilului meu, copiilor lumii" veți primi în curînd în scris observațiile noastre.*

Sicoe Nicolae — Bacău. *Exercițiile ne dau posibilitatea să urmărim felul în care se desfășoară cursul, intervenind dacă e cazul și lămurind ceea ce n-a fost deplin înțeles. Pe de altă parte, obligația de a trimite exercițiile înseamnă, cel puțin pentru unii cursanți, un stimulent în muncă. Din cauza numărului mare de cursanți confirmarea prin revistă a primirii exercițiilor nu este posibilă.*

M. Gavrilă — Hunedoara. *Pentru a urma cursul și a participa la concurs nu este nevoie de înscriere specială. Este suficient să trimiteți exercițiile. La sfîrșitul cursului se va da o probă de verificare a cunoștințelor obținute.*

Sergiu Haimovici — București. *Intervalul de care se vorbește în lecția a II-a, pct. 3, se lasă între rîndurile stenografice, iar nu între cele două rînduri de pătrățele din care este format un rînd stenografic. Din cele două forme schițate de dv., a doua este deci cea corectă.*

Dudău Ioan — București. *Un și în se notează prin cîte un mic N stenografic (nu prin n din alfabetul obișnuit).*

Frățilă Ioan — Sinaia. *Cuvintele* **cere, facă** *etc. se scriu, ca și* **cer, fac** *etc., cu un singur semn (cer, fk etc.). În afară de exercițiile publicate, nu vă putem trimite alte exerciții. Netrimiterea, accidental, a exercițiilor nu anulează înscrierea la curs.*

Dumitrescu Mihail — Ploești, Ficlenescu N. — Sf. Gheorghe și alții. *Exercițiile cu mențiunea „de citit, transcris și copiat" se trimit numai în scriere obișnuită, iar exercițiile „de scris în stenografie" se trimit numai în stenografie, cu excepția cuvintelor de la început, care vor fi scrise și în scriere obișnuită (unul sub altul, pe coloane, cu traducerea stenografică alături).*

Alecu Alex.— București. *Semnul* **fk** *nu se poate citi* **faci,** *el fiind compus din* **f** *și* **k,** *iar nu din* **f** *și* **ce (ci). Faci** *se scrie din două semne (f-ci).*

DE VORBĂ CU MEDICUL

COLECISTITA

La cererea tov. M. Enovschi, din București, răspunde tov. dr. M. Neuman.

Colecistita este inflamația (îmbolnăvirea) vezicei biliare. Se știe că bila (fierea) secretată de celulele ficatului se scurge prin canale și, în cele din urmă, ajunge prin canalul coledoc în prima parte a intestinului subțire — duoden — unde prezența ei contribuie la digestia și absorbția grăsimilor.

Pe traiectul canalului principal de scurgere a bilei se află intercalată vezica biliară (băsica fierii); de fapt, bila, ajunsă în canalul biliar colector, e derivată mai întîi spre vezica biliară, unde se concentrează, se îngroașă, formînd așa-zisa bilă B și numai după aceea, în timpul prînzurilor (mai ales cu grăsimi, ouă), sub influența acestora, vezica biliară se contractă, se golește, eliminînd astfel bila, în duoden.

Vezica biliară se poate îmbolnăvi fie prin îngroșarea excesivă a fierii, cu formarea de pietre (calculi biliari), care irită peretele vezicii, fie prin infectarea bilei și a pereților vezicii, chiar fără prezența de calculi biliari.

Apariția colecistitei este favorizată de alimentația în care abundă grăsimile (mai ales prăjite), ouăle, sosurile etc. De asemeni supărările, discuțiile violente, grijile etc. declanșează adeseori crize de colecistită. Alteori, apariția colecistitei poate fi o urmare a unor boli infecțioase, ca de exemplu febra tifoidă, hepatita epidemică ș. a.

Cum se manifestă boala?

Uneori ea începe brusc, prin ceea ce se numește criza de ficat, (colica hepatică), pe neanunțate, adesea chiar în cursul nopții, uneori după o masă mai bogată în grăsimi prăjite, ouă etc. Bolnavul e trezit de o durere violentă în partea dreaptă, imediat sub marginea coastelor, mergînd adesea și în spate și spre umărul drept, însoțită de senzație de greață și chiar de vărsături. Durerea aceasta violentă, ținînd cîteva ore și uneori mai mult, se datorește contracției, spasmului musculaturii veziculei biliare, cauzat fie de prezența unui calcul, pe care vrea să-l elimine, fie de inflamația peretelui ei. Adesea criza se termină cu eliminarea calculului prin scaun. Uneori, însă, calculul nu poate fi eliminat, el rămînînd în vezica biliară, unde va putea ocaziona pe viitor noi colici de ficat, sau se va opri la gîtul vezicii sau în canalul coledoc, ceea ce va face ca, împiedicînd scurgerea bilei, să producă icter (gălbinare).

Alteori, însă, începutul bolii e mai puțin brusc; bolnavul se plînge de „indigestii": după mese (mai ales după cele cu grăsimi prăjite), se simte balonat, simte apăsări în coșul pieptului și în dreapta, sub coaste, are greață, limba încărcată, adesea constipație. Uneori, această stare de „indigestie" se permanentizează, bolnavul intrînd pe nesimțite în faza de colecistită cronică, întreținîată din cînd în cînd de crize mai mari de ficat.

În fața acestor simptome, bolnavii trebuie să se prezinte cît mai curînd medicului. În cazuri îndoielnice, pentru precizarea diagnosticului se va recurge și la alte investigații: radiografia vezicii biliare (colecistografie), a stomacului și duodenului (pentru a exclude o boală de stomac sau duoden), o dozare a colesterinei în sînge etc.

Cum poate fi prevenită îmbolnăvirea?

În primul rînd prin igiena alimentației. Cei expuși nu se vor așeza la masă enervați, vor mînca încet, vor mesteca bine, vor evita mîncărurile rău suportate de vezica biliară: ouăle, mîncărurile preparate cu ouă, grăsimile prăjite, sosurile, băuturile alcoolizate, condimentele (piper, murături, varză acră etc.). E bine să se evite mesele prea copioase sau la distanțe prea mari una de alta: sînt de preferat mese mai mici și mai dese — la 4-5 ore interval. Se va evita și trata constipația.

O dată diagnosticată colecistita, trebuie tratată imediat. Bolnavii vor trebui să țină un regim alimentar acasă sau la cantină, cu alimentele preparate fără grăsimi (fierte sau fripte), excluzînd alimentele amintite mai sus. Ei vor fi ținuți în evidență, spre a fi trimiși în timpul concediilor pentru cură balneară la una din localitățile cu ape minerale active în colecistită: Slănic-Moldova, Căciulata, Mathild, Borsec etc. Ca medicamente se vor prescrie dezinfectante biliare și droguri care măresc și fluidifică secreția biliară.

În cazurile relativ rare, în care tratamentul medical nu dă rezultate suficiente, sau atunci cînd e vorba de un calcul oprit la gîtul vezicii biliare sau pe canalul coledoc, se va recurge la o intervenție chirurgicală, constînd în scoaterea vezicii biliare și a calculilor pe care îi conține. Intervenția chirurgicală nu se va face însă decît după epuizarea tuturor mijloacelor medicale. Tratamentul crizei (colicii) de ficat va consta din aplicații calde pe regiunea ficatului și injecții sau supozitori calmante antispastice.

COLȚUL FOTOGRAFULUI AMATOR

CONSTRUIȚI-VĂ UN EXPONOMETRU-RIGLĂ

Pentru a veni în ajutorul celor ce doresc să facă fotografii și nu posedă o practică îndelungată sau exponometre, publicăm mai jos metoda de confecționare și întrebuințare a unei rigle, pentru stabilirea timpului de expunere.

Pentru a ne confecționa o asemenea riglă, este necesar a se decupa desenul 1-a pe care-l lipim pe carton gros de cca 2 mm. După ce s-a uscat perfect sub o presă, despărțim partea glisantă (rigleta) de cea fixă (marginea) printr-o tăietură oblică (fig. 2). Pe acestea din urmă le lipim pe o bucată de carton (suport — fig. 2), iar pe cealaltă parte a rigletei lipim desenul 1-b, (pentru lumina de zi), urmînd ca dintr-o bucată de celuloid de 1 mm grosime să facem cursorul (fig. 3).

Cum ne servim de riglă pentru lumina artificială: aruncăm o privire pentru a aprecia distanța sursă-subiect, consultăm sursa asupra watajului și astfel punem de acord toate elementele de pe riglă, iar jos vom putea alege timpul de expunere la diafragma convenabilă.

Descompus se procedează astfel: se deplasează cursorul din poziția normal spre punctele care indică distanța sursă-subiect, apoi se trage rigleta pînă în dreptul firului indicator de pe cursor. Deplasăm cursorul în dreptul cifrei care indică numărul de wați al sursei și iarăși aducem rigleta în dreptul firului indicator de pe cursor.

Deplasăm mai departe cursorul spre celelalte elemente ca: luminozitatea subiectului, diafragma, material negativ, dacă sursa se află într-un reflector sau nu, are sau nu vreun fel de ecran (geam mat, opal, hîrtie de calc sau pînză) pe care-l încadrăm prin apreciere (după densitate) în cele trei gradații „ecrane".

La sfîrșitul culegerii acestor elemente se poate citi în dreptul firului indicator de pe cursor, timpul de expunere. În cazul cînd firul nu coincide cu o gradație „timp de expunere" se ia următorul timp de expunere mai mare.

Pentru lumina de zi vom proceda astfel: întoarcem mai întîi rigleta cu fața „lumina de zi". Să presupunem că sîntem în luna aprilie ora 14, deci vom deplasa rigleta spre stînga pînă ce linia de demarcație „D" (corespunzătoare lunii aprilie sau septembrie) va ajunge în dreptul firului indicator de pe cursor, care se află la „O", apoi deplasăm cursorul pînă în dreptul punctului de pe dreapta corespunzătoare orelor 10-14. Ducem rigleta cu linia „A" în dreptul firului indicator de pe cursor, după care iar deplasăm cursorul spre un nou element: subiectul, care va fi „cîmpie cu prim-plan de culoare deschisă" și iarăși vom deplasa rigleta cu linia „A" în dreptul firului indicator de pe cursor. Studiem cerul și dacă este senin vom duce cursorul cu firul în dreptul punctului „senin" și aducem rigleta după cursor ca mai înainte. Mai avem o asemenea manevră pentru materialul negativ care este $\frac{17}{10}$ °DIN. După aceasta nu ne mai rămîne decît să alegem diafragma care ne convine și să citim în dreptul ei timpul de expunere.

Petru VOINESCU
fotograf-amator

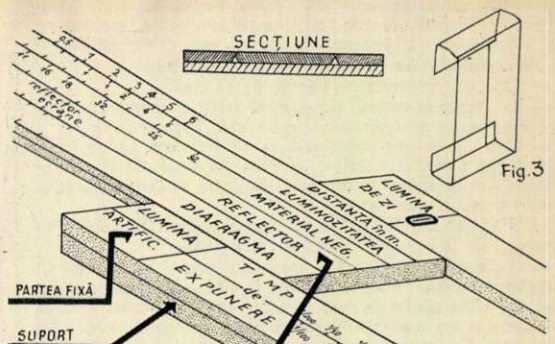

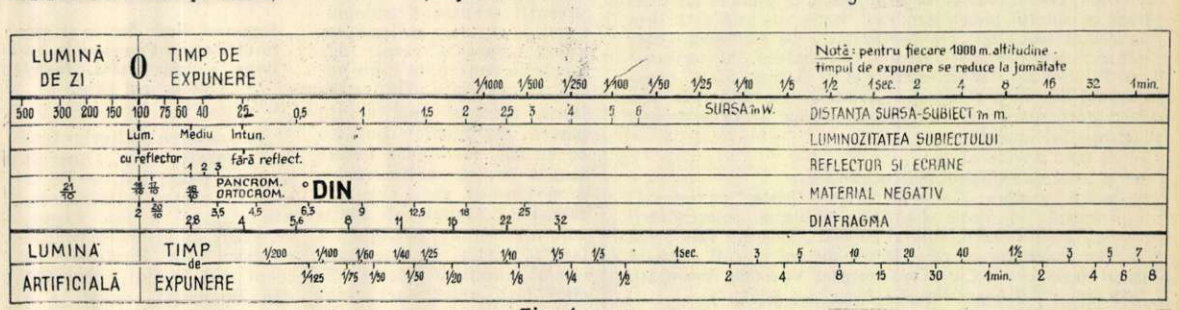

Fig. 1a

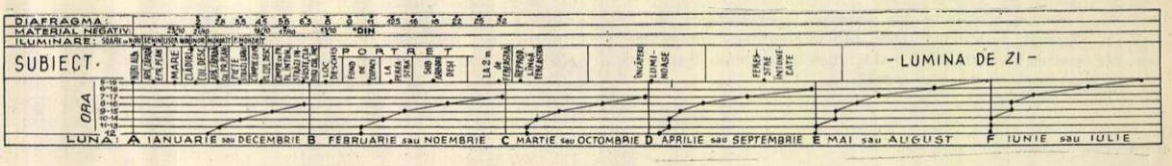

Fig. 1b

DOUĂ NOI PREMIERE PE ȚARĂ LA CLUJ

Întrucît Teatrul Național din Cluj ne-a obișnuit cu numeroase surprize, am considerat că nu-i lipsit de interes... să le cunoaștem din timp, colectivul artistic clujean păstrînd totuși, întreagă, surpriza calității spectacolelor.

Ne-am adresat deci unora dintre membrii Consiliului artistic, și răspunsurile, destul de prudente, ne dezvăluie totuși programul de toamnă al clujenilor.

— Ce piese noi prezentați pînă la 31 decembrie 1956, dată la care se încheie stagiunea 1955-1956?

— Pînă atunci, oferim spectatorilor noștri trei premiere: „Clubul împușcaților", („Nekrasov") de Jean Paul Sartre, „Maria Stuart" de Fr. Schiller și o piesă originală, „Taina lui Grigore Cristea" de Teofil Bușecan — ne răspunde tovarășul Eugen Jeleapov, directorul Teatrului Național din Cluj.

— Din cele trei piese, două prilejuiesc, după cum știm, premiere pe țară. Piesa lui Jean Paul Sartre reclamă un spectacol de aproximativ cinci ore. Cum ați soluționat problema duratei spectacolului?

— Teatrul Național din Cluj dispune de trei variante ale piesei: varianta franceză, care impunea durata amintită; varianta sovietică, rezultată din colaborarea autorului cu scriitorul sovietic Ilya Ehrenburg, și varianta românească, realizată de Aurel Baranga. Am procedat la o îmbinare a variantei sovietice cu varianta românească, reducînd din lungimea textului și esențializîndu-l. Considerăm că ultima variantă, realizată de Aurel Baranga în colaborare cu Teatrul Național din Cluj, este foarte vie și valoroasă. Ea ține seama de exigențele artistice și de nivelul politic ridicat al spectatorilor noștri.

— Cum ați pregătit spectacolul și în ce fază vă găsiți? — întrebăm pe primul regizor artistic al Naționalului clujean, tovarășul Ion Dinescu.

— Pentru pregătirea spectacolului am lucrat, îndeosebi, cu patru elemente: cu Consiliul artistic, cu traducătorul, cu secretariatul literar și... cu actorii. Un loc aparte îl ocupă colaborarea cu pictorul scenograf Mircea Matcaboji. Pregătirile sînt într-o fază ce ne permite să reluăm repetițiile din plin și să începem finisajul.

— Ce probleme speciale a ridicat, pentru dv., piesa lui J. P. Sartre?

— Piesa ne-a pus numeroase probleme, printre care, în special, problema specificului comicului francez. Sartre, reluînd strălucita tradiție a satirei franceze și punînd „rîsul în slujba poporului", ne obligă să recurgem la forme inedite. Sclipitorul spirit francez vizează obiective politice contemporane, atacîndu-le cu vigoare și rafinament. Sarcasmul este tăios, dar fin, și cu totul deosebit de comicul caragialesc, de pildă.

— Cine va interpreta pe George de Valera?

— Eu, răspunde actorul și regizorul artistic Constantin Anatol, interpretul profesorului Higgins din „Pygmalion".

— Care-i problema principală ce vă frămîntă pe dv.?

— Aceea a fondului satiric al piesei, a umorului și a autoironiei. Am de redat un conținut ideologic în care existențialismul însuși e satirizat din plin.

— Fiind cea dintîi piesă a lui Sartre prezentată publicului nostru, cum ați pregătit justa ei interpretare?

— O piesă se integrează în ansamblul operei unui autor și marchează o etapă. În ea se regăsesc lumini vechi și perspective noi. Am ținut seama de ceea ce este valabil și actual în arta lui Sartre și am descifrat în această piesă elementele combative și realiste. Ca urmare, actorii și regia au fost informați despre opera literară și filozofică a lui Sartre, astfel încît — în urma analizei piesei — conținutul ei satiric a devenit clar.

Cît privește posibilitatea cunoașterii adîncite a piesei și a autorului, am procedat — ca și în cazul scriitorului sovietic Victor Rozov, căruia teatrul i-a jucat recent o piesă — luînd legătura cu autorul piesei, Jean Paul Sartre, de astă dată prin intermediul asociației „Franța-Romînia". De asemenea — continuă secretarul literar al Teatrului Național din Cluj, scriitorul Pavel Bellu — am stabilit legătura și cu Georges Soria, corespondentul din Paris al ziarului „Scînteia". Apelînd și la alți colaboratori, sperăm să oferim spectatorilor un caiet de sală substanțial și interesant.

— Pe cînd premiera?

— Se pare, spre sfîrșitul lunii octombrie.

— Încă o întrebare: „Taina lui Grigore Cristea" ce tratează?

— Tratează, în forme dramatice, problema colectivizării agricole. Teofil Bușecan, autorul nuvelei „Mina din Vale", este al treilea dramaturg pe care, în ultimii doi ani, îl lansează Teatrul Național din Cluj. L-au precedat Veronica Porumbacu („Fata apelor") și Eugen Naum („Avansarea șefului").

— Veți prezenta publicului bucureștean, în cadrul unui turneu de toamnă, pe „Maria Stuart" și „Clubul împușcaților"?

— Nu-i exclus. Depinde de valoarea spectacolelor.

V-am informat, pe scurt, desigur, cum se pregătește unul dintre teatrele noastre fruntașe pentru stagiunea de toamnă. Și sperăm că ați aflat ceea ce vă interesează.

I. ULMU

Hidroavionul românesc R.A.S.1 e gata de decolare.

PRIMUL HIDROAVION ROMÎNESC

Cu 30 de ani în urmă s-a efectuat la Constanța primul zbor cu un hidroavion conceput și construit în țara noastră, aparatul inginerului Radu A. Stoica.

Evident, în acea vreme existau în mai multe țări hidroavioane; dar n-ar fi putut decola sau ameriza pe valurile Mării Negre, care își are specificul ei de mare închisă, decît pilotate de zburători foarte încercați și temerari. Hidroavioanele italiene, care au străbătut cu succes Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, venind în zbor la Constanța, au suferit toate accidentele. Dar în ce constă, oare, specificul Mării Negre, care o face mai dificilă ca altă mare? Marea Neagră face parte din mările cu valuri scurte (numite „tiroidale") care, din cauza curenților circulari marini foarte puternici, au o conformație deosebită de cele ale celorlalte mări închise.

Lucrul acesta i-a dat de gîndit inginerului Stoica. Încă înainte de anul 1925, el fusese autorul cîtorva invenții tehnice: o sanie-automobil cu elice aeriană, un avion „Parasol" etc.; dar lucrările concepute n-au putut fi realizate din cauza lipsei oricărui sprijin din partea regimurilor politice de atunci. Iar cînd a pornit munca pentru realizarea hidroavionului său, și-a dat seama că trebuie să realizeze un hidroavion „de mare larg". Lipsit de sprijinul oficial, inginerul Stoica, făcînd față unor mari greutăți materiale, a reușit totuși să-și construiască hidroavionul prototip R.A.S.1. Bineînțeles, deoarece micul atelier în care se construia hidroavionul nu era propriu pentru asemenea lucrări, s-au ivit greutăți inerente. Totuși, în ziua de 27 august 1925, hidroavionul — pilotat de cunoscutul căpitan aviator Romeo Popescu — a trecut cu succes toate probele. Verificarea calităților sale au făcut-o apoi și alți zburători: locotenenții aviatori P. Diaconescu și I. Culuri, sublocotenentul aviator și mecanic Vladimir Stîngaciu și maistrul mecanic Gheorghe Spirea.

Inginerul Radu Stoica și aviatorul Romeo Popescu, în carlinga hidroavionului, înainte de primul zbor.

S-au construit ulterior încă trei aparate, care, timp de aproape patru ani, au făcut sute de zboruri. Hidroavionul „Getta" a fost expus, în 1927, la prima expoziție aviatică din Romînia, pe lacul din Parcul Libertății din București, ca și la o expoziție de aviație din Praga.

Deși echipat numai cu un motor de 220 cai putere și avînd un echipaj de trei oameni, hidroavionul inginerului Stoica putea atinge o viteză de 160 km pe oră, cu o durată de zbor de opt ore, o rază de acțiune de peste 1000 km și cu un plafon practic de 4000 metri.

De ce nu s-au folosit serviciile acestui hidroavion, de tipul căruia nu s-au construit decît patru exemplare? Pentru că guvernele de atunci n-au avut înțelegerea cuvenită față de asemenea importante realizări. La fel ca în cazurile precursorilor aviației noastre, Traian Vuia și Aurel Vlaicu, a căror operă n-a fost înțeleasă și nici sprijinită de foștii guvernanți, nici creația inginerului Stoica n-a fost valorificată.

Ca să ne dăm seama de însemnătatea acestui hidroavion românesc, este destul să spunem că principiul creației inginerului Stoica a fost mai apoi adoptat de toți constructorii de hidroavioane din străinătate.

Dintre cei care s-au consacrat acum trei decenii înfăptuirii și zborurilor primului hidroavion românesc, piloții Romeo Popescu, Diaconescu și Culuri au pierit în diferite accidente de avion; constructorul hidroavionului „Getta", inginerul Radu A. Stoica, este astăzi inginerul șef al Centrului de documentare tehnică din cadrul Ministerului Energiei Electrice și Industriei Electrotehnice; fostul său colaborator, Vladimir Stîngaciu, este conferențiar la catedra de construcții aeronautice de la Institutul Politehnic din București, iar maistrul Gheorghe Spirea este conducătorul unui atelier auto.

Am socotit că este bine să reamintim generației de astăzi această realizare românească de acum trei decenii, care a marcat atunci o însemnată contribuție la progresul aviației.

S. ALBU

VÎSLE și PÎNZE

Ion Coman execută o „voltă". Nu este încă un as în sportul velelor și în fiecare după-amiază, cu ajutorul instructorului Nicolae Nastea, învață fiecare element din arta mînuirii pînzelor.

Patru fete au pornit la antrenament pe schifui de 4 + 1. Instructorul Radu Bărbulescu le corectează mișcările și le dă indicațiile necesare însușirii unei tehnici cît mai bune.

La malul Herăstrăului nu sîntem singurii care privim la cele ce se întîmplă în larg. Sînt mulți amatori care urmăresc întrecerile pasionante și admiră acest minunat tablou în mișcare făurit într-un cadru complet: apă, aer, soare.

Au apărut iolele cu semnul lor distinctiv — cercul roșu — snipurile și staruri'e — o clasă superioară a ambarcațiunilor cu pînză.

Bărcile s-au adunat la start. Unele lîngă altele... Ionescu Teodor, de la I.T.B., sportiv cu mai multă experiență, pornește în regată alături de doctorița Felicia Predovici, care abia de cîtăva vreme a început să practice canotajul, și de Ileana Lugojanu, studentă la Construcții. Parcursul este anevoios. Concurenții sînt datori să fie cunoscători ai „rozei vînturilor". Cine stăpînește mai temeinic aceste noțiuni, acela iese biruitor. De aceea, pentru începător sau avansat fiecare cursă este prețioasă în învățăminte.

Și antrenamentul e deosebit de minuțios. Pesemne, aveți convingerea că el constă în pregătirea fizică, în însușirea de noi cunoștințe tehnice și tactice, mă rog, ca la orice sport. Vă înșelați! La antrenament, ca de altfel și la regate, totul se bazează pe tactică și mai ales pe... răbdare. Da, da! Răbdarea e hotărîtoare în cursă. La bărcile cu pînze n-ai nevoie de o forță fizică specială (fapt care face ca acest sport să fie practicat și de bătrîni), ci de foarte multă tactică și calm. De altfel sportul cu velele se asemuiește cu... șahul, fiindcă și la unul și la celălalt întrecerea se cîștigă numai și numai cu judecata. Iată un motiv deosebit de serios ca acest sport să-și cîștige mereu noi adepți.

Ajunge doar să stai de vorbă cu Ion Coman, tîmplar de meserie, ca să poți înțelege de ce anume l-a atras pe el canotajul.

„Nu pot vorbi de performanțe" — ne spune Coman. Într-adevăr el e încă proaspăt printre oamenii lacurilor.

„Pot vorbi însă de frumusețea acestui sport" — completează noul nostru prieten, și aceasta fiindcă el ascultă cu multă luare aminte de sfaturile instructorului voluntar Nicolae Nastea, care i-a însuflat pasiunea pentru canotaj.

M-am convins de frumusețea sportului și de perspectivele acestui sportiv cu cîteva clipe mai tîrziu cînd s-a avîntat în larg și palele de vînt îi umflau pînza bărcii. Într-o cursă de antrenament porniseră să străbată apa, el, tîmplarul Ion Coman, și tînăra funcționară Vanda Sfetescu.

★

E ceasul amiezii și soarele dogorește. Pînă și palida adiere a vîntului a dispărut. Bărcile cu pînză fac loc numeroaselor schifuri și caiace.

De astă dată avem de-a face cu un sport care cere multă rezistență, spirit de echipă, reflexe rapide. Acesta permite dezvoltarea multilaterală a mușchiulaturii, a respirației, a corpului.

„Cine va cîștiga?!"... Aceasta e întrebarea care animă pe cei de pe mal. Mai ales că în luptă cu apa, cu kilometrii, sînt avîntați canotori de nădejde ca Radu Bărbulescu de la spitalul Filaret, studentul Mihai Negulici și chiar junioara Viorica Popescu, o școlăriță care s-a dovedit o conducătoare a schifului simplu, rezistentă, îndemînatică și deținătoare a unei tehnici valoroase.

„Cine va cîștiga?!..." Desigur cel mai bun! Răspunsul concret nu-l putem da, căci echipele s-au îndepărtat și s-au pierdut undeva, în întinderea apei, dincolo de pădurea cu sălcii pletoase...

A. VELUREANU

Junioara Viorica Popescu, o tînără speranță a sportului nautic.

Soarele dă în amurg. Ultima iolă, plutind pe undele strălucitoare ale lacului, se îndreaptă spre debarcader.

EGIPTUL în aceste ZILE

de Giancarlo Scalfati

corespondență din zona Canalului de Suez

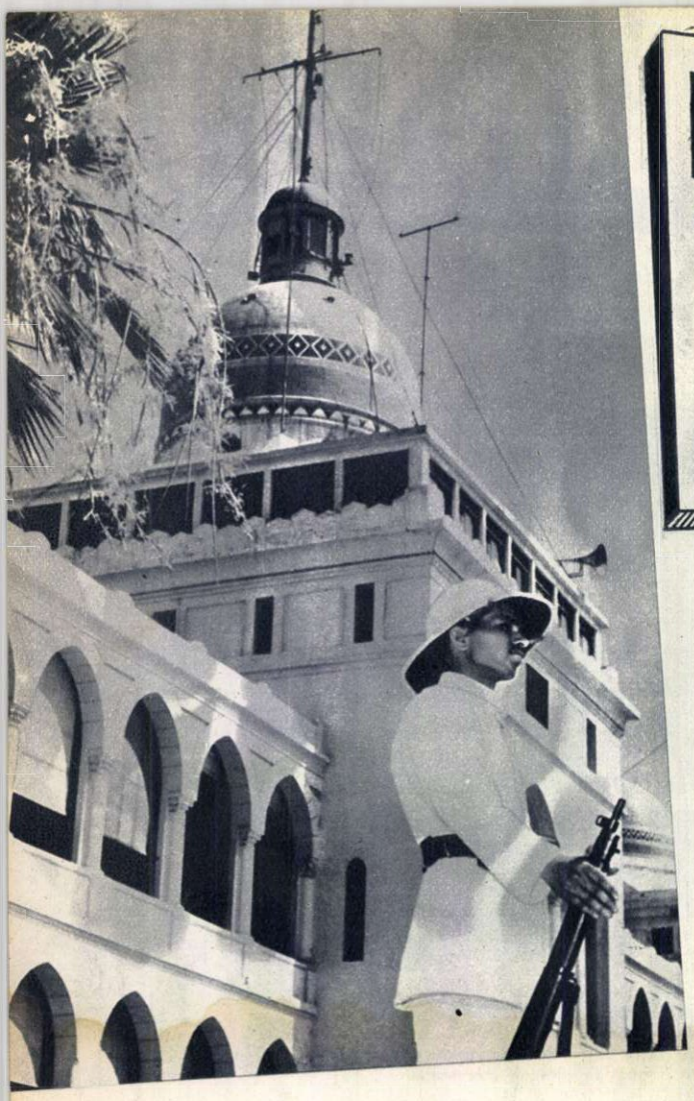

Steagul egiptean fîlfîie la Port Said, deasupra clădirii fostei Companii a Canalului de Suez. Iar ostașul egiptean stă de strajă la intrarea acestui palat, în incinta căruia pînă mai deunăzi erau atotputernici patronii occidentali. Înainte de naționalizare, Compania Canalului de Suez era condusă de un Consiliu format din nu mai puțin de 32 directori, dintre care 16 francezi, 9 englezi, 1 american, 1 olandez și 5 egipteni. ←

El întrunchea parcă cele mai mari aspirații ale unui popor care a îndurat decenii în șir asuprirea străină.

În cursul peregrinărilor mele prin Cairo, Alexandria și în general prin zona Canalului de Suez, am putut observa la tot pasul o seamă de izbitoare contraste între ceea ce e de domeniul trecutului în această țară și noul ce se afirmă cu încetul, înfruntînd numeroase obstacole. Am văzut în Egipt femei cu inele la picioare — simbol al supunerii față de bărbatul-stăpîn — dar am cunoscut și tinere studente care, pentru prima oară în istoria femeii musulmane, au lepădat vălul și învață la universitate. Am văzut cerșetori roși de trahomă și tuberculoză și am stat de vorbă cu muncitori ai primelor fabrici egiptene, construite în preajma vechiului Cairo. Am vizitat laboratoarele de chimie, unde tinerii egipteni învață să mînuiască eprubetele și retortele. Am admirat de asemeni splendorile insulei Zamalek de pe Nil, unde pînă deunăzi rezidenții englezi huzureau sfidători, declarînd, între două pahare de whisky, cum că „Egiptul este o țară condamnată"...

Atît din cele auzite la mitingul uriaș de la Cairo, cît și din discuțiile de la om la om pe care le-am avut în tot timpul călătoriei mele prin străvechea țară a faraonilor, mi-am dat seama cît de puternică este năzuința milioanelor de egipteni de a păși înainte pe drumul independenței și am simțit pulsul viguros al unui popor ridicat la lupta penru apărarea demnității sale, pentru libertate.

Numai cine a fost martorul exploziei de entuziasm cu care a fost întîmpinat în Egipt actul istoric al naționalizării Companiei Canalului de Suez, numai acela a putut să cunoască

Mă aflam la Cairo în ziua în care președintele Nasser proclama noua Constituție, în fața unei mulțimi de 300.000 oameni sosiți aici din toate colțurile țării. Mulțimea aclama cu entuziasm de nedescris prima constituție a unui Egipt eliberat de sub jugul colonialist. Mitingul din Piața Eliberării din Cairo mi s-a părut simbolic pentru realitățile actuale din Egipt.

Actul naționalizării nu a stînjenit cît de cît navigația normală pe Canal. În ordine perfectă și cu operativitate, autoritățile egiptene au preluat administrația Companiei străine. În fotografie, reprezentanții guvernului egiptean controlează registrele Companiei Canalului de Suez în birourile din Ismailia.

Cu un entuziasm nestăvilit poporul străvechiului Egipt salută reintrarea în posesia sa a Canalului de Suez. În fotografie, președintele Nasser, aclamat de populația din Cairo la întoarcerea sa de la Alexandria.

Modele pentru seară...

1. Rochie pentru seară din taftă, cu un volan larg încreţit şi un cordon de catifea neagră.

2. Pentru spectacole, o rochie cu croiala „princesse". Linia bustului e marcată cu o panglică de cyré, care se încheie în spate cu nasturi.

3. Rochie tinerească pentru seară, din mătase uni. Fusta plisată este prinsă cu benzi de dantelă încrustată. Se poate purta şi cu o jachetă scurtă cu mîneca trei sferturi.

4. O rochie originală cu o corseletă lată din nervuri şi fusta largă, formată din două volane mari.

5. Taior pepit cu linia dreaptă, încheiat la două rînduri de nasturi. În părţi, în dreptul clapelor, jaheta este despicată pînă la tiv.

6. Din stofă homespun, un taior trei sferturi cu guler din catifea.

7. Rochie pentru după-amiază din stofă în dungi.

...şi pentru după amiază

Prețul 1,50 lei

FLACARA

Nr. 17 (90) — 1 septembrie 1956

FLACARA

Nr. 18 (91) — 15 SEPTEMBRIE 1956

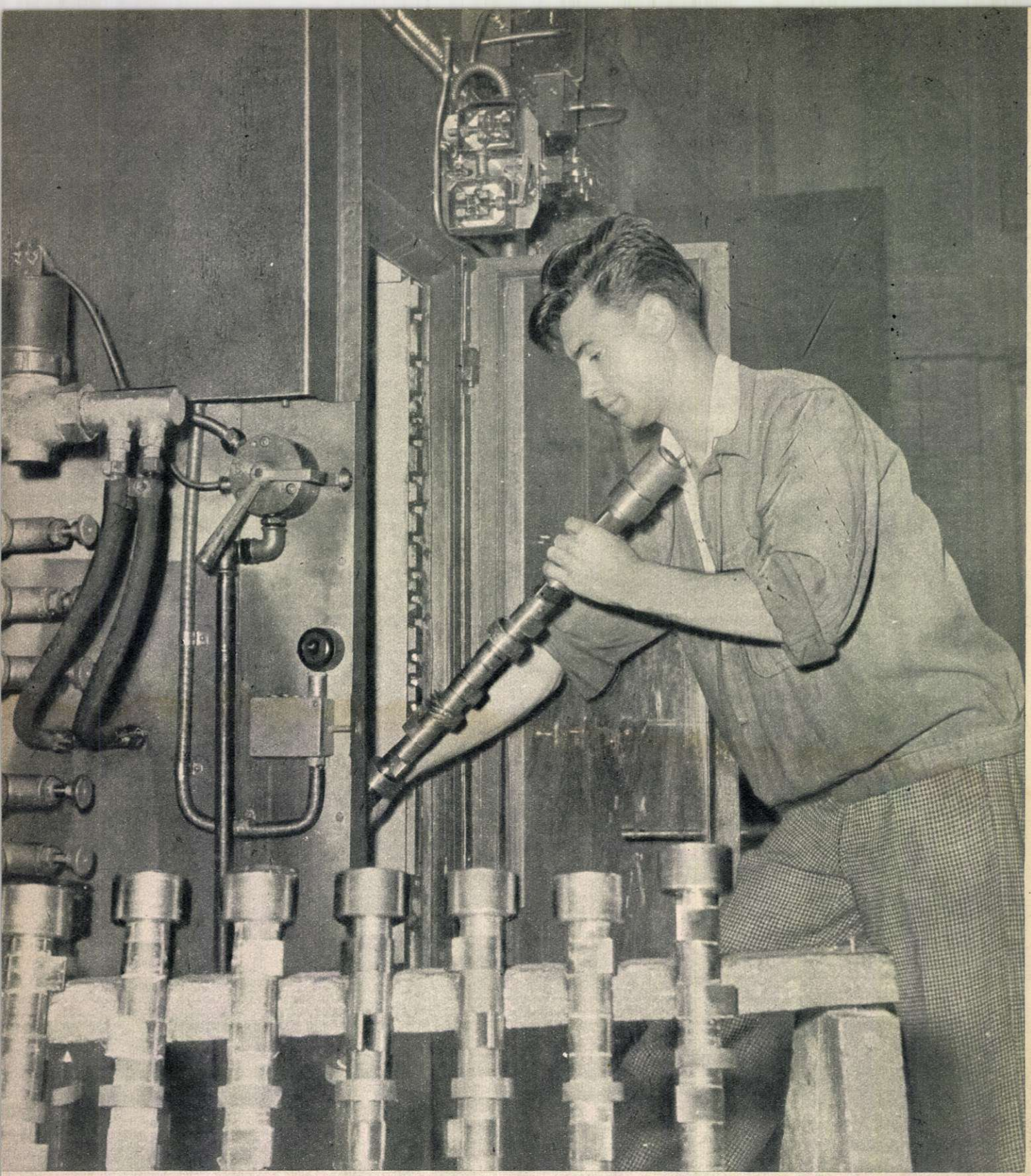

Tînărul muncitor Vasile Duda, de la uzinele „Steagul Roşu" din Oraşul Stalin, a deprins repede să mînuiască noua maşină de călire prin curenţi de înaltă frecvenţă a axelor cu came, construită de un colectiv de muncitori, ingineri şi tehnicieni din uzină.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

COPERTA I: Coca Gheorghiţoiu nu are decît 9 ani. Şi, totuşi, ea cîntă într-o orchestră... Însă într-o formaţie al cărei membri sînt, ca şi ea, la vîrsta cînd abecedarul e încă proaspăt în memorie: orchestra de copii a Casei raionale de cultură din Tg. Jiu.

Fotografie de A. LOVINESCU

COPERTA a IV-a: Cablurile de oţel ale funicularelor leagă cele două maluri ale Bistriţei, acolo unde se toarnă muntele de beton al barajului de la Bicaz.

Fotografie de S. STEINER

FLACĂRA Proletari din toate țările, uniți-vă!

15 SEPTEMBRIE 1956

Nr. 18 (91) ANUL V

REVISTĂ BILUNARĂ
SOCIAL-POLITICĂ ȘI
LITERAR-ARTISTICĂ

„Cercurile reacționare conducătoare din R. F. Germană au interzis partidul comunist, deoarece el slujește cu devotament interesele clasei muncitoare și ale poporului german și este forța cea mai hotărîtă în lupta împotriva remilitarizării, împotriva prefacerii Germaniei în focarul unui nou război. Partidul comunist a fost interzis pentru că el se pronunță hotărît împotriva războiului și mobilizează masele populare din R. F. Germană la lupta pentru unificarea pașnică a Germaniei, pentru pace și democrație".

(din „Declarația C. C. al P. M. R. cu privire la interzicerea Partidului Comunist din Germania").

SĂ FIE ANULATĂ RUȘINOASA SENTINȚĂ DE LA KARLSRUHE!

La 17 august, tribunalul constituțional federal de la Karlsruhe a declarat Partidul Comunist din Germania ca „anticonstituțional" și a anunțat interzicerea acestuia. Iar apoi, autoritățile vest-germane au pornit la atacarea și devastarea sediilor partidului comunist și ale ziarelor comuniste, la arestarea celor „bănuiți de activitate politică ilegală"...

Vestea interzicerii Partidului Comunist din Germania, răspîndită cu repeziciune în întreaga lume, a zguduit profund opinia publică mondială. În rîndurile tuturor oamenilor cinstiți de pe glob, acțiunea samavolnică a cercurilor conducătoare de la Bonn a provocat o adîncă neliniște și indignare. Înscenarea judiciară de la Karlsruhe, sentința tribunalului federal vest-german — elaborată și pregătită cu mult înainte de 17 august — măsurile represive ce au urmat, seamănă prea bine cu cele petrecute în anul 1933. Omenirea nu poate uita că și hitlerismul și-a început crimele prin interzicerea partidului comunist, ca să continue apoi cu lichidarea sindicatelor și a tuturor organizațiilor democratice și în cele din urmă cu dezlănțuirea războiului. Și iată că, astăzi, la mai bine de un deceniu de la prăbușirea hitlerismului, se mai găsesc politicieni lipsiți de scrupule, care nu vor să țină seama de învățămintele istoriei. Ei își netezesc calea spre înfăptuirea planurilor lor revanșarde, tot printr-o ofensivă fățișă împotriva drepturilor fundamentale ale oamenilor muncii din Germania occidentală, împotriva celor mai elementare libertăți ale poporului. Pare-se că cercurile oficiale din Republica Federală Germană, care au luat această măsură ilegală, nu vor să țină seama de faptul că ea nu poate decît să ducă la menținerea și chiar la adîncirea scindării Germaniei, nu vor să țină seama de consecințele grave pe care le poate aduce o astfel de acțiune arbitrară.

Poporul romîn, căruia fascismul german i-a pricinuit nemăsurate suferințe, a înfierat în numeroasele mitinguri ce au avut loc pe întreg cuprinsul țării, acțiunea fascistă a autorităților vest-germane. Exprimînd sentimentele de revoltă ale oamenilor muncii din țara noastră față de odioasa sentință de la Karlsruhe și solidaritatea cu comuniștii vest-germani. Declarația C. C. al P. M. R. cu privire la interzicerea Partidului Comunist din Germania spune:

„Poporul romîn, în frunte cu eroica sa clasă muncitoare, alături de toate forțele iubitoare de pace din lumea întreagă, se ridică cu hotărîre împotriva actului ilegal și antipopular al autorităților vest-germane. Poporul nostru nu poate uita cîte a avut de suferit de pe urma militarismului german și a fascismului și de aceea înfierează cu cea mai adîncă revoltă sentința fascistă de la Karlsruhe...

În numele muncitorilor, țăranilor, intelectualilor patriei noastre, al întregului popor al Republicii Populare Romîne, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Romîn trimite un salut fierbinte comuniștilor germani, tuturor patrioților care se opun samavolniciei fasciste. În lupta pentru o Germanie unită, democratică, iubitoare de pace, poporul german, clasa muncitoare germană, partidul ei comunist se pot bizui pe solidaritatea frățească a clasei muncitoare din Romînia, a partidului său, pe simpatia întregului popor romîn".

... În timp ce de pe întreg globul se îndreaptă către Bonn protestele milioanelor de oameni cinstiți, printre care și cele ale poporului nostru, autoritățile vest-germane continuă represiunile lor împotriva comuniștilor germani, luptători pentru libertăți democratice, pentru unitatea Germaniei, pentru pace și securitate internațională.

Degeaba jubilează cei ce consideră măsura fascistă a interzicerii Partidului Comunist din Germania ca „un exemplu însuflețitor" de luptă împotriva comunismului. Așa cum se arată în Declarația P.C.G. *„Partidul Comunist din Germania nu poate fi înlăturat și cu atît mai puțin nimicit. El este trup din trupul clasei muncitoare germane. Rădăcini adînci leagă Partidul Comunist din Germania de clasa și poporul muncitor, deoarece el apără interesele clasei și poporului".*

Așa cum a supraviețuit lui Hitler, Partidul Comunist din Germania există și va continua să existe, luptînd mai departe pentru unitatea și fericirea poporului german.

Arenele Libertății — Un aspect de la marele miting de protest al oamenilor muncii din Capitală împotriva interzicerii Partidului Comunist din Germania.

SĂ FACEM ZID
ÎN JURUL COMUNIȘTILOR GERMANI

de prof. dr. Jürgen KUCZYNSKI
Laureat al Premiului de Stat al R.D. Germane

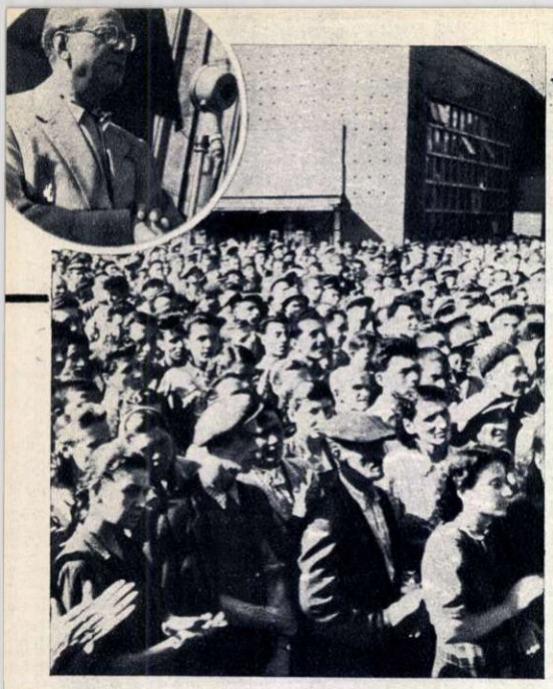

La mitingul de la uzinele de tractoare „Ernst Thälmann" din Orașul Stalin, a luat cuvîntul și tovarășul Otto Grotewohl, președintele Consiliului de Miniștri al R. D. Germane. În fotografie: constructorii de tractoare din Orașul Stalin, în timpul mitingului. Sus: tovarășul Otto Grotewohl, vorbind.

În cronici vechi se pomenește despre un oarecare rege grandoman care a ordonat soldaților săi să biciuiască marea, indignat de faptul că valurile stîrnite de o furtună l-au împiedicat în realizarea nu știu căror planuri.

Cronicarul vremii a socotit nimerit să adauge — dacă mai era nevoie de aceasta — că strădania regelui nătîng s-a dovedit zadarnică; marea nu i s-a supus.

De bună seamă cronicarul socotise că cei ce aveau să-i citească slova nu cunoșteau forța legilor naturii.

★

Încă din antichitate, filozofii și oamenii de stat ai Greciei s-au străduit să deslușească înțelesul profund al legilor societății. Abia mai tîrziu, în urma cercetărilor științifice ale lui Marx și Engels, noi am putut cunoaște legile cele mai importante după care se călăuzește istoria omenirii în drumul ei. Iată pentru ce, generațiile viitoare, răsfoind ziarele anului 1956, vor avea să afle cu dreaptă nedumerire și chiar cu stupefacție că un tribunal vestgerman și-a putut închipui că ar putea sfida legile istoriei printr-o sentință judecătorească.

★

Au trecut 110 ani de cînd s-a făurit nucleul unui partid al proletariatului. De atunci tot soiul de prinți și cancelari grandomani și fără putere au dat de 110 ori 110 și de încă 110 ori sentințe de... condamnare a acestui partid.

Pe atunci nucleul organizat al partidului număra doar ceva mai mult de 2000 oameni. Astăzi, rîndurile partidelor comuniste și muncitorești numără 20 de milioane de oameni. În urmă cu un veac, ideologia acestui partid cuprinsese 100.000 de oameni, reprezentînd un procent de 0,01 din totalul populației globului. Astăzi, ideologia partidelor clasei muncitoare a devenit arma a 1.500.000.000 de oameni, reprezentînd 60 la sută din populația globului.

Peste un miliard și jumătate de oameni au descoperit taina mersului înainte al omenirii și știu acum că bunăstarea nu se poate obține decît prin lupta împotriva acelora ce trăiesc din sudoarea altora, că pacea nu se poate obține decît prin lupta împotriva acelora ce trăiesc din sîngele altora. Și pentru că vorbeau fățiș despre aceste adevăruri, pentru că învățau și pe alții să prețuiască adevărul, comuniștii din Germania apuseană și-au atras ura reacțiunii.

Comuniștilor germani li s-a interzis, prin sentința unui tribunal, să împărtășească prin scris și prin viu grai, în partea de apus a Germaniei, adevărurile mari ale științei și vieții sociale. Ei, comuniștii Germaniei de vest, sînt acuzați de aceeași crimă pentru care i s-a întins cîndva lui Socrate cupa cu otravă, aceeași crimă pentru care a fost torturat și ars pe rug Giordano Bruno.

N-ar fi de mirare să-i vezi mîine pe reacționarii vestgermani interzicînd pînă și soarelui să... strălucească, pe motiv că razele sale ar primejdui politica N.A.T.O... Tot așa te poți aștepta ca mîine ei să interzică florilor să-și împrăștie parfumul, sau să încînte ochii cu frumusețea coloritului lor, să interzică păsărelelor ciripitul vesel, contrariați de „astfel de activități" care-i umplu pe oameni de bucuria vieții și-i fac „să nutrească antipatie" pentru perspectiva de a deveni victimele unor războaie fără rost.

S-ar putea, totuși, să nu-și ducă nebunia chiar atît de departe, ci să se limiteze doar la a interzice oamenilor de a-l citi pe marele Goethe, de a admira operele celebrului Rembrandt, de a asculta muzica nemuritoare a unui Beethoven. Poate că pentru moment nu se vor ocupa decît de „chestiunile politice" și vor interzice partidul social-democrat și sindicatele. Dar un lucru e cert: mult timp nu-și vor mai putea face mendrele.

În istoria fiecărui popor există momente tragice: sînt momente în care poporul e pasiv la tot ce se întîmplă, asemenea unui om încremenit de privirea unui șarpe, sau, dimpotrivă, există momente în care mulțimea este cuprinsă de o febrilitate neobișnuită, ca și cînd s-ar afla sub efectul unui stupefiant; în astfel de momente dușmanii omenirii își fac de cap. Și poporul plătește scump astfel de rătăciri — le plătește cu ani și adeseori cu decenii de cruntă mizerie materială și spirituală.

În trecutul îndepărtat multe popoare n-au reușit să tragă învățămintele cuvenite din propria lor experiență. Ele au dispărut de pe arena istoriei. În zilele noastre cei ce întruchipează pentru fiecare popor materializarea vie a experienței tuturor popoarelor, ca și a tuturor învățămintelor istoriei, sînt comuniștii. Comunismul nu poate fi interzis prin sentințe judecătorești așa cum nu poate fi interzis mersul înainte al omenirii spre viitor.

Reacționarii ar vrea să prefacă Germania occidentală într-o temniță a libertății, într-un abator al progresului. Această părere a devenit certitudine pentru toți oamenii iubitori de libertate și progres, în urma interzicerii Partidului Comunist din Germania.

Interzicerea partidului comunist a dat o nouă și grea lovitură unității Germaniei. Acest adevăr poate fi negat numai de către cei ce confundă libertatea cu sclavia, progresul cu reacțiunea cea mai neagră. Pentru că în toată Republica noastră nu s-ar găsi nimeni care să accepte unificarea Germaniei în asemenea condiții. Noi, cei din Republica Democrată Germană, respingem cu mînie minciunile debitate de acei politicieni ai Germaniei occidentale care declară că interzicerea P.C.G. nu ar avea nici o legătură cu problema unificării Germaniei. Nu numai noi gîndim astfel.

În însăși Germania apuseană un număr tot mai mare de membri și alegători ai partidelor burgheze și în primul rînd ai celui social-democrat, precum și anumiți politicieni chiar din conducerea partidelor guvernamentale nu sînt de acord cu interzicerea partidului comunist. Milioane de oameni care nu sînt comuniști s-au declarat și se declară împotriva acestei interdicții; această opoziție găsește ecou chiar și în unele ziare guvernamentale vest-germane.

Însă războaiele mondiale nu au putut fi niciodată împiedicate doar prin declarații ca „nu sînt de acord". Și în Cartagina au existat cîndva oameni care „nu erau de acord". Dar în istorie nu contează decît faptele. Cel ce a fost bine intenționat și a pierit este de plîns. Cu lacrimi nu s-a putut făuri niciînd viitorul. Lacrimile sînt într-adevăr sărate, dar sarea aceasta nu e totuna cu grăuntele înțelepciunii. Important este ca oamenii muncii să facă zid în jurul tovarășilor noștri din partidul comunist și să-i apere. Important este ca toți germanii cinstiți să ia parte la bătălia împotriva dictaturii acelora ce împing poporul spre ruină, împotriva dictaturii sclaviei și terorii, împotriva dictaturii prostiei și reacțiunii, împotriva dictaturii trădătorilor poporului nostru german și a trecutului nostru, a trădătorilor prezentului și viitorului nostru!

Fără îndoială că progresul va birui. Fără îndoială că Germania va fi reunificată. Iar gîndurile și faptele progresiste ale cetățenilor Republicii noastre Democrate Germane vor constitui o pildă, un înalt exemplu, pe care va trebui să-l urmeze Germania unită.

(După „Neues Deutschland")

Presa muncitorească revoluționară din ambele părți ale Germaniei s-a ridicat cu hotărîre împotriva actului arbitrar al autorităților de la Bonn. În facsimil: o pagină din ziarul „Neues Deutschland", organul P. S. U. G., în care este înfierată hotărîrea tribunalului din Karlsruhe și se afirmă credința clasei muncitoare germane că partidul comunist nu poate fi desființat.

În Germania occidentală după interzicerea partidului comunist: descindere polițienească la redacția ziarului „Hamburger Volkszeitung". Înconjurați de ura poporului, urmașii hitleriștilor operează după toate regulile terorii fasciste.

Răzbunarea comunistului

—povestire—

de Orlin VASILEV

Ilustrații de N. POPESCU

Publicăm aci un fragment din povestirea cu același titlu a scriitorului bulgar Orlin Vasilev, binecunoscut cititorilor și spectatorilor noștri, prin piesele „Alarma" și „Cei ce caută fericirea", care au fost reprezentate cu succes pe scenele teatrelor românești. În povestirea „Răzbunarea comunistului", este redată spovedania lui Petcu, vechi și încercat activist de partid, care-l vizitează pe autor, în timp ce acesta se frămîntă să scrie o povestire ce-i fusese cerută de o revistă pentru un număr special. La rugămintea scriitorului de a-l ajuta să se „inspire", Petcu îi povestește cele ce urmează.

...După reprimarea răscoalei din 1923[1]) eu n-am reușit să fug peste graniță. Fusesem rănit și, să recunosc, subapreciasem pericolul. Am rămas deci în satul meu, ascuns în saivanul oilor, acolo unde poliția m-ar fi căutat în primul rînd. Am încercat să mă fac nevăzut abia cînd detașamentele de pedeapsă fasciste au încercuit satul, spre a-l percheziționa casă cu casă. Să vă țineți lanț mînă de mînă, dar să nu-l scăpați, se poruncise jandarmilor. Și am început să mă strecor printre umbrele nopții cu lună, dar încotro? La ce ușă să bat, cînd în sat nu exista casă fără să aibă pe cineva ucis în luptele răscoalei sau fugit peste graniță? Nu exista familie care să nu aibă un arestat, un spînzurat de stîlpii de telegraf sau un dispărut fără de urmă.

Răscoala din septembrie era prima noastră mare bătălie împotriva fasciștilor, așa că răzbunarea lor era îndîrjită la culme. În acele zile fuseseră decimați mulți dintre luptătorii noștri și sufletele noastre erau îndurerate... Și între aceste suflete era și al meu.

Luna lumina puternic... Atunci mi-am adus aminte de Dona. Sau, mai exact de ochii ei, fiindcă, ori de cîte ori mă întîlnea această fată tăcută, se oprea și mă privea cu niște ochi mari, speriați și vrăjiți. Iar dacă o priveam și eu, pleca rușinată capul. Poate că era îndrăgostită de mine... Nu știu! N-aveam timp de asta. Și gîndeam că eu nu puteam avea parte de așa ceva...

Dona se măritase apoi, așa cum s-a nimerit. Ceva mai acătării ca Velio porcarul, nu găsise, că era biata de ea sărăcana sărăcanelor și mai și trăgea puțin un picior.

Cu Velio trăia însă bine, îi născuse doi copii, de toată frumusețea.

M-am strecurat pe lîngă ziduri pînă la căsuța lor și am ciocănit ușor în geam. Dona a venit să-mi deschidă. Am întrebat-o dacă-i e bărbatul acasă. Era dus la porci, copiii dormeau.

— Mă urmăresc, Dono! Au încercuit satul și cum s-o lumina de ziuă o să dea năvală. Trebuie să mă ascund pe undeva, ce zici?

— Unde să te ascund, Petcule! — se apucă ea cu mîinile de obraji. Unde, spune și tu!

Adevărat, unde? Casă de porcari — o odăiță — nici beci, nici grajd, nici coșară.

— Îngroapă-mă, Dono — strigai eu cu vocea înăbușită. Strigai așa, cuprins de deznădejde. Dar în aceeași clipă am înțeles că lucrul ăsta s-ar putea face; să mă îngroape în pămînt.

M-a îngropat în locul stogului de fîn, lîngă gardul de răchită și a continuat apoi să sape curtea, de parcă voia să facă grădină din ea.

Nimeni nu văzuse că bătusem și că am stat de vorbă cu Dona la terestruica ei. Trădători erau mulți în lupta noastră. Și nu întotdeauna dintre dușmanii noștri, chiaburii. Cîteodată se duceau să facă denunțuri la primărie și niște sărăcani, oameni cumsecade. După asta-i întrebam: De ce? Spuneți de ce ați făcut asta?

— Păi, uite așa!...

N-o făcuseră din dușmănie, din necaz, ci din prostie și neștiință, dintr-o nepăsare periculoasă, din acea curiozitate sau dorință animalică de a vedea ce o să se întîmple... Un asemenea sărăcan, ori un dușman care ne urmărea să ne facă rău, m-ar fi putut vedea și denunța.

Pe cînd jandarmii scotoceau satul, eu stam îngropat în țărînă, lîngă ostreț, cu o țeavă de trestie în gură și-i auzeam pe jandarmi:

— Spune, unde e?.. Unde l-ai ascuns, spune căței ce ești!...

— Nu l-am văzut, măi oameni ce sînteți! — se apăra Dona. — Cum puteam să-l ascund, dacă nici nu l-am văzut?

Înjurături, bătaie, bătaie cumplită... Dona urla, urlau împreună cu ea copiii. Femeile și bărbații din sat, înspăimîntați, se adunaseră și priveau cu groază.

Căpitanul de jandarmi era o bestie — fiul unui morar — care a reușit pînă la 9 septembrie să scape. El porunci să se aducă paie din ogrăzile vecine, să le împrăștie împrejurul casei porcarului, iar pe cei doi copii să-i încuie în casă.

Fiul morarului scăpără chibritul să dea foc, că altul care să îndrăznească să facă acest lucru nu se găsise. Flăcările cuprinseseră paiele și fumul începu să înăbușe copiii care se aflau în casă.

— Vorbește! — răcni fiara. Vorbește, că-ți ard copiii de vii. Și pe tine te arunc în flăcări.

Dona tăcea... De chin, își mușcase buza adînc și sîngele-i șiroia pe pieptul sfîșiat. Femeile au început să țipe, bărbații să urle și cu toții grămadă s-au năpustit înspre căpitan.

— Ce faci, domnule căpitan? Dă drumul micuților!

N-au mai putut răbda nici soldații. Au dat la o parte paiele, au împins ușa care începuse să ardă și au scos copiii pe jumătate sufocați...

Dona, sleită de puteri, abia cînd au adus copiii lîngă ea, s-a prăbușit ca un arbore tăiat de la rădăcină.

....

...După cum vezi, îi sînt îndatorat Donei, foarte îndatorat. O vorbă din popor spune că „ceea ce ți se cuvine poți cere și la jumătatea drumului". Și a venit o zi cînd Dona mi-a cerut să-i achit datoria veche. În 1946, cînd luptam pentru colectivizare, a venit la mine la oraș, unde îndeplineam o sarcină de mare răspundere.

— Petcule, spuse, v-ați pus să strîngeți pămîntul oamenilor la un loc.

— Da, ne-am cam hotărît, Dono. Cine vrea, se înțelege. E pentru binele lor.

— O fi spre binele nostru, conveni ea. Dar dacă e după cum vrea fiecare, pe mine să nu mă băgați în treaba asta. Vreau să-mi vii în ajutor, să le spui să mă lase în pace, în afara colectivei. Doar știi, Petcule — începu ea să se tînguiască — alea două hectare, cîte le avem, le-am adunat cu trudă, cu ani grei de flămînzeală. Așa le-am strîns, Petcule! Cu foamete cumplită! Am smuls dumicatul din gura copiilor, iar tatăl lor a trăit ca un cîine, gol, desculț!...

Buzele-i vinete-cenușii tremurau, umerii i se cutremurau. Basmaua-i alunecase peste spate, dezvelindu-i părul încărunțit și fața arsă de soare, zbîrcită, muncită de suferințe grele.

— Nu-mi luați pămîntul!... Lăsați-mi-l, Petcule!

Îți închipui cum mă simțeam în clipele acelea. Dona venise să mă roage să n-o luăm și pe ea în socialism. Tocmai pe ea s-o lăsăm — femeie sărmană, schingiuită, o eroină a poporului, care nu și-a prețuit viața în fața călăilor, nici a ei, nici a copiilor săi.

De unde să scot cuvinte să o lămuresc? Tot ce se putea spune în cuvinte, spusesem îndeajuns și eu și tovarășii mei în adunările ținute, în convorbirile cu fiecare om în parte.

M-am apropiat de ea, am apucat-o de mînă — și ea cu oasele sfărîmate ca ale mele, dar vînjoasă ca un ghemotoc de rădăcini uscate.

— Uită-te la mine, Dono!

A înălțat ochii, m-a privit de aproape. Eram obraz lîngă obraz. Mă cutremurai. Din adîncul acestor ochi licărea ceva groaznic: acea teamă de viață, de foamete adunată de sute de ani, intrată în sînge, în nervi. Licărea neîncrederea în oameni, în fericirea lor, licărea întreaga și întunecata, cumplita suferință a poporului.

Trecuse destulă vreme, poate un minut în-

1) În septembrie 1923 poporul bulgar s-a răsculat împotriva loviturii de stat a reacțiunii monarhiste pentru doborîrea guvernului popular al lui Stambolischi, instaurat în același an. Răscoala a fost sîngeros reprimată.

treg, fără să-mi cobor uitătura.

— Dona...

Din străfunduri, a răzbit o luminiță, care s-a revărsat apoi peste toată fața.

— Ce e, Petcule?

Deodată, îmi păru că lîngă mine, foarte aproape, stă nu băbuța Dona, ci fetița de odinioară, cu ochii ei minunați.

— Crede-mă, Dono. Nu te speria. Du-te și fă declarația, semneaz-o. Du-te cu pămîntul la colectivă. E pentru binele tău. Și al poporului.

— Eu?... Petcule!...

— Ai încredere, Dono. Nu în mine, ci în sîngele care s-a vărsat ca să ajungem aceste vremuri. Crede în viață... Îți amintești, cum l-au spînzurat de nuc pe Stoicu, pe Dimităr și pe băiețașul acela mititel? Îl chema Ganciu și era unicul copil al mamei lui. Dar numai pe ăștia? Dar copiii în casa cuprinsă de flăcări, ți-i amintești?

— Mi-amintesc — șoptiră, abia murmurînd, buzele ei veștede.

Trecutul năvăli în amintirea noastră, cu groaza lui, cu lucrurile lui frumoase.

Și Dona m-a crezut. A plecat însuflețită de nădejde. Încă de la gară s-a dus de a semnat declarația de înscriere. Și-a oprit doar o bucățică de pămînt de o jumătate de hectar.

Greul a fost atunci cînd a început comasarea pămînturilor. Aceste zile au fost foarte agitate și eu, pentru orice eventualitate, m-am repezit cu mașina pînă în sat. Noua mea înfruntare cu Dona s-a petrecut aici, chiar în mijlocul satului.

Pămîntul ei se găsea în luncă, unde este astăzi grădina de zarzavat a gospodăriei colective. Lanuri cu pămînt roditor, gras. Dona își oprise pentru ea bucățica de pămînt aici, ca o ultimă nădejde. Și de această nădejde a ei nu ne puteam atinge.

Era duminică. În sat pulsa viața nouă. Zi de sărbătoare cu muzică. La horă se prinseseră doar cîțiva tineri și cîțiva dintre vrednicii noștri constructori ai socialismului.

La un moment dat, o văd pe Dona fugind dinspre podeț, șchiopătînd, de parcă ar fi căutat pe cineva.

— Petcule, ești aici?

— Cum vezi.

— Petcule! — strigă ea cît o ținea glasul. M-am nenorocit! Mi-au luat pămîntul de grădină! Au intrat cu plugul în el, Petcule! Îl ară! Oprește-i, Petcule, nu-i lăsa!...

— Ai răbdare, Dona — încercai eu s-o liniștesc. Doar îți dă pămînt în altă parte! În luncă, așa cum știi, o să fie grădinile de zarzavat. Și ele tot ale noastre sînt. Pentru noi toți, o să scoatem de acolo și de mîncare și venituri...

— Ascultă— izbucni ea — spune-mi: te duci să scoți tractorul de pe locul meu, sau nu?

— Cum să-l scot, Dono? Eu am venit aici...

Măiculiță, cînd a urlat ea o dată și a început să-și smulgă, cu degetele-i osoase, hainele, basmaua, părul, încruntîndu-și fața, gura.

— Eh! Dacă aș fi știut!... Dacă aș fi știut... —urla în furia ei nenorocită.— Dacă aș fi știut, că ești unul din ăștia!... Un asemenea dușman al poporului... Cum de nu te-am dat atunci pe mîna jandarmilor!... Na! Na! Uite! — se plesnea cu palma peste cicatricea de pe buză, înșfîngerîndu-și gura. Pentru tine, dușmanule, mi-am mușcat buzele atunci, mi-am supt sîngele!

Și s-a azvîrlit în praf, înaintea mea, s-a zvîrcolit ca un animal sălbatic și a urlat de moarte.

— Of, doamne, dumnezeule! De ce l-am ascuns, ca acuma să-mi mănînce pămîntul, să-mi nenorocească copiii!...

Au început să urle cu ea și alte femei, au început să plîngă copiii... Bărbații stăteau tăcuți, întunecați. Veneau mereu alții, dar nimeni nu se amesteca, iar comuniștii erau duși care încotro, acolo unde se simțea nevoia de oameni de încredere. Totuși se apropiară cîțiva dinspre primărie, dinspre cooperativă, și cei doi milițieni, plini de sentimentul autorității.

— Nea Petcule, ce poruncă dați?

Auzi, eu și să dau vreo poruncă milițienilor... Mi-am lua șapca din cap și am început s-o mototolesc în mîini. Apoi, m-am suit pe treptele din fața casei unde mă găseam și am început să vorbesc. Nu mai țin minte ce am spus, că între mine și lumea strînsă se lăsase o ceață. Dona urla, iar eu încercam să explic de ce urlă, cine anume urlă astfel prin gîtlejul ei.

...Dar m-am răzbunat de blestemele care mi le-a aruncat. M-am răzbunat crunt, cu toate că am lăsat să treacă mai mulți ani.

Am știut cum să ne dăm viața în lupta pentru binele oamenilor, dar cum să aducem acest bine și în satul nostru, pe pămîntul nostru — nu știam. Ne dam seama ce trebuia să facem, cunoșteam experiența oamenilor sovietici, dar nu ne pricepeam încă. Sau, încă nu ne pricepeam așa cum trebuie. Am pierdut vitele, am căsăpit oile, am trimis oamenii să muncească la cîmp, pe dealuri, ca o turmă. Să fie toți o apă și-un pămînt, fiindcă nimeni nu ținea seama de cine e mai leneș, cine e bolnav, cui îi place să stea pe tînjală. Fiecăruia îi socoteam participarea cu aceeași măsură: a lucrat, n-a lucrat bine — îi înscriam o zi de muncă.

Și ce fel de președinți ai colectivelor alegeam? Tovarășii cei mai buni, cei mai vechi, cei mai devotați din timpul luptei împotriva fascismului. Numai că în treburile gospodărești nu se pricepeau nici cum să împartă trei paie la doi măgari. Se părea că merg înainte către socialism, dar ei ca racul — mergeau înapoi. Priveam mai mult îndărăt, către trecutele isprăvi eroice. Uite, așa a fost în timpul răscoalei din septembrie, așa m-au bătut la poliție, apoi, așa a fost în lagăr, la închisoare...

Bineînțeles, vorbeam și despre viitor:

— Aveți răbdare, tovarăși. Vor veni și zile mai bune! Lapte și miere o să curgă în sat.

Bine. Din acest „viitor" au trecut doi, trei, cinci, opt ani. Pămîntul a rămas pămînt, oamenii, oameni. Și ce de mașini noi, ce știință, ce pilde frumoase. Cînd o să înțelegi, în sfîrșit, tovarășe, că laptele nu poate curge din limba ta, ci din ugerele vacilor bine îngrijite, iar pentru

UN DOCUMENT ACTUAL

Un document deosebit de interesant a fost descoperit recent în Arhivele Centrale Germane din Potsdam (R.D. Germană). Este vorba, după cum relatează ziarul „Neues Deutschland", de un exemplar al actului de acuzare în procesul incendierii Reichstagului, pe marginea căruia se află o serie de notații autografe făcute de Gheorghi Dimitrov și de care el s-a servit apoi în proces.

După cum se știe, nemaipomenitul act provocator — așa-zisul proces al incendierii Reichstagului — care a servit în 1933 lui Hitler ca pretext pentru dezlănțuirea prigoanei împotriva comuniștilor germani, a fost de mult demascat în fața întregii omeniri ca o monstruoasă mistificare. Documentul descoperit în Arhivele de la Potsdam reprezintă o piesă în plus pentru caracterizarea „justiției" naziste, pe de o parte, și a tinutei morale înalte a comuniștilor, pe de altă parte.

Cîteva din observațiile lui Gheorghi Dimitrov se referă la „argumentele" șubrede pînă la absurd ale actului de acuzare.

Această piesă de bază a dosarului pretindea, printre altele, că martorul Weberstedt — demnitar nazist — ar fi ascultat o convorbire între acuzatul bulgar Tanev și cîțiva deputați germani, la care Gheorghi Dimitrov notează ironic: „Tanev doar nu știe nici o boabă nemțește".

Rînd pe rînd, sînt spulberate, în continuare, ticăloasele invenții ale actului de acuzare. Mare preț punea, de pildă, acesta pe depoziția hitleristului Helmar, de profesiune chelner și delator, care afirmă că l-ar fi văzut pe Van der Lubbe (acuzatul principal) împreună cu Dimitrov, la restaurantul „Beyernhof", tocmai în timpul cînd... Van der Lubbe ispășea o pedeapsă într-o închisoare din Olanda. „Cîtă lipsă de onestitate din partea autorului actului de acuzare", notează Dimitrov revoltat.

Alte observații făcute de Dimitrov dezvăluie aspecte ale minunatului portret moral al luptătorului comunist aflat pe banca acuzării în procesul de la Leipzig, pe care a transformat-o într-o tribună de luptă și de demascare a hitlerismului. Dimitrov consideră că, în acest proces, sarcina sa de comunist era mai presus decît aceea de a-și apăra propria persoană. Aici trebuia apărată onoarea partidului comunist și principiile lui. Pe Gheorghi Dimitrov și tovarășii săi îi interesa doar să nimicească calomniile nerușinate aruncate pe seama partidului comunist și să demaște, în fața lumii întregi, dezgustătoarea putreziciune a fascismului.

Adnotările necruțătoare ale lui Dimitrov pe actul de acuzare al procesului de la Leipzig au o deosebită actualitate acum, după acțiunea teroristă a interzicerii Partidului Comunist din Germania de către autoritățile vest-germane. Ce teribilă asemănare între procesul de la Leipzig din 1933 și procesul de la Karlsruhe din 1956!

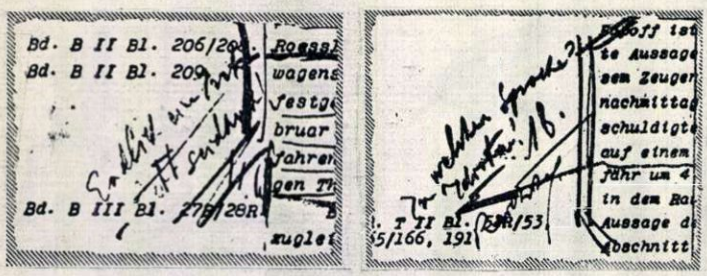

Însemnările lui Gheorghi Dimitrov pe actul de acuzare întocmit de hitleriști, la procesul de la Leipzig.

O fotografie de valoare istorică. Salvat din ghearele călăilor hitleriști, luptătorul comunist Gheorghi Dimitrov, eroul procesului de la Leipzig, părăsește temnița nazistă, însoțit de mama sa.

miere, trebuie prisăci — prisăci cu stupi adevărați, din scînduri și nu din povești!... Și să fie cîte trei-patru stupi la fiecare casă!...

Oricum o fi — pentru satul nostru trebuie să ia sfîrșit acea perioadă a filozofiei racului, cum o numea un tovarăș. Au apărut pînă la urmă în mijlocul nostru adevărații comandanți ai muncii, destoinici și plini de siguranță, și după ei a pornit și poporul.

Între primii, se află și Dona noastră, și Velio. Dar Velio, porcarul satului nu mai e același. E responsabilul fermei de porci, cu diplomă

de absolvire cu „foarte bine" a cursului zootehnic de șase luni, cu medalia de argint.

Dona e numai șefă de brigadă, dar la o brigadă unică în felul ei. Cei mai mulți din brigadă sînt membrii familiei ei: cei doi fii — unul dintre ei, băiețașul care era să ardă de viu!–două nurori și nu știu cîți nepoți. De aceea, nu i se spune brigada Donei, ci „tribul Donei". Anul trecut cînd s-a făcut o recoltă bogată — prima noastră recoltă din gospodăria colectivă, Dona totaliza cu brigada ei 2400 zile-muncă.

Atunci m-am hotărît să mă răzbun. M-am înțeles cu președintele colectivei să nu dea Donei și brigăzii ei nici un fel de avansuri. Să le spuie că socotelile lor ar fi cam nelămurite. Președintele m-a înțeles și a căzut de acord cu mine. Socotitorului, i-am spus să facă ori ce o ști, dar să termine socotelile pentru brigada Donei cu două, trei zile, înaintea anului nou.

Și așa s-a întîmplat.

În dimineața zilei de 31 decembrie, în fața birourilor colectivei s-au oprit trei căruțe pline cu saci de grîne, bumbac, fasole, lînă, brînză, ulei și tot ce se mai cuvenea, după buna socoteală, brigăzii „Tribul Donei".

La căruțe erau înjugați cei mai frumoși boi ai gospodăriei, cu flori roșii de hîrtie prinse de coarne și ghirlănzi de verdeață.

La chemarea organizației de bază, s-au adunat comuniștii, sătenii, tineretul. Și pionierii cu cravatele lor roșii, proaspăt călcate.

Au sosit și muzicanții. Au adus de la cămin și steagul. Cel ce-l purta,avea în părți cîte un tînăr, ca o gardă a lui. Toată această organizare o comanda însuși secretarul de partid, fost locotenent. Fusese reformat ca suferind de inimă, dar a putut exclama cu glas tunător:

— Dreepți!... Înainte marș!

A răsunat vechiul nostru cîntec de luptă „Cîntec tovărășesc" și din instrumentele muzicanților și din piepturile muncitorilor, biruitori ai forțelor naturii.

Și știi că la noi, cînd aud muzica, pînă și morții se răsucesc în gropnițele lor. Pe cînd am străbătut drumul să ajungem la casa porcarului, manifestația se făcuse mai numeroasă ca aceea de la 1 Mai.

Au ieșit și oamenii Donei. Fostul locotenent a făcut doi pași militărești și a raportat ca în fața celui mai strălucit mareșal:

— Stimată tovarășă Dona Veleva! Vă rugăm să primiți în casa dumneavoastră personal și cu fiii dumneavoastră ceea ce dumneavoastră personal și cu fiii dumneavoastră ați dobîndit prin muncă cinstită în anul agricol trecut, din gospodăria colectivă. În afară de asta, am onoarea să vă comunic, că cu ocazia anului nou, comitetul de conducere al gospodăriei colective „Gheorghi Dimitrov" din comuna Bunino, raionul Vrața, a hotărît ca brigada de constructori, încă din primele zile ale noului an, să înceapă săpăturile pentru temelia noii dumneavoastră case, care se va construi după planurile unui arhitect special!

Apoi, se întoarse spre căruțe și strigă:

— Tovarăși, descărcați! Și puternicele mîini ale oamenilor apucară sacii grei... Muzica intonă, băieții începură să scandeze:

— Cinste mamei eroine!...

Dar Dona nici că vedea sacii, nici că auzea uralele. Abia, abia s-a apropiat de mine și s-a oprit. M-a privit. Cu aceiași ochi fermecați de altădată a început să plîngă.

— Petcule!

— Ce e, Dona?

— Nimic, frățioare... nimic...

Petcu plîngea și el cu fața inundată de o lumină lăuntrică.

Traducere de Gh. DINU

MIHU DRAGOMIR: LIRICE

Revedere

Cu fulgi de-amintire și-aramă în plete
Bărăganul ne așteptă.
Aici și-au dat mîna, o dată,
la despărțire,
durerile cu nădejdea mea.
O, ce sălbatică despărțire,
și tunul ce-amar hohotea!

Urmele mele pe pămînt,
urmele mele de sînge,
de mult nu mai sînt.
Urmele de bocanc, de unghii crăpate,
urmele frunții însîngerate,
cît m-am tîrît și-am umblat
cu rănița morții în spate,
toate s-au șters.
Acum crește porumbul, frumos ca un vers,
ca o baladă-a pămîntului.

Sus, la izvoarele vîntului,
trec nori cețoși, nepăsători, fără ploi,
ca și-atunci, la sfîrșit și-nceput de război.

E ceva cu norii, știu bine...
Uneori se-abat și în mine...
Și numai ei aduc amintiri
pe cîmpia roșcată.
Sînt aceiași, și-s altul... Iată:
pe-aici sclipeau sîrme subțiri,
pe-aici am sîngerat și am înviat...

Dar tu asculți altunde, iubito!
Lanul ne-mparte-un amurg aromat,
albăstrelele surîd strengărește,
fîntîna-i adîncă
și răcoroasă.

Întinde ștergarul, țărănește,
și pune, iubito, de masă,
Așa-i, ai dreptate!
Norul se duce, se duce cum vine!
Acuma mi-e foame, mi-e sete
de Bărăganul cu fulgi de-amintire și-aramă în plete,
mi-e sete de mine, de-amurg, și de tine.

Țipă pescărușii

Țipă pescărușii, norii fug amari,
Satu-ntreg visează vînători bogate.
Scoicile-și țes, leneș, perlele curate,
Marea își foșnește frunzele ei mari.

Oare nu-i, iubito, pîn'la tine drum?
Singur stau pe plaja rece și pustie...
O, ce ciudă mi-este pe mitologie!
N-ai putea din valuri să-mi apari acum?

Miracolul

De-o săptămînă doar ne-am cunoscut,
ne-am salutat stîngaci, am stat pe-o bancă...
Acum urmează clasicul sărut
și ne știim, micuța mea țigancă.

Copacii rari stau zgribuliți și goi
și Dunărea ne murmură-n oracol,
privind cu-albaștri ochi, prelung, la noi,
îngemănați de-un vechi dar nou miracol.

Singurătate

Singurătate, floare ne-nfloritâ,
pămînt pierdut în ape de ocean,
ședeam cu tîmpla-n brume răvășită
pe litoralul ultimului an...

Singurătate, cîntec de sirenă,
eu te-am iubit, și te urăsc cumplit!
Ți-am dus destul mucegăita frenă,
singurătate, mugur otrăvit...

SUS

IN INIMA RODOPILOR

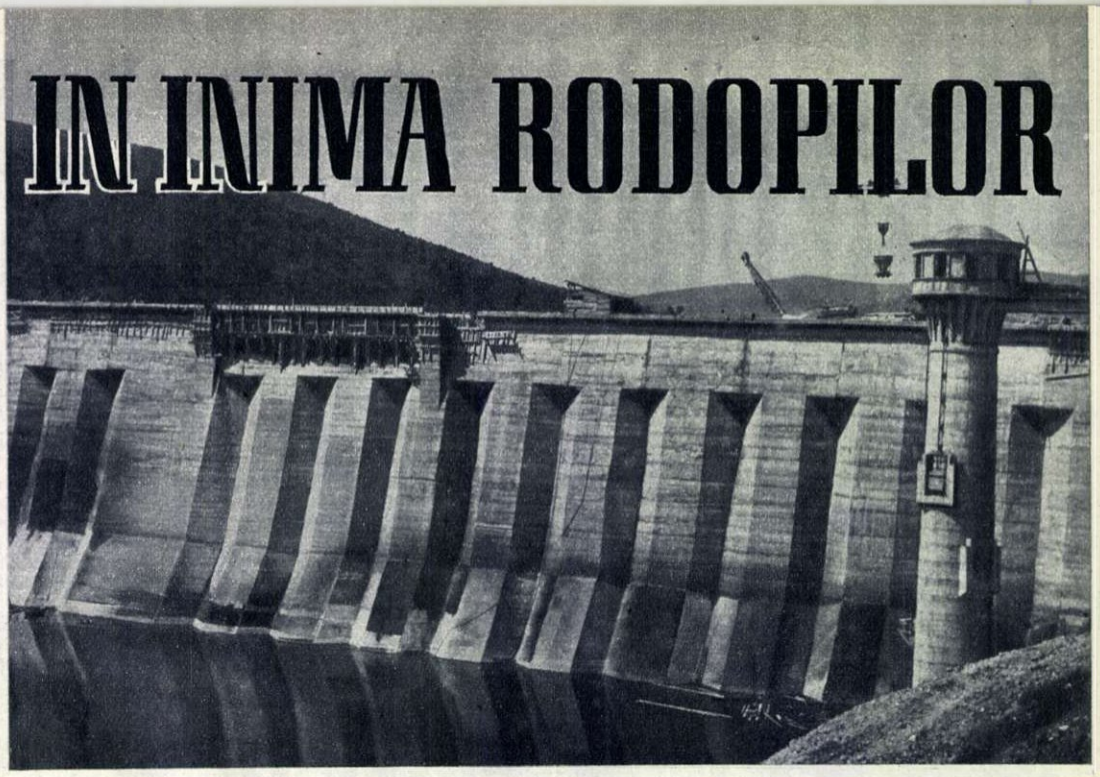

Apele sălbatice ale Rodopilor s-au supus şi ele voinţei omului muncitor; unul dintre obiectivele principale ale centrului hidroenergetic al Rodopilor îl constituie barajul şi lacul de acumulare „Vasil Kolarov" din regiunea Batak.

— reportaj scris pentru „Flacăra" —

de Ivan MINCEV
publicist bulgar

Priviţi harta Bulgariei! Ea pare mai curînd o hartă alpină, atît de mulţi şi de înalţi sînt munţii ei. Din apus la răsărit se desfăşoară masivul lanţ al Balcanilor, iar la miazănoapte de ei, Rodopii, ridicîndu-se de pe Valea Mariţei şi pînă în cîmpia Mării Albe, pe o lungime de 250 km şi pe o lăţime de 200 km. Către răsărit, colinele coboară şi populaţia este mai deasă. Sate vechi mărturisesc existenţa în aceste locuri, încă din vremuri străvechi, a unei populaţii păstrătoare a unor tradiţii de veacuri şi a unui stil arhitectonic original.

Măreţia şi frumuseţea peisajului n-au fost cîtuşi de puţin alterate de drumurile noi, de oraşele care au răsărit pe aici, în anii puterii populare. Dimpotrivă.

În grandiosul şi pitorescul său cadru, Rodopii ascund bogăţii imense, cunoscute încă de pe vremea tracilor, care s-au folosit de ele pînă la cucerirea acestor ţinuturi de către romani. Avînd nevoie de arme, aceştia au intensificat explcatarea minelor de fier şi de cupru, aducînd pentru extracţia minereurilor sclavi, tocmai din Egipt. Exploatări miniere au existat şi pe timpul bizantinilor, în evul mediu, ca şi în vremea ocupaţiei turceşti. În satele mai mari s-au înfiinţat ateliere pentru făurirea de arme. Numai în ţinutul Medan existau, pînă la jumătatea veacului trecut, 150 de ateliere de armurărie. Bineînţeles că munca se desfăşura cu cele mai primitive mijloace. Abia în anii regimului democrat-popular s-a trecut la prospecţiuni serioase şi la o exploatare modernă, descoperindu-se noi zăcăminte de minereu de fier, mangan, pirită, crom cvarţ şi altele. Au fost construite instalaţii miniere sate şi oraşe noi. Creşte neîncetat populaţia.

Bătrîna aşezare Kardjali, vestită în lumea întreagă pentru tutunul său faimos, avea o populaţie de 10.000 de oameni, care se ocupau cu cultivarea tutunului. Astăzi trăiesc aici 30.000 de oameni, cea mai mare parte muncitori la uzina de plumb şi zinc, la staţiunea de flotaţie, la noua fabrică de tutun. Oraşul a căpătat o înfăţişare nouă prin zecile de blocuri de locuinţe şi magazine frumoase. Noile oraşe Madan şi Rudozem erau, acum cinci-şase ani, nişte sate anonime. Borieva, Straşimir, Petroviţa de sus şi de jos, Rîbniţa, Gabrovo şi alte aşezări omeneşti nici nu existau acum 7-8 ani. Astăzi spre ele duc şosele moderne, sub ele trece drumul subteran pe care sînt transportate minereurile de la Kardjali, Madan şi uzina de preparaţie de la Rudozem.

Aici se dezvoltă un puternic centru hidroenergetic al Bulgariei. La Batak încep barajul şi lacul de acumulare „Vasil Kolarov", care adună apele nenumăratelor rîuri şi şuvoaie. De asemenea au fost construite aici barajele „Taşkov Ceark" şi „Beglika". Aceste baraje vor pune în funcţiune hidrocentrale subpămîntene cu o putere de 166.000 kilovaţi. Prima hidrocentrală subpămînteană din Bulgaria va intra în funcţiune în toamna acestui an. După ce vor pune în mişcare turbinele, apele sistemului hidroelectric vor trece mai departe să ude în cîmpia Plovdivului zeci de mii de hectare de orezării, grădini de zarzavat, livezi, plantaţii de tutun şi vii.

În aceste zile constructorii bulgari depun eforturi sporite ca să

Madan, cătunul de odinioară, s-a transformat în anii puterii populare într-un modern oraş industrial. Milan Zacev este unul din miile de muncitori entuziaşti din Madanul socialist.

Pe ulicele întortochiate ale satelor străvechi întîlneşti la tot pasul simburele nou'ui. El este reprezentat şi prin faptul că astăzi toţi copiii ţăranilor muncitori se îndreaptă cu voie bună spre şcolile noi şi frumoase ridicate în vechile aşezări.

capteze apele celui mai mare rîu al Rodopilor, Adra, înălțînd lîngă satul „Fîntîna rece" uriașul baraj din răsărit. În primăvara acestui an au început lucrările pregătitoare pentru construirea unui al doilea baraj, lîngă orașul Kàrdjali, cu un lac de acumulare lung de aproape 30 de kilometri. În Rodopii vestici este prevăzută și o altă hidrocentrală de mari proporții, pe care proiectanții au numit-o Cascada „Dospat-Devin-Kricim". Proiectul acestei hidrocentrale cuprinde trei baraje mari, primul lîngă satul Dospat cu un lac de acumulare de 330.000 m.c. de apă. Vor fi construite șase centrale electrice, cu o putere de 270.000 kilowați. Apa din cele trei baraje va iriga peste 80.000 hectare de ogoare și grădini din cîmpia Traciei.

O altă bogăție a Rodopilor sînt codrii lui seculari, care reprezintă un sfert din întregul parc forestier al Bulgariei. Cea mai mare parte din pădurile ce acoperă acești munți sînt de conifere. Pe aici, ne spun nenumăratele legende rămase din antichitate, s-a auzit glasul lui Orfeu.

Pe lîngă păduri se mai află imense pășuni de munte, unde pasc nenumăratele turme ale țăranilor colectiviști.

În regiunile cele mai pitorești se află stațiuni climaterice cu case de odihnă și sanatorii. Izvoarele minerale abundă. Numai în împrejurimile Velingradului sînt vreo 70, toate cu apă caldă și cu un bogat conținut mineral.

În 1948 Velingrad era un sat oarecare; astăzi el este oraș cu 12.000 de locuitori. Aici s-a construit prima fabrică de colofoniu extras din rășina de brad, precum și cîteva întreprinderi forestiere. În apropierea izvoarelor au fost construite sere de zarzavaturi, iar în munții din jur, case de odihnă, sanatorii balneare, unde vin să se recreeze și să-și caute sănătatea zeci de mii de oameni ai muncii.

Marile transformări înfăptuite în anii puterii populare se pot vedea peste tot: în casele noi pe care și le-au construit muncitorii din mine și din fabrici, în mobilierul nou și cel mai mult în privirile limpezi ale oamenilor, îndreptate înspre viitor. Bogăția minieră a Rodopilor, industrializarea puternică a regiunii sînt o imensă sursă a venitului național al Bulgariei.

Aceștia sînt Rodopii, — Uralul Bulgariei. Impresionanți prin grandoarea naturii lor, generoși prin imensele bogății în trecut ascunse, Rodopii s-au transformat, prin energia și voința eroică a poporului bulgar eliberat de sub jugul exploatării capitaliste și fasciste, într-o gigantică uzină ce-și înalță siluета maiestuoasă între piscurile de cremene.

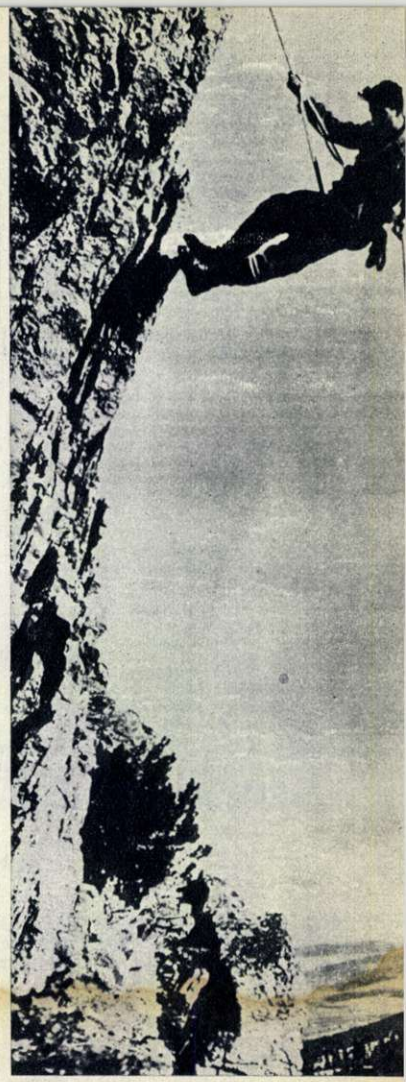

Alpinismul — sportul preferat al celor din Rodopi.

Clădirea aceasta modernă este una dintre școlile noi construite în anii puterii populare la Velingrad. ←

MĂRTURII ALE UNEI STRĂVECHI PRIETENII

Despre orașul Tîrnovo auzisem de pe vremea cînd, pe băncile școlii, învățam la lecția de istorie ani și nume de domni care statorniciseră, în trecut, legături de prietenie între poporul romîn și poporul bulgar. Ioniță și Petru Asan, întemeietorii imperiului romîno-bulgar, au fost printre cei dintîi care au deschis calea unor relații pe care nici vremea, nici diferitele orînduiri sociale nu au putut să le acopere cu colbul uitării.

Tîrnovo, străvechea capitală a Bulgariei, este un oraș de o deosebită frumusețe. Arhitectura și așezarea sa în formă de scară pe coasta dealului îi dau un farmec deosebit.

Seara, cînd urci pe șoseaua ce duce de la gară spre centru, ai impresia că vezi pe fundul rîului ce șerpuiește în vale, un al doilea oraș scufundat.

Am vizitat cu deosebit interes biserica înălțată la 1230 de către Ioniță Asan, biserică devenită astăzi muzeu. Pe coloanele de granit sînt înscrise pagini din istoria zbuciumată a poporului bulgar, pagini care vorbesc despre luptele duse, sub conducerea lui Ioniță Asan, împotriva asupritorilor.

De altfel, în Bulgaria există numeroase monumente de artă și localități care amintesc despre prietenia dintre poporul nostru și poporul frate bulgar. De pildă, în vizita pe care am făcut-o la mănăstirea Rila, construită în anul 941, am găsit însemnări despre Vasile Grămătic și Ioan Bogdan, iar în muzeul mănăstirii se află la loc de cinste o evanghelie de la Suceava, dăruită în anul 1500.

Trecutul de luptă comun trăiește mai viu decît

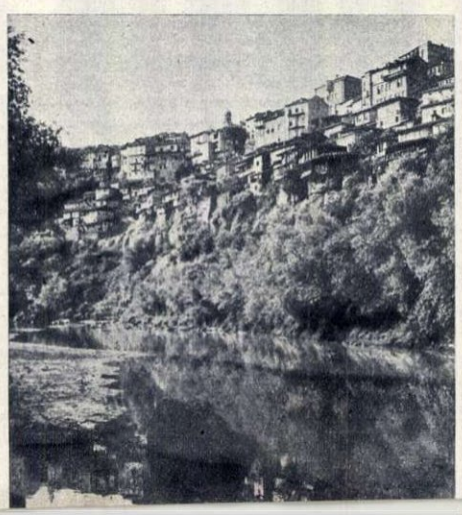

oriunde, prin localitățile Grivița, Plevna, Pordim.

Am trecut prin locurile unde vitejii dorobanți au înscris pagini de vitejie, zdrobind oștirile lui Osman Pașa. La mausoleul din Plevna, osemintele oștenilor romîni se odihnesc alături de cele ale ostașilor ruși, a căror memorie e vie în inima poporului frate bulgar. Pe plăcile de marmură sînt înscrise cu litere de aur numele dorobanților romîni care la 1877 au asaltat redută după redută, înfrîngînd trufia cotropitorilor turci.

Am păsit cu profundă emoție prin locurile pe unde au trecut în urmă cu zeci de ani, viteazul gornist Ștefan Furtună, căpitanul Valter Mărăcineanu, maiorul Gheorghe Șonțu și mulți alții.

Orașele, satele, monumentele aflate pe pămîntul acesta, stropit din plin cu sîngele romînilor, rușilor și bulgarilor, sînt simboluri ale prieteniei sincere ce unește popoarele noastre, prietenie de nezdruncinat ce se dezvoltă azi sub semnul luptei comune, pentru triumful socialismului.

Ion MĂRGINEANU

Orașul Tîrnovo care a fost în urmă cu veacuri capitala Bulgariei.

ȘANTIERUL DE PE MUREȘ

— reportaj —
de Mikó ERVIN (Cluj)

Fotografii de S. STEINER

Cum începe de fapt istoria unei construcții? Iată la ce mă gîndeam după ce, printre datele celui de al doilea cincinal, am găsit însemnat și numele Fabricii de produse sodice nr. 1-Ocna Mureșului. Revedeam în gînd ulițele părăginite ale orășelului cuibărit pe dealul vîrstat cu straturi de sare; revedeam colinele umbroase ale Vîntului, patrie a vinurilor de pe Mureș; revedeam brădetul verde-închis de pe Banța și Mureșul care curge lin printre maluri, pe care se înalță porumbiști — și bătrînele coșuri ale fabricii de produse sodice. Sînt opt ani de cînd am fost pe aici să vizitez uzinele. Ce zile emoționante și pline de încordare! Fabrica era naționalizată doar de cîteva luni. Părea că printre zidurile bătrîne totul s-a pus în mișcare. In abureala fierbinte, printre leșii caustice și gaze ucigătoare, mecanici, lăcătuși și maiștri sodari făceau pază vigilentă. Erau în stare să rămînă la lucru timp de două-trei schimburi, de era nevoie, ca să sileacă mașinile — „comorile" ale căror nume doar ei le știau — să ne rămînă credincioase. N-a fost ușor să devii cu adevărat „stăpîn" pe uzinele belgiene Solvay. Prin naționalizarea lor, intrase în posesia noastră unica fabrică de sodă din sud-estul european. Era cu adevărat una din neprețuitele comori ale binecuvîntatului pămînt ardelean. In schimb, atît planurile de construcție a mașinilor cu totul speciale, cît și numeroasele și bine tăinuitele secrete de fabricație, au rămas dincolo de granițe: cheile tainițelor n-au ajuns în mîna noastră.

In jurul cazanelor a început o luptă grea, ai cărei sorți s-au hotărît numai după ce chimiștii sovietici ne-au venit în ajutor. Și cîte întîmplări s-au mai perindat de-atunci prin vreme, cîte lucruri despre care ar trebui să vorbesc!

★

Ca și cu opt ani în urmă, cobor și-acum din tren pe cîmpul înmiresmat și-o iau de-a lungul malului. In curînd, drumul colbuit îmi dispare de sub picioare; am păsit pe traversele pline de freamăt ale podului de fier, pe care trec mereu mașini, care grele trase de bivoli și trenuri de marfă. De-aci mai fac doar cîțiva pași — și mă aflu printre bătrînele ziduri ale fabricii de sodă.

Ei, dar unde-i vremea care trece? Și unde-s vechile ziduri ale uzinei? Mă opresc, încurcat, în curtea binecunoscută. Ai crede că a fost un cutremur pe aici. In toate părțile numai ziduri dărîmate, traverse, țevărie și cabluri. Am nimerit, de bună seamă, la o înmormîntare: pe malul sinuos al Mureșului se sapă mormîntul unei fabrici învechite. Dar, ia stai! Nu-i chiar așa. De-abia acum încep să mă încurc de-a binelea. Gropi uriașe, ziduri dărîmate, grămezi roșii de cărămidă — și camioane pe care se încarcă saci de hîrtie, cafenii, plini cu un praf strălucitor: soda. Ating un sac, cu mîna: se mai simte căldura mașinilor.

Intr-un cuvînt, nu-i o construcție obișnuită, aceea care se desfășoară aici. Și despre asta am mai avut prilejul să mă conving chiar de la început.

Primul care mă călăuzește, dezvăluindu-mi aspectele vieții noi de aici, este baci Barcsik Károly, maistrul constructor.

Tocmai se desface vechea hală mare, înaltă de zece etaje, a fabricii. De sus, se aude răbufnetul surd al tîrnăcoapelor; pereții mîncați de aburul leșiilor se despică moi, căzînd la pămînt ca niște poame putrede scuturate dintr-un pom. Apoi intră în funcție macaralele zvelte, instalate în turnuri mobile. Ele se întorc deasupra traverselor dezgolite ale scheletului clădirii, cuprinzînd ca într-un mănunchi grinzile grele de fier bătrîn. Cîteva minute, plutesc deasupră-ne blocuri imense de fier de pe care ni se cerne pe capete o burniță de rugină roșiatică: nici fierul n-a fost cruțat de greul vremilor. Baci Barcsik știe precis că „distilorul" are exact șaizeci de ani. In patrusprezece zile trebuie să dispară de aici toate cărămizile și întreagă fierăria asta: cele zece etaje, în locul cărora se va înălța distilorul modern. Dar țevăria nu trebuie nici măcar atinsă.

Totul seamănă cu o fantastică intervenție chirurgicală, executată de macaragiii lui baci Barcsik. Distilorul, desfăcut perete cu perete, bucată cu bucată, este străbătut de țevi groase care leagă între ele diferite unități ale uzinei și care — pe deasupra capetelor constructorilor — transportă acizi, aburi și gaze. O singură traversă scăpată, o cît de mică neatenție pot defecta conductele, paralizînd viața întregii fabrici. Căci uzina își continuă producția, cu toate că munca de construcție le-a întors pe toate pe dos. E singura fabrică de sodă din țară și, deci, nu poate stagna o singură clipă. Dărîmarea uzinei vechi, reclădirea celei noi și menținerea ritmului producției trebuie împlinite paralel, în același timp.

★

Lîngă distilorul care se dărîmă, lucrează brigada lui Popa. Douăzeci și doi de lăcătuși tineri — adevărați acrobați ai înălțimilor. Pe drept cuvînt li s-ar putea zice „brigada acrobaților". Urc la ei, pe o scară ce pîrîie la fiecare pas; îmi vîjîie capul și-mi tremură genunchii: ne aflăm la patruzeci și doi de metri deasupra apei Mureșului. Aici, sus, se încheagă acum scheletul de oțel al unei noi hale. Ajuns în apropierea oamenilor, îi cuprind dintr-o dată cu privirea și — cît pe ce să cad de pe schelă. Deasupra mea, toată brigada se cațără, se mișcă și lucrează pe traversele înguste ale acoperișului, ca un stol de păsări. Împovărați de ciocane pneumatice, pistoale de sudură și tot felul de unelte, băieții se tîrăsc printre grinzile de fier, sub ei — un adevărat abis! Mă liniștesc puțin abia după ce Vasile Popa, responsabilul brigăzii, coboară la mine și începe să-mi poves-

ÎN MUNȚII NEAMȚULUI

Au apus de mult vremurile cînd boi costelivi, mînați de pădureni înfometați, cărau cîte un bușteau pe cărările prăpăstioase ale munților. Astăzi exploatările forestiere din raioanele Piatra Neamț, Ceahlău și Tg. Neamț, ca și cele din alte regiuni forestiere, sînt înzestrate cu o tehnică modernă, mînuită de harnici și pricepuți constructori ai socialismului.

In fotografia noastră: un tractor forestier, condus de tractoristul Constantin Ciocodan, cărînd bușteni la parchetul Bolovăniș-Schit aparținînd I.F.E.T.-Bacău.

Fotografie de Pompei ȘIMON-corespondent...

EXCURSII PE DUNĂRE

In fiecare sfîrșit de săptămînă, sute de oameni ai muncii, îmbarcați pe vasele „Navromului", participă la excursiile organizate pe Dunăre. Ei pot admira frumusețile patriei noastre și, în același timp, fac o călătorie plăcută.

Excursii asemănătoare sînt organizate și în R.P. Ungară, pe vase sub pavilion maghiar. Excursioniștii unguri au prilejul, astfel, să cunoască unele regiuni din R.P.R.

In fotografie: un grup de excursioniști, pe bordul vasului „Timișoara", călătorind de la Orșova spre Cazane.

Fotografie de F. URSEANU

O FRUMOASĂ VICTORIE SPORTIVĂ

În primul meci din cadrul Cupei Campionilor Europei — care a avut loc la București — Dinamo-București a dispus de echipa campioană a Turciei, Galatasaray, cu scorul de 3-1.

Zecile de mii de spectatori care au asistat la această întîlnire, disputată pe o căldură caniculară, au aplaudat cu satisfacție victoria echipei românești. Ei așteaptă cu nerăbdare o nouă victorie românească la Istanbul, cu prilejul returului care va avea loc la 30 septembrie.

În fotografie: înainte de începerea meciului, cordiala strîngere de mînă între căpitanii celor două echipe: Gh. Băcuț și Turgay (stînga).

O FAMILIE DE SPORTIVI

Stadionul „Locomotiva" din Timișoara primește zilnic la antrenament doi dintre cei mai tineri sportivi: două fetițe, una de opt ani și cealaltă de șase ani. Pe prima o cheamă Aneta și nu e mai înaltă de 85 centimetri, iar a doua, Valentina, nu depășește trei sferturi dintr-un metru. Antrenorii celor două fetițe sînt chiar părinții lor, vechi și cunoscuți sportivi: Ion și Maria-Luiza Pascu. Tatăl este antrenor la „Locomotiva", iar mama este campioană republicană la sărituri în lungime (532 cm.)

În fotografie: familia Pascu.

Fotografie de E. ROBICEK-Timișoara

tească, pe un ton foarte natural, despre felul acesta de viață cu care ei sînt de mult obișnuiți. Ei, să fi văzut eu ce era astă-iarnă pe-aici! Construirea acestui adevărat colos de oțel a început în decembrie. În februarie, oamenii se cățărau printre traversele înghețate, pe un frig de șaisprezece grade, degerați și ei pe jumătate, printre turturii de gheață. Aburii ce se înălțau din apropiatele secții de producție învăluiau totul ca o ceață deasă. Lucrai ca-n beznă: nu era chip să vezi de la mînă pînă la gură. Acum e curată distracție, munca de-aici, față de ce fusese în iarnă. Numai gazele astea otrăvitoare de n-ar fi, că din coșurile uzinei, aci sus se adună toate și strică bunătate de aer curat. Altminteri, cei patruzeci și doi de metri nu-i deranjează. Nici centură de siguranță nu vor să-și pună, zadarnice admonestările primite din partea protecției muncii! Băieții zic că mai rău îi încurcă centura; le e teamă că se rupe — tot mai sigur se simte omul cînd se bizuie numai pe puterile lui, că-i mai atent. Prudent, Vasile Popa vorbește la persoana treia; nu vrea pesemne să aflu cui îi ține el parte în afacerea asta cu centurile: protecției muncii, ori băieților care — hai să recunoaștem — sînt cam ușuratici.

★

Privit de sus, de pe scheletul acoperișului, șantierul te prinde în vraja lui cu neîncetata forfotă pe care i-o urmărești de acolo, înțelegînd legătura dintre diferite acțiuni, deslușind uriașele proporții ale lucrării. Numai cînd cobori în aparenta învălmășeală a amănuntelor, atunci te simți puțin deziluzionat, căci harababura fără sfîrșit, bălțile de apă noroioasă, mașinile împrăștiate pretutindeni, șirurile nesfîrșite de căruțe care frămîntă noroiul, te buimăcesc, te descurajează puțin.

Și în acest cadru, lucrează, alături de muncitorii și tehnicienii romîni, un grup de specialiști străini.

Două dintre cazanele noii centrale termice a fabricii le montează elvețienii; la celelalte, lucrează mecanicii

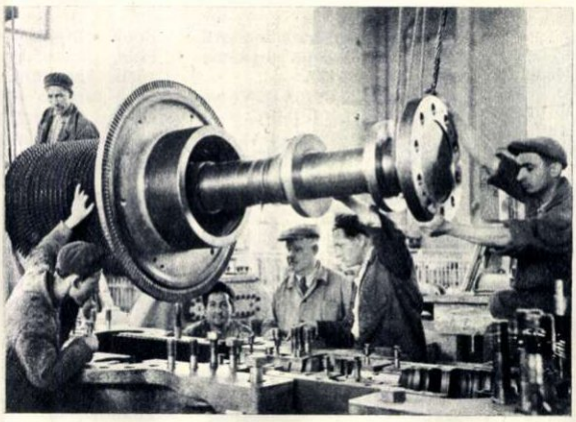

Acest turbo-generator va mări mult capacitatea de producție a fabricii. El a fost lucrat în R.P. Ungară și este montat la noi cu sprijinul specialiștilor maghiari.

fabricii Lang din Budapesta. Am făcut cunoștință cu ei în hala mașinilor. Primul pe care l-am cunoscut a fost mecanicul budapestan Kovács Sándor. De cum intrasem în uriașa sală de montaj, atenția mi-a fost atrasă de un răsunător „haidem, copii!" Pornesc eu după glas și ancorez drept în fața lui Kovács Sándor. E un om îndesat, grăsuț; poartă salopetă albastră și basc la cuioare; lucrează împreună cu cîțiva tineri romîni la montarea turbinei și cînd îl întreb de unde e, își întoarce spre mine privirile unor ochi tot albaștri și ei, iar omul îmi răspunde rîzînd: de-acolo unde-i buricul pămîntului. Apoi văzîndu-mi nedumerirea, adaugă: din Angyalföld [1]). Stăm de vorbă o bună jumătate de ceas, despre turbinele ungurești, despre șantier, despre noua fabrică a cărei producție va aproviziona cu sodă și Ungaria. Totuși, cea mai puternică rezonanță o au în mine cuvintele de la început, îndemnul simplu adresat romînilor: „haidem, copii"! — cuvinte care spun totul, cuvinte care destăinuiesc cîtă inimă pune Kovács Sándor în lucrarea aceasta, muncind ca pentru el, aci, pe malurile Mureșului, unde două popoare înfrățite în democrație construiesc, ajutîndu-se reciproc.

În apropierea lui Kovács muncesc mecanicii firmei elveține Brovn-Bovery. Am văzut, la butoniera unora dintre ei, insignele noastre de Intîi Mai. De curînd, elvețienii au sărbătorit onomastica unuia dintre ei și — cu această ocazie — barierele au căzut: petrecerea comuna a consfințit noile prietenii.

[1]) Vechi cartier muncitoresc din Budapesta.

Șantierul are sute de locuri de muncă; n-am apucat să văd decît cîteva din ele. Șeful de șantier, Dumitru Teleagă, un inginer tînăr, scund, vînjos și brunet, m-a despăgubit, povestindu-mi, cu multă răbdare, vreme de ceasuri întregi, despre viața șantierului. Sute de locuri de muncă — sute de probleme. Nu-i lucru de nimic să faci muncă de construcție pe suprafața relativ mică a unei fabrici de produse chimice care, pe deasupra, e în plină producție. Și-apoi de-ar fi numai construcția!... Dar nu apuci să isprăvești bine fundamentul unei hale noi, că au și apărut montorii care înalță cazanele o dată cu pereții. Lărgirea uzinei o fac concomitent șapte întreprinderi. Și nu o dată, în această situație, se nasc ciocniri și antagonisme. Una singură să rămînă în urmă cu planul, că le-a și încurcat pe toate celelalte. Totuși, s-a progresat mult față de anul trecut. În trimestrul întîi, planul de construcție s-a realizat în proporție de 130%. Teleagă e de părere că lucrurile se apropie de faza numită organizarea științifică a muncii, care, în marea ei majoritate, este mecanizată. Aprovizionarea cu materiale s-a îmbunătățit mult. Pretutindeni unde este posibil, se utilizează elemente prefabricate din beton. În general, se lucrează mai bine decît anul trecut, dar — bineînțeles — aceasta nu înseamnă că toate merg strună. Se mai face și azi risipă de materiale, se mai execută și acum lucrări de mîntuială. Din nefericire, sînt chiar prea multe exemplele ce s-ar putea aduce. Iar cînd te apuci să cercetezi, să cauți rădăcina răului și încerci să găsești soluții, te trezești încurcat într-un mărăciniș atît de des al diferitelor piedici și greutăți, încît ești silit să bați pe loc uneori. Te oprești, aduni puteri noi și, iar — înainte! Inginerul Teleagă zîmbește. E un om sprinten la trup, ager la minte, dotat cu mult spirit practic — din soiul acelora care nu se dau bătuți. Anul trecut, în iunie, l-au mutat pe șantierul Fabricii de produse sodice nr. 1, cel mai slab din cîte avea în lucru pe vremea aceea trustul 9.

Azi, e cel mai bun. Inginerul Teleagă este dar pe deplin îndrituit să fie optimist. Am impresia că va reuși să scape de apăsătoarea moștenire a lipsurilor și greșelilor pe care le-a găsit aici.

★

Îl însoțesc la masă, la cantina aflată în colonia arătoasă și curățică, unde locuiesc constructorii. Din bucuria, din mîndria cu care îmi dă deslușiri despre instalațiile moderne cu care este înzestrată mărunta colonie, îmi dau seama că nu e numai un bun inginer, ci, în același timp, și un excelent conducător.

Colonia are o cantină excelentă, pivnițe încăpătoare pentru păstrarea zarzavatului, magazii de alimente, baie cu șaptezeci și două de dușuri. Are colonia spălătorie, brutărie, club, bibliotecă, teren de sport și sală culturală. În locul barăcilor obișnuite pe șantiere, locuințele s-au amenajat în clădiri de cărămidă, spațioase și curate, proaspăt zugrăvite și încălzite cu gaz metan. Muncitorii cu familie au apartamente de o cameră și bucătărie.

Aș vrea să fac cunoștință cu oamenii din brigada de dulgheri Kufleiter, care ocupă cu toții un dormitor. Am întîrziat însă, căci dulgherii mei urcă tocmai, în camionul care-i transportă acasă în fiecare sîmbătă, prin împrejurimile Sibiului, pentru a-i readuce înapoi luni dimineața. Aflu doar de la baci Lőrinczi că șapte dintre aceștia sînt „muncitori fără pereche, adevărați stîlpi ai construcției. Pe ăștia nu trebuie să-i supraveghezi, nici să le explici mereu ceva. Lucrează cu precizie de ceasornic".

Dacă a fost să fie să nu-i lăsesc, baci Lőrinczi — „taica", după cum i se spune pe șantier — mă ia cu el în vizită, la finul său, care are opt luni și e feciorul zidarului Angyal Lajos.

Se cerne amurgul și seara promite a fi înmiresmată de adierea primăverii; ne așezăm cu toată familia, pe lavița din fața casei și tăifăsuim. „Taica" ne istorisește glume din cele pipărate. De cealaltă parte a drumului se mai zăresc, prin înserare, viile din Vinț și brădetul de pe Banța, care se pierd treptat pe fondul tot mai întunecat al cerului de seară. Pe undeva, pe aproape, se aude clipocit mărunt și molcom, apoi începe corul broaștelor. Pe sub sălciile bătrîne din marginea coloniei, apele Mureșului curg de veacuri, curg mereu...

În romînește de
Gelu PERIAN

La o înălțime de 42 m deasupra Mureșului, se montează un suport metalic.

MECI AMICAL

— schiță —

de Tamás GÁSPÁR (Cluj)

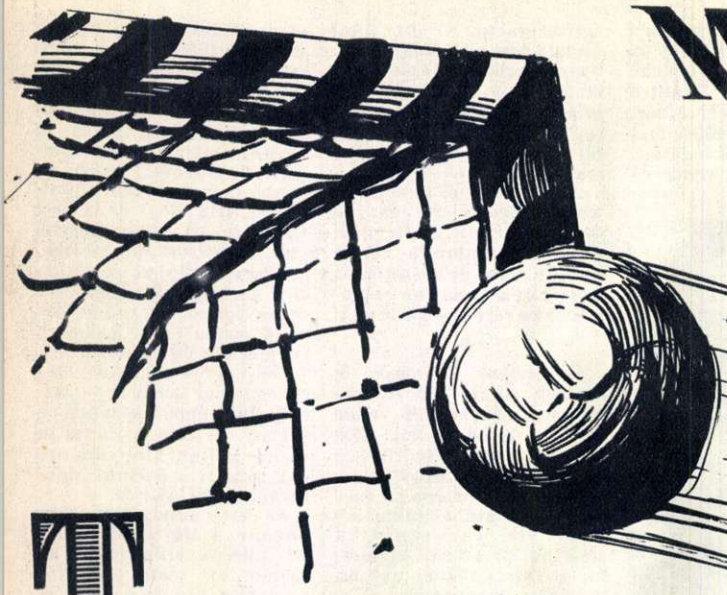

Toate panourile din orășel erau pline de afișe mari și colorate care vesteau că duminică echipa campioană *C.S.C.* avea să se întreacă într-un meci amical, cu selecționata locală, *Partizan*. Așadar, un meci și nu unul oarecare, pentru că rar li-e dat locuitorilor unui asemenea orășel să vadă o echipă atît de faimoasă. Poate doar o dată în viața lor...

Fierbea toată suflarea în orășel; zilele treceau parcă teribil de încet. Cel mai mult se vorbea de Vokurka II, vestitul centru înaintaș, născut chiar în acest orășel.

În tot orașul, doar pensionarul Kende Albert, fost cîndva profesor de geografie, se purta de parcă n-ar fi știut nimic de evenimentul ce se pregătea. Se plimba în fiecare zi, pe aleile străjuite de castanii în floare, cu mîinile la spate. Într-o zi se opri puțin să se odihnească, uitîndu-se la apa ce vîjîia și clocotea. La capătul aleii, pe pajiștea din marginea pîrăului, cîțiva puști băteau o minge de cîrpă. Profesorul se rezemă de un paltin bătrîn și privi cu ochii zîmbitori copiii ce se hîrjoneau de zor; părea că în veselia lor, stîrnită de joacă și de razele soarelui, se oglindea întreaga primăvară.

Ridurile ce brăzdau fața bătrînului profesor dispărură pentru o clipă; el porni mai departe. I se părea că vede ai evea toți acei ochi atenți albaștri, căprui, cenușii sau negri, ai copiilor care, vreme de aproape cincizeci de ani, sorbiseră învățătura, geografia patriei și a ținuturilor îndepărtate, lecțiile lui despre munți și văi, fluvii, orașe, mări, despre fiordurile nordice și despre ținuturile ecuatoriale de la gurile Amazonului. Trecuseră ani mulți de cînd ieșise la pensie, dar ochii aceștia atenți mereu îi vor lipsi.

Toată viața fusese un om activ, predase lecții, publicase articole de specialitate în „Revista Geografică" și alcătuise pînă acum cea mai exactă hartă a împrejurimilor acestui orășel, iar acum... Acum ce-i mai rămăsese? Bătrînețea și neputința, care-l chinuiau.

Gîndurile îi fură întrerupte de un copil ce se opri în fața lui și i se adresă privindu-l pieziș:

— Dom' profesor, aș vrea să vă rog ceva.

— Ce-i, băiete? tresări surprins bătrînul.

— Dacă nu vă supărați, vreți să-mi faceți rost de un bilet la meci?

Profesorul de geografie zîmbi:

— Ce te face să crezi, băiete, că tocmai eu aș putea să-ți fac rost de bilet?

— Păi — înghiți în sec copilul — dumneavoastră, domnule profesor, sînteți atît de stimat, încît dacă ați vorbi, cu siguranță că v-ar da imediat bilet...

— Măi, măi, dădu Kende din cap. Ei hai, fie! Unde se vînd biletele?

Copilul se simți deodată ușurat și începu să turuie ca o moriscă:

— La C.C.F.S. Ne-au spus că toate biletele s-au vîndut, dar nu-i adevărat: numai nouă copiilor nu vor să ne dea. Și noi vrem să-l vedem pe Vokurka, cum trage el o bombă...

— Ce-ai zis? Bombă?

— Da, bombă, o bombă tip Vokurka, de la douăzeci de metri, care rupe și plasa.

— Nu mai spune!... Și zici că trage niște bombe de rupe plasa?

— Nu-l cunoașteți? E de-aici. El a aranjat ca echipa lui să vină aici. I-a scris lui frate-su, care-i half la *Partizan*, că ar vrea să vină puțin pe-acasă.

— Frumos din partea lui. Da'ia spune-mi și frate-su e tot atît de mare fotbalist?

— O, nici nu se compară cu marele Vokurka! Și-apoi, e și bătrîn.

— Bătrîn, și joacă fotbal?... Cîți ani are?

— Treizeci și doi.

— Și asta, după tine, înseamnă a fi bătrîn? Păi, ce să mai spun de mine?

— Domnul profesor nu e fotbalist.

„Ia te uită, strengarul", se gîndi Kende, și se uită cu drag la băiețașul acesta dezghețat.

— Și tu joci fotbal?

— Sigur, în echipa de pitici a liceului. Peste doi ani intru și eu în cea mare.

— Ei, atunci e bine, foarte bine... Trebuie să faci sport ca să fii ager și voinic. Ia hai să mergem după bilete.

Echipa ieși pe teren. Mulțimea impresionantă ce înconjura gazonul verde, proaspăt marcat cu var, izbucni în urale puternice, în care își găsea frîu liber toată încordarea unei săptămîni de așteptare. Vuia, țipa tot terenul — un amestec de voci, de la cel mai profund bariton, la sopranul copiilor.

În mijlocul acestui vacarm furtunos, cele două echipe se așezară în cerc și salutară. Apoi cînd jucătorii oaspeți, îmbrăcați în tricouri roșii, începură jocul, freamătul se potoli ca prin farmec. Dar oamenii n-apucară bine să strige: Vokurka! Vokurka! că vestitul centru înaintaș trimise lung mingea pe extrema dreaptă, de unde tot el interceptă centrarea și cu o mișcare fulgerătoare a trupului trase din *volée* de la vreo 25 de metri spre poarta echipei *Partizan*. Mingea nimeri în bara care se cutremură sub lovitura năprasnică. Spectatorii rămaseră o clipă fără suflare, apoi, ca bubuitul tunetului pe timp de furtună, izbucniră uluiți de admirație.

Statura atletică, mlădioasă, a vestitului înaintaș se zări peste cîteva clipe, șerpuind pe linia de centru; mingea se rostogolea prin fața lui de parc-ar fi fost atrasă de un magnet. Băiatul astă blond era plin de iscusință și de talent; conducea balonul printre jucătorii *Partizanului* cu driblinguri strălucite, surprinzătoare, trecea ca un iureș prin toată apărarea adversă, piciorul lui stîng bătea aerul și numai plasa ce tremura deasupra portarului trăda golul imparabil.

Oamenii aplaudau frenetic șuturile lui magistrale și izbucneau strigînd în cor:

— Vokurka! Vokurka!

Centrul înaintaș se uita spre public în timp ce se întorcea în fugă spre linia de centru, zîmbind cu drăgălășenie, ca un copil răsfățat.

Bineînțeles că aplauzele nu erau numai pentru Vokurka, ci pentru întreaga echipă, dar era imposibil să nu simtă în ele admirația spectatorilor pentru vestitul fiu al orășelului.

Și balonul se rostogolea din nou în fața atacantului cu picioare de aur, care își ducea echipa la atac. După multe combinații se produse iar învălmășeală la poarta echipei *Partizan*, și publicul nu văzu decît pe Vokurka, cum țîșnește în aer, lovind mingea cu capul și trimițînd-o în colțul de jos al porții.

Golurile picară unul după altul — șapte sau opt — cu toată rezistența opusă de echipa locală. Cei de la *Partizan* se străduiau să facă față atacurilor, dar degeaba. Vestita echipă se juca cu ei ca pisica cu șoarecele. Abia după al șaptelea gol oaspeții slăbiră alura și porniră un excepțional joc de cîmp, spre marea admirație a publicului, care nu mai văzuse asemenea schimburi, asemenea pase, asemenea tehnică a driblingurilor de înaltă clasă. Iar cînd meciul luă sfîrșit, spectatorii, pe deplin satisfăcuți, salutară cu urale celebra echipă care părăsea terenul. De pretutindeni jucătorii erau bombardați cu buchete de flori.

Cu chiu cu vai, jucătorii răzbiră printre cele două ziduri vii și se urcară în autobus, ducîndu-se la hotel, unde în fața porții se înșghebase un cordon, menit să ferească hotelul de năvala admiratorilor.

După ce se spălă și-și pieptănă părul blond și ondulat, Vokurka privi pe fereastră. Jos, strada fremăta. Își simți deodată inima plină de bucurie la vederea orășelului natal și-și aduse din nou aminte de ceea ce hotărîse pe drum venind încoace.

Păstra o rușinoasă amintire din copilărie, care-l tulburase multă vreme, și simțea că abia astăzi spălase acea veche rușine, cînd, cu mulți ani în urmă, dirigintele clasei, profesorul Kende, îl sfătuise — era în clasa a treia — să lase baltă învățătura care nu se lipea nici în ruptul capului de el. Vai, cîtă pică îi purtase ani de-a rîndul profesorului! Dar astăzi nu mai simțea nici urmă din vechea ură. Totuși, simțise nevoia ca după atîtea succese să aibă parte

de cinstire și-aici acasă, să vadă și cei de-aici ce a ieșit din elevul odinioară eliminat din școală.

În timp ce-și ungea fața cu cremă, zîmbea. Nu știa însă cum să scape de mulțimea admiratorilor, s-o poată șterge neobservat, ca să-l reîntîlnească pe dirigintele de pe vremuri. Nici gînd n-avea să-i mai facă vreun rău bătrînului: ba, din contră, chiar să-i mulțumească: dacă și-ar fi continuat învățătura, s-ar fi înmormîntat aici, în orașul ăsta uitat de lume, pe cînd așa toate porțile s-au deschis în fața lui, tot pămîntul, de la nordul înghețat pînă în mările sudice, locuri despre care bătrînul doar din cărți le vorbea, pentru că nu le văzuse niciodată. N-avea de gînd să se ducă la el să-l necăjească, dar simțea, totuși, o mulțumire ascunsă închipuindu-și ce mutră înmărmurită va face bătrînul.

Îi anunță, deci, pe băieți și pe antrenor că pleacă. Avea timp să-și vadă și părinții, urmînd ca seara să se reîntîlnească la banchet. Se uită la ceasul elvețian ce-l purta la mînă: era șase și jumătate. Își înnodă șireturile pantofilor cumpărați la Cairo, își luă pe brat fulgarinul cumpărat în Suedia, își aranjă, în dreptul oglinzii, cravata de mătase luată de la Londra, își puse ochelarii de soare, negri, de la Milano, și, cu ajutorul unui om de serviciu de la hotel, izbuti să ajungă într-o stradută fără nume.

I se păru ciudat că, ajungînd la bătrînul dascăl, în momentul cînd apăsă pe clanța ușii, inima începu să-i bată tare, ca acum optsprezece ani, cînd se înfățișase la profesor ca să-i promită încă o dată că se va ține de carte. Apoi rîse și ciocăni curajos în ușă.

— Poftim! auzi o voce adîncă, blîndă, plină de aduceri aminte, și Vokurka intră.

Pensionarul Kende, fostul său profesor de geografie, ședea la birou în fața unui morman de hîrtii și cărți. Își ridică ochelarii pe frunte și se uită la cel ce intra.

Vokurka simți o umbră de necaz. Ce dracu', se vede treaba că profesorul n-a fost la meci!

— Cu cine am onoarea? întrebă Kende și se ridică greoi de la masă.

Vokurka îi zîmbi. Dinții lui puternici și frumoși licăriră. Se duse la fereastră pentru ca bătrînul să-l poată vedea mai bine.

— Nu mă recunoașteți?

Kende își puse ochelarii la loc, pe nas, și se uită atent la obrajii lui largi, încă împurpurați de pe urma meciului. Îl privi lung.

— Nu, nu vă recunosc... Cu siguranță că mi-ați fost elev.

Vokurka zîmbi.

— Da, dar nu m-am numărat printre cei mai buni elevi... Dimpotrivă...

— Dimpotrivă, dimpotrivă... repetă bătrînul profesor și începu să-l examineze din nou cu atenție. Zîmbetul, privirea puțin obraznică dar limpede, i se păreau cunoscute, dar nu izbutea să se lămurească în nici un chip ale cui or fi. Sute și sute de fețe se perindau prin fața ochilor lui, dar nu-și amintea. Deodată privirile lui se oprira asupra sfîrcurilor urechilor lui Vokurka și, de undeva din ceața îndepărtată îi răsări în minte un nume, pe care-l pronunță imediat:

— Horokaly!

Vokurka izbucni în rîs.

— Da, tovarășe profesor! Vă amintiți... Mare minune cum puteți să țineți minte!

— Așteaptă, așteaptă puțin, băiete...

Kende își strînse puțin pleoapele și spuse:

— Stăteai în băncile din mijloc, în banca a cincea din dreapta... Vokurka Laszlo... Ia te uită! Tu ești vestitul fotbalist? Ei, mă bucur, mă bucur foarte mult, poftește și ia loc. Acum îmi aduc bine aminte. Tu mi-ai spus o dată că Istanbulul e capitala Danemarcei. Șezi, șezi, te rog, aici, pe scaunul ăsta... Mă bucur că te văd.

Rîseră amîndoi și se așezară față în față.

— De-atunci am învățat numele capitalelor. Acum aș da un examen excelent la geografie.

— Am auzit că ai cutreierat pămîntul în lung și-n lat... Iartă-mă că te tutuiesc, dar...

— Vai, se poate, tovarășe profesor! Mă simt fericit, spuse Vokurka și se gîndi că a sosit ocazia să-l uimească pe bătrîn. Am fost prin multe locuri... Oi fi căzut eu, pe vremuri, la geografie, dar acum cunosc bine lumea.

— Da, da... Ei hai, povestește-mi, băiete... Cînd am citit în ziare că străluciții noștri sportivi au colindat lumea, culegînd atîtea și-atîtea succese, zău că-mi sălta inima de bucurie. Cîte lucruri puteți vedea, cîte cunoștințe, pămînturi, popoare, pe care nu mi le-am putut imagina decît din hărțile mute... Păcat că am îmbătrînit, dar crede-mă, băiete, că pe vremuri eram un foarte bun aruncător de greutate; acum aveam și eu ocazia să merg împreună cu voi, să văd toate minunățiile din lumea asta. Ei, dar s-au scurs ceva ani de-atunci, nu pot opri vremea-n loc; abia cu chiu cu vai mai pot ieși din casă. Da' ia povestește-mi pe unde-ai umblat?

Vokurka se lăsă pe speteaza scaunului și sorbi momentul cu puțină răutate copilărească.

— Mi-ar trebui zile întregi să înșir pe unde am fost. Sportul m-a purtat prin toate colțurile pămîntului. Am fost și la Rio de Janeiro...

— Ce minunăție! îl întrerupse bătrînul profesor. Ce așezare minunată are orașul ăsta, un rai, nu alta; hai spune-mi ceva despre el.

— Ne-am dus cu avionul. Din cauza distanței, drumul a fost tare obositor și echipa braziliană avea jucători unul și unul. Trebuia să ne odihnim. Am tras la un hotel extraordinar. Aveam în odăi niște ventilatoare foarte interesante, mai mare minunea. Da' să fi văzut terenul... Era acoperit cu o iarbă pitică, de tropice, deasă, nu se oprea mingea-n ea...

— Da' ia spune-mi cum e vestita grădină botanică din Rio de Janeiro? E cunoscută-n toată lumea! întrebă nerăbdător bătrînul.

— Grădina botanică? N-am văzut-o... Da' am fost la Pekin.

— La Pekin? se minună bătrînul. Capitala unei țări care se trezește la o viață nouă. Ce cultură! O cultură de șase mii de ani... Hai, spune...

— Terenul nu era prea grozav. În partea dinspre nord, în dreptul fanionului din colțul stîng, era înclinat și moale, trebuia să stai cu ochii-n patru cînd cădea mingea, că ricoșa.

Vokurka începu să rîdă.

— Țin minte că m-am gîndit la lecțiile dumneavoastră, tovarășe profesor, da' oricît m-am zgîit eu, nici coadă de mandarin n-am văzut! În schimb am mîncat cuiburi de rîndunele, sînt minunate și ce grozav era restaurantul Ciu Si. Și unde te-ntorceai, tot de chinezi dădeai.

Bătrînul se întristă. Interesul ce se citise pînă atunci în ochii lui se stinse. Privea cu o amabilitate distrată la acest exemplar omenesc de o clasică frumusețe.

Vokurka observă schimbarea bătrînului și-i fulgeră prin minte că n-ar strica să-i vorbească și despre lucruri care-l puteau interesa pe bătrîn, dar degeaba își chinui creierii, că nu-i trecu nimic prin minte, în afara unor întîmplări mărunte de călătorie și de sport, care nu-i spuneau mare lucru dascălului. Dar, pentru că liniștea devenea prea apăsătoare, prinse iar a vorbi:

— Am fost și la Cairo. Buni băieți fotbaliștii egipteni, sportivi. Se zăreau niște piramide, da' nu erau cine știe ce mari. Le credeam mai mari.

— Da? tresări bătrînul.

— Da. Apoi am jucat la Napoli.

— La Napoli? Și ai văzut Vezuviul?

— Da, fumega.

Discuția se poticnea tot mai mult. Lui Vokurka începu să-i pară rău că venise. Pe bătrîn nu-l interesa sportul și nu putea vorbi pe gustul lui. Se simțea ca la examen, un examen la care nu învățase bine lecția. Se foi în scaun, mai bodogăni ceva despre Sofia, apoi se sculă.

— Nu vă mai reții, tovarășe profesor. Am vrut numai să vă văd puțin.

— Mi-a făcut plăcere că te-am văzut. De ce te grăbești? Să mai vorbim. Mă bucură cînd mă vizitează foștii mei elevi. E bine să-i vezi cum și-au croit drumul în viață. Tu ai nimerit-o bine. Tot orășelul e mîndru de tine. Să fi văzut ce s-au perpelit copiii ca să te vadă!

— Și eu sînt foarte fericit că am venit acasă. Ei, dar trebuie să plec. La revedere, tovarășe profesor. Și multă sănătate!

— Mulțumesc, mulțumesc, băiete. Ia stai o leacă. Îl cunoști pe Mezei Imre?

— Pe Mezei, portarul lui *UKA*? Cum să nu!

— E și portar, dar e aspirant în geologie, la Moscova.

Bătrînul tăcu o clipă. Își ridică ochelarii pe frunte și spuse pe un ton mustrător, ca de la dascăl, dar cu căldură:

— N-aș vrea să te supăr, dar... de-acum încolo, dacă mai mergi prin străinătate, pune cît de cît mîna și pe o carte și deschide-ți ochii să vezi totuși ceva.

— Da, spuse Vokurka cu multă umilință, ca pe vremuri, cînd îi făgăduise că va învăța. Cu bine și la revedere.

Coborî treptele fără chef, ca după o înfrîngere la scor. Îi părea rău că venise aici. Dar freamătul de voci ce se auzeau din stradă îl făcu să uite cît ai bate din palme mîhnirea.

— De unde dracu' au aflat că-s aici? își zise și ieși zîmbind pe poartă.

Afară fu asaltat de un grup mare de băieți și fete care-l înconjurară cu vii aclamații. Îl sorbeau din ochi, în vreme ce-i cereau emoționați autografe.

Vokurka își scoase stiloul belgian și începu să se iscălească pe bucățile de hîrtie și pe caietele ce i se puneau în față. O fetiță bălaie, cu ochi visători, îi întinse, sfioasă, o carte la care, pesemne, ținea ca la ochii din cap. Pe pagina întîi era tipărit:

Shakespeare — Sonete.

Vokurka îi zîmbi fetiței, își întoarse fața spre casa profesorului, trase cu ochiul, și făcu un gest care parcă voia să spună: „Eh, poate să zică el ce-o zice". Apoi luă volumul din mîna fetei îmbujorate și scrise cu litere lăbărțate și strîmbe, lîngă titlul cărții: *Vokurka II Laci, douăsprezece iunie 1955.*

În românește
de C. OLARIU

DIN TEZAURUL NOSTRU

NICOLAE GRIGORESCU – Țigancă cu basma galbenă

NICOLAE GRIGORESCU – Spionul

SAVA HENȚIA – Ciobănaș

În prag DE STAGIUNE

1

Trebuie să recunoaștem că printre cei mai agreabili amici ai gazetarilor se află actorii. Acordă cu plăcere interviuri, pozează admirabil fotoreporterului și, uneori, chiar citesc cronicile (ba le și apreciază atunci cînd cronicarul e...amabil)!

Și, totuși, vizita unui gazetar e cam inoportună acum, în prag de stagiune nouă. Există o asemenea atmosferă febrilă în teatre, atîtea discuții pasionante în legătură cu noile premiere, atîta iureș în atelierele de croitorie și tîmplărie, încît un reporter pare categoric un intrus. A fost necesară indiscreția (și energia!) fotoreporterului „Flăcării" ca să vă putem înfățișa aceste cîteva imagini culese din teatrele bucureștene, într-o recentă dimineață.

2

La Teatrul Național, de pildă, fotoreporterul nostru a surprins zîmbetul galant al administratorului teatrului, tov. Silvian, și cuta de nemulțumire de pe fruntea tov. Blidărescu, de la uzinele „Mao Țze-dun" (fotografia 1). Cauza? Ultimul dorește să obțină prin noul contract un număr mai mare de bilete la spectacolele Naționalului, celălalt îl refuză, căutînd să-i demonstreze că, sălile au un număr limitat de locuri și să-l consoleze cu un zîmbet grațios... Consolare anemică, dacă ne gîndim că tovarășii de la „Mao Țze-dun" ar prefera chipul înlăcrimat al regelui Lear...

Să nu vă închipuiți că, dintr-o glumă actoricească, duelul celor doi (din „cei trei") mușchetari, s-a transformat într-o luptă autentică, în care intervenția arbitrului civil e presantă (fotografia 2). Liniștiți-vă, nu e nimic grav. Ci doar o simplă repetiție (și cum oftează actorii, numărînd retrospectiv cîte au mai fost!), a unui duel desfășurat după toate canoanele, sub supravegherea instructorului militar de scrimă Const. Stelian. Nu de alta, dar de la Teatrul Armatei spectatorii au exigențe sporite atunci cînd e vorba de încrucișări de spade...

În acest decor liliputan (fotografia 3) trăiesc, deocamdată doar în imaginația regizorului N. Massim și a scenografului I. Mitrici, „Romanticii" lui Petru Dumitriu și Sonia Filip. Peste puțină vreme ei vor căpăta viață prin arta actorilor Teatrului Tineretului, în premiera pe care o așteptăm cu nerăbdare.

3

La Teatrul Evreiesc de Stat, se fac, în sfîrșit, (așteptăm de două stagiuni acest lucru!) lucrările de finisare ale elegantei sale săli (fotografia 4). Sperăm să putem vedea cît mai curînd premiera „Un vis goldfadenian", pe care o pune în scenă autorul piesei, dramaturgul și regizorul polonez Rottbaum. Și o veste bună pentru cei care, necunoscînd limba idiș, nu puteau gusta din plin spectacolele de valoare ale T.E.S.: o instalație specială de translație le va permite, cu ajutorul unor căști montate la fotolii, să audă în limba romînă replicile actorilor.

După două turnee de succes făcute în orășelele din Moldova și în Ardeal, colectivul Teatrului Muncitoresc C.F.R. se „recreează" pregătindu-și noile premiere: „Plicul" lui Liviu Rebreanu, deși terminat în ultimele zile ale trecutei stagiuni, este revăzut cu migală, în timp ce sălile vecine adăpostesc repetițiile cu „Într-un ceas bun" de Rozov și „Domnișoara Anastasia" de G. M. Zamfirescu.

Regretăm că nu vă putem da noutăți și despre Teatrul Municipal: nu l-am găsit acasă. A încuiat sala din București, și-a luat bagajele și s-a mutat pentru o lună la Sinaia, de unde pleacă în orașele de pe Valea Prahovei. Și noi care-l credeam cu adevărat numai teatrul municipiului nostru!

Fotografii de A. MIHAILOPOL

4

GH. TATTARESCU — Femeie în verde

ION ANDREESCU — Peisaj din Franța

NICOLAE VERMONT — Familie la masă.

ARTIȘTII SATELOR

„Foaie verde, cucuruz,
Ieronime, la concurs!"

Cu această strigătură și-a însoțit jocul tînărul dansator Pascu Ieronim, care a pornit din satul Bîrghiș și a ajuns, în pași de feciorească, din etapă în etapă, pînă la finala din București.

Strigătura s-ar potrivi (făcînd cuvenita schimbare de nume) oricăruia dintre interpreții cîntecelor și dansurilor, oricăruia dintre membrii formațiilor orchestrale și brigăzilor artistice venite la finala celui de-al patrulea concurs al căminelor culturale și caselor raionale de cultură.

În altă formă, dar cu același înțeles, a fost acum cîteva luni și propunerea pe care minerul Smaranda Ion din Dragodănești o făcea colectivului de creație al brigăzii artistice: „Hai să alcătuim un program în care să împletim realitatea noastră nouă, cu obiceiuri și cîntece bătrînești. Poate că iese ceva de soi și om ajunge la București, ca anul trecut". Smaranda Ion a avut dreptate. Programul „Nuntă la Dragodănești"—în care orațiile de nuntă, pețitorii, darurile, costumele pitorești au reprezentat doar un pretext pentru lăudarea fruntașilor satului și criticarea celor rămași în urmă—a fost într-adevăr „ceva de soi" și a obținut premiul întîi pe țară.

Știa oare maestrul Mihail Sadoveanu, acum doi ani, fiind în trecere prin satul Cătina, ce va însemna pentru țăranul Ilie Popescu romanul „Baltagul", pe care i l-a dăruit? Poate că nu. Dar iată că la concurs se anunță

Fluierarii din Cătina.

de Liana MAXY

Fotografii de A. LOVINESCU

la un moment dat formația celor 12 fluierari din Cătina. Ce vor cînta? „Doina baltagului", compusă de Ilie Popescu pe tema romanului a cărui acțiune îl impresionase într-atît, încît a reușit să-i desfacă toate zăgazurile sufletului. La 50 de ani, fluierarul Ilie Popescu compune pentru prima oară. Dar versul cîntecului său cuprinde neprețuită bogăție de imaginație și sensibilitate.

Dacă vorbim de sensibilitate, cum le-am putea trece cu vederea pe cele două interprete din Șura Mare, care au adus pe scenă melodia atît de armonioasă a cîntecelor populare germane? Sofia Rühn și Maria Gierlich, asemeni atîtor artiști amatori din rîndurile minorităților naționale, au avut prilejul să-și exprime în limba lor maternă alean, și dor, și bucurie.

Aceeași scenă a duduit sub pașii ritmați ai dansurilor țigănești, pe care echipa de dansatori a căminului Vasilescu-Vasia din București le-a interpretat cu deosebită măiestrie.

Acestea sînt numai cîteva imagini din minunatul concurs al artiștilor amatori. Ele ar putea fi continuate, de pildă, cu echipa celor 80 de dansatori din Gura Teghii, cu cîntărețul în vîrstă de 8 ani, Dorel Pascu, cu minunata interpretă a doinelor ardelenești, Sofia Braicu, și încă alții și alții. Ele ar putea fi continuate cu tot ceea ce geniul înzestratului nostru popor creează nou pe tot întinsul patriei.

Dansatorul Pascu Ieronim din Bîrghiș.

Sofia Rühn și Maria Gierlich din Șura Mare.

Scenă din programul „Nuntă la Drăgodănești", care a obținut premiul întîi pe țară.

Tot satul

— reportaj —

de C. BACIU

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Brigada de la grădina de legume

Au rămas numai cîţiva în afară colectivei — Costică Lungu, Gh. Şerbănescu, Gh. Tarcă, Vasile Sibiceanu. Unul din cauza nevestei, altul că mai lucrează la fermă, celălalt că nu aduce decît doi cai din trei — şi toţi spun că la toamnă intră sigur, numai să-şi ducă bucatele în pod. Poate ai să crezi că au ceva „bază" — cum se spune în Sîmbăta Nouă. Da' de unde! Sărăcia umblă pe lîngă dînşii şi ei se fac că n-o văd. Atunci de ce n-au venit cînd a intrat tot satul?

Ştefan Stănciulescu

Greu de spus. Sînt unii care ar fi gata să roadă o bucată de pîine uscată numai să poată zice: „pămîntul meu", „caii mei", „boii mei", gata să intre slugă la pămînt, la boi şi la cai.

Şi mai are cîte unul dintr-ăştia o faţă bărboasă şi trasă că ţi se face milă cînd îl vezi. Parcă a rămas undeva pe un ţărm pustiu şi corabia s-a dus mai departe, către alt ţărm; numai Costică Lungu, şi Şerbănescu, şi Tarcă, şi Sibiceanu au rămas, cătrăniţi, singuri, neştiind ce să facă.

De curînd femeile s-au dus la împărtăşanie, la preotul cel nou, Jean Popovici. Şi unele, între patru ochi, au mărturisit că blestemă colectiva de două ori pe zi. „Foarte rău — le-a spus preotul — cum vă închipuiţi că o să scăpaţi de sărăcie? Aţi uitat cît aţi pătimit muncind singuri petecuţul de pămînt?" Femeile au rămas cu gura căscată. După cîteva zile, la o slujbă, popa şi-a început cuvîntul spunînd: „Cu toate că or fi şi niscaiva chiaburi pe-aici, trebuie să ne amintim că domnul nostru Isus Cristos nu-i iubea pe cei cărora le plăcea să se îmbogăţească

Vicepreşedintele G.A.C., Ion Ganea, discută adeseori în problemele gospodăriei cu directorul G. Ciocîrlan.

Ana Ciurcă

Gh. Moldoveanu

Ion Mărgineanu

pe spinarea altora..." Şi babele au început să-şi dea coate: e adevărat ce zice popa!

Valul colectivizării creştea, se întindea, făcea să pîrîie vechile încheieturi ale satului, ale acestui sat pierdut între dealuri, vegheat de o moară cu aripi, de şopîrle verzi ascunse în ciulini şi străbătut de o derea mai unduioasă ca trupul unei cadîne.

Cred că părinţii şi bunicii celor din sat, cînd au plecat din Sîmbăta de Sus, comuna lor de baştină de prin părţile Făgăraşului, în urmă cu mai bine de şaizeci de ani, pentru a se aşeza pe aceste meleaguri dobrogene, nu erau mai curioşi, mai plini de întrebări, mai gata să muncească din răsputeri, ca aceşti fii şi nepoţi ai lor, care, în primăvara acestui an, au trecut cu tot satul în colectivă.

Dacă vreodată cineva va analiza acest salt calitativ, va deosebi în el nenumăratele convorbiri purtate pe uliţe sau la lumina unor opaiţe, va deosebi frămîntările din gospodăriile lui alde Bărbat, Achim, Stănei, Lazea, Florea, Aldeş, Neagu, Cobuz, Telea, Comănici, certurile între bărbaţi şi neveste, părinţi şi feciori, certuri pentru pămînt, cai, machine[1]), De ce a irumpt satul acum? De ce tocmai acum? Ce a lipsit muncii de lămurire pînă azi? De ce n-a fost hotărîtoare pilda colectivei existente în sat încă din'52? Ce cuvînt magic a spus tovarăşul Nicolae anul ăsta? La aceste întrebări s-ar putea răspunde: pentru că toate acestea s-au adunat, picătură cu picătură, şi au format şuvoiul. Colinele dobrogene sînt spălate din cînd în cînd de viituri teribile. Apele curg spre coaste, sapă derele, descompun, se scurg, se adună şi iată puhoiul. Avîntul către colectivizarea întregului sat a fost mai puternic, mai vijelios. El s-a dezlănţuit în primăvara aceasta, cînd partidul şi-a întrebat limpede membrii săi de la sate, după Congresul al doilea: „voi cum luptaţi pentru socializarea agriculturii?"

Saltul s-a dezlănţuit după ce gospodarii de frunte — Ion Ganea şi Du-

1) Vînturătoare de mînă.

URSUL CU... COADĂ

DE CE?

— Aţi văzut vreodată urs cu coadă? Un astfel de exemplar nu poate fi găsit decît în grădina din Călăraşi. Nu în grădina zoologică, fiindcă amintitul port la Dunăre n-are deocamdată aşa ceva, ci în grădina din strada 7 Noiembrie. Ursul de care este vorba, adică ursul cu coadă, nu se găseşte acolo în carne şi... blană, ci numai reprodus în pensulă pe un vas uriaş folosit ca ghiveci de flori.

Realizarea acestei „picturi" este opera pictorului local Aurel Niculescu, făcută la cererea sfatului popular, dornic să înfrumuseţeze un parc al fruntaşilor în producţie.

Nu ştim dacă pictorul a zugrăvit ursul cu coadă — şi încă stufoasă — din neatenţie, folosind un alt model decît cel indicat dintr-o carte cu fabule sau — şugubăţ — a vrut doar să-i distreze pe copiii din Călăraşi, al căror loc de întîlnire şi de joacă este tocmai acest parc. Fapt este că scopul a fost atins. Desenul stîrneşte în adevăr hazul tuturor. Nu numai pe seama ursului, ci şi a autorului şi a specialiştilor în zoologie de la sfatul popular local, care au aprobat năstruşnica „operă de artă".

Aurel SCĂUNAŞ
str. Viitor nr. 122 - Călăraşi

PATRIOŢII DIN BUHUŞI

— Aşa! Omoară-l!
— La ţurloaie!
— Prindeţi-l!

Să nu credeţi că e vorba de un montaj înfăţişînd Ku-Klux-Klan-ul în acţiune. Fugăritul nu e un negru, urmăritorii nu poartă glugi. Scena aceasta se petrece într-un peisaj molcom moldovenesc: nu departe Bistriţa curge alene, coşurile fabricii de postav fumegă şi pe dealuri se plimbă raţe cu papuci galbeni. Iar în prim plan, pe terenul de fotbal, cîţiva „patrioţi" din Buhuşi fugăresc un junior de la „Partizanul" Bacău, care nu s-a lăsat cotonogit de juniorii „Flamurei Roşii"-Buhuşi. Dar dacă n-au putut să-l cotonogească fotbaliştii din localitate, asta nu înseamnă că n-o să reuşească „patrioţii" din Buhuşi. Din nefericire (pentru „patrioţi") juniorul de la Partizanul fuge prea repede, şi meciul, transformat în cros, s-a terminat cu victoria băcăoanului. Ce s-ar fi întîmplat însă dacă-l ajungea?

Din păcate nu cunoaştem numele celor zece bătăuşi din Buhuşi care au uitat complet că se află pe un teren de fotbal, în timpul unui campionat republican. Buhuşenii îşi cunosc însă „patrioţii", obişnuiţi cu: „La ţurloaie!" Şi-ar trebui să le amintească ei înşişi nu de vestita ospitalitate moldovenească (ar fi poate prea mult), dar de caracterul huliganic al acestor „patriotisme" locale.

I. D.

DIMITROV MAISTORA — Fata de la țară (ulei)

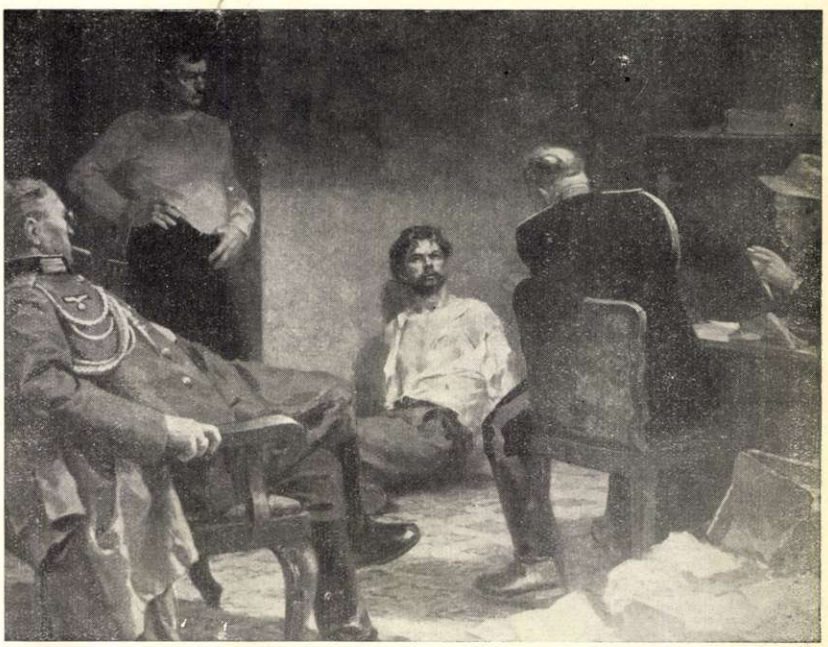

NIKOLA MIRCEV — Interogatoriul (ulei)

DIN ARTA PLASTICĂ BULGARĂ

Cele citeva tablouri pe care le reproduce revista noastră, fără să fie, poate, cele mai reprezentative, sînt totuşi lucrări care sugerează unele aprecieri cu privire la caracterul specific al realismului artei plastice bulgare.

Dacă „Răcinița", „Fata de la țară" sau desenul „Prinzul" au un caracter popular prin însăşi identitatea socială a personajelor şi mărturisesc, prin subiect şi printr-o tratare uşor accesibilă, simpatia artiştilor pentru omul din popor, în tablouri mai recente, ca „Întoarcerea lui Anton Ivanov", „Interogatoriul" sau desenul „Pe lîngă Agosta", se afirmă o preocupare socială conştientă şi o luare fermă de atitudine a autorilor. Astfel, e evident că tradiția realistă s-a fortificat în anii de după victoria socialismului, cu o concepție închegată despre rolul şi posibilitățile artei.

„Răcinița" — pictată în 1894 de Ivan Mărcvicika — şi „Interogatoriul" — pictat în 1954 de Nikola Mircev, — ca să alăturăm cel mai vechi şi cel mai nou dintre tablourile pe care le avem acum în față — sînt concludente nu numai pentru epoca respectivă, ci şi pentru unele trăsături morale fundamentale ale poporului bulgar, revelate în condiții diferite.

Dacă „Racinița" surprinde veselia zgomotoasă dar lipsită de vulgaritate a poporului, în „Interogatoriul", Nikola Mircev relevă existența unor trăsături de caracter care se manifestă într-o stare de lucruri dramatică: mîndria sălbatică de pe fața acuzatului şi abrutizarea călăilor săi, sînt aici nu numai temă socială, ci şi motive psihologice cărora observația şi meşteşugul artistului le dau o valoare de fenomen tipic pentru epoca fascizării: forța spirituală care se citeşte pe figura prizonierului trîntit la pămînt, înfruntă forța brutală a celor patru zbiri care nu izbutesc să-şi strivească cu greutate de plumb a siluetelor masive şi galonate.

Acelaşi ton major al mesajului social îl regăsim în „Întoarcerea lui Anton Ivanov" de Stoian Venev, care acuză războiul pustiitor, sau în desenul „Pe lîngă Agosta", de Gheorghi Daskalov, înfățişînd deținuți politici la locul execuției, ca şi în sculptura lui Ivan Blajev „La mormîntul tatălui", unde ni se pare a înțelege că e vorba de un părinte ucis şi un copil care învață dureros să cunoască şi să urască pe călăi.

Pe lîngă vădita pricepere de a releva psihologia personajelor, fapt ce dă caracter umanist sensibil compozițiilor cu temă socială ca şi simplelor portrete pictate cu înțelegere şi căldură, realismul artei plastice bulgare impresionează şi prin modestia pictorilor. Chiar Vl. Dimitrov Maistora, care pare să urmărească efecte decorative, nu caută în fond decît un stil cu elemente naționale. Autenticitatea emoției, sinceritatea şi puritatea mesajului împiedică opera să alunece în platitudine, chiar dacă simplitatea ei corectă pare a se confunda cu banalitatea. Dimpotrivă, cînd e slujită de o mare știință a meşteşugului — cum e cazul, de pildă, — cu tabloul lui Țeno Todorov, „Mama mea", această modestie [illegible] o inepuizabilă prospețime, care îl cheamă [illegible] să o privească neobosit.

IVAN BLAJEV — La mormîntul tatălui (gips)

IVAN MÁRCVICIKA

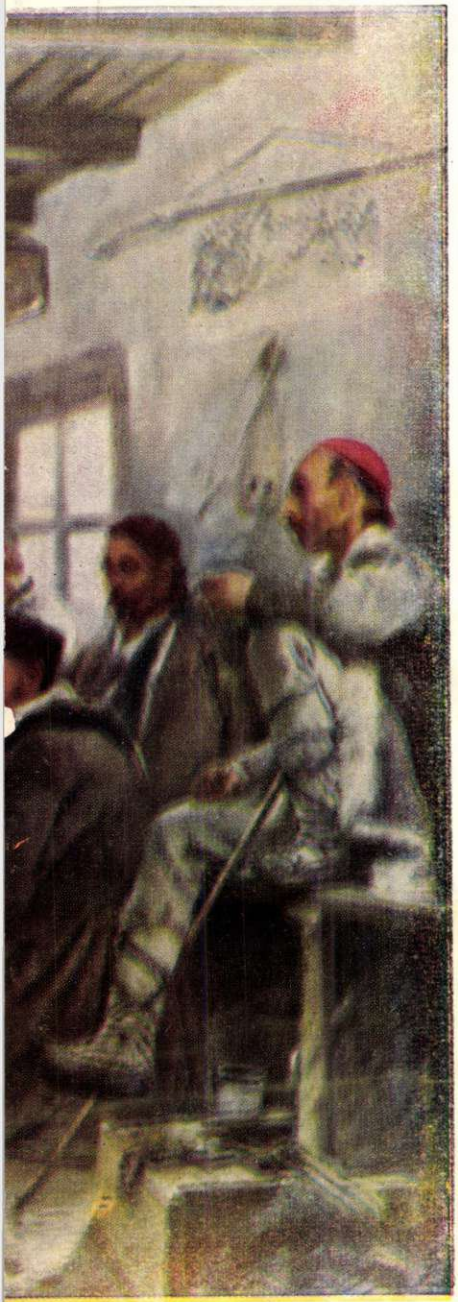

Rădăcinița (ulei)

IENO TODOROV

Mama mea (ulei)

STOIAN VENEV

Întoarcerea lui Anton Ivanov (ulei)

GHEORGHI DASKALOV
Pe lîngă Agosta (cretă)

NIKOLA TERZIEV
Fata din Rodopi (gips)

ZLATIN BOIADJIEV
Ciobani din Bretovo (ulei)

VESELIN STOIKOV
Prînz (gravură)

de Nicolae ȚIC

Cîteva zile după călătoria Moscova-București cu TU-104, am fost întrebat de nenumărați cunoscuți: ce am simțit în timpul zborului, dacă mi s-a făcut rău și, în general, dacă am tras nădejde că voi ajunge pe pămînt nevătămat. („Ce-ai scris, am citit, dar mie să-mi spui deschis, între patru ochi: cum a fost?") Desigur, înălțimea la care se ridică avionul, cît și viteza lui — aproape viteza sunetului — sînt de natură să-ți dea oarecari emoții. În ciuda oricăror asigurări, în mintea fiecăruia, înainte de zbor, se nasc întrebări firești, însoțite, poate, de gînduri nu prea optimiste. Îndată ce avionul a decolat însă, te liniștești, vorbești, alergi de ici colo și ești gata să juri cu mîna pe inimă că și înainte de decolare ai fost stăpînit de un calm îngeresc. Cele două ore și cîteva minute de zbor, de la Moscova la București, au fost un prilej de desfătare pentru noi. Asta fiindcă am avut tot confortul necesar, ca să ne simțim bine. (Prima întrebare — cînd am urcat în avion — a fost dacă avem voie să fumăm. Firește, e voie, scrumierele răspîndite peste tot, sînt un indiciu... De altfel, deși s-a fumat mult, n-am simțit fumul. Instalațiile de aerisire asigură călătorului o atmosferă ca aceea de la 2500-3000 m — aer mereu proaspăt, care stîrnește pofta de mîncare). Am simțit cu adevărat că zburăm, doar în timpul decolării și aterizării. Îndată ce avionul a atins înălțimea dorită și s-a stabilit linia de zbor, ai impresia că stai pe loc, că te afli într-o casă, ori într-un restaurant luxos. Viteza este prea mare ca să-ți mai dai seama de ea, nici nu prea ai puncte de reper, a căror depășire uluitoare să te pună pe gînduri. De la Moscova la Kiev nici n-am zărit pămîntul. Vremea era închisă, cețoasă, și noi pluteam, liniștiți, la mii de metri deasupra norilor. Ne-am petrecut timpul instalați comod în fotoliile elegante, îmbrăcate în mătase — am discutat ca oricare pămîntean, am servit masa și ne-am făcut însemnări. La început ne-am ridicat cu oarecare sfială din fotolii, sprijinindu-ne ca niște copii care abia învață să se ție pe picioare. Pe urmă, cînd ne-am amintit că știm să umblăm ca oamenii, ne-am plimbat în voie, prin cabine... Încercam să prindem senzații deosebite în timp ce goneam cu 800-850 km pe oră, la peste 10.000 m înălțime, dar din păcate n-am avut o asemenea fericire, încît la sfîrșit toți am ajuns la concluzia că zborul e prea liniștit pentru niște reporteri amatori de senzații tari. Mai multe s-ar putea spune, în această privință, despre călătoria spre Moscova, cu un IL-14, expus unor perturbații mai serioase, care ne-au îngălbenit puțin. TU-104 oferă condiții excepționale de zbor, atît în timpul zilei, cît și noaptea. Intîi te atrage confortul cabinei: două salonașe de lux, a cîte șase și opt locuri, sufragerie, vestiar, bucătărie, frizerie etc. Poate că unii au mai mult confort în avion decît acasă... Nu prea înțeleg de ce cabina obișnuită, de 28 de locuri — fotolii, dintre care unele pot fi transformate în leagăne — este socotită mai prejos decît celelalte cabine, cele de lux. Poate pentru că fotoliile sînt mai mici și nu sînt îmbrăcate în mătase? Da'de unde! Aș mai face cîteva zboruri, chiar în cabina obișnuită... De fapt, avionul cu care am călătorit este socotit în întregime de lux. Celelalte — cu aceeași viteză și înălțime — care vor intra în circulație pentru pasageri — vor avea 70-90 de locuri și, deci, interiorul cabinei va fi ceva mai modest. M-am interesat dacă aceste avioane sînt rentabile—ținînd seama că sînt și destul de costisitoare. Mi s-a răspuns că sînt foarte rentabile și că în momentul de față se studiază deschiderea unor linii aeriene în interiorul Uniunii Sovietice — și apoi în afara granițelor. Cei care au construit avionul s-au gîndit mai întîi la om. Călătoria cu TU-104 aduce o mare economie de timp. De pildă, zborul de la Praga la Pekin, prin Moscova, va dura aproximativ 11 ore și jumătate, inclusiv escalele. Aceasta va fi una dintre cele mai lungi linii aeriene din lume—7120 km. Cu ajutorul lui TU-104 Moscova va fi legată de toate republicile și regiunile Uniunii Sovietice, transportul de pasageri se va face rapid și în condiții optime. Acum 18 ani, de pildă, ca să ajungi la Tbilisi, trebuia să zbori prin Baku, să ocolești munții. Zborul dura trei zile și trei nopți, după care mai trebuiau să treacă cîteva zile, ca să-ți vii în fire. Acum munții și diferitele fenomene meteorologice nu mai sînt o piedică. Pentru TU-104 furtuna mai constituie o grijă doar la aterizare, pe aeroport.

Cîteva clipe înainte de decolarea lui TU-104 de pe aeroportul moscovit Vnukovo. În al doilea rînd de fotolii, vestitul constructor al gigantului TU-104 — A. N. Tupolev.

Un amănunt demn de înregistrat: în plin zbor, la aproape 11 mii metri înălțime, cretoanele stau în perfect echilibru.

După cîte se pare, în curînd TU-104 va fi socotit „demodat". Pe primul loc, în privința vitezei și înălțimii, se va situa o nouă navă aeriană, un adevărat gigant: TU-114, un colos aerian, cu etaje, paturi de dormit etc. Avionul acesta va depăși 900 km pe oră, la înălțimea de 13.000 m; Tupolev, constructorul său, ne-a asigurat că dacă oamenii sovietici își permit deja să vorbească despre acest nou tip de avion, atunci înseamnă că vom avea prilejul să-l și vedem în curînd. Deci, trebuie să ne pregătim sufletește pentru noi impresii...

TU-104 a cucerit și inimile → bucureștenilor.

Baletista Guan Su-suan în dansul „Furtul buruienii fermecate".

Dansul „Scandal în castelul ceresc".

Dansul „Culegerea ceaiului".

← Cîntăreața Tun Ceji-lin.

Scenă din dansul „Riul toamnei"

Soli ai unei ARTE MILENARE

Poate că atunci cînd am ascultat primele cîntece chinezești sau am văzut întîia oară dansurile tradiționale chinezești, am încercat un simțămînt ciudat, în care uimirea depășea admirația. Arta chinezească, și mai ales opera clasică, ni se părea a avea simboluri stranii, greu de pătruns și de reținut, și oricîtă receptivitate artistică am fi avut, nu puteam stabili o comunicare imediată cu ea.

În ochiul unui străin, frumusețile acestei arte se lasă descoperite încetul cu încetul și, abia după ce te-ai deprins cu ele, îți poți gusta farmecul neobișnuit, cu totul personal, îți poți prețui măiestria rară la care ajunge.

Ne-a sosit nu demult în țară un nou ansamblu de artiști chinezi. De astă dată, publicul — și nu numai esteții rafinați, ci marea masă a spectatorilor obișnuiți — se grăbește a vedea spectacolele ce le prezintă, nu în virtutea vreunei curiozități căreia să-i răspundă ciudățenia exotică a acestei arte, ci dornic de a savura acele neasemuite spectacole ale Operei chineze din Pekin, dintre care noi am putut vedea, pînă acum, printre altele, și celebrul „Regele maimuțelor își procură armele din Palatul regelui dragon". Putem cunoaște acum arta uneia dintre cele mai desăvîrșite artiste ale Operei clasice chineze, Tun Ceji-lin, a cărei voce minunată și înaltă tehnică coregrafică o fac interpreta neegalată a rolurilor feminine tradiționale. O cunoaștem și pe Guan Su-suan care, dansînd de la vîrsta de 14 ani pe scena Operei din Pekin, a ajuns astăzi la o artă de o subtilitate și o finețe realmente impresionante.

Din Șanhai primim solia unei interesante orchestre de instrumente populare, aparținînd Filarmonicii și trupei experimentale de dramă muzicală, care ne oferă surprize neașteptate, după cum ansamblul coregrafic „Steagul roșu" și artiștii Teatrului Mare din Iunnan ne rezervă spectacole de cea mai bună calitate. S-au întrunit astfel forțe artistice din diferite colțuri ale Chinei, pentru a purta pe continentul european mesajul unei arte bătrîne de milenii dar veșnic tinere, al unei arte emoționante prin vitalitatea și optimismul ei.

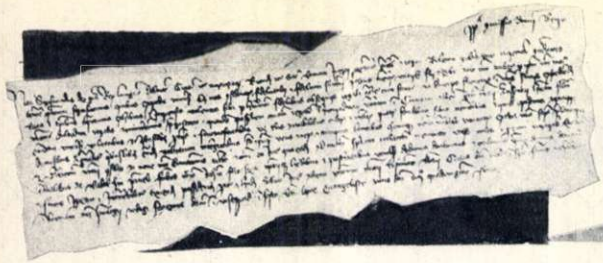

IOAN CORVIN DE HUNEDOARA

Diploma scrisă în limba latină, prin care regele Sigismund al Ungariei dăruieşte în 1409 lui Voicu, tatăl lui Iancu de Hunedoara, fraţilor săi Mogoş, Radul şi un al doilea Radul şi lui Iancu însuşi, domeniul regal al Hunedoarei.

La 11 august s-au împlinit 500 de ani de la moartea unui mare om pe care l-a dat poporul nostru, Ioan sau Iancu Corvin de Hunedoara, eroul strălucitelor lupte purtate contra expansiunii turceşti, în prima jumătate a secolului al XV-lea.

În cinstea memoriei sale, Academia R.P.R. a iniţiat sesiuni ştiinţifice în Bucureşti şi Cluj, participă şi delegaţi din partea Academiei de Ştiinţe a R.P. Ungare, şi a organizat diferite manifestări menite să evoce figura marelui erou.

Comemorarea lui este sărbătorită cu aceeaşi cucernică evocare, atît de poporul frate maghiar, pe care l-a scos din grea cumpănă, dînd o altă întorsătură istoriei sale, cît şi de poporul nostru, al cărui fiu a fost.

Originea romînă a acestui viteaz luptător este dovedită din plin de izvoarele vremii. Ioan

Catedrala catolică din Alba-Iulia, în care se află mormîntul lui Iancu de Hunedoara şi acela al fratelui său.

Corvin s-a născut pe la 1387, într-o regiune specific romînească — aceea a Hunedoarei. Amîndoi părinţii săi erau romîni, din mica nobilime de ţară; tatăl său, Voicu, era oştean al curţii şi primise, în schimbul serviciilor aduse regelui, domeniul regal al Hunedoarei. În tinereţe, Ioan Corvin a fost, pare-se, în serviciul despotului sîrb Ştefan Lazarevici; apoi a intrat în serviciul regelui Sigismund al Ungariei şi în această calitate a luat parte la campania din 1420 împotriva husiţilor. Cu cîţiva ani mai tîrziu, Iancu de Hunedoara pleacă în Italia, unde timp de vreo doi ani se desăvîrşeşte în tehnica artei militare, la curtea lui Filip Maria Visconti din Milano. Cu acest prilej, face cunoştinţă cu spiritul renaşterii italiene, de care rămîne entuziasmat pînă la sfîrşitul vieţii.

Reîntors în Ungaria, în slujba regelui, el îşi întregeşte posesiunile din Haţeg cu o serie de sate romîneşti şi urcă pe rînd diferite trepte ca aceea de ban al Severinului, conte al Timişoarei şi voievod al Transilvaniei.

Ascensiunea lui Iancu de Hunedoara în viaţa politică şi militară începe într-un moment de grea cumpănă pentru regatul ungar. Statul se clătina sub ameninţarea duşmanilor: pe de o parte, ostila politică germană, pe de alta, luptele din Boemia; iar ca o culme a pericolului, agresiunea turcească ce devenea din zi în zi tot mai ameninţătoare. Acum începe marele rol al lui Iancu şi punerea în valoare a tuturor calităţilor sale. În el trăiau deopotrivă gîndurile de adevăr şi dreptate moştenite de la poporul care îl născuse şi toate idealurile de mai bine ale poporului maghiar, de care se legase prin viaţă, aspiraţii şi legături de familie. Toate aceste avîntate năzuinţe le puse Iancu în slujba celui mai măreţ scop al vieţii sale, pe care l-a urmărit cu toate resursele: lupta contra musulmanilor.

Ioan Corvin de Hunedoara (după un desen din secolul al XVI-lea)

Profitînd de tulburările iscate în Ungaria după moartea regelui Albert de Habsburg, din cauza luptelor pentru succesiunea la tron, turcii invadează Transilvania. În momentele acelea de grea cumpănă, Iancu respinge o serie de incursiuni şi asedii ale armatei turceşti, cîştigînd victorii strălucite la Sîntimbru, la Poarta de Fier şi apoi la despresurarea Sibiului asediat. Aceste succese îl îndeamnă să întreprindă o mare expediţie împotriva Islamului, în Balcani — expediţie care avea drept scop eliberarea popoarelor subjugate de turci. Dînd acestei „cruciade" proporţii de epopee, Iancu cheamă alături de sine nu numai pe cei mai statornici şi mai viteji sprijinitori ai săi — romînii din cele cîteva districte militare — dar şi celelalte elemente naţionale din Ardeal. În această campanie, numită „expediţia lungă", Iancu de Hunedoara şi-a purtat armatele dincolo de Sofia, în inima Balcanilor, repurtînd victorii strălucite, cum au fost cea de la Niş şi cea de la trecătoarea Cunoviţa (1443-1444). Numai frigul, foamea şi bolile care se iviseră printre oşteni îl determinaseră pe viteazul luptător să întrerupă această expediţie glorioasă.

Temîndu-se de această îndrăzneaţă înaintare în Balcani a lui Iancu, sultanul Murad încheie în grabă, şi în condiţii deosebit de favorabile taberei creştine, pacea de la Seghedin. Dar pacea aceasta nu dură mult. La îndemnul papalităţii se porneşte, în 1444, o altă campanie împotriva turcilor, aceea de la Varna. Datorită în bună măsură lipsei de experienţă a tînărului rege ungaro-polon Vladislav al VI-lea Iagello, campania avu un tragic sfîrşit pentru armatele creştine, şi pentru rege însuşi.

În situaţia grea creată Ungariei prin moartea regelui la Varna, Iancu este ales regent în 1446. Pînă acum el primise de la regii care se succedaseră la tron, fie titlul de ban, fie cel de castelan, şi chiar acela de căpitan suprem al oştilor; de astă dată, în consiliul de regenţă şi la regenţă însăşi îl ridicaseră pături mai largi, adică mica nobilime, care-l aprecia şi-i înţelegea valoarea. Regenţa lui Iancu a salvat ţara nu numai de pericolul dinafară, dar şi de acţiunea distrugătoare a forţelor aristocraţiei avide de putere.

Neputînd uita înfrîngerea de la Varna, Iancu porneşte încă o campanie împotriva turcilor, care se soldează din nou cu o înfrîngere pe Cîmpia Mierlei sau Cosovo-Polie (1448). Apoi, cu venirea la tronul Ungariei a lui Vladislav Postumul, intrigile veninoase ale duşmanilor lui Ioan Corvin fac ca el să rămînă către 1454, doar conducător al oştilor.

Ultima sa acţiune contra turcilor este aceea de eliberare a cetăţii Belgradului, „cheia regatului ungar", care era asediată de Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului. Lupta este încununată de succes, dar curînd, în ziua de 11 august 1456, la Zemun, în faţa Belgradului eliberat, Corvin îşi dă sfîrşitul, răpus de ciuma care izbucnise în rîndurile oştenilor săi.

Faptele sale vitejeşti în lupta pentru salvarea Ungariei şi a întregului apus de primejdia turcească au avut un larg răsunet dincolo de hotarele ţării sale. În Italia el era cunoscut sub numele de „cavaliere bianco" — cavalerul alb, transformarea italienizată a numelui Iancu şi care reprezenta un simbol al binelui, al luptei pentru salvarea popoarelor apăsate de greul jug turcesc; popoarele balcanice, care gemeau sub jugul semilunii, îl aşteptau pe Iancu de Hunedoara ca pe un eliberator şi au creat legende prin care-i glorificau numele şi-i cîntau vitejia.

Poporul nostru este mîndru de a fi dat un asemenea fiu viteaz, istoriei luptei pentru libertate a poporului maghiar. Astăzi, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la moartea lui Iancu de Hunedoara, alături de poporul frate maghiar, poporul nostru îi cinsteşte memoria şi îi evocă cu veneraţie figura luminoasă.

Castelul de la Hunedoara. →

CANARII DOAMNEI MANNING

de Ezio TADDEI

În proza italiană a zilelor noastre, Ezio Taddei a făcut să răsune ecoul unei lumi de asupriți, degradați, striviți de racilele societății capitaliste: șomajul, foametea, exploatarea. Abordînd genul romanului cu lucrări ca: „Rotaia", „Michele Isposito", „Aveți poștă, Mr. Brown", „Pinul și coropișnița" (publicat în America) — abordînd reportajul și genul scurt în volume ca „Am renunțat la libertate" sau în numeroase schițe și nuvele, el a servit în egală măsură genul dramatic cu lucrări ca, de pildă, „Spartacus", inspirată de lupta sclavilor antici pentru eliberare, sau „Fetele troiane".

Viața plină de greutăți pe care a dus-o Ezio Taddei încă din copilărie, apoi 18 ani în închisorile din Italia fascistă și în S.U.A. — unde s-a refugiat în perioada ultimului război — l-a condus spre idealurile cărui membru a și devenit în 1945.

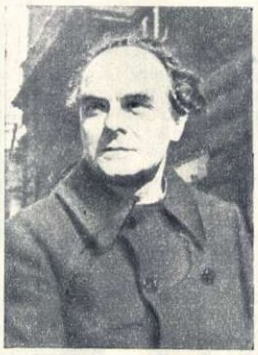

Partidului Comunist, al

Neașteptata sa moarte, survenită la 16 mai a acestui an, a îndurerat opinia publică progresistă, pe toți cei ce l-au cunoscut, citit și prețuit.

Într-o berărie din Glasconia în North Carolina (S.U.A.) cîțiva prieteni, așezați la o masă, încercau să-și omoare timpul, bînd și pălăvrăgind despre tot sciul de chestii. Nimeni nu se grăbea să plece, pentru că de jumătate de oră se dezlănțuise o furtună năprasnică.

Mr. Kramer, funcționar la poștă, se duse să arunce o privire afară, dar nu vru nici măcar să deschidă ușa; se mulțumi să privească prin geam, apoi se întoarse la masă și cu un „brr!..." înfrigurat, încercă să comunice prietenilor părerea sa despre vremea de afară. Se așeză cu spatele la sobă și încercă să-și umple pipa.

— Tot despre omorul acela vorbiți?

Povestea morții doamnei Francis Manning o știu și eu.

Pe Albert Manning l-am cunoscut în urmă cu cîțiva ani. Avea un băiat de 7 sau 8 ani. Îl chema Edward. Era un băiat vioi, plin de viață și foarte drăguț. Albert Manning avea o fermă la care lucrau negri. Căpetenia lor era un anume Samuel; avea soție și copil. Soția lui Samuel ținea foarte mult la stăpîn: surîdea fericită ori de cîte ori Albert Manning venea la fermă și pleca și ea în Glasconia, cînd avea posibilitatea, ca să-i ducă stăpînului vești și să-i dea sfaturi cu o gingășie de mamă. Firește că asemenea lucru nu prea era pe placul lui Albert. Negresa era o femeie care-și făcea iluzii de prisos. În afară de asta, doamna Francis, soția lui Albert, începu din senin să-l urască pe Jewa, fiul negresei.

Din acel moment, negresa nu-și mai găsi liniștea. Își schimbă surîsul. De surîs, surîdea — pentru că un negru trebuie să surîdă totdeauna în fața unui alb; dar surîdea în așa chip, de parcă voia să-și ceară iertare tuturor.

Albert Manning veni într-o zi la fermă și se duse de-a dreptul la coliba femeii.

— Bertha, unde ți-e băiatul?

Negresa pricepu după tonul vocii că stăpînul nu era în apele lui și răspunse:

— S-a dus să dea de mîncare găinilor. Îl chem deîndată. — Se duse după băiat și acesta veni iute, mulțumit că-l cheamă stăpînul.

— Cine ți-a spus să dai de mîncare găinilor?

— Domnule Manning, m-am întors acuma de la arat.

— Nu te-am întrebat de unde te-ai întors... bastard negru ce ești!... și tu îmi răspunzi așa cum ți-e ție mai lesne.

— Domnule Manning, nici nu mi-a trecut prin minte să vă jignesc.

— Bestie ce ești, îți închipui că ai putea să mă jignești?

— Domnule Manning — spuse mama cu mîinile împreunate în chip de rugăciune — iertați-l. Sînteți doar atît de bun... Astăzi sînteți furios.

În loc să-i răspundă negresei, Albert Manning zbieră către băiat:

— Dă-ți jos pantalonii.

—Domnule Manning... — încercă bătrîna.

— Ți-am spus să-ți dai jos pantalonii!

Își rotea prin aer biciul pentru bivoli, care era lung, cu un vîrf ascuțit, cu mînerul de argint fin filigranat.

Tînărul negru stătu cîtva timp cu mîna pe brîul pantalonilor, în speranța că stăpînul se va calma. Dar pînă la urmă, a trebuit să se aplece.

— Mai mult! Apleacă-te mai jos! — strigă patronul.

Și negrul se aplecă și mai mult. Atunci, Albert Manning ridică biciul în aer și începu să tragă; biciul șuiera. Negresa spălă rănile fiului ei; loviturile astea, aplicate cu putere, sfîșie pielea. Pe urmă îl culcă pe băiat. Spre seară, negresa simți o durere mare la inimă și în brațul stîng. Durerea a ținut mai mult timp, dar nimeni nu s-a gîndit ce putea să fie.

A trecut o vreme; durerea dispăruse, rănile fiului se vindecaseră, dar în coliba lor intrase spaima. Trebuie să spun că la scena cu bătaia asistase și micul Edward, fiul lui Albert Manning, care-l aștepta pe tatăl său în automobil, la o distanță de cîțiva pași.

Manning continua să treacă pe la fermă. Negresa Bertha îl privea cerce-

Din jurnalul unui pisoi

de FRED FIREA

5 *ianuarie.*

Azi m-am născut. Altu-n locul meu ar fi pretins:... „am văzut lumina zilei"... Dar de ce să exagerez? Eu, cînd m-am născut, n-am văzut nimic. Am auzit că abia peste 9 zile o să fac ochi...

6 *ianuarie.*

Tot nu văd. Ca o compensație, mi se dezvoltă auzul. De pildă, azi am auzit:

— Uite, ăsta alb e cel mai drăguț dintre toți! O să-l botezăm Albișor... Da, da! Albișor e cel mai frumos!...

Primul lucru ce-l observ este că tare-i bine să fii „cel mai"...

13 *ianuarie...*

Miau!!! Am făcut ochi! Acum știu: sînt cotoi și am 6 frați gemeni. La început, m-am uitat speriat la ei... pe urmă m-am liniștit: tot eu sînt cel mai frumos! Ca să vă miaun drept, aveam emoții să nu mă întreacă vreunul... Sînt hotărît: deacum încolo, cu orice mijloace, voi rămîne „cel mai"...

6 *februarie...*

Azi m-am uitat mai atent în jurul meu. Vai, cîte minunății cuprinde lumea asta! De dimineață admir necontenit frumusețile naturii: soarele, florile, pomii și farfurioara cu lapte...

Face să trăiești pentru ele... Mai ales pentru asta din urmă...

4 *martie...*

M-am pomenit de dimineață cu pisica-mamă:

— Albișor, azi împlinești două luni... e timpul să mergi la școală... ai atîtea de învățat... la ora asta nu știi nimic despre viață, nu știi ce-i bine, ce-i rău, nu știi nimic despre șoareci, cîini... într-un cuvînt: nu știi o mulțime de lucruri... Dar asta nu trebuie să te indispună, pentru că, la fel ca o bună parte dintre pisici, nici tu nu te-ai născut învățat...

Asta m-a mai liniștit. Noroc că mai sînt ignoranți pe lume.

Altfel, cum puteam să mai rămîn „cel mai"...

2 *iunie...*

N-am mai scris de mult în jurnal. Sînt foarte-foarte ocupat: de 3 luni urmez lecțiile teoretice despre tot ce trebuie să știe o pisică.

Să ne vezi, în fiecare dimineață, pe mine și pe ceilalți 6 frați, aliniați frumos în fața pisicii-mame. Cum își mai dă interesul cu noi! Cîtă răbdare are! Din cînd în cînd ne întreabă: „Ați înțeles?" Cîte unul dintre frații mei răspund uneori „nu"...

Eu însă miaun întotdeauna, cu multă siguranță, un DA prelung, chiar cînd nu pricep nimic...

Asta atrage priviri admirative din partea fraților și cîte un „Bravo!", din partea mamei... Hm! Ce ușor e să fii cel mai deștept... Așa că de mîine sînt hotărît să aplic întocmai învățăturile pe care le-am priceput și chiar cele pe care nu le-am priceput... Aș spune chiar că le voi aplica „ad literam", dar la pisici nu prea merge, fiindcă cele mai multe dintre noi sîntem analfabete...!

5 *iunie...*

Sînt puțin în panică: a fost prima lecție și am observat că și ceilalți 6 frați aplică învățăturile mamei, întocmai...

Aș, că de mîine va trebui ca eu să le aplic și mai întocmai...

★

18 *iulie...*

Ieri a intervenit în viața mea un lucru nou. Am auzit pentru prima dată cuvîntul „problemă"...Mama ne spunea: „Principalele probleme ale pisicilor sînt căldura și laptele..." Mie mi-a plăcut grozav cuvîntul. L-am mieunat în gînd: „Pro-ble-mă"... Spunîndu-l, parcă m-am simțit mai important.

De atunci, îmi iau un aer grav și spun întruna celor șase frați:

— Mă scuzați! Am treabă.. mă duc după sobă, în problema torsului...

Sau: „Sînt ocupat cu problema linsului pe lăbuțe"...

Ceilalți, cînd mă aud, zîm-

tător ca să vadă dacă redevenise cum era înainte; ar fi fost foarte fericită să poată iar zîmbi ca odinioară. Dar acest lucru n-a mai fost cu putință.

Într-o zi, Albert s-a întîlnit din întîmplare cu tînărul negru și l-a lovit în obraz pentru că nu se dăduse destul de repede la o parte din drumul lui. Bertha simți și atunci aceeași durere în inimă și în brațul stîng. De data asta durerea a fost mai chinuitoare și a ținut toată noaptea.

După cîteva săptămîni, Albert se întoarse la fermă tot împreună cu micul Edward. A dat o raită pe acolo și pe primii negri pe care-i întîlni, îi întrebă unde e fiul Berthei.

— S-a dus să adape vitele, domnule Manning.

— Pentru ce? Asta nu-i treaba lui. Cine i-a spus? Unde-i?...

Băiatul află imediat că stăpînul era furios.

— Domnule Manning, mă dusesem să adăp vitele, pentru că Joseph s-a îmbolnăvit... Vă rog, stăpîne, dacă vreți să mă bateți, bateți-mă aici, afară, pentru că mama e rău bolnavă.

Băiatul începu să-și deschidă pantalonii.

—Nu trebuie să mă înveți tu unde să te bat... Eu te bat în locul în care vreau eu. Tu ești un negru, înțelegi? Ești un negru!

— Bateți-mă aici, stăpîne...

— Ba o să te bat în fața nemernicei aleia bătrîne care e mama ta.

Băiatul se aplecase și i se uita în ochi.

— Poftim, stăpîne.

— Ridică-te, mișcă-te de aici, bastard negru ce ești.

— Nu țipați, stăpîne, că aude maică-mea.

Și nu s-a mișcat din loc. Stăpînul îl împinse, dar negrul îi opuse rezistență.

— Cum? Mi te împotrivești tu mie? — strigă Albert.

Scoase revolverul și trase cîteva focuri.

N-a făcut nici măcar o zi de închisoare, iar negresa Bertha simți din nou acea durere care de astă dată îi pricinui moartea. Poate că era un infarct al miocardului. Dar parcă cine a stat să cerceteze!... Faptul n-a fost consemnat nicăieri și n-a avut nici o consecință.

Această ușurință de a ucide rămase întipărită în creierul lui Edward.

Băiatul cres:u. Afacerile lui Albert Manning mergeau foarte prost, așa că trebui să vîndă o parte din pămînt; ceea ce îi mai rămăsese îi producea foarte puțin. Atunci, doamna Francis, de teamă ca situația să nu se înrăutățească și mai mult, făcu o asigurare pe viață în favoarea fiului ei Edward, pentru suma de cincisprezece mii de dolari. Fiul, care acum creștea mare, se gîndea firește că banii aceia îi vor reveni într-o zi și-și va aranja astfel o situație. Știți cît e de aprinsă mintea tinerilor în asemenea cazuri. Așa că n-a studiat, n-a învățat vreo meserie, nimic. Nu făcea decît să aștepte.

Într-o zi, medicul familiei îi aduse la cunoștință lui Albert că soția sa suferă de arterioscleroză, că avea tensiunea crescută, că trebuia să țină o dietă severă și multe alte prescripții, printre care odihnă completă.

Doamna Francis urma prescripțiile medicale și viața se scurgea în tihnă. Singura ei distracție era doi canari. Își petrecea timpul în tovărășia lor, stătea de vorbă cu ei și parcă aceștia îi simțeau toată dragostea.

Tînărul Edward a trebuit să aștepte cîtva timp ca să distrugă atributele care o protejau pe doamna Francis, atît ca femeie cît și ca mamă. Dar au trebuit să fie distruse unul cîte unul, ca atunci cînd faci un război sau, mai bine-zis, ca atunci cînd trebuie să-ți înăbuși conștiința, ca să ucizi un negru.

Trebuia, desigur, să procedeze astfel, pentru că un delict propriu-zis ar fi fost cu neputință.

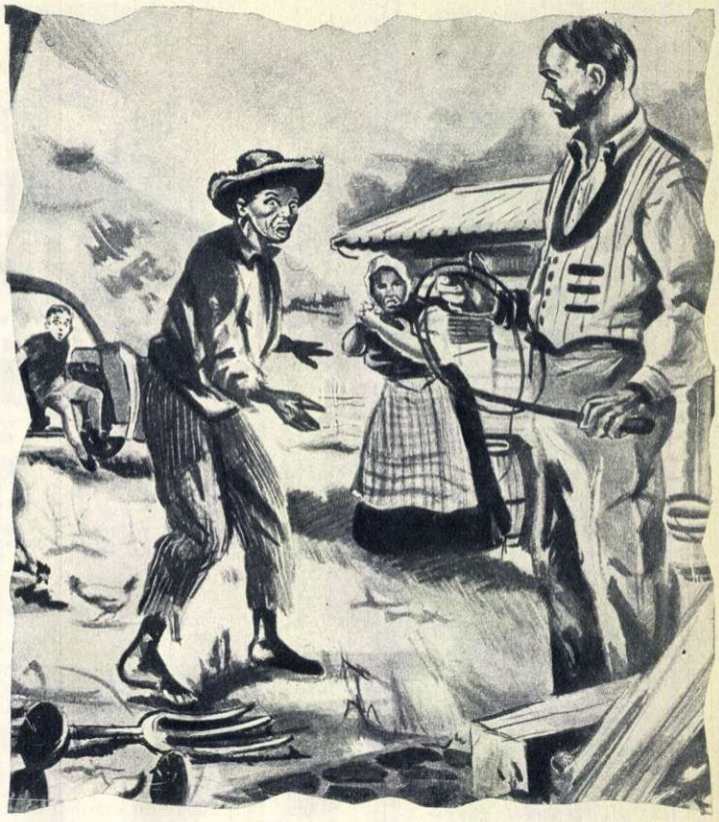

Ce-a făcut într-o zi tînărul Edward? În vreme ce maică-sa se odihnea după-masă în camera ei, s-a dus în salon, a luat colivia, a deschis-o, a luat cei doi canari și cu multă luare aminte i-a jumulit complect de pene; pe urmă i-a pus la loc în colivie. Cele două păsărele nu muriseră, dar închipuiți-vă în ce hal erau! Cînd mama veni în salon și văzu păsărelele, nu putu să spună nimic, ci doar deschise gura: parc-ar fi vrut să dea un țipăt. Dar nu izbuti. Se rezemă de fotoliu și căzu jos grămadă.

Asta-i tot... Nu lipsește decît un amănunt și anume: doamna Francis încetase de cîteva luni să plătească cota de asigurare, ca să nu mai ceară prea des bani soțului ei; dar nimeni nu știa despre asta. Și în felul acesta s-a săvîrșit un omor nefolositor: fără bani, fără scandal, fără vreo condamnare, întocmai ca și cum ar fi fost ucisă o negresă.

În românește de Despina MLADOVEANU

---

besc — nu știu de ce — pe sub mustața care abia le mijește, dar eu nici nu-i bag în seamă. .. Sînt prea ocupat cu problema datului de-a dura a ghemului cu ață..

3 *august...*

Urrra!!! Am mai pus mîna pe un cuvînt: Frate! Nu-i vorbă, îl cunoșteam dinainte, dar nu știam că are un înțeles atît de cald, de bun, de larg... Așa că și cuvîntul ăsta-i un fel de „problemă": e de ajuns să-l spui, ca să fii luat imediat drept o pisică-pozitivă, fără să mai depui și alte eforturi... O să-l miaun mereu. Am și început, de altfel; azi i-am spus mamei:

— Bună-dimineața, frate-mamă!...

Pe urmă m-am adresat unei pisicuțe-surori:

—Ce mai faci, frate-soră?...

Iar unui frate mai tînăr cu 6 minute, i-am strigat:

— Noroc, frate-frate!...

15 *septembrie...*

Am reluat cursurile practice. Azi, la prima lecție am învățat cum să cad întotdeauna în picioare...

1 *octombrie...*

Am mari necazuri cu fratele ăla mai mic. Îl cheamă Mițu... Mama miaună despre el că-i deștept. Asta nu înseamnă că Mițu îmi sapă autoritatea? Ba bine că nu! Ce să fac cu el?

12 *octombrie...*

Am găsit ce să fac cu el. Ieri am descoperit că-i îndrăgostit; iubește o pisică de vizavi. Am pîndit momentul cînd pisica-mamă era singură și m-am dus la ea:

— Mamă, Mițu a apucat pe un drum greșit!...

(Drumul greșit fiind drumul care duce spre acoperișul vecinului...).

— Asta nu-i nimic!...mieună mama.

— Stai, că mai e ceva! Îi cîntă toată noaptea serenade, care serenade noi știm că-i gen minor...

Cred că de mîine tot eu rămîn pe primul plan...

5 *ianuarie...*

Cum?! 5 ianuarie? Ziua mea de naștere! Am împlinit un an! Vasăzică sînt major... Va trebui să-mi găsesc o tovarășă de viață... dar, știi, una cu care să-i fac praf pe toți...

12 *februarie...*

Am găsit-o!!! E Pussi, o pisicuță albă-albă... (îmi seamănă). Dar nu vreau să dau apă la moară gurilor rele și imediat am pus-o să-și schimbe numele. Pussi nu-i un nume serios.. De azi o strig Paraschiva!

Acum se mai îndoiește cineva de puritatea și frumusețea acestei iubiri?...

Încă din prima zi, i-am spus toate cuvintele frumoase ce le țineam minte:

— Vino, frate-iubito, în problema mersului pe casă...

S-a uitat mirată. O înțeleg: e rușinoasă...

12 *iunie...*

Ce frumoasă-i viața cu iubita mea! Mi-a dăruit și 5 pui. Sînt tată! Îmi dau seama că asta aduce un plus de prestigiu; așa că am hotărît să fiu fericit...

12 *iulie*

Îmi vine să torc de fericire: se țin lanț, bucuriile. Astăzi, pisica-mamă mi-a spus:

— Vezi... tu ești mai mare. ... ai grijă de pisici și de tot ce se întîmplă pe acoperiș...

Miau!!... asta... urrraaa!! Sînt mai mare peste acoperiș!...

De mîine intru în funcție...

13 *iulie...*

Am intrat în funcțiune. Mă făceam că mă plimb, dar de fapt măsuram acoperișul, ca să văd cît de important sînt. E mare: are vreo 11 m lungime și vreo 3 lățime. Deci, sînt un cotoi cat. 11/3.. De aici, văd la picioarele mele pisicile vecinilor. La drept miorlăind, nu-s urîte: unele albe (ca nevastămea) iar altele negre, roșcate etc...

Și tocmai în acest timp, Pussi a devenit cam plicti-

(*Continuare în pag. 24-a*)

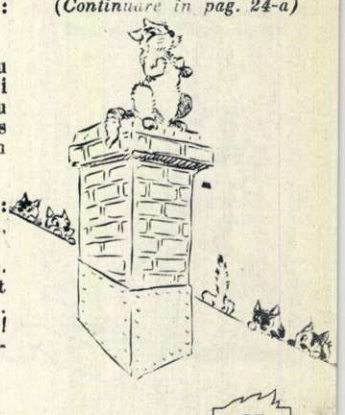

(Urmare din pag. 23-a)

sitoare. Nu ştie altceva decît să-şi spele puii şi să-i alăpteze. La restul „problemelor" se uită ca pisica-n calendar...

Pentru asta am fost eu toată viaţa „cel mai" şi acum am devenit mai mare peste acoperiş?... Dar cum s-o las? Să spună toţi că sînt un cotoi imoral?

12 *august...*

Am găsit cum s-o las, fără să fiu imoral. Şi vă asigur ca sînt şi îndreptăţit s-o fac. Închipuiţi-vă: ieri, în timp ce-i mieunam ceva la urechea dreaptă, am observat deodată că are o pată mică, neagră, ascunsă după această ureche.

Dacă ar fi fost sinceră cu mine şi mi-ar fi declarat de la bun început, ar fi fost cu totul altceva... Acum sînt în divorţ. O să-mi caut alta, dar fără pete!

15 *septembrie...*

Iar n-am mai scris de mult în jurnal. Sînt ocupat cu altă problemă: de cîteva zile observ deasupra mea un alt acoperiş. Pare să fie mai mare... Cred că-i de 14/I...

Toată ziua mă gîndesc cum să rezolv problema ajungerii acolo şi să...

★

Tot 15 *septembrie (după-amiază)*

Nenorocire!

Ştiţi de ce am întrerupt? Mă gîndeam cum să ajung acolo. Privind de sus, am

făcut un pas greşit şi am căzut de pe acoperiş.

Acum stau cu o lăbuţă în problema ghipsului.

Degeaba am învăţat la şcoală cum să cad în picioare.

Lecţia nu ajută, cînd cazi prin surprindere, mai ales dacă-n acel moment visezi la un acoperiş mai înalt...

18 *septembrie...*

M-am întors la Pussi. Au mieunat de bucurie şi ea şi pisoii ăia mici. Bună-i şi Pussi asta!

Numai cariera de cotoi e grea.

Miau!

(Aici „miau" nu mai ţine loc de „ura"... ci de „off"...).

Popas la MOARA cu NOROC

de Silviu GEORGESCU

În această întunecoasă noapte a lui octombrie 1870, vîntul şuiera parcă mai înfricoşător dinspre pădurea de stejar, care abia se desluşeşte acolo, la marginea depărtată a satului.

Mai întunecos decît noaptea, singur în pustiul de mărăciniş şi tufe, hanul cu zidurile-i roase de vreme, cu poarta grea care-n răstimpuri se tînguie prelung din încheieturi, pare că ţine piept vîntului.

Sst! Linişte!...

Ce-a fost asta! Parcă se aude tropot înfundat de copite... Uite: sus pe coama dealului care străjuieşte ţinutul, umbrele a doi călăreţi.

S-au oprit. O clipă. Pe urmă dau pinteni. Tropotul de cai se apropie. În faţa hanului cei doi descalecă. Bat cu putere în obloane.

— Deschide, crîşmare!...

Înăuntru prinde să licărească feştila unui lămpaş

— Cine-i acolo? se aude.

— Deschide! Vrem de mîncare şi de băut!

— Dar cine sînteţi voi?

— Oamenii lui Lică Sămădăul...

Lică Sămădăul...

Vîntul rostogoleşte peste dealuri, ca o ameninţare, ecoul: „Să-mă-dă-ul..." Şi deodată totul se acoperă de întuneric. Pe urmă, iarăşi cei doi călăreţi. Gonesc înapoi. Umbrele lor se mistuie în adîncul pădurii.

O a treia umbră le iese în întîmpinare. Un glas aspru:

— Ei!?

Cei doi au încremenit în şa.

— Cum e crîşmarul cel nou?

— Cred că-i om de înţeles!

Şi cei trei s-au oprit. Ciudat! S-a oprit şi vîntul. Ba am putea să spunem că s-a oprit şi întunericul.

Pentru că... „această întunecoasă noapte a lui octombrie 1870 în care vîntul şuieră parcă mai"... etc., etc., se petrece de fapt într-o lumincasă dimineaţă a lui august 1956, în frumoasele împrejurimi ale Hărmanului, localitate de la poalele Carpaţilor, importantă prin pitorescul său şi prin aceea că aici se turnează exterioarele filmului „Moara cu noroc".

„Întunericul de nepătruns", nu era altceva decît rezultatul unui cunoscut truc cinematografic realizat cu ajutorul unei lentile colorate, montată de tovarăşul Ovidiu Gologan, operatorul-şef, la aparatul de filmare.

Mai mult nu reuşim să aflăm, deoarece chiar în clipa aceea tovarăşul Gologan e nevoit să-şi întrerupă explicaţiile. Îl strigă unul dintre electricieni.

Oamenii aleargă de colo-colo. Se mută reflectoare, blende, aparate... Cîteva căruţe s-au aciuit pe lîngă fîntînă. De bună seamă, un popas... Caii sînt lăsaţi liberi să pască, în vreme ce, osteniţi, cărăuşii se îndreaptă spre han.

— Căruţa din stînga mai aproape!... Aşa!... Şi dumneata. Dumneata cu tuleaua!... Moşule, treci lîngă fîntînă!...

Tovarăşul Liviu Ciulei, regizor secund, cumpăneşte din ochi locul fiecăruia, distanţa...

Aşa! Acum e bine.

Tot învîrtindu-ne de colo-colo, am dat peste doi indivizi cu lanţuri la mîini şi la picioare... Tîlhari de drumul mare. Priviţi-i ce fioroşi sînt la chip!... Brr! Oameni ca ăştia n-ai vrea să-ţi iasă în cale la vreme de noapte.

Ăştia doi cine or mai fi?

Sînt cei doi călăreţi. Săilă şi Buză-Ruptă (pe adevăratul lor nume Ion Atanasiu-Atlas şi Benedict Dabija) care băteau în miez de noapte la fereastra obloniţă a hanului. Se vede că i-au prins asupra faptului şi acum, pînă s-o da sentinţa (secvenţa 236), stau la şuietă cu procurorul şi caporalul jandarm Pintea. Şi pe

Atenţiune, motor!... (Se filmează scena judecătoriei)

Pintea ăsta parcă l-am mai văzut noi undeva... Amintiți-vă de Ilie Barbu din „Desfășurarea". El e: Colea Răutu. Acum e jandarm. Caporal, deh!...

Uite-l și pe hangiu, pe Ghiță... Frunte înaltă, statură herculană... Ia stați! Dacă l-ați vedea purtînd pelerină și spadă, Ghiță ăsta nu vi l-ar aminti oare pe vicontele de la Fére (Athos) din „Cei trei mușchetari"?... Ne pare rău că n-avem la îndemînă ultimul număr din revista „Teatrul", ca să vă dovedim că nu ne înșelăm de loc. Constantin Codrescu, interpretul hangiului Ghiță din „Moara cu noroc", apare într-adevăr pe scena Teatrului Armatei, în rolul lui Athos.

Pe hangiță, o cunoașteți? Ehe, o femeie și jumătate! Da, da! Frumoasă, gospodină, tînără... tînără de tot... E deabia în anul III la Institutul de artă cinematografică... Fiindcă numai în film este „hangița Ana"... în viața de toate zilele este studenta Ioana Bulcă; interioarele le-a turnat fiind în anul II și exterioarele în anul III... (Spectatoare la acest film, o vom întîlni, poate, ca... absolventă).

Pînă atunci...

— Liniște!

— Motor!

— Gata!

— Clacheta!

— Cadrul 254 „Moara cu noroc"!

Din nou se filmează. Obiectivul s-a oprit pe chipul poscrnorît al hangiului.

Povestea lui, așa cum o cunoaștem din nuvela lui Ion Slavici, și pe care Alexandru Struțeanu, autorul scenariului, a păstrat-o aproape întocmai, este povestea omului cinstit, care, robit, de setea de înavuțire, se înhăitează cu indivizi de teapa lui Lică Sămădău, tîlhar obrăznicit de grofii vremii. Și cum să nu-l oblăduiască? Cine le păzește mai bine turmele de porci? Care-i cel mai temut și cel mai dibaci sămădău? Întreabă-l pe Buză-Ruptă.

— Lică?... Ehe! Îți găsește porcul furat pînă și în oala cu varză...

E puternic și temut Lică Sămădău! Are trăsături aspre; cu atît mai aspre, cu cît ele trebuie să ascundă, de privirile celor pe care vrea să-i stăpînească, adevărata lui față: lașitatea. Biciul cu mîner de os și șfichi de mătase îl frămîntă nervos, în mîinile puternice și îngrijite. Îngrijită și îmbrăcămintea; peste cămașa albă de mătase cu înfloriturl, poartă pieptar negru cu bumbi de argint. Cine ar putea crede, la prima vedere, că omul acesta împinge la atîtea crime cîte se petrec în preajma „Morii cu noroc?"

Nu-i ușor să redai în film toate aceste trăsături zugrăvite cu atîta vigoare de pana lui Ion Slavici și care acum form ază principala preocupare a lui Geo Barton interpretul Sămădăului.

Dar ce să mai spunem de regizorul filmului, tovarășul Victor Iliu, care a trebuit să pătrundă caracterele (multiple la rîndul lor) a mai multor oameni! E vorba, bineînțeles, de caracterele tuturor eroilor filmului.

Este de ajuns să amintim scena procesului în care...

A, nu! N-o mai amintim... Nu de alta, dar dacă am povesti scenă cu scenă tot filmul, am auzi pe cîte unul din sală, plasat în spatele nostru: „Uite, vezi? Aici o să-l omoare... aici fuge... acum dă foc... acum..." etc. etc. Mai bine să continuăm culegerea aspectelor care ajung mai greu la cunoștința spectatorului din sală.

De pildă...

— Tovarășe Iliu, ne-ați vorbit prea puțin despre greutățile pe care le întîmpinați acum la filmarea exterioarelor... Nu aveți?

— Greutăți?... Hm! Uite... au și început să se adune.

Privim și noi. Pe ecranul sinilliu al cerului (ca să fim în notă) au început să se adune „în prim plan", nori grei amenințători: amenință filmarea.

— Știți... — continuă tovarășul Iliu — barometrul, deși nu-i în distribuție, cînd e vorba de exterioare, joacă rolul principal... De pildă, după-amiază nu vom putea trage nici un cadru. Plouă!...

Plouă? Nu-i nimic: avem hanul la îndemînă. Și ce han! V-am mai vorbit de el. O să vorbiți și dv., după ce vedeți filmul.

Așa cum a fost clădit, după schițele pictorilor Dumitriu și Teodoru, „Moara cu noroc" reînvie, pe meleagurile Hărmanului, atmosfera secolului trecut, realizată după o amănunțită cercetare a unor monografii apărute la începutul secolului XX. Au fost consultate, de asemenea, albume cu gravuri după pictorii străini care au trecut prin țară: Raffet, Valerio, Löring, Munkacsy etc.

Și cînd te gîndești că hanului acesta, tovarășul Iliu, obligat de scenariu, va trebui ca la sfîrșitul filmului să-i dea foc, iar cînd vîlvătaia îl va cuprinde!...

Na, că iar ne-am apucat să povestim filmul.

Uite, de-aia auzi pe cîte unul, în sală, plasat în spatele tău:

— Vezi? Aici îl omoară... acum fuge... acum dă foc... acum etc. etc...

Un jandarm temut: Pintea (Colea Răutu).

Hangiul... (Constantin Codrescu)

Ana (Ioana Bulcă) și Sămădăul (Geo Barton) se privesc îndelung. Parcă și-ar asculta gîndurile. Lîngă ei, în iarbă, Petrișor (Andrei Gorea), cel mai tînăr interpret din film.

Buză-Ruptă și Săilă Bouaru (zișI Benedict Dabija și Ion Atanasiu-Atlas).

HABIBA

FIICA LUI KAMAL

— reportaj din Egipt scris pentru „Flacăra" —

de Giancarlo SCALFATI
ziarist italian

Sute de fete din Cairo urmează cursurile universității. În fotografie: studente egiptene în grădina Facultății de litere.

De cînd fiica sa învață la universitate, lui Kamal Muschiari nu-i mai vine să se arate în lume. În cartierul său e bine cunoscut de toți, și toți îl salută cu plecăciune: „As *Salam*!", în fiece dimineață cînd coboară, cu pasul său legănat, să-și deschidă prăvălia. Ce-i drept, în prăvălie nu stă prea mult: are doi angajați — niște băieți sudanezi—cărora le spune de dimineață ce au de făcut și pe urmă se așază la o masă, în cafeneaua de peste drum.

Aici își face el veacu': cît e ziulica de mare, sporovăiește cu prietenii și, din cînd în cînd, mai aruncă cîte o ochiadă spre prăvălie, să mai vadă cum merg treburile pe-acolo. Nici la amiază nu se ridică de pe scaun. Prînzul îl ia tot aici.

În viața lui, Kamal a știut să-și orînduiască treburile așa cum se cuvine; cînd vine seara acasă, nu-i nevoie nici măcar să-și bată nevestele—patru la număr, așa cum scrie în Coran. În alte case femeile se ceartă toată ziulica și bărbații sînt nevoiți să recurgă la baston — ce oameni fără demnitate! Kamal a știut să pună lucrurile la punct chiar de la început; el n-a precupețit bani și a plătit o zestre bună părinților soțiilor sale; în schimb, însă, le-a arătat din prima zi că la el în casă cîntă cocoșul și nu găina. La cel mai mic semn de nesupunere, nu ar fi pregetat să le alunge. Și Kamal nu mai putea de plăcere cînd le vedea cum umblă prin odăi: supuse, blînde, zornăindu-și brățările metalice de la picioare.

Dar ce să vezi, de la o vreme la Cairo au început să se petreacă lucruri nemaipomenite; mai întîi bărbații au cutezat să-și lepede turbanul și să se acopere cu *tarbusc* roșu, iar femeile—ce îndrăzneală! — au zvîrlit vălul negru și des, înlocuindu-l cu unul străveziu, brodat, ce lăsa să se zărească pielea mătăsoasă, brună. Dar lucrurile nu s-au oprit aici. Soțiile mai cereau bărbaților să le însoțească seara la plimbare, ca să respire aer curat; tinerii învățau să conducă automobile.

Încet-încet, Kamal, a cărui viață fusese pînă atunci de-a dreptul pilduitoare, tocmai pentru că respectase din totdeauna preceptele sfinte ale Coranului și vechile tradiții, își dădu seama că el era cel care devenise o excepție; lumea nu-l mai socotea un exemplu demn de urmat, ci doar un om care se cramponează de obiceiurile vechi. Ședea ore întregi la locul lui și-i măsura pe trecători din cap pînă-n picioare, îndreptîndu-și tot ascuțișul ironiilor asupra prietenilor care se „modernizau"...

Într-o zi, simțindu-se rău, s-a întors pe neașteptate acasă. Încă de la ușă, fu întîmpinat de bocetele nevestelor. Habiba, fiica lui, nu era acasă. Întrebîndu-le unde se află și silindu-le să vorbească, cele patru neveste i-au istorisit, printre suspine și lacrimi, cele petrecute. Și anume, că în fiecare dimineață, după ce tatăl ei pleca de acasă, Habiba se ducea... la școală. Pleca de acasă, singură, cu fața descoperită, și se ducea la universitate, să studieze laolaltă cu bărbații... Și asta, „fără pic de rușine".

Toate acestea mi le-a povestit, fără să se sfiască — ba chiar zîmbind cu indulgență — însăși Habiba, fiica lui Kamal, în grădina Universității El Guizerch, situată dincolo de podul Nilului.

După cum mi-a spus ea, lupta începută de femeile egiptene pentru recunoașterea drepturilor lor se izbește nu atît de rînduielile juridice, cît de mentalitatea și de tradiția seculară, care constituie astăzi în Egipt cea mai mare piedică în emanciparea femeii.

Există încă și acum la Cairo părinți cărora li se pare că nu se cuvine să-și trimită fetele la școală, unii soți care mai refuză să iasă împreună cu soțiile lor (chiar dacă, în practică, au dovedit că sînt de acord cu monogamia), pentru că li se pare că și-ar știrbi demnitatea lor de bărbați. Mai sînt conservatori care, sprijiniți de tradiție și de legea Coranului, ar vrea să-și țină și astăzi soțiile închise în casă, ignorante și servile.

„Noi — mi-a spus Habiba — luptăm împotriva tuturor acestor stări de lucruri. Vrem ca bărbații noștri să ne recunoască cît mai curînd libertatea completă, bazată pe egalitate în drepturi și datorii, să înțeleagă că avem și noi o personalitate a noastră. Fetele egiptene nu pot concepe astăzi să-și împartă soțul în patru, să-i arate respect numai de frică, să fie brutalizate și terorizate. Ele nu mai suportă să se lase măritate împotriva voinței lor, cu un bărbat care le-a cumpărat pur și simplu cu o sumă oarecare de bani. Pentru ca femeia egipteană să fie cu adevărat liberă, trebuie înlăturate, în primul rînd, rămășițele societății feudale care au crescut-o în haremuri și i-au impus vălul și acele brățări la glezne — simbol zgomotos al situației sale de sclavă.

Tînăra fiică a Egiptului, Habiba, vorbește cu patos și, în tot acest timp, își frămîntă nervoasă mîinile. Pe una din ele are o cicatrice: urma lăsată de un glonte, care a rănit-o în zilele răscoalei împotriva lui Faruk, cînd poliția a tras asupra studenților. Fără a se lăsa întrebată, Habiba continuă cu glas hotărît:

„În timpul demonstrațiilor contra lui Faruk, fetele au luptat umăr la umăr cu băieții. Și acum noi sîntem gata ca, alături de soții sau frații noștri, să apărăm cu arma în mînă Canalul nostru de Suez smuls din mîinile imperialiștilor. Iată așadar care sînt motivele pentru care nici prin gînd

Îmbătrînită de timpuriu această tînără egipteană — deși a lepădat vălul — mai poartă încă semnele înrobirii de veacuri a femeii arabe: cătușele prinse la glezne.

Pentru această tînără fiică a Egiptului, vălul constituie azi un obiect de muzeu. Eliberată de tirania vechilor prejudecăți, ea a pășit pe drumul ce duce la izvoarele științei.

nu ne trece să ne petrecem viața lîngă un bărbat care ar putea, dintr-un simplu capriciu, să ne alunge. După legile vechi, femeia nu putea să ceară divorțul, dar dacă bărbatul voia să se despartă de femeie, era de ajuns să cheme doi martori și să rostească cu glas tare, în fața lor, formula rituală: „Eu te alung, eu te alung, eu te alung!" Ceea ce pentru femeia alungată însemna sfîrșitul. Trebuia să se întoarcă acasă, la părinți sau la frați, se remărita anevoie, iar fiii ei erau crescuți de alte femei".

Și acum o aud pe fata lui Kamal slăvind cu satisfacție nestăpînită noul în viața poporului ei:

„Guvernul ne sprijină în lupta noastră. În urmă cu cîteva luni a acordat femeilor dreptul la vot. Deocamdată însă, facultativ. Și știți de ce? Pentru că țara noastră trece de la o structură semifeudală la o structură nouă, ceea ce nu-i poate îngădui salturi prea brusce. Votul obligatoriu pentru femei ar fi constituit pentru păturile conservatoare, sprijinite de biserica musulmană, un șoc care ar fi putut duce la situații grave. În această fază de trecere, guvernul a preferat să adopte o atitudine prudentă, de neintervenție activă în favoarea noastră, lăsînd ca timpul și acțiunea femeilor să ducă la transformări în mentalitatea familiilor noastre. E vorba de concepția familiilor anchilozate de tradiții perimate, de vechea lege impusă de Coran".

O întreb ce facultate urmează.

„Facultatea de litere" — răspunde Habiba. Aproape toate fetele sînt înscrise la cursurile de literatură. Altele studiază dreptul sau medicina.

Frecventarea universității de către fiicele Egiptului constituie un fapt plin de semnificații: el reflectă protestul, lupta împotriva condițiilor de robie impuse cîndva femeii. Tinerele studente de azi, intelectualele de mîine, țin să contribuie prin cuvîntul și lupta lor la mișcarea de emancipare a femeii egiptene, de eliberare a ei din cercul vicios al prejudecăților milenare și al tradițiilor conservatoare.

Tinerele egiptene își leapădă vălul și merg la universitate — iată un semn al vremurilor noi pe care le trăiește străvechea țară a faraonilor.

„Chipul" femeii egiptene ținut sub obroc, îl mai întîlnești în țara piramidelor, dar din ce în ce mai rar.

Părinții nu se pot împăca cu gîndul că fiicele lor învață laolaltă cu băieții... Și pentru că n-au încotro, bătrînii au cerut ca măcar să se interzică accesul în universitate al altor „bărbați". Autoritățile egiptene au trebuit să dea curs acestei cereri și, după cum vedeți în fotografia noastră, la poarta universității din Cairo se face un riguros control al legitimațiilor de student.

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

REÎNCARNAȚIE

de Eugen FRUNZĂ

Pînă acum cîteva zile aș fi jurat că bunicii și străbunicii fiecăruia dintre noi erau și ei, firește, oameni. Mă simțeam atît de bine în credința mea, încît nicicînd nu m-am ispitit a pune la îndoială un adevăr indiscutabil cunoscut. Cred că și cocoșul din curtea vecină, cu mintea-i cît aluna, era edificat asupra chestiunii. Pentru că, orice s-ar zice, există adevăruri... la mintea cocoșului.

A intervenit, însă, un fapt derutant. O stimabilă doamnă din Los Angelos, supusă hipnozei de către un onorabil domn, a declarat în auzul magnetofonului—anume pregătit spre a înregistra nechezatul — cum că se trage dintr-o veritabilă familie de cai. Mai mult: cică ea însăși, pe la 1800, binevoia să pască ierburile pămîntului, purtînd chip și obiceiuri cabaline.

— Halt! — mi-am spus citind informația cu pricina — sărmana cucoană și-a ieșit din minți. Te pui cu nebunii? Bolnavii aceștia se închipuie adesea drept ceea ce n-au fost niciodată...

N-aș fi acordat atenție faptului dacă o altă știre nu mi-ar fi sărit sub ochi. De astă dată, doamna Virginia Thige din Pueblo-Colorado, în aceeași stare de hipnoză, a declarat că la 1806 (notați data exactă!) domnia sa fusese inocenta codană Bridey Murphy, trăitoare undeva în Irlanda, pînă ce un accident i-a curmat firul vieții.

După cum se vede, fiecare își are preferințele proprii. Doamna Thige preferă să fi existat acum 150 de ani nu sub chip de cal, ci sub acela de fată mare...

— Altă nebună! — am exclamat, citind informația. Bolile mintale iau forme din cele mai diferite. În cazul de față, cele două bolnave au căzut în mania reîncarnației. Ei bine, chestiunea nu merită atenție decît sub aspect clinic.

Or, nefiind specialist în materie, am hotărît să-mi văd de treburile mele! Cînd colo, altă știre: Georg Neidhart din München, aflîndu-se sub imperiul hipnozei, și-a adus aminte că acum șapte secole și mai bine domnia sa viețuia în toată legea, fiind cunoscut sub titlul și sub numele de „Cavalerul Küneberg".

Fantastică memorie, nu-i așa?

— Încă un biet bolnav — am socotit în sine-mi. Eram gata, iarăși, să-mi reiau zilnica ocupație în liniștea cuvenită. Dar mă puse dracul să mai citesc un reportaj apărut într-o revistă occidentală. Era vorba din nou de doamna Virginia Thige. Și iată ce am aflat cu stupoare:

După declarația ei senzațională, un domn Bernstein scrie o carte intitulată „În căutarea lui Bridey Murphy". În jurul cărții, în S.U.A. se organizează o adevărată orgie de publicitate. În cîteva săptămîni, cazul e cunoscut în toată țara. Cuvintele doamnei Thige sînt imprimate pe 50.000 de plăci de patefon. Hipnotizorii încep să cîștige dolari cu sacul. Mulțime de gură-cască îi caută cu înfrigurare. Sînt dornici să-și afle obîrșia și existența personală dinaintea celei din urmă nașteri. Se organizează noi „cluburi ale reîncarnației". Au loc întîlniri infernale între membrii cluburilor, la care fiecare se prezintă sub înfățișarea-i anterioară. Se întîlnesc, așadar, aici: cai, pisici, pirați, cavaleri medievali, femei otrăvite și generali antici. Reclamele funcționează din plin, magnetofoanele înregistrează, presa e în fierbere, editurile cîștigă... Iar în odăi obscure stau oameni buimaci, cu răsuflarea tăiată, cu privirile fixe, cu frunți încrețite, în fața unor șarlatani care pretind că-i pot transporta pentru cîteva clipe în existența lor dinainte de a fi fost...

Cum s-ar zice, un spectacol model „superamerican" 100%...

Ce se ascunde, totuși, în umbra unor asemenea îndeletniciri străine?

Pe cînd oamenii slabi de fire stau năuciți înaintea hipnotizorilor, niște oameni mai tari și mai practici continuă militarizarea și fabricarea de bombe. Între buimăceala celor dintîi și succesul celor din urmă e o corelație necesară. De nimic nu se teme mai mult imperialismul decît de adevăr și de oameni lucizi...

Cocoșul din curtea vecină — pe cînd citeam reportajul — a găsit cu cale să scoată un lung și răgușit cucurigu. M-am speriat de-a binelea. Mi s-a părut că e glasul nu știu cărui client al cluburilor reîncarnației.

FAPTE ȘI TÎLCURI - FAPTE ȘI TÎLCURI

SPORT

Echipa regiunii Suceava a devenit campioana de oină a întrecerii.

FINALELE

...Stadionul Tineretului: Finalele Spartachiadei de vară!...

E liniște. Din grupul ziariștilor, un confrate s-a... scuzat și peste cîteva clipe crainicul anunță: „Începe defilarea concurenților"...

Mărturisesc că așteptam acest eveniment cu multă bucurie, nerăbdare și curiozitate, dar fără... bloc-notes. Îmi spuneam — și poate nu eram singurul : „Ce poate fi deosebit? Sportivii vor trece prin fața tribunelor, călcînd în ritmul acordurilor fanfarei, spectatorii vor aplauda, apoi va vorbi cineva din comisia de organizare și... gata!"

Totuși, cînd primii sportivi au pășit pe gazonul terenului, multe file din carnetul de însemnări păstrau încă proaspete zeci de impresii așternute în grabă de un condei surprins și complet nepregătit:

...Peste 900 de concurenți! Finală sau... competiție de masă?... O ținută impresionantă: sportivii din Regiunea Autonomă Maghiară, din regiunile Cluj, Baia Mare... Printre participanți: Gabriela Trită, campioană de șah în ediția de iarnă a Spartachiadei. Ropote de aplauze pentru toți, dar mai ales pentru echipa de oină Recolta-Obidiți (reg. Ploești).

Primele însemnări erau însoțite și de primele... întrebări: „Cine vor fi campionii? Ce lucruri noi vom afla despre finaliști?"...

Răspuns acestor întrebări am căutat timp de 5 zile, urmărind spectaculoasele întreceri de atletism, oină sau natație, poposind deseori în mijlocul tinerilor voleibaliști sau între cei care urmăreau — ca și noi — marea „confruntare" a celor 900 de finaliști: organizatori, antrenori și chiar spectatori.

RÎNDURI DESPRE FINALIȘTI...

Mai întîi se cuvine o „rectificare". E vorba numai despre cîțiva finaliști, căci pentru a înșira doar numele celor peste 900 de participanți, ne-ar trebui, poate, mai multe rînduri decît cele rezervate acestui reportaj. Și așa, vorbind cîte puțin despre tehniciana agronom Ghizela Orosz din echipa de handbal a regiunii Baia Mare, despre una dintre „adversarele" Ghizelei, tehniciana constructoare Iulia Galam din Bîrlad, sau despre disputa fraților Iost și Klauss Reschner în întrecerile de natație, ne vom atrage... supărarea celorlalți. Cu acest risc, dar și cu dorința de a cuprinde cît mai multe nume în aceste rînduri, vom continua să vă prezentăm și alți finaliști sau campioni, elemente talentate sau tineri începători.

★

Începem prezentările noastre cu echipa de oină Recolta-Frasin, campioană a Spartachiadei de vară. Știați că pentru alcătuirea formației reprezentative a fost necesar un veritabil campionat pe comună? Și încă un amănunt interesant: toți jucătorii de oină pe care i-ați urmărit pe Stadionul Tineretului sînt... handbaliști. Cîteva zile mai apoi, urmau chiar să joace în barajul pentru promovarea în categoria B. Dar să facem cunoștință și cu cîțiva dintre jucători: Gh. Relciuc, frunțaș în producție la mașina de forță; Vasile Tanu, un harnic muncitor la mașina de geluit, căpitanul echipei; Aurel Drelciuc, de asemenea muncitor fruntaș și... dublu campion regional la atletism. Vă interesează cumva performanțele sale? Iată-le: 1,76 m la săritura în înălțime, 13,04 la triplu salt. Și pentru ca să completăm cartea de vizită a jucătorilor de oină de la Recolta-Frasin, trebuie să amintim că toți aceștia muncesc la I.L.L. Frasin, în pădurile din munții Rarăului...

Urmează la rînd o scurtă incursiune printre tinerii înotători. Poate că unii spectatori și-au notat deunăzi rezultatul concurentei Beatrice Lucardi în proba de 100 m liber: 1:42,0; dar puțini știu că tînăra înotătoare are un „record personal" mult mai bun: 1:40,0. De, la București, emoțiile au fost mai mari! Și acum, să amintim de cîteva eleve cu frumoase perspective în natație: Rozalia Moldovan de la Școala medie mixtă serală din Cluj (1:47,7), Elena Marinescu de la Liceul nr. 1 din Craiova (1:41,5), Aida Săndulescu de la Școala medie mixtă din Cîmpina...

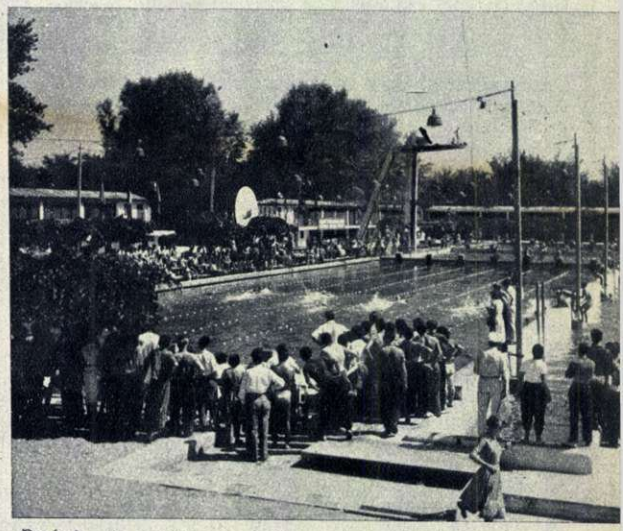

Probele de natație au oferit spectatorilor întreceri palpitante...

Drăgan Aurel este de fapt o cunoștință mai „veche". Cu o lună în urmă, rubricile sportive ale ziarelor înserau frumoasa performanță a unui proaspăt absolvent al liceului din Timișoara, care la faza regională a Spartachiadei, sărise 6,53 la lungime. Ați ghicit că de Aurel Drăgan era vorba. Dar la finale? Și aici a cîștigat, însă cu... 20 cm mai puțin.

Șirul prezentărilor poate fi continuat cu cei doi campioni la ciclism: Nina Cojan (reg. Ploești) și Erhardt Hügel (reg. Stalin) cu învingătorii din probele de atletism: Elma Stoica (oraș

SPORTIVII DIN SZÉKESFEHÉRVÁR LA CLUJ

Recent, sportivii din Cluj au primit oaspeți din orașul Székesfehérvár (R. P. Ungară), vizita aceasta prilejuind o serie de întreceri sportive care au atras un numeros public. Sportivii maghiari s-au întîlnit cu sportivii de la formația „Locomotiva" în probe de natație, polo pe apă și atletism.

În fotografii: sosirea în ștafeta de 4 x 3 x 100 m fete (stînga). Și un aspect de la întrecerile de natație: schimb de ștafetă (dreapta).

Fotografii de I. MICLEA-Cluj

Una din probele cele mai disputate a fost competiția de volei. În fotografie: Recolta Miercurea Ciuc — Recolta Tulucești-Galați (0–2)

București), Lucia Păuleț (Bacău), Ecaterina Schirakomir (reg. Stalin), Vasile Purcaru (Bacău).

Natației i-am mai rămas datori cu prezentarea tînărului laminorist de la combinatul metalurgic din Reșița, Ion Vasile, care, cu acel 1:13,1 realizat în proba de 100 m liber, s-a impus ca un veritabil talent.

...Și cîte nu s-ar mai putea spune despre voleibaliștii din Chișineu-Criș, din Tulucești sau de la Vama, despre jucătoarele de handbal din Baia Mare, Suceava, Cluj sau Regiunea Autonomă Maghiară!

SĂ NU PĂSTRĂM DOAR... AMINTIRI

În fiecare zi a finalelor scriam, alături de însemnările despre participanți:... handbalistele noastre fruntașe au jucat în fața finaliștilor... jucătorii lotului republican de volei au susținut o frumoasă demonstrație... pe teren și în tribune, antrenori de ciclism, atletism, handbal...

Toată lumea se îngrijea de finaliști: antrenorii nu prideau cu sfaturile și îndrumările tehnice, organizatorii erau într-o adevărată întrecere, activiștii asociațiilor erau numai în mijlocul concurenților și, pînă și noi, ziariștii, nu ne mai înduram să părăsim cele două baze sportive care găzduiau finalele. Acum, întrecerile s-au terminat. Păstrăm cu toții despre ele amintiri ca de la cele mai frumoase serbări sportive.

Dar nu numai amintiri trebuie să păstrăm de la marea întrecere a tineretului. La finale am cunoscut cu toții mai bine poate ca oricînd cît de mult a răscolit, această competiție, colectivele noastre sportive, am aflat despre sutele de mii de participanți ale primelor etape, despre alte sute și mii de sportivi talentați, cu perspective, despre zeci de secții pe ramuri de sport nou înființate...

Și tot la finale i-am cunoscut pe finaliști, am notat cu grijă performanțele lor.

Despre toate acestea păstrăm doar amintri? Nu! Să ne îndreptăm nu numai gîndurile, dar și... pașii, către ei. Să-i urmărim și în activitatea lor viitoare, să-i ajutăm să aplice cele învățate la finale, să le îndrumăm mai departe pregătirea!

Dan GÎRLEȘTEANU

Uf, căldurile! Suc, suc, cît mai mult suc!

În pauză, o gustare...

Pe Stadionul Tineretului din București, s-a desfășurat finala spartachiadei de vară a tineretului la care au participat peste 900 de concurenți și concurente.

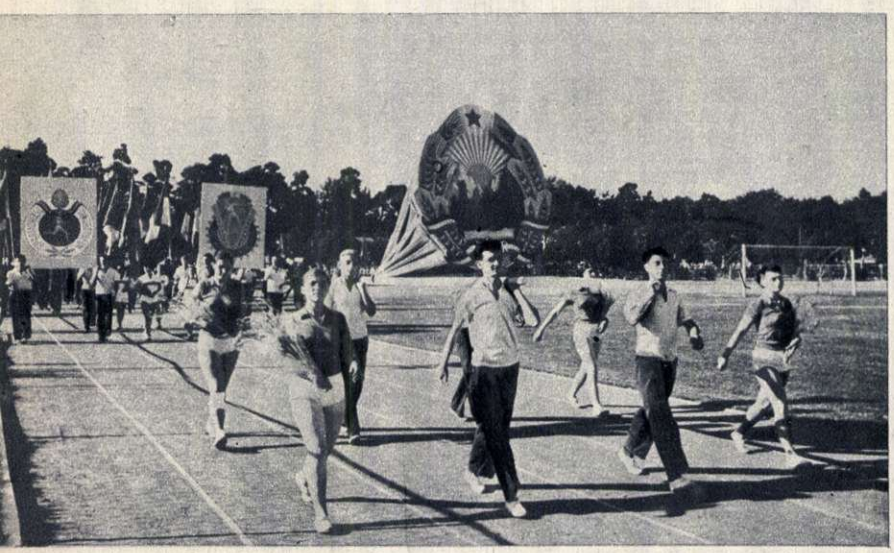

O TRADIȚIE CARE ...HM!...

Hotărît lucru: tradiționalist nu sînt. Adică nu sînt acea lighioană care leșină de plăcere cum îi miroase ceva a vechi, a putregai, a mort; care strîmbă din nas cum se lovește de faptul proaspăt și nou. „Așa ceva nu s-a mai pomenit!" — se indignează lighioana tradiționalistă față-n față cu vreo schimbare. Ei și? Dacă nu s-a pomenit, iacă se pomenește acum, și-o să se pomenească. Așa cum văd eu lucrurile, tradiționalistul nu-i altceva decît un dobitoc trîndav, care caută să perpetueze anume obiceie și idei străvechi, numai să nu-și strice confortul și tabietul gîndirii sale leneșe. Dumnealui își argumentează la tot pasul: „Eu așa am apucat!" —apuca-l-ar apoplexia!...

Dacă însă nu dau doi bani pe tradiționalist—asta nu înseamnă că nu cunosc valoarea tradiției. Care om cu scaun la cap o să dea cu piciorul întregii moșteniri a trecutului? Cîte lucruri bune n-are trecutul nostru! Pe acelea le păstrăm și le vom păstra. De aceea, ca și dumneavoastră, am aplaudat cu căldură, la Teatrul Armatei, cuvintele pline de înfiorare prin care Banul Miked răspunde hapsînei doamne Clara în drama „Vlaicu Vodă, privitor la datină:

„...Nu se sfărîmă veacurile ce-au trecut!
Și cu veacurile-acelea datina ni s-a făcut..."

Dar a nu respinge trecutul și a ține în ființă bunele lui tradiții— este una, iar a primi de bune absolut toate ale trecutului, numai fiindcă „așa e datina" — este alta.

Unii cred că și un năravprost moștenit din vechi ar constitui tot o tradiție. Tocmai de aceea, vreau să vă vorbesc astăzi despre o tradiție care... hm!... și despre niște tradiționaliști care... de!...

Mă rog, să zicem că vrei să te urci în tramvai și e îmbulzeală mare. Politicos, te dai mai într-o parte ca să treacă o bătrînică. Atunci, auzi în spatele tău o voce indignată:

— Care paștele lui e ăla de se ține cu' de politeți?!

Sau să presupunem că stai cu iubita pe o bancă în Cișmigiu și schimbi cu ea gingașe cuvinte de iubire, sub clar de lună. Numai ce, iată, trec pe-acolo doi găligani care, certîndu-se, își spun ceea ce i-a spus lancu „zugrav de case romîn", Leancăi văduva în „Justiție" a lui Caragiale, anume: „M-a-njurat dumnealui, pardon, facu-ți și dregu-ți"... Însă găliganii noștri o spun mai de-a dreptul, pe romînește.

Sau, în sfîrșit, te întîlnești cu colegul, care dă să intre-n cîrciumă la ora cînd ar trebui să fie la slujbă.

— Mache — îi zici — vezi că te-a luat șeful la ochi!...

Iar el: „ Hai s... !Ce te privește?"

Dacă l-ai lua pe Mache deoparte și i-ai spune: „Nu-i frumos, băiatule, să-njuri!"—răspunsul lui ar fi prompt:

— Lasă, bă, că de cînd e romînul pe lume tot înjură, și n-a mai murit nimeni. Eu așa am apucat. Așa-i datina!

Aici n-ai cum să-l contrazici. Așa a apucat dumnealui, fiindcă așa ni-i obiceiul sau mai degrabă năravul.

Iată, la anul 1718, a apărut la Veneția o carte intitulată: *Istoria delle moderne Rivoluzioni della Valachia, con la descrizione del Paese, natura, costumi, riti e religione degli abitanti*, adică „Istoria modernelor Revoluții ale Valahiei, cu descrierea țării, a firii, obiceelor, țeremoniilor și credinței locuitorilor". Autorul cărții este florentinul Anton Maria del Chiaro, carele fost-a secretar pentru limbile occidentale la curtea lui Constantin Vodă Brîncoveanu. Chiar la al doilea capitol, fostul secretar domnesc zice:

„...părinții înșiși deprind copiii cu înjurături, și se desfată cînd aceștia descurcă primele silabe din expresiile triviale, mîndrindu-se chiar cînd combină noi înjurături. În cei 7 ani cît am trăit în Valahia, n-am avut ocazia să aud că cineva a fost pedepsit pentru înjurături, fie de către instanțele judiciare, fie de cele bisericești."

Așa grăia Anton Maria del Chiaro, la 1718. Dar poate că toate acestea nu-s decît niște infame calomnii debitate de un străin de neam? Aș! Căci tot pe acea vreme, pe la 1710, însuși mitropolitul țării, Antim Ivireanul, într-una din „didahiile" sale, adică în predica pentru „Duminica Vameșului", ceartă și afurisește pe cei ce au spurcatul năraval înjurăturii, și se întreabă cu asprime:

„...ce neam înjură ca noi de lege, de cruce, de cuminecătură, de morți, de comîndare, de lumînare, de suflet, de mormînt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie de boteze, de cununie și de toate tainele sfintei besereci?..."

Carevasăzică: dacă acum 250 de ani, în Țara Romînească, se înjura strașnic de toate cele sfinte și nimeni pe nimeni nu pedepsea, de ce adică să nu înjurăm și azi?

Parcă-l aud pe tradiționalist zicînd ritos:

— E tradiție, domnule! E datină!

Ei, fire-ai tu al dracului de tradiționalist... poftim! m-a luat și pe mine gura pe dinainte... Grea pedeapsă „tradiția" de soiul ăsta!

Cum spuneam: bată-te să te bată de tradiționalist, da' de ce numai înjurătura ar fi o datină, și n-ar putea fi una indignarea nobilă a mitropolitului Antim?

Eu unul cu asemenea tradiție sînt!

Lascăr SEBASTIAN

Încep școlile...

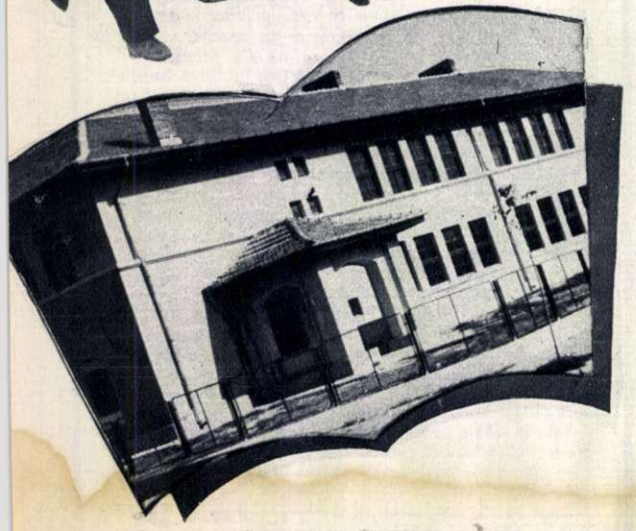

↑ Cartierul Străulești din Capitală are o nouă școală de 7 ani, care a intrat în folosință la 15 septembrie.

← „Salut Hotărîrea..." — spune profesorul Simion Budea, directorul Școlii nr. 19 din Cluj, care în 37 de ani a dăscălit generații întregi de elevi.

Animație! Elevi și eleve așteaptă deschiderea Școlii medii „Aurel Vlaicu", din cartierul Grivița. ↓

15 septembrie. Zugrăvite, reparate, dichisite, școlile elementare și medii și-au redeschis larg porțile. Vacanța de vară s-a sfîrșit; a început noul an școlar. L-au început cu emoție atît „bobocelul" de șapte ani, care calcă azi pentru prima dată pragul școlii elementare, cît și „veteranul" din clasa a zecea. Emoționați sînt și învățătorul, și profesorul, și directorul școlii; emoționați sînt și părinții și, fără să exagerez, cred că în această zi emoționat este și Ministrul Învățămîntului.

De obicei începutul anului școlar este precedat de o febră, aproape generală, care poate fi denumită foarte potrivit, „febra lui septembrie". Boala aceasta plăcută a învățăturii se extinde mereu, cuprinde mase tot mai largi și, dacă am face o socoteală, cît ar fi ea de neștiințifică, numărul celor „contaminați" s-ar ridica la milioane. Cine oare nu-i preocupat în septembrie de problema deschiderii școlilor? Cine — dacă nu e personal angrenat într-o formă sau alta de învățămînt — n-are cel puțin un copil sau măcar vreo surioară ori un nepoțel pe care să nu-l vadă pornind, cu cărți proaspete sub braț, spre poarta larg deschisă a școlii din cartierul său, din satul său?

Mii de învățători și profesori, activiști și funcționari din sectorul învățămîntului, editori și autori de manuale, tipografi, lucrători din librării, muncitoare care au confecționat toată vara milioane de caiete, constructori de școli — toată lumea aceasta a avut pînă azi un obiectiv precis: deschiderea noului an școlar.

Numai în București, băncile claselor celor 393 școli elementare și medii au fost ocupate de 105.000 elevi, întîmpinați în prima zi de școală de 6.500 de învățători și profesori.

De zeci și zeci de ani, toamna se deschid totdeauna școlile. Dar anul acesta școlar, pentru noi cei din R.P.R., marchează o cotitură în învățămînt: în acest an se pornește la învățătură pe baza unei Hotărîri care trasează drumul ridicării școlii de cultură generală la un nivel mai înalt, corespunzător menirii ei, de factor important în progresul cultural al poporului.

Pentru traducerea în viață a Hotărîrii C. C. al P.M.R. și Consiliului de Miniștri cu privire la îmbunătățirea învățămîntului de cultură generală, febra obișnuită din ajunul deschiderii școlilor s-a transformat anul acesta într-o mobilizare a tuturor forțelor, începînd cu organele de stat și încheind cu elevii și părinții lor.

Sînt importante transformările în învățămîntul nostru, legat de ridicarea la o treaptă mai înaltă a învățămîntului de cultură generală?

Această întrebare am pus-o mai multor oameni: învățători, profesori, părinți, elevi, profesori universitari, membri ai comitetelor școlare. Iată ce am aflat pînă acum:

18.000 elevi și 1.300 cadre didactice la Cluj

Pe profesorul Vasile Florea l-am întrerupt de la o operație de aritmetică simplă. Nu în clasă, ci în biroul său, de unde conduce învățămîntul preșcolar elementar și mediu din orașul Cluj. Făcea totalul elevilor din acest an: 18.000 fără preșcolari. Toți aceștia trebuiau școlarizați pînă la data începerii noului an școlar. Socoteala a continuat la numărătoarea învățătorilor și profesorilor: 1.300 — cu 500 mai mulți ca înainte de război.

„Noi, membrii corpului didactic, ne-am însușit din capul locului problemele ridicate de Hotărîre — ne-a împărtășit tovarășul Florea. — În primul rînd ne-am bucurat de sporirea duratei învățămîntului de cultură generală cu încă un an. În afară de aceasta, o măsură binevenită este aceea a introducerii în învățămînt a studierii mai multor limbi străine, precum și a economiei politice, marxismului și logicei. Rezultatele se vor vedea peste cîțiva ani, cînd primii absolvenți ai școlilor medii vor porni în viață mult mai pregătiți."

★

... În jurul cartierului Cărămidari din Cluj, se găsesc fabricile și uzinele cele mai importante ale orașului: „Ianoș Herbak", „Unirea", „Carbochim", „Libertatea" ș. a. Secretarul organizației P.M.R. de cartier este chiar directorul școlii la care învață o bună parte dintre copiii muncitorilor angajați în întreprinderi: profesorul de fizico-chimice și matematici Simion Budea. Timp de zeci de ani, în sate îndepărtate din Ardeal, profesorul Budea a dăscălit generații întregi de școlari; iar ultimii 11 ani de profesorat într-un cartier muncitoresc al Clujului i-au completat competența în problemele pedagogice.

— Salut cu entuziasm Hotărîrea — mi-a spus tovarășul Budea. Ea îmbunătățește enorm învățămîntul de cultură generală. Școala de zece ani avea un program supraîncărcat; pe viitor, în 11 ani materia se va eșalona și va fi un învățămînt mai temeinic. Este un sprijin dat nu numai elevilor, ci și profesorilor.

Experiența de aproape patru decenii a profesorului Budea îi dă posibilitatea să-și spună părerea în problema mixtării. Iat-o:

— Nu sînt de acord cu acei părinți care susțin că învățămîntul comun — băieți și fete — n-ar fi potrivit. Le-am zis acestor părinți și vă spun și dumneavoastră: în clasele mixte va fi o permanentă întrecere între băieți și fete. Îi cunosc eu pe băieți cînd ajung la vreo 15 ani! Nici unul din ei nu vrea să ajungă de rîsul fetelor. Vor învăța mult mai bine. Și sînt sigur că nici fetele nu se vor lăsa mai prejos, din același motiv.

N-am putut să mă despart de profesorul Budea înainte de a-i accepta o invitație. M-a dus să vizitez o clădire nouă, ridicată numai la cîțiva pași de școala condusă de el: clădirea impunătoare a școlii elementare de 7 ani, cu limba de predare maghiară, care intră în folosință acum, o dată cu aplicarea Hotărîrii pentru îmbunătățirea învățămîntului de cultură generală.

La o școală cu limba de predare germană

Printre școlile de 7 ani din București care devin școli medii de 11 ani, se numără și școala cu limba de predare germană din str. Luterană.

Iacob Neuman, directorul acestei școli, ne-a vorbit despre amenajările făcute școlii, pentru ca să poată cuprinde 600 elevi — ne-a vorbit despre dezvoltarea ei crescîndă din ultimii șase ani, ajungînd acum la douăzeci de clase paralele.

Școala se bucură de mult sprijin din partea Ministe-

Au fost expuse primele cărți școlare.

rului și a comitetului de părinți. Și acum, o dată cu dezvoltarea pe care a luat-o, datorită Hotărîrii C.C. al P.M.R. și Consiliului de Miniștri, se va bucura și de sprijinul Liceului nr. 1, ale cărui laboratoare vor fi puse și la îndemîna elevilor de la școala germană.

— „Problema" claselor mixte — ne-a împărtășit profesorul Neuman — nu este o problemă pentru noi. Avem tradiție. Mixtarea e de multă vreme introdusă în școala noastră și a dat întotdeauna rezultate bune.

O altă tradiție a școlii, care leagă foarte mult pe elevi de școală, sînt excursiile și sportul. Anul acesta, copiii mai mari, din clasele 5, 6 și 7, au fost aproape două săptămîni pe Valea Dornei, iar cei mai mici, cîteva zile la cabana Diham. Antrenați de profesoara de gimnastică Angela Preiss, băieții și fetele din școală practică atletica ușoară și volei.

Înainte de terminarea vacanței o bună parte din absolvenții clasei a 7-a au dat examen de admitere în clasa a opta. Va fi prima serie de elevi care păsesc în noua formă de învățămînt a școlii de 11 ani.

Într-un sat

Școala de 7 ani din Periș am găsit-o în plină reparație. Se pregătea să-i primească pe cei 230 de elevi ai săi, feciorii și fetele ceferiștilor și agricultorilor din sat. Una dintre învățătoare, tovarășa Elena Căminescu, ne-a vorbit despre importanța Hotărîrii, care asigură îmbunătățirea învățămîntului de cultură generală. Învățătoarea este convinsă că extinderea învățămîntului la 11 ani și bifurcarea ultimilor doi ani din cursul mediu în secțiile reală și umanistică vor contribui mult la îmbunătățirea studiilor, pregătind elevii pentru o specializare concretă.

La universitate

Un profesor universitar mi-a relatat anul trecut dilema unui student: „Să studiez chimia sau arta dramatică?" Cel care și-a pus această întrebare aproape hamletiană era proaspăt absolvent al școlii medii, abia împlinise 16 ani, dorea să intre în universitate, ajunsese chiar în biroul decanului și nu-și descoperise încă vocația. Studentul venise „necopt" la universitate, prea tînăr, neîndrumat spre o specializare în ultimii ani de școală.

Acum, cînd s-a produs cotitura în învățămîntul de cultură generală, profesorii universitari se așteaptă la mai bune condiții în munca pentru formarea viitorilor intelectuali.

În această privință, tov. prof. Tudor Ionescu, titularul catedrei de tehnologie generală de la Facultatea de chimie industrială de pe lîngă Institutul Politehnic din București, ne-a spus:

— Un an în plus în învățămîntul de cultură generală este binevenit. În consiliile noastre am discutat situația studenților ajunși prea tineri la universitate și concluziile tuturor profesorilor erau aceleași: e nevoie de un an în plus în învățămîntul mediu. Au fost mulți cei care au cerut chiar 12 ani de învățămînt pînă la universitate. Hotărîrea partidului și guvernului îndreaptă acum învățămîntul pe calea cea mai bună și noi profesorii sperăm să dăm roade bune.

Dar — ne-a spus în continuare tov. prof. Tudor Ionescu — corpul profesoral din învățămîntul mediu trebuie atent triat, astfel ca la materiile respective să predea oameni de specialitate. Să nu se recurgă la improvizații, mai ales în provincie, unde adesea se mai păstrează asemenea practici...

Ce spun părinții

Tov. Ion Bazavan, din București, str. Lainici 8, funcționar comercial, este părintele unei fetițe care a absolvit anul acesta Școala elementară de 7 ani nr. 173 și a reușit la examenul de admitere în clasa a VIII-a a Școlii medii nr. 4. Începînd din anul acesta ea va urma cursurile noii forme de învățămînt. El ne spune:

„De ce n-o fi terminînd și colegul nostru lucrarea?" — se-ntreabă cei trei candidați la examenul de admitere în clasa a 8-a de la Școala medie 151 din București: Ardeleanu Paul, Horia Baicu și Hans Torsten Bernerth. În medalion: colegul Erhard Kremer...

— Fiica mea va învăța cu un an în plus. Mărturisesc că sînt bucuros, fiindcă știu că va ieși din școală mai bine pregătită. Dorința ei este de a deveni medic și bifurcarea învățămîntului îi va da posibilitatea ca din clasa a X-a să urmeze secția umanistică. Personal am citit Hotărîrea în legătură cu îmbunătățirea învățămîntului și o găsesc bună. Mă interesează, fiindcă sînt și președintele comitetului de părinți de la Școala nr. 173. Am însă de făcut o întîmpinare: propun ca viitoarele uniforme care se introduc în școală să fie mai simple, să nu creeze complicații părinților, iar librăriile să fie mai bine asortate cu rechizite școlare.

Tov. Ion Niculescu din București, str. Calomfirescu 9, funcționar la Difuzarea presei, părintele unei eleve din clasa a V-a, este bucuros de politehnizarea învățămîntului. El ne spune:

— Trecerea la politehnizare în școala de cultură generală va ajuta foarte mult la dezvoltarea multilaterală a elevilor și va lega învățămîntul cu practica. Aștept cu multă nerăbdare ca și la școala unde învață fiica mea să se creeze un atelier.

Și părerea lor...

Examen de admitere în clasa a VIII-a. Pe scările Școlii medii nr. 9 din Cluj coboară un buchet de fete; sînt trei candidate: Eugenia Cîmpeanu chiar din Cluj și două fete din Teiuș: Ana Tautan și Maria Aș chilan, venite la examen în pitorești le costume ale regiunii. De acum înainte ele vor urma noua formă a învățămîntului de cultură generală.

Întrebate, fiindcă au și ele, desigur, un cuvînt de spus, toate trei au răspuns în comun, simplu și sincer, în problema îmbunătățirii învățămîntului de cultură generală:

„Ne pare bine; materia se eșalonează; vom urma secția umanistică; vom învăța și limbi străine. Mai mult nu putem să vă spunem, fiindcă sîntem emoționate... Nu știm încă rezultatul la examenul de admitere...".

★

S-ar părea că aplicarea Hotărîrii se face în condiții ușoare și că nu s-ar ivi greutăți în cale. Să nu privim însă lucrurile în roz. Neaprovizionarea la timp cu rechizite școlare și în special cu manuale nu poate fi ignorată, după cum nu poate fi ignorată nici întîrzierea provocată de unele trusturi de construcții, care n-au terminat o serie de noi construcții școlare pînă în ziua deschiderii cursurilor. Numai în București, două școli noi nu au putut fi date în folosință din vina Trustului 3 construcții și a planurilor întîrziate la Ministerul Construcțiilor: școala din Bucureștii Noi și școala din Vatra Luminoasă. De asemenea, timpul a surprins unele localuri cu reamenajările neterminate.

În același timp, părerile greșite ale unor părinți în problema majorării duratei învățămîntului cu un an, sau în ce privește mixtarea, pot încă îngreuia aplicarea Hotărîrii. Totuși, cei mulți, cei ce înțeleg necesitatea imperioasă a îmbunătățirii învățămîntului de cultură generală, luptă pentru traducerea în viață a tuturor prevederilor ei.

Un vechi proverb spune: toamna se numără bobocii. În învățămînt, bobocii se numără însă primăvara. În primăvara care urmează — sîntem siguri — vom putea înregistra și primele rezultate ale transformărilor survenite toamna aceasta în învățămîntul nostru.

F. URSEANU

La Periș, meșterii se grăbesc să termine dichisirea școlii.

Noile manuale vor fi curînd gata. Rotativele de cărți ale Combinatului Poligrafic Casa Scînteii merg în plin.

Mariana Filip-SĂRĂȚEANU

PENTRU MINE, TOAMNA-I PRIMĂVARĂ!

Ce-mi pasă mie
Că suflă vîntul sur, peste cîmpie,
Că-n depărtare
Se pierd ca fumul, stoluri călătoare?
Nu mă-ntristează
Nici soarele, că-i palid la amiază,
Nici că-nserarea
Întunecă mai timpuriu cărarea!
Sînt profesoară,
Și pentru mine, toamna-i primăvară!

Acolo-n clasă
Cînd slova-nțîi se face înțeleasă,
Și-o luminiță
Se-aprinde-n doi ochi limpezi de fetiță,
Parcă și-afară
Sclipește tot o zi de primăvară!

Dacă vreodată
Elevii mei ce zburdă-acum, în ceață,
Pe drumul vieții
S-or întîlni cum se-ntîlnesc drumeții,
Cu-nfiorare
Și-or aminti de vremea asta, oare?
Și-o să le-apară,
Toamna, și lor, tot ca o primăvară?

CUVINTE ÎNCRUCIŞATE

TOAMNA

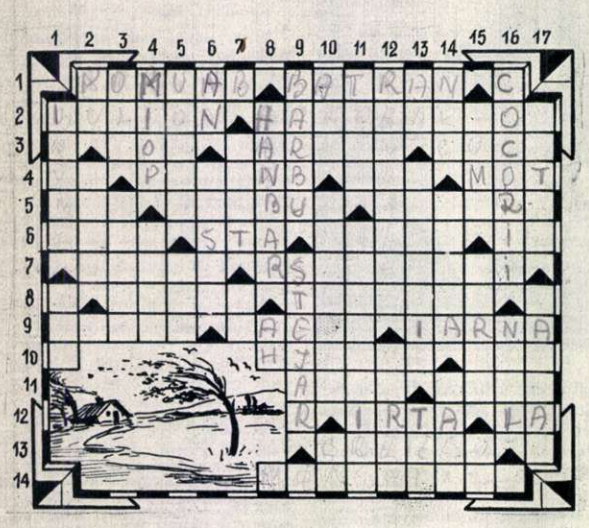

Orizontal: 1) Plantă a cărei recoltare începe în prima lună de toamnă — În toamna vieții. 2) Gospodinele îl prepară toamna — Aci văd orășenii abundența toamnei — Cele mai plăcute zile de toamnă la vie. 3) Răchită — Par gros — Ne părăsesc toamna, zburînd spre țările calde. 4) Localitate în Iugoslavia — Cînd se seamănă în cuiburi dispuse în pătrat, dă toamna recoltă bogată — Îi poartă femeile în zilele reci ale toamnei — Locuitor din Munții Apuseni. 5) Băutură preparată din miere fermentată — Poet clasic romîn, autor al poeziei „Toamna" — Particulă coloidală. 6) Un soi de orz de toamnă în trei muchii — A se opri — Ultima lăstărire în toamnă a plantelor de nutreț (pl.) — Transilvania (abr.). 7) Palatul sultanilor — Ca o zi de toamnă tîrzie, ce-ți amintește de ...palton. 8) Fire albe și ușoare, ca de păianjen, care plutesc în aer în zilele frumoase de toamnă — „...de toamnă", cîntec de Elly Roman. 9) A tulbura — E încălțat, dar numai în basme — Vecina toamnei. 10) Car mare pentru căratul grînelor — Bătrîn. 11) Margareta cea mică — Toamna aleile sale sînt pline de frunze îngălbenite. 12) Întreprinderea Regională de Transporturi Auto — Motiv din cîntecele populare ardelenești. 13) Începe în prima lună de toamnă. 14) Toamna, membrii săi își împart avansuri asupra veniturilor.

Vertical: 1) Fenomen atmosferic specific toamnei, ce-a dat denumirea populară a lunii noiembrie — Arbore. 2) Munte în China — Bogăția toamnei. 3) Păsări răpitoare — Comună în raionul Măcin. 4) Cu vederea slabă — Comună în raionul Rupea. 5) Se „inventariază" numai toamna... în proverb (sing.) — Prefectul poliției, în trecut. 6) Din toamnă în toamnă — Legumă și... culoare. 7) Dulcele toamnei — Te determină toamna să-ți cumperi galoși (trans). 8) Îl umple toamna bogată — Exclamație. 9) Cunoscut lăutar romîn — Arbore al cărui lemn rezistent este folosit pentru tîmplărie (pl.). 10) Voce de cor — Păsări ce ne părăsesc pe la sfîrșitul toamnei (poetic) — Sanda Lemnaru. 11) Ceașcă de lut — Așa se numesc fructele ce se culeg toamna. 12) Toamna o umplu cu provizii — Stil artistic dezvoltat în secolul al XVII-lea și al XVIII-lea. 13) Pană — Veche provincie baltică la golful Riga — Tot (pop.). 14) Fructele sale se culeg toamna — O întîlnești în zilele mohorîte ale toamnei — A veșteji. 15) Univers — „Motiv" pentru care toamna se pun frunzele de viță la saramură (sing.) — Riu în Portugalia. 16) Se adună din vară pînă la sfîrșitul toamnei — Toamna pot fi văzuți aproape în fiecare zi dacă privești în sus. 17) Pasăre migratoare care își prelungește șederea în toamnele umede — Spre sfîrșitul toamnei animalele nu se mai pot hrăni în acest fel.

Cuvinte mai puțin cunoscute: IOB — BU — MED — MICELA — UB — AV.

CITATOMANUL

Desen de Rik AUERBACH

Să învățăm STENOGRAFIA

LECȚIA a VIII-a

de prof. Aurel BOIA

L INIȚIAL ȘI FINAL

16. *L inițial* și *final*, față de *curbe* și *bastoane*, se scrie, ca și *r*, *fără colț*, însă invers acestuia (față de curbe în exterior, iar față de bastoane contrar sensului lui *o* din scrisul obișnuit).

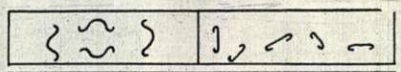

ligă	*gol*	*lavă*
falā	*legile*	*fragil*
suplu	*Atila*	*alun*
faclă	*titlu*	*unele*

Notă. În cuvîntul *fragil* nu s-a putut folosi grupul *fr*, fiindcă s-ar fi confundat cu *l* (v. cuvîntul *legile*). La fel se va proceda în toate cazurile în care *fr* sau *cer*, scrise ca în alfabet, s-ar confunda cu *l* sau *r*. Se va scrie deci *cif-rā (cel)*, *ce-rtat (ratat)* etc., pentru a se evita confuzia cu cuvintele trecute în paranteză.

EXERCIȚIUL 13
(de citit, transcris și copiat)

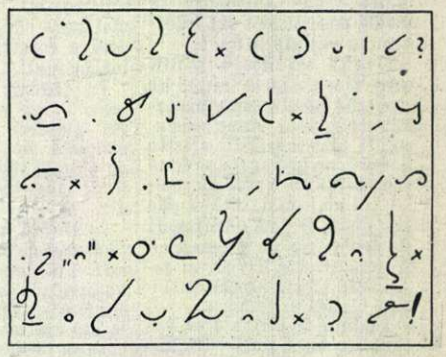

Notă. Cuvîntul *lui* se scrie *l(u)i*. Vocala *i* se folosește și pentru notarea terminației genetiv-dativale *lui*: *elev (ulu)i* etc. (în cazuri excepționale, forma genetiv-dativală neavînd nevoie de precizare decît extrem de rar).

EXERCIȚIUL 14
(de scris în stenografie)

Oval, *f*rugal, instala, *voc*ală, elefant, lucit, fe-ricit, axele, lagăr, mi*tit*el, sigila, (h)otel, alunecare, simplu, rafală, rublă, excela, lovim, împila, redistila, migală, lă*ț*it, tînjală, rețele, arcadele, mîzgăli, babele, hol, profil, preface-re, legănare, Ardeal, leneș, So*f*ocle, rigolă, *inter*val, ștampilă, *Ded*al, *cer*cel, inel.

Adela a primit o epistolă de la Marcela. Ce fel de lentile alegeți? A lansat un model elegant și original. Cine sînt Arăpilă, Setilă, Lungilă și Ochilă? Dar Tîndală și Păcală? Ce-l împiedică să afle cif-ra de afaceri? E(ste) legal. Alfons are un rival destul de brutal. Umblă alandala.

EXERCIȚIUL 11 (cheie)

Te rog să taci din gură. Am cerut o țigară și un pahar cu apă rece. Cine e(ste) la rînd? Radu e(ste) acar la Oravița. În „Flacăra" apar numeroase reproduceri artistice. S-a dus la Arad cu rapidul. Afară e(ste) răcoare. A refuzat să pună în aplicare ordinul de repartizare.

EXERCIȚIUL 12 (cheie)

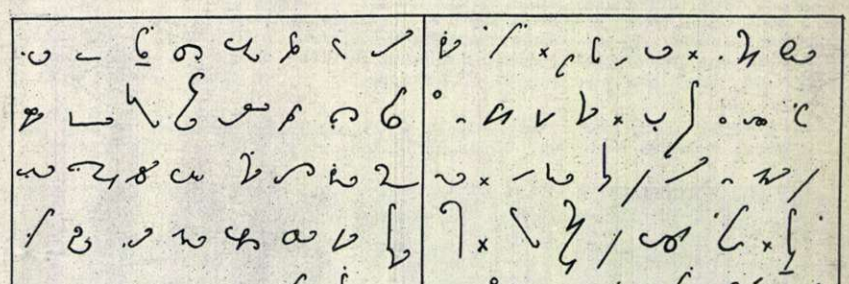

DEZLEGAREA JOCULUI „ATLETISM", APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT.

ORIZONTAL: 1) Gropi — Suliță — Pas. 2) Reparația — Culoar. 3) Alergat — Recrea. 4) Darc — L — Voi — T. 5) Axă — Ae — Lume. 6) Ratat — Rar. 7) Er — Plat — Firi. 8) Isteț — U — Az. 9) Z — Pitar — Gata. 10) Bart — C — Dator. 11) Opium — Tirane. 12) Runda — Cros — Si. 13) Stil — Arunca — Ss. 14) A — En — Pată. — Sută. 15) Săritură — Elastic.

REDACȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 7 PIAȚA SCÎNTEII Tel. 7.60.10 int. 1788 **ABONAMENTE:** la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. **PREȚUL ABONAMENTELOR** 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

PUBLICITATEA: Telefon 7.60.10 interior 1786. Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin" Planșele policromii executate la Fabrica de Timbre — București.

I.C.S. MAGAZIN UNIVERSAL
BUCUREȘTI
STR. BĂRĂȚIEI Nr. 2

MĂTĂSURI — TRICOTAJE
ȘTOFE — CONFECȚIUNI
ALBITURI, IMPRIMEURI BUMBAC, — ÎNCĂLȚĂMINTE
ARTICOLE PARFUMERIE, COSMETICE
CULTURAL SPORTIV, JUCĂRII, MENAJ ȘI ELECTRICE
găsiți în permanență la raioanele de specialitate ale magazinului nostru.

Magazinul Universal Bucuresti

Citiți și răspândiți
PUBLICAȚIILE UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R.:
GAZETA LITERARĂ
VIAȚA ROMÎNEASCĂ
UTUNK
STEAUA
IGAZ SZÓ
TÎNĂRUL SCRIITOR
IAȘUL LITERAR
SCRISUL BĂNĂȚEAN
NEUE LITERATUR

Petreceți o seară plăcută
la grădina restaurant
PARCUL TRANDAFIRILOR
Cîntă orchestra GASTON URSU
refrene vocale AIDA MOSCU
D A N S
Se servesc specialități culinare și de cofetărie. Vinuri din cele mai renumite podgorii.
Deschis între orele 20-3 noaptea

Cofetăria REPUBLICA
Calea Victoriei 63 — 65
Telef. 6.43.01
Servește zilnic specialități de cofetărie de cea mai bună calitate.
Execută comenzi de preparate de patiserie și bombonerie pentru acasă.
La cerere livrează și la domiciliu.

Folosiți cu încredere
SERVICIILE TELEGRAFICE
REORGANIZATE
ca mijloc sigur de
TRANSMITERE RAPIDĂ
a corespondenței Dvs.

Intreprinderea de alimentație publică
CONTINENTAL
RESTAURANTUL CONTINENTAL
Calea Victoriei (vizavi de „Romarta")
RESTAURANTUL MODERN
Str. Const. Mille 4
Servesc:
Preparate culinare românești — specialități de carne și pescărie — băuturi din podgoriile renumite
ORCHESTRĂ JAZZ și ROMÎNEASCĂ
D A N S
Deschis între orele 9-2 noaptea

Pentru voi și familiile voastre,
încheiați asigurări de viață
ASIGURĂRILE DE STAT
ADAS

Bibl. Centrală

Prețul 1,50 lei

108

FLACĂRA

Nr. 18 (91) — 15 septembrie 1958